femeia

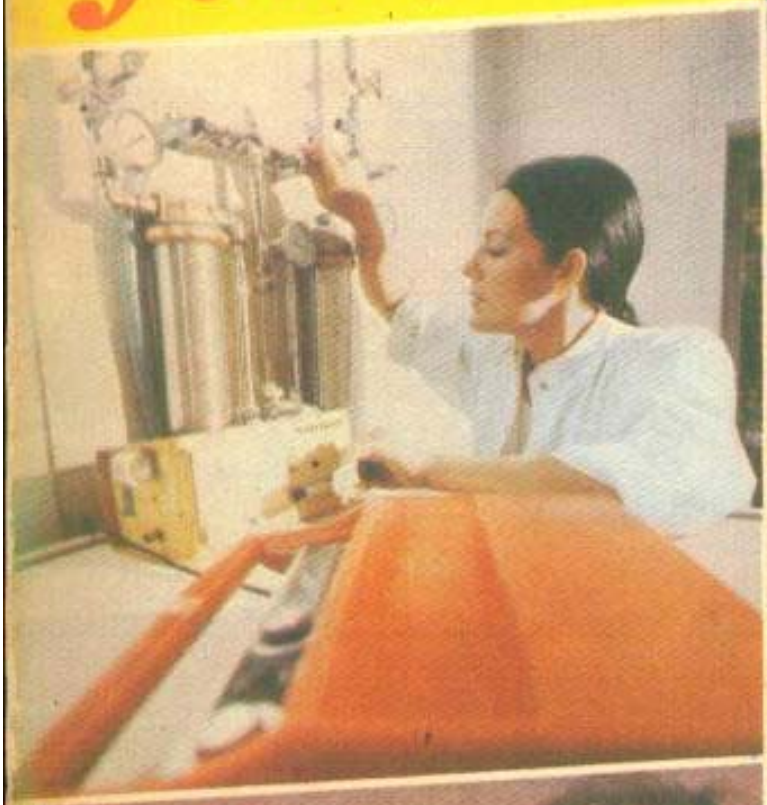

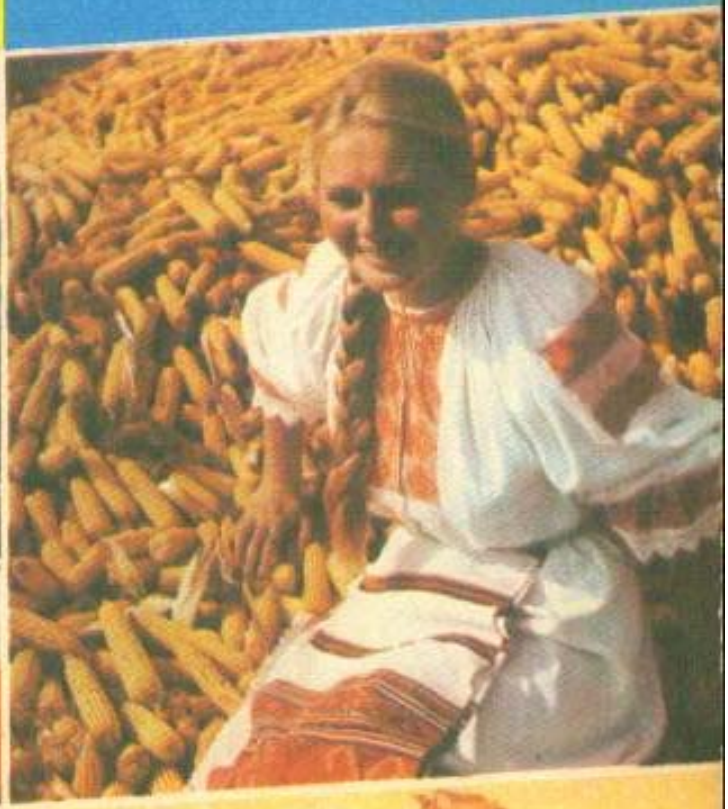

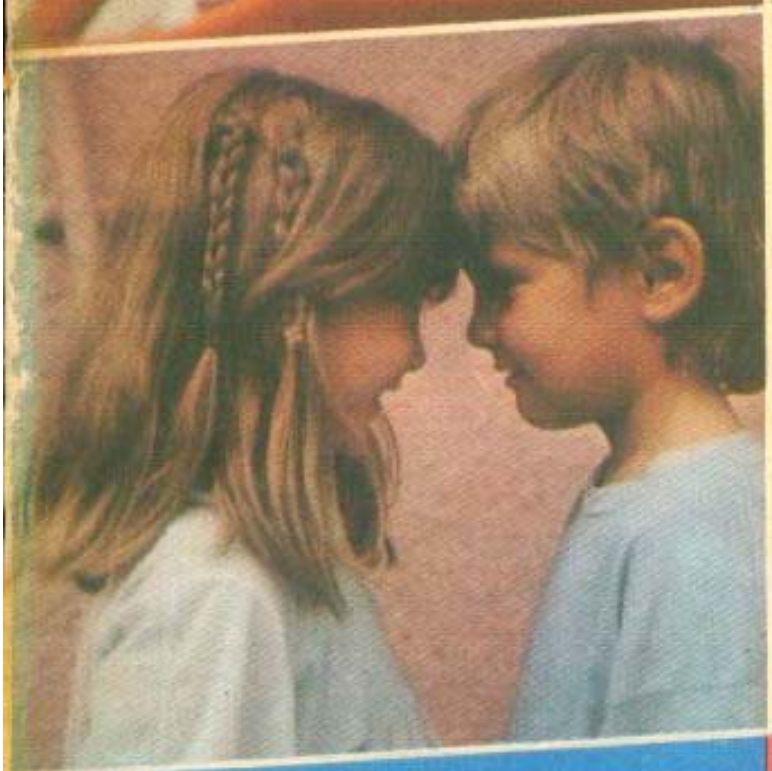

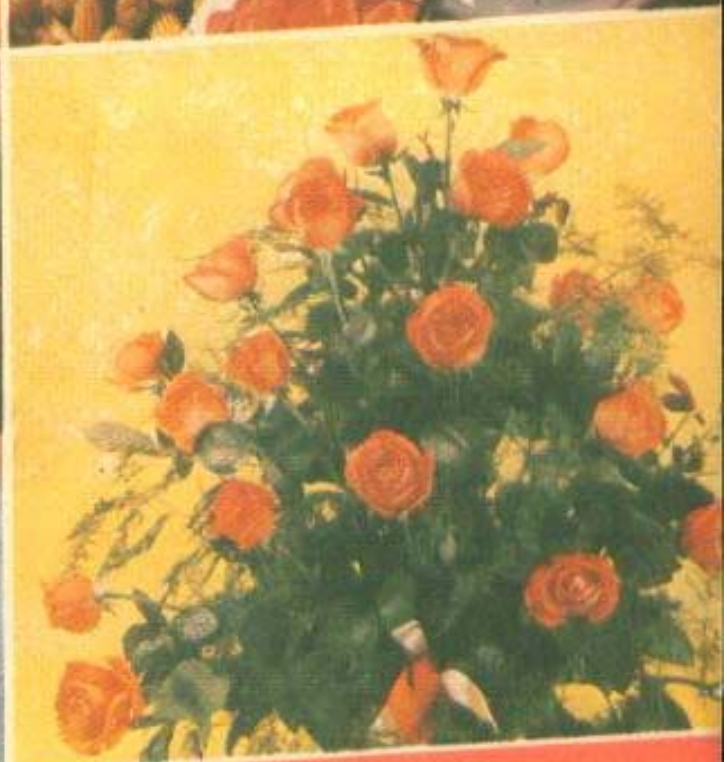

ALMANAH '90

ÎN FRUNTEA NAȚIUNII, VITEAZ CONDUCĂTOR

Azi însorim prin muncă înalt destin de țară
Aflat sub semnul celui de-al IX-lea Congres,
Avînd exemplu fapta mereu cutezătoare
A celui ce în frunte poporul l-a ales.

El ne-a-nvățat temeinic să înălțăm columne,
Să creștem noi uzine și sporul pe ogor,
Noi școli, laboratoare, lăcașuri de cultură,
Simboluri demnității acestui brav popor.

Un ctitor — Ceaușescu ne-a învățat să credem
În noi și-n visul nostru spre piscuri avîntat,
Nimic să nu ne-abată din comunista vrere,
Să credem că se poate, așa ne-a învățat.

Un om purtînd nestinsă iubirea pentru glie
Cu idealul țării adînc s-a contopit,
Eroul Ceaușescu, al cutezanței noastre
Și-atîtor biruințe ce-n țară au rodit.

Și cutezînd spre mîine, către sublime piscuri,
Vom făuri noi vise spre-a le rodi deplin,
Congresul Paisprezece va dăltui-n istorie
Victoriile țării spre anii care vin.

În fruntea națiunii, viteaz, Conducătorul,
Stegar de noi victorii, chezaș de bucurii,
Să ne trăiască-n pace, cît țara să trăiască,
Spre gloria eternă a scumpei Românii!

VIOREL COZMA

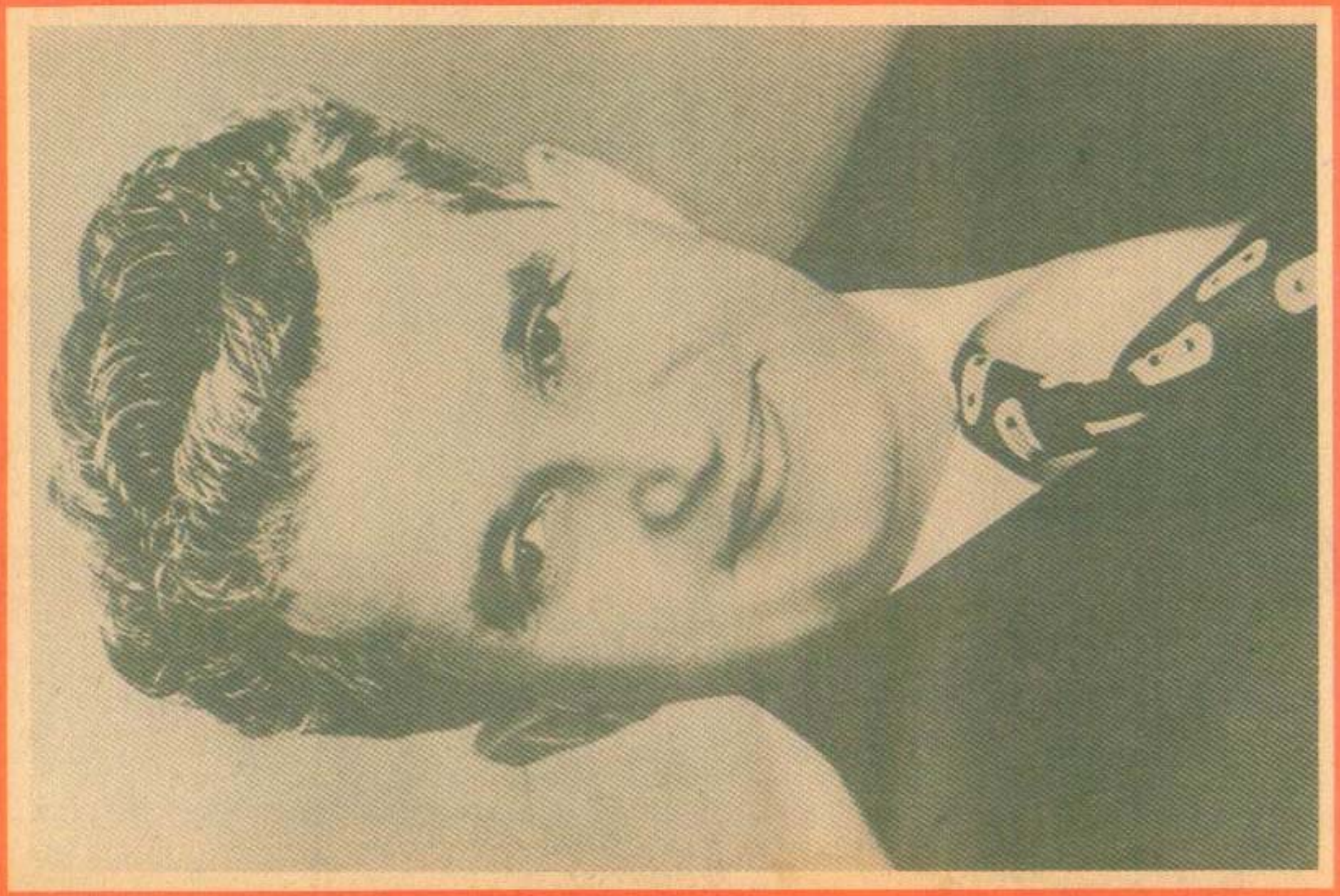

VIBRANT OMAGIU TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, CTITOR DE ȚARĂ ȘI DE ISTORIE NOUĂ, EROU ÎNTRE EROII NEAMULUI ROMÂNESC

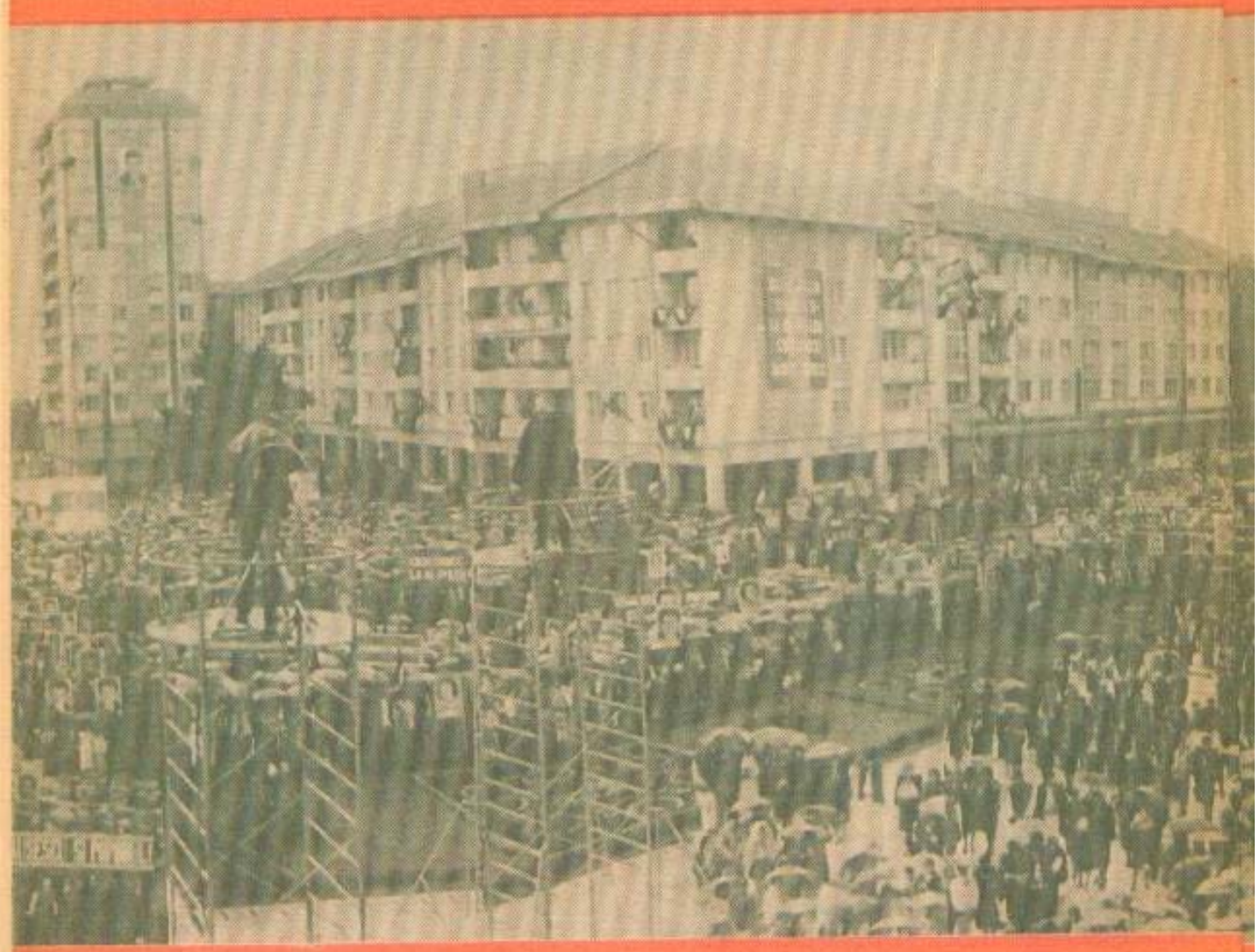

În decursul lungilor secole și milenii de existență necurmată în aceeași vatră strămoșească, în care și-a plămădit și afirmat ființa și unitatea națională, poporul nostru a dovedit întotdeauna că știe să-și aleagă, la ceasul marilor sale renașteri, conducători destoinici și viteji, în stare să întrupeze, așa cum înaripat scria Bălcescu, „voința și cugetarea" celor mulți și să ducă, mereu mai sus, în istorie, măreția și slava neamului românesc. Un astfel de moment l-a constituit opțiunea unanimă a forumului comuniștilor din iulie 1965, care — dînd glas voinței întregii națiuni — l-a ales în fruntea partidului pe cel mai bun și mai cutezător conducător ce și-l putea dori țara și pe care înșeși timpurile noi îl impuneau cu necesitate — tovarășul Nicolae Ceaușescu —, eminentul revoluționar și înflăcăratul patriot ce întruchipează, prin gîndirea sa novatoare, profund științifică, prin forța acțiunii sale practice, năzuințele cele mai înălțătoare, idealurile cele mai arzătoare ale poporului român.

Inegalabilele calități ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, afirmate cu strălucire, din cea mai fragedă tinerețe, în lupta neînfricată, plină de sacrificii, purtată de partid, în anii grei ai ilegalității, pentru apărarea intereselor vitale ale clasei muncitoare, ale poporului român, pentru libertate, dreptate socială și națională, împotriva fascismului și războiului, pentru cauza independenței și suveranității patriei, pentru edificarea cu succes în România a orînduirii socialiste și comuniste, l-au situat pe secretarul general al partidului, președintele Republicii, în conștiința întregii națiuni, drept cel mai stimat și iubit fiu, așezîndu-l în fruntea celor mai de seamă conducători din multimilenara noastră istorie. În cei aproape 60 de ani de luptă revoluționară, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a contopit munca și viața cu eroica luptă a glorioșului nostru partid comunist, dedicîndu-și întreaga energie și putere înfăptuirii idealurilor supreme ale poporului, triumfului cauzei socialismului și comunismului, colaborării și păcii în lume. Erou între eroii neamului, strălucit gînditor și om politic de largă recunoaștere internațională, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a dovedit a fi, cu strălucire, omul nou al vremuri-

lor noi, marele ctitor al României socialiste moderne, genialul conducător al înaintării noastre neabătute spre comunism, devenind faclia revoluționară a partidului și poporului, simbolul înălțător al epocii pe care o trăim și căreia gîndul și fapta sa i-au dat o eroică ființă. Cei aproape 25 de ani care au trecut de la istoricul Congres al IX-lea, de cînd iubitul și stimatul nostru conducător se află în fruntea partidului și a statului, reprezintă cea mai înfloritoare perioadă din întreaga existență a patriei, poporul nostru definind acest măreț timp istoric, în semn de aleasă prețuire și statornică recunoștință, cu numele marelui său ctitor: „Epoca Nicolae Ceaușescu". Toate victoriile grandioase obținute în această perioadă fără egal sînt strîns legate de activitatea prodigioasă și neobosită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, de rolul său determinant în fundamentarea și înfăptuirea întregii strategii de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre piscurile luminoase ale comunismului.

Genial gînditor revoluționar, tovarășul Nicolae Ceaușescu a creat o operă teoretică monumentală, care dezvoltă și îmbogățește cu valori inestimabile doctrina social-politică națională, patrimoniul ideologic universal al socialismului științific. Pornind de la adevărul, confirmat pe de-a-ntregul de viață, că socialismul se construiește în condiții diferite de la o țară la alta, că nu există și nici nu poate exista un „model unic", secretarul general al partidului a elaborat concepția originală potrivit căreia făurirea cu succes a noii orînduiri presupune, drept condiție esențială, aplicarea fermă, creatoare, de către fiecare partid a principiilor fundamentale ale socialismului în concordanță cu realitățile concrete ale fiecărei țări, cu tradițiile și transformările ce au loc în societate.

Cu o remarcabilă capacitate de previziune științifică, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fundamentat teza creșterii rolului conducător al partidului în toate domeniile construcției socialiste — teză reafirmată în magistrala Expunere rostită la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 24—25 octombrie —, punînd în evidență rolul politic al clasei muncitoare, clasă

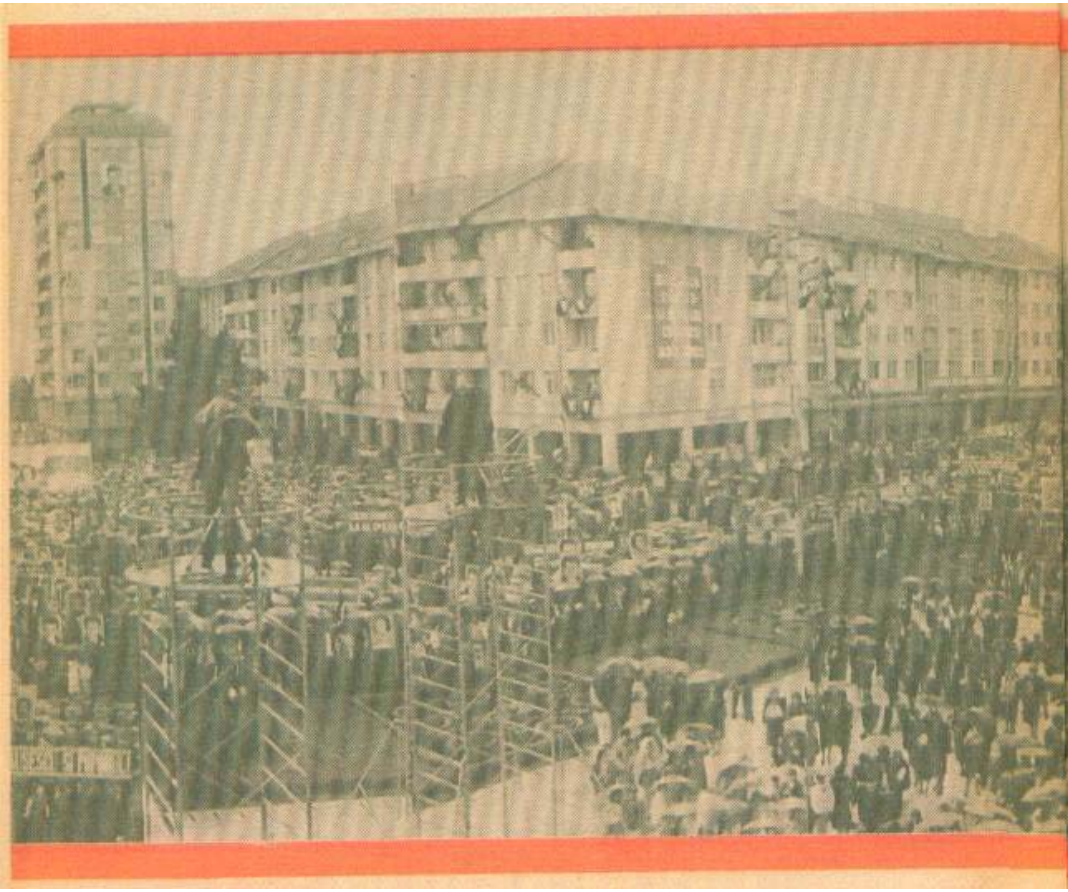

conducatoare în societate, misiunea istorică a partidului comunist ca centru vital al întregii naţiuni. Continuitatea procesului revoluţionar este concepută ca o lege a progresului social, a cărei cunoaştere a determinat elaborarea unei strategii de dezvoltare pe termen lung, cu etape specifice, într-un uriaş demers istoric transformator, care presupune un înalt grad de implicare şi angajare responsabilă a fiecărui cetăţean al patriei în sistemul democraţiei muncitoreşti-revoluţionare, al construirii socialismului cu poporul şi pentru popor.

Dezvoltarea creatoare a teoriei şi practicii construcţiei socialiste, aşa cum apare în întreaga operă şi activitate ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu, cuprinde, ca o coordonată cardinală, întărirea şi dezvoltarea proprietăţii socialiste asupra mijloacelor de producţie, concept fundamental, hotărîtor, pentru antrenarea şi participarea maselor de oameni ai muncii, în calitate de proprietari, producători şi beneficiari, la sporirea forţei economice şi sociale a patriei, la ridicarea generală a nivelului de trai material şi spiritual al poporului, proprietatea socialistă reprezentînd temelia indestructibilă a progresului multilateral al ţării. Viaţa, realitatea de astăzi a României confirmă în mod strălucit raportul just dintre fondul de acumulare şi cel de consum, în interesul dezvoltării imediate şi în perspectivă a patriei, secretarul general al partidului demonstrînd importanţa hotărîtoare a stabilirii unei rate înalte a acumulării, ca singură modalitate pentru progresul rapid al ţării, pentru recuperarea rămînerii sale în urmă faţă de statele dezvoltate din punct de vedere economic. Pe baza orientărilor şi indicaţiilor conducătorului partidului şi statului nostru au fost elaborate cutezătoare programe de dezvoltare şi amplasare raţională a industriei, de organizare şi modernizare a acesteia, bazate pe introducerea tehnologiilor moderne, de tip intensiv, pe ramuri de producţie tot mai dinamice, pe ridicarea continuă a productivităţii muncii, creşterea calităţii produselor şi a eficienţei economice în toate domeniile. Sub directa orientare socio-politică a concepţiei tovarăşului Nicolae Ceauşescu a fost fundamentat, pe baze ştiinţifice, întreg sistemul economiei naţionale, a fost perfecţionată întreaga viaţă economică, politică şi socială a ţării, a fost instituit un model unic de democraţie muncitorească, revoluţionară, care stimulează participarea creatoare, responsabilă, a tuturor oamenilor muncii la elaborarea, adoptarea deciziilor politice, economice, sociale şi la transpunerea lor neabătută în viaţă.

Acţionînd cu fermitate pentru transformarea revoluţionară a societăţii, pentru perfecţionarea activităţii în toate domeniile, tovarăşul Nicolae

Ceaușescu situează, întotdeauna, mai presus de orice omul, bunăstarea și fericirea lui, ca scop suprem al politicii partidului. Vastul program de construcții de locuințe și obiective social-culturale, dezvoltarea și modernizarea tuturor localităților patriei, asigurarea de locuri de muncă pentru toți cetățenii țării, ca și măsurile de majorare a retribuțiilor și pensiilor, de creștere a veniturilor reale ale oamenilor muncii, grija pentru asigurarea celor mai bune condiții aprovizionării populației cu produse agroindustriale, bunuri industriale de larg consum și servicii reprezintă tot atîtea expresii ale atenției și preocupării conducătorului partidului și statului pentru asigurarea unei vieți demne, civilizate și prospere, pentru întregul popor. Datorită acțiunii umanist-revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, au fost create, în anii de lumină ai acestui sfert de veac, condiții pentru afirmarea deplină a femeilor în societate, pentru participarea lor amplă și egală la întreaga viață politică, economică, socială și spirituală a patriei, pentru îmbinarea armonioasă a activității profesionale cu cea de mamă și soție, cu îndatorirea nobilă de a păstra tinerețea și vigoarea națiunii, de a educa noile generații ale țării. În același timp, profund interesate în asigurarea unui viitor fericit copiilor, în eliberarea omenirii de coșmarul sumbru al războaielor, femeile țării noastre sînt, din tot sufletul, recunoscătoare stimatului nostru conducător pentru grija sa permanentă și eforturile neobosite de a apăra dreptul poporului nostru la pace, la o existență liberă și demnă.

Intrarea în noul an este puternic marcată de luminoasele hotărîri ale Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român, care prefigurează, pe noi cărări de lumină și frumusețe, viitorul socialist al României, de imensa satisfacție a reîalegerii — din voința întregului partid, a întregii țări — a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ctitorul României socialiste moderne, marele Erou al păcii, în funcția supremă de secretar general al partidului. Milioane de femei de pe întregul cuprins al patriei adresează genialului fiu al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, urarea străbună de ani mulți, cu sănătate și putere de muncă, spre a conduce, în continuare, partidul și țara, cu aceeași înaltă clarviziune, în măreție și glorie, adăugînd omagiului lor fierbinte legămîntul solemn de a-i urma neabătut cuvîntul și fapta, spre a înfăptui hotărîrile Congresului al XIV-lea al partidului, ce vă înălța și mai strălucitor România pe culmile civilizației socialiste și comuniste.

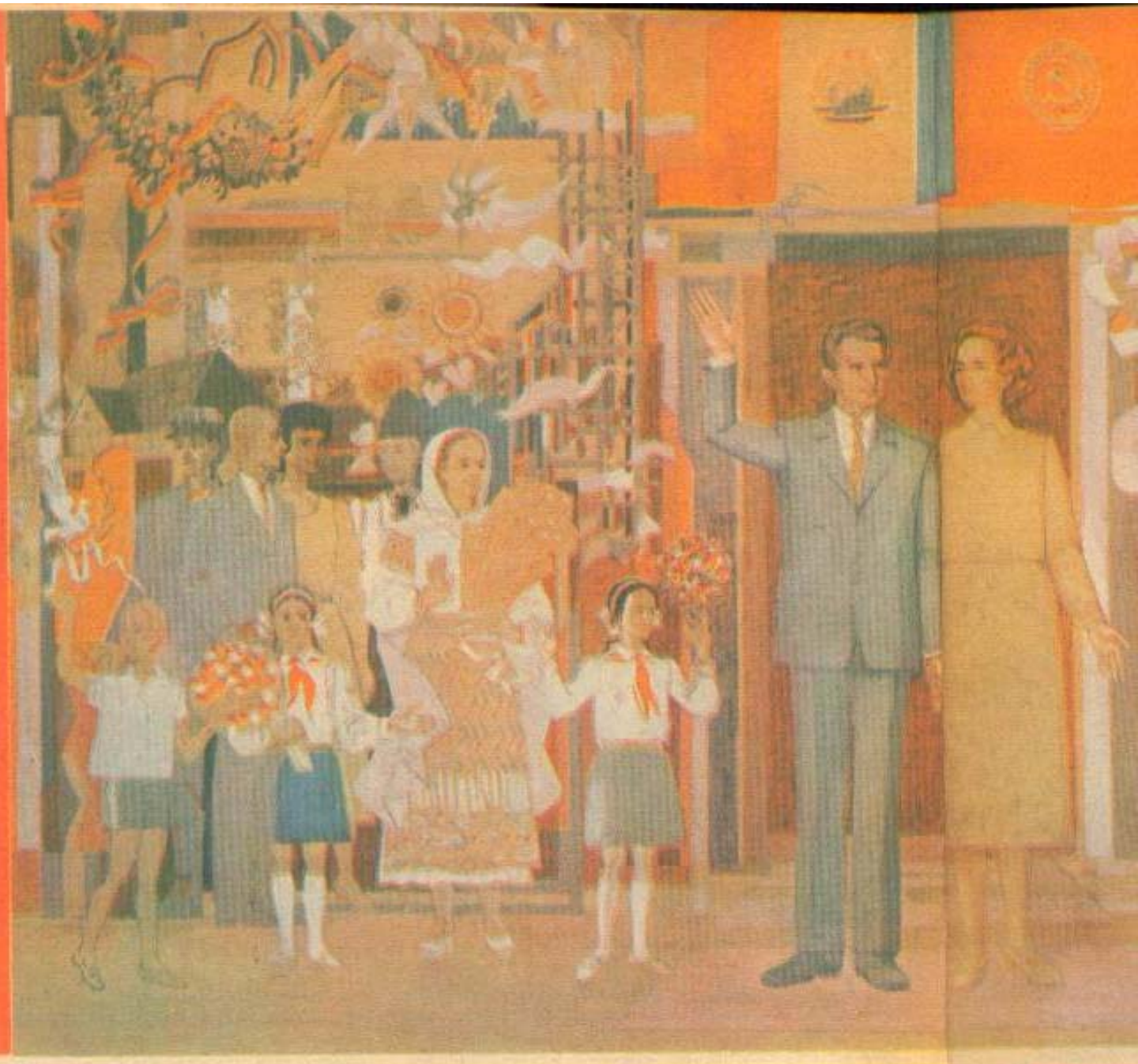

SUB MĂREȚUL TRICOLOR

La-nceput de an cînd ninge și nu-i stins de tot ecoul
Plugușorului pe care, după datini strămoșești,
Îl pornim întru slăvirea celui ce ni-i azi Eroul
Și chezașul libertății pe pămînturi românești —

Glasul nostru încă-o dată să se-audă prin omături
Și din zări în zări să sune plin de dragoste mereu
Pentru cinstea celei care de o viață-i stă alături
Și-i e sprijin de nădejde și la bine și la greu.

Să trăiască, să-nflorească, de-mpliniri să aibă parte,
De belșug, de sănătate, de ani lungi, frumoși și buni,
Ca în lume să ne ducă faima țării, mai departe,
Și mai sus să ne avînte zborul mîndrei națiuni!

Două frunți cutezătoare: sub stindarde înflocate!
Două inimi comuniste: sub mărețul tricolor!
Să trăiască-n fericire și să fie-nconjurate
Cu iubire-ntotdeauna de întregul lor popor!

VICTOR TULBURE

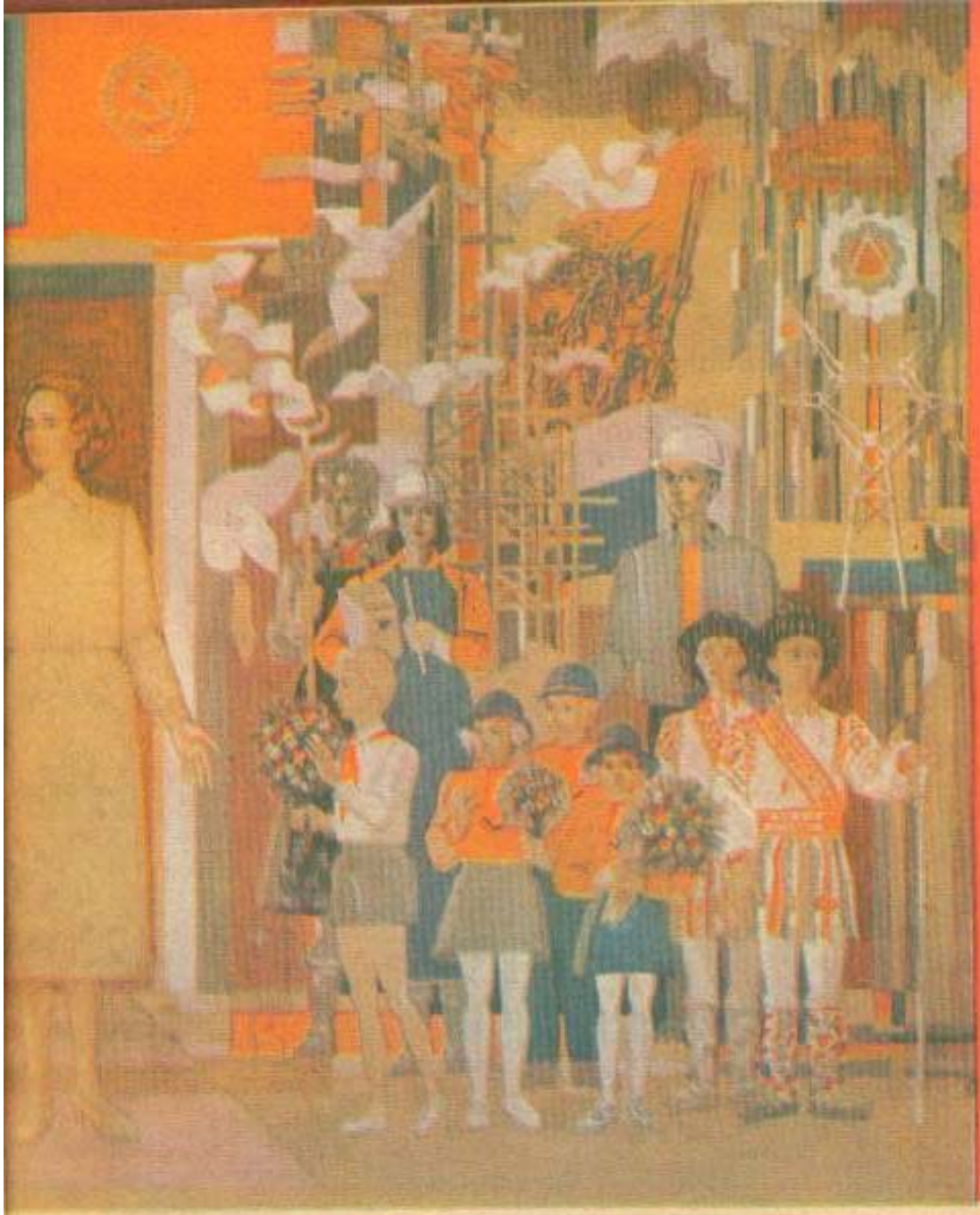

STRĂLUCIT EXEMPLU DE VIAȚĂ ȘI ACTIVITATE REVOLUȚIONARĂ DEDICATĂ ÎNFLORIRII ROMÂNIEI SOCIALISTE

SUB MĂREȚUL TRICOLOR

La-nceput de an cînd ninge și nu-i stins de tot ecoul
Pluguşorului pe care, după datini strămoşeşti,
Îl pornim întru slăvirea celui ce ni-i azi Eroul
Şi chezaşul libertăţii pe pămînturi româneşti —

Glasul nostru încă-o dată să se-audă prin omături
Şi din zări în zări să sune plin de dragoste mereu
Pentru cinstea celei care de o viaţă-i stă alături
Şi-i e sprijin de nădejde şi la bine şi la greu.

Să trăiască, să-nflorească, de-mpliniri să aibă parte,
De belşug, de sănătate, de ani lungi, frumoşi şi buni,
Ca în lume să ne ducă faima ţării, mai departe,
Şi mai sus să ne avînte zborul mîndrei naţiuni!

Două frunţi cutezătoare: sub stindarde înflocate!
Două inimi comuniste: sub măreţul tricolor!
Să trăiască-n fericire şi să fie-nconjurate
Cu iubire-ntotdeauna de întregul lor popor!

VICTOR TULBURE

STRĂLUCIT EXEMPLU DE VIAȚĂ ȘI ACTIVITATE REVOLUȚIONARĂ DEDICATĂ ÎNFLORIRII ROMÂNIEI SOCIALISTE

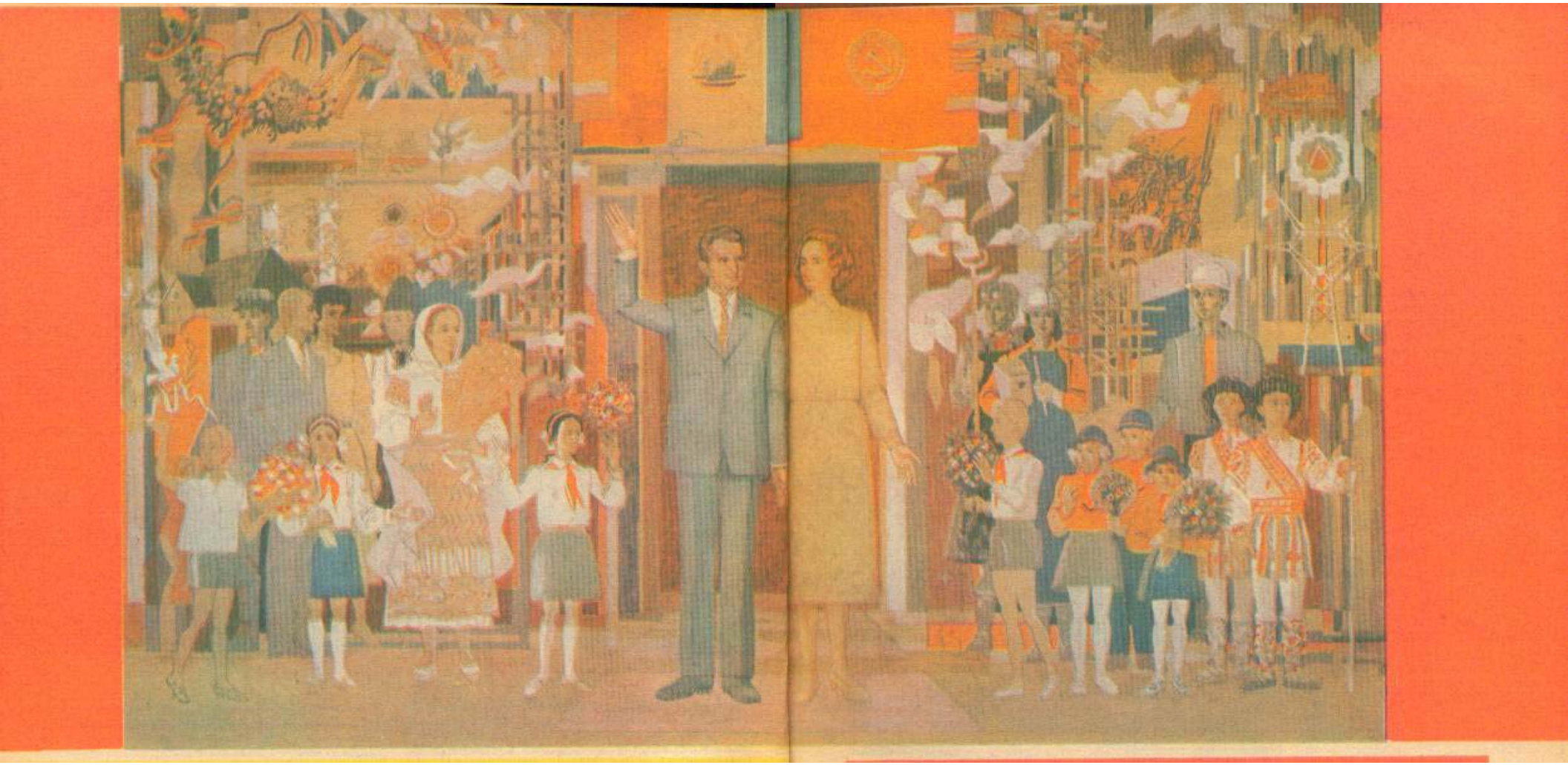

La loc de mare cinstire înscrie istoria poporului român numele celor care, cu daruire și ardoare revoluționară, cu înaltă competență și supremă abnegație, și-au pus întreaga ființă în slujba progresului patriei, a fericirii poporului. În galeria celor mai de seamă personalități ale națiunii noastre se conturează cu strălucire, pentru patosul revoluționar dedicat cauzei partidului, pentru devotamentul cu care își consacră întreaga viață înfloririi României socialiste, personalitatea de excepție a tovarășei Elena Ceaușescu, militant de frunte al partidului și statului, om de știință de înalt prestigiu național și internațional, exemplu luminos de adevărată fiică a acestor meleaguri străbune.

Neobosită activitate a tovarășei Elena Ceaușescu este inseparabil legată de numele patriei, pentru a cărei propășire își dăruiește întreaga energie și forță creatoare, de crezul său comunist, pentru a cărui biruință s-a consacrat încă din fragedă tinerețe, de poporul căruia îi aparține și care îi rostește numele cu aleasa prețuire și cea mai înaltă stimă. Remarcabila personalitate politică în conducerea partidului și statului, eminent om de știință ridicat din rîndul clasei muncitoare, al poporului român, ale căror aspirații le slujește cu fierbinte patriotism și neclintită credință revoluționară, unind spiritul creator, militant, cu pasiunea pentru promovarea noului în viața socială, în știință și tehnică, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu — membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim vicepremier al guvernului, președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului — constituie o însuflețitoare pildă creatoare pentru femeile României socialiste, pentru întregul popor, o întruchipare a virtuților tradiționale ale acestuia.

Milioanele de femei ale patriei, partidul, întreaga noastră națiune aduc un respectuos omagiu și dau o înaltă cinstire îndelungatei sale activități în mișcarea muncitorească, revoluționară. Din anii grei ai ilegalității, tovarășa Elena Ceaușescu s-a angajat, cu înaltă răspundere patriotică și eroism, în lupta comuniștilor, a clasei muncitoare din țara noastră, pentru dreptate socială și libertate națională, pentru împlinirea aspirațiilor arzătoare ale maselor de a trăi într-o lume în care să fie înlăturată orice formă de asuprire și exploatare, într-o societate care să asigure o civilizație materială și spirituală superioară. În acei ani, tovarășa Elena Ceaușescu s-a afirmat în activitatea desfășurată în cadrul partidului, al organizației de tineret și sindicatelor ca un militant dîrz și neînfricat pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice ale poporului, împotriva fascismului și războiului, pentru eliberarea țării, pentru socialism.

Împreună cu înflăcăratul comunist, revoluționar și patriot

tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu a avut un rol hotărîtor în organizarea și desfășurarea istoricei demonstrații muncitorești de la 1 Mai 1939 din București. Acest glorios moment revoluționar — una dintre cele mai mari și mai de seamă acțiuni antifasciste și antirăzboinice de masă din Europa acelor ani —, de la a cărui desfășurare partidul și poporul au aniversat împlinirea a cinci decenii, a pus puternic în lumină voința fermă a oamenilor muncii de a lupta pentru apărarea libertății, integrității teritoriale și a independenței patriei.

Evocînd cu profundă emoție anii de grele încercări, de luptă plină de abnegație și sacrificii din perioada ilegalității, activitatea desfășurată după eliberarea țării în slujba partidului și a poporului, a revoluției și construcției socialiste în patria noastră, tovarășa Elena Ceaușescu arăta: *„Am considerat întotdeauna ca nu există o satisfacție mai mare decît aceea de a sluji cauza clasei muncitoare, din rîndurile căreia m-am ridicat — cauza celor mulți, cauza partidului, a poporului meu"*.

Strălucitele calități ale tovarășei Elena Ceaușescu de remarcabil om politic și savant, profund devotat intereselor poporului român, idealurilor înalte ale umanismului revoluționar, s-au afirmat în plenitudinea lor în anii de puternic avînt constructiv inaugurați de Congresul al IX-lea al partidului. În toată această perioadă de ample și profunde transformări revoluționare, răstimp pe care, cu legitimă mîndrie patriotică, îl numim „Epoca Nicolae Ceaușescu", tovarășa Elena Ceaușescu, alături de cel mai stimat și iubit fiu al poporului nostru, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a desfășurat și desfășoară o intensă și rodnică muncă social-politică, contribuind la organizarea pe baze noi și coordonarea cu înaltă competență a unor domenii de cea mai mare importanță pentru mersul înainte al patriei pe calea socialismului. Femeile României socialiste, întregul partid și popor dau o înaltă apreciere activității sale în conducerea partidului și statului, contribuției de cea mai mare importanță la afirmarea tot mai puternică a rolului conducător al partidului, ca centru vital al națiunii, la fundamentarea și înfăptuirea planurilor de dezvoltare economico-socială a țării, a pro-

gramelor de modernizare a industriei și agriculturii, de creștere a productivității muncii și a eficienței economice, la realizarea obiectivelor revoluției tehnico-științifice și noii revoluții agrare, la întreaga strategie de ridicare continuă a României socialiste pe noi culmi de civilizație materială și spirituală, la afirmarea tot mai puternică a năzuințelor de pace și colaborare ale poporului român. Ca personalitate de frunte a vieții noastre politice, sociale și științifice, tovarășei Elena Ceaușescu îi revine meritul de a fi adus o contribuție de mare însemnătate la elaborarea și aplicarea vastelor planuri de dezvoltare economico-socială, științifică și culturală a patriei, militînd pentru afirmarea plenară a științei în toate domeniile de activitate, ca forță motrice a dezvoltării și progresului contemporan. Model de cutezanță, abnegație și înaltă exigență în munca de cercetare științifică, încununată de rezultatele remarcabile obținute de-a lungul anilor în cercetarea fundamentală și aplicativă, contribuția tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu la progresul chimiei, al ingineriei și industriei chimice din țara noastră, la legarea cercetărilor științifice și tehnologice din acest domeniu de cerințele economiei noastre naționale a constituit un exemplu grăitor pentru modul în care știința trebuie strîns împletită cu producția, în folosul progresului societății, pentru binele și prosperitatea patriei, pentru pace.

Definind în mod strălucit căile novatoare prin care știința contemporană contribuie la modernizarea societății noastre socialiste, tovarășa Elena Ceaușescu, în calitatea sa de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, s-a preocupat și se preocupă statornic, îndeaproape de promovarea progresului tehnic, de împletirea armonioasă a învățămîntului cu cer-

cetarea științifică și producția, urmărind cu consecventă transpunerea în viață și obținerea unor progrese cît mai semnificative în îndeplinirea obiectivelor strategice ale partidului, reafirmate și în documentele programatice pentru Congresul al XIV-lea, obiective ce prefigurează ca România, la încheierea celui de-al 9-lea plan cincinal, să pășească pe calea realizării programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Prestigioasa activitate a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu în domenii de vîrf ale științei și cunoașterii moderne contemporane, cum este chimia macromoleculară, i-a adus savantului român o vie și admirabilă recunoaștere internațională, încununată cu înalte distincții și onoruri de către mari instituții academice de pe diferite meridiane ale globului, tovarășa Elena Ceaușescu fiind membru titular al Academiei Republicii Socialiste România și, totodată, membru de onoare al unui impresionant număr de academii, universități și instituții de știință, cultură și artă din lume. Acționînd permanent cu înalt spirit novator, cu erudiția și competența savantului de excepție, tovarășa Elena Ceaușescu a concretizat bogata activitate de cercetare desfășurată de-a lungul anilor în importante lucrări de specialitate, care, prin marea lor însemnătate științifică și larga aplicabilitate practică în diferite sectoare economice, s-au impus atenției generale, fiind traduse în principalele limbi de circulație mondială și publicate în numeroase țări.

Preocupată în mod constant de necesitatea ca știința să se afirme din ce în ce mai mult ca un permanent dialog și mijloc de comunicare între națiuni, care să determine creșterea răspunderilor ce revin în lumea de astăzi oamenilor de știință, învățămînt și cultură în făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, a unei lumi a păcii, eliberată de coșmarul unui război nuclear nimicitor, în întărirea înțelegerii și solidarității între popoare, ca președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", tovarășa Elena Ceaușescu, animată de un profund umanism, acționează în mod consecvent în direcția întăririi colaborării cu organizații ale oamenilor de știință din toată lumea, în lupta pentru înfăptuirea dezarmării, pentru ca minunatele cuceriri ale geniului uman să nu fie puse în slujba distrugerii, a războiului, ci a salvgardării păcii, a valorilor culturii și civilizației umane, apărării dreptului fundamental al tuturor oamenilor, al popoarelor de pretutindeni, la viață, la dezvoltare liberă și demnă.

Pentru contribuția remarcabilă adusă la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului, la fundamentarea și aplicarea planurilor și programelor de dezvoltare economică și socială a patriei, precum

și pentru activitatea deosebită, multilaterală, consacrată creșterii aportului cercetării științifice, învățămîntului și culturii la realizarea marilor obiective ale construcției socialiste, promovării susținute, în toate domeniile, a celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice în folosul omului, al bunăstării și fericirii sale, al vieții și păcii, tovarășei Elena Ceaușescu i-a fost conferit în 1989, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere și al îndelungatei activități revoluționare, prin Hotărîrea-Decret a Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Titlul de Onoare Suprem „Erou al Republicii Socialiste România".

Vasta și fructuoasa activitate desfășurată de tovarășa Elena Ceaușescu în conducerea partidului și statului se completează minunat cu înaltul umanism ce o caracterizează, preocupîndu-se cu generozitate și deosebit interes de creșterea rolului și locului femeilor în societate, pentru afirmarea plenară a personalității lor în toate compartimentele vieții și activității sociale. Milioanele de femei ce trăiesc în România acestor ani glorioși îi adresează cu deosebit respect mulțumirile și recunoștința lor cea mai profundă pentru grija cu care se ocupă de creșterea necontenită a rolului lor în societate, de promovarea fără precedent a femeilor în toate forurile de decizie, în toate organismele sistemului democrației noastre muncitorești-revoluționare, urmare firească a politicii consecvente a partidului și statului, a orientărilor și indicațiilor formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de tovarășa Elena Ceaușescu. Femeile patriei sînt profund recunoscătoare partidului pentru preocuparea societății noastre socialiste în vederea, consolidării familiei, ocrotirii mamei și copilului, pentru aplicarea măsurilor de ordin social, juridic și financiar ce vin în sprijinul acestora, astfel încît mama să-și poată educa și crește copiii sănătoși și demni cetățeni ai României de mîine.

Puternic mobilizate de întreaga activitate a tovarășei Elena Ceaușescu, activitate de o deosebită importanță, ce îmbină în mod armonios vocația muncii de creație științifică a savantului-cetățean cu patosul luptei revoluționare a eminentului militant comunist, femeile de pe întreg cuprinsul patriei își reînnoiesc angajamentul solemn de a acționa cu toată energia și capacitatea pentru a asigura înfăptuirea exemplară a tuturor sarcinilor ce le revin, pentru a întîmpina cu rezultate deosebite istoricul eveniment din viața partidului și a țării — Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român.

Urare

Garoafele aprind în zări ninsoare
— năframe peste cîmpuri fluturate —
semn de aleasă sărbătoare:
mulți ani, mulți ani cu sănătate!

Elena Ceaușescu este simbolic far
în munca pentru-a țării libertate,
cu gînd cutezător, vizionar;
mulți ani, mulți ani cu sănătate!

Pentru mereu neobosita sa solie
de a nu fi popoare-ndoliate,
pentru eternul cînt al ciocîrliei,
mulți ani, mulți ani cu sănătate!

Pentru că-n pace azi ne creștem pruncii,
pentru-adevărul spus cu fermitate,
pentru cinstirea omului și-a muncii,
mulți ani, mulți ani cu sănătate!

ION TEODORESCU

1965–1990

UN SFERT DE VEAC DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R., MOMENT DE IMPORTANȚĂ ISTORICĂ PENTRU NOUL DESTIN AL PATRIEI

Cu un sfert de veac în urmă, la 19 iulie 1965, în capitala țării se deschideau lucrările celui de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, eveniment de însemnătate cardinală pentru istoria contemporană a României, care inaugura evul celor mai măreţe înfăptuiri din multimilenara existenţă a patriei. Ca niciodată în trecut, timpul a devenit istorie, marcată de un urcuş necurmat, de ctitorii şi întemeieri care au creat ţării chipul înfloritor de astăzi, prefigurînd imaginea înălţătoare a înfăţişării sale de mîine. Uriaşele transformări înnoitoare, toate împlinirile fundamentale petrecute pe pămîntul străbun, sub arcul acesta de timp, sînt strîns legate de numele, gîndirea şi activitatea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, personalitate de excepţie a contemporaneităţii, ilustru revoluţionar patriot, pe care istoricul forum comunist l-a ales, în unanimitate, în consens cu voinţa întregii naţiuni, în suprema funcţie de conducere din partid. Actul istoric de la 24 iulie 1965 a exprimat adînca stimă pentru inepuizabila energie şi putere de muncă, pentru geniul de mare conducător al tovarăşului Nicolae Ceauşescu, pentru gîndirea sa vie, larg deschisă către nou, neîmpăcată cu dogmele şi şabloanele, pentru respectul său profund faţă de istoria şi valorile propriului popor, pentru consecvenţa sa revoluţionară.

Devotat trup şi suflet fericirii şi propăşirii neamului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu s-a dovedit a fi acea vie şi puternică flacără a conştiinţei naţionale, care a strîns în jurul său, în jurul partidului, într-o unitate de granit, întregul popor, ferm hotărît să-i urmeze, cu neţărmurit devotament, cuvîntul înaripat şi fapta pilduitoare în făurirea măreţei opere de edificare a societăţii socialiste şi comuniste. Desfăşurînd o vastă şi intensă muncă politico-organizatorică pentru mobilizarea energiilor poporului în vederea înfăptuirii marilor obiective pe care şi le-a propus ţara în aceşti ani de glorie, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a avut un rol determinant în elaborarea şi aplicarea întregii politici a partidului şi statului, a programelor de dezvoltare multilaterală a patriei. De gîndirea şi fapta mult stimatului şi iubitului nostru conducător sînt indisolubil legate înfăptuirile fără egal din această perioadă, pe care poporul o numeşte, cu mîndrie patriotică, cu infinită dragoste faţă de marele său ctitor şi făurar, „Epoca Nicolae Ceauşescu".

Analizînd cu rigoare ştiinţifică şi cutezanţă revoluţionară, într-o viziune novatoare, marile probleme ale ţării, adoptînd hotăriri de importanţă cardinală pentru destinul socialist al patriei, Congresul al IX-lea al P.C.R. a marcat, aşa cum sublinia secretarul general al partidului în cuvîntarea rostită la Adunarea solemnă

organizată cu prilejul celei de-a 45-a aniversări a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, o etapă nouă, legică, în dezvoltarea societății românești pe trepte tot mai înalte, calitativ superioare, ale progresului și civilizației, ale construcției socialiste, ale întregului proces revoluționar. Inaugurînd perioada unor mari transformări și înnoiri, Congresul al IX-lea a deschis porțile inițiativei și activității creatoare, perfecționării întregii munci de conducere și făurire a noii orînduiri, a stabilit liniile directoare ale dezvoltării societății, într-o indisolubilă legătură cu realitățile naționale, cu cerințele vitale ale devenirii istorice a poporului român.

Este meritul nepieritor al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi fundamentat strategia dezvoltării multilaterale, armonioase a tuturor sferelor vieții economi-

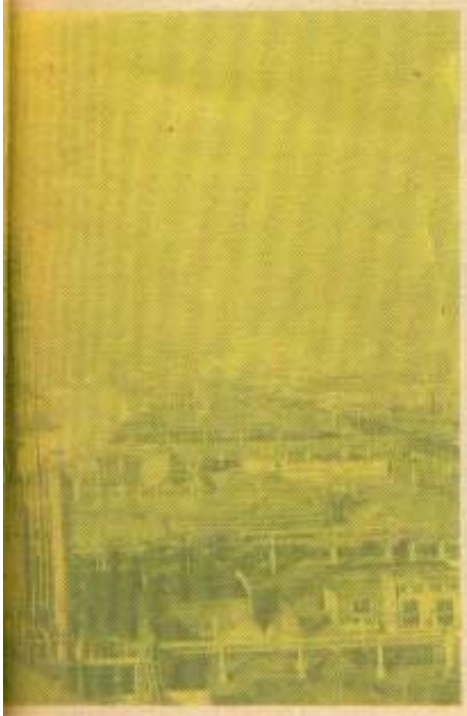

co-sociale pe principiile introducerii celor mai noi cuceriri ale revoluției științifice și tehnice contemporane și ale perfecționării continue a mecanismelor funcționarii economiei naționale. Pe baza acestor orientări principiale, în perioada inaugurată de istoricul congres, știința, învățămîntul și cultura, domenii coordonate cu înalta competență de tovarășa Elena Ceaușescu, eminent om politic și savant de largă recunoaștere internațională, s-au afirmat ca importante forțe ale progresului, conferind un puternic dinamism întregii noastre dezvoltări. Milioanele de femei își îndreaptă, cu fierbinte dragoste, cu nemărginită recunoștință, gîndurile către tovarășa Elena Ceaușescu, aducîndu-i un călduros omagiu pentru strălucitoarea și neobosita activitate consacrată elaborării și înfăptuirii planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială a țării înfloririi științei, învățămîntului și culturii românești.

Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a redat gîndirii științifice, materialist-dialectice din țara noastră forța ei creatoare, spiritul ei viu, dialectic, capacitatea de a constitui o metodă de investigare științifică a realității obiective. Creator al unei monumentale opere teoretice, care dezvoltă și îmbogățește doctrina social-politică națională, patrimoniul ideologic al socialismului științific, tovarășul Nicolae Ceaușescu a regîndit, într-o viziune novatoare, întreaga strategie de edificare a noii orînduiri, înlăturînd idei și teze neconforme cu realitățile românești. Cu contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu au fost permanent perfecționate organizarea și conducerea tuturor domeniilor vieții economice și sociale, s-a creat un larg și cuprinzător sistem democratic, care asigură o autentică democrație muncitorească.

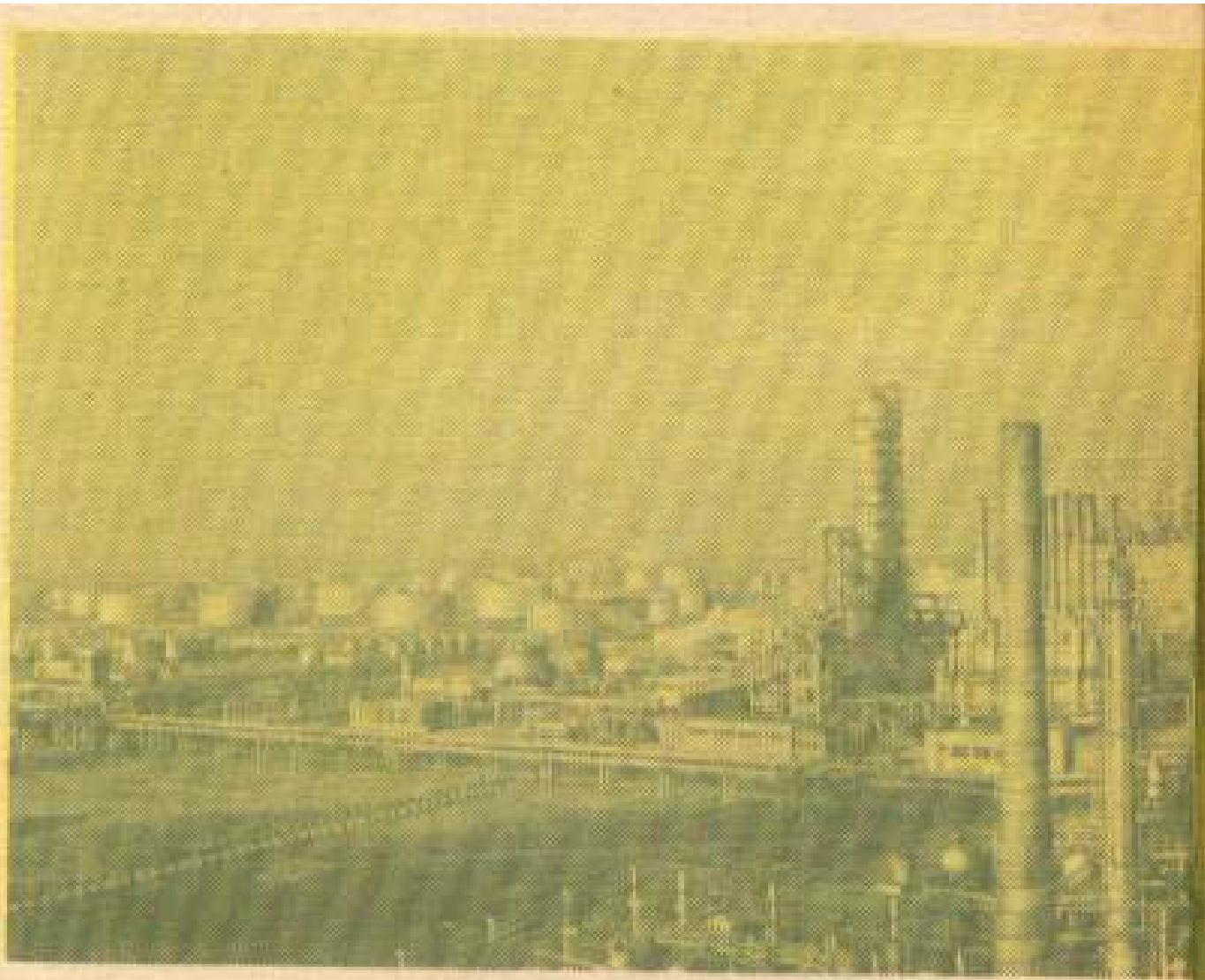

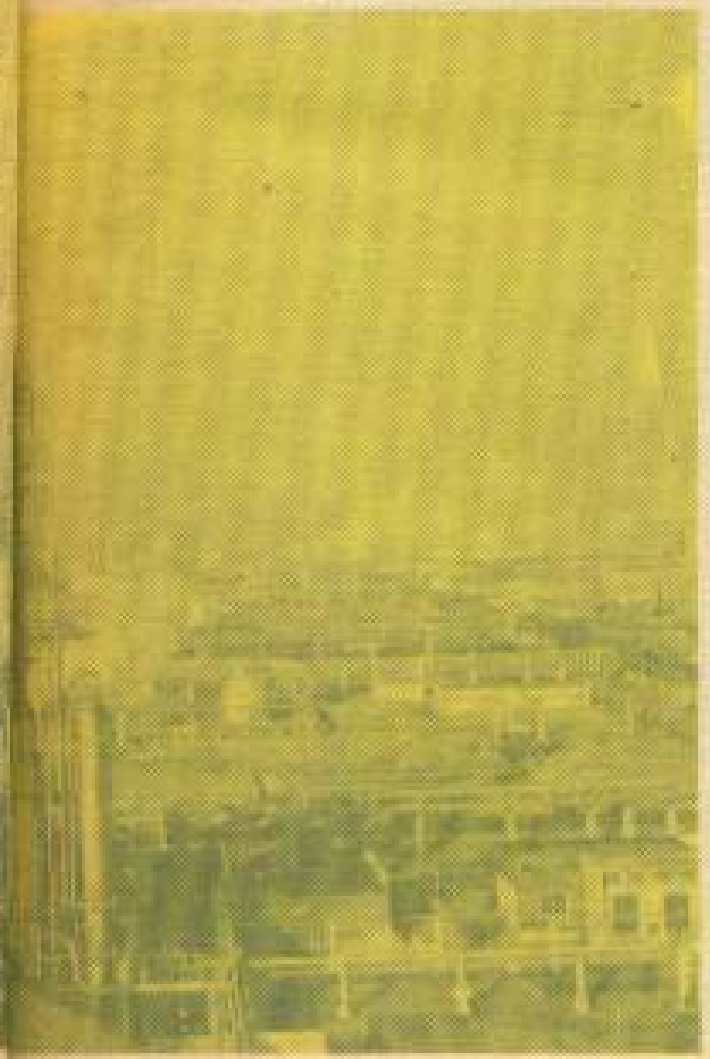

revoluționara, un cadru optim pentru traducerea concretă în viața a principiului fundamental de făurire a socialismului cu poporul și pentru popor. Este meritul istoric al secretarului general al partidului nostru de a fi dezvoltat creator concepția despre partidul revoluționar al clasei muncitoare ca parte integrantă a poporului, elaborînd formele noi de exercitare a rolului conducător al partidului, prin integrarea sa organică în viața societății, funcționînd ca un centru vital al întregii națiuni.

Demonstrînd — așa cum a subliniat și în magistrala Cuvîntare la Plenara F.D.U.S. — că singura cale a progresului economic și social o constituie continua dezvoltare a proprietății socialiste și alocarea unei rate înalte a acumulării, care să asi-

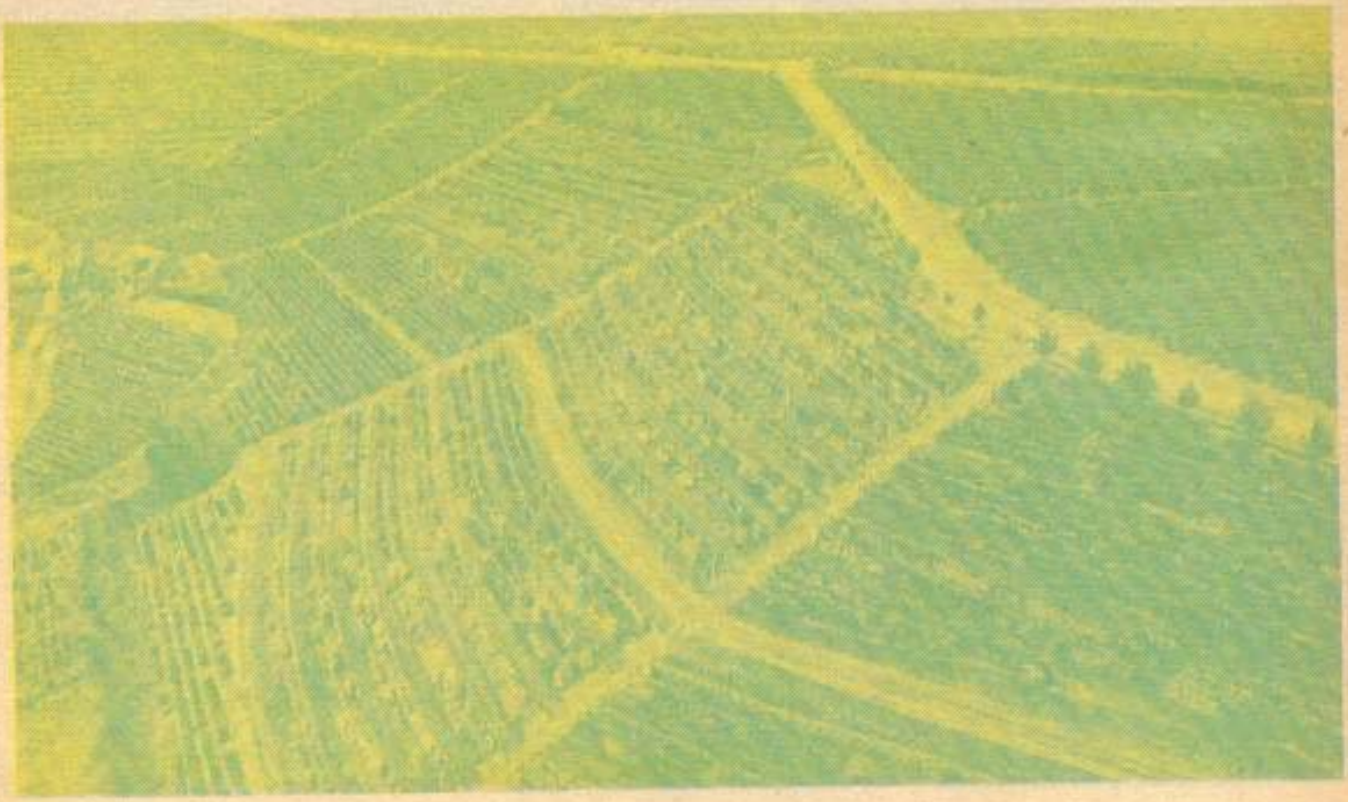

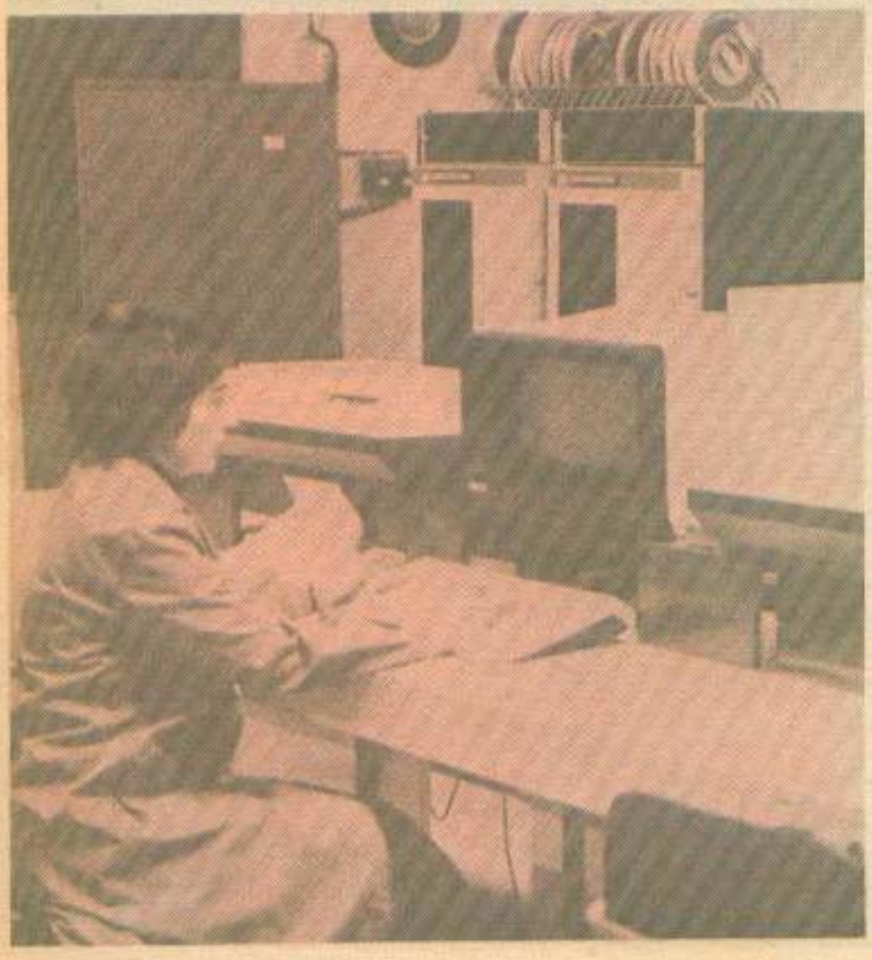

gure desfășurarea, în ritm rapid, a reproducției lărgite, socialiste. tovarășul Nicolae Ceaușescu a fundamentat strategia creșterii noastre economice, industria constituind pivotul său de bază, în stare să pună în valoare întregul potențial material și uman al țării. Dezvoltarea necontenită a industriei românești, ce se află în plin proces de perfecționare și modernizare, amplasarea ei armonioasă pe întregul teritoriu al patriei, crearea de ramuri noi, pe temeiul valorificării superioare a resurselor și energiei, noua revoluție agrară, noua revoluție tehnico-științifică, ridicarea gradului de pregătire culturală și profesională a întregului popor, îmbunătățirea necontenită a nivelului de trai material și spiritual fac astăzi din România o țară în plin progres economic și social, o societate a echității și democrației autentice, în care asigurarea și respectarea drepturilor fundamentale ale omului stau la temelia întregii politici a partidului și statului.

„*Toate acestea demonstrează cu putere* — sublinia secretarul general al partidului — *cît de importante au fost hotărîrile Congresului al IX-lea, de realizare a socialismului corespunzător legilor obiective, dar și realităților și voinței poporului nostru, cît de just a procedat partidul nostru trecînd la dezvoltarea puternică a autoconducerii, autogestiunii, realizînd noi forme democratice, pornind de la principiul științific al făuririi socialismului cu poporul și pentru popor*".

Sub acest eroic arc de timp au fost durate cîteva măreți, care vor vorbi peste veacuri despre forța creatoare a poporului, despre genialul său conducător. Orașele și satele, marile cetăți ale industriei, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Transfăgărășanul, moderna capitală a țării, metroul bucureștean, platformele de extracție și foraj marin constituie doar o parte a marilor cîteva ale „Epocii Nicolae Ceaușescu".

Toți acești ani au relevat, cu tăria de granit a faptelor, forța și vitalitatea economiei românești, care, asigurînd necontenit dezvoltarea impetuoasă a țării, a făcut posibilă și achitarea integrală de către România a datoriei sale externe, realizare istorică, de uriaș prestigiu internațional, ce încununează și onorează, o dată în plus, munca întregului popor, politica înțeleaptă a gloriosului nostru partid, a secretarului său general, tovarășul Nicolae

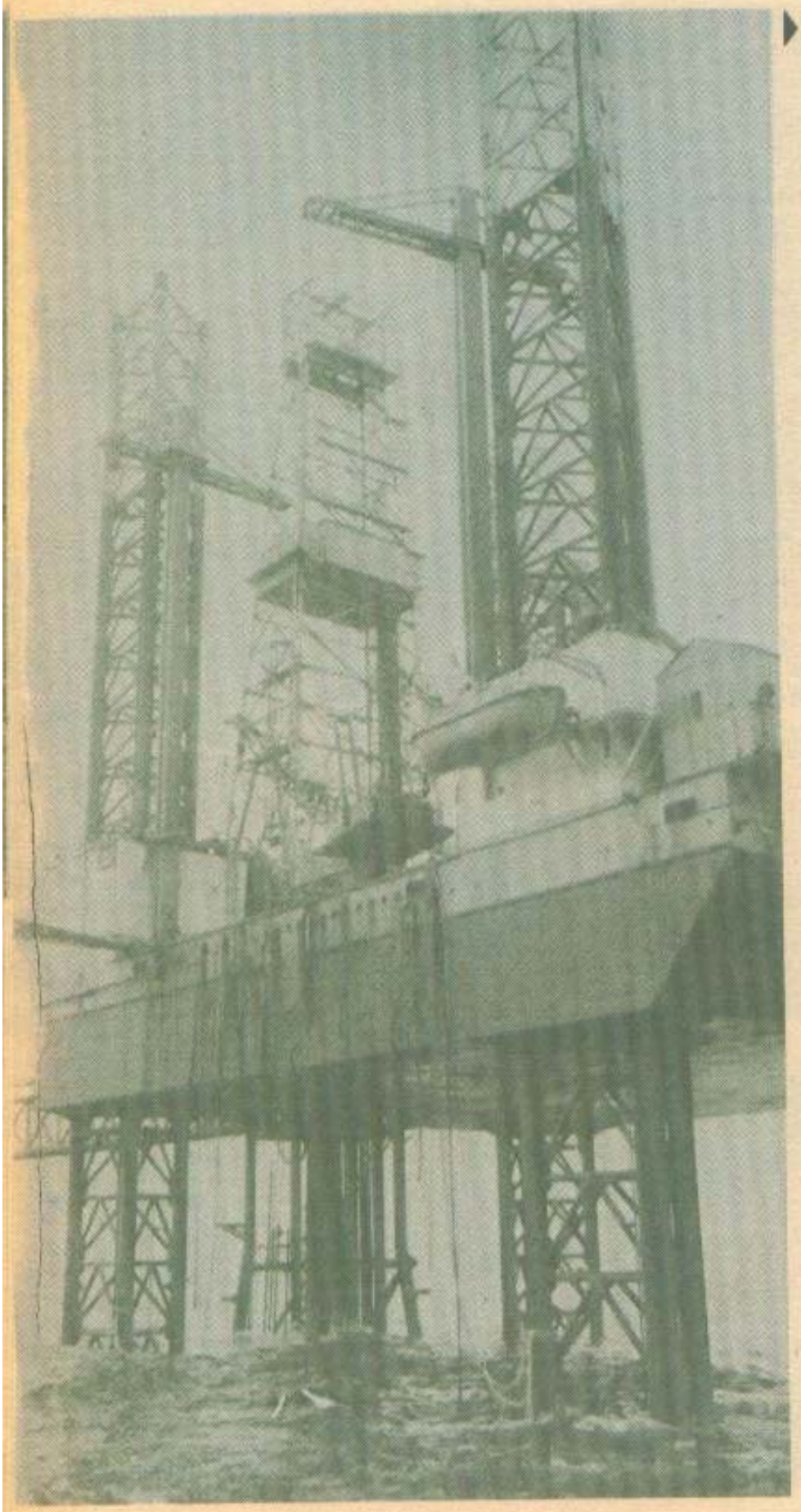

Ceaușescu. Este deosebit de semnificativ ca partidul, întregul popor, se prezintă la al XIV-lea Congres al P.C.R. cu mari realizări, cu un nivel ridicat de trai, de bunăstare a întregii națiuni. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, avînd în vedere remarcabilele realizări obținute în construcția socialismului, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, precum și orientările de dezvoltare generală a patriei, Congresul al XIV-lea se va înscrie în istorie drept congresul marilor victorii socialiste, al independenței depline, economice și politice, a României.

În anii de glorioasă epopee națională ai acestei epoci, politica înțeleaptă a partidului, al cărei promotor este secretarul său general, s-a răsfrînt, în mod elocvent, și în realizarea noului statut al femeilor din România. Elaborînd teze de o covîrșitoare importanță privind creșterea, pe multiple planuri, a contribuției femeilor în viața țării, precum și necesitatea obiectivă a valorificării uriașului potențial creator de care acestea dispun, tovarășul Nicolae Ceaușescu a stabilit noi orientări și măsuri pentru ca femeile să se manifeste plenar în cadrul forțelor active ale societății. Femeile patriei își fac o datorie de onoare în a exprima, cu nemărginită bucurie și satisfacție față de izbînzile înregistrate de poporul nostru pe acest drum glorios, profunda lor recunoștință tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu, pentru afirmarea lor deplină și multilaterală, pentru condițiile care li s-au oferit de a participa, tot mai eficient, alături de întregul popor, la înfăptuirea grandioaselor programe de dezvoltare a țării.

Într-o vibrantă unanimitate de simțire, gîndire și voință cu întregul popor, milioanele de femei de la orașe și sate își reafirmă deplina lor adeziune cu privire la realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, de către Congresul al XIV-lea, în funcția supremă de secretar general al partidului, prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și a țării reprezentînd garanția de

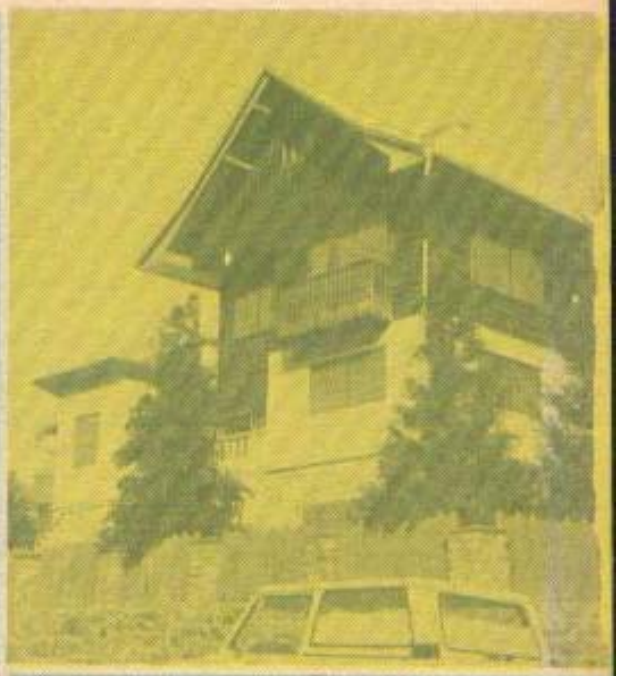

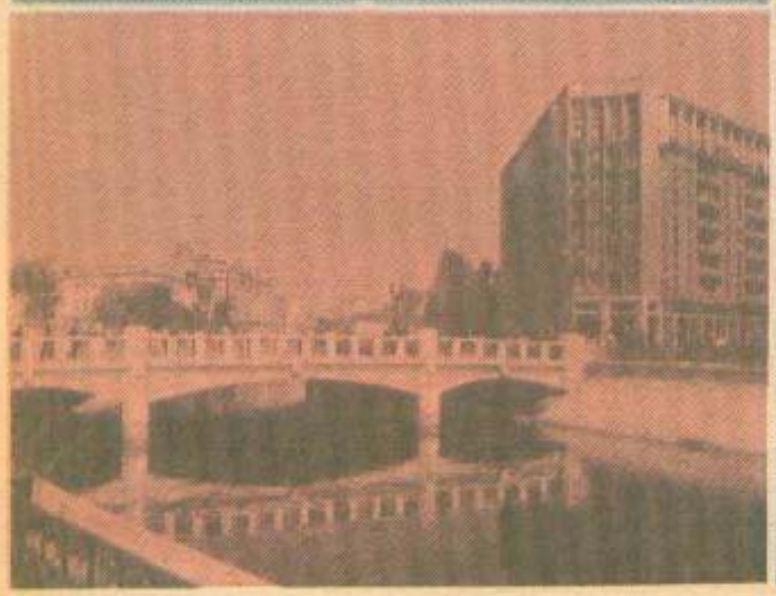

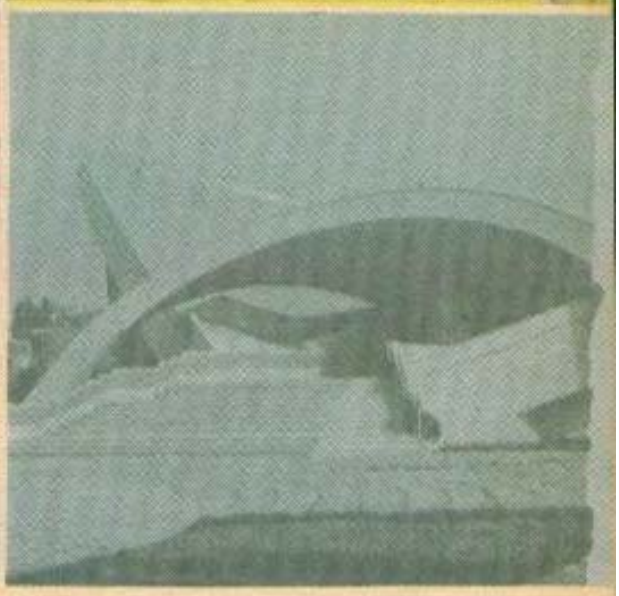

granit a continuității și dezvoltării procesului revoluționar de edificare a socialismului și comunismului pe pămîntul României. Mîndre că trăiesc acest timp măreț, al împlinirii marilor ideaiuri revoluționare, femeile patriei se angajează solemn în fața tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, să acționeze cu eroism și abnegație revoluționară spre a transforma în realități de nou destin istoric hotărîrile Congresului al XIV-lea al partidului, pentru a înălța România tot mai sus, spre piscurile socialismului și comunismului.

VASILE TINCU

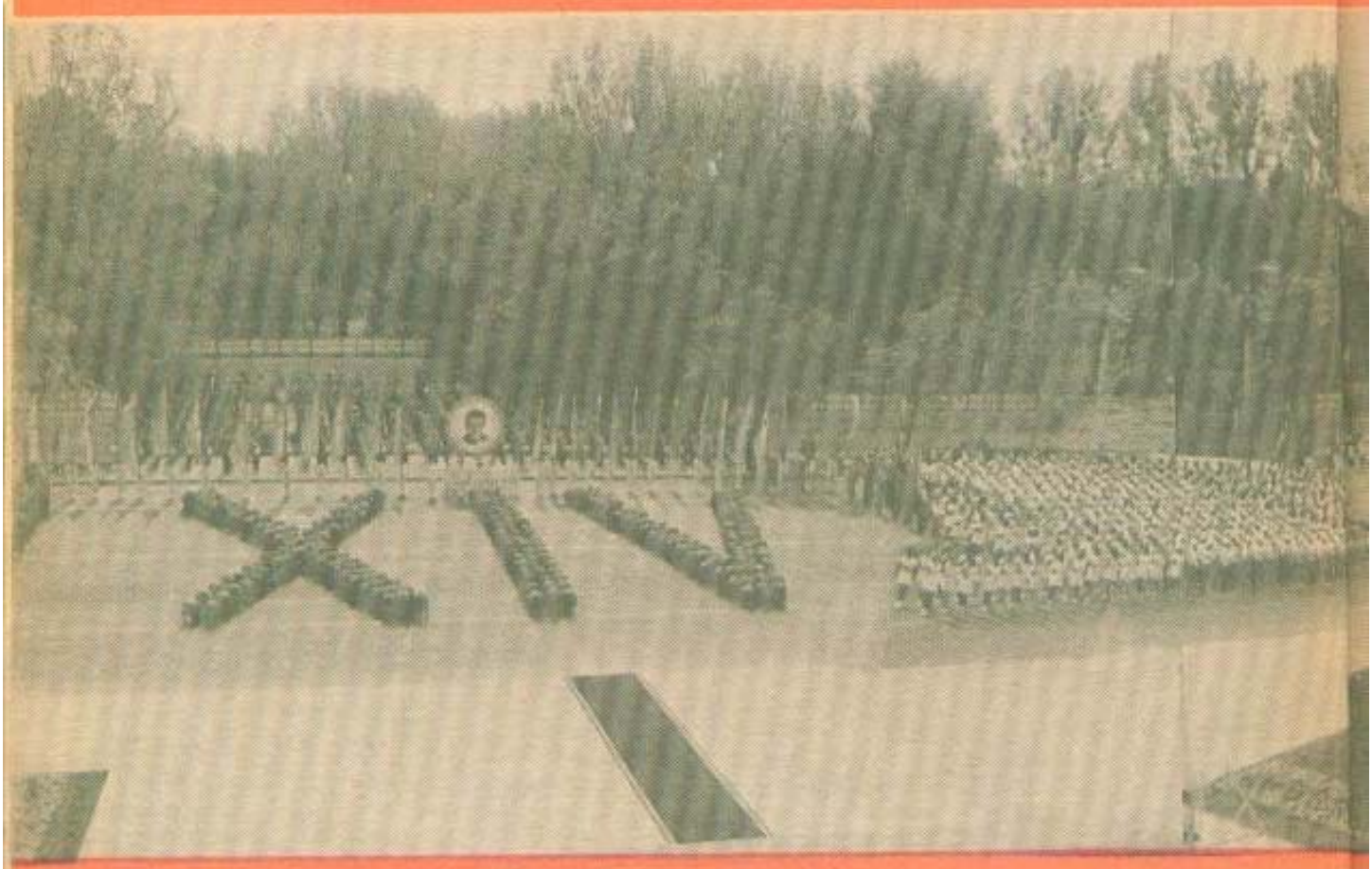

CONGRESUL
AL PARTIDULUI
CONGRESUL MARILOR
AL CUTEZĂTOARELOR
DESCHISE DEZVOLTĂRII

Fiecare an își are evenimentele și momentele sale memorabile, care îi conferă un loc distinct pe firul curgător al timpului și a căror rezonanță va dăinui în conștiința constructorilor de astăzi și de mîine ai României socialiste. Anul 1989 va rămîne înscris în cronica de aur a edificării socialiste în țara noastră ca anul Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român, marele forum al comuniștilor români desfășurîndu-se, printr-o fericită coincidență, în anul aniversărilor ce au prilejuit momente vibrante de istorie și efervescență revoluționară — aniversarea a 50 de ani de la marea demonstrație antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939, în pregătirea și desfășurarea căreia un rol im-

AL XIV-LEA COMUNIST ROMÂN— VICTORII SOCIALISTE, ORIZONTURI MULTILATERALE A PATRIEI

portant au avut tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu, precum și cea de-a 45-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Eveniment de însemnătate istorică în viața social-politică a țării, în activitatea partidului și poporului nostru, Congresul al XIV-lea va prilejui o profundă și multilaterală analiză a drumului parcurs de România în construcția socialismului, îndeosebi în anii de după Congresul al IX-lea, a activității desfășurate pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului. Pornind de la stadiul actual al societății ro-

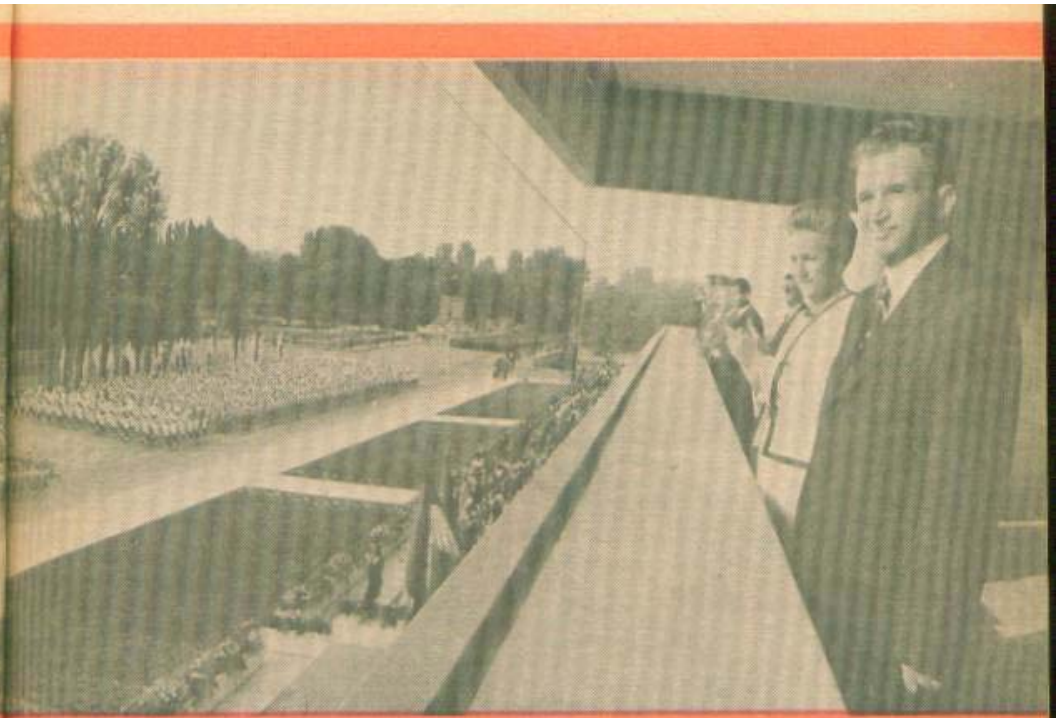

mânești, Congresul al XIV-lea va adopta Programul-Directivă cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1991—1995 și orientările de perspectivă pînă în anii 2000—2010, înscriindu-se în istorie drept Congresul triumfului principiilor socialismului științific în transformarea revoluționară a societății românești. *„Se poate afirma de pe acum* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c. — *că cel de-al XIV-lea Congres al partidului poate fi considerat drept congresul marilor victorii socialiste, al muncii pline de abnegație a întregului popor, al adevăratei suveranități și independențe depline, congresul care deschide perspectivele minunate spre înaltele culmi ale societății fără clase, spre culmile comunismului!"*

Un profund ecou a avut în conștiința milioanelor de femei, a întregului popor. Hotărîrea adoptată în unanimitate de Plenara Comitetului Central cu privire la realegerea, la Congresul al XIV-lea, în funcția de secretar general al Partidului Comunist Român a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al națiunii. Erou între eroii neamului românesc, care își consacră de șase decenii, cu abnegație și eroism, întreaga viață și activitate binelui și fericirii poporului nostru, cauzei independenței și suveranității patriei, înțelegerii și colaborării internaționale. Această hotărîre — opțiune politică a întregului partid, a întregii națiuni, relevată cu putere în cadrul dezbaterilor care au avut loc în perioada premergătoare congresului — pătrunsă de cea mai înaltă răspundere pentru interesele și destinul poporului nostru, pentru cauza socialismului și comunismului în România, a fost primită cu vie satisfacție și deplină aprobare de oamenii muncii, de toți locuitorii străbunei noastre patrii, care văd în ea chezășia sigură a continuării cu sporită vigoare a liniei politice inaugurate de cel de-al IX-lea Congres al partidului, garanția edificării cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate, pe baza aplicării creatoare a principiilor generale ale socialismului științific la condițiile concrete din țara noastră, a viitorului comunist al României, a înaintării sale neabătute spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație.

Participanții la dezbateri au evidențiat, în același timp, contribuția de o deosebită importanță a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, eminent om politic și savant de renume mondial, militant de frunte al partidului și statului nostru, la elaborarea și înfăptuirea programelor de dezvoltare a țării, la organizarea și modernizarea activității din toate sectoarele vieții economice și sociale, la progresul științei, învățămîntului și culturii.

„De la înălțimile la care am ajuns se văd acum clare piscurile înalte și zările minunate, luminoase ale primăverii omenirii — zările comunismului — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu. *Să facem totul pentru a străbate drumul pe care îl mai avem într-un timp cît mai scurt, în deplina unitate a întregii noastre națiuni!"* Raspunzînd îndemnului secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii au dezbatut, cu înaltă răspundere, într-o atmosfera de puternică însuflețire și efervescență revoluționară, comunistă, documentele programatice — proiectul Programului-Directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea —, documente de excepțională însemnătate pentru înaintarea fermă, neabătută a României pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, spre comunism. Se poate spune că dezbaterea documentelor care urmează a fi supuse spre aprobare Congresului al XIV-lea a constituit cea mai largă și mai cuprinzătoare dezbatere de pînă acum în partid, în societatea noastră, o adevărată școală de educație revoluționară, patriotică a comuniștilor, a întregului popor, în care națiunea noastră și-a exprimat adeziunea deplină la politica partidului și statului, după cum se arată în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. Inițiat și elaborat cu contribuția decisivă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, proiectul Programului-Directivă reliefează, și de această dată, cu deosebită strălucire, clarviziunea și cutezanța revoluționară, spiritul științific, novator, rolul hotărîtor al conducătorului partidului și statului nostru în vastul proces revoluționar, unitar și neîntrerupt, pe care l-a cunoscut România în perioada, de prestigioase și măreți realizări, inaugurată de istoricul Congres al IX-lea, în definirea strategiei fiecărei etape de construcție socialistă, în conturarea unor noi și luminoase orizonturi muncii poporului, pentru făurirea celei mai drepte și umane societăți, societatea socialistă și comunistă. Sarcinile și obiectivele înscrise în proiectul Programului-Directivă continuă pe o treaptă nouă, calitativ superioară, orientările profund revoluționare imprimate întregii opere de construcție socialistă de hotărîrile Congresului al IX-lea, care a ales în fruntea partidului pe cel mai iubit fiu al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul de geniu al României socialiste moderne.

Potrivit proiectului Programului-Directivă al Congresului al XIV-lea, obiectivul fundamental al celui de-al 9-lea cincinal îl constituie „dezvoltarea intensivă a economiei naționale, aplicarea programelor de organizare și modernizare a producției pe baza celor mai avansate cuceriri ale științei și tehnicii, realizarea unei noi calități a muncii în toate domeniile de activitate, asigurîndu-se trecerea la cea de-a doua fază, superioară, a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, a înfăptuirii Programului partidului". Corespunzător exigențelor pe care le impune înfăptuirea acestui obiectiv fundamental, în atenția forumului comunist din luna noiembrie se va afla un ansamblu de direcții de acțiune, prezentate în proiectul Programului-Directiva ca sarcini de bază în viitorul cincinal. În acest scop, partidul a elaborat o strategie judicioasă, care ține seama atît de experiența acumulată, cît și de cerințele noii etape în care ne aflăm. Astfel, se dovedesc necesare continuarea politicii

de dezvoltare a forțelor de producție și, în acest context, perfecționarea relațiilor de producție, a tuturor raporturilor sociale.

Țara noastră își propune pentru viitorul cincinal ritmuri semnificative de creștere, de 5,5—6 la sută la producția-marfă industrială, de 4,5—5,5 la sută la producția-marfă agricolă și de 4,5—5,5 la sută la produsul social. În scopul realizării cu succes

acestor prevederi, sînt stabilite direcțiile concrete ce vor asigura resursele tehnice, materiale, financiare și umane necesare. Este vorba, în primul rînd, de punerea în valoare prin folosirea deplină, cu eficiență maximă, a capacităților de producție, de intensificare a eforturilor pentru dezvoltarea bazei proprii de materii prime și resurse energetice, în condițiile exploatării raționale, cu randament ridicat a acestora și de asigurarea corespunzătoare cu forță de muncă, populația activă urmînd să ajungă la circa 12 milioane de persoane, din care numărul personalului muncitor cu o ridicată calificare profesională să reprezinte 8 180 000—8 240 000 de persoane. Semnificativ este faptul că potențialul productiv al economiei, avuția națională vor spori prin alocarea în continuare pentru acumulare a unei părți importante din venitul național — o politică justă, a cărei eficiență a fost validată de experiența dezvoltării economice a țării în întreaga perioadă ce a urmat Congresului al IX-lea al partidului. Și în etapa care urmează, realismul politicii unei rate judicioase a acumulării — de 28—30 la sută din venitul național — se bazează pe faptul că apropierea condițiilor de muncă și de viață între toți oamenii muncii, din toate județele patriei, creșterea bunăstării întregului popor și îmbunătățirea calității vieții sînt de neconceput fără dozarea corespunzătoare a efortului național de dezvoltare economico-socială și materializarea lui în mari obiective industriale și agricole, în puternice și moderne creații ale științei, învățămîntului și culturii socialiste.

Așa cum se prevede în proiectul Programului-Directivă, cercetarea și învățămîntul — pe baza programelor elaborate sub conducerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prim vicepremier al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului — urmează să-și sporească aportul la dezvoltarea intensivă a economiei naționale și pregătirea cadrelor necesare progresului necontenit al patriei.

Alte direcții de acțiune în viitorul cincinal se referă, printre altele, la înfăptuirea neabătută a obiectivelor noii revoluții agrare, a programelor de asigurare a unor producții agricole înalte și stabile, amplificarea acțiunii factorilor calitativi ai dezvoltării economice prin creșterea mai rapidă a productivității muncii, reducerea consumurilor materiale și energetice, realizarea unui grad superior de valorificare a resurselor, diminuarea cheltuielilor de producție și ridicarea rentabilității; ridicarea în continuare a nivelului de trai al întregului popor, întărirea, dezvoltarea și apărarea proprietății socialiste, singura cale a dezvoltării revoluționare a societății noastre, perfecționarea întregului ansamblu al relațiilor sociale, a conducerii, organizării și planificării activității economico-sociale; dezvoltarea mai activă a schimburilor economice cu alte state, a cooperării în producție, știință și tehnică, intensificarea participării României la diviziunea internațională a muncii, la circuitul mondial de valori.

Un loc important va fi acordat, în continuare, creșterii rolului statului în societate, în același timp cu sporirea atribuțiilor organismelor sistemului democrației muncitorești-revoluționare. În acest context, sînt subliniate în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului marile răspunderi ce revin Consiliului Național al Femeilor: „Organizația femeilor trebuie să-și aducă o contribuție sporită la afirmarea plenară a maselor de femei în întreaga viață a societății, la creșterea rolului lor în înfăptuirea politicii partidului, în educația tinerei generații, în buna gospodărire a proprietății socialiste, în ridicarea nivelului de civilizație al națiunii noastre".

Înfăptuirea acestor mărețe obiective de viitor impune creșterea, în continuare, a rolului conducător al partidului, deoarece în etapa superioară a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate pe care urmează să o parcurgă țara noastră, sarcinile devin tot mai complexe. „În calitate de centru vital al națiunii — se subliniază în Tezele pentru Congresul al XIV-lea —, partidul acționează nu deasupra societății, ci dinăuntrul ei, își îndeplinește rolul conducător prin organizațiile sale, prin masa comuniștilor. Îndeplinirea cu succes a misiunii sale istorice cere partidului să-și asume răspunderea directă pentru înfăptuirea tuturor planurilor și programelor dezvoltării economico-sociale". Construirea socialismului cu poporul și pentru popor impune creșterea rolului conducător al partidului, prin intensificarea activităților legate atît de asigurarea cadrului organizatoric necesar, cît și de pregătirea politică, formarea multilaterală a personalității umane, dezvoltarea conștiinței noi, socialiste a tuturor oamenilor muncii. Toate acestea presupun ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a activității tuturor organelor și organizațiilor de partid, întărirea politică și organizatorică a partidului, a unității sale politice, ideologice și organizatorice, întărirea spiritului revoluționar, partidul manifestîndu-se astfel drept centrul vital al înnoirilor revoluționare, al promovării noului, a tot ce este progresist, înaintat în gîndirea și practica socială.

Remarcabilele realizări obținute de poporul nostru, precum și transformarea României în anii ce vin într-o țară socialistă multilateral dezvoltată pun în lumină superioritatea socialismului față de societatea capitalistă, faptul că noua orînduire se dovedește a fi în practică singura cale a soluționării radicale, într-un răstimp scurt la scara istoriei, a unor probleme economice și sociale de extremă amploare și complexitate, asigurînd totodată progresul continuu al țării noastre, independența și suveranitatea sa. Scrutîndu-și cu optimism viitorul, cu deplină încredere în politica promovată de partidul comunist, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român înaintează neabătut pe drumul cutezător al dezvoltării socialiste, multilaterale a patriei, cu hotărîrea de a transpune în viață obiectivele ce vor fi adoptate de Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român.

RODICA AVRAM

POLITICA EXTERNĂ A ROMÂNIEI,
expresie a voinței de pace și progres, a încrederii în viitorul luminos al omenirii

În această perioadă, cînd întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, întîmpină cu măreție realizări cel de-al XIV-lea Congres al partidului, se cuvine să consemnăm că cei aproape 25 de ani care au trecut de la istoricul Congres al IX-lea al partidului reprezintă perioada unei activități de un dinamism fără precedent a României socialiste pe plan internațional. În toți acești ani, sub impulsul hotărîtor al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, România s-a impus atenției lumii întregi prin angajarea sa plenară în rezolvarea celor mai arzătoare probleme ale contemporaneității, prin fermitatea cu care a militat și militează pentru cauza independenței popoarelor, pentru respectarea dreptului tuturor națiunilor la dezvoltare liberă, de sine stătătoare, pentru așezarea în raporturile dintre state a unor principii democratice, de egalitate și respect reciproc, pentru statornicirea pe întreaga planetă a unui climat de înțelegere, colaborare și pace.

Clarviziunea politică a secretarului general al partidului, spiritul său creator, capacitatea de investigare a realităților, de a sesiza sensul evoluțiilor și proceselor de pe scena mondială au avut și au un rol determinant în promovarea de către

România a unei politici externe active, de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, de desfășurare a unor demersuri originale și constructive în vederea soluționării complexelor probleme ale omenirii.

Forța personalității secretarului general al partidului, președintele Republicii, energia și pasiunea puse în slujba nobilelor idealuri ale păcii, libertății și progresului, consecvența și fermitatea manifestate în promovarea aspirațiilor de pace și colaborare au făcut ca România să ocupe un loc de frunte în rîndul națiunilor interesate în asigurarea unei lumi a încrederii și înțelegerii.

Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român, expunerile secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, evidențiază că una dintre trăsăturile generale ale politicii externe românești o reprezintă activitatea prodigioasă desfășurată pentru realizarea unei cotituri în însuși modul de gîndire și soluționare a problemelor ce confruntă umanitatea. Este unul din marile merite ale președintelui țării noastre de a fi militat cu consecvență pentru un nou mod de abordare a problemelor internaționale, pentru înlăturarea mentalităților rigide, învechite, în așa fel ca întotdeauna să capete posibilitate de afirmare gîndirea creatoare, singură în stare să facă față situațiilor cu totul noi, să se adapteze rapid realităților în schimbare și să formuleze răspunsuri realiste evenimentelor și stărilor de lucruri existente. Se poate spune că întreaga conduită a politicii externe promovate și elaborate de președintele Nicolae Ceaușescu constituie un exemplu de racordare la imperativele noii gîndiri, sub egida căreia s-a desfășurat și se desfășoară activitatea internațională a partidului și statului nostru.

Se cuvine să reliefăm, în acest moment de bilanț ce precede Congresul al XIV-lea al partidului, strălucita activitate desfășurată de tovarășa Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", luminoasa personalitate a vieții politice a patriei, eminent om de știință de largă recunoaștere internațională, care aduce o contribuție deosebită la elaborarea și înfăptuirea politicii internaționale a partidului și statului nostru.

Una din motivațiile majore ale abordării realităților în spiritul noii gîndiri politice rezidă în evidențierea pericolului fără precedent pe care-l reprezintă menținerea și proliferarea armelor nucleare și a altor arme de exterminare în masă, pericol ce ridică un semn de întrebare asupra însesi destinelor speciei umane.

Întreaga activitate internațională a României, a conducătorului partidului și statului nostru, demersurile sale neobosite menite să deschidă perspective înaintării spre o lume a înțelegerii și colaborării pașnice au fost dedicate în primul rînd țelului suprem al realizării unei lumi fără arme nucleare, dezarmării generale. Astfel, la numai cîteva luni de la Congresul al IX-lea, sesiunea din toamna lui 1965 a Adunării Generale a O.N.U. a adoptat, la propunerea țării noastre, rezoluția *„Măsuri pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între statele europene aparținînd unor sisteme economice și sociale diferite"*, ca prim pas spre înfăptuirea securității și dezarmării pe continentul european. În 1969, pe baza unei propuneri formulate de România, Adunarea Generală a O.N.U. a proclamat *„Deceniul dezarmării al Organizației Națiunilor Unite - 1970-1980"*. În urma unor inițiative ale României, grupuri de experți au elaborat în 1972, 1977, 1982 și 1988 studii asupra *Consecințelor economice și sociale ale cursei înarmărilor*. În baza „Hotărîrii C.C. al P.C.R. privind poziția României în problemele dezarmării, și în primul rînd a dezarmării nucleare", din mai 1978, țara noastră a adus o contribuție majoră la convocarea și desfășurarea *primei Sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrate dezarmării*. Un loc deosebit, de asemenea, l-au ocupat importantele inițiative de pace și dezarmare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu din toamna anului 1981 și primăvara anului 1982. Marile adunări populare ce au urmat au culminat cu *„Apelul poporului român"*, însumînd 18 milioane de semnături, adresat celei *de-a doua Sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrate dezarmării*. Este bine cunoscut că în toamna anului 1986, în urma unui referendum național, România a redus, în mod unilateral, cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile militare, fiind și în aceasta privință deschizătoare de drumuri. Ulterior, urmînd exemplul țării noastre, măsuri de acest fel au luat și alte state.

Toate propunerile, acțiunile, demersurile și inițiativele țării noastre, ale președintelui Nicolae Ceaușescu s-au constituit într-un cuprinzător program de dezarmare, ale cărui prevederi de bază sînt: realizarea acordului dintre U.R.S.S. și S.U.A. privind reducerea cu 50 la sută a armelor nucleare strategice, oprirea tuturor experiențelor nucleare, realizarea unui acord general care să ducă la eliminarea tuturor arsenalelor nucleare, intensificarea activității pentru eliminarea armelor chimice și a altor arme de distrugere în masă; crearea de zone lipsite de arme nucleare și chimice în Balcani, în alte regiuni din Europa și din lume; trecerea la reducerea substanțială a efectivelor, armamentelor convenționale și cheltuielilor militare. Propuneri ce s-au bucurat de o largă apreciere internațională.

Salutare oriunde în lume, progresele pe acest plan sînt cu atît mai necesare în Europa, continentul cel mai înarmat, și mai plin de pericolul distrugerii — se afirmă în Tezele pentru Congresul al XIV-lea. Atașamentul profund al României la cauza securității europene, probat de-a lungul anilor prin multiple inițiative deschizătoare de drumuri, prin acțiuni practice pentru înfăptuirea marelui deziderat al realizării unei Europe a păcii și colaborării, constituie o dovadă concludentă a spiritului constructiv ce caracterizează politica externă românească. În cadrul eforturilor de realizare a securității europene, România acordă un rol important colaborării dintre țările balcanice, se pronunță pentru realizarea în Balcani a unei zone fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine.

Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului subliniază, de asemenea, și faptul că o trăsătură economică fundamentală a evoluției postbelice mondiale a constituit-o adîncirea decalajelor dintre țările industrializate și cele subdezvoltate, dintre statele bogate și cele sărace. Este imperios necesar să se pună capăt exploatării, fie și în forme subtile, a popoarelor lumii a treia, de către un grup de țări foarte dezvoltate, în mare parte pe seama spolierii bogățiilor lumii „sărace". România susține cu deplin temei că măcar o parte din bogăția acumulată astfel să fie restituită sub forma unui ajutor menit să potențeze efortul propriu al țărilor în curs de dezvoltare pentru punerea în valoare a resurselor naturale și umane proprii. În concepția României,

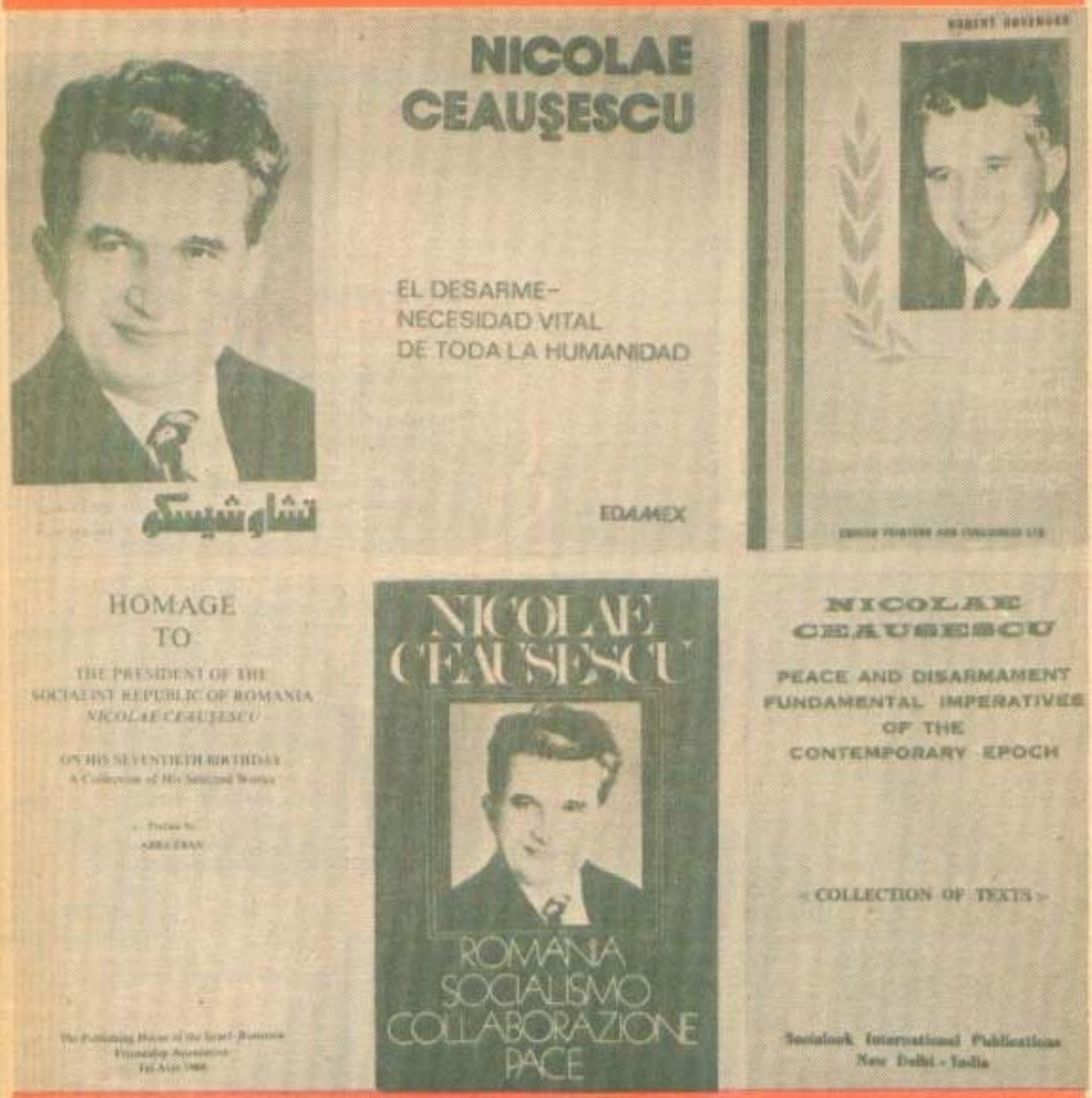

înfăptuirea acestui deziderat impune dezvoltarea unei largi și neîngrădite cooperări internaționale pentru sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare, eliminarea practicilor discriminatorii și a barierelor în comerțul internațional, renunțarea la impunerea de embargouri și de măsuri de constrîngere economică pe considerente politice, reglementarea globală și echitabilă a problemei datoriei externe.

În acest context, lichidarea definitivă a datoriei externe în acest an de către țara noastră reprezintă o victorie de larg răsunet internațional a poporului român, demonstrînd încă o dată forța și capacitatea creatoare de care dispune poporul nostru, sub conducerea partidului său comunist, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, superioritatea orînduirii noastre socialiste, capabilă să obțină rezultate remarcabile în opera de edificare a noii societăți — în condițiile în care, pe plan mondial, criza, instabilitatea și fenomenele de recesiune afectează grav țările lumii.

În același spirit angajant, România se pronunță și acționează ferm pentru întărirea colaborării țărilor mici și mijlocii, pentru participarea lor activă la soluționarea tuturor problemelor existente în viața planetară. În această uriașă luptă a forțelor progresului contemporan, partidul nostru acordă o mare însemnătate colaborării cu partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu toate forțele progresiste de pretutindeni.

În consens cu marile procese înnoitoare din lume, promotoare a acestor procese, politica externă românească, făurită și promovată în anii „Epocii Nicolae Ceaușescu", răspunde aspirațiilor legitime ale poporului român, ale tuturor popoarelor lumii și se afirmă constant ca un factor de importanță deosebită în viața internațională.

CAROL ROMAN

9 MAI 1945 — 9 MAI 1989, PATRU DECENII ŞI JUMĂTATE DE LA VICTORIA ÎMPOTRIVA FASCISMULUI

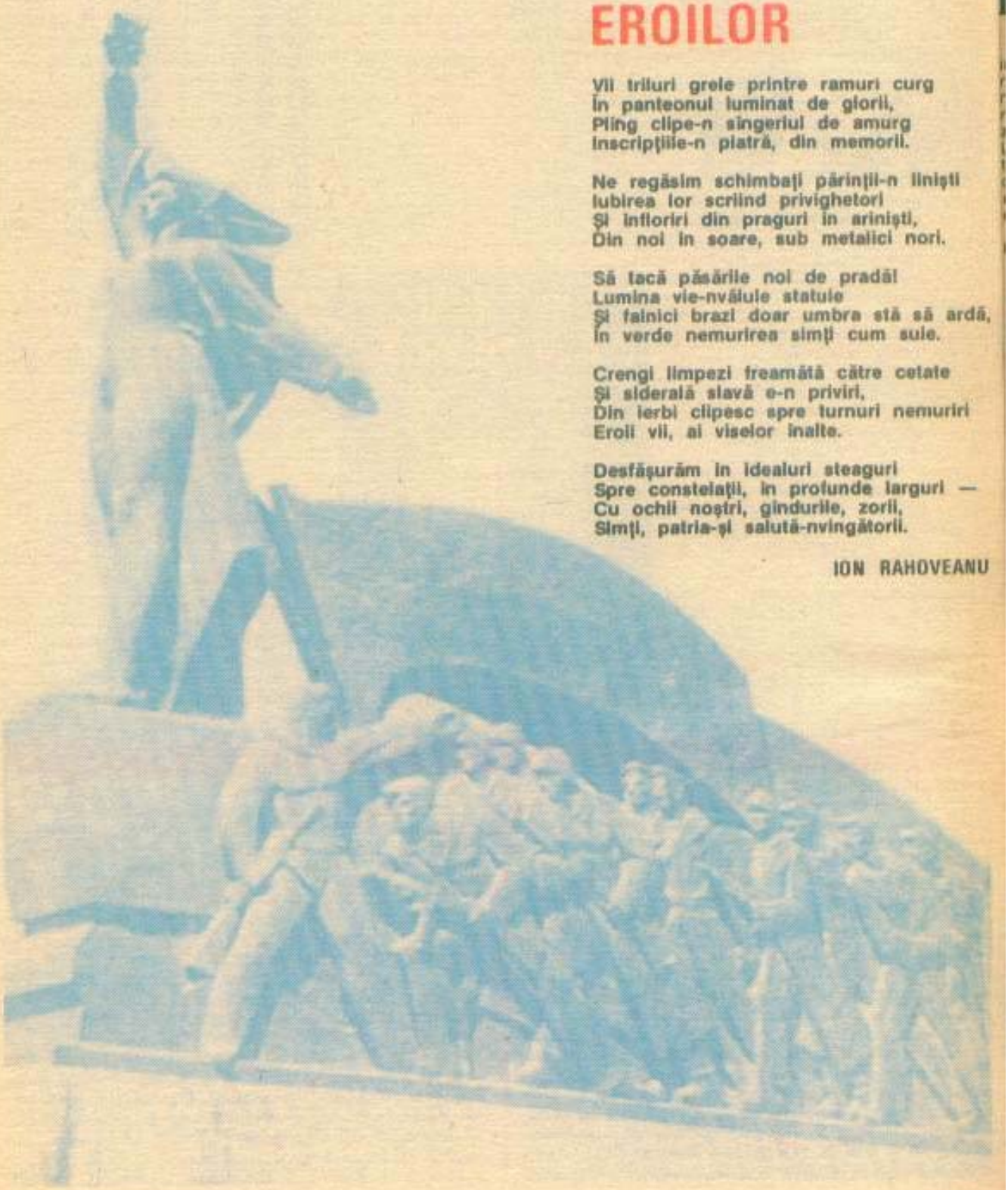

EROILOR

Vii triluri grele printre ramuri curg
În panteonul luminat de glorii,
Pling clipe-n sîngeriul de amurg
Inscripţiile-n piatră, din memorii.

Ne regăsim schimbaţi părinţii-n linişti
Iubirea lor scriind privighetori
Şi înfloriri din praguri în arinişti,
Din noi în soare, sub metalici nori.

Să tacă păsările noi de pradă!
Lumina vie-nvăluie statuie
Şi falnici brazi doar umbra stă să ardă,
În verde nemurirea simţi cum suie.

Crengi limpezi freamătă către cetate
Şi sideral slavă e-n priviri,
Din ierbi clipesc spre turnuri nemuriri
Eroii vii, ai viselor înalte.

Desfăşurăm în idealuri steaguri
Spre constelaţii, în profunde larguri —
Cu ochii noştri, gîndurile, zorii,
Simţi, patria-şi salută-nvingătorii.

ION RAHOVEANU

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

U.R.S.S.

În apărarea vieții oamenilor

Institutul de virusologie de pe lîngă Academia de Științe Medicale a U.R.S.S este deosebit de cunoscut datorită rezultatelor obținute în lupta pentru sănătatea oamenilor. Cercetările desfășurate la acest institut au dus la realizarea unor vaccinuri de o deosebită eficacitate, utilizate în boli ca angina, pneumonia, bronșita, faringita etc. Laboratoarele acestui institut, conduse de profesor doctor docent Elena Ketilaze, au pus la punct o metodă de diagnostic rapid prin sistem imuno-fluorescent, metodă care permite ca în 3—4 ore să fie stabilită exact etiologia oricărei afecțiuni respiratorii.

Personalul institutului este compus în majoritate din femei.

R.D. GERMANĂ

Într-un laborator chimic

La Centrul de învățămînt al Combinatului Chimic din Buna (districtul Halle) se pregătesc temeinic viitoare laborante ale industriei chimice. În R.D. Germană, toate tinerele au posibilitatea să practice o profesie și să se pregătească într-o formă de învățămînt profesional după terminarea școlii de învățămînt general și politehnic de 10 clase.

În prezent, 81,5 la sută dintre toate femeile muncitoare au obținut o calificare de bază, iar 48 la sută dintre acestea sînt specialiste în diferite domenii ale economiei naționale.

R.S. CEHOSLOVACĂ

Un orășel al copiilor

„Orășelul copiilor" din Zlatovice de lîngă Trentin, unde locuiesc peste 350 de copii care din diferite motive nu trăiesc împreună cu familiile lor, se compune din nucleee familiale, școală, sală de gimnastică, bazin de înot, centru medical cu spital.

Viața copiilor se desfășoară firesc, în mici familii de care se îngrijesc muncitorii de la întreprinderile ce patronează acest orășel. Copiii se joacă, învață și muncesc, după vîrstă.

Micii locuitori ai acestui orășel au deci toate condițiile pentru un trai fericit și liniștit. Pe măsură ce cresc, sînt cuprinși în diferite forme ale învățămîntului general, profesional și superior.

R.P.D. COREEANĂ

La vîrsta de trei ani, micuțul Kim Djon Sik, din Phenian, cunoaște tabla înmulțirii pînă la un milion.

LUMEA CAPITALULUI ÎN ADEVĂRATA SA ÎNFĂȚIȘARE

Zeci de milioane de femei din țările capitaliste dezvoltate ajung să aibă parte de un statut dramatic și de neinvidiat: fără lucru, fără speranță, adesea fără un acoperiș deasupra capului. Privațiunile sistemului capitalist izbesc deopotrivă tinere și virstnice, de diferite profesii.

Un sondaj de opinie semnificativ

„Pe primul plan se află munca. Urmează problemele de ordin social și civic, care influențează în mod sensibil calitatea vieții. Este vorba despre cerința, aproape unanimă, a unei schimbări a situației", se remarcă într-un amplu articol publicat în ziarul „L'Unità", din care preluăm în continuare:

„Acestea sînt rezultatele unui sondaj de opinie în rîndurile femeilor din Piemont, efectuat la invitația Comisiei regionale de femei a sindicatelor, în toate provinciile regiunii. Autorii anchetei și-au propus să cunoască atitudinea și punctul de vedere al femeilor față de muncă, servicii, mediul înconjurător. Era de prevăzut să fie astfel într-o realitate ca aceea piemonteză, marcată de existența celor aproximativ 120 000 de femei înscrise în permanență la oficiile forțelor de muncă, dintr-un total de 180 000 de șomeri, ceea ce înseamnă că din trei persoane aflate în căutarea unui loc de muncă două sînt femei.

Situația mai este caracterizată și de concedierea masivă a muncitoarelor din fabricile restructurate (14 000 de muncitoare mai puțin într-un singur an), precum și de așteptarea îndelungată — în medie un an și jumătate, cu circa 6—8 luni mai mult decît bărbații — înainte de a găsi un post, aproape întotdeauna acesta fiind accesibil numai pentru o perioadă de timp limitată sau cu orar redus.

Răspunsurile în cadrul anchetei nu au reflectat numai îngrijorarea proprie, personală, a femeilor care așteaptă un loc de muncă ce nu este de găsit, preocuparea extinzîndu-se și în ceea ce privește situația fiilor, reflectată, prin procente, în drama socială a atîtor familii, prea multe, în care unul sau mai mulți fii sînt șomeri de ani de zile și cu puține perspective de a-și găsi un loc de muncă.

Răspunsurile s-au constituit într-o denunțare a situației, dar și într-o revendicare, o subliniere a necesității unor măsuri urgente, chiar și în sectoarele orientării școlare și profesionale, ale formării cadrelor."

63 de cenți dintr-un dolar...

Problema discriminării femeilor americane în domeniul retribuirii a fost tratată într-un articol publicat de săptămînalul „U.S. News and World Report". Articolul, intitulat „Divergențe privind introducerea în Statele Unite a salariilor egale pentru bărbați și femei", evocă faptul că în 37 de state ale S.U.A au fost depuse plîngeri referitoare la discriminarea în domeniul salarizării. Cu toate că încă din 1963 există o lege privind salarii identice pentru bărbații și femeile care efectuează aceeași activitate, pe plan general, precizează revista, se menține o mare diferență între salariile bărbaților și cele ale femeilor. În 1987, femeile cîștigau în medie 63 de cenți din fiecare dolar plătit bărbaților. Numeroase femei ar avea dreptul la salarii mai mari, pe baza pregătirii și a calificării lor, arată „U.S. News and World Report", dar nu le primesc pentru că „patronii evaluează locurile de muncă și stabilesc nivelul salariilor".

Cadre didactice fără catedre

Dintre toți absolvenții cu studii superioare din R.F.G. în acest moment, cei pregătiți pentru învățămînt se află în situația cea mai grea. Circa 100 000 dintre ei sînt șomeri. Anchetele au constatat invariabil că doar una din zece tinere cu diplomă universitară are azi șansa să se titularizeze. Deși procedurile de angajare diferă de la un an la altul, în nici un an nu pot fi angajate mai mult de 10 la sută din noile cadre didactice. Cei angajate ca suplinitori în învățămînt trebuie să se mulțumească cu contracte pe perioade limitate — o treime, două treimi sau un sfert din durata normală a unui post, sau chiar numai cu slujbe temporare, pe scurt, este vorba de situații provizorii. Cele care nu au nici măcar această posibilitate se află într-o situație și mai grea. Ele își încearcă, de pildă, șansa în grupuri pedagogice create prin inițiative particulare, în proiecte „alternative" sau apelează la locurile de muncă temporare create de oficiile forțelor de muncă. Altele dau lecții particulare, se angajează să îngrijească copii. În ultimii ani se întîmplă tot mai frecvent să constați că un doctor în litere este șofer de taxi. Toți speră să poată lucra într-o zi într-o instituție de învățămînt de stat. Însă Dieter Wunder, președintele Sindicatului „Învățămînt și știință" (GEW), apreciază că pentru aceștia nu există nici o șansă de succes. „Cine a terminat studiile în 1985 și va fi cinci ani șofer de taxi nu va mai putea intra în învățămînt în 1990, pentru că nu a avut posibilitatea să-și dezvolte în continuare aptitudinile și calificarea."

„Prețul unor valori efemere..."

Sinuciderea unei tinere cîntărețe pune de muzică ușoară, care a dat naștere unei veritabile reacții în lanț în rîndurile adolescenților, pune în lumină amploarea unui fenomen tot mai preocupant în țările capitaliste: drama unui tineret debusolat, care nu

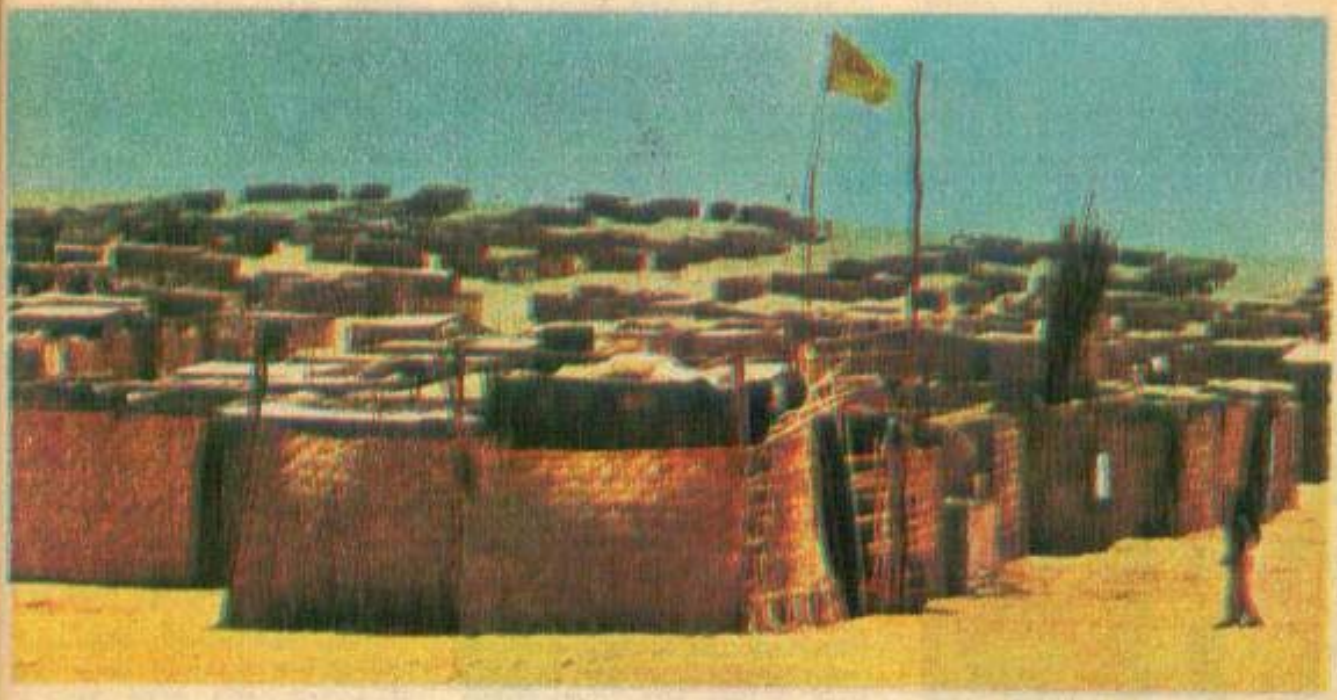

poate face față presiunilor psihologice, manipulării lipsite de scrupule la care este supus de către o societate ce tinde să transforme ființele umane în niște simpli roboți.

Revista „Panorama" a publicat un amplu articol ce se referă la acest subiect, din care redăm un fragment:

„Un televizor cu sunetul dat la maximum. Pe ecran imaginea unei fetițe-cîntărețe îmbrăcată cu o rochie roz ca de păpușă. Muzica? — un rock la modă. În fața televizorului, pe dușumea, se află trupul unei fetițe.

Tomoto Kumasaki s-a sinucis la vîrsta de 13 ani, ca și fetița-cîntăreață a cărei imagine o urmărise înainte pe micul ecran, cîntînd o melodie de succes. Tomoto este una dintre sinucigașele dintr-un șir de adolescente japoneze a căror moarte a reținut atenția ziarelor. Se apreciază că între 8 aprilie și 14 mai 1988 s-au produs circa o sută de sinuciderî de acest fel. 8 aprilie este ziua morții cîntăreței Yukiko Okada. La vîrsta de 18 ani neîmpliniți, ea era un idol al tinerilor niponi. În ziua de 8 aprilie, aceasta a hotărît să moară. Despre cauzele adevărate ale sinuciderii cîntăreței, un ziar din Tokio scria: „Industria discurilor voia să manevreze după bunul plac viața ei particulară. A construit-o ca pe un robot, a investit în ea mari sume de bani. Fata a preferat să moară decît să se supună regulilor implacabile ce îi erau impuse".

După Yukiko, nebunia contagioasă a sinuciderilor a explodat pretutindeni în Japonia. „Nu muriți, copii!" — este apelul dramatic prin care sociologul și scriitorul Shimai Ko i-a lansat cu prilejul sinuciderii fiului său în vîrstă de 13 ani. Și el explică în continuare: „S-a creat o societate care se află pe punctul de a se prăbuși rapid, aici, în Japonia. Pe tineri i-am crescut așa cum voiam noi, după idealurile și valorile noastre. Apoi i-am lăsat singuri, incapabili să înfrunte duritatea realităților".

„GENOCIDUL SILENȚIOS"

Copiii — victime ale celor mai grave consecințe ale datoriilor externe din țările sărace

...O temă atît de profundă și esențială cum este copilăria-adolescența-tinerețea se pretează la o amplă discuție. A devenit urgent imperios să i se consacre timpul necesar. Foamea, bolile, lipsa de adăpost, de mijloace necesare instruirii conferă dimensiuni îngrijorătoare problemei copilăriei, a adolescenței pe planeta noastră. Un copil, un tînăr are nevoie de condiții pentru ca mintea să i dezvolte. Tînărului îi trebuie oferite îngrijirile necesare încă de la naștere pentru a-i asigura „permisul de trecere" spre maturitate. Copilăria este acea scînteie de viață care, ocrotită, va permite tînărului să-și mențină intact potențialul energetic (în sens creator) și să se adapteze tuturor schimbărilor vieții sociale, atunci cînd, cu propriile aripi, va trebui să zboare în lumea adulților...

Gîndurile de mai sus aparțin unui tînăr algerian, care, marcat de încercările la care i-au fost supuși primii ani de viață ca urmare a consecințelor dominației colonialiste, lansează — într-o convorbire cu un redactor al ziarului algerian „El Moudjahid" — chemarea la acțiuni cît mai urgente pentru salvarea copiilor, adolescenților din țările cele mai sărace ale lumii în curs de dezvoltare.

Îngrijorarea tînărului algerian pentru soarta viitoarei generații a Terrei este mai mult decît justificată. Anual, pe glob mor din cauza foamei, a bolilor provocate de malnutriție și a epidemiilor aproape 50 milioane de oameni, din care 15 milioane sînt copii sub vîrsta de 5 ani. Dacă în țări dezvoltate din Europa și în S.U.A. mortalitatea infantilă reprezintă 2—3 la sută din totalitatea deceselor, în multe din

țările sărace ea depășește — potrivit statisticilor UNICEF — 50 la sută, cele mai înalte rate ale mortalității infantile înregistrîndu-se în Africa, America Latină, iar în ultima vreme și în țări ale Asiei.

Sînt cifre ce i-au determinat pe au-

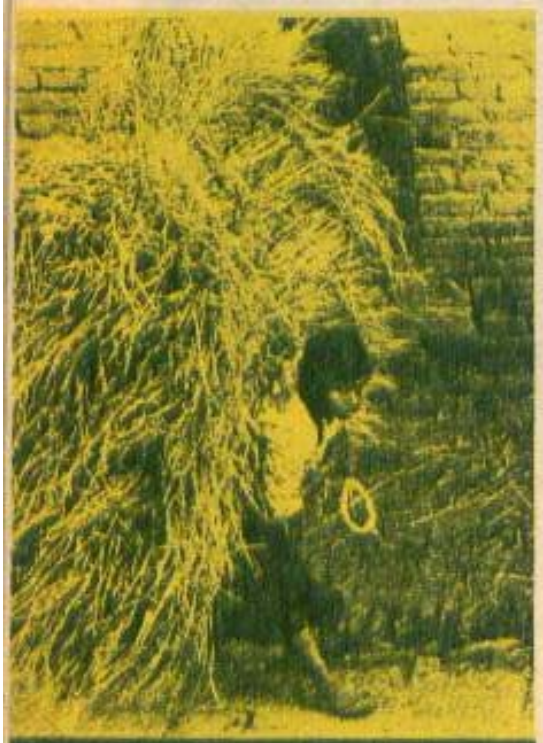

O imagine întîlnită frecvent în țările subdezvoltate: copii muncind din greu pentru o plată de nimic.

torii ultimului raport al UNICEF privind situația copiilor în lume să aprecieze că, practic, asistăm la un „genocid silențios". Căci cei aproximativ 200 000 de oameni ce-și pierd viața anual în conflictele militare din diverse zone ale lumii apar ca o cifră nesemnificativă în comparație cu cele 15 milioane de copii ce-și pierd viața, în același interval de timp, din cauza bolilor și a foamei.

Toate statisticile, studiile difuzate de UNICEF, OMS, Consiliul Alimentar Mondial și alte organisme de specialitate indică drept cauze imediate ale acestei tragice situații, în principal, maladiile și subnutriția, iar rădăcinile autentice ale acestor vicisitudini trebuie căutate în dificultățile economice și financiare cu care se confruntă majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, în primul rînd cu împovărătoarea datorie externă și inechitățile actualei ordini economice internaționale.

În ultimii cinci ani, din țările în curs de dezvoltare ale Asiei, Africii și Americii Latine se transferă către țările capitaliste industrializate capitaluri imense. Chiar dacă guvernele occidentale și diverse organisme nu contenesc să susțină că acordă „ajutor pentru dezvoltare", capitalul urmează în continuare calea inversă, sub formă de profit, rambursare a creditelor și dobînzilor din ce în ce mai „piperate". Potrivit ultimului raport semestrial al Fondului Monetar Internațional, în 1989 suma totală a rambursării dobînzilor și creditelor va atinge 176,1 miliarde de dolari, cu 12 miliarde mai mult decît în 1988. Între timp, datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare a ajuns la 1 300 miliarde de dolari, crescînd în ultimii 23 de ani de 32 de ori.

Consecința? Mai multă foamete, mai multe boli, condiții de viață tot mai grele în țările cele mai sărace ale globului.

Zone vaste ale lumii în curs de dezvoltare, constata James P. Grant, director executiv al UNICEF, se zbat și acum, în 1989, într-o cruntă sărăcie, iar consecințele, de departe cele mai grave ale acestei situații, sînt suportate de copii. Iată de ce, UNICEF, în concluziile la raportul său pe anul 1988, aprecia că „a sosit momentul să se acorde copiilor prioritate politică la nivel mondial". În acest context, James Grant, directorul executiv al UNICEF, a cerut țărilor industrializate și instituțiilor creditoare să „reacționeze mai concret" în problema datoriilor țărilor în curs de dezvoltare, în sensul găsirii unui răspuns adecvat, care să permită transpunerea în viață a unor programe vizînd salvarea — fizică și psihică — a tinerei generații de pe Terra.

UNICEF consideră că unele din cele mai grave aspecte ale sărăciei din țările în curs de dezvoltare ar putea fi eliminate, de pildă, prin utilizarea judicioasă doar a unei sume de 50 miliarde de dolari anual, reprezentînd 5 la sută din cheltuielile militare ale planetei. O contribuție importantă în această direcție și-ar aduce-o organizarea în 1989 a unei conferințe internaționale la nivel înalt consacrată situației copiilor, precum și dezbaterea acestei teme în cadrul unei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U.

Situația copiilor lumii, releva secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, „este direct legată de creșterea economică, de dezvoltare, după cum o evoluție sănătoasă a copiilor este determinantă în asigurarea unui progres economic și social susținut al statelor".

MARIA CORA

Mizeria cruntă este apanajul a milioane de familii ce trăiesc în țări subdezvoltate din „lumea a treia".

REPORTAJ PE GLOB

MÎNDRĂ, ÎN LUMEA COPIILOR, LA IURTĂ

Priveam absent, parcă visător, întinderea uscată și rece. Ochii îmi lunecau peste umerii de piatră ai deșertului stins de dorul ierbii. Nemărginirea indiferentă se risipea sub umbra păsării zburătoare, așezînd timpul și spațiul în coordonate de necuprins cu mintea omului plutitor peste infinitul Gobi.

Nu știu cum apare luna în fața unui om obișnuit să asculte cum crește primăvara în tulpini.

Nu știam cum apare un ținut fără de viață în mintea omului ce-și culcă visele în îmbrățișarea cîmpiei și în cîntecul pădurii.

În acea zi am simțit, mai mult ca niciodată, așa cum nici nu îți poți imagina că ai putea simți vreodată, dorul de mîngîierea ierbii împodobite cu sînziene. Și dorul de foșnetul stejarilor și cîntecul ciocîrliei. Era o zi senină de iunie, lună a sînzienelor...

Nici nu mi-am dat seama cînd mereu imprevizibilul șofer, ce gonea dezinvolt prin deșert, a luat pieptiș panta abruptă a muntelui crescut ca o cîudățenie din poala pustiului. Ajunși sus, sus, pe coama de granit a Altaiului, șoferul răsuflă ușurat, ca după o victorie: „Știam eu că în vale vom întîlni iurtele crescătorilor de iaci. Iată-le!"

În clipa următoare, mașina a început să deseneze, nebună, drumul-aventură spre noua țintă a călătoriei. Undeva, în apropierea albiei de odinioară a unui rîu tumultuos, acum secătuită pînă la suferință de blestemul deșertului, se întinde un balcon de piatră ieșit din trupul inert al muntelui.

Pe balconul încins sub geana soarelui torid, trei iurte albe și rotunde, așa cum sînt toate iurtele din Mongolia.

Trei iurte însingurate la rădăcina muntelui, în valea pustie și neprimitoare.

Trei iurte îmbrățișate ca într-un sfînt simbol al trinității: viață, dragoste, curaj. Viață, dragoste și curaj pentru a însufleți pustiul fără viață.

„Hei, hei, avem musafiri!". „Aveeem musafiri!" O droaie de copii își manifestă zgomotos bucuria la apropierea mașinii. Aleargă ușor pe lîngă noi, fac tumbe, fluieră, cîntă. „Aveeem musafiri!" „Aveeem mu-sa-firi!" Bucuria lor umple valea de sărbătoare. Urmăresc copleșit spectacolul copiilor crescătorilor de iaci, răsunînd ca un ecou mîngîietor în amfiteatrul liniștii depline din valea adormită. Număr la în-

timplare și aproape că nu îmi vine să cred: doisprezece copii între doi și zece ani. Pentru ca, după numai cîteva minute, să aflu că, de fapt, în „satul" cu trei iurte trăiesc douăzeci și doi de copii. Mi se spune că nu trebuie să fiu surprins deloc. Familiile cu șapte-opt copii sînt obișnuite în Mongolia. Țara e mare, îmi mai adaugă însoțitorul, căutînd să-mi ofere un argument cît mai convingător, și trebuie să o populăm, pentru a-i stăpîni cît mai cu folos pămîntul generos.

„Bucuroși de oaspeți?" o întreb pe gazda uneia dintre iurte. În loc de răspuns, mă invită în iurtă, scuzîndu-se întruna că nu e pregătită, dar că bucuria de a ne primi e fără margini.

Răcoarea iurtei mă învăluie binevoitoare. Vreau să mă descalț, așa cum au făcut-o și gazda, și ceilalți oaspeți. Nu, gazda se apleacă spre pantofi, oprindu-mă din gestul pornit ca un reflex. Sînt poftit ceremonios în spațiile încăperii și invitat, la fel de ceremonios, prin cuvinte pe care nu mi le traduce nimeni, dar a căror sinceritate o simt, să iau loc, cu fața spre ușă, pe un scăunel. Cîteva capete de copii răsar, ca niște dulci tresăriri, în ecranul luminos al ușii.

Iată-mă, așadar, în iurta mult visată! Știți ce scrie acolo? — mă întreabă stăpîna iurtei. Tresar, ușor stînjenit, pentru că direcția în care priveam era întîmplătoare. Ochii îmi lunecau aproape visători peste obiectele din iurtă, ocolind voit chipul gazdei. Întrebarea ei îmi sună încă în ureche și aprob absent, toropit de-a binelea în lumea unică, în seducătoarea lume a iurtei. Lumea de afară parcă înceta dintr-odată să mai existe. Totul, inedit și misterios, totul era fermecător.

Sentimentul că asist la facerea lumii se înfiripase în suflet.

Totul era copleșitor în acea lume inefabilă. Fiecare obiect, fiecare gest îmi stîrnesc imaginația. Și cupa de argint, plină cu cumis, pe care femeia mi-o oferă, după un ritual ales, cu ambele mîini întinse delicat spre buza musafirului, și masa rotundă îmbrățișată de cele opt scăunele, toate colorate în roșu aprins, semn al curajului și al bucuriei; și cizmele din piele groasă, cu gurguiul răsfînt, primite de bărbat, în ziua nunții, ca semn al maturității, și hadakul alb sau albastru, o bucată de mătase încărcată de simboluri și urări de fericire și de viață lungă; și cele opt periuțe de dinți, prinse într-un peretar brodat; și fotografia celor opt copii ai gazdei noastre, surprinși de un fotoreporter îmblînzind iacii pentru călărie; și cele zece perne albe, albe ca neaua cea mai albă, „umflate în pene" într-un „colț" al iurtei rotunde; și bidoanele cu cumis, acoperite cu straturi de bunde de iaci pentru a-și păstra răcoarea, și soba tăcută și rece din mijlocul iurtei, total bizară sub torentul incandescent al soarelui de iunie; și paturile rînduite după aceeași legi intime coborîte din milenii, în așteptarea viselor; și farfurioara pe care sînt aruncate cîteva bancnote de tugrici și două inele mari de aur; și aparatul de radio, pe care abia acum îl zăresc așezat deasupra unui televizor. (Văzîndu-mă mirat, femeia îmi explică: televizorul este alimentat de o baterie, ce se încarcă zilnic cu ajutorul morii de vînt făcută cadou de stat la nașterea celui de-al optulea copil).

Privesc tulburat dulcea babilonie a iurtei, în timp ce gazda îmi vorbește întruna. Își înșiră, plină de încîntare, gîndurile ei de mamă mîndră că poate crește opt copii, că unul dintre ei a ajuns medic veterinar, studiind în străinătate, că un altul va deveni în curînd inginer, că fetița, din clasa a XI-a, vrea să studieze muzica... Și așa mai departe, gîndurile calde ale mamei, stînjenită de noi în treburile adunate fără de sfîrșit în jurul iurtei, se deapănă pînă ce ajung la prisaca familiei. Iar ei, așa cum îi vedeți, cred că o să rămînă aici, lîngă iacii noștri, atît de mult îi place laptele. Griji, nu glumă, mai ales cînd aflu că gazda noastră crește patru sute de iaci.

În iurtă e răcoare și, după cîteva ceasuri de goană prin deșert, simt că pot să respir relaxat. Bem cumis, mîncăm biscuiți, brînză uscată, zahăr cubic și discutăm. Mi se prezintă, pe îndelete, calitățile de-a dreptul fantastice ale cumisului. De la unul aflu că e bun pentru tratarea bolilor de stomac și a afecțiunilor pulmonare, de la altul că purifică sîngele și ajută la scăderea tensiunii; iar de la un altul, corespondentul zonal al ziarului „Unen", om la șaizeci și șase de ani, aflu că bînd cumis o viață întreagă, nu mai surprinde pe nimeni să ai copii mici la vîrsta lui.

La plecare, o întreb pe stăpîna casei ce taine ascund semnele desenate pe carpeta prinsă de coviltirul iurtei, între două khana (a douăsprezecea parte din circumferință). Știe pe de rost, fără să mai privească, textul: „Fericit e omul care poate primi musafiri, fericit e omul care poate crește mulți copii, fericit e omul care are iurta înconjurată de animale". Apoi adaugă: o să găsiți în toate iurtele din Mongolia aceste cuvinte sfinte.

Plec, luînd cu mine sublima imagine a fericirii ce adie pură și mișcătoare aici, în umbra Altaiului mongol.

Și, din nou, privirea se despletește haotic peste trupul de Madonă al femeii cu pruncul strîns la piept, împreunați într-un triumf al tandreței.

Și al plăcerii de a simți susurul vieții la izvoarele ei.

Copilul de la sînul mamei este cel mai frumos copil pe care l-am văzut în Mongolia.

Fii binecuvîntată, sfîntă iurtă a vieții lumești! Fii fericit, omule mîndru care știi să fii fericit în răcoarea iurtei!

VIOREL SĂLĂGEAN

UN DRUM LA TROIA

Ce aripi miraculoase pare să aibă turistul la Istanbul. Cu iuțeala gîndului zboară peste secole, continente, civilizații... De-abia a avut prilejul să admire în Istanbul Catedrala Sfînta Sofia, monument al antichității bizantine și osmano-turce, să se plimbe prin Muzeul palatului sultanilor Top Kapi, tezaur de arme, de obiecte de artă, pietre prețioase unice în lume, să se contopească cu șuvoiul mulțimilor ce traversează necontenit celebrul pod Galata, să soarbă o cafeluță în vestita cafenea a lui Pierre Loti, cocoțată în vîrful colinei din cartierul funerar Eyub, și un nou prilej de a cunoaște frumusețile dintotdeauna ale lumii i se oferă.

În imediata apropiere a golfului Cornul de Aur, pe cheiul Karaköy, o firmuliță a unei agenții turistice atrage: o călătorie cu vaporul pînă la Troia.

De aici pornești în aflarea vestigiilor Troiei, a locurilor unde și-au consumat eroic și dramatic existența lor Agamemnon și Achile, Ulisse și Elena.

Din Cornul de Aur, vaporul se îndreaptă țîhnit înspre Marea Marmara, pe care o va traversa navigînd la mare distanță de coastă. După micul port Sorkoy, marea se îngustează și strîmtoarea Dardanele, străvechiul Hellesponț, începe să se deruleze fascinant. Malul stîng al strîmtorii adăpostește păduri de platani umbroși și chiparoși voinici, printre care se disting vile moderne, cochete. În schimb, malul european este aspru.

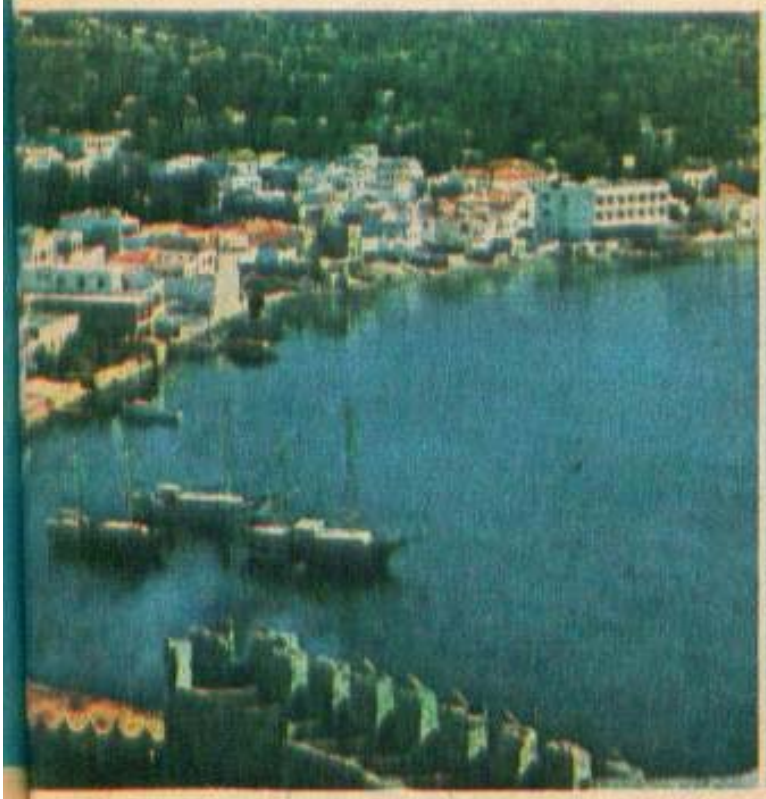

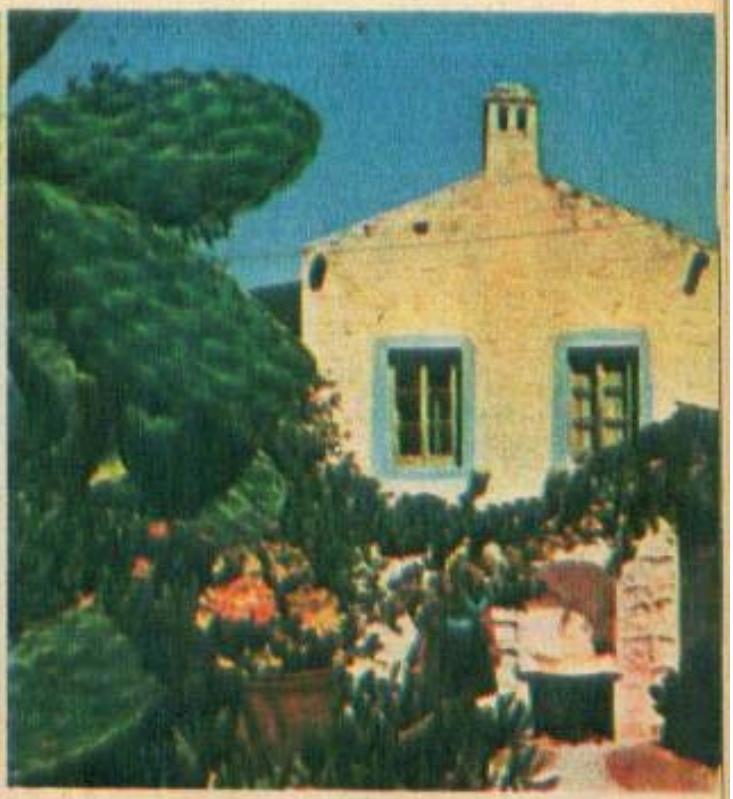

incontinuu însoțindu-te un contur abrupt, prăpăstios. De la distanță zărim Gelibolu, cunoscut sub numele mai vechi de Galipoli, orășel devenit astăzi prosper datorită industriei de prelucrare a peștelui ce s-a dezvoltat aici.

După o călătorie de 250 de kilometri, ne aflăm la capătul destinației maritime, orășelul Canakkale, așezat pe malul asiatic al strîmtorii, față în față cu castelul medieval Kilidelbahar. Orășelul nu dezminte defel, prin înfățișarea sa, profilul tipic al orașelor turcești. Situat pe o colină, el este străbătut de-o puzderie de străzi strîmte și întortocheate, cu pante abrupte, pe care se înșiruie clădirile. De la țărmul orașului a scrutat zările învolburate de valuri genialul Michelangelo și a propus ca Asia și Europa să fie unite printr-o centură uriașă.

Trepidația turistică a orașului Canakkale te face să-ți dai seama de îndată că te afli în apropierea celebrei Truva, cum îi spun localnicii Troiei. O întreagă industrie de „suveniruri troiane" ce abundă prin inovații îți este oferită pe Yali Cadessi, bulevardul principal. În tarabele și magazinele din Piața Cumhuriyet poți cumpăra vase, mărgele, agrafe, bani — toate avîndu-și originea „fără nici o discuție" din milenara Troia. Pentru ca peste puțin timp să-ți dai seama că ai de-a face cu o reclamă întreprinzătoare, deoarece de mulți ani este interzisă luarea oricărei „amintiri", chiar și a unei banale pietricele; în urmă cu ani, valizele burdușite cu „amintiri" ale unor turiști au determinat autoritățile să ia măsuri drastice.

Ne continuăm drumul. Nici n-am părăsit bine orașul și trecem de riuletul Koça Kayi, străvechiul Rhodius, citat în Iliada. Ni se arată locurile unde s-a aflat în urmă cu milenii așezarea eoliană Dardania, după care străbatem 27 de kilometri de dealuri învesmîntate cu brazi. Părăsim drumul ce duce către orășelul Edermit, o luăm la dreapta și, nu peste multă vreme, în fața ochilor se întinde în plină cîmpie panorama vestigiilor Troiei.

Această cetate nu este astăzi decît o simplă colină în cîmpie, care se întinde de-a lungul mării scînteietoare. Turnurile sale neacoperite, asediul continuu de 10 ani, răpirea Elenei au adus faimă regatului Troiei — a cărei viteje a cîntat-o Homer, ce-i drept cu 5 secole după întîmplările pe care le-a istorisit cu atîta meșteșug — și care s-a perpetuat cu o forță impresionantă în imaginația oamenilor vreme de mai bine de 3 000 de ani. Constați că ficțiunea poeților antici pornea de la realități exacte. În spatele Troiei, muntele Ida, acoperit de păduri, continuă să domine întinderile; deosebim apoi insula Tenedos, care i-a ajutat pe vechii locuitori să-și ascundă flota în acele momente cruciale cînd calul de lemn a fost plasat dinaintea porților orașului. Dinspre Marea Egee, continuă să năvălească asupra uscatului vînturile despre care Homer pomenește adesea prin expresia „Troia cea invadată de vînturi".

Troia homerică, aceea din anii 2300—2200 î.e.n., ni se prezintă în cel de-al doilea mileniu ca o cetate situată pe colina Hissarlîk, la 26 metri deasupra cîmpiei; jur-împrejur, străvechea santinelă, un zid înalt de 9 metri, pe care sînt înșirate un soi de metereze, turnuri. Meterezele construite din piatră și pămînt, conservate 2/3 din lungimea lor, sînt marcate de un zid din cărămizi nearse și lemn. Cetatea este formată dintr-o piațetă, în centrul căreia dăinuie resturile unui megaron, edificiul principal al orașului. Continuîndu-ți drumul, întîlnești locuri de case. Apoi, ne aflăm chiar pe așezarea unde a fost descoperită „comoara lui Priam", impresionantă colecție de cupe de aur masiv și argint, podoabe de aur și lingouri de argint. Printre obiectele rămase de la troieni, mai amintesc cîteva vase de aramă, pumnale, securi de bronz cu vîrfuri de lance. O mențiune specială merită bijuteriile troiene, a căror artă a adus, neîndoios, faimă frumoasei Elena: agrafe, broșe de aur și mai cu seamă coliere, ce se purtau pe cap sau în jurul gîtului, de o mare finețe în lucrătură.

Te oprești uimit în fața măiestriei arhitecturale și a modului cum au fost dispuse căsuțele din cetate, construite din piatră brută, lemn și lut. Vestigiile admirate au o mare valoare în istoria arhitecturii prin aceea că pentru prima oară folosesc spațiul liber pentru obținerea unor efecte estetice. Alternanța epocilor și-a lăsat pecetea din plin: un zid troian este continuat,

deodată, de trepte ale unei clădiri romane, care aflăm că a fost vizitată de însuşi Iulius Cezar. De altfel, întreaga Troie constituie o alternanţă a 9 straturi suprapuse de culturi, ce indică tot atîtea perioade în istoria arheologică a oraşului. Arheologi de renume mondial — H. Schliemann în 1870 şi Dörpfeld, colaboratorul şi continuatorul operei sale, C.W. Blagens, între 1932—1938, şi, mai recent, Friderich Matz — au scos la lumină, prin metode tot mai perfecţionate, vestigii ale unor civilizaţii ce s-au suprapus, în ordine, potrivit straturilor descoperite: troiană, miceniană, a epocii de fier, elenistică şi romană.

Uriaşa valoare istorică a Troiei este indiscutabilă. Se recunoaşte unanim că abia după descoperirea Troiei au putut fi aprofundate cunoştinţele omenirii asupra civilizaţiei greceşti şi miceniene primitive. Şi în epoca noastră, pe aceste meleaguri s-au desfăşurat adevărate asedii, însă, de astă dată, ale ştiinţei.

...S-a lăsat înserarea. Stăm la taifas cu un reprezentant al „Klassik eserler

muzesi" — Muzeul monumentelor lumii antice —, la o măsuţă instalată pe veranda unei căsuţe pescăreşti ce oferă pensiune turiştilor pripăşiţi pe aceste meleaguri în orele tîrzii.

De aici se văd sclipirile stelelor ce spuzesc cerul de un albastru uluitor, ce se întinde nemărginit peste pămînturi şi peste ape. Fantomatic alunecă pe unde o ambarcaţie luminată de un felinar. Cîţiva bărbaţi vîslesc de zor, se străduiesc să acosteze. A sosit încă un grup de turişti. După ce ne căznim să deosebim literele, în cele din urmă izbutim să citim, la proră, numele ambarcaţiei: *„Elena"*. Sînt, neîndoios, însemne ale celui de-al zecilea strat...

CAROL ROMAN

NUMAI GHEAŢĂ ŞI CER

Voi poposi pe această pagină doar cîteva clipe din alergarea mea spre ţinuturile albe şi voi înfăţişa cititorilor doar durata unui declic al aparatului de fotografiat, atît de neputincios ca să le dezvăluie Groenlanda cea... verde. Pe spatele fotografiei voi scrie doar atît: Aici e cea mai mare insulă din lume; are o suprafaţă de 2 milioane de kilometri pătraţi, din care 84% este acoperită de gheaţă; pe porţiunea neacoperită de zăpezi, adică pe aproximativ 342 000 km², locuiesc doar 50 000 de oameni, din care 9 000 sînt danezi. Şi, pentru că nu mai este loc de scris, rog cititorii să mă creadă, în continuare, pe cuvînt.

Cum aş putea să uit iarna aceea cînd m-am urcat în avion la Copenhaga, ca să „mă trezesc", către seară, în oraşul Narssarssuaq! A doua zi dimineaţa, am luat vaporul — împreună cu întregul grup — spre Qagssiarssuk şi am văzut Groenlanda „la ea acasă": încremenită într-o lumină difuză, aşteptînd soarele care, auzisem, punea culori neobişnuite şi splendori ciudate pe case şi pe plante; vedeam o Groenlandă chinuindu-se să scape din strînsoarea gheţarilor. La început, un mal dantelat şi o întindere atlantică fără sfîrşit, apoi „satul"! cu frumuseţea colibelor pescarilor, construite din lemn şi avînd alura unor prinţese împodobite ca de bal. Aici, pe coasta de vest, cu o mie de ani în urmă, vikingul Erik cel Roşu îşi construise ferme şi-şi întemeiase gospodării adevărate, aducînd vite şi cîini de pe... „continent". Şi trebuie să adaug că urmaşii lui Erik — azi mai puţin vikingi — au pentru cîini un sentiment aproape religios. Am înţeles aceasta cînd drumul spre gheţarii de la Itivdleq şi Igaliko l-am parcurs cu sania trasă de douăzeci şi şase de cîini polari, minunaţii „Ciau-Ciau", distanţi, „surîzători" şi blănoşi.

De jur-împrejur, cît vedeai cu ochii, formaţiuni ciudate de gheaţă şi zăpadă, iar pe jos, peste tot pe unde călcai — un nisip împietrit ca un prund conglomerat, din cochilii de scoici. Cele întregi, pe care le-am găsit şi le-am pus în buzunarul hanoracului, să le păstrez ca pe nişte mărturii, au... înviat cînd părăsisem de mult Groenlanda şi tot buzunarul mustea de o emulsie albicioasă care era... viaţa. La Itivdleq, o clipă am avut senzaţia că sînt primul om care a apărut pe pămînt, pentru că tot ce vedeam în jur semăna perfect cu imaginea pe care mi-o făcusem despre naşterea planetelor.

Prima întrebare pe care mi-am pus-o foarte curînd a fost „Unde sînt eschimoşii?" Aveam să-i văd trăind pe coasta de est dintotdeauna şi nearătînd vizitatorilor decît învelişul costumat a ceea ce a fost odată... Locuiau în case vînătoreşti, pe ale căror

frontoane apăreau „glorioase" coarne de ren, case cu pridvoare — uneori ogivale — dantelate, în esențele tăcute ale unor foste păduri; eschimoșii se hrănesc cu pește, vînat și pîine din orez, făină și unt, turtele de neuitat numite „fiskegrateng". Ghidul ne întrerupea admirația vorbindu-ne de fascinanta floră arctică — atunci cînd treceam prin „Valea Florilor" —, de florile galbene și catifelate care cresc prin crăpăturile stîncilor, de lichenii fosforescenți, de mușchiul de piatră cu irizări de mătase, de sălciile cu flori aurii, ca niște ciucuri de angora, dar, din păcate, primăvara era încă departe. Acum „Valea Florilor" era doar gazda unor corturi construite pentru vînătoarea de foci, corturi împodobite, ca și casele de locuit, cu artificii dantelate de lemn și coarne de țap sălbatic. Toate acestea împrumutau colibelor un zîmbet tirolez, în pofida vieții aspre și pline de pericole a eschimoșilor, împotriva tîrîșului de focă și a pîinsului ei delicat ca un scîncet.

Nu trebuie să se creadă însă că Groenlanda se află la marginea civilizației europene, decît geografic vorbind. Dimpotrivă: în capitala ei, Godthaab, nu lipsea nimic din ceea ce trebuie să aibă o metropolă care se respectă: magazine moderne și luminoase, mărfuri din toată lumea, port cu vapoare, aeroport, expoziții artizanale și multe altele. Da, această capitală trebuia răsplătită cu imensul nostru efort de a ajunge la ea! Am „atacat" această „fortăreață" după regulile strategiei din marile bătălii, „învăluind-o" pe de margini. Cochetam cu împrejurimile împietrite și straniii în care se îngropau, din loc în loc, conifere pitice și înzăpezite. Ne apiecam sub ger, neîăsînd descoperit nici unul din pori. Fețele ne transpiraseră sub masca de pîslă prevăzută cu ochelari de celuloid transparent. Nu mergeam numai cu picioarele; foloseam pentru înaintarea anevoioasă mîinile, umerii, coapsele, toți mușchii ciocotind de efort. Ajunsesem în fiordul Sukkertoppen, de unde se vedea capitala. Lumina nu-mi era prietenă și ochii mă dureau. Am îndepărtat pentru totdeauna lumina gălbuie a ochelarilor de plexiglas, ca să-mi rămînă clare, în fața ochilor, imaginile. Pentru că nu e ușor să nu vezi plantă și floare, să te înunde albul și să nu-ți ajungă porii să-l încorporezi, și să nu-ți ajungă trecătorul trup să-i reziști insistenței draconice cu care te asaltează. Cum am rezistat? Am înțeles mult mai tîrziu cînd, deliberînd, m-am convins că există o țară pe care o purtăm pretutindeni în noi, o țară spirituală, pe care se suprapune ritmic imaginea celei concrete, ca un amestec perpetuu de vis și real. Există o țară pe care am purtat-o mereu în mine și care se numește România.

LIA MICLESCU

PALMYRA — A OPTA MINUNE A LUMII

Deosebit de inspirate au fost gazdele noastre, Uniunea Generală a Femeilor Siriene, atunci cînd au propus oaspeților ce participau la lucrările congresului acestei organizații să asiste la spectacolul cu opera „Zenobia". Mai tîrziu, cînd făcusem cunoștință cu numeroase aspecte ale vieții și activității femeilor siriene, am înțeles că alegerea nu fusese întîmplătoare: Zenobia, regina Palmyrei, reprezintă simbolul femeii mîndre și curajoase, care a intrat în rîndul nemuritoare prin îndrăzneala de a-i fi sfidat pe cuceritorii romani. Siria este una dintre puținele țări ale antichității a cărei regină, Zenobia, a întrecut-o pe Cleopatra în ceea ce privește priceperea de a cîrmui un imperiu înfloritor, de sine stătător. Profitînd de criza din Imperiul Roman, Zenobia s-a emancipat de sub autoritatea acestuia, extinzînd dominația regatului Palmyrei asupra întregului teritoriu dintre Mesopotamia și Mediterană, asupra Egiptului și a altor teritorii din Asia Mică. În timpul scurtei sale domnii (266—272), orașul-stat Palmyra a cunoscut apogeul înfloririi, fiind însă apoi distrus, în urma unor crîncene bătălii, de împăratul Aurelian.

Numele Zenobiei a revenit, ca un laitmotiv, pe parcursul întregii călătorii pe străvechiul pămînt sirian, în muzee, în discuții, în denumirile străzilor, ale hotelurilor, zărite în fugă, devenind aproape o prezență familiară. Iar atunci cînd a fost anunțată vizita la Palmyra, primul gînd s-a îndreptat tot spre numele învăluit în legendă al Zenobiei, fără să bănui că cele văzute vor întrece orice închipuire. ...„Mă apropii și privirea mea se scufundă în cel mai extraordinar și magnific orizont care a încîntat vreodată privirea omului" — scria Lamartine, poetul romantic și călătorul neobosit, în urmă cu un secol și jumătate. Numită și „Perla Orientului", Palmyra, considerată de arheologi ca a opta minune a lumii, este pierdută în mijlocul deșertului sirian, ruinele sale, întinse pe o suprafață de 6 kilometri pătrați, stînd mărturie despre măreția unei civilizații trecute. Pînă în urmă cu trei decenii, un oraș pe jumătate îngropat în nisip, în prezent Palmyra își etalează în lumina soarelui vestigiile sale, cu o vechime de peste 4 000 de ani, datorită străduinței statului sirian și pasiunii arheologilor. Deși ruinele, acum bine conservate, au o culoare cenușie, bătînd pe alocuri în roșu sau ocru, deși marmura este strălucitoare, iar construcțiile impunătoare vorbesc despre capacitatea omului de a învinge vitregiile naturii și distanțele — se pare că marmura a fost adusă de la Roma —, peisajul este însă deznădăjduit, pustiita imensitate a vestigiilor întrecîndu-le pe cele ale altor așezări antice cum sînt Herculane sau Pompei.

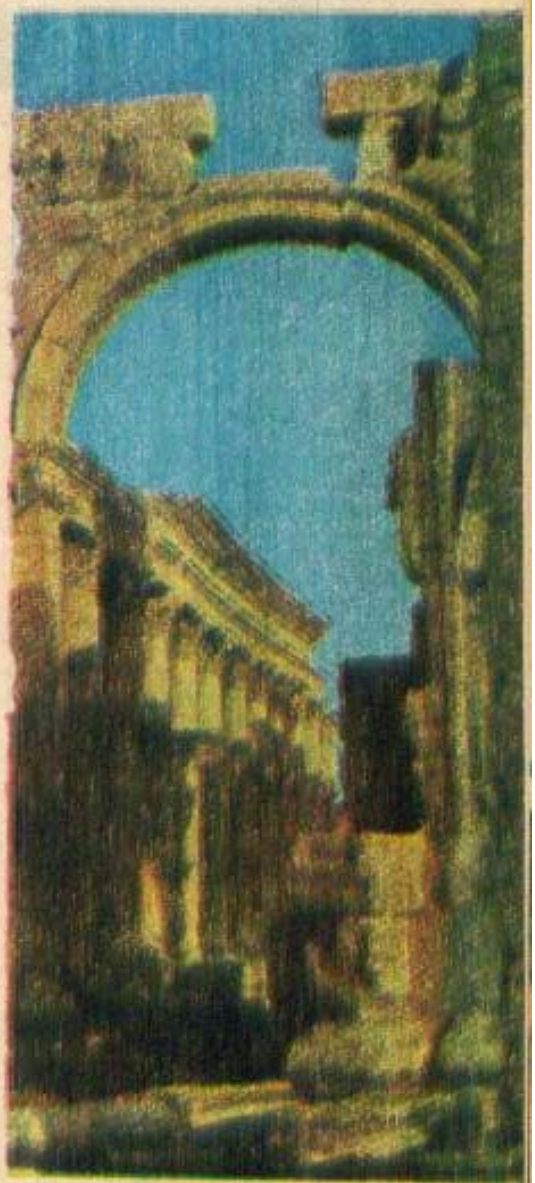

Înainte de a intra în oraș, șoseaua urmează povîrnișurile și ridicăturile unui deal, ceea ce oferă fericita ocazie de a privi Palmyra ca-n palmă, înconjurată încă, în cea mai mare parte, de zidul lung de 12 km, întrerupt la fiecare 37 de metri de bastioane de apărare. Din loc în loc, mici oaze de verdeață. Sînt palmierii, de la care se

trage și numele Palmyrei. În rest, o pădure încremenită de coloane ce parcă sprijină cerul deșertului, de ziduri dărîmate, arcuri de triumf, capiteluri, cornișe căzute, care îți strecoară în suflet sentimentul străniu al ieșirii din realitate, al așteptării infinite... Vîntul puternic — Hamsînul — șuieră tot timpul, spulberînd nisipul ca o zăpadă gălbuie, înclinînd arbuștii pitici și făcîndu-i pe locuitorii acestei capitale a deșertului să-și adapteze modul de viață potrivit capriciilor sale. Poate că și acest lucru contribuie la impresia de pustietate și monotonie hipnotică.

Desigur, Zenobia este prezentă la tot pasul, ruinele unui zid circular indicînd fosta incintă a reședinței sale. Muzeul din Palmyra cuprinde numeroase statuete, busturi de femei, cu bijuterii și veșminte alese, punîndu-ți imaginația la încercare: oare cum arăta această femeie care l-a întîmpinat pe împăratul Aurelian cu sabia în mînă, deși sfetnicii ei o îndemnau să se supună? De-a lungul arterei principale a orașului, numită Marea Colonadă, deoarece era străjuită de mari coloane aliniate paralel, în care se intră pe sub un arc de triumf, ghidul se oprește la un moment dat ceva mai mult pentru a traduce inscripția rămasă pe locul unde a fost cîndva statuia Zenobiei (în arabă, Bat-Zabbai, Femeia cu părul lung). La un moment dat, în șirul explicațiilor ghidului, un nume cunoscut reține atenția: Apolodor din Damasc, vestitul arhitect și inginer militar roman din timpul domniei împăratului Traian, care a construit și aici, la Palmyra, un edificiu impunător, templul lui Nabă, lăsînd mărturie peste milenii a geniului său prin construcții cum au fost podul de peste Dunăre de la Drobeta Turnu-Severin sau Forumul Roman, din care face parte și Columna lui Traian, certificatul de naștere al poporului român.

Șirul impresiilor, al întoarcerii în timp este completat continuu cu vizitarea unor noi locuri și monumente ale orașului încremenit în propria-i liniște, după ce a cunoscut o impresionantă succesiune de civilizații: mesopotamiană, feniciană, sasanidă, elenistică, romană, creștină și arabă. Vizităm teatrul în aer liber, bine păstrat, locul desfășurării, în fiecare primăvară, a Festivalului muzicii de la Palmyra, manifestare devenită tradițională, și în care acum un grup de tineri cîntă și dansează după ritmuri ceva mai moderne; impresionează sala de banchet situată în Agora, unde se putea intra pe baza unui „tichet" din pămînt ars, admirăm băile publice, pe care ți le închipui umbrite, înconjurate de grădini răcoroase; iată și crescătoriile de iepuri, care erau amenajate în clădiri cu încălzire centrală, deoarece în partea sudică a orașului, acolo unde crește și pădurea de palmieri, se află izvoare termale subterane de apă sulfuroasă, izvoare captate și transformate în băi încă de pe vremea romanilor. Toate acestea sugerează aura calmă a antichității clasice, recompun viața, trăirile unui popor care are vocația construcției, chemînd călătorul să le privească cu atenție și să le înțeleagă rostirea în clipa istoriei tumultuoase, rascolitoare, nu o dată potrivnice.

Cunoscîndu-și și venerîndu-și trecutul istoric, conservîndu-și originalitatea și autenticitatea, Siria își împlinește, în același timp, vocația sa modernă, fiind angajată cu hotărîre pe coordonatele progresului și civilizației. Țara dintre Eufrat și Mediterana se află într-un amplu proces de prefaceri și modernizare, contrastul între însemnele tot mai marcante ale noului și prelungirile în prezent ale trecutului șocînd adesea privirea călătorului mai puțin avizat. Destinul de azi al vechiului „grînar al Imperiului Roman" este o noțiune sinonimă cu voința și munca unui popor aflat în plin efort constructiv pentru a-și edifica o economie modernă, cu o industrie și o agricultură dezvoltate, pentru a-și ridica permanent nivelul de viață material și spiritual. Siria, care, înainte de dobîndirea independenței, în 1946, nu dispunea decît de ateliere artizanale, produce astăzi tractoare la Alep, televizoare și frigidere la Damasc, derivate petroliere la Banias, fosfați și produse chimice la Homs, energie electrică la Al Șaura, ciment la Sheik Said, instalații portuare la Tartous etc., dublîndu-și, în același timp, suprafața agricolă prin sistemele de irigații de la Raqqa, ce trezesc la viață deșertul care acoperă trei sferturi din suprafața țării. Unele dintre aceste obiective, adevărate monumente moderne ale iscusinței și hărniciei, sînt rodul colaborării fructuoase dintre România și Siria, ce se constituie într-un exemplu de relații prietenești, de cooperare reciproc avantajoasă.

O adevărată metamorfoză a transformărilor înnoitoare cunoaște, asemenea tuturor localităților siriene, și Palmyra. Printre templele și coloanele antice și-au făcut apariția stîlpii de înaltă tensiune, stînd alături ca două simboluri ale unor lumi despărțite în timp de milenii, dar care reflectă, împreună, aceeași vocație de constructori a oamenilor acestor locuri. Valorificarea fosfaților, una din marile bogății ale Siriei, a contribuit la dezvoltarea căilor de comunicație feroviare și rutiere în mijlocul deșertului. Chiar și beduinii nomazi, care trăiesc în împrejurimile Palmyrei, au renunțat la caravanele de cămile în favoarea camionetei și a tractorului. Cei aproximativ 40 000 de locuitori ai orașului lucrează în rețeaua de turism, în cele trei uzine de fosfați, în agricultură. Aici, în plin deșert, printre turmele de oi și corturile beduinilor, cei ce luptă pentru a face productivă fiecare palmă de pămînt în acest peisaj arid, au reușit să cultive circa 2 000 hectare cu plantații de măslini și palmieri și 4 000 hectare cu cereale, bumbac și curmali. Noile construcții înălțate în ultimii ani nu disonează, ci se află într-o perfectă armonie cu cele ale vremurilor de demult.

Urmașele Zenobiei, frumoase și emancipate, implicate în întreaga viață economico-socială a Palmyrei, vin să întregească imaginea Siriei contemporane, îndreptată ferm cu fața spre viitor.

RODICA AVRAM

Rubrica externă este realizată de CAROL ROMAN

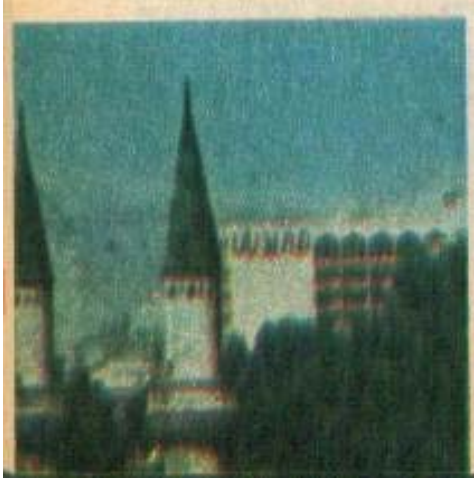

Anuar feminin

Lucrînd într-o întreprindere de cinci ori „Erou al Muncii Socialiste"

Are doar 37 de ani, e subțire și întreaga-i figură degajă inteligență, iar la întrebarea noastră ne răspunde, fără vreo umbră de echivoc, că viața ei profesională, care în parte e și cea emoțională, se confundă cu însești faptele de muncă, realizările Întreprinderii de Utilaj Chimic „Grivița Roșie", unitate de cinci ori decorată cu înaltul titlu de „Erou al Muncii Socialiste".

Firește, cînd opțiunea vine de departe, chiar din adolescență, e normal ca eroina noastră, **Emilia Doanță**, să fi urmat secția de utilaj chimic a Facultății de mecanică pe care a absolvit-o, ca șefă de promoție, cu media 10! După 3 ani de muncă în secția cazangerie a devenit tehnolog. A împlinit un deceniu de cînd este specialistă în materiale pentru prelucrările la rece. Ce înseamnă aceasta? Cunoscînd specificul acestei întreprinderi, vestită în toată lumea pentru calitatea produselor sale, ca și pentru promptitudinea cu care onorează contractele, trebuie să spunem că execută doar unicate. Nu există două produse la fel, nici serii scurte. Reactoarele, rezervoarele pentru produse petroliere, cisternele, autoclavele de vulcanizare, în total peste 600 de utilaje, dacă nu și mai multe, într-un an, sînt utilaje care lucrează într-un mediu climatic de minus sau plus 40 de grade sau în mediul salin, au nevoie de materiale cu caracteristici speciale. Dacă socotim că un simplu utilaj are 200 de repere, la altele ajungîndu-se la peste 1 000, este firesc să ne întrebăm cîte materiale intră în construcția unui asemenea colos-bijuterie? Cu miile! Important este faptul că inginera Emilia Doanță veghează ca toate acestea să fie românești, eliminînd importurile. Abia după aceea, alături de ceilalți specialiști, elaborează tehnologiile. Ceea ce îi place imens este tocmai răspunderea pe care ți-o dă unicatul.

— *Spuneți-ne, care considerați că este cea mai importantă dintre realizările dv. profesionale?*

— Întîi trecerea pe calculator a consumurilor, activitate în care m-am implicat total. Astfel, am reușit să evităm lansări inutile de materiale, urmărind exact traseul acestora în secții, valorificînd la maximum materia primă. În acest fel am economisit 200 tone de metal din cele 405 obținute, și prin alte metode, de întreprindere. Acum, cu alți colegi, trecem tehnologiile pe calculator. Firește, am și alte responsabilități, 3 teme din noul plan de modernizare, deosebit de dificile, dar totdeauna nou este pentru mine un stimulent.

Și după orele petrecute acolo o așteaptă acasă fetele, cea mai mare talentată la matematică și laureată a unor olimpiade, cea mică abia școlăriță, și soțul, inginer specialist în ape, într-un cuvînt o familie fericită!

ANETA POPESCU

Nana Floare din Certeze

Femeia aceasta de la capătul țării, din comuna orășenească Certeze, are în ținută și privire o siguranță, iar în vorbă sfătoșenie, bunăvoință și sinceritate care te cîștigă din prima clipă. Nimic nu e de suprafață în comportarea ei, totul izvorăște dintr-o inimă deschisă, ca a tuturor acestor locuitori ai vechii așezări românești, în care dăinuie încă obiceiuri moștenite de mii de ani, de la dacii liberi, din care, cu mîndrie, îți amintesc că se trag. Președintă a comitetului comunal al femeilor de 35 de ani, nimic nu-i face mai mare plăcere **Floarei Pop** decît să te plimbe prin comuna de vis, cu clădiri nu numai noi, dar și elegante, cu fațade și porți arătoase, cu parter și etaj, multe chiar cu două etaje, cu acareturi în curțile spațioase, care, deși anexe gospodărești, poți oricînd să le consideri case de locuit confortabile. Pe uliță, femeile, bărbații, copiii, îmbrăcați în straie populare, îți lasă impresia că te afli într-o zi de sărbătoare. Dar nu-i așa. În Certeze, oamenii își păstrează tradițiile cu sfințenie, iar portul lor din bătrîni nu-i împiedică, cu nimic, să se bucure de roadele civilizației. O întreb pe nana Floare, așa îi zice toată lumea, de la coconii de-o șchioapă la oamenii cu părul coliliu, ce face ea de-o viață de om în organizația femeilor și-mi răspunde prompt, firesc, dar și cu justificată făloșenie: de toate facem, ce-i nevoie ca viața să fie mai frumoasă și mai bună. Adică muncim, că de aici vine tot ce-i bun: și-n viața comunei și în a noastră, a oamenilor. La noi hărnicia e la loc de frunte, ca și cinstea, iar femeile au făcut și ele cîte ceva ca ulițele, casele să arate așa cum le vedeți.

Și cum mulți bărbați lucrează la exploatări forestiere, ele, femeile, muncesc cu pricepere și dragoste pentru ca animalele să fie bine îngrijite, grădinile și tot avutul să-și sporească rodnicia. Nici nu-i mare nevoie să se insiste cînd apelează Consiliul popular să ajute la strînsul fînului, chiar de pe dealurile îndepărtate. Le cheamă nana Floare și femeile ies cu voie bună, iar după o zi de muncă, le vezi coborînd deloc istovite, ci încrîncîndu-se în ițipuituri, cîntecele lor îndrăgite, tropotind ca la joc, fără să facă mare caz de hărnicia lor.

Dar ceea ce-i luminează mai mult privirile și-i aduce în glas o undă de mîndrie nanei Floare sînt gîndurile ei despre copii: *„Dară ce-ar fi tot belșugul, toate minunile astea pe care le trăim, fără bucuria coconilor? Noi sîntem tare iubitori de copii: 3-4 cei puțin la fiecare casă, sănătoși și rotofei, și isteți la minte. Are cine ne ajuta a-i crește. Avem cinci medici la dispensar și pentru ei și pentru părinții lor. Și asta-i o treabă a noastră, a femeilor, ne întîlnim și ne sfătuim cum să-i creștem mai bine, să-i învățăm de mici cinstea și hărnicia. La noi vin femeile cu bucurie la tot ce organizăm: la șezători, unde, în jurul bucatelor tradiționale, al nelipsitelor boace cu crupe de porumb, ne întrecem în lucruri de mînă, cu care ne împodobim casele și pregătim zestre fetelor, în cîntece care ne mîngîie sufletul și, tot aici, profesoarele noastre și bibliotecara ne îmbogățesc mintea cu tot ce e nou în țara noastră minunată. În zilele acestea de toamnă, din Certeze, gînduri bune și urări din inimă trimitem Congresului partidului și dragului conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a făcut din România o țară bogată și liberă."*

C. NICULESCU

Mereu în pulsul vieții

— Am avut o stagiune plină de satisfacții — ne mărturisește compozitoarea **Liana Alexandra**, deținătoarea a 12 premii naționale și 7 internaționale pentru o mare diversitate de genuri muzicale: simfonii, cantate, opere, muzică de cameră, piese corale. În etapa republicană a Festivalului Național „Cîntarea României" am fost prezentă cu opera „În labirint — Călătorie în zori", în interpretarea colectivului Operei Române din Timișoara, cu simfonia a VI-a „Patria eternă", cîntată în primă audiție de către orchestra Radioteleviziunii, dirijor Paul Popescu, de asemenea, am compus cantata „Ca om al țării", pe versuri de Nicolae Dragoș, înscrisă în repertoriul filarmonicilor din București, Timișoara și Tîrgu Mureș, și „Larghetto pentru orchestră de coarde", cu care am obținut premiul al doilea la concursul internațional de compoziție de la Mannheim (R.F.G.).

— Într-adevăr, o „recoltă" bogată ce încununează o activitate componistică laborioasă, un talent plurivalent.

— Adevărul este că pentru mine, ca pentru orice artist al acestui timp, comanda socială reprezintă comanda propriei conștiințe. Publicul, îndeosebi tineretul, este foarte receptiv la muzica ce se compune azi și este foarte important că i se oferă posibilitatea compozitorului să-și asculte opusul destul de repede, că fiecare concert începe cu o piesă contemporană, că se organizează numeroase cicluri, gale, portrete componistice, sub genericul „Muzica românească în actualitate", că însuși Festivalul Internațional „George Enescu" include în afișul său creația actuală românească, ceea ce nu se întîmplă în țări cu mare tradiție muzicală.

— În ediția precedentă a festivalului s-a cîntat și opera dv. „În labirint", pe un libret semnat de George Arion, despre care s-au pronunțat elogios specialiștii și publicul. Am reținut din cronica apărută în „Romanian News", sub semnătura criticului Edgar Elian: „O muzică înalt accesibilă, care este totodată modernă, elevată, o muzică ce se armonizează cu atmosfera de operă cînd tensionată, cînd relaxantă, plină de farmec".

— Opera are un mesaj umanist — lupta omului cu sine, pentru cunoașterea adevărului, pentru căutarea frumosului. În general, școala muzicală românească s-a afirmat în lume prin sondarea unor structuri ritmice și modale ce aparțin ethosului românesc. Căci aparținem unei țări, unei spiritualități și cultivarea acestui univers sonor este patria spirituală în care mă pot exprima cel mai clar, cel mai sincer.

OCTAVIA TREISTAR

„O femeie din finanțe"

Cînd am aflat că anul acesta în noiembrie se vor sărbători 125 de ani de la înființarea de către domnitorul A.I. Cuza a Casei de Economii și Consemnațiuni (a C.E.C.-ului, cum ne-am obișnuit să-i spunem), declicul gazetarului a funcționat reflex: trebuie, trebuie neapărat să scriu despre **Vera Nistor**, directoarea Sucursalei de economii a municipiului București (S.E.M.B.).

— De cît timp sînteți directoarea C.E.C.-ului bucureștean?

— De vreo 15 ani.

— Dar mai înainte?

— Directoare adjunctă.

— Și mai înainte?

— Apăi — se revoltă, în glumă, revenindu-i în dicție chiar și accentul locurilor de unde se trage —, apăi matale vrei să știi chiar tăt, tăt? Ei bine, atunci află că mai înainte și mai înainte am fost economistă la șantierul Hidrocentralei de la Bicaz.

Mă uit la roua de lacrimă ivită în colțul pleoapei și mă gîndesc că o să-mi fie imposibil să descriu emoția nespusă ce i-a iluminat brusc chipul cînd s-a pornit să-mi povestească despre acei ani, locuri, oameni. Nu erau numai anii începutului de carieră ai vieții sale (tînăra absolventă a Facultății de studii economice și-a urmat chiar imediat după absolvire soțul, inginer hidroenergetician la Bicaz). Erau cu adevărat ani romantici, erau anii începutului construcției socialiste, ai marilor sale șantiere naționale, care au catalizat și format o nouă generație de oameni, cu un nou mod de a gîndi, comunist.

— La acea mare școală a muncii și educației am învățat ce e acela simțul datoriei, al respectului față de muncă, acolo am deprins ce înseamnă satisfacția banului cîștigat-exclusiv-prin-muncă.

— Am venit să cunosc un om, „o femeie a finanțelor", și am descoperit o fostă „șantieristă".

— Recunosc că nu vă va veni ușor să creionați un portret despre mine la fel de interesant ca, să zicem, despre o actriță, mă provoacă zîmbind.

— De ce nu? Din tot ce mi-ați povestit pot jura că „trăirile" vieții dv. reale au fost la fel de intense ca acelea ale unei actrițe ce v-ar juca personajul pe scenă sau pe ecran.

— O, și ce intense! Dacă vi le-aș povesti numai pe cele din ultimii 15—20 de ani, de cînd sînt slujbaș al acestei mari instituții care este C.E.C.-ul care are sarcini deosebit de importante în înfăptuirea politicii partidului, de formare și educare a spiritului de economie și chibzuință în rîndul celor mai largi categorii de cetățeni, începînd cu cei mai tineri, chiar copii. Vă mărturisesc că am un cult pentru depunător, de respect față de economiile lui, deoarece știu că a muncit să-i adune și să-i depună pe un carnet C.E.C. De-o viață mă lupt să „injectez" acest sentiment la toți lucrătorii C.E.C. (rețineți, proporția feminină la noi este de peste 94 la sută), care vin în contact cu publicul și care, zic eu, trebuie să aibă o structură psihologică deosebită.

În documentele de partid puse în dezbatere pentru Congresul al XIV-lea al partidului se pune cu insistență problema creșterii volumului operațiilor prin virament, ca pîrghie modernă a mecanismului economico-financiar.

Sarcina care ne revine este deci preocuparea pentru dezvoltarea acestui tip de operații prin conturile personale, precum și pe acelea pe bază de consimțămînt scris, prin virament. Este de datoria noastră să facem mult mai cunoscut în rîndul populației contul curent personal, paralel cu perfecționarea operațiilor prin acest eficient instrument de piață și economisire.

NIKI GEORGESCU

O mamă frumoasă, biruitoare

Cînd vorbește despre copii, despre cei patru fii și fiice, adolescenți și tineri deja, **Antoneta Balosiu**, o femeie tînără, abia a pășit pragul celor 40 de ani, cînd își amintește de zilele și anii copilăriei fiecăruia, chipul i se luminează într-un zîmbet

anume, sugerînd parcă acea biruință pe care o mamă destoinică și-o dorește și luptă pentru ea, clipă de clipă: să fie casa casă, familia familie, copiii, frați buni între ei, vrednici și sănătoși. „Eu am fost singură la părinți, ne mărturisește ea, de aceea mi-am dorit mai mulți copii și m-am străduit să-i cresc și să-i educ în așa fel încît ei să se iubească și să se ajute, să aibă de mici grijă și răspundere unul față de altul. M-a ajutat mult și mama mea, de la care păstrez mereu cele mai bune lecții de tandrețe și de severitate totodată. Așa am izbutit să-mi fac datoria cît mai bine posibil și acasă și la locul de muncă.

Le-am explicat copiilor că eu am o meserie frumoasă, că am o datorie față de oameni și societate, și pe rînd i-am implicat — sufletește, bineînțeles — în toate problemele vieții și muncii. Potrivit cu vîrsta, fiecare a știut că mama are o muncă ce necesită atenție, concentrare, voință, ambiția de a duce la capăt cît mai bine un lucru început. Și cînd copilul începe să înțeleagă, este atît de dornic să fie de folos, să fie pe placul mamei, s-o imite apoi în îndeplinirea sarcinilor sale de școlar, de pionier, de utecist. Deja fiul cel mare, Cristian, se ocupă adesea de surorile lui, insuflîndu-le ambiția de a fi școlărițe vrednice, de a avea încredere în forțele proprii, de a nu lăsa la jumătate un lucru început, oricît de greu li s-ar părea...”

Ceea ce ne mai spune însă această mamă frumoasă, ceea ce ne dovedește fără vorbe, prin exemplul vieții ei, este că felul ei de a fi, vrednică și mereu preocupată de a învăța și în meseria de părinte, și în aceea de inginer — azi Antoneta Baloșiu este inginer-șef la Întreprinderea de Confecții Birlad — a fost cea mai adevărată lecție de dragoste de mamă, lecție ce-și arată roadele o dată cu izbînda școlară, deocamdată, apoi în muncă, a fiecăruia dintre cei patru copii ai săi.

C. CARANFIL

A cînta în graiul strămoșesc

În miezul verii, cînd stagiunea estivală ne dă întîlnire cu spectacole de proză și muzicale pe scenele parcurilor și stațiunilor de odihnă, sala Operei Române găzduiește, la fiecare doi ani, participarea în etapa republicană a Festivalului Național „Cîntarea României” a interpreților de muzică cultă. Este un moment emoționant pentru fiecare artist, fie debutant, fie consacrat, căci titlul de laureat al festivalului stă mărturie că ai prezentat în concurs, la cea mai înaltă cotă valorică, muzica românească de ieri și, mai ales, de azi. Solista **Liliana Pagu** a adus în competiție liedul „Stelele-n cer”, de Nicolae Bretan, și o bijuterie folclorică, o doină-bocet maramureșeană, culeasă în secolul trecut de Eusebiu Mandicevski și aflată de interpretă în Biblioteca Academiei.

— Sînt într-o permanentă căutare — ne mărturisește artista —, caut să-mi îmbogățesc repertoriul (și sufletul) cu cît mai multe lucruri pe care să le pot reda apoi celor din jur. Intru astfel în competiție cu mine însămi. Pregătesc acum un recital de lieduri pe versuri de Eminescu. În anul Centenarului poetului, am trăit momente de mare elevație, simțind dragostea oamenilor pentru creația eminesciană, pentru muzica românească nu numai în sălile de concert din Sibiu, Botoșani sau Ploiești, cu filarmonicile cărora colaborez frecvent, ci și în mijlocul minerilor de la Motru, la Petrova, un sat din nordul Maramureșului, sau într-o școală bucureșteană. Muzica sufletului e aceeași pretutindeni, ea deschide porțile înțelegerii în orice colț de țară.

— *Pe dv., Liliana Pagu, soprană lirică și de coloratură, prim-solistă a Teatrului de Operetă din București, publicul vă cunoaște și vă îndrăgește în primul rînd pentru minunatele roluri cărora le-ați dat viață, de peste un deceniu, aici: în Silvia, Văduva veselă, Prințesa circului...*

— Este greu să vorbești despre cariera ta. Sînt perioade de acumulări și de salturi, ca-n orice domeniu. Mi-au ajutat mult specializările de la Weimar și Viena și mai ales debutul cu rolul Adina din „O noapte la Veneția” de Johann Strauss la Volkoper (Opereta vieneză). Discul editat în acest an de „Electrecord” cuprinde arii și duete din operetele amintite și din alte titluri celebre, cîntate în limbile română și germană. Rolul cel mai drag îmi este însă Elenca, din recenta noastră premieră „Tinerețea unui vis” de George Grigoriu, o evocare a începuturilor teatrului românesc, a personalității marelui om de teatru Matei Millo. Elenca „mea” îi însuflețește pe toți cu ideile novatoare ale lui Millo. Aria — leit-motiv sună cam așa: *„În viață n-am altă dorință/ decît să cînt pe scenă/ în graiul strămoșesc”.*

OANA TEI

Datorie împlinită

Inginera Maria Stoica este un om întreg, sprijinit, cu mintea într-o permanentă neodihnă pentru a găsi noi modalități ca pămîntul, culturile să rodească mai bogat. Un om perseverent și deosebit de ambițios. Un specialist și un colaborator pe care și-i dorește, cred eu, orice colectiv de muncă.

Așa mi-a prezentat-o pe șefa de fermă Maria Stoica președintele Cooperativei Agricole de Producție din comuna Petrești, județul Dîmbovița, Nicolae Neacșu, și în timp ce-l ascultam îmi creionasem în minte portretul ei. Mă încerca teama, fiindcă mi-o imaginam tăcută, preocupată, un om cu care legi uneori mai greu o discuție. În clipa cînd în fața mea a apărut femeia frumos bronzată nu am putut să n-o întreb unde s-a bronzat atît de puternic. A izbucnit spontan în rîs și a numărat rapid zeci și zeci de zile însorite petrecute prin lanurile de grîu care se pîrguiau, iar apoi alte zile lîngă combine, la recoltat, și alte zeci prin lanurile de porumb, urmărind calitatea efectuării prașilei, apoi înspicatul și „legatul” porumbului. Am derulat împreună filmul celor 20 de ani de meserie și cele mai frumoase secvențe s-au dovedit a fi în cei 11 ani de cînd este aici, la Petrești, șefă de fermă. Unsprezece ani de muncă, de bucurii, de izbînzi. Ani în care ea, ca specialist, a muncit alături de cooperatori pentru ca pămînturile să fie bine lucrate, să li se sporească potențialul productiv, iar recoltele să fie mereu mai ridicate. Organizarea muncii și respectarea cu deosebită strictețe a tehnologiilor de cultură erau literă de lege în ferma condusă de Maria Stoica. Și rezultatele au început să se înșiruie.

— Prima și cea mai de seamă bucurie am încercat-o, alături de toți cooperatorii, atunci cînd cooperativa agricolă a fost distinsă cu înaltul titlu de „Erou al Noii Revoluții Agrare”. În munca depusă de cooperatori pentru obținerea recoltelor la nivelul stabilit de obiectivele noii revoluții agrare, pentru care am primit distincția, îmi regăseam și munca mea. De cînd am venit aici ca șef de fermă, recoltele au fost an de an mai mari. Asta a fost mereu ambiția ce mă încerca. Anul acesta avem din nou o mare bucurie. Am realizat cea mai mare producție de grîu pe județ, de 9 124 kg/ha, iar în ferma mea am atins și 10 000 kg. Nu este o recoltă surpriză. Este rezultatul muncii, dar

și al folosirii solurilor de înaltă productivitate, respectarea verigilor agrotehnicii, care înseamnă epocă optimă de semănat, densitate corespunzătoare și o recoltare efectuată cu deosebită grijă și responsabilitate, pentru a nu se pierde nici un bob. Sigur că nu ne vom opri aici, vom încerca să realizăm și mai mult.

— *Iar ambiție?*

— De ce nu? Dar ambiției eu i-s zice perseverență, dragoste de muncă, știință și iar muncă. Numai așa poți încerca sentimentul datoriei împlinite.

INA STRĂUȚ

Pentru sănătatea oamenilor

Vorbind, ea are ceva din freamătul mării cînd, primăvara, își aduce din depărtări spre mal valuri strălucind în scînteieri de soare. A avut dintotdeauna un vis pe care și l-a realizat: Sanatoriul balnear Eforie-Nord, pe care îl conduce de 27 de ani, căruia i s-a dus numele în țară și în lume pentru eficacitatea tratamentelor, pentru condiții excepționale de cazare, pentru calitatea serviciilor prestate. Aici, activitatea balneară este consemnată fără întrerupere de mulți ani, pentru că tratamentele de cură nu se întrerup niciodată. Iarna, cînd afară viscolește, la Sanatoriul balnear Eforie-Nord se fac băi de aburi, de plante, se fac împachetări cu nămol, gimnastică recuperatorie, fizioterapie. Zilnic, spre sălile de tratamente, spre cabinetele medicale, cei veniți să-și apere sănătatea merg la proceduri, la consultații. Puțini sînt aceia care știu că, în fiecare zi, la ora opt, ea, doctor **Suzana Belc**, împreună cu cei 20 de medici, se întîlnesc la raportul de gardă, ca în orice spital. De acolo, îndrumările se transmit pe secții, pe servicii, pentru toate cele 150 de cadre medii și peste 70 de băieșițe, pentru ei toți, îngrijitori, infirmieri, recuperatori. Și, zilnic, activitatea procedurală se reia ritmic, ordonat. Uneori, cei veniți la tratament și odihnă la Eforie-Nord se miră că oamenii aceștia, care le fac lor serviciile de cură, sînt mereu veseli și plini de solicitudine, mereu neobosiți. După consultațiile din cabinetul ei, medicul balneolog Suzana Belc vine în sectorul directorial. Aici, alte probleme de alt ordin, dar la fel de importante: aprovizionarea, funcționarea centralelor, a stației de încălzire a apei și a nămolului, așteptarea serilor ce sosesc astăzi, mîine, poimîine...

La plecare iau de pe biroul directoarei dr. Suzana Belc ziarul „Le Progres" din 28 martie 1989, care apare la Lyon. O săptămînă, romînca aceasta cu ochii ca albastrul de vară al mării, invitată în Franța a vorbit la cîte 2 și chiar 3 adunări pe zi lyonezilor despre litoralul Mării Negre, despre tratamentele ce se fac aici. Reportajul publicat în ziarul respectiv se subintitula „Organizăm vacanță antireumatismală în România, la Eforie-Nord".

Și cu primele serii sosite la deschiderea sezonului, pe lîngă mulți alți străini, au venit și mulți, foarte mulți francezi. Văzîndu-i în cabinetele de consultații, pe coridoare, dr. Suzana Belc îi recunoaște pe mulți dintre lyonezii cu care s-a întîlnit în orașul lor și le zîmbește fericită. Rîsul ei frumos pare să le spună încă o dată: „Fiți bineveniți la marea noastră albastră!"

SMARANDA SBURLAN

Din nou fruntașă

Maria Brait, muncitoare la Întreprinderea de Confecții-Sibiu, de cinci ani consecutiv ocupă locul întîi între fruntașii în întrecerea socialistă din unitate. Acesta este și motivul care m-a îndemnat s-o cunosc.

Mă privește liniștit cu ochii ei verzi. O întrerupsesem din lucru, știu, dar unde oare e mai nimerit să cauți un frunta dacă nu la propriul său loc de muncă?!

Milintie Hațegan, președinta comitetului sindicatului pe întreprindere, îmi vorbise astfel despre ea: *„Este o muncitoare excepțională. Cea mai bună. Talent profesional mai au și altele, dar Maria e și deosebit de harnică, de conștiincioasă".*

Mai întîi, ea s-a angajat la „Tîrnava", Întreprinderea Textilă din Mediaș. Acolo a devenit țesătoare. Apoi a ajuns la Sibiu, om al muncii, aici, la confecții. La început nu știa meserie, firește. Dar, încetișor, muncitoarele cu mai îndelungată experiență au învățat-o. Asta pentru că meseria de confecționer nu-i defel simplă. Trebuie mai întîi să cunoști utilajele și performanțele acestora. „Mîna ți se mișcă greoi la început, cu teamă. Stofa alunecă, mai zice Maria, așa se încurcă. Dar cu răbdare, și mai ales cu exercițiu, aproape că nu-ți dai seama cum mișcările devin tot mai puțin ezitante, cum stofa intră tot mai ferm sub ac, cum așa, pas cu pas, se înșiruie ascultătoare."

Îndemînarea înnăscută, dublată de hărnicie, cultivată într-un colectiv temeinic închegat, se transformă în reală pricepere profesională. „Acum am fost promovată printre C.T.C.-iste. Dar mie îmi plăcea ce făceam, îmi mai spune Maria. Nu te plictisești. Treci de la o operație la alta, de la o mașină la alta, sub ochii tăi confecția devine aproape gata de livrare. Și, știți, noi lucrăm pentru export și vă dați seama cît este de important să ne prezentăm cu marfă competitivă..." Ea și-a făcut viața după programul fabricii. Cînd e în schimbul de dimineață, se scoală devreme și este printre primele în sala de croit. Și o ia în fiecare zi de la capăt.

La început au învățat-o pe ea muncitoarele mai vechi. Acum e rîndul ei să le... școlească pe practicante, pe elevele de la școala profesională. Și o face cu plăcere. „Pentru că multe dintre ele sînt îndemînatice și cu tragere de inimă". Ca mine, ar mai trebui să adauge, dar, din modestie, n-o face. Însă din clipa de tăcere pricepi că asta-i gîndul: să mai vină în fabrică muncitoare bune și foarte bune. S-ajungă să lucreze cu ele, laolaltă. Și mîine, cînd una din aceste foste eleve va vorbi despre începuturile sale profesionale, să poată spune cu mîndrie: „Maria Brait m-a învățat meserie!".

În 1990, sarcina la export a întreprinderii va crește cu 35 de procente. Iar comuniști ca Maria Brait — care este membră a biroului organizației de bază pe secție — sînt tocmai garanția că aceasta va fi cu cinste îndeplinită, în ore încărcate de muncă. Și cu ajutorul tot mai bogatelor cunoștințe profesionale, cu care, seara, la cursurile liceale, Maria intră în contact. Visul ei? „Să termin liceul și să urmez Școala de maiștri!". Un ideal posibil de atins pentru o muncitoare destoinică și cu înaltă calificare.

AURORA INOAN

Anuar feminin

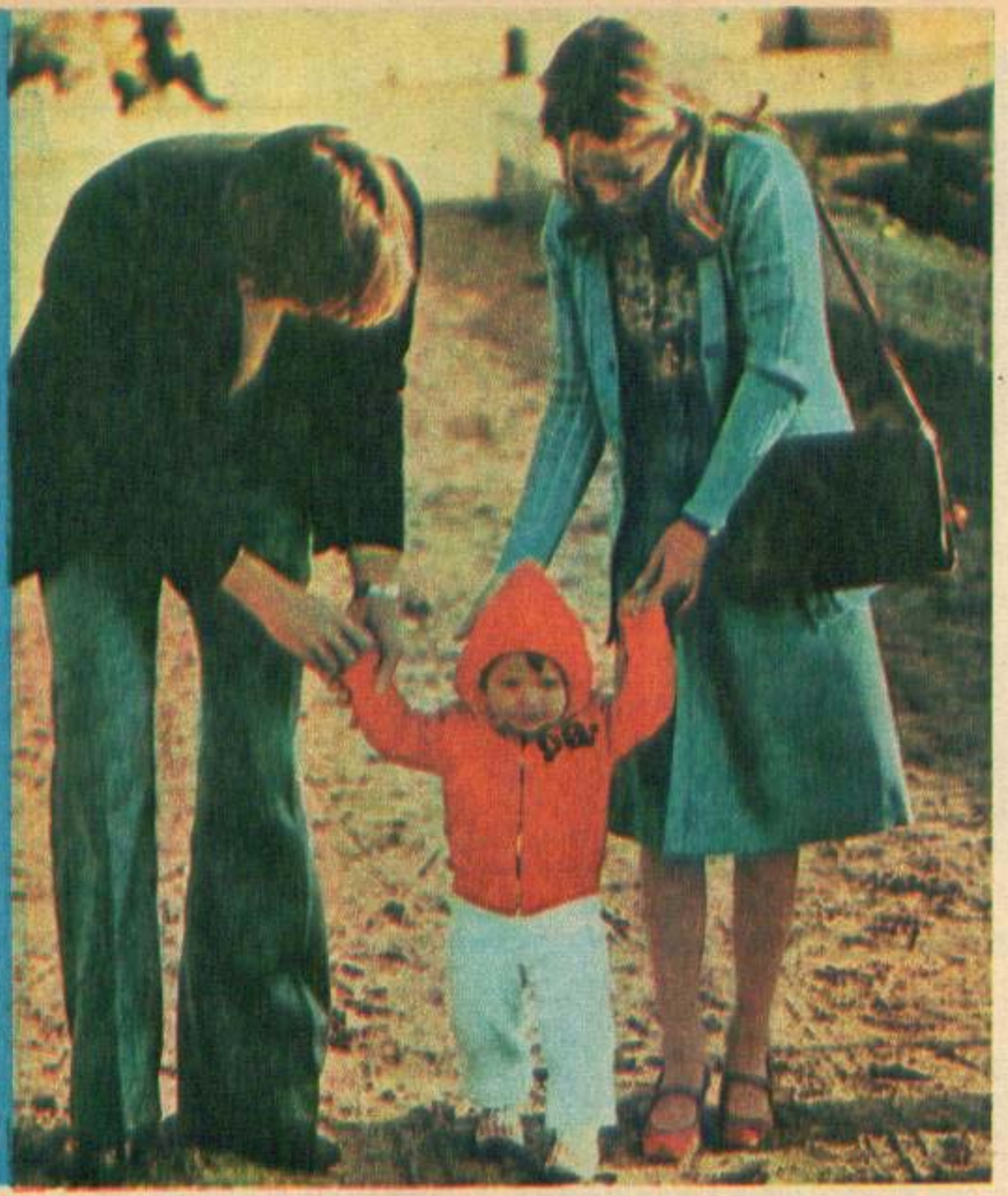

ÎN PRAG DE MILENIU TREI

Familia este tot atît de veche ca și omenirea, fiind prima colectivitate caracteristică omului și absolut necesară naturii sale. O entitate universală de sine stătătoare într-un univers infinit, mereu subordonată intereselor individului și scopurilor sociale, și care există spre a permite omului să se realizeze pe sine și pentru a permite umanității să tindă spre propria desăvîrșire. Nu a apărut, deci, în mod întîmplător, ci spre a răspunde unor cerințe de existență fundamentale, impunîndu-se ca o formă necesară de organizare și reglementare a relațiilor dintre sexe, precum și dintre părinți și copii. Cunoașterea cît mai precisă a acestei instituții sociale, capacitatea de a o stăpîni și dirija în funcționarea ei au constituit, în toate epocile istorice, un obiectiv esențial.

Reunind, prin natura sa deosebit de complexă și multilaterală, relații biologice și sociale, economice și morale, ideologice și psihologice, familia reprezintă, totodată, și unul dintre primele inele care unesc viața individuală de cea socială a oamenilor, un prim și crucial cadru în care se produce contactul cu idealurile și criteriile sociale ale comportamentului. Istoria întregii societăți omenești este, implicit, și istoria evoluției formelor, funcțiilor și rolurilor pe care le îndeplinește familia în societate.

Familia a cunoscut, deci, o seamă de transformări sub-

FAMILIA TÎNĂRĂ, LEAGĂN DE IUBIRE

În cei cîțiva ani de funcționare a cabinetelor de sfat premarital, numai în sectorul 2 al Capitalei au fost consultați și sfătuiți mii și mii de viitori soți. Frumoși, timizi sau aparent îndrăzneți, băieți și fete, au venit la noi înainte de a merge la ofițerul stării civile. Pentru că ei, premaritalii, dincolo de marea dragoste, purtau în suflete întrebări nerostite: vom avea copii, cum va fi sănătatea lor, cum este sănătatea noastră? Cu mare interes profesional, cu răspunderea civică și socială încredințată, medici, psihologi, sociologi au consultat, au tratat, unde a fost cazul, au sfătuit și ocrotit dragostea, au dat încuviințarea pentru căsătorie numeroaselor perechi de premaritali.

Anii dintîi ai tinereții sînt uneori dominați de instabilitate afectivă, sînt un amestec de imaginație, dorință și căutare, care pregătesc terenul pentru întîlnirea cu adevărata dragoste. Pînă atunci ei, cei foarte tineri, învață din experiența lor și a celor din jur că „nu tot ce sclipește este aur". Numai după un timp de cunoaștere, tinerii se conving dacă relațiile lor sînt armonioase, durabile ori dacă au caracter pasager. Privită din acest punct de vedere, tradiția logodnei, a unei prietenii în care tinerii să se cunoască mai bine, să se convingă de statornicia sentimentelor lor, este încă pe deplin actuală. Logodna se constituie deci într-o veritabilă verificare a dragostei.

Noi toți știm că se pot da rețete pentru tămăduirea unei boli, pentru prevenirea unei îmbolnăviri, dar se poate obține foarte greu rețeta pentru

stanțiale, structura și funcțiile sale, deși în anumite limite păstrîndu-se, fiind totuși diferite de la o orînduire la alta, de la un mediu la altul, mutațiile și permanențele interferîndu-se, punîndu-și pecetea una asupra celeilalte. Prin structuri ale familiei se înțeleg caracteristicile și trăsăturile care definesc familia ca grup și sînt proprii familiei în întregul ei. Cele mai importante sînt dimensiunea, deci numărul membrilor care o alcătuiesc, apoi modelele de interacțiune dintre membrii grupului, adică relațiile de colaborare sau de lipsă de colaborare dintre soț și soție, dintre părinți și copii etc., și un al treilea element foarte important al structurii: relația de autoritate. Această relație aparține, de fapt, modelelor de interacțiune, dar e atît de importantă în familia contemporană încît este considerată element aparte. În sfîrșit, mai intervine și al patrulea element, și anume „stilul" membrilor grupului, imaginea pe care aceștia o au, o cultivă și o impun despre ei înșiși ca familie. Natura și specificul acestora își pun o amprentă hotărîtoare asupra tendințelor de evoluție ale familiei contemporane, ale familiei viitorului. Mai mult chiar decît funcțiile familiei, care s-au schimbat — unele — radical, atribuțiile ei au fost preluate de societate sau diminuate de natura orînduirii sociale.

În literatura de specialitate occidentală a secolului nostru s-au exprimat destule păreri după care lumea contemporană ar pune familia în fața unei crize iremediabile, s-au făcut nu puține proorociri pesimiste, neîncrezătoare în destinele familiei. În pofida lor, familia se dovedește o instituție durabilă, un suport solid al vieții sociale, mai ales în perspectiva evoluției socialiste a societății. S-a bătut, de asemenea, destulă monedă pe „experimentele" cu „noi forme" ale familiei și în special cu grupurile mari, așa-zis „libere", în care promiscuitatea a fost ridicată la rangul de „libertate a sexelor". Asemenea grupuri erau formate, în majoritatea lor, din ființe eșuate moral și chiar psihic, care căutau un liman în promiscuitate, din firile aventuroase, depravate. Societatea însăși, din acele țări, a intrat în gardă, creșterea și educarea copiilor apăruți în asemenea condiții ridicînd probleme imense.

Făurirea socialismului, a societății libere de exploatare, de inegalitate socială, creează premisele reale ale înfloririi unor relații de tip nou, familia structurîndu-se ca o parte organică a societății, devenind nucleul de bază al acestei societăți. Noua conștiință a oamenilor, precum și transformările radicale intervenite în structura economică, în moravuri și legislație favorizează această evoluție.

De-a lungul existenței sale milenare, în vatra strămoșească, poporul român a acumulat și transmis giuvaere de mare preț, tradiții morale cu o mare forță de înrîurire. Familia s-a dovedit a fi leagănul în care fiii acestui pămînt au deprins înălțătoarea iubire de patrie, nevoia înflăcărată de libertate și dreptate socială, respectul și pasiunea pentru muncă, cinstea, curajul, atitudinea demnă. Ridicînd pe o treaptă superioară vechile tradiții românești ale unor familii puternice, cu mulți copii, societatea noastră rezervă familiei un rol de prim ordin în cadrul națiunii noastre socialiste. Politica larg umanistă a partidului și statului, gratuitatea întregii asistențe medicale, ajutoarele acordate și legislația instituită pentru consolidarea familiei, apărarea drepturilor mamei și ale copilului creează acel cadru ocrotitor, posibil numai într-o societate al cărei țel suprem este bunăstarea, progresul și fericirea poporului. Pentru copiii săi, țara pune la dispoziția societății tot ce are mai bun.

ceea ce numim fericire familială. Si, totuși, pilula acestei fericiri se află în acel sertar neprevăzut, pe care numai mîinile diafane ale femeii, mamă sau soție, știu să-l deslușească în întunericul încăperii, să caute pastila care să stăvilească „febrele" stărilor de rău care perturbă armonia căminului tînăr. Cu blîndețe, cu dragoste pentru familia ei, ea, soția înțelegătoare, trebuie să știe să aline, să mîngîie, să dea curaj, încredere, cu toată înțelepciunea de care este în stare. Soțul și copiii ei îl așteaptă oricînd umărul alături, pentru ca familia, această corăbie, să aibă mereu echilibrul necesar. Adevărata fericire în dragostea tinerei familii o dau înțelegerea, încrederea reciprocă, o dau dovezile de atenție și de tandrețe, emoțiile și gîndurile alese, aceste frumoase porniri constituindu-se într-un adevărat leagăn de iubire.

Femeia mamă a întruchipat de-a lungul veacurilor idealul uman de dragoste pentru copii, de sacrificiu chiar pentru sănătatea și viața lor. „Ideea de acasă se asociază cu chipul mamei", scria poetul Nichita Stănescu. Împlinirea dragostei premaritalilor, maturitatea lor pe plan afectiv, socio-profesional, civic, se face numai și numai prin nașterea copiilor.

Faptul că el, tînărul, va deveni curînd tată îi dă o maturitate care i se citește în vorbă și în mers, în acțiunile lui, în felul cum ordonează treburile căminului.

Faptul că ea, femeia tînără, zămislește în ea un prunc îi dă o frumusețe și o încredere fără de margini. Se cunosc femei care, fără exagerare, cu fiecare naștere au devenit mai înțelepte, mai echilibrate, mai frumoase. Este acea putere de miracol a sarcinii care reîntinerește organismul și desăvîrșește frumusețea femeii mame.

Poate aici își are izvorul inegalabilul surîs al Giocondei imortalizat de Leonardo da Vinci și dat omenirii ca simbol de puritate, de gingășie și ocrotitoare duioșie. Nu puțini au fost criticii de artă celebri din lume care, căutînd să dezlege enigma frumuseții unice, dăruite omenirii de surîsul Giocondei, au ajuns la cea mai adevărată concluzie: Mona Lisa aștepta un copil atunci cînd i s-a făcut portretul.

Răspunderea matură pentru nașterea copiilor, mai bine spus împlinirea familiei tinere prin copii, revine deopotrivă părinților. Orice tată trebuie să știe că o dată cu venirea primului copil în familie, căsătoria a intrat într-o nouă etapă. Cu adaosul de griji și preocupări pe care îl aduce copilul începe căsătoria adevărată. Prin copii, familia capătă conținutul său firesc și cel mai de preț. În familia modernă, tatăl, în același timp cu mama, poate și trebuie să contribuie la creșterea și educarea copiilor. Dar și acum rolul principal revine tot soției. De dibăcia cu care ea știe să-l antreneze pe soț în grija pentru copil depinde totala devotiune a acestuia pentru „pulul lor". Se știe că multe dintre tulburările de dezvoltare somato-psihică, afectivă și de comportament ale copilului mic sînt determinate de părinții care nu știu cum să-i crească. Există tați nemulțumiți că au un băiat, cînd își doreau o fetiță, sau invers, părinți gelosi pe copii, părinți

exagerat de aspri sau nepermis de îngăduitori. Fără să mai vorbim de faptul că modelul celor mari din familie este copiat — în părțile negative mai ales — întocmai de către copii.

După aprecierea experților O.M.S. sînt necesare pentru ambii părinți următoarele zece sfaturi:

1. Să-ți iubești copilul!
2. Să-ți protejezi copilul!
3. Să fii un bun exemplu pentru copilul tău!
4. Să te joci cu copilul tău!
5. Să lucrezi cu copilul tău!
6. Să lași copilul să dobîndească singur experiență de viață, chiar dacă suferă!
7. Să-i arăți copilului posibilitățile și limitele libertății umane!
8. Să-l înveți să fie ascultător!
9. Să aștepți de la copil numai aprecierile pe care le poate da conform gradului de maturizare a propriei experiențe!
10. Să-i oferi copilului tău trăiri cu valoare de amintiri.

Dr. MIOARA MINCU

Modernizarea vieții socio-economice, structura însăși a societății socialiste fac ca, alături de alte schimbări care au loc în familia ce urcă spre mileniul trei, să capete proporții și valențe cu totul noi funcția educativă, socializatoare a familiei. Socialismul a eliminat contradicția dintre familie și societate în educația copiilor, idealul de viață și împlinire al individului fiind o componentă a idealului social. Nici un aspect al formării personalității viitorilor cetățeni nu-i este străin familiei contemporane, mai mult chiar, ea dispune de un ansamblu de condiții pe care nici un alt factor educațional nu-l are: acel climat spiritual, bazat pe afectivitatea absolut necesară dezvoltării omului, mai ales în prima etapă a vieții sale. Familia constituie, de asemenea, mediul moral cel mai potrivit formării conștiinței înaintate a cetățeanului patriei noastre cu condiția ca familia însăși să fie posesoarea unor valori spirituale cu ajutorul cărora să poată influența pozitiv comportamentul adultului din viitorul mileniu. Fiindcă familia este și primul nucleu în formarea patriotică a tinerilor, părinții avînd datoria să sădească în noile generații cele mai alese trăsături morale, dragostea de țară, datoria sacră de a contribui la progresul și înflorirea ei. România anilor noștri și a anilor ce vin oferă tuturor fiilor săi cele mai bune condiții de afirmare și împlinire, viitorul fiecăruia împletindu-se cu viitorul în devenire comunistă al patriei.

Familia, ca matrice fundamentală, nu poate decît să urmeze acest proces existențial, urcînd spre mileniul trei în coordonatele de destin pe care le pune în operă — în acești ani glorioși — țara.

SILVIA NETCU

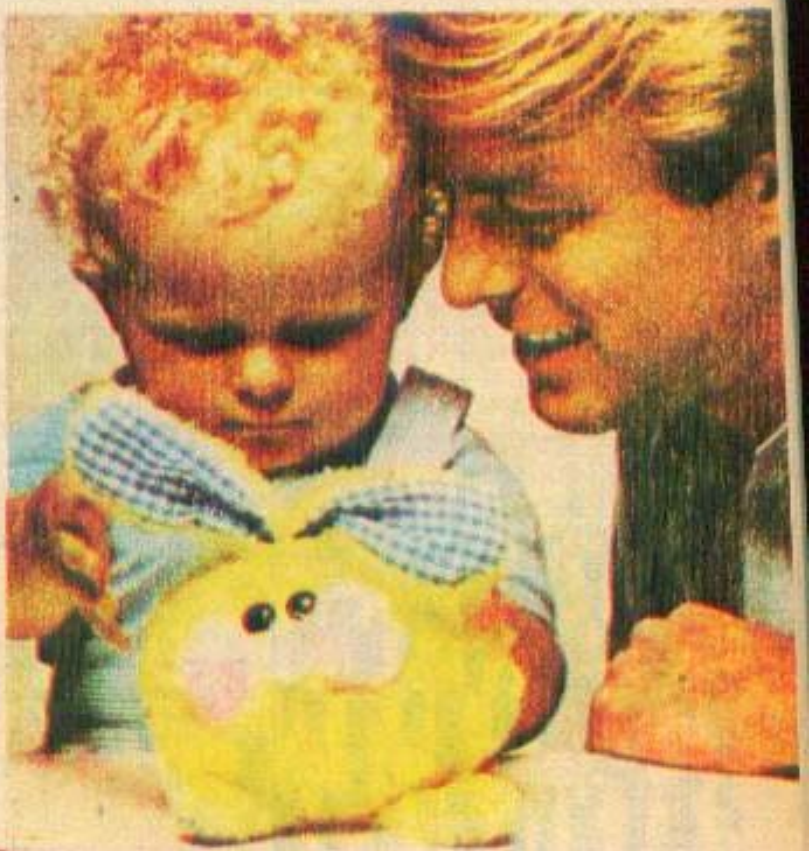

„COCONII“ IEUDULUI

Copiilor din Ieudul Maramureşului li se spune „coconi“, iar fetiţelor „cocoane“. Ei sînt „coconii“ mîndri, iar ele se ţin „cocoane“ mari. Cîţi copii are Ieudul? Poate cei mai mulţi dintr-un sat al ţării, căci la Ieud doar de la şapte copii în sus încep adevărata familie şi adevărata numărătoare a „coconilor“ şi a „cocoanelor“.

Cum se explică fenomenul acesta, sau poate nici nu e ceva neexplicabil, dacă ne gîndim că familia românească s-a caracterizat întotdeauna prin numărul mare de copii. Şi, totuşi, există în această privinţă o mentalitate la Ieud, o mentalitate sănătoasă, care este şi un crez. Femeia din Ieud spune: Copilul n-ar putea fi niciodată „ucis“ în pîntecele mamei, dacă i-a fost hărăzit să vină pe lume.

Mai există o mentalitate a vieţii ieudene şi ea tot atît de sănătoasă în privinţa copiilor. Aceştia sînt consideraţi „chizeşii“, adică martorii noştri faţă de viaţa ce am trăit-o pe pămînt. Se crede că ei se nasc cu acest rost. Cum s-ar spune, în faţa absolutului, „chizeşii“ ne sînt pruncii. Mai adînc şi mai profund legămînt nu poate exista.

La Ieud totul începe cu copiii, cu „coconii“ şi „cocoanele“ casei. Ei încep lumea, ei deschid viaţa casei. Ei întreţin bucuriile şi ei alungă supărările. De aceea, o altă mentalitate ieudeană i-a trecut pe copii în rîndul celor ce deschid lumea prin cîntec, încă din leagăn. Versul spune: *„Cine-o zis hore dintîie,/ Un cocon din fişie./ L-o lăsat mă-sa dormind/ L-o aflat hore horind/ L-o lăsat mă-sa durnic,/ L-o aflat hore'hore“*. Cu copiii s-a născut armonia casei la Ieud. Am cunoscut copiii Ieudului, aşa cum sînt ei, albi la suflet, ca şi lăcrelele de lînă albă, mîţoase şi jinorite, pe care le poartă. I-am văzut pe uliţele Ieudului în opincuţele lor sprintene, semne ale nobleţei pentru ei, căci nici o încălţare pe picior nu e atît de uşoară şi de sănătoasă ca opincuţa. Le intră piciorul întreg în opincă şi s-aşază în ea pe lung ca să calce cu toată talpa şi cu toate degetele picioarelor.

I-am văzut pe copiii cei mici ai Ieudului adormiţi pe braţele mamelor lor, încolăcite de trupul acestora, curaţi la chip şi la privire ca nişte Feţi-Frumoşi. Le-am întîlnit întîiaşi dată la Ieud pe fetiţele Tiplea Irinuţa, Tiplea Măricuţa şi Ilieş Anuţa. Azi sînt absolvente de liceu. Erau îmbrăcate în portul lor cel frumos, cu suman pe ele şi cu opincuţă în picioare. În alţi ani, copiii Chindriş Ioana, Chindriş Maria, sora ei, apoi Anuţa lui Foltuţ stăteau pe marginea Ieudişorului şi ne chemau la nuci şi la alune de munte, ca la Ieud, căci copiii au bunătatea lor.

I-am întîlnit pe copiii Ieudului la cele trei şcoli ale satului ca elevi silitori şi harnici, împărţindu-şi timpul pentru şcoală şi pentru acasă, unde fac tot ce pot face, ca şi copiii de ţărani. Casa, gospodăria, muntele e a doua şcoală a lor, şcoala care nu se uită, „Şcoala vieţii“. Aşa cresc copiii Ieudului. Se duc în cîmp sau în munte, la oi, la vite, ca nişte „oameni“ de încredere. M-am oprit, coborînd de la pîrvniţa lui Pintea Viteazul la casa lui Vasile Iusco şi Irina (n. Balea), o casă cu şapte copii, cinci „cocoane“ şi doi „coconi“. Era în luna iunie. Pădurea şi livada de pruni din deal ne împrejmuiau. Pomii din livadă i-au pus „coconii“. În acea zi de 12 iunie, un „cocon“ de 11 ani, Vasile, mergea la munte, la oi, unde va sta trei luni, pînă la începutul toamnei. Îi rîdea faţa de bucurie şi aştepta plecarea în munte ca o traversare a oceanului. Acolo va cunoaşte dumbrăvnicul şi toate florile muntelui. Nu-i uşoară viaţa în munte. Nu e o excursie, ci o ucenicie la şcoala muncii.

Copiii Ieudului sînt zestrea statornică a continuităţii noastre. Le-aş scrie aici numele la toţi, să se regăsească, peste ani, cînd vor fi oamenii de nădejde ai ţării. Le scriu, deocamdată, numele celor ce scriu ei înşişi poezii, ca Dunca Irina, Bulroacă Ionel, Bizău Irina, Chindriş Anuţa, Petrovan Ioana, Dunca Ileana, Marinca Ioana, Buftea Ion, Ciornei Anuţa, Chindriş Grigore, Griguţa Ion, Chindriş Gh. Dumitru, care se vrea „culegator de folclor“, numai că acest folclor, înainte de a-l culege, îl are în sînge, ca moştenire sigură. Aşa e şi Nemeş Ioana, cu „fişele“ ei de folclor ieudean, ca alt Chindriş, dar Grigore, şi alt Grigore, dar Hruşca, şi iar Chindriş Vasile şi Chindriş Ileană, Danci Călină, Orzac Găvrilă, copii simţind chemarea poeziei. Cine-i cunoaşte, nu-i poate uita.

VASILE VETIŞANU

FOTOGRAFII DE LA CITITORI • FOTOGRAFII DE LA CITITORI • FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Atina-Cristina CEUŢĂ, Bucureşti

Ramona RAŢ, Timişoara

Liviu-Alexandru PRODEA, Bucureşti

CÎND COPIII SE OPUN FERICIRII PĂRINȚILOR

Cînd îl zări pe șosea, chiar la intrarea în sat, pe Ionucu lui Fătu, omul de la volan — Profesorul, cum îi spuneau toți, a cinstire, deși era numai învățător — simți cum i se urcă sîngele în cap. Gata să scape volanul „Trabantului" din mînă și să intre în stîlpul din fața oficiului poștal. Avu totuși timp să vadă, în fracțiunea de secundă cînd trecu pe lîngă el, că și chipul lui Ion se întunecă brusc și cum întoarce capul ostentativ, ca și cum nu l-ar fi băgat în seamă, și gîndi din nou că nu există cale de întoarcere, dușmănia dintre neamurile lor, al lui Casiriu și al lui Fătu, este definitivă. Că nimic nu-i va mai putea împăca vreodată. Dușmănie care, la drept vorbind, uluise tot satul acesta bistrițean. Căci înaintea acestei neascunse ostilități, între cei de-alde Fătu și cei ai lui Casiriu prietenia păruse mai solidă ca betonul. Mai ales că erau și vecini, grădinile lor dădeau, în spate, una în alta, și se ajutau oamenii între ei, mai la un cules de porumb ori de prune în bucata lor de livadă, mai la vegheat fiertul țuicii, cînd le venea rîndul la cazan. Și prieteni le-au fost și feciorii, iar acum și nepoții, această a treia generație, din care făceau parte și Profesorul și Ionucu, și ceilalți frați și surori ai lor, care s-au nimerit să fie — unii — cam de-o etate, ba și colegi de școală primară. O vreme s-a spus chiar că Jenica lui Fătu ar fi în vorbă cu Mihai al lui Casiriu, cel care învățase contabilitatea, și că se vor lua, și-așa s-ar fi și întîmplat poate pînă la urmă, dacă Mihai nu s-ar fi întors într-o zi de la studii cu o colegă de brat, verigheta pe deget și cu o pruncă în brațele nevestei. Dar nu de aici s-a tras dușmănia de neîmpăcat dintre a treia generație a Casiriilor și Fetilor. Nu de la istoria de iubire ratată între cei doi tineri s-au pornit ostilitatea și ostilitățile dintre acești Montague și Capuleți din satul lor bistrițean, gîndea acum, stînd la volan, Profesorul, puțin cam autocritic, ba chiar și autoironic. Dar nici ironia și nici simțul său critic bine dezvoltat, nici cunoașterea pe de rost a zeci de replici din piesa shakespeareană nu-i făcură pe cultivatul profesor să accepte și să „ierte" povestea de dragoste dintre Julieta din familia lor și Romeo din neamul Casiriu. Nu o acceptau nici ceilalți doi frați și o soră a lui, nici cei doi feciori aflați de partea cealaltă a „baricadei". Tîrzia întîlnire dintre o Julietă și un Romeo trecuți bine de prima tinerețe (și care ar fi roșit pînă în albul ochilor dacă ar fi aflat cu ce personaje celebre sînt asemuiți, cam în batjocură, la drept vorbind) îi indignase pe toți. Julieta era Paraschiva, mama celor patru Casiriu. Romeo era Vasile, tatăl celor doi Fătu. Care ar fi vrut, după multă chibzuială și sfioasă încercare, să-și unească viețile lor apăsate de ani lungi și grei de văduvie și să mai gonească împreună singurătățile și spaima de bătrînețea ce bătea la ușă. Și care au avut de întîmpinat împotrivirea incredibil de înverșunată a copiilor, toți aflați la casele lor, oameni în toată firea, cu familii consolidate, toți bine situați. Și cărora li s-a părut că nimic nu e mai fără de rușine și că nimic nu-i poate compromite mai tare în fața satului decît „îndrăzneala bătrînilor" de a dori să-și refacă, să-și „cîrpească", spuneau ei, pe cît se mai putea, viețile lor greu încercate.

Cîți ani a stat Paraschiva lîngă patul de suferință al bărbatului ei? Șapte, dacă nu chiar opt, dacă stai să te gîndești că înainte de a i se fi amputat piciorul, bărbatul ei a tras-o greu cu arterita lui, care-l betegise de tot.

Ani cumpliți, la drept vorbind, neputința și suferințele îl făcuseră pe omul vînjos și vrednic de altădată arțăgos și nervos, cu nimic nu-i intrai în voie, o hăituia pe Paraschiva tot timpul, dă-mi aia, fă-mi aia, unde te duci, de ce nu vii, de ce lași porcul nehrănit, i-auzi cum cotcodăcesc găinile a foame. Paraschiva tăcea și le făcea pe toate, la timp le făcea, fără aminare; la „uzina de pui" a ceapeului era în continuare fruntașă, noroc că nu era departe de casă și se putea repezi mereu să-și mai servească bărbatul; doar noaptea ce mai apuca să gătească sau să pregătească pachetele pentru cei doi băieți aflați la învățătură, la Bistrița. Fata i se măritase de tînără, abia făcuse 18 ani, stătea într-un sat vecin, dar copiii au venit repede și ce pretenție puteai să ai tu, mamă, la ajutorul ei, cînd — la o adică — cei doi nepoței veneau să se țină tot de fusta ta? Paraschiva robotea din zori și pînă noaptea tîrziu, privindu-l cu inima sfîșiată de milă pe bărbatul ei — ce mai, doar trunchiul rămăsese din el — și uitînd total de ea, chiar numai 43 de ani să fi trăit pînă acum? se întreba adesea. I se părea că adunase suta de ani de necazuri, și de muncă, și de neodihnă. Și doar bucuriile pe care i le dădeau copiii — care învățau bine și erau serioși, la locul lor — ce i-au potolit durerea cînd, într-o noapte, pe neașteptate, un infarct i-a curmat lunga suferință lui Grigore. Așa cum ajunsese el, o bucată de om chinuit și chinuitor, era al ei, era tatăl copiilor ei, trăiseră aproape un sfert de veac împreună și acum se pomenea singură, cu viața pustiită, și parcă nu-și dorea decît să audă iar răstelile lui Grigore, „du-te-ncolo femeie, vino-ncoace femeie", decît să-i țiuie urechile a liniște. În casă rămăsese singură. Fiecare din cei patru copii ai Casiriului își aleseseră singuri tovarășul de viață, doar ce-o anunțaseră: „mamă, să știi că eu mă-nsor cu cutare" și mama zicea: „să-ți fie într-un ceas cu noroc, copile", fie că-i era sau nu prea pe plac cel sau cea aleasă. Dar de împotrivit sau de spus vreo vorbă rea, niciodată.

Iar acum — gîndea Paraschiva, și își ștergea ochii, de mult uscați de fapt de lacrimile rușinii —, acum toți copiii s-au repezit pe ea, s-o sfîșie, chiar și Mihai, contabilul, chiar și profesorul, de care era atît de mîndră. „Ne faci de rîs, mamă, ne-o rîde tot satul că vrei să te recăsătorești acum, la bătrînețe. Vezi-ți de treabă și de reumatismele dumitale, ți-a trecut vremea, mamă. Nu te uiți în oglindă să-ți vezi cît de cărunte ți-s cosițele de sub basma?"

Paraschiva nu se mai uita de mult în oglindă, dar bătrînă nu se simțea. Am numai 49 de ani, își spunea ea, oare nu mai am dreptul la nici o fărîmă de liniște, de viață?

*

Pe Vasile îl știa de-o viață, își vorbeau, ea și cu nevasta

lui, Livia, peste gard, gospodine bune amîndouă şi mame iubitoare, aveau ce povesti împreună. Cînd Livia a căzut şi ea la pat şi s-a prăpădit în doar cîteva luni, la spitalul din Bistriţa, Paraschiva a suferit ca pentru o soră şi s-a înţeles cu Grigore al ei să îl mai cheme duminica pe Vasile la un prînz, să-i mai treacă de durere şi de urît, iar vecinul, cu mîinile lui de aur — i se mai zicea şi Rotaru în sat, atît ştia el de bine mînui lemnul şi uneltii din el tot ce-i trebuie omului pe lîngă casă —, o mai ajuta pe femeie pe cît putea şi cît îi îngăduia timpul. Feciorii lui Casiriu îl respectau mult pe badea Vasile, îl cunoşteau de zgîrcit la vorbă, dar un cuvînt de ar fi scos pe gură, ştiau că este bine cumpănit şi înţelept. Erau bucuroşi că nu-i doar mama singură în casă cu tatăl bolnav şi că au un vecin atît de cumsecade, pe care se pot bizui la greu. Şi aşa a şi fost: cînd s-a pierdut Grigore şi cei doi feciori îi erau la învăţătură, iar fata la casa ei, în satul vecin, badea Vasile a ajutat-o pe Paraschiva să rînduiască totul. „Ne-ai fost mai aproape ca o rudă, ca un uncheş", i-au mulţumit atunci toţi cei patru Casiriu lui badea Vasile şi s-au bucurat că, la o adică, „a bătrînă" va avea în vecin un ajutor pe mai departe.

Pînă s-au lămurit că „ai bătrîni" nu prea sînt ei chiar veştiţi de tot, că-s încă oameni în putere şi că socot, după cîţiva ani de văduvie, că li s-ar mai cuveni poate o viaţă în doi şi o fărîmă de bucurie, că ar mai putea face împreună o plimbare de 2—3 zile pînă la Sîngeorzul apropiat, că s-ar putea ajuta între ei dacă n-ar trăi ca nişte huhurezi.

Feciorii aveau tot ce le trebuia, şi case, şi retribuţii bune, ba şi autoturisme, şi, la drept vorbind, nimeni nu s-ar fi atins de moştenirea ce li se cuvenea. Dar cînd au înţeles ce se petrece între „bătrîni", scandalul a izbucnit cu violenţa unui incendiu. Şi-au renegat mama, i-au spus cuvinte grele tatei. Le-au reproşat că le fac de rîs familiile. Profesorul — cultivatul, „subtilul" intelectual umanist, omul cu orizont larg — s-a arătat a fi mai îngust la minte, mai plin de prejudecăţi decît toţi. Cel care modela caracterele copiilor s-a dovedit de o intoleranţă şi un egoism greu de înţeles. La fel şi dumnealui, feciorul cu înalte studii economice, care a refuzat luni de zile să-i vorbească mamei. Doar tractoristul, cel care locuia lîngă casa bătrînească, era parcă ceva mai îngăduitor, dar cînd au „judecat-o" pe mama, aşezaţi toţi în jurul mesei din camera mare, a trecut de partea fraţilor. Iar dincolo, în familia lui Vasile al lui Fătu, feciorii au fost la fel de nemiloşi, la fel de „împotrivă". Una din nurori ce a îndrăznit doar să-şi apere aşa, cu jumătate de glas, socrul, a fost pusă repede la punct de bărbatul ei...

Cinci bărbaţi şi o femeie, toţi tineri, toţi aflaţi în suişul vieţii, cei dătători de bucurii şi speranţe, toţi cu familii armonioase şi fericite, au hotărît că părinţii lor — mama unora din ei şi tatăl celorlalţi —, oameni aflaţi în coborîşul amurgit al vieţii, nu au dreptul să-şi propteaască umerii unul de altul şi să încerce a-şi umple împreună singurătăţile. Au spus „veto" acestei legături. Au declarat război între cele două familii. Au încetat de a-şi mai vorbi. De a se mai saluta. Iar sentinţa — incredibilă, absurdă, de-a dreptul comică, dacă nu ar fi avut partea ei de dramatism — a fost de a o îndepărta pe mamă de „ispită", de a o trimite în satul vecin, la fiica ei. Unde va avea cu ce să se ocupe — aşa că îi vor ieşi gărgăunii din cap. Dar femeia aceasta, încă în puteri, n-a acceptat să fie smulsă din casa şi dintre lucrurile ei, din satul ei, dintre oamenii cu care vieţuise de cînd se ştia şi mai ales din mica ei speranţă de fericire.

Dacă apărăm dreptul copiilor de a-şi construi fericirea după placul inimii şi al raţiunii lor, putem oare accepta ca dreptul părinţilor la aceeaşi fericire să fie anulat de intervenţia subiectivă şi nedreaptă a celor cărora ei le-au dat viaţă? Da, aceasta este întrebarea! Răspunsul îl ştim cu toţii!

SANDA FAUR

BREVIAR PEDAGOGIC

Încredere şi supraveghere în educaţie

Problema acordării de încredere copilului şi a supravegherii sale rămîne mereu una dintre cele mai delicate chestiuni educative. Într-adevăr, a nu acorda încredere copilului înseamnă pe de o parte a-i tăia posibilitatea unei libere iniţiative, iar pe de altă parte a nu-i putea verifica niciodată profund şi exact caracterul. Dar şi lipsa de supraveghere duce la alt rău, favorizînd orientarea copilului spre acţiuni greşite.

Cum este deci mai bine? Să-i acordăm încredere copilului sau să-l supraveghem? Răspunsul se determină prin prisma efectelor negative pe care le-ar avea un refuz fie într-o direcţie, fie în alta. Mai simplu spus, adevărul este la mijloc. Pentru a evita toate efectele rele posibile, singura cale corectă pare a fi următoarea: să i se acorde copilului o încredere controlată, supravegheată.

Cum se poate realiza o atare formulă fără a se pierde, prin implicaţiile ei psihologice posibile, nimic din efectul educativ scontat? Soluţia este, desigur, ca încrederea să i se acorde explicit, dar supravegherea să se efectueze discret. A lăsa un copil fără supraveghere este întotdeauna exclus, deoarece el nu are o judecată matură şi ca atare poate greşi în multe situaţii, socotind, doar aparent paradoxal, că a judecat corect.

Cîteva principii de urmat se impun aici:

1. Copilul să fie obişnuit să ceară sfatul părinţilor atunci cînd are vreo iniţiativă.

2. Copilul să nu dispună decît de sume mici de bani, iar părinţii să-l întrebe despre cheltuirea lor, verificînd totodată discret dacă nu au apărut sume nejustificate.

3. Copilul să ceară voie întotdeauna părinţilor cînd vrea să plece din casă şi să spună unde merge, cît stă şi cu cine se joacă sau stă de vorbă. Întotdeauna cînd el nu procedează astfel, trebuie ca părinţii să se sesizeze şi să lămurească motivul. Periodic ei vor verifica dacă nu cumva copilul îi minte.

4. Prieteniile greşite vor fi interzise explicit şi necondiţionat. În cazul în care copilul nu renunţă la ele, i se va retrage încrederea şi va fi supus supravegherii părinteşti stricte pînă cînd îşi schimbă atitudinea.

BREVIAR PEDAGOGIC • BREVIAR PEDAGOGIC •

Există copii leneşi?

De cîte ori nu auzim reproşul scesta la adresa cîte unui elev din partea părinţilor săi sau a unor profesori: „Este un leneş! Îi spun să înveţe, dar degeaba!". Iar „leneşului" cu pricina i se spune direct în faţă: „N-o să se aleagă nimic de tine în viaţă! O să vezi tu mai tîrziu!".

Aşadar, apare foarte justificată întrebarea: Există într-adevăr atîţi copii care să merite reproşurile de mai sus? Sau poate lenea în general are anumite motivaţii?

Prima categorie o constituie cauzele ce ţin de *starea fizică* a copilului. Lenea poate fi provocată de o insuficienţă fiziologică, de pildă o maladie încă nedepistată, anemie, tulburări cerebrale, tulburări psihice. La baza leneviei stau şi insuficienţe senzoriale, de exemplu auzul sau văzul prost, precum şi defecte organice, ca în cazul stîngacilor contrariaţi, al copiilor cu dificultăţi de percepţie spaţială sau al dislexicilor.

În categoria a doua se situează cauzele de *natură intelectuală şi pedagogică*. Cauze intelectuale sînt: înapoierea mintală, debilitatea mintală – în care se încadrează slăbiciunea memoriei, încetineala înţelegerii, susceptibilitatea şi apatia –, precum şi nepotrivirea dintre vîrsta şcolară şi vîrsta cronologică propriu-zisă a copilului, cauze de natură cronologică propriu-zisă a copilului. Cauzele de natură pedagogică sînt următoarele: programe de învăţămînt supraîncărcate, metode defectuoase de predare, sancţiuni greşite, repetarea clasei de către copil ori întreruperea studiilor din diferite motive, schimbarea bruscă a unor metode de predare şi rămînerea în urmă la unele obiecte.

A treia categorie de cauze sînt cele de natură *afectivă şi caracterială*. În tulburările afective se încadrează sentimentul de inferioritate al unor copii, neîncrederea în sine, teama de sancţiune, gelozia, neadaptarea la real şi visarea evazivă, precum şi şantajul afectiv. La tulburările afective, întîlnim slăbiciunea eului, adică dificultăţile întîmpinate de copil de a-şi domina impulsurile interne (mai ales la vîrsta plină de transformări a adolescenţei), ceea ce creează un conflict interior. Nesiguranţa afectivă a copilului, sentimentul său de insecuritate fie în familie, fie în clasă constituie iarăşi o rădăcină a leneviei.

Mulţimea acestor cauze ne oferă şi „cheia" la întrebarea dacă există copii leneşi. Vom răspunde astfel: copii leneşi de bunăvoie există rar. Marea majoritate o reprezintă copiii împinşi spre lenevie de cauze interne sau externe, fără ca ei să fie satisfăcuţi de starea leneviei. Pe bună dreptate, acelaşi pedagog compara starea de lene cu lipsa poftei de mîncare la copil. Un copil care să nu vrea să mănînce pur şi simplu este aproape de neconceput. La mijloc este un motiv: fie că el suferă de o afecţiune care-i taie pofta de mîncare, fie că mîncarea ce i se dă este neatrăgătoare, fie că felul în care i se serveşte îi provoacă o stare de respingere.

Copilul leneş doar în mod excepţional poate fi privit ca fiind de rea-voinţă. El trebuie ajutat cu răbdare şi competenţă. Se cere mai întîi să se afle care cauză l-a împins spre această stare, apoi să se acţioneze pentru eliminarea ei. Reproşurile demobilizatoare de genul că nu se va alege nimic de el în viaţă nu dau rezultate, ba aduc un deserviciu. Copilul are nevoie de ajutor, de încurajare constantă. Lenea se poate vindeca însă numai cu sprijinul educatorului, fie el părinte sau profesor.

PROVERBE

- **Fiecare va avea copiii aşa cum l-a crescut.** *(proverb universal)*
- **Un copil răsfăţat nu-şi iubeşte niciodată mama.** *(proverb englez)*
- **Viitorul unui copil este opera mamei sale.** *(proverb francez)*
- **Un tată aspru va avea copii buni, o mamă îngăduitoare va avea copii răi.** *(proverb chinezesc)*
- **Excesul de severitate duce la ură, excesul de indulgenţă slăbeşte autoritatea.** *(proverb persan)*
- **Copilul se-nvaţă cînd nu se răsfaţă.**
- **Nu-l răsfăţa pe copil, ca să nu-l plîngi cu amar.** *(proverce româneşti)*

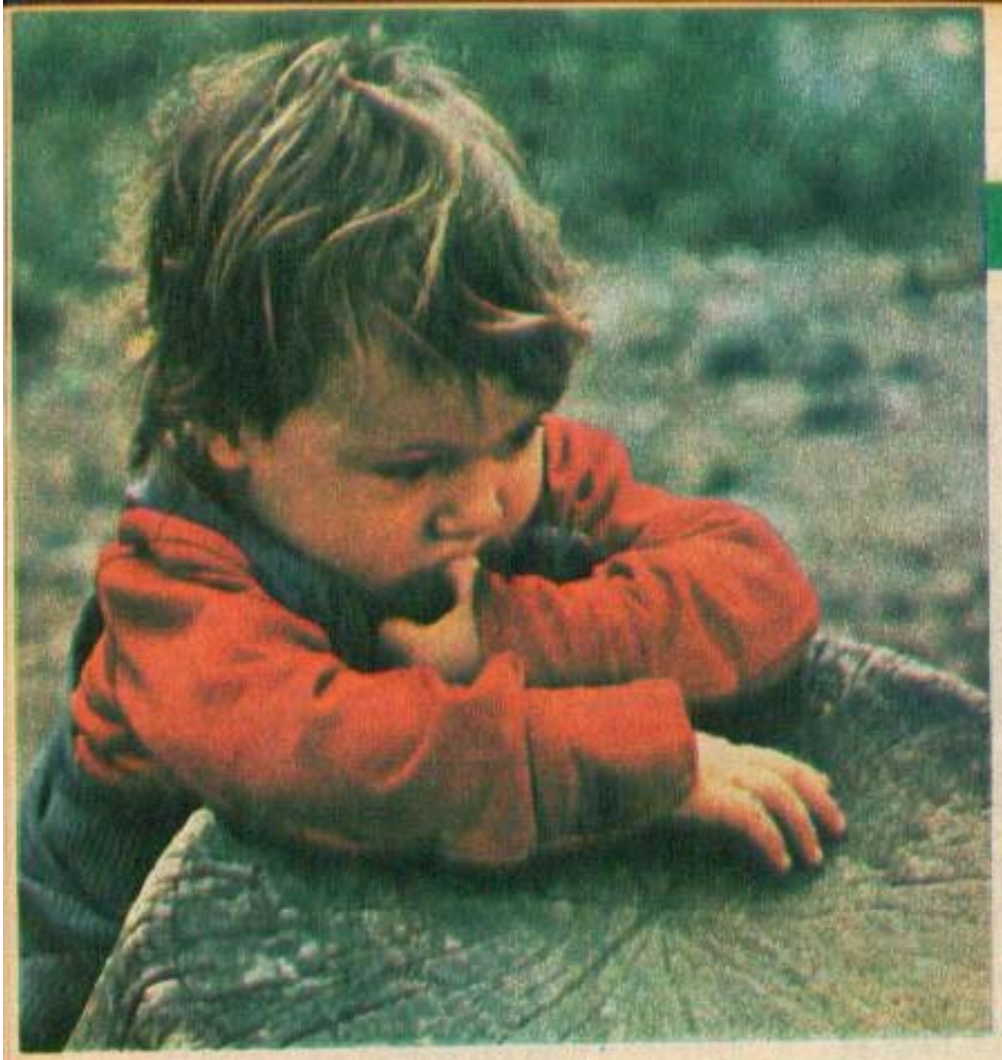

Pedepse greşite în educaţie

A face educaţie fără sancţiune sau pedeapsă este o utopie, deoarece nu există copil care să nu greşească. Or, a nu pedepsi greşeala înseamnă a o încuraja. Deci, pedeapsa e necesară şi are un rol educativ. Nu însă orice pedeapsă are acest rol. Există pedepse greşite, care au un efect contrar celui scontat.

O pedeapsă este greşită atunci cînd nu-şi poate atinge scopul. De ce? Deoarece este disproporţionată faţă de scop, fiind fie prea mică, fie prea mare. Un copil care este bătut de părinte pentru cele mai nelnsemnate greşeli nu va reţine că se urmăreşte îndreptarea lui, ci pur şi simplu că este nedreptăţit – aceasta fiind de fapt şi realitatea –, iar ca urmare se va revolta în sine şi se va închide, ba va putea ajunge, prin recul psihologic, din răzbunare, să facă exact faptele cele mai rele pe care părintele vrea să le prevină şi pe care copilul nu le-ar fi săvîrşit altfel. Din experienţa pedagogică, am constatat că unii dintre cei mai violenţi şi agresivi băieţi erau cei cărora bătaia li se servea acasă, ca să zicem aşa, o dată cu masa. Toate acestea trezesc în copil tot ceea ce poate fi mai rău şi distrug orice şansă educativă. La polul opus se situează pedepsele ridicol de mici în raport cu fapta. Nici ele nu-şi pot atinge scopul, deoarece nu oferă copilului o idee corectă despre gravitatea faptei pedepsite, minimalizînd-o implicit. La fel de greşit este să se aplice o pedeapsă neschimbată pentru repetarea aceleiaşi greşeli sau în cazul cînd copilul săvîrşeşte abateri tot mai grave. Cunoscînd pedeapsa anterioară şi obişnuindu-se cu ea, copilul va „merge" psihologic pe un drum bătătorit atunci cînd va decide noua faptă greşită şi o va săvîrşi mai uşor decît dacă l-ar aştepta o pedeapsă sporită. În sfîrşit, se mai aplică greşit o pedeapsă atunci cînd copilul a săvîrşit abaterea fără să înţeleagă greşeala, iar educatorul îl pedepseşte fără să-i explice unde a greşit. Copilul rămîne cu impresia că este victima unei nedreptăţi.

Copilul nestăpînit

Auzim cîteodată părinţi lamentîndu-se: „Nu ştiu ce să mă mai fac cu copilul meu. Nu-l mai pot stăpîni!" Totuşi, alţi copii de aceeaşi vîrstă pot fi stăpîniţi foarte bine. Care să fie deci cauzele care determină scăparea de sub control a unor copii?

Ca să putem răspunde, trebuie să vedem ce înseamnă a „stăpîni" un copil. Unii înţeleg îngust această noţiune, confundînd-o cu a impune copilului voinţa părintelui şi atîta tot. Însă nu putem uita că şi copilul are voinţă şi judecată. Oare este educativ să substituim pur şi simplu voinţei sale o voinţă străină, fie ea şi aceea a unui părinte? Desigur că nu, deoarece pe de o parte nu-i lăsăm cîmp de dezvoltare firească voinţei copilului, iar pe de altă parte, la un moment dat, voinţa părintelui va înceta oricum să mai existe şi atunci ce va face fostul copil? Pe scurt, este nevoie şi de o colaborare cu voinţa copilului. Principiul este: nu substituire de voinţă, ci îndrumarea voinţei copilului. Aici dau greş nu puţini părinţi, deoarece îndrumarea voinţei copilului presupune respectarea unor condiţii precise şi permanente. Mai întîi, copilul să aibă respect pentru părinte. Respectul acesta nu se obţine şi nu se menţine nici pe departe, aşa cum cred unii, printr-o atitudine rece, severă, rigidă şi distantă. E clar că unii părinţi severi confundă teama pe care o trezesc copiilor cu respectul. Respectul adevărat se obţine doar prin exemplul personal de cinste şi corectitudine al părintelui. Părintele poate fi oricît de apropiat de copii, oricît de cald sufleteşte, se poate juca oricît de mult cu el, dacă va fi un exemplu de ţinută morală, nu-şi va diminua cu nimic respectul din partea copilului. Tocmai această apropiere sufletească de copil va favoriza colaborarea între voinţa lui şi voinţa părintelui. Dimpotrivă, lipsa apropierii sufleteşti va putea conduce spre o dedublare a vieţii sufleteşti şi a voinţei copilului: în prezenţa părintelui se va manifesta într-un mod care să nu-i atragă reproşuri, iar în absenţa lui va căuta o compensare în prietenii sau acte ce constituie o contrazicere a voinţei părinteşti. O a treia condiţie este

supravegherea copilului. Colaborarea voinţelor nu presupune excluderea supravegherii, ci dimpotrivă, deoarece caracterul în formare al copilului nu poate permite acordarea unui „cec în alb" de încredere acestuia. Aşadar, trei lucruri se cer: părintele să-şi cîştige respectul copilului prin exemplul său personal, să obţină colaborarea voinţei acestuia prin apropiere sufletească şi să nu renunţe niciodată la supraveghere. Rezultatul? Copilul va fi bine stăpînit.

Copilul egoist

Una dintre trăsăturile distinctive ale copilăriei o reprezintă generozitatea. Ea poate fi înţeleasă în două moduri: o generozitate materială şi o generozitate morală. Generozitatea materială se exprimă în moduri diverse: copilul împarte cu fraţii sau colegii săi o parte din darurile primite, îi lasă să se joace cu jucăriile lui, le împrumută bucuros rechizitele şcolare etc. Generozitatea morală are şi ea forme diferite de exprimare: iertarea fratelui sau a colegului care i-a greşit cu ceva, bucuria încercată la succesul colegilor, ajutarea la învăţătură a colegilor mai slabi etc.

Există însă şi copii care se abat de la această stare de generozitate firească pentru vîrsta copilăriei. Sînt copiii egoişti. Egoismul conduce uşor spre alte două rele sufleteşti, anume zgîrcenia şi invidia. Un copil egoist îşi ascunde dulciurile primite, nu-şi împrumută jucăriile, se enervează cînd mama îi arată puţin mai multă iubire fratelui mic, nu se grăbeşte să ierte greşeala colegului, ţine minte pedeapsa primită, chiar dacă a primit-o pe bună dreptate, căutînd cumva să se revanşeze ş.a.m.d. Toate aceste manifestări trebuie să se constituie în tot atîtea semnale de alarmă pentru părinte sau educator, deoarece egoismul este un sol pe care cresc uşor multe buruieni morale. Egoistul îşi făureşte o falsă tablă de valori, în care punctul central de referinţă nu este binele în general, ci doar binele său individual, şi acesta înţeles foarte îngust. Înarmat cu astfel de false valori morale, el va căuta ulterior să-şi justifice în faţa propriei sale conştiinţe şi alte porniri rele, cum ar fi dorinţa de răzbunare, lipsa de milă, lăcomia etc.

Educatorul va trebui să acţioneze concomitent în trei direcţii: să nu stimuleze prin nimic egoismul copilului, să evite orice l-ar favoriza; să-i explice insistent în ce constau răutatea şi primejdia acestui defect sufletesc; să-i stimuleze generozitatea, chiar obligîndu-l, cînd e cazul, la acte de generozitate.

Sînt însă unii părinţi care procedează tocmai contrar. Aceşti părinţi sînt la fel ca agricultorul care ar azvîrli pe ogor nu seminţe de grîu, ci seminţe de buruieni. Iar „roadele" acestor buruieni le vor culege mai tîrziu şi ei, părinţii, în rînd cu propriii lor copii.

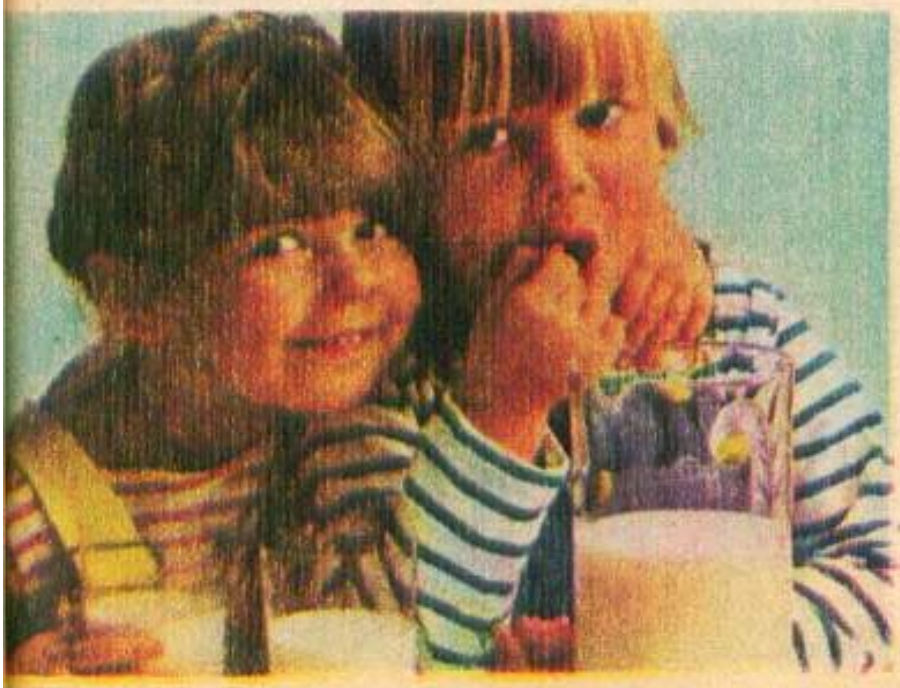

Educator fără diplomă

Deseori, auzim pe stradă sau în autobuz expresia mustrătoare: „Aşa v-a învăţat la şcoală?", ca replică la comportarea incorectă a unor copii. Care este logica nemărturisită a acestei expresii? Desigur, convingerea că numai la şcoală se face educaţie, deoarece numai acolo există educatori, în sensul de oameni pregătiţi anume pentru a educa, dispunînd de autoritatea indiscutabilă a unei diplome.

Dar aşa să stea în realitate lucrurile? Ce se întîmplă însă cu copilul, din punct de vedere educativ, înainte de a ajunge pe băncile şcolii? Şi ce se întîmplă cu el, din acelaşi unghi de vedere, în timpul petrecut dincolo de zidurile şcolii? Evident, atunci se află în grija educativă a familiei. Iată deci că avem două categorii de educatori: profesorii şi părinţii.

Îşi înţeleg însă bine toţi părinţii rolul şi datoria de educatori? Realitatea arată că nu toţi se ridică la această înţelegere. O încercare de scuză ar fi aceea că ei nu au pregătirea educatorilor de profesie din şcoli, lăsînd totul pe seama şcolii. Este justificată o asemenea poziţie? Se ştie că o trăsătură a vieţii psihice a copilului o reprezintă înclinarea spre imitaţie. Copilul simte imperios nevoia unui model de urmat. Punctul nevralgic este următorul: va fi modelul respectiv bun din punct de vedere moral sau rău? Pe cine este înclinat cu prioritate copilul să şi-l aleagă ca model? Pe cel către care simte o mai mare afecţiune, iubire sau respect. Din chestionarele pe care le-am dat copiilor a rezultat că pe primul loc s-a situat în ierarhia iubirii la copii, aproape în totalitatea cazurilor, mama; pe locul al doilea se află tatăl, iar profesorul (preferat) doar în mod excepţional i se poate substitui. Nu este limpede pentru oricine că părinţii vor fi preferaţi ca model? Ei nu au diplome de educatori, însă au o pîrghie educativă care nu dă greş: *exemplul lor personal*. Părinţii să se străduiască să fie modele demne de urmat pentru copii şi rezultatele educative vor fi nu numai foarte mari, dar şi foarte durabile, persistînd întreaga viaţă.

Rubrică realizată de
prof. dr. **ANTON MOISIN**

BREVIAR JURIDIC

Antrenarea tot mai largă, potrivit cerințelor democrației noastre muncitorești-revoluționare, a maselor de oameni ai muncii, a tuturor categoriilor de cetățeni la rezolvarea problemelor vieții economice și sociale conferă noi exigențe atitudinii cetățeanului față de lege. Una dintre componentele principale ale întăririi și lărgirii sistemului democrației noastre socialiste, ale dezvoltării conștiinței sociale, inclusiv a celei juridice, ale creșterii spiritului civic și generalizării normelor eticii și echității socialiste o reprezintă, după cum se știe, atitudinea activă, în deplină cunoștință de cauză, față de respectarea neabătută a reglementărilor legale.

În ediția din acest an a „Breviarului juridic" prezentăm cîteva răspunsuri în legătură cu *activitatea și competența comisiilor de judecată.*

ORGANIZAREA COMISIILOR DE JUDECATĂ

Comisiile de judecată sînt organe obștești de influențare și jurisdicție prin care se realizează participarea maselor largi la înfăptuirea legalității și la educarea socialistă a cetățenilor în spiritul promovării unei atitudini corecte față de muncă, întăririi și dezvoltării avutului obștesc, precum și al asigurării unei bune comportări în societate. Ele sînt alese în adunări generale ale oamenilor muncii sau în sesiuni ale consiliilor populare și reprezintă o expresie a creșterii rolului opiniei publice în viața socială.

Comisiile de judecată se constituie: — în întreprinderi, organizații economice, instituții și celelalte organizații socialiste de stat, pe lîngă consiliile oamenilor muncii și, respectiv, organele de conducere ale acestora; — în organizații cooperatiste și celelalte organizații obștești, pe lîngă organele de conducere ale acestora; — pe lîngă comitetele și birourile executive ale consiliilor populare municipale, orășenești, ale sectoarelor municipiului București și ale comunelor. În primele două categorii de unități (întreprinderi, instituții, organizații cooperatiste etc.) se constituie comisii de judecată numai dacă acestea au cel puțin 100 de persoane încadrate cu contract de muncă sau membri.

Comisiile de judecată sînt alcătuite din 9 membri, care se aleg, pe timp de 4 ani, dintre persoanele cu o pregătire corespunzătoare și reputație nestirbită. Aceștia desemnează dintre ei un președinte și un înlocuitor al său. Lucrările cu caracter tehnic ale comisiei vor fi efectuate de un secretar desemnat de conducerea organizației socialiste sau comitetul ori biroul executiv al consiliului popular, dintre persoanele cu studii juridice, iar în lipsă, dintre cele cu o pregătire și experiență corespunzătoare pentru îndeplinirea acestei sarcini.

Persoanele care fac parte din conducerea organizațiilor socialiste nu pot fi membri ai comisiilor de judecată. De asemenea, membrii comisiei care nu justifică încrederea ce li s-a acordat pot fi revocați de către cei care i-au ales.

COMPETENȚA COMISIILOR DE JUDECATĂ DIN ÎNTREPRINDERI, ORGANIZAȚII ECONOMICE, INSTITUȚII ȘI CELELALTE ORGANIZAȚII DE STAT

Comisiile de judecată din aceste unități sînt competente:

1. să judece unele abateri de la regulile de conviețuire socială;
2. să încerce împăciuirea în unele infracțiuni și să judece unele fapte prevăzute de legea penală;
3. să judece unele litigii de muncă.

1. Judecarea unor abateri de la regulile de conviețuire socială

Comisiile de judecată din întreprinderi, organizații economice, instituții și celelalte organizații socialiste judecă relele privitoare la următoarele fapte săvîrșite de personalul muncitor al acestora la locul de muncă și care, prezentînd pericol social redus, nu se consideră infracțiuni, ci constituie abateri: — lovirea sau alte violențe care nu au cauzat o vătămare a integrității corporale sau sănătății, amenințarea, precum și insulta; — furtul și abuzul de încredere între membrii aceluiași colectiv, dacă valoarea pagubei nu depășește 500 de lei; — sustragerile sub orice formă din avutul obștesc, cînd săvîrșirea lor nu a fost înlesnită prin fals, distrugerea sau degradarea cu intenție a unui bun din avutul obștesc și abuzul în serviciu, dacă în toate aceste cazuri valoarea pagubei pricinuite nu depășește 500 de lei; — neglijența în serviciu, dacă valoarea pagubei aduse avutului obștesc nu depășește 1 000 de lei.

Comisiile de judecată din unitățile socialiste de stat judecă, de asemenea, abaterile constînd în stricăciuni provocate locuințelor, precum și instalațiilor comune din imobilele proprietate de stat, aflate în administrarea directă a organizațiilor socialiste cu care personalul muncitor se află în raporturi de muncă, săvîrșite de acesta cu intenție și prin care s-a adus avutului obștesc o pagubă ce nu depășește 500 de lei.

Constituie, de asemenea, abateri și sînt judecate de comisie instigarea, complicitatea, tăinuirea și favorizarea la una dintre faptele menționate mai sus.

2. Împăciuirea în unele infracțiuni și judecarea unor fapte prevăzute de legea penală

Comisiile de judecată din întreprinderi, instituții etc. încearcă împăcarea părților în următoarele infracțiuni prevăzute de Codul penal, săvîrșite de personalul muncitor la locul de muncă: — lovirea sau alte violențe ce necesită vindecarea mai mult de 20 zile; — vătămare corporală din culpă; — calomnie; — abuzul de încredere, cînd valoarea pagubei este mai mare de 500 de lei.

Comisiile încearcă, de asemenea, împăcarea părților în următoarele infracțiuni săvîrșite la locul de muncă, dacă făptuitorul a fost condamnat și nu există vreuna din situațiile prevăzute de lege, cînd infracțiunea a fost amnistiată, săvîrșită în timpul minorității etc.: — lovire sau alte violențe (fapte prevăzute de art. 180, alin. 1 din Codul penal); — amenințare; — insultă; — abuzul de încredere cînd valoarea pagubei este de cel mult 500 de lei.

3. Judecarea unor litigii de muncă

Comisiile de judecată din întreprinderi, instituții etc. judecă următoarele litigii de muncă, dacă obiectul lor are o valoare de cel mult 10 000 de lei sau este neevaluabil în bani: — litigiile dintre personalul muncitor și organizațiile socialiste în legătură cu încheierea și executarea contractului de muncă; — litigiile privind pretenții referitoare la drepturi în legătură cu desfacerea contractului sau reintegrarea în muncă, în cazul cînd nu se

contestă temeinicia și legalitatea acestor măsuri.

Cînd rezolvă litigii de muncă privind persoanele încadrate cu contract de muncă în organizațiile socialiste, completul de judecată se întregește cu doi membri delegați, unul de către conducerea organizației socialiste și cellalt de către comitetul sindicatului, constituindu-se în comisie cu atribuții de soluționare a litigiilor de această natură.

COMPETENȚA COMISIILOR DE JUDECATĂ DE PE LÎNGĂ COMITETELE SAU BIROURILE EXECUTIVE ALE CONSILIILOR POPULARE

1. Judecarea unor abateri de la regulile de conviețuire socială

Comisiile de judecată de pe lîngă comitetele sau birourile executive ale consiliilor populare în care are domiciliul făptuitorul judecă pricinile privitoare la următoarele fapte săvîrșite de cetățeni și care, prezentînd pericol social redus, nu se consideră infracțiuni, ci constituie abateri: — lovirea sau alte violențe care nu au cauzat o vătămare integrității corporale sau sănătății, amenințarea, precum și insulta; — abuzul de încredere săvîrșit între persoane fizice, dacă valoarea pagubei nu depășește 500 de lei; — degradări provocate locuințelor, precum și instalațiilor comune, săvîrșite cu intenție, prin care s-a adus avutului obștesc o pagubă ce nu depășește 500 de lei.

Constituie, de asemenea, abateri și se judecă de aceste comisii instigarea, complicitatea, tăinuirea și favorizarea la una din faptele menționate mai sus.

2. Împăciuirea în unele infracțiuni și judecarea unor fapte prevăzute de legea penală

Comisiile de judecată de pe lîngă comitetele sau birourile executive ale consiliilor populare din localitatea în care are domiciliul făptuitorul încearcă împăcarea părților în următoarele infracțiuni prevăzute de Codul penal, săvîrșite de cetățeni: — lovirea sau alte violențe (art. 180, alin. 2); — vătămarea corporală din culpă (art. 184, alin. 1); — calomnie (art. 206); — furtul săvîrșit între soți ori între rude apropiate sau de către un minor în paguba tutorelui său ori de către cel care locuiește împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de aceasta. (În cazul acestei infracțiuni sînt competente să încerce împăcarea părților și comisiile de judecată de la locul săvîrșirii faptei); — abuzul de încredere, cînd valoarea pagubei este mai mare de 500 de lei; — tulburarea de posesie; — nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului; — tulburarea folosinței locuinței; — abandonul de familie. (În cazul acestei infracțiuni sînt competente să încerce împăcarea părților și comisiile de judecată de la locul unde are domiciliul partea vătămată).

Aceste comisii încearcă, de asemenea, împăcarea părților în următoarele infracțiuni săvîrșite de cetățeni, dacă făptuitorul a mai fost condamnat și nu există vreuna dintre situațiile cînd fapta nu mai este prevăzută ca infracțiune de legea penală, infracțiunea săvîrșită a fost amnistiată etc. (art. 11, alin. 5 și 6 din Legea nr. 59/1968, republicată): — lovirea sau alte violențe (art. 180, alin. 1 din Codul penal); — amenințarea; — insulta; — abuzul de încredere, cînd valoarea pagubei este de cel mult 500 de lei.

Dacă în faptele de lovire sau alte violențe, vătămare corporală din culpă și insultă, împăcarea părților nu a reușit și dacă la ultima ședință în care s-a încercat împăcarea persoana vătămată a cerut ca plîngerea să fie soluționată de comisie, aceasta va proceda la judecarea pricinii.

3. Împăciuirea în unele litigii patrimoniale și judecarea acestor pricini

Comisiile de judecată de pe lîngă comitetele și birourile executive ale consiliilor populare din localitatea în care are domiciliul pîrîtul încearcă împăcarea părților în litigiile dintre persoane fizice, avînd ca obiect plata unei sume de bani sau predarea unui bun mobil, cînd valoarea litigiului nu depășește 30 000 de lei.

Comisiile judecă asemenea litigii în cazul în care împăcarea părților nu a reușit și dacă, la ultima ședință la care s-a încercat împăcarea, părțile au convenit ca litigiul să fie soluționat de comisia de judecată.

Comisiile nu sînt competente să încerce împăcarea părților în litigiile referitoare la succesiuni, împărțeli de bunuri și obligații de întreținere.

Comisiile de judecată constituite pe lîngă comitetele și birourile executive ale consiliilor populare pentru rezolvarea pricinilor privind pe cetățeni sînt competente să judece și litigiile de muncă privind persoanele încadrate cu contract de muncă la persoanele fizice, precum și la persoanele juridice altele decît organizațiile socialiste, dacă obiectul acestor litigii are o valoare de cel mult 10 000 de lei, cu excepția contestațiilor împotriva desfacerii contractului de muncă.

ALTE FAPTE CE INTRĂ ÎN COMPETENȚA COMISIILOR DE JUDECATĂ

Pe lîngă competența la care ne-am referit pe larg mai sus, prevăzută în secțiunile I, II și III din Legea nr. 59/1968 (modificată și completată prin Legea nr. 1/1987 și republicată în „Buletinul oficial" nr. 22 din 18 mai 1987), comisiile de judecată rezolvă pricinile trimise de organele judiciare în vederea luării unor măsuri de influențare obștească, ca o consecință a înlocuirii răspunderii penale. Comisiile de judecată sînt competente să judece, de asemenea, sustragerile sub orice formă, dacă fapta a fost săvîrșită în afara locului de muncă și valoarea pagubei pricinuite nu depășește 500 lei și cînd comiterea lor nu a fost înlesnită sau acoperită prin fals. Comisiile sînt competente să judece și instigarea, complicitatea, tăinuirea și favorizarea la asemenea fapte.

Aceste abateri se judecă astfel: — dacă făptuitorul este încadrat cu contract de muncă sau este membru al unei organizații cooperatiste sau obștești, de către comisia de judecată competentă să judece abaterile săvîrșite la locul său de muncă; — dacă făptuitorul nu este încadrat cu contract de muncă sau nu este membru al unei organizații cooperatiste sau obștești, de către comisia de judecată de pe lîngă comitetul sau biroul executiv al consiliului popular în a cărui rază teritorială are domiciliul.

Sesizarea comisiei de judecată se face în astfel de cazuri prin proces-verbal încheiat de organele de miliție. Comisia de judecată poate fi sesizată, totodată, și de către procuror ori instanța de judecată.

În asemenea situații, hotărîrea comisiei de judecată va fi comunicată organului care a făcut sesizarea și va fi afișată la sediul unității sau al consiliului popular pe lîngă care funcționează comisia.

JURIST

BREVIAR JURIDIC

DOSAR „FAPTE REALE"

În întîmplările pe care le vom descrie sînt implicați oameni obișnuiți și oameni care fac rău. Binele și răul se confruntă, sub incidența legii și a normelor morale, făptașii actelor antisociale ajungînd, întotdeauna, să plătească pentru ceea ce au comis. Este o lege implacabilă a vieții, nu numai a societății, dar ea nu se aplică singură...

BĂIAT DE BUCUREȘTI

Într-un orășel de provincie nu poți ascunde nimic, se află imediat totul. Cînd cineva dă peste un chilipir, vorbele încep să circule și invidia își arată colții. „Ce-a apucat-o, dragă, pe Maricica de vinde totul?". „Cum, n-ai aflat? Se mărită, tu!". „Zău? Păi abia scăpase de primul bărbat". „Nu vorbi cu păcat. Doar știi cum a fost! Acum a dat norocul peste ea". „E ceva de capul lui?". „Nu l-a văzut nimeni, căci au «vorbit» doar prin scrisori. S-au cunoscut într-o gară. Ea zice că e ca un soare, cu mustață... Băiat de București!"

Chicotesc amîndouă și-i trag înainte cu presupunerile. Conversații ca a lor puteau fi auzite des în acele zile între vecinele și cunoștințele Maricicăi, intrigate de zorul cu care aceasta se străduia să „lichideze" totul, transformîndu-și bunurile în bani. „Am eu tot ce ne trebuie, îi spusese Neluțu, și ce o să mai vrei, cumpărăm. N-avem de ce cără toate alea". Și ea le transforma, cu entuziasm, în bani. La un moment dat s-a pomenit cu casa complet goală, numai bună de predat la ICRAL. A rămărat, toată numai speranță și dragoste, tășcălăului cu hîrtii și l-a pus la vedere, în așteptarea lui.

Neluțu a apărut într-un fapt de seară și trebuie să recunoaștem cinstit că a rupt inima tîrgului. Înalt, ferchez, elegant, cu mustăcioară, drăgăstos, tandru, maniere alese... i-a pus la pămînt pe toți. În frunte cu rudele Maricăi. Dac-o iubea? Dar se putea vedea de la o poștă, o mînca din priviri, iar tășcălăul acela de bani îi purta permanent cu sine, în borsetă: „E zestrea ta, îi zicea drăgăstos, să nu se piardă. Vreau s-o știu în siguranță". Și unde se putea afla ea mai în siguranță ca la el?

Au petrecut pe cinste, o seară și încă o zi, la rude, iar în seara următoare au urcat, cu cîteva geamantane, în care se aflau lucrurile ei, în tren. Compartiment de clasa întîi, dacă erau căsătoriți, s-ar fi aflat negreșit la vagonul dormitor, căci el nu e un fitecine! Urări, fluturări de batiste, ceva lacrimi și trenul s-a urnit, ducîndu-i spre Capitală. Cîte și-au jurat ei în noaptea aceea, n-avem știință, tot ce cunoaștem e că, dimineața, cînd au coborît pe peronul Gării de Nord, prima lui grijă a fost să-i dea un telefon surorii, să vină cu mașina să-i ia, iar pe Maricica a trimis-o la saloonul de coafură din stație, cu ușa aflată chiar lîngă geamantane, să se facă frumoasă. Căci o să vină și niscai rude s-o vadă și ea trebuie să-i cucerească pe toți. Maricica a șovăit o clipă, își aranjase părul acolo, în provincie, dar cum să-i contrazică pe ei? Și-apoi, se compară coaforii de aici cu alții? A intrat la cască, fremătînd de emoția apropiatei întîlniri cu ai lui. Cînd și cînd îi zărea în fața geamului pe Neluțu, făcîndu-i semne dulci. Clipe dintr-astea să tot trăiești!

Coafeza aceea a ținut-o cam mult la pieptănat, cu nasul în oglindă, nici spre geam nu mai putea întoarce capul; s-a privit la sfîrșit: parcă era alta. Una care ei nu-i prea plăcea, cu un ciuf în sus, zbîrlit. În sfîrșit, dacă așa a vrut Neluțu...

A păsit pragul și... a înghețat. Nici urmă de Neluțu, de geamantane, ca să nu mai vorbim de borsetă. O fată aflată la ghișeul „Primire bagaje" de vizavi a informat-o că l-a remarcat pe tînărul acela elegant, cu mustață, care se învîrtea pe lîngă geamantane, dar a apărut o blondă înaltă, le-au luat și au plecat. „Du-te la miliție, dragă, și reclamă — a îndemnat-o aceasta — uite, biroul lor este acolo". A deschis ușa cu senzația acută de leșin. A simțit un pahar cu apă între buze, a înghițit puțin și a revenit la realitate.

Miliția a început o cursă contra cronometru, în căutarea făptașului, nu de alta, dar să n-o coste pe Maricica prea mult statul în Capitală. O costau și așa destul sentimentele și speranțele ei zdrobite. Singurele „documente" erau scrisorile de la el. Adresa lui s-a dovedit falsă. La fel și numele. Totuși, cineva a spus că, într-o casă de alături, a stat o vreme unul Ioan P., dar fără mustață și fără căpătîi. Un bișnițar. S-a mutat în grabă cu căruța unuia Ganea. L-au găsit pe Ganea, care i-a dus la noua adresă, dar plecase și de acolo, pe undeva, prin Ferentari. S-a pronunțat, destul de nesigur, și o stradă. Totuși, pe strada asta a fost găsit escrocul sentimental, devenit tîlhar sadea. Mai bine zis, a fost găsită blonda, sora lui, împreună cu geamantanele, fiindcă Neluțu s-a făcut nevăzut cu „zestrea" din borsetă.

Maricica — pornită pe fapte mari — a spus că ea nu se întoarce acasă... care casă, căci o predase ICRAL-ului... pînă nu i se găsește amorezul. Și pînă nu-și recuperează banii! Fiindcă, uite, banii nu i-au adus fericirea. Neluțu, căutat permanent, scăpa mereu. Pînă într-o zi, cînd s-a predat singur: „M-am săturat să mă tot urmăriți cu atîta încăpățînare".

Momentul solemn a fost considerat confruntarea cu Maricica. Neluțu tremura tot, convins că miliția n-o să-l ajute în fața fu-

riei, din plin justificată, a prea iubitei logodnice și nici el n-o să poată fi barbar. N-au avut parte, însă, de spectacol, întrucît Maricica nu l-a onorat nici măcar cu o privire. Și-a luat banii, i-a numărat, a dat a lehamite din mînă pentru cei lipsă, a scris și declarația care i s-a cerut, după care a mulțumit frumos lucrătorilor de miliție și a plecat. Neluțu o privea ca hipnotizat! Cineva afirma că doar cînd a luat biletul de întoarcere și-a șters Maricica, pe furiș, o lacrimă. E bine să nu te iei, însă, după vorbele oamenilor.

ÎNTRE RIVALE

Întreba, cu disperare, de adresă, era trimisă ba înainte, ba înapoi... „Aaa, P4-bis C? Nu poate să fie decît acolo. Mai mult ca sigur, al treilea, sau al patrulea..." Blocurile semănau, cartierul se afla încă în construcție și oamenii nu se cunoșteau, toți făceau pe firoscoșii, dar nici unul nu știa să-i dea o îndrumare sigură, și ea se învîrtea de colo-colo; amețise. Arăta, probabil, atît de pornită, încît unul, mucalit, i-a zis: „Aveți o răfuială cu cineva?" „Da, cu bărbatu-meu" — răspunsese mașinal. „Aoleooo... săracul de el!" Rîsese puțin, auzi, o să-i arate ea „săracuțului"; scrisoarea primită o ardea ca jarul în sîn: „Am citit într-un ziar că numitul Gheorghe P., soțul dumneavoastră și tatăl a 4 copii, v-a părăsit, dispărînd fără urmă de 8 luni. Eu știu unul la noi în oraș cu acest nume, venit de 8 luni... E miner în echipa lui Gavrilă băci, stă la ei și în curînd are să se însoare cu unica fată a acestuia, Irina. Dacă nu veniți urgent, comite o bigamie". Ce-o mai fi și „bigamia" asta n-avea cunoștință, iar să întrebe nu-i venea la îndemînă. Autorul anonim dădea adresa, amănunte... nu putea fi, bineînțeles, decît Ghio al ei, cu toate că „astălalta" îi zicea, cică, Gigi. „Blocul P4-bis C? Acesta este, pe cine căutați? Familia Gavrilă, da, locuiește, etajul patru, în dreapta. Are tăbliță".

A stat puțin să-și revină; parcă nu-i venea să creadă că a nimerit. După care a pornit, decisă, pe scări în sus, numărînd blestematele astea de etaje, să nu greșească. „Familia Gavrilă" — aici este. Hai să apese pe buton. Un piuit ca de curcă strînsă de gît și o ușoară mișcare; ușa se deschide și, în cadrul ei, se ivește o mîndrețe de fată, nițeluș cam rotunjită pe la mijloc. „Uite la nemernicul de Ghio pe cine a amăgit" — și-a zis nu fără o ascunsă mîndrie. Apoi, cu oarecare milă: „A și lăsat-o grea." Pătrunse în locuință fără să fie poftită și fără să ia seama la vorbele unei femei mai în vîrstă, care venea și ea spre prag: „Dar cine ești, mătăluță, dragă?" Trînti de perete toate ușile, doar, doar o da de Ghio, văzînd că nu e, se opri în mijlocul sufrageriei: „Unde este... Gigi?" Mutenie deplină, după care, cu scaieți în glas, o luă la rost mama fetei: „Ce te interesează unde e Gigi? Și cum de intri ca la tine acasă? Că acum chem vecinii... și te ducem la miliție!" Ea surîse, la fel de veninos: „La miliție o să vă duc eu, că mi-ați ademenit bărbatul. «Gigi» e soțul meu și avem patru copii. Ei... ce faci? Heei, sprijin-o, nu vezi că...". Irina se lăsase pe o parte și tot ea fu mai iute, o prinse să nu cadă. O așeză pe tînără ușurel pe canapea și dădu fuga la baie s-o stropească cu niște apă. Femeia mai în vîrstă privea totul încremenită, incapabilă să facă vreo mișcare. Văzînd că fata își revine, reluă mai calmă: „Mie îmi pare rău de ea, dar eu nu-l las, căci avem patru guri de hrănit... ia uitați-vă la ei, scoase ea o fotografie, vedeți ce coconi am? Toți, ca brăduții. Păi, cum să las eu așa feciori fără tată?" „Și... bîigui cea mică... Gigi e... al... Gheorghe P. îl cheamă?..." „Păi, dar cum, drăguță, dar ce credeai, că dau buzna aici de pomană? O fi el fălos și fățos, dar e al meu. Și-am vrut să știți. Acuma, că s-or lămurit treburile, oi mere la miliție". Și a ieșit pe ușă, lăsîndu-le pe bietele femei ca la dentist.

O furie oarbă punea încet, încet stăpînire pe Irina cea tînără și prematur nemîntoasă, dacă se lăsase rotunjită înainte de a merge la ofițerul stării civile. „Ma duc la puț, strigă, și cînd iese îi scot ochii". Mamă-sa, care încă nu-și revenise, o privea năucă, cu ochii țintă și goi. Curios e că, în drum spre miliție, și Ana din Maramureș gîndea la fel: „Îl aștept la ieșirea din mină și îi scot ochii". Apoi, pe măsură ce mergea, se răzgîndi: „Adică nu, am patru plozi, ce fac ei cu un tată fără..." O să-i găsească ea pedeapsa cea bine meritată, nici o grijă.

Gavrilă baci se pomeni în subteran cu doi milițieni, care-i luară mai într-o parte și îl puseră la curent cu situația. „Dară nu pot să crez — respinse șeful de echipă cruda evidență —, e un ortac de nădejde". „O fi, oftă șeful biroului de miliție, un locotenent tînăr, dar face pe craiul. Dacă nu-i apărea femeia, devenea bigam. Făceați nunta degeaba". „D-apoi, eu tot nu crez — înfruntă, din nou, baci Gavrilă soarta — pînă nu văz". Și nici măcar o vorbă nu-i aruncă lui Gigi, care-i și întrebă ce voiau milițienii. Atîta doar că-l trată de parcă nici nu exista între ceilalți ortaci.

Veni și ceasul ieșirii din schimb. „Colivia" aducea, rînd pe rînd, afară grupuri de mineri. Ana stătea, țeapănă și crîncenă, fulgerîndu-i cu privirea pe fiecare, nu cumva să-i scape Ghio. Irina, la fel, cu o mînă la gură, țintuia ușa. Cînd, deodată, ambele femei țîșniră ca împinse de același resort, repezindu-se spre... Doamne, dar ce se întîmplă? Aproape lovindu-se una de alta, aruncară mîinile înainte, nu a dragoste, ci a răzbunare, dar... fiecare spre alt bărbat. Aflați și ei, în mod ciudat, alături.

— Ghio, țipă Ana, tu, bolîndule...

— Gigi, țipă Irina, tu, cu patru...

Apoi se opriră, ca retezate, din avînt... căci Ghio nu era Gigi și nici Gigi nu era Ghio. Chiar și milițienii, aflați de față, priveau nedumeriți scena. Pînă la urmă tot baci Gavrilă lămuri situația: „Ei, bată-vă... că uite ce era să iasă! D-apăi, uitasem că și pă «Fălosu» — c-așa-i zicem noi, dă mîndru ce să arată — tot Gheorghe P. îl cheamă. Bine, măăă, moroșene, ți-ai lăsat casa dă izbeliște! Lasă, femeie, că intră ei pă mîna mea!"

Ana, ciudată îngemănare de bucurie și repros, își zăpăcea bărbatul cu un noian de vorbe șoptite. Irina, cu ochii plecați și spășită, se lipise toată de Gigi, care nu înțelegea, de fapt, nimic.

Locotenentul de miliție le arătă, rizînd, pe amîndouă șefului de echipă, care glăsui: „N-o mai las nici pe ea să plece. Le facem rost dă casă aici, și să-și aducă ploșii. Că depărtarea nu e niciodată bună. La nimic. Ei e ortac dă nădejde și nu-i las să să piarză. Iar acu', hai acasă".

Pe drumul de întoarcere rivalele merseră amîndouă ținîndu-se de mijloc. Doar bărbații disputau ceva, cu aprindere, mai în urmă, și se puneau greu de acord, de vreme ce vrură s-o cotească spre bufet, femeile simțiră, însă, la timp stratagema și-i obligară să pășească mai departe, pe drumul cel drept...

COJOCELUL ÎNFLORAT

Era o iarnă frumoasă, ningea și copiii se jucau pe afară. Cînd intra „tanti" între ei nu-și mai aduceau aminte, pur și simplu se prindea în joacă, de parcă era de anii lor; alerga, zburda, țipa, se supăra, îi trecea... pînă la urmă se așeza, obosită, o dată cu ceilalți, pe cîte o băncuță și își mai trăgea sufletul. Atunci punea pe ea cojocelul acela lung, înflorat pe la poale, în care-i stătea atît de bine și în care părea o fetiță. De altfel, pe copii nici nu-i preocupau astfel de probleme, tanti era bună, lipicioasă și se simțeau bine cu ea, atîta tot. Ba mai mult, părinții, crezînd-o una dintre mămici, nu mai aveau grija odraslelor și aceștia, alături de „tanti", făceau tot felul de nebunii. La sfîrșit de tot scotea dintr-o sacoșă încăpătoare bomboane, pe care le împărțeau cinstit, dacă la vreunul n-ajugea, cumva, un rînd, atunci le spărgeau, cum se pricepeau, pe ultimele și nu rămînea nimeni nedreptățit. După atîta joacă și alergături li se făcea sete și plecau pe acasă. Pleca și tanti, împreună cu cîte unul dintre ei, să-i „dea un pahar cu apă". Pesemne că nu era din cartier, dacă n-avea casa ei, pe aci, cu robinet care să-i astîmpere setea. A doua oară nu mai era văzută, imediat după dispariția ei apăreau, în schimb, echipajele de miliție. Copiii se adunau ciopor: altă distracție.

Ei, cei mici, se distrau, lucrătorii de miliție asudau, însă, din plin, nereușind să descopere hoțul, care pătrundea în casele oamenilor în plină zi și le prăda de lucrurile cele mai valoroase. Cum intra rămînea, încă, un mister, fiindcă încuietorile, simple ori sofisticate, nu păreau forțate, iar prin altă parte nu avea pe unde. Amprente lăsa peste tot, fără fereală. După forma degetelor părea a fi mînă de femeie, nu poți fi însă sigur, fiindcă și unii bărbați au mîinile subțiri și mici. Abia se mai potoleau lucrurile într-un cartier, că spargerile reîncepeau într-o zonă opusă; aceleași procedee, aceleași amprente. Era ca și cînd ușile s-ar fi deschis de bunăvoie, singure.

Orașul se sub Tîmpa e mare și răsfirat ca o mănușă. Așa că nu era chiar ușor să alergi dintr-o parte într-alta. Un indiciu rămînea, însă, de asemenea sigur: spărgătorul venea în urbe, stătea cam două săptămîni, timp în care opera, apoi alte două săptămîni nu se mai întîmpla nimic. Cui i-a venit ideea cu o „tanti" care să apeleze la „serviciile" copiilor nu se mai știe, cert este că, odată întrebați, aceștia au dat, cu lux de amănunte, toate detaliile. Au ajuns să recunoască, astfel, și cei care-i „dăduseră apă lui tanti" și care, de frică, în timpul cercetărilor tăcuseră chitic. De-acum, cercetările intrau, cum s-ar zice, în linie dreaptă. La prima spargere, o fetiță a povestit cum, după joacă, a mers cu tanti în casă spre a-i da un pahar cu apă. Îi spusese, jos, că părinții ei vin de la muncă numai după-amiază, iar ea era singură. S-a mai jucat cu tanti prin casă, apoi aceasta a plecat. Da, avea un cojocel înflorat și o sacoșă mare, voluminoasă...

Femeia aceasta tînără, cu față și alură de fetiță, trebuie, totuși, să locuiască undeva. Așa că s-au apucat oamenii să scotocească mai întîi prin locurile create pentru așa ceva. După multe căutări au ajuns și la hotelul „Turist", unde recepționera le-a spus că au o locatară cu asemenea semnalmente. Au zărit-o, la un moment dat, prin restaurant și i-au făcut, rapid și fără să observe, o poză. Imediat ce au văzut-o, copiii au recunoscut-o. Era „tanti" cu bomboanele.

S-au întors s-o „ridice", dar... păsărica își luase zborul. Îi știau, însă, numele și adresa... numai de n-ar fi fost false! A reînceput, deci, căutarea. La ea, la Lipova, nu se mai afla de mult, dar li s-a spus că este încîrdulită cu unul, născut pe lîngă Constanța. Au pornit oamenii spre litoral, în plină iarnă, și au nimerit casa cu pricina: aici au dat de tatăl fiăcăului, supărat foc. Supărat fiindcă... i se însoară fiăcăul cu una tot fără căpătîi ca și ei. Unde se afla fiu-său acum? De unde să știe el, poate pe la Brăila, unde are o soră. Cum? Să meargă pînă la Brăila? Mă rog, dacă e musai...

L-au luat pe bătrîn în mașină și hai spre Brăila! Acolo, o casă cu curte. Nu, nu era acasă, poate s-a dus la restaurant. Merg ei acolo, dar restaurantul era închis. În timp ce se tot uitau prin vitrină, dacă nu e, totuși, vreo mișcare înăuntru, cine se apropie de mașina în care făcea semne, disperate, bătrînul? Chiar fiu-său. Cînd și-a zărit tatăl, era prea tîrziu. Lăcrimioara? El de unde să știe unde e Lăcrimioara? Crede că la Constanța, la spital. Ajunși acolo, îl duc pe bătrîn acasă, după care se opresc în poarta spitalului județean. Unul dintre ofițeri i-a intuit minciuna: „Dacă nu este aici, atunci stăm altfel de vorbă". „Atunci — și-a luat el seama — trebuie s-o luăm spre București. La Filantropia".

Ca să vezi ce „grădină" au mai închis. Oare se termina ea la spitalul bucureștean? Se părea că da, de vreme ce li s-a spus și salonul în care se afla. Au pus niște halate pe ei și au intrat: aici, ca un făcut, două fete semănau leit cu poza Lăcrimioarei. „Pe mine mă căutați, nu? Eu sînt Lăcrimioara L.". Cum tocmai se făcuse bine, au externat-o... spre a o „interna" în altă parte. De beteșugul fizic scăpase, urma să fie „tratată" de celălalt beteșug, mult mai periculos. Care punea în pericol casele oamenilor. Și specula dulcea nevinovăție a copiilor.

De la magazie i s-a adus și cojocelul înflorat. Îi stătea foarte bine în el, iar lucrătorii de miliție l-au privit cu recunoștință: ajutase mult la prinderea stăpînei.

Dosarul „Fapte reale" este realizat de VASILE TINCU

Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiin
ţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar
ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Do
sar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific
Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţi
fic Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar şti
inţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar
ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific Do
sar ştiinţific Dosar ştiinţific Dosar ştiinţific

DESCOPERIRI ALE CĂROR CONSECINŢE VOR INFLUENŢA ÎN BINE CALITATEA VIEŢII ÎN MILENIUL III

Ne mai despart foarte puţini ani pînă cînd vom păşi în mileniul III. Cu ce performanţe ale gîndirii umane se va înfăţişa bătrînul secol XX – estimat a fi secolul celor mai spectaculoase izbînzi ale ştiinţei şi tehnicii din întreaga istorie a omenirii şi civilizaţiei – în clipa predării ştafetei spre următorul mileniu? Se alcătuiesc „inventare" ale celor mai importante invenţii din ultimii 50 de ani (după ce cele ale primei jumătăţi de veac au fost reevaluate); se fac predicţii, pronosticuri, evaluări prospective, retrospective, anticipînd judecata definitivă a timpului. Dar chiar dacă nu toate descoperirile din prima parte a secolului au rezistat la proba timpului, chiar dacă unii oameni de ştiinţă nu întrevedeau, de exemplu, în anii '50 mari perspective primelor calculatoare sau tranzistorilor în evoluţia ulterioară a electronicii, nimeni nu poate eluda faptul că toate descoperirile, invenţiile ştiinţifice, tehnice şi tehnologice au revoluţionat din temelii nu doar ştiinţa sau tehnica, economia sau industria, ci însăşi viaţa noastră cea de toate zilele, calitatea ei. Căci propulsarea economiei naţionale la cote tot mai înalte de eficienţă se bazează din ce în ce mai mult pe accesul şi promovarea amplă a celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, înscrierea cercetărilor şi preocupărilor ştiinţei şi tehnicii româneşti pe orbita celor mai avansate tendinţe pe plan mondial. În proiectul Programului-Directivă şi în Tezele pentru Congresul al XIV-lea, în cuvîntările tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, preşedintele României socialiste, ale tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, prim viceprim-ministru al guvernului, preşedintele Consiliului Naţional al Ştiinţei şi Învăţămîntului, se remarcă insistenţa cu care se subliniază ideea că toate proiectele şi speranţele noastre de viitor sînt legate de accelerarea contribuţiei ştiinţei la dezvoltarea societăţii româneşti, pe toate planurile, ca o condiţie hotărîtoare pentru înaintarea fermă a patriei spre comunism. Realizarea obiectivului ca în deceniul următor şi mai departe, în mileniul III, România să devină o puternică forţă a ştiinţei şi culturii va asigura un rol tot mai demn şi independent ţării noastre în lume.

Progresul şi bunăstarea – sublinia secretarul general al partidului – sînt legate de modernizare, de ştiinţă, de un înalt nivel al tehnicii. Aceasta este

problema esențială a socialismului și comunismului. Aceasta este prioritatea priorităților pentru orice om de știință, cercetător, specialist, pentru orice om al muncii: de a se implica organic în însuși miezul noii revoluții tehnico-științifice, al noii revoluții agrare. De asemenea, ritmul înalt al înnoirii produselor și tehnologiilor – arăta tovarășa Elena Ceaușescu –, modernizarea echipamentelor, instalațiilor și capacităților de producție, creșterea complexității tehnice a mijloacelor de producție în general, toate acestea solicită o forță de muncă cu un grad ridicat de cultură tehnico-științifică, cu un larg orizont de cunoaștere, o foarte bună (și la zi) informare.

Iată de ce, tabloul grandios al speranțelor pentru secolul XXI, gîndit din perspectiva descoperirilor științifice și tehnice ale ultimilor ani, este, în fapt, cel care ne-a sugerat ca obișnuitul nostru „Dosar științific" să devină o „Anchetă științifică". Normal, spațiul și profilul almanahului nu ne permit o abordare vastă a acestei teme. De aceea, spre argumentare, amintesc doar în treacăt, cu titlu informativ, cîteva din descoperirile și proiectele cele mai spectaculoase care circulă în prezent în lumea științifică, și nu numai: astfel, sînt prevăzute a se realiza chiar în deceniul următor primele exploatări de zăcăminte minerale oceanice, generația a V-a de calculatoare, progrese substanțiale în fuziunea nucleară, ca și în superconductibilitate, amartizarea, controlul chimic al îmbătrînirii și prelungirea duratei de viață (plasată de unii oameni de știință spre anul 2100, cînd, spun ei, șansa medie de viață se va putea plasa chiar spre 90, 100 de ani), baze cosmice pe Lună, mari stații orbitale, descoperirea unor riposte salutare anti-cancer și anti-SIDA și multe altele.

Prospectivarea celor mai promițătoare speranțe nu face decît să ne stimuleze – și deci să ne educe – o anume disponibilitate creativă, ce presupune o necontenită instruire, mai mult, să ne obișnuiască cu un nou tip de gîndire.

Socotind că despre inteligența artificială și materiile prime ale viitorului (fără de care orice selecție a marilor descoperiri, chiar și într-o microanchetă ca a noastră, ar fi incompletă) am scris în revistă de-a lungul ultimilor doi ani, am abordat acum, pentru almanahul nostru, alte cîteva discipline științifice: chimia, genetica, ecologia. La întrebarea noastră: *Ce descoperiri credeți că vor avea influențe benefice asupra calității vieții în mileniul III?* au răspuns dr. ing. **Mircea Corciovei,** cercetător principal la ICECHIM, dr. Vladimir Eșanu, cercetător principal la Institutul de Virusologie „Șt. S. Nicolau", și **Laura Manea,** cercetător la Institutul de Meteorologie și Hidrologie.

Anchetă realizată de
NIKI GEORGESCU

CHIMIE

Calitatea vieții, obiectiv prioritar

Scopul declarat și efectiv vizibil al întregii activități politice și organizatorice desfășurată neabătut de Partidul Comunist Român este asigurarea unui nivel de trai material și spiritual tot mai înalt poporului nostru, creșterea continuă a calității vieții oamenilor muncii în Republica Socialistă România. De la lichidarea exploatării omului de către om și construirea bazelor societății socialiste la ridicarea măreților edificii ale epocii actuale și modernizarea întregii activități economice și sociale, de la lupta pentru asigurarea păcii și întărirea independenței și suveranității statului la lupta pentru calitatea și competitivitatea produselor românești, toate realizările obținute, în special cele de după Congresul al IX-lea al P.C.R., precum și cele pentru care muncim în prezent sau ni le propunem în viitor, sînt închinate acestui scop.

Tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, savant de largă recunoaștere internațională și totodată om politic român de mare anvergură, ilustrează cu strălucire, prin întreaga sa activitate, lupta pentru ridicarea poporului român pe trepte tot mai înalte ale civilizației și progresului. În funcțiile de cea mai mare răspundere pe care i le-a încredințat partidul – membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. și prim viceprim-ministru al guvernului R.S. România, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului –, tovarășa Elena Ceaușescu exercită o coordonare fermă a numeroase activități vitale din țara noastră, asigură orientarea acestor activități în sensul cerut de partid, de marele nostru Erou național, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R.

Este bine cunoscut rolul uriaș al științei în societatea contemporană, faptul că ea a devenit o forță de producție, condiționînd și impulsionînd creșterea economică, determinînd progresul în orice ramură economico-socială.

Potențialul extraordinar acumulat de știință, noile descoperiri, ce apar într-un ritm nemaicunoscut, pot soluționa problemele globale ale omenirii, asigurînd condițiile necesare unui trai îmbelșugat și fericit pe planeta noastră, dar pot fi îndreptate și împotriva intereselor vitale ale omenirii, primejduind însăși existența vieții pe pămînt. Opțiunea privind direcția de dezvoltare și utilizare a științei depinde de forțele sociale care sînt dominante în fiecare țară în parte, de lupta maselor populare și de conștientizarea oamenilor de știință. Ca țară socialistă, România se pronunță consecvent pentru utilizarea pașnică a cuceririlor științifice în folosul vieții și prosperității, pentru accesul nestingherit al tuturor popoarelor la cele mai noi realizări științifice și tehnologice.

Partidul Comunist Român acordă o deosebită însemnătate dezvoltării științei în țara noastră, legării ei de practica economico-socială, folosirii ei ca principală pîrghie a dezvoltării și modernizării tuturor ramurilor de activitate și a tuturor produselor. În calitatea sa de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu coordonează cu neasemuită competență toată activitatea de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic din România. Rezultatele deosebite ale

modului original de organizare și stilul nou de muncă inițiate de tovarășa Elena Ceaușescu în acest domeniu se văd zi de zi și la tot pasul. Știința a devenit efectiv un catalizator al creșterii calității vieții la noi în țară. Totodată, a crescut la cote neatinse în trecut prestigiul internațional al științei românești. Pentru toate acestea, puternicul detașament de cercetători ai țării, alături de întregul popor, aduce un cald prinos de recunoștință tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

Vasta muncă pe tărîmul coordonării științei la nivel național este dublată și susținută la tovarășa Elena Ceaușescu de o intensă activitate științifică proprie în domeniul căruia i s-a consacrat: chimia și tehnologia compușilor macromoleculari cu proprietăți de elastomeri. Monumentala operă științifică purtînd această semnătură prestigioasă a depășit de mult granițele țării, răspîndindu-se pe toate meridianele globului, aducînd autoarei o largă și respectuoasă apreciere internațională, concretizată printr-un mare număr de titluri științifice și onorifice acordate de academii, societăți științifice și universități din numeroase țări.

Ceea ce străbate ca un fir roșu această operă științifică este îmbinarea organică a investigațiilor fundamentale de mare fineță cu aspectele legate de aplicarea practică a noilor descoperiri, legarea științei de nevoile economiei, ancorarea ei fermă în terenul receptiv și fertil al vieții economice și sociale.

Industria chimică din România datorește o bună parte din realizările ei de prestigiu cercetărilor desfășurate de colectivele conduse nemijlocit de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, iar în prezent sînt în curs de aplicare sau de elaborare noi tehnologii și produse create de aceste colective. Toate acestea exercită o incontestabilă influență pozitivă asupra calității vieții în țara noastră, influență care se manifestă, și cu atît mai mult se va manifesta în deceniile următoare, fie direct, prin intrarea produselor respective în consumul curent al populației, fie indirect, în cadrul complexului mecanism economic, prin efectele creșterii producției, ale eliminării importurilor, ale creșterii exporturilor și a indicelui de valorificare a resurselor de materii prime și energetice, al creării de noi locuri de muncă etc.

Printre realizările acestea un loc de frunte îl ocupă crearea, prin efort propriu, a unei puternice industrii naționale de cauciucuri sintetice (izoprenic, butadienic, terpolimeric de tip EPDM și altele), ceea ce a permis eliminarea unor importuri foarte costisitoare și dezvoltarea concomitentă a unor industrii consumatoare de cauciuc, cum este industria de autoturisme, autocamioane, tractoare și mijloace rutiere de transport în comun.

O altă realizare însemnată este tehnologia unei noi generații de cauciucuri: elastomerii termoplastici de tip bloccopolimeri butadien-stirenici. Aceste produse manifestă calități cu totul deosebite, nu necesită vulcanizare, se prelucrează prin procedee de mare randament, cu consum energetic redus și cu reciclarea integrală a deșeurilor. În plus, cauciucurile termoplastice de tipul menționat au un aspect elegant și pot fi colorate cu ușurință în orice nuanță. Una dintre principalele lor aplicații este la fabricarea încălțămintei moderne, caracterizată prin aspect ireproșabil, comoditate, mare rezistență, lipsa mirosului de sulf caracteristic celorlalte cauciucuri și calități antiderapante pe orice vreme.

Altă tehnologie aflată în curs de finalizare este a cauciucurilor epiclorhidrinice, categorie valoroasă de elastomeri cu proprietăți speciale: mare stabilitate în contact cu carburanții petrolieri și cu uleiurile minerale, înaltă impermeabilitate la gaze și vapori, rezistență la temperaturi ridicate. Aceste cauciucuri vor asigura creșterea calității și duratei de exploatare a unor importante repere auto și prin aceasta vor influența favorabil siguranța circulației rutiere. Totodată, se vor ameliora calitativ unele materiale de protecție și articole tehnice de uz industrial, cu efect pozitiv asupra condițiilor de muncă din unele unități.

Sînt în curs de elaborare și alte tehnologii, de exemplu pentru cauciucuri lichide, rășini maleinizate, cauciucuri termoplastice cu blocuri polare, componenți pentru spume poliuretanice - toate urmărind în final efecte de îmbunătățire a condițiilor de muncă și viață ale poporului nostru.

Scurta enumerare a unei părți din activitatea științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu și menționarea efectelor ei practice o evidențiază ca pe un exemplu strălucit de operă închinată omului, satisfacerii nevoilor lui, îmbunătățirii permanente a calității vieții.

Dr. ing. **MIRCEA CORCIOVEI**

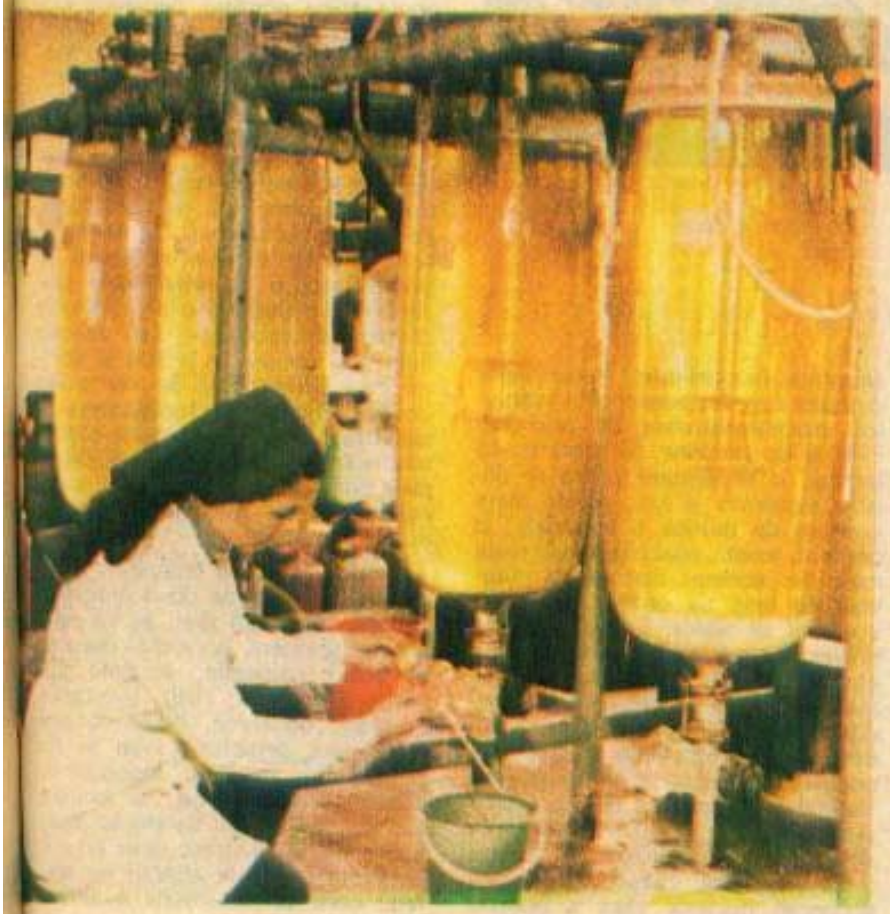

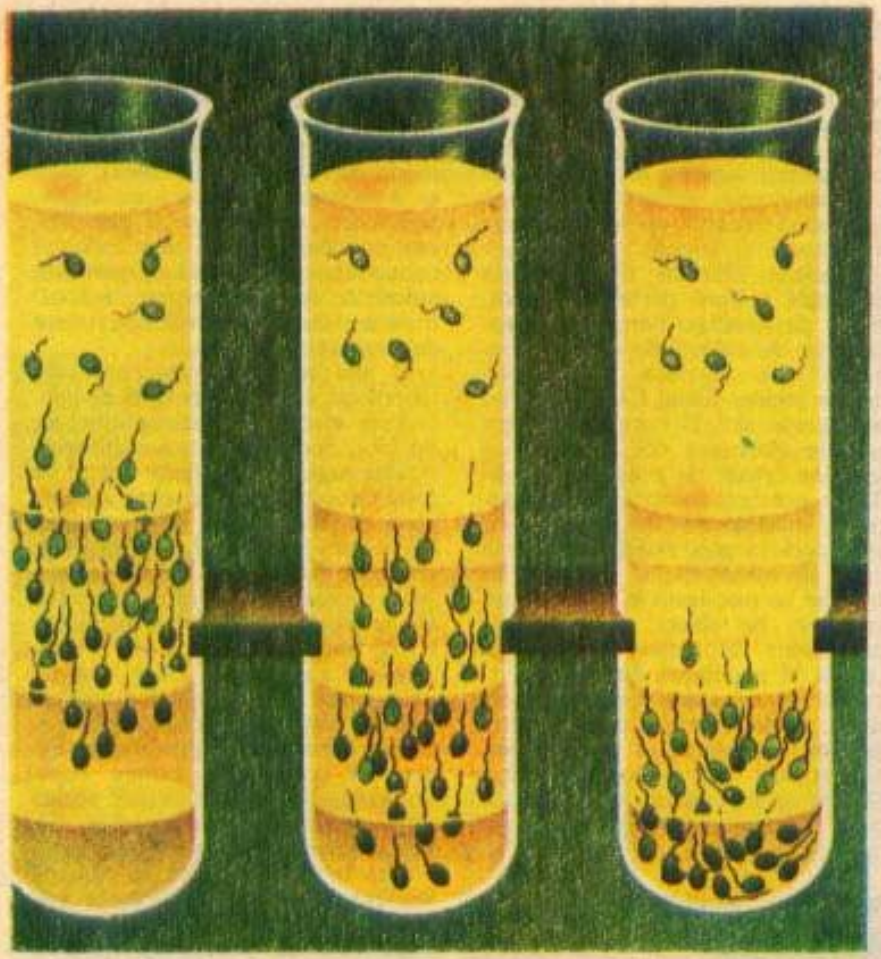

GENETICĂ

Viitorul privit prin lentila biologiei

Este sigur că viitorul omenirii nu poate fi privit doar prin lentila biologiei. Dar este la fel de sigur că biologia va avea un cuvînt greu de spus în privința evoluției în condiții optime a omenirii.

Dintre disciplinele biologiei, genetica este cea care a beneficiat cel mai mult de progresele tehnicii. Acestea i-au pus la îndemînă posibilitatea de a realiza pași imenși înainte, care au revoluționat nu numai genetica, dar și gîndirea științifică și filozofică. Aceste achiziții teoretice, tehnice și metodologice au dus, deja, la crearea unor baze corespunzătoare, de o mare perspectivă pe plan economic, medical și social.

Aceste perspective se bazează pe cel puțin trei achiziții tehnice. Prima se referă la posibilitatea de a analiza secvența (succesiunea) moleculelor de bază care formează, prin înlănțuire, macromoleculele de acid nucleic și de proteine. În urmă cu 25 de ani, o secvențare putea să dureze săptămîni și luni, cu un mare consum de muncă și materiale. În prezent, există analizoare automate care fac aceleași operații în intervale de timp de ordinul orelor și, eventual, al zilelor. În cazul acizilor nucleici, acest tip de analize este esențial pentru cunoașterea informației genetice pe care o deține codificat (o secvență de 3 baze = codon, care specifică un anume aminoacid). În cazul proteinelor, cunoașterea secvențelor de aminoacizi este esențială pentru înțelegerea structurilor generatoare de funcții și, în anumite cazuri, deducerea secvenței nucleice care a generat respectiva secvență proteică și, deci, informația care o determină.

A doua achiziție tehnică o constituie posibilitatea sintezei automate de secvențe nucleice (chiar de gene, unitățile de genom ce dețin informația pentru sinteza unei polipeptide) și proteice (respectiv, polipeptidice). Astfel, se pot sintetiza, relativ ușor, fie gene care să fie introduse în bacterii pentru a produce anume fragmente polipeptide, fie peptide scurte, care pot avea funcții, cum este cazul unor determinanți antigenici (folosibili în fabricarea unor vaccinuri artificiale), unor „locuri active", care determină o anume specificitate enzimatică ș.a.

Al treilea mare progres tehnic este constituit, de fapt, de un grup de tehnici de laborator, care s-au materializat într-o tehnologie capabilă să realizeze modificări ale secvențelor acizilor nucleici, în locuri bine determinate și de lungimi precise, conform unui program exact de modificare a informației, din diferite motive. Aceasta este tehnologia denumită metaforic „inginerie genetică" și științific „tehnologia ADN recombinat".

Care va fi impactul acestor achiziții asupra omenirii? Pe plan economic, profunzimea acestui impact nu poate scăpa nimănui, deoarece modificarea informației ereditare (genetice) duce la modificarea caracterelor biologice ale organismului manipulat. Astfel, în viitor - iar acest viitor a și început - se vor putea „proiecta" proprietăți noi biologice, ceea ce e sinonim cu „proiectarea" unor organisme noi, pe care evoluția nu le-a putut crea. De exemplu, se vor crea cereale rezistente la ger, secetă și la principalele boli, ceea ce va duce la o semnificativă creștere de producție, sau animale mult mai rezistente la boli și simțitor mai productive. Se vor putea „învăța" anumite microorganisme să sintetizeze proteine cu mare capacitate nutritivă sau funcțională. Exemplele pot fi, desigur, mult mai numeroase, dar ne limităm la a schița doar orizonturi.

Pe plan medical, omenirea va beneficia din cel puțin două puncte de vedere. În primul rînd, se va putea aborda spinosul, durerosul domeniu al bolilor genetice, socotite pînă acum, în mod real, incurabile. Aceasta, deoarece, bolile congenitale, „tare genetice", cum se mai numesc (de exemplu, mongolismul, deficiențe de enzime, de hormoni sau ale funcționării sistemului imunitar ș.a.), se datoresc unor erori de secvență sau unor alterări ale acesteia, ceea ce determină o alterare

de informație și, în consecință, sintetizarea de către gena alterată a unei proteine cu funcții alterate. Lipsa unei singure enzime, de exemplu, poate determina nașterea unui copil tarat. Dar și mai tîrziu, sub influența unor radiații, în doze prea mari, sau a unor compuși chimici, ca urmare a poluării, acizii nucleici pot suferi alterări care pot declanșa boli grave. În unele cazuri - ca în diabet, de exemplu -, lipsa hormonului poate fi compensată prin administrarea sa ca medicament, dar acest exemplu nu caracterizează situația actuală. Este lesne de imaginat ce beneficiu ar aduce omenirii posibilitatea intervenirii reparatorii direct pe genomul celular alterat. Pentru aceasta, însă - mai ales la om -, este necesară cunoașterea exactă a întregului genom celular, ceea ce reprezintă o sarcină științifică deosebită, avînd în vedere că omul are multe zeci de mii de gene. Dar, în prezent, s-a elaborat un vast program de alcătuire a unor „hărți" genomice umane complete. Este un program eșalonat pe 15 ani, inițiat de S.U.A., și care va fi efectuat în colaborare și cu alte țări. Se poate, deci, spera că în primul secol al mileniului viitor, medicina va putea deja elabora, pe această bază, scheme terapeutice care să ducă la însănătoșirea (adică normalizarea) celor atinși de aceste boli.

În al doilea rînd, medicina va mai beneficia și prin aceea că va obține medicamente, în cantități suficiente și la prețuri cu totul accesibile, care astăzi nu pot fi încă obținute sau se prepară cu greutate, în cantități prea mici și la prețuri prea mari. Un exemplu îl ilustrează familia de proteine numite „interferon" (sînt de mai multe feluri) care sînt active atît în unele boli virale, cît și în unele cazuri de cancer. Mai sînt necesare cercetări, dar producția lui la nivel industrial - microorganismele pot fi crescute în mari fermentatoare cu relativ multă ușurință - îl va pune la îndemîna oricui va avea nevoie. De asemenea, se vor putea crea vaccinuri - clasice sau sintetice - prin producerea industrială a proteinelor antigenice, pure, cu totul nepericuloase, care să facă posibilă elaborarea acestor veritabile medicamente pe o scară mare și într-o largă paletă de boli, care vor putea fi, astfel, ținute sub control.

În fine, pe plan social, beneficiul acestei tehnologii se va reflecta, atît pe coordonata cunoașterii, cît și pe cea a indicilor calitativi ai vieții. Rezultatele obținute, cît și perfecționările tehnice și metodologice vor folosi nu numai la cele arătate, ci și la însuși procesul de cercetare, de aprofundare a structurilor și mecanismelor viului și, în consecință, la o continuă revizuire a gîndirii și modelului lumii reale și spirituale. Faptul că toate acestea vor duce la creșterea speranței de viață și la o radicală îmbunătățire a stării generale de sănătate se va răsfrînge asupra tuturor aspectelor vieții, în mod benefic.

Se cere doar o singură condiție: oamenii să fie suficient de înțelepți să nu piardă de sub control intenția inițială pentru ca această posibilitate pe care le-a dat-o știința să nu degenereze din scopuri umaniste în dezumanizante. Căci știința trebuie să aducă lumini și progres. Folosirea acestora este, însă, în mîinile societății.

VIRUSOLOGIE

Vaccinul sintetic

Apărarea de efectele nocive ale infecțiilor cu tot felul de agenți patogeni a fost și va rămîne totdeauna o problemă a omenirii. Pentru aceasta, medicina are două strategii principale, care, în parte, își suprapun teritoriile. Prima o reprezintă distrugerea acestor agenți patogeni cu ajutorul medicamentelor (chimioterapia). A doua are în vedere folosirea și stimularea mijloacelor naturale de apărare (sistemul imunitar).

Mijlocul principal folosit de această a doua strategie îl constituie vaccinul. Medicina îi datorează mult, căci, datorită lui, s-a putut eradica variola, de exemplu, și s-au diminuat considerabil efectele unor boli ca: gripa, poliomielita, rujeola, rubeola, difteria și multe altele. Dar această metodă are și unele limite. Pentru a le înțelege, să amintim ce este un vaccin.

Un microb sau un virus pătrunși într-un organism declanșează răspunsul imun, care se manifestă, în majoritatea cazurilor, prin formarea de anticorpi specifici, care recunosc structurile chimice străine organismului — antigenele — și le neutralizează. Deci, nu organismul ca atare este imunogen (virusurile nici nu sînt considerate ca organisme), ci macromoleculele — proteice și polizaharidice în special — care se află la suprafața lor. Ele determină răspunsul imun doar prin mici fragmente ale macromoleculei, numite determinanți. Aceștia au putut fi decelați, analizați în privința secvenței aminoacizilor ce-i compun și obținuți prin sinteză chimică totală. S-a constatat că aceste fragmente sînt foarte mici — de ordinul a 10—20 de aminoacizi (față de zecile sau sutele de mii de aminoacizi ce alcătuiesc antigenele) —, iar prin anii '70 s-a putut stabili că aceste scurte fragmente (peptide) sînt capabile să inducă un răspuns imun față de întreaga moleculă a antigenului căruia îi aparține, condiția esențială în obținerea acestui efect fiind respectarea corectitudinii conformației spațiale a determinantului sintetic. Care sînt obstacolele de care pomeneam la început? Vaccinul clasic este alcătuit din antigenul „omorît" sau inactivat — pe cale chimică sau fizică —, astfel că el își pierde infectivitatea, dar nu și antigenicitatea. Astfel, se poate vorbi de posibilitatea existenței unor particule sau celule insuficient atenuate care pot redeveni virulente. În cazul unor virusuri se poate ca unele gene virale (sau întreg genomul) să se integreze în genomul celular și să se exprime mult mai tîrziu. Mulți agenți patogeni pot suferi modificări structurale ale antigenelor, ceea ce le schimbă proprietățile și face ca vechiul vaccin să-și piardă — total sau parțial — valabilitatea. În destule cazuri nu există, încă, vaccinul sau el se prepară greu, în cantități insuficiente, apoi mai există riscul unor efecte secundare negative, al contaminării celor care le fabrică, al costurilor ridicate, al rezistenței unora la efectele vaccinurilor ș.a.

Toate aceste obstacole dispar în cazul vaccinurilor sintetice (inclusiv costurile care — datorită tehnologiei ingineriei genetice — vor scădea radical).

Ce s-a obținut? În lumea bacteriană se poate vorbi de-acum despre fragmente sintetice ale proteinelor M ale streptococilor și ale toxinelor diferice și holerice, care au putut produce anticorpi neutralizanți, cu efecte de protecție împotriva agentului infectant intact (deci, nu numai împotriva unor proteine ale acestora). În lumea virală, după perioada experimentală — începută în 1963, cu rezultate în cazurile unor virusuri vegetale și bacteriofage — și după ce s-a stabilit că efectul fragmentelor sintetice este amplificat mult dacă sînt atașate unor macromolecule sintetice (adjuvanți), s-au obținut rezultate importante în privința unor vaccinuri împotriva hepatitei B (virale), gripei, poliomielitei, turbării, febrei aftoase și, recent, bolii SIDA (problema nefiind însă rezolvată decît parțial). În lumea agenților parazitari s-au obținut rezultate de perspectivă în privința malariei.

Este neîndoios că aceste posibilități, principiul nou, de fabricare a vaccinurilor, vor fi extinse și amplificate, nu numai în sensul cuprinderii cît mai multor boli, dar și în sensul realizării unui vechi vis al imunologilor, acela al vaccinului polivalent, eficient împotriva mai multor agenți patogeni simultan. Sînt visuri ale medicinei care sigur vor deveni realități chiar în primul secol al mileniului următor.

Dr. VLADIMIR EȘANU

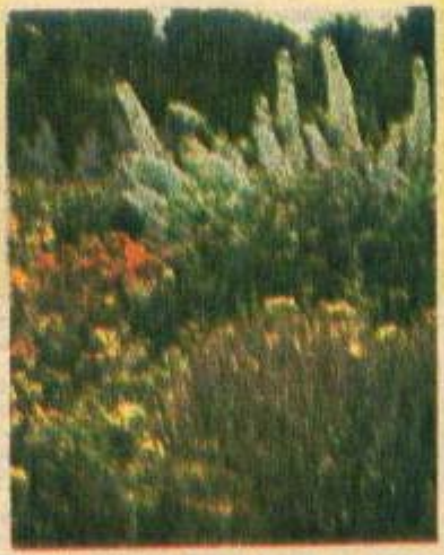

Ozonul şi sănătatea Terrei

În anul 1985, lumea ştiinţifică a meteorologilor a fost şocată de o veste anunţată de specialiştii britanici: între 1977 şi 1984, concentraţiile de primăvară ale ozonului total de deasupra Poluhi Sud au scăzut cu mai mult de 40%. Dar, de fapt, ce este acest ozon şi care este importanţa lui pentru viaţa pe Terra?

Ozonul este un component minor al aerului atmosferic şi are molecula formată din trei atomi de oxigen; repartiţia verticală este inegală, cea mai mare cantitate de ozon se situează între 20–25 km înălţime (în stratosfera medie), unde este generat, în principal, prin procese fotochimice. Locul de geneză se situează în zonele ecuatoriale şi tropicale, de aici este preluat de circulaţia de altitudine şi transportat către poli, unde se acumulează. Element de mare variabilitate, ozonul prezintă un maxim în lunile de iarnă-primăvară şi un minim în lunile de toamnă.

Importanţa stratului de ozon este esenţială pentru desfăşurarea vieţii pe Pământ, acesta constituind un baraj în calea radiaţiilor ultraviolete provenite de la soare. S-a apreciat că scăderea cu 1% a cantităţii de ozon ar duce la creşteri de 2% ale radiaţiei ultraviolete scurte ce ajunge la suprafaţa solului. Creşterea ultravioletelor conduce la mărirea gradului de risc al cancerului de piele, al bolilor oculare şi la scăderea recoltelor, influenţe mari riscînd şi microorganismele marine. În afara influenţelor de ordin biologic, diminuarea ozonului conduce şi la probleme ecologice şi de climat prin creşterea cantităţii de bioxid de carbon şi deci la încălzirea atmosferei datorită efectului de seră.

De fapt, căror motive se datorează apariţia „găurii de ozon" din Antarctica? Deşi iniţial părerile au fost împărţite, măsurătorile efectuate în timpul cercetărilor de mare anvergură au dus la concluzia că fenomenul este determinat de cauze antropice combinate cu particularităţi dinamice de circulaţie atmosferică. Cum asupra circulaţiei atmosferice nu se poate acţiona, omenirea şi-a pus problema limitării acelor activităţi care conduc la eliberarea de compuşi nocivi de genul clorofluorcarburilor (CFCs), halogenurilor, a bioxidului şi monoxidului de carbon.

În emisfera nordică, situaţia stratului de ozon este diferită; în 1988, o grupă internaţională de experţi NASA/OMM (Administraţia Naţională a S.U.A. şi Organizaţia Meteorologică Mondială) a procedat la o analiză amănunţită asupra datelor de ozon din perioada 1965–1986. Această analiză a arătat că, după eliminarea variabilităţii naturale, ozonul a scăzut, în medie, cu 4% în lunile de iarnă şi cu 1% în lunile de vară. Scăderea se consideră a fi datorată unor activităţi umane.

Iată de ce, în 1985, la Viena a fost adoptată Convenţia privind protejarea păturii de ozon; în 1987 s-a semnat, sub egida ONU, Protocolul de la Montreal. Scurt timp de la aceasta, în primăvara anului 1989, la Londra, s-a desfăşurat Conferinţa internaţională cu tema „Salvarea stratului de ozon ce protejează Terra", cu participarea reprezentanţilor din 124 de ţări.

În România, măsurători sistematice ale ozonului atmosferic se execută în cadrul Institutului de Meteorologie şi Hidrologie şi au început în anul 1980, cu un spectrofotometru de mare precizie, cu care sînt dotate toate staţiile de ozon din reţeaua mondială. De altfel, încă de la începutul activităţii participăm la Programul internaţional de cercetare şi supraveghere a ozonului atmosferic. Studiile efectuate pe datele de 10 ani de observaţie au pus în evidenţă scăderea concentraţiei de ozon total, în medie, cu cca 1,0%. Dacă se are în vedere faptul că variaţiile naturale ajung la 25–30%, scăderea aceasta nu reflectă o stare de lucruri încă alarmantă. Dar pentru o mai bună cunoaştere a distribuţiei verticale şi latitudinale (spaţio-temporale), precum şi a tendinţei de variaţie a ozonului atmosferic, România participă la programul iniţiat de academiile de ştiinţe din ţările socialiste privind ozonul atmosferic.

Oamenii de ştiinţă şi-au propus lansarea unui Program internaţional geosferă/biosferă, al cărui scop este de a constitui adevărate punţi de legătură între diversele discipline ce studiază pămîntul şi atmosfera, pentru o mai bună înţelegere a acestui sistem natural complex în entitatea sa. El va fi pus în practică la începutul anilor 1990 şi va continua şi în mileniul trei. Generaţiile de astăzi sînt datoare să lase moştenire generaţiilor viitoare atmosfera pură a planetei albastre.

LAURA MANEA

COLOCVII ATEISTE

În concepția partidului nostru, educația materialist-științifică nu este un scop în sine, ci este subordonată sarcinilor fundamentale ale dezvoltării social-economice și politice ale țării, întăririi continue a unității și coeziunii depline a întregului popor în opera de edificare a socialismului și comunismului. „Este necesar să intensificăm activitatea politică, educativă, culturală, de ridicare a conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii – *arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea din noiembrie anul trecut* –, să punem în evidență noile cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general, pornind de la concepția științifică despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric". *Pentru că, sublinia secretarul general al partidului în Expunerea prezentată la Consfătuirea de lucru cu activul de bază din domeniile muncii organizatorice de partid și politico-ideologice:* „Numai un om educat și stăpîn pe cele mai înalte cunoștințe din toate domeniile poate înțelege legile obiective, cerințele dezvoltării economico-sociale, poate sesiza la timp schimbările care au loc în societate, poate sesiza ceea ce este vechi și nu mai corespunde noii etape a progresului, poate sesiza noul, care se va dezvolta și care reprezintă viitorul. Numai un asemenea om, în înțelesul științific, poate fi un om cu adevărat liber. Un om cu o slabă cultură, ignorant și înapoiat, va fi întotdeauna dominat de bigotism, de misticism, de tot felul de prejudecăți!". *Aceste orientări și indicații sintetizează conținutul întregului proces de educație materialist-științifică, de combatere a bigotismului și a superstițiilor, de formare a conștiinței omului nou al societății noastre.*

Socialismul, considerînd omul drept valoare supremă, a creat condițiile materiale și spirituale pentru ca masele să beneficieze de o adevărată libertate, să se poată afirma plenar în toate domeniile. Dar libertatea în general și, deci, și libertatea conștiinței, implică responsabilitatea, ca o condiție a manifestării ei. În consecință, asigurarea libertății de conștiință presupune respectarea neabătută a legilor țării de către toți cetățenii, indiferent dacă sînt credincioși sau atei. Or, își mai fac apariția, ici-colo, în peisajul spiritual sănătos al țării noastre, și unele secte cu doctrină fanatică, aberantă, ale căror practici se află în zona cea mai marginală a societății. Aceste grupări, bine cunoscute pentru ostilitatea lor față de progres, care îndeamnă la ruperea individului de societate, nu se sfiesc să readucă în actualitate magia și nici să mistifice idei noi, încercînd, astfel, să atenteze la condiția umană, să transporte omul în domeniul absurdului, al supranaturalului dominator și tiranic.

Prin adevărul faptic și morala pe care o conțin în propria fabulă, întîmplările pe care le publicăm în rîndurile următoare ridică, în fața conștiinței umane, încă o torță care luminează cîteva din tainițele neguroase ale superstițiilor, misticismului și practicilor care lovesc în om și în speranța sa de fericire.

Bolovanii cădeau grei, bufnind înfundat peste capacul sicriului. Era ger aspru și pămîntul înghețase bocnă, încît săpaseră cu greu groapa pentru fetiță. Stăteau toți cu capetele plecate și abia se auzeau murmurele celor care bîiguiau versetele „sfinte". Privirile se furișau, mereu, spre mormîntul proaspăt de alături, acuzînd, parcă, țărîna de peste mort. Ea n-avea cum să fie, însă, vinovată de moartea fetiței, vinovați erau ei, toți, simțeau asta fără tăgadă, în zadar încerca să-i îmbete, cu apă chioară, predicatorul cînd le spunea: „Iehova a chemat-o la el. Asta a fost voia Lui". Dacă n-o țineau în ploaie și frig, pînă a leșinat, copila ar fi trăit. Așa, uite, o băgau, acum, în pămînt.

Lacrimile, ca de obicei, nu spală niciodată nimic, cel mult alină o parte din dureri, pînă se așterne, ca o cenușă, uitarea. Nu trecuse decît o săptămînă de cînd... Da, se prăpădise unul dintre șefii sectei, Precup A., om cu stare și casă bogată, cărula îi organizaseră o înmormîntare de pomină. Iehoviști din toată țara veniseră în așezarea aceasta din nordul țării să-i privegheze și să-i conducă pe ultimul drum pe unul dintre mai marii lor în ierarhia cultului. Mulți rămaseră uimiți de bogăția și fastul cu care era înzestrată locuința, știut fiind că doctrina acestui cult fanatic și reacționar propovăduiește ruperea de civilizație și de avantajele ei, considerînd mijloacele moderne de confort și de informare drept instrumente odioase ale Satanei. Or, ei ascultaseră, cufundați în fotolii, în casa coreligionarului lor, la o stație stereo Akai cîntece care-l proslăveau pe Iehova, în altă încăpere se zărea un televizor în culori, baia avea boiler și gresie ultramodernă, Precup A. trăgînd, vasăzică, foloase grase de pe urma bigotismului adepților sectei „Martorii lui Iehova". Fiindcă, se știe, drept-credincioșii își aduc ofranda lor substanțială într-o cutie ce are drept destinatar o singură persoană: predicatorul. Care nu dă nimănui socoteală de modul în care sînt folosiți banii.

PE PEREȚI

Într-un oraș înconjurat de podgorii, pe o stradă și ea cu nume de butuc, locuia o femeie trecută de 40 de ani, cu fustă lungă, creață și înfoiată. Pe vremea cînd se petreceau cele povestite, eroina cu pricina tocmai exersa profesia de măturătoare de stradă, care reprezenta nu numai ocupația sa de bază, singura pentru care avea calificare, ci și executarea, nu e greu de ghicit pentru ce, a unei pedepse de un an, la locul de muncă. La femeia aceasta, deci, care avea, printre ființele neajutorate și slabe de înger, faima de mare făcătoare de farmece, a poposit într-o zi o bătrînă necăjită foarte. Țica, pentru că așa o chema pe vrăjitoare, a cîntărit-o cu ochi de expert și și-a dat imediat seama că i-a intrat chilipirul în casă. „Fata mea are necazuri cu bărbatul — și-a început bătrîna pasul —, e un destrăbălat, umblă cu alta și ea suferă de se topește pe picioare. Orice am încercat a fost în zadar, așa că am venit la tine, la dumneata, s-a corectat ea, respectuoasă. Am auzit că știi să faci «de adus», fă vraja asta și îți plătesc."

Țica s-a „codit" un pic, atîta doar cît clienta să nu dea înapoi și să rămînă cu senzația că i se face o mare favoare. Apoi a acceptat tîrgul, cerîndu-i o tăcere absolută, altfel „se rupe vraja" și se cheltuiesc în van banii. Fiindcă trebuie să i-o spună de la început: costă mult. Pentru început, 3 000 de lei, un covor persan mare, o carpetă înfloarată și două rațe vii. Odată aduse astea, Țica a „făcut" vraja, rămînînd ca Felicia să-și aștepte bărbatul, care o să apară negreșit, drăgăstos și spășit, n-are decît să-i facă ce poftește după asta, pentru că ei, gata, n-are cum să mai plece, rămîne cu ea. Auzind asta, Felicia s-a înfiorat de o sadică răzbunare: „Lasă că-i arăt eu lui «alta», să mă țină minte".

Din nefericire, rămăsese neclar doar timpul, cît timp să aștepte. O zi... o săptămînă... doamne ferește!, un an? Pai într-un an... A trecut, iată, o lună și jumătate și vrăjmașa aceea nu l-a slăbit deloc din strînsoare pe Gelu, iar divorțul mergea, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, înainte. Mizase corect vrăjitoarea cu fustă creață și înfoiată pe prostia omenească, dar n-a mizat deloc bine pe nerăbdarea femeii tinere, care așteaptă să-i vină, în prag de seară, bărbatul smuls — de farmecele atotputernice ale Țicăi — din brațele nemîloasei rivale. Vedeți, însă, că brațele acelea nu i-au dat drumul lui Gelu și Felicia s-a potopit, numai pară și foc, pe vrăjitoare. „N-a venit. Cînd vine?" Puțin uimită și contrariată, întrucît mînuitoarea de mătură publică nu se aștepta la vizită, a cîntărit-o preț de cîteva clipe cu căutătura ardelată, apoi un venin viclean a început să-i inunde irișii de cărbune: „Înseamnă că i-au făcut farmecu' cu focul... Da' ai tu zăce mii, și zăce chile dă miere?" „Și după asta?" „E al tău". „Bine, fac rost, dar să nu mă amăgești, că e de rău. Îl vreau pe Gelu".

Ceea ce i-a propus întrecea orice închipuire, fiind de o stupizenie cu totul ieșită din comun: în afară de bani, ea o să vrăjească mierea, la miez de noapte, în mijlocul cimitirului și dacă scapă vii — fiindcă li se poate întîmpla orice, atît ei, cît și Feliciei, în momentul în care se va da foc la o hîrcă — ori se dezleagă farmecul, ori cad amîndouă moarte; dacă scapă, va unge cu mierea aceea lemnăria și pereții camerei lor de nuntă și Gelu se va întoarce negreșit. Uite... face asta pentru ea... n-ar trebui, căci e periculos... este de acord sau nu? Împinsese lucrurile pînă la absurd și îmbrînase totul cu o teribilă amenințare, tocmai spre a o determina pe tînără să lase totul baltă. Dar, așa! Felicia s-a

Murmure au fost, nu era, însă, momentul și nici cazul să fie pătată memoria unuia dintre cei mai de vază iehoviști și nici în folosul sectei nu s-ar fi dovedit punerea bunei sale credințe în cumpănă. Așa că ochii s-au închis și spectacolul s-a desfășurat conform programului. Ei bine, în programul acesta figura și participarea unei nepoate, de numai 12 ani, care avea sarcina să recite o „poezie" despre Iehova și despre cel dispărut, o înșiruire stupidă, extrem de lungă și greu de ținut minte. Asta încă n-ar fi fost nimic, fetița putînd, la urma urmelor, s-o citească; vedeți, însă, că tocmai în ziua aceea s-a potopit o ploaie îndesată și rece, iar fetița avea fierbințeală, încît abia se ținea pe picioare. Mama ei a încercat s-o scape de această sarcină, avînd în vedere boala și starea ei, însă tot ce se întîmplă cu omul în acest cult este tot de la Iehova, și, în orice caz, n-ai voie să apelezi la medic ori la tratamentele lui diavolești. Așa că fetița a fost adusă, atunci, pe buza mormîntului în care fusese coborît Precup și pusă să recite. O vreme a stat în picioare, apoi n-a mai putut și s-a lăsat în genunchi, ploaia o udase pînă la piele; pînă la urmă s-a prăbușit, fără cunoștință.

Normal ar fi fost să fie dusă imediat la medic, dar Măriuca a fost ascunsă de către fanatici, încît în zadar au căutat-o medicul, cu milițienii de la post, n-a fost de găsit decît... moartă. S-a stins, fără să-și mai revină, cuprinsă parcă de flăcări, a cincea zi după înmormîntarea predicatorului. Și-acum, iată, bufneau bolovanii peste sicriul ei, și-alții îi murmurau versetele „sfinte".

Știau cu toții că tragedia aceasta va zdruncina multe conștiințe, că va lăsa urme adînci în cugetele vinovate ale oamenilor. Unii, care n-au vrut să admită crima în numele credinței, au dezvăluit autorităților numele făptașilor, ale celor care o obligaseră să recite în ploaie, pînă la leșin, ale celor ce o ascunseseră de medici, care o puteau salva. Și printre acești oameni s-a aflat, cu toate blestemele fanaticilor coreligionari, și mama ei. Care plîngea, la procesul intentat vinovaților, căindu-se cu lacrimi amare pentru rătăcirea căreia îi căzuse victimă, iată, o copilă nevinovată. Copila ei. Și cît se zbătuse s-o scape, fiindcă nu i-o mai lăsaseră acasă, după povestea din cimitir, cînd strigase îngrozită: „Trebuie dusă la doctor, îmi moare fata, trebuie...". O priviseră cu ochi răi, acuzatori, și Măriuca dispăruse. Alergase la dispensar, la miliție, o căutaseră peste tot, în zadar. Abia după cinci zile i-o aduseseră moartă, pe o targă, iar în jurul ei păzeau doisprezece sectanți de vază, care îi cîntau psalmi. „A devenit o sfîntă", i-a zis predicatorul. „Nu e sfîntă, s-a revoltat ea, e moartă. Mi-ați lăsat-o să moară". Atunci au amenințat-o și mai fățiș: „Diavolul ți-a rătăcit mințile. Ai diavolul în tine. Va trebui să ți-l scoatem". Și ea știa foarte bine ce însemna asta. Însemna înfometare și biciuire, pînă la pieire...

Lacrimile, am mai spus, nu spală nimic, dar o trezire s-a produs, totuși, în unii rătăciți în acest cult, interzis de lege și de morala umană, care propovăduiește izolarea, absurdul și penitența absolută, în schimbul unei mîntuiri apocaliptice și al coborîrii, tot mai sigure, spre abisul decadenței. O trezire s-a produs dar... cu prețul vieții unui copil!

OMUL DIN PĂLMIER

La început fusese un cerşetor sadea, care spre a-şi cîştiga bănişorii dădea un spectacol grotesc şi rizibil: îngenunchea la cîte un colţ de stradă, împreuna mîinile a rugă şi le ridica, implorator, spre cer, bolborosind cuvinte neînţelese. Cei prezenţi se distrau de minune, dar nu puteau scoate nimic în plus de la ei pînă cînd nu „cobora" pe pămînt şi zicea „Amin". Atunci începea cu adevărat hazul: „Unde ai fost, Simioane?" „În palmierul sfînt". „Acuma te-ai dat jos?" „Dar cum, n-aţi văzut?" „Şi ce-ai făcut acolo, Simioane?" Însul, care-şi cunoştea bine „numărul", ca şi clienţii, începea să tărăgăneze lucrurile: „Vă spun, dacă-mi onoraţi pălăria". Aceasta se afla aşezată chiar lîngă el, pusă, evident, cu partea goală, care intra pe cap, în sus. Oamenii mai aruncau cîte o monedă, cîte o hîrtie. Dacă grămăjoara se aduna pe potriva aşteptărilor, atunci era dispus să continue: „Palmierul este înalt cît un munte şi se află într-o grădină minunată, în care curg izvoare şi se aud cîntece dumnezeieşti". Cîte unul îl mai întrerupea: „Cu ce ai urcat, acolo, dacă e cît un munte? Are lift palmierul ăsta?" „Nu ştiu, simt că zbor, că plutesc într-o lumină şi, cît ai gîndi cu gîndul, am şi ajuns".

„Mai să fie!" se minunează asistenţa, care ştie, însă, din spectacolele trecute, că nu trebuie să-l ia prea tare în rîs, altfel Simion odată se supără, înşfacă pălăria şi o taie direct la circiumă. Aşa c-o iau mai pe ocolite: „Şi ce faci în grădina aceea, la care ajunge vîrful de palmier?" „Stau de vorbă cu Dumnezeu, cu fiul, cu prea sfinţii..." „Şi ce-ţi zic ei, Simioane?" „Zic să fim miloşi cu cei săraci şi să ne pocăim, că vine sfîrşitul lumii". „E vorba, cumva, de cei săraci cu duhul?..."

Na, că s-a supărat Simion şi a spart bîlciul! Însoţit de hărmălaia băşcălioasă a copiilor, Simion o coteşte spre primul bufet, strîngînd a siguranţă la piept pălăria. Unii rîd din toată inima, alţii îl căinează: „O fi bolnav şi el la cap, sărmanul". Poate că lucrurile ar fi rămas la acest stadiu, dacă pe Simion B., venit dintr-o localitate din Satu Mare, consumator pătimaş al licorilor cu grade multe, cît mai asemănătoare palincii de Turţ, nu l-ar fi zărit, cînd... se dădea jos din palmier, un predicator adventist-reformist. Acesta n-a lăsat asistenţa să-l ia în derîdere şi i-a pus în aşa fel întrebările încît răspunsurile lui Simion, dacă putea s-o fulgere şi să nu mai fie, nu? La un moment dat a fulgerat-o, însă, altceva: „Doamne, dar astă m-a fraierit. Aoleooo... ce m-a mai fraierit!" Şi a pornit ca o tigroaică spre casa înfoiatei, numai că aceasta îşi luase măsuri şi un vînjălău i-a ajutat decis calea. Atunci a cotit-o „disperată" spre miliţie. Aici, a fost pusă să povestească şi iar să povestească, oamenii rîdeau pe săturate şi nu le venea să creadă. Aşa că s-au dus şi ei să vadă pereţii aceia năclăiţi cu miere şi pictaţi cu muşte, s-au dus să-i vadă cu ochii lor; totul s-a dovedit însă stupid de adevărat. Cunosc ei destule unghere obscure ale existenţei unor semeni de-ai noştri, n-au putut să nu se mire, însă, cît de mare este grădina... şi cîte mai pot încăpea în ea.

Zece kilograme de miere. Pe pereţi...!

uimit şi el de importanţa care i se dă, ca şi de suma pe care clientul principal i-a pus-o în palmă, să semene cît mai mult cu „a doua venire a lui Hristos pe pămînt", cînd adventiştii, evident, în cazul de faţă cei reformişti, vor fi ridicaţi cu toţii la conducerea omenirii, pentru o împărăţie fericită de o mie de ani.

O vreme Simion n-a mai apărut la colţ de stradă, să urce în palmier, şi oamenii l-au dat uitării. Iată, însă, că s-a auzit de ivirea, prin adunările nocturne ale sectei, a unui „profet" care, minune, răspîndeşte „mesajele cerului", acum bine potrivite cu „preceptele" cultului, spre pocăinţa şi mîntuirea nesperată a drept-credincioşilor. Iată-l pe Simion în postura nesperată de agent de legătură între habotnicii sectanţi şi divinitatea din grădina fermecată, denumită acum, concret, „rai". Cu cît îi era fantezia mai bogată, cu atît ofrandele erau mai substanţiale şi promisiunile predicatorului mai îmbietoare. El, cel luat în derîdere, ori căinat cu milă mai înainte, stătea, acum, ca un sfînt în mijlocul oamenilor, care i se prosternau, în genunchi, la picioare. Să vezi şi să nu crezi, Simioane, aşa că merită să torni o duşcă în plus pe gît, nu? Nenorocirea e că trebuie s-o faci numai acasă, dacă aude predicatorul c-ai trecut pragul circiumii, s-a zis cu traiul cel bun! Morbul răului s-a dovedit, însă, cu tot nimbul de sfînt şi de profet, cu care i-a învestit secta, mai puternic şi, într-o zi, a plecat de nebun într-o localitate aflată la o distanţă, a gîndit el, suficientă spre a-i scăpa de necazuri şi a făcut-o. Iată. A trecut din bufet în bufet, a dat de băut şi la alţii cu care s-a împrietenit la chef şi a făcut un haz nebun de toată povestea asta, cu „vorbirea în rai", cu palmierul şi „mesajele divine", grozăvindu-se, în faţa celor dispuşi să-l asculte, că el este un „deştept", cu imaginaţie, iar proştii n-au decît să-i înghită balivernele şi să plătească. Ba mai mult, să i se prosternăze şi la picioare...

S-a auzit de isprava lui şi unde trebuia şi unde nu trebuia. Poate că mai marii sectei îl iertau, transferîndu-l în altă parte a ţării, dar nu l-au iertat alţii. Aşa stînd lucrurile, a trecut omul la muncă în folosul obştii, fiindcă societatea nu-i tolerează în rîndurile sale pe vagabonzi, pe paraziţi, pe cei care fug de o muncă cinstită. În reprizele astea, de producţie, îşi mai îmbunătăţeşte repertoriul, jinduind acum după o nouă sectă, nu de alta, dar aici devine şi el cineva, iar „cîştigul" e înzecit. Păcat, însă, că nu se poate bucura de bănişorii dăruiţi de ei după voie, ci doar într-ascuns. E grea şi meseria asta de „ciupit bani" îndrugînd fanaticilor bazaconii!

Grupaj realizat
de VASILE TINCU

FESTIVALUL NAȚIONAL

„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

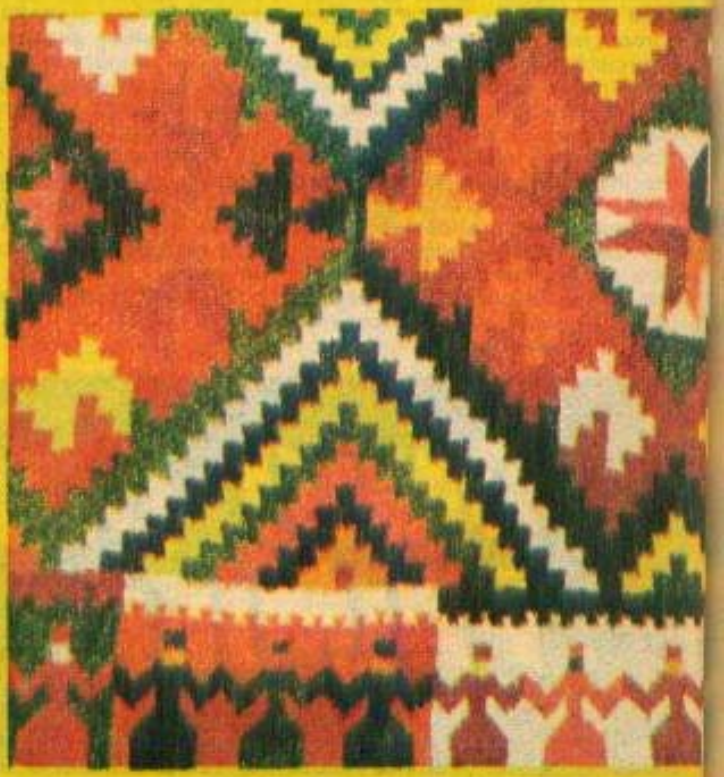

APA VIE A CREAȚIEI POPULARE

...LUMEA CE VORBEA ÎN BASME

Toate florile acestui pămînt, cele cu nume de fete mîndre și zîne diafane, freamătul de codru și luminișul cu păsări, Făt-Frumos și Ileana Cosînzeana, copilul cel năzdrăvan din „Tinerețe fără bătrînețe...", fata moșului cea bună, căprioarele și cocorii, berzele și rîndunelele, stelele și curcubeul, luna și soarele, frunzele și albinele, toate unduiesc în murmur de primăvară sau în culorile rodnice ale toamnei peste întreaga noastră zestre a culturii populare. Covoarele cu flori pe margine, ștergarele în dungi de curcubeu, costumele de sărbătoare, în culorile dragi ale casei părintești și ale patriei, vasele de lut, în formele lor grațioase, prispa cu pridvoare sculptate în lemn ca niște dantele, toate spun povestea neîntreruptă a neamului românesc, a oamenilor vrednici ai acestui pămînt. Astfel, arta populară și literatura orală, basmele, poveștile, ghicitorile, legendele, zicerile, strigăturile, datinile, toate își dau mîna în „cartea", cea fără de margini parcă, a vieții și sufletului românesc, păstrînd și transmițînd din generație în generație firul neîntrerupt al istoriei, înveșmîntînd faptele de eroism și muncă pașnică, vrednicia, cinstea, setea de dreptate, în limba cea dulce, „ca un fagure de miere".

În lumea basmelor și poveștilor, făurite, visate și spuse cu har, în momente de tihnă și vrajă, omul, cel de demult ca și cel de azi, a coborît în cuvînt sărbătoresc nemărginirea vieții, întregul labirint al sufletului omenesc, veșnic viu. De la om la om, întîmplările, emoțiile, experiențele, înțelepciunea plătită cu propriile pățanii s-au acumulat în cuvinte și relatări sumare sau învăluite în fantastic, toate avînd însă în conținutul lor „lumea" cu oglinzile ei multiple, împărtășite de la inimă la inimă, de la minte la minte. Cu o neîntreruptă înțelepciune, basmul românesc ne-a dăruit astfel înalte lecții despre curaj și hărnicie, despre adevăr și demnitate, despre frumusețe și dragoste. De aceea, în sufletul poporului nostru, o poveste echivalează cu o faptă bună. De unde și acea credință, larg răspîndită cîndva, că de casa unde se spun povești nu se apropie nimic rău. Este poate și un sîmbure etic rămas într-o astfel de zicere, știut fiind că orice poveste, basmul cel mai vechi, ține mereu trează conștiința binelui, partea luminoasă a faptelor oamenilor, nădejdea că în lupta continuă dintre bine și rău biruie întotdeauna frumosul, echitatea, dreptatea. Căci oricît de demult și „odată ca niciodată" s-or fi petrecut cele mai nemaipomenite întîmplări, sensul și mesajul oricărei povești au trimiteri educative la viața prezentă, de fiecare zi.

Cel ce a spus la început povestea, basmul, legenda a avut de transmis ceva, o experiență căreia alții și alții i-au adăugat amănunte legate de unele concepții și tradiții moștenite, vrînd totodată să capteze atenția prin amplificarea faptelor, prin transformarea pățaniei în „ceremonia fastuoasă a unor personaje de basm". Astfel, de la o generație la alta, omul din popor a transmis experiența lui de viață, suferințele acumulate din moși-strămoși și cu ajutorul poveștilor și basmelor, al legendelor, și poveților, al proverbelor și al zicalelor. Meditînd adînc și limpede asupra vieții, creatorul, care a fost și povestitorul adesea, nu a memorat pur și simplu faptele nude, așa cum apar ele la prima vedere, ci le-a căutat sensul, cauza, rostul. Punînd în vorbe gîndurile născute în îndelungi mirări și meditații, omul din popor a făcut din poveste și legendă o „carte" de învățătură pentru urmași, un cod de îndemnuri morale fie sub forma exemplelor de urmat, fie sub forma faptelor urîte ce trebuie ocolite, ce trezesc dezgust, oroare.

Cît de mult și de adînc sînt legate de viață toate formele de artă populară, cît de mult constituie ele „bunuri" ale vieții sub forma unui strop de lumină pentru minte și pentru suflet dau seamă atît întinsele și cuprinzătoarele cercetări și culegeri ale specialiștilor etnografi și folcloriști, cît și creațiile culte, moderne, de mai tîrziu. Iar despre povești și basm, despre rosturile sale adînc educative avem mărturie și faptul că a existat cîndva obiceiul ca atunci cînd un om era găzduit la o casă, acesta trebuia să-și plătească ospitalitatea spunînd o poveste. Sau la clăci și alte adunări populare, se mulțumea frumos povestitorului ca la primirea unui dar. Căci povestea, basmul fac să se adune în cei ce ascultă un larg evantai de dispoziții sufletești, de emoții și gînduri. Iar în colectivități, ce stau înmărmurite în urmărirea firului poveștii, se creează o uniune de cuget și sentimente luminoase, ce dau curaj și nădejde în om, în prietenia dintre oameni, în rostul său nobil de a-și trăi destinul în concordanță cu aspirațiile sale de bine și de adevăr.

O bogată sinteză de înțelepciune ce s-a depozitat în basme, a limbii frumos curgătoare ce s-a țesut aici, ca-n covoare și scoarțe țărănești, este versul eminescian „Lumea ce gîndea în basme și vorbea în poezii". A gîndi, a compara, a cumpăni, a raționa, a arăta ce-i bine și ce-i rău, iată cartea de căpătîi a oamenilor, cea dintîi carte de creștere și educație a copiilor. Ochii lor mari, avizi de cunoaștere, sînt cît cerul de încăpători cînd ascultă cele ce se petrec în povestea care ar vrea să nu se mai sfîrșească, într-atîta este de imensă nevoia de asimilare a experiențelor sufletești și de acțiune ale eroilor închipuiți, dar care au fost cîndva, „Odată... ca niciodată".

Pe toate treptele timpurilor, arta populară a dat ramuri tinere, grele de rod apoi, adăugînd vigurosului copac al culturii populare alte și alte cercuri concentrice, spre lauda binemeritată a vigorii și geniului nostru popular.

CONSTANTINA CARANFIL

MESAGERI AI CÎNTECULUI POPULAR

Lucreţia Ciobanu

De curînd, am vizitat-o acasă pe Lucreţia Ciobanu. Ca întotdeauna, amabilă şi optimistă, cu chipul mereu frumos, aproape neschimbat, aşa cum i-l ştim din viaţa de zi cu zi, de pe scenă sau micul ecran.

— *Ce mai faceţi, mult stimată Lucreţia Ciobanu?*

— Mulţumesc de întrebare. Bine! Tocmai m-am întors dintr-un turneu din Maramureş. Minunat colţ de ţară, cu oameni harnici şi cutezători, cu aşezări pitoreşti şi încărcate de istorie şi legendă... Am susţinut acolo nouă spectacole împreună cu Elena Roizeri, Titiana Mihali, Florica Bradu, Nicolae Sabău, fraţii Petreuş, Iancu Furdui şi neîntrecutul nostru taragotist Dumitru Fărcaşu. A fost un adevărat triumf: săli arhipline, aplauze multe, am fost rechemaţi pe scenă de nenumărate ori. Dovadă că minerii, muncitorii, ţăranii, oamenii muncii de pe aceste străbune meleaguri iubesc cu toată fiinţa lor cîntecele populare româneşti, portul, jocul, datinile.

— *Ştim că mergeţi deseori în astfel de turnee.*

— Da, mereu sînt solicitată şi mă bucur. Colaborez cu multe ansambluri artistice din Capitală şi din ţară, printre care „Rapsodia Română", „Maramureşul", „Cîndrelul", „Doina Argeşului", „Plaiurile Bistriţei", „Trandafir de la Moldova". Cutreierăm ţara mereu, în lung şi-n lat. Sînt fericită că pretutindeni cîntecele mele plac ascultătorilor.

— *Aţi avut prilejul să duceţi mesajul cîntecului popular românesc şi peste hotare.*

— În ultimii ani, bunăoară, am fost de două ori în S.U.A. şi o dată în Canada. În S.U.A., am mers împreună cu Ansamblul folcloric „Junii Sibiului". Am cîntat în mari şi renumite săli de spectacol la New York, Chicago, Cleveland. Printre spectatori se aflau şi americani de origine română. Mulţi dintre ei, ascultînd cîntecele noastre cu susur de izvoare, tremur de frunze şi chemări de bucium, plîngeau de emoţie, de dorul arzător pentru locurile de obîrşie. Dorul de ţară este covîrşitor. În toate oraşele americane prin care am colindat m-am bucurat de mare cinste. În presă, ziariştii mi-au spus „statuie de bronz cu voce de aur"...

— *Am răsfoit, aici la dv., un caiet uriaş, în filele căruia, alături de fotografii, amintiri, aveţi numeroase cîntece. De unde le-aţi cules?*

— Toată viaţa am strîns. Zestrea cea mai mare o am de la noi, din Mărginimea Sibiului, dar şi din alte zone apropiate, cum sînt Valea Secaşului, a Hîrtibaciului şi de pe Tîrnave. Unele dintre cîntecele mele au vechime de peste un veac. Generaţii după generaţii le-au şlefuit, le-au dat strălucire. Altele sînt mai noi, din zilele noastre, optimiste şi pline de generozitate, ca şi anii pe care-i trăim. Am adunat cu drag şi pasiune frumuseţi din sufletele oamenilor, inestimabile comori şi le redau tot lor, din toată inima.

Nicolae Vicol

Neobosit căutător şi şlefuitor de nestemate ale cîntecului popular prahovean, a reuşit să-şi strîngă o bogată zestre de culegeri folclorice, o bună parte fiind, deja, înregistrate la radio, televiziune şi „Electrecord". Cele mai multe din cîntecele sale îşi au obîrşia în pitoreştile aşezări de pe văile Doftanei şi ale Teleajenului. Este un statornic colaborator al ansamblurilor artistice „Flacăra Prahovei" din Ploieşti, „Constelaţia" din Braşi şi „Crăiţele" din Valea Doftanei. Consecutiv, la trei ediţii ale Festivalului Naţional „Cîntarea României" i s-a decernat premiul I. Alături de mari interpreţi — Sofia Vicoveanca, Elena Roizen, Valeria Peter-Predescu, Dumitru Sopon şi alţii — pe un frumos disc ce cuprinde o reuşită selecţie de cîntece populare româneşti, se află înregistrată şi o admirabilă melodie interpretată de Nicolae Vicol.

Ana Toma

Mesageră a cîntecului popular moldovenesc de prin părţile Iaşului, meleagurile sale natale, Ana Toma este absolventă a Şcolii populare de artă din Bucureşti, unde a obţinut calificativul maxim. Printre cîntecele sale de început se numără: „Nu ştiu mama ce tot vrea", „Călătorule din drum", „Din Moldova mea", „Mult foc am la inimioară", la care, pe parcursul anilor, s-au adăugat zeci şi zeci de alte cîntece de dragoste, de petrecere şi voie bună.

romanțe. Împreună cu reputate formații artistice, a dus faima cîntecelor noastre în multe țări de pe toate meridianele: Franța, Spania,

R.D. Germană, Norvegia, S.U.A., R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, Turcia, Grecia, Cipru, Malta. De curînd, a sărbătorit 25 de ani de la celebrarea căsătoriei. Are un fiu — Tudorel, elev.

Gheorghe Turda

De loc este din Săpînța-Maramureș, satul vestitului artist popular Ion Pătraș. În timpul liber, tatăl se ocupă cu dulgheritul vestitelor porți de pe Tisa, Iza și Mara, iar mama este una dintre cele mai pricepute creatoare de „cergi de Săpînța". După absolvirea Conservatorului din Cluj-Napoca, în 1973, devine membru al cunoscutului ansamblu artistic „Rapsodia Română" din București, unde se află și în prezent. Și-a format un bogat repertoriu, multe dintre cîntecele sale regăsindu-se pe cele șapte discuri imprimate de „Electrecord". A dus faima cîntecului maramureșean în peste 40 de țări ale lumii. A cucerit numeroase distincții, printre care locul I la patru ediții ale Festivalului Național „Cîntarea României". Soția sa, Elisabeta Turda, de asemenea, este o talentată artistă, balerină la același ansamblu — „Rapsodia Română".

Ștefania Etegan-Dumitrache

A început să cînte de cînd avea 13 ani, la șezătorile și serbările din satul în care s-a născut, Săpata — Dolj, precum și din alte localități megieșe, de pe malul Dunării. A obținut o serie de succese la diferite concursuri și întreceri artistice. Este laureată a Festivalului Național „Cîntarea României". Timp de două decenii a activat ca interpretă la Ansamblul „Nicolae Bălcescu" din Craiova și colaborează îndeaproape cu formațiile folclorice din municipiu — „Mugurelul" de la Întreprinderea „Electroputere", și „Jiuleșul", de la Regionala C.F.R. Este posesoarea unei bogate colecții de costume populare, pe care le îmbracă pe scenă, unele avînd respectabila vîrstă de peste o sută de ani.

AUTOGRAFE
din toată inima

„Dragu-mi-i pădurea vara/ Și doina cîntată sara;/ Doină cînt, doină doinesc,/ Că mi-e drag unde trăiesc..."

„Floricică din cîmpie,/ Mi-em cusut cu drag pe ie/ Rîu din rîurile țării,/ Cum e cerul-n larg-zării,/ Rîu de flori stropit cu rouă/ Pentru viața noastră nouă".

„De ici sînt, aici trăiesc,/ Pe acest pămînt muncesc./ Că mi-i drag unde-am crescut,/ Satu-n care m-am născut".

„Frunzuliță sălcioară,/ Țara mea e-o floare rară,/ Zi de zi înținerește/ Și mai mîndră înflorește".

„România, plai de dor,/ Leagănul românilor;/ România nouă, dragă,/ Te cunoaște lumea-ntreagă".

Rubrică realizată de
AUREL BĂBEANU

Personajul feminin în anul cinematografic 1989

„Mi-ar plăcea să joc o Catarină a zilelor noastre"

Am întîlnit-o prima dată pe **Ruxandra Bucescu** acum 2-3 ani la Costineşti şi am remarcat-o mai ales în filmul „Un oaspete la cină" (scenariul Ion Bucheru, regia Mihai Constantinescu). Am revăzut filmul anul acesta pe micul ecran şi mi-a plăcut din nou această tînără actriţă, care evoluează pe scena teatrului din Botoşani, îşi creşte copilul la Iaşi, la părinţi, şi îşi vizitează soţul, care e actor la teatrul din Piatra-Neamţ (Mircea Rusu). Are o hotărîre şi o fermitate în joc cu totul personale. Ileana din „Un oaspete la cină" e tipul tinerei din zilele noastre, o fată cu picioarele bine înfipte în realitate (vezi şi piesa TV „Proiectul de diplomă", unde interpretează o partitură asemănătoare), o fată care ştie ce vrea şi nu se sfieşte să spună, dar să şi facă ceea ce crede că e bine, mai bine.

— Cum ar trebui să fie personajul feminin într-un film de actualitate?

— Nu se pot da reţete. Depinde de subiect, de întreaga atmosferă a filmului, de momentul în care e surprinsă viaţa acelei femei. Dacă o surprindem numai la locul ei de muncă, e mai greu. Portretul rămîne incomplet. Fiindcă în viaţa oricăreia există şi momente cînd (re)devine nu neapărat „sexul slab", dar oricum mai vulnerabilă. În metrou, troleibuz sau autobuz, cînd are mîinile încărcate de cumpărături, fără ca tînărul atletic aşezat comod pe scaun să facă vreun semn că o observă. Mai există apoi în viaţa oricărei femei momente de impas, de singurătate, de eşec. Nu sîntem perfecte. Şi chiar dacă mai greşim, suportăm apoi consecinţele. Sigur, în poziţia socială a femeii contemporane au intervenit schimbări radicale, revoluţionare. Dar acest lucru l-au înţeles mai mult femeile, nu şi unii bărbaţi.

— Care dintre eroinele din repertoriul teatral v-ar plăcea să o interpretaţi şi pe ecran?

— Pînă acum nu m-am gîndit, dar pentru că m-aţi întrebat, uite, mi-a venit un gînd. În stagiunea care s-a încheiat, am interpretat rolul Catarinei din „Scorpia îmblînzită" a lui Shakespeare. Ei bine, un personaj ca acesta mi-ar plăcea să interpretez într-un film de actualitate...

— Într-un film de actualitate?

— Exact. Personal, eu am înţeles-o pe Catarina cu totul altfel. După mine, Catarina nu e o capricioasă, o încăpăţînată, chiar deloc. E, zic eu, o femeie pur şi simplu mai deşteaptă decît contemporanele ei; e cumva o femeie ce şi-a depăşit epoca. În acest sens mi-ar plăcea să joc pe ecran o Catarină a zilelor noastre; sau poate a zilelor ce vor veni. Dar pentru asta cred că trebuie să apară mai întîi un nou Shakespeare, nu?

Actorul de televiziune

Urmărind-o în cîteva piese TV prezentate în acest an (ca în „Bună dimineaţa, viaţă" de Sorin Holban, în regia lui Nae Cosmescu, sau „Copiii noştri se întorc acasă" de Dan Tărchilă, în regia Olimpiei Arghir) şi remarcîndu-i jocul reţinut, fără zgomote şi gesturi inutile, cu o expresivitate şi mobilitate deosebite ale chipului ei fragil, delicat, în care ghiceşti însă nu doar modestia, ci şi forţa unui joc interior, al unei inteligenţe scenice, m-am gîndit că e păcat cum se lasă suspendate, aşa la voia unui hazard capricios, „tinere speranţe", după o lansare atît de promiţătoare. Mi-am amintit ce mult se vorbea acum cîţiva ani de tînăra actriţă **Ana Ciontea**, în rolul ei de debut din „Întoarcerea din iad" (regia Nicolae Mărgineanu), încununat cu „Premiul de interpretare feminină" la gala filmului de la Costineşti. Ulterior am aflat că în 1984 a primit şi un premiu al A.T.M. pentru partitura din „Piticul din grădina de vară" a lui D.R. Popescu, că, de fapt, prima distincţie a primit-o chiar în anii studenţiei, pentru un rol din piesa „Gustul mierii", jucat la teatrul de la Piatra-Neamţ...

— În ce jucaţi acum?

— În piesa „Constructorul Solness" a lui H. Ibsen, la Teatrul Giuleşti.

— Dar în film?

— Mai mult la televiziune. Am interpretat cam 7-8 roluri în scenarii TV. În general, eroinele interpretate de mine au o notă comună: tinereţea, cu toate caracteristicile ei, mai ales etice: lealitate, fidelitate, puritate, nevoie de adevăr şi dreptate. Gîndurile cele mai vii, mai proaspete le păstrez despre Ana, o eroină din piesa lui Sorin Holban — e vorba de o femeie foarte tînără, care aşteaptă un copil, soţul e plecat la armată, şi ea străbate kilometri, prin viforul iernii, pentru a ajunge la gară, numai pentru că i-a promis că de Anul Nou îl va aştepta acolo, cu cozonaci şi plăcinte făcute de mîinile ei. E impresionantă în neclintirea cu care doreşte să-şi ţină promisiunea, amintind cumva de o altă Ană, a meşterului Manole. Ana mi-a oferit posibilitatea unei implicări mai puţin artificiale, pentru că sufletul şi gîndurile ei curate mă emoţionaseră; iar atunci cînd crezi în personaj,

cînd ajungi să-i stimezi, acest lucru îl simte și spectatorul.

— *Există vreo deosebire, pentru actor, între munca pe scenă, pe platoul de filmare și studioul de televiziune?*

— Multe. Cînd am jucat prima oară într-un scenariu TV, mi-aduc aminte că toate acele aparate mă inhibau, nu înțelegeam fenomenul. Spre deosebire de scenă, unde actorul este singur cu rolul, aici intervine o tehnică complexă de care depinzi: unghiuri, mișcări nefirești, planuri neobișnuite, ecranul foarte mic implică o anume știință în a ți-l face prieten, pentru care nu sîntem pregătiți în institut. Asta nu înseamnă că nu-mi place să joc la televiziune. Dimpotrivă, aici, mai mult decît în teatru, ai posibilitatea să întîlnești și să înveți de la marii actori din alte teatre, ceea ce pentru noi, actorii mai tineri, este o mare șansă.

„Nici nu știți cît valorează părerea unui om aspru"

Maia Morgenstern a terminat I.A.T.C. în 1985 și, după cîteva apariții mai mult sau mai puțin episodice, iat-o interpretînd în acest an cinematografic două din cele mai frumoase roluri feminine, cel al Mariei din filmul „Maria și marea" (scenariu: Radu Tudoran, regia Mircea Mureșan) și cel al Mariei Sinești în filmul lui Șerban Marinescu „Cei care plătesc cu viața" (pentru care a primit o mențiune de interpretare feminină la ultima ediție a Costineștiului).

— Pe Maria am iubit-o foarte mult. De ce? Pentru că firea ei era privită și înțeleasă printr-o optică foarte „feminină". Mereu se contrazice pe sine însăși. E foarte conștientă că îndrăgostindu-se de un marinar, comandant de navă, va surveni, la un moment dat, despărțirea, absența, e conștientă că lamentările ei sînt penibile, nelalocul lor, și totuși nu se poate reține. Cu mintea înțelege, cu sufletul nu poate. Mai apoi, în timpul absenței intervine și o nouă tentație. Dar și puterea de a rezista. Am încercat să joc aceste secvențe ca și cum mi s-ar fi întîmplat mie. M-am ferit de un puritanism fals. Ce vreau să spun? Că Maria nu e un „robot", programat să trăiască și să hotărască totul impecabil, că face și greșeli. Dar, în același timp, are puterea să zică: „am greșit". Vă aduceți aminte, ea repetă des despre mare: „o iubesc și o urăsc". E un aparent paradox. Un paradox care face parte din seria paradoxurilor proprii Mariei. Dar tocmai ele, aceste paradoxuri, fac personajul mai real și deci mai credibil. Filmul, în general, educă, în sensul că te poate face mai bun nu atît prin ceea ce *arată*, cît prin

ceea ce *demonstrează*.

Firește, cine spune că e simplu să creezi (și respectiv să interpretezi) un personaj feminin într-un film de actualitate se înșeală. Dacă n-ar fi decît pentru simplul motiv că viața contemporanei noastre este cît se poate de complexă. Emanciparea a înlăturat definitiv statutul de inferioritate socială și cu ei numeroasele complexe din cugetul ei, demonstrînd, de nenumărate ori în anii noștri, că femeia nu e „sexul slab", opus „sexului tare", ci este un OM, la fel cu toți ceilalți, și bun și rău, și alb și negru. Dar să recunoaștem că însăși afirmarea nelimitată a femeii pe tărîm social aduce în prim plan o diversitate de aspecte legate de armonizarea rolurilor ei, aspecte care ar fi mai mult decît interesant să se regăsească în teritoriul fertil al creației contemporane. Personalitatea femeii zilelor noastre este mult mai complexă decît apare ea uneori pe ecran. Pornesc de la propria mea experiență de viață. Mi-am dorit foarte mult să mă fac actriță. Și am devenit. Dar mi-am dorit la fel de mult să fiu și mamă. Și am devenit. Oricît de greu mi-a fost atunci, pentru că eram încă studentă, ba mă și selecționaseră pentru filmul „Dreptate în lanțuri". În seara premierei am suit pe scenă în brațe cu Tudor, care avea deja 3—4 luni.

— *Soțul dv., Claudiu Istodor, este tot actor, deci o tînără familie de actori.*

— Lîngă un asemenea om, nu doar viața, dar și profesia capătă alte dimensiuni. Nici nu bănuiți cît de valoroasă e părerea unui om aspru. Oricum, după mine valorează mai mult decît a unuia prea îngăduitor, pentru că e consecința unei judecăți exigente, sincere; m-a ajutat foarte mult și în teatru și în film.

— *Să înțeleg deci că va împărțiți gloria cu el?*

— Și cu el, dar și cu mama. Nu vă las să încheiați aceste cîteva rînduri fără să-mi promiteți că o veți pomeni și pe ea în interviu. Care îmi este și impresar, și critic, și spectator, care se ocupă și de educația lui Tudor. Știți, fiul meu are ceva din personajul Maria: iubește și urăște, în același timp, teatrul, fiindcă mă (ne) răpește de lîngă el. Ce ziceți despre un film care să atace o asemenea temă? Dacă mi s-ar încredința mie rolul mamei și l-aș lua și pe Tudor ca actor, ar face un rol teribil!

Interviuri realizate
de **NIKI GEORGESCU**

ŞANTIER LITERAR

În peisajul literar contemporan apar mereu nume de femei, poete, prozatoare, critici literari, traducătoare, multe dintre ele impunîndu-se ca autoare de talent încă de la debut. Pentru a susține permanentul dialog dintre creatori și beneficiari, am oferit scriitoarelor din diferite generații prilejul ca, prin intermediul Almanahului „Femeia", să răspundă numeroaselor noastre cititoare la cîteva întrebări ce țin de munca lor de creație, cu frămîntările, îndoielile, bucuriile și suferințele ce se consumă în „laboratorul" cuvintelor și al emoțiilor, în fapta miraculoasă dintotdeauna ce încearcă a gîndi și a scrie viața. *„Avem nevoie de noi romane, noi piese de teatru, noi poezii, — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la marele forum democratic din noiembrie 1988 — în care eroii principali să fie muncitorii, țăranii, intelectualii, cu preocupările lor, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la făurirea socialismului și comunismului în România".*

IOANA POSTELNICU:

„Nu știu, cînd lucrez, dacă afară e soare sau plouă, dacă e vară sau iarnă. Nu știu decît ceea ce țîșnește — uneori ca apa din izvor — prin vîrful peniței cu care scriu. Peisaje, vîntoase, pîraie însorite, ploi torențiale și oameni. Oameni care trăiesc în natura creată de mine, care trebuie să fie vie, să poată fi receptată de cititor ca fiind reală, inima să-i palpite, lacrima să-i umezească ochii, veselia să-i lumineze chipul. Pentru aceste exteriorizări ale cititorului, scriitorul se izolează în «chilia» lui și clădește ca un harnic constructor «cartea», care pînă la urmă e un edificiu de gîndire, de idei, de frumusețe.

Așa a fost în cei peste 45 de ani de cînd sînt scriitor. N-am scris un singur rînd fără să nu cred în el. Fiecare rînd reprezintă o fărîmă din mine, hrană ce o dau cititorului din toată inima. Acum, după îndelungi ani de dăruire creatoare, vin înaintea cititorilor cu o nouă carte. Un nou volum din ciclul Viașinilor, pe care l-am predat Editurii Cartea Românească. E vorba de al 3-lea volum din epopeea viașină, intitulat **Urmașii Viașinilor**. L-am scris cu pasiune, forță și durere. Da. Așa se scrie o carte. Așa am scris ultimul volum, cu care închei istoria neamului din care mă trag, cu pasiune, forță și durere.

Nădăjduiesc ca și cititorii lui să sesizeze aceste simțăminte care mi-au stăpînit ființa multe, multe luni, în care i-am plămădit pe eroi, i-am adus la viață, i-am făcut să trăiască, să sufere, să iubească și să creeze la rîndul lor ceva care să lase urmă a trecerii lor prin lume. Prin lumea cărții, deci a vieții adevărate".

LUCIA DEMETRIUS:

„Cred că pentru orice scriitor ordinea sau dezordinea pe care și-a stabilit-o pe masa lui de lucru e elementară la începutul elaborării. Dacă stiloul nu e la dreapta, ca de obicei, și sticla de cerneală nu e la stînga, să zicem, emoția cu care își începe lucrul se tulbură. Nu cu «inspirație» (noțiune depășită), ci cu emoție se începe scrisul. Cu concentrare. Organizat, disciplinat, zilnic, de vreme ce ceea ce vrei să spui e în tine, absorbit de mult din afară, nu vine pe neașteptate și la noroc. O nuanță, o amplificare a unei intenții se pot ivi neprevăzut, însă nu ele constituie tema fundamentală. Tema poate fi de mult notată în caietul de proiecte și totuși vremea ei să vină peste mai mulți ani, cînd s-a copt cu desăvîrșire în tine și e trezită de împrejurări, de evenimente.

Te cheamă către ea actualitatea, te cheamă și trecutul din care s-a născut actualitatea, și legătura dintre ele, îți arunci și privirea în viitor ca să-i descifrezi evoluția, te solicită uneori și fantasticul, alcătuit din elemente reale, pentru că mintea omenească nu-și poate imagina altceva decît cognoscibilul, pe care îl recompune într-o formă nouă, asemenea unui caleidoscop răsucit. Și acest fantastic trebuie să aibă o logică a lui, clară pentru lector.

Nu scrii pentru tine însuți. Scrii pentru cei care speri că te vor citi, speri că vor dobîndi ceva din literatura ta. Speri și te îndoiești pe rînd de puterile tale, ești cînd mulțumit, cînd nemulțumit de tine, mai adesea nemulțumit, dar continui, în nădejdea că într-o zi vei izbuti să răspunzi unor întrebări, că nu scrii zadarnic".

DANIELA CRĂSNARU:

„În spatele dezinvolturii aparente a scriitorului (și cu precădere a poetului) se află de fapt un imens laborator de prelucrare a acestui material atît de friabil, înșelător și dificil de «minuit» care este cuvîntul. Spre deosebire de formulele cifrice care pot traduce pentru noi stările de agregare ale materiei fizice și mișcarea, cuvintele nu reușesc decît cu mari pierderi să cuprindă această formă specială de agregare a sufletului care e poezia. Căci ce altceva poate fi poetul dacă nu un Sisif ducînd în spate o piramidă de cuvinte, în speranța că va ajunge să găsească, în sfîrșit, «cuvîntul ce exprimă adevărul»?

Gîndind astfel, mie nu mi-e deloc ușor cu mine. Am o nemulțumire structurală față de tot ceea ce fac, asemeni unui săritor în înălțime, pe care aplauzele care-i însoțesc săritura de doi metri nu-i atenuează totuși amărăciunea că n-a sărit doi și douăzeci.

Cred cu putere că în spatele oricărui act artistic se află un vraf de cărți (nu cred în mitul scriitorului inculț), o experiență de viață asumată și, mai ales, demonul cartezian al îndoielii care-ți asigură luciditatea și îți dă șansa de a nu te îmbăta cu apă rece.

În absența unei tensiuni reale care se suportă pe viu, fără anestezie și cascadori, nu «curg» cuvintele, așa cum nu curge curentul electric în absența polilor opuși.

Am 39 de ani și luciditatea de a nu-mi acorda nici un fel de «circumstanțe atenuante» tipice acelora cărora le e mai comod să se numere la infinit în «echipa de juniori-speranțe» și care uită că în artă de fapt nu prea există «juniorat».

Nu semăn deloc cu ceea ce scriu. Între persoana mea fizică (și socială) și cărțile mele este o distanță de care nici eu nu încetez să mă mir. Înclin să cred chiar că existența mea *în pagină* este mult mai adevărată decît cea reală, cînd simt nevoia să mă protejez de lume și de mine mai ales, cît pot și cum pot. De aceea cred că adevăratul contact cu ceea ce sînt de fapt, cu identitatea mea reală, se poate face mai ales prin intermediul cărților mele.

Și ca să aflu eu însumi mai multe despre mine, m-am hotărît să scriu un roman. Iar tot ce-mi doresc mai mult este să scriu un roman pe care eu însumi să-l pot citi cu plăcere".

GABRIELA NEGREANU:

„Din numeroasele proiecte pe care n-are sens să le divulg (pînă se vor realiza au rolul Minotaurului!), aș vrea să mă refer concret la unul singur, care se află efectiv în lucru. Ideea pornește de la faptul, afirmat pe la începuturile epocii moderne, că indicatorul principal al gradului de civilizație al unei societăți îl constituie tratamentul rezervat și aplicat femeii, modul cum este înțeles rolul ei în familie și societate, drepturile și îndatoririle care decurg de aici, căile ei de realizare și afirmare. Mă interesează să văd cum se reflectă problematica femeii, în timp, în poezia română. Cum se văd femeile pe ele însele? Cum văd relația cu Celălalt — în iubire, familie, societate? Cîtă nevoie au de ocrotire, cum își apără fragilitatea, cum se adaptează rolurilor care li se atribuie, cum își asumă libertatea? — sînt întrebări la care m-am gîndit să caut răspunsul într-o antologie intitulată provizoriu **Imaginea feminității la**

lirica română scrisă de femei. Cum văd bărbaţii aceste probleme — aceasta ar fi tema volumului doi al antologiei **(imaginea feminităţii în lirica română scrisă de bărbaţi)**. Cele două volume ar pune în lumină, ca-ntr-o oglindă, evoluţia diferenţiată a conceptului de feminitate, diversificarea temelor etc. Studiile introductive n-ar ocoli probleme sociologice specifice. Rămîne ca acest proiect să se desăvîrşească".

MIRA LUPEANU:

„Împreună cu Constantin Lupeanu, sinolog pasionat şi apreciat, am dăruit culturii noastre şi cititorilor români un număr însemnat de traduceri din operele cu valenţe universale ale literaturii chineze clasice, moderne şi contemporane. Din anul debutului nostru cu romanul **Cao Yu-Pao**, 1973, şi pînă astăzi, am lucrat cincisprezece cărţi, două cu mai multe volume, titlurile lor indicînd sfera interesului nostru tematic şi estetic, cît şi valorile literare de vîrf pe care le-am promovat: **Lu Sin — Mituri repovestite** (Editura Albatros, 1976); **U Ţing-Zi — Întîmplări din lumea cărturarilor** (Editura Univers, 1979); **Teatru din secolul XX** (Editura Univers, 1981); **Piersică de primăvară** — proză scurtă chineză modernă (Editura Univers, 1983); **Lao She — Patru generaţii sub acelaşi acoperiş** (Editura Militară, 1983); **Wang Meng — Lacul Adînc** (Editura Cartea Românească, 1984); **Shijing — Cartea Poemelor** (Editura Albatros, 1985); **Lanling Xiaoxiao Sheng sau Cărturarul Mucalit de pe Măgura cu Magnolii — Lotus de aur, Vaza şi Prunişor de Primăvară** (Editura Cartea Românească, 1985); **Ye Shengtao — O viaţă** (Editura Univers, 1985); **Feng Deying — Crizanteme de munte** (Editura Militară, 1986); **Poezie chineză contemporană** — antologie — cu şaptezeci de poeţi (Editura Dacia, 1986); **Li Baojia — Întîmplări din lumea mandarinilor** (Editura Univers, 1986); **Shi Naian, Luo Guanzhong — Osîndiţii mlaştinilor** (Editura Militară, 1987, vol. I; 1988, vol. II; vol. III în curs de apariţie; vol. IV în lucru); **Ai Qing — Poeme** (Editura Univers, 1988).

I-am ales pe cei mai reprezentativi scriitori, titlurile de «aur» ale literaturii chineze, tălmăcirile noastre avînd şi un bogat aparat critic, prefeţe, note, bibliografii.

Curînd va ieşi de sub teascurile Editurii Militare cel de-al treilea volum din romanul-fluviu chinezesc **Osîndiţii mlaştinilor**.

În Thailanda, «Ţara surîsului» sau «Ţara frumoaselor lumii», în acest colţ de lume, în care totul înseamnă farmec, miraj poetic, feerie a culorilor revărsate de un soare care întreţine un timp perpetuu luminos şi cald, de o fecunditate copleşitoare, a răsărit, la mijlocul lunii mai a acestui an, pentru a străluci înalt, cu frumuseţea sa gravă, desăvîrşită, «Luceafărul» lui Eminescu, în dublă versiune, thailandeză şi engleză (s-a folosit traducerea în engleză a lui Leon Levitki), apărut ca urmare a strădaniilor şi a dragostei pentru Eminescu a lui Constantin Lupeanu. Era de aşteptat ca Luceafărul nostru, steaua veşniciei geniului românesc, să răzbată peste veac şi să lumineze convingător şi lumea dintre tropice şi Ecuator! Mi se pare un fapt extraordinar şi satisfacţia împlinirii lui mă umple de mîndria că îl pot trăi şi că sînt în măsură de a-l face cunoscut pe această cale cititoarelor Almanahului «Femeia»".

RODICA OJOG-BRAŞOVEANU:

„Dragele mele,

Îngăduiţi-mi acest apelativ, pentru că sînt puţin mai în vîrstă decît domniile voastre, deşi toată lumea mă asigură că par foarte tînără.

Mă numesc Melania Lupu, am şaizeci şi patru de ani şi cinci luni, un obraz de panseluţă, datorii la prieteni şi întreţinere. Locuiesc pe str. Toamnei, împreună cu amicul şi depozitarul de încredere al confidenţelor mele, Mîrciulică. Este un motan negru, originar din Caracal.

Mărturisesc că, primind invitaţia de a vă oferi acest autograf, ne-am pierdut capul de emoţie. Tocmai ne-am întors din vacanţă şi constatăm cu satisfacţie că am slăbit 200 de grame. Mi-e teamă însă că m-am cîntărit fără dantură. Mîrciulică nu este de acord cu acest sol de confidenţe şi îşi închipuie că am pierdut iar o strălucită ocazie de a tăcea.

Din principiu însă, eu nu primesc şi nu dau sfaturi, pentru că fiecare ştie să greşească şi singur. O dovedeşte cu prisosinţă o anumită persoană care de ani de zile scotoceşte prin gaura cheii existenţele noastre. O persoană de o perseverenţă indiscreţie: cinci cărţi în care se ocupă de noi şi se pare că urmează a şasea. Cred că aceasta este o comportare de natură să contrarieze pînă şi firile cele mai blajine. Mie însă nu-mi place să mă cert cu nimeni şi de aceea obişnuiesc să vorbesc singură. Am în plus avantajul că nu sînt contrazisă niciodată.

Iar m-am întins la conversaţie! Dacă vă face plăcere, putem continua la mine acasă. Adresa o cunoaşteţi, numărul meu se află în cartea de telefon. Aş fi fericită să vă ofer o ceaşcă de ceai şi o felie de cozonac.

Şi să nu uit! Am aflat amănunte despre moda din această toamnă. Se poartă ghioceii. La pălării, la cordon, în imprimeuri şi chiar pe mănuşi. Eu mi i-am smuls de la tîmplă şi i-am înfipt la butonieră. Efectul este admirabil. De ce n-aţi încerca şi dumneavoastră, prietenele mele mai vîrstnice? Pe curînd...

Melania Lupu

P.S. Scriitoarea Rodica Ojog-Braşoveanu vă împărtăşeşte cîteva rînduri, prin intermediul Melaniei Lupu, personaj binecunoscut cititoarelor din volumele: **Cianură pentru un suris, Bună seara, Melania, 320 de pisici negre, Anonima de miercuri, Dispariţia statuii din parc.**

Rubrică realizată de
CONSTANTINA CARANFIL

De mult...

În colţul acela
s-a făcut soare,
în glastra cea veche
s-a aninat o floare,
la fereastra din sud
s-a mutat cîmpul nud,
la geamul în care tremură
zarea
s-a ivit cu albastru în spume
marea.

Totul era în pas... haiku
floarea şi cîmpul,
valul şi marea,
inima,
tu.

Spune-mi...

Astăzi m-ai învăluit
în perdeaua ta de frunze,
spune-mi,
de ce te-ai grăbit,
geana grea de nor
n-ajunge?
Vara, fulgurări de fluturi
nici suflare n-am avut
să-mi adun călduri
din luturi
inimii scîntei să-i scutur...

Astăzi m-ai învăluit
toamnă,
de ce te-ai grăbit?

LIDIA NOVAC

Aprecieri internaţionale despre teatrul românesc

„Cel mai bun Hamlet văzut în viaţa mea"

Două reprezentante ale celebrei trupe teatrale engleze „Royal Shakespeare Company" de la Stratford on Avon, o tînără regizoare, Deborah Warner, încununată, pentru spectacolul său cu „Titus Andronnycus", cu premiul pentru cel mai bun spectacol al anului 1988 din Marea Britanie, şi o actriţă, Susan Engel, întrupînd-o pe Constance, în acelaşi spectacol (şi multe alte personaje feminine din repertoriul shakespearean), au fost oaspete ale ţării noastre în primăvara anului 1989. La întîlnirea cu oamenii de teatru români, au formulat aprecieri elogioase despre activitatea noastră teatrală.

— *Cum sînt recepţionate căile româneşti actuale de acces în dramaturgia shakespeareană de către cei mai avizaţi profesionişti ai săi?*

— A fost minunat pentru noi — spunea Deborah Warner —, aceste piese ne-au dat o imagine sugestivă a vieţii teatrale româneşti. Pentru mine, spectacolul „Hamlet" pe care l-am văzut aici a fost o experienţă emoţionantă. Consider că Hamlet întruchipat de Ion Caramitru este cel mai bun Hamlet văzut în viaţa mea. O lucrare strălucitoare, jucată în cel mai încîntător teatru, o formă a inspiraţiei însăşi, care ar trebui să fie văzută pretutindeni. Am fost covîrşite de frumuseţea acestui spectacol. Încă din 1971, cînd Teatrul Bulandra participa la Festivalul internaţional de la Edinburg, am citit în presa noastră că teatrul românesc este unul dintre cele mai apreciate în lume. Turneele trupelor româneşti, cronicile din presa engleză ne-au pregătit pentru această întîlnire directă. Nimic însă nu-i egal cu a-i vedea. Un element de emoţie îl constituie publicul însuşi. N-am fost în nici un teatru care să nu fie plin pînă la refuz de

spectatori între 7 şi 70 de ani. M-a impresionat în mod deosebit participarea publicului la spectacolul „A douăsprezecea noapte" de la Teatrul Naţional. Am avut senzaţia unui spectacol elisabetan. Un asemenea public ne lipseşte nouă azi în Anglia, publicul entuziast pe care-l avea Shakespeare în vremea lui.

Apreciind traducerea ad-hoc propusă de spectacolul „Hamlet", actriţa Susan Engel declara:

— Dv. aveţi un avantaj enorm cînd jucaţi Shakespeare. Dv. vă puteţi „juca" cu cuvintele, noi trebuie să luptăm cu ele. Sînt multe expresii învechite, ce nu mai sînt înţelese azi. Cel mai greu de înţeles mi se pare „Regele Ioan", iar Deborah e o puristă, nu vrea să taie nimic din textul original. Ne-a surprins să constatăm că spectacolul Teatrului de Comedie este conceput ca şi la noi, ca o farsă politică. Secretul oricărei reuşite în teatru, oriunde în lume, şi la Londra şi la Bucureşti, este să-ţi dedici lui toate sentimentele. Fără devotament nu există teatru bun.

Deborah Warner a avut frumoase aprecieri şi pentru spectacolul realizat de Cristian Pepino cu „Visul unei nopţi de vară" (deţinător al unui prestigios premiu A.T.M.-1988 în domeniul teatrului de păpuşi).

— Sînt foarte impresionată de posibilităţile teatrului de păpuşi. În Anglia nu există o tradiţie în acest gen, în care fantezia e nelimitată. M-ar tenta să lucrez în acest domeniu fascinant.

Bun venit în Galaxia păpuşii!

Da, este o galaxie! Organizată după legi proprii, care fac posibil imposibilul, accesibil miracolul, stimulează imaginaţia, construiesc metafora scenică, bună conducătoare a stării de poezie... Planetele acestei galaxii insolite sînt populate de fiinţe ce par cunoscute din cărţile cu poze, din desenele animate, seamănă cu cele aflate în ograda bunicilor sau în grădina zoologică.

Iată, „Ţăndărică" şi teatrul căruia i-a dat numele a împlinit 40 de ani de existenţă! Pe scenele acestuia — de păpuşi şi de marionete — au avut loc peste 100 de premiere, numărul celor ce l-au aplaudat în aceste 4 decenii se apropie de cel al populaţiei ţării, fără a-i pune la socoteală pe spectatorii „de peste hotare, căci „Ţăndărică" a călătorit pe meridianele

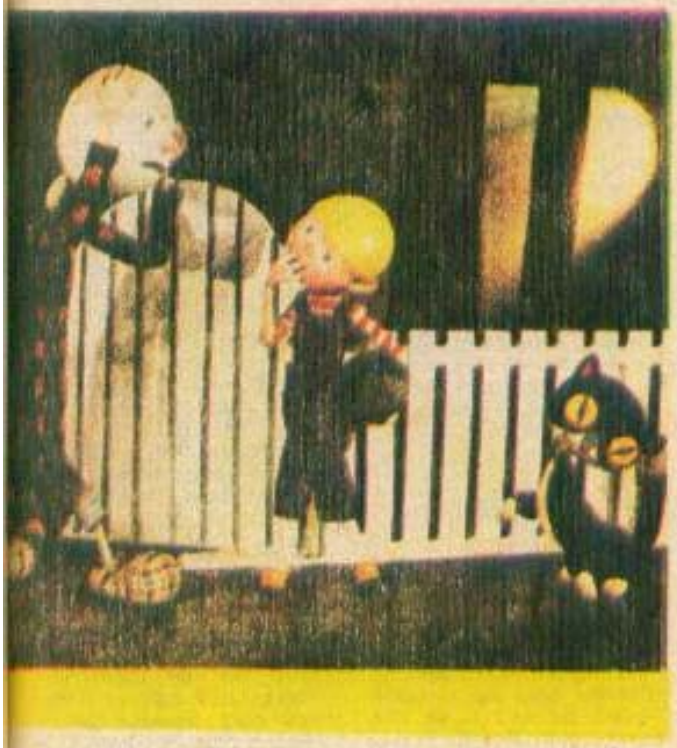

globului, din Spania lui Don Cristobal și pînă în țara „Elefantelului curios" al lui Kipling, din Olanda lui Tyl Ulenspiegel și pînă-n Japonia unde, iată, în 1968 a fost invitat la primul Festival internațional al teatrului de păpuși din Asia. „Țăndărică" a jucat, s-a jucat, cucerind mereu inima publicului, cucerind și premii care-i desemnează drept una din cele mai valoroase trupe alături de „Bread and Puppet", „Yves Joly" și „Puppi di Catagna", numărindu-se printre deținătorii celui mai prestigios premiu al genului, echivalentul „Oscarului", Premiul ERASM, „pentru contribuția sa la dezvoltarea culturii europene".

Aceste diplome, premii A.T.M. și în Festivalul Național „Cîntarea României", mărturii din presa culturală românească și din țările unde au evoluat reprezentanții Teatrului „Țăndărică", veritabile „certificate de garanție" pentru calitatea spectacolelor, atestă explorările, travaliul intens pentru găsirea unor noi filoane expresive într-o artă mereu reinventînd realul după normele imaginarului. (Nu spunea oare Brecht că venim la teatru nu pentru obișnuit, ci pentru extraordinar?)

Să-i citățm și să-i cunoaștem deci pe toți acei nestiuți sau puțin știuți care creează păpușile, le făuresc o lume în care să se miște în voie, oferindu-le apoi actorilor, regizorilor, spre a le insufla viață: scenografa Elia Conovici, creatoarea lui Țăndărică, și artista Dorina Tănăsescu, prima lui „mamă", sculptorul Iulius Șuteu, actorii Brîndușa Zaița Silvestru, Elena Săndulescu, Valeriu Simion și Liviu Berehoi, Mihai Prujinski, Valentina Roman și mulți alții, cei care la matineu, după-amiaza și în spectacolele nocturne pentru adulți sînt prezenți la întîlnirea cu publicul.

Mereu tînărul „Țăndărică", la aniversarea sa, celebrată — se putea altfel? — în preajma Zilei Internaționale a Copilului, a avut ca oaspeți teatre de păpuși din întreaga țară, calificate în etapa republicană a Festivalului Național „Cîntarea României", păpușarii amatori, laureați ai festivalului, ai grupului „Solaris" din Cluj-Napoca, pe păpușarul țăran Ioan Borea, precum și pe reprezentanții Asociației japoneze a spectatorilor pentru teatrul de copii.

Gînduri de pace, de prietenie, de înțelegere animă pe toți cei care, străbătînd „Galaxia păpușii", caută să apere prin arta lor Planeta Albastră a Copilăriei.

OCTAVIA TREISTAR

O viață dedicată teatrului

„Rîsul — o vitamină"

Pe **Marieta Rareș**, decanul de vîrstă al actorilor români, o poți întîlni la premierele teatrale și cinematografice ori la Muzeul Literaturii Române, invitată să evoce personalități ale vieții artistice cărora le-a fost parteneră, prietenă, contemporană. Teatrul radiofonic retransmite înregistrări, intrate de acum în fonoteca de aur, în care Marieta Rareș dă replica unor actori aflați în panteonul teatrului românesc: Maria Filotti, Lucia Sturdza-Bulandra, Ștefan Ciubotărașu etc.

„Moara cu noroc" a lui Victor Iliu, capodopera cinematografiei naționale, ne restituie creația sa în rolul, făcut mai mult din gesturi, priviri și tăceri, al Bătrînei.

Vorbim despre teatru, despre condiția actorului, despre maeștrii săi întru artă:

— Iubeam teatrul extraordinar. Mie spectacolul îmi intra în suflet și în inimă. Credeam în personajul pe care-l jucam. Înainte de premieră, și ziua și noaptea, îmi gîndeam rolul, îmi fixam datele lui, îl îmbogățeam. Și am avut norocul să joc alături de toată pleiada de mari actori de la care am avut ce învăța.

— *Evocați-ne debutul dv.*

— Eram în anul II de Conservator cînd marele Nottara punea în scenă, la Național, „Trandafirii roșii", o piesă istorică a lui Zaharia Bârsan, și avea nevoie de doi interpreți pentru pajii. Profesorul nostru, Nicolae Soreanu, ne-a ales pe mine și pe Marietta Sadova: eram cele mai mici și ca vîrstă și ca statură, ni se zicea „iezii". După absolvire, am dat concurs cu o recitare la Compania Bulandra—Iancovescu—Manolescu—Storin. Sepii Bulandra mi-au fost adeseori „părinți" pe scenă, căci jucam roluri de ingenuă, dar și în viață.

Retrăiește, joacă de fapt cu volubilitate, întîmplări de demult, avîndu-i ca protagoniști pe Ion Iancovescu, Maria Ventura, Ion Manolescu, Vraca, Timica. Notez zeci de titluri de piese, de dramaturgi uitați, dar și Goldoni, Ibsen, Pirandello, Gorki, O'Neill, Anouilh și repertoriul contemporan românesc în care a apărut, îndeosebi după 1947, pe scena Teatrului Municipal (azi „Bulandra"). Cel mai drag i-a fost rolul mamei din „Trei generații" de Lucia Demetrius, spectacol în care juca același personaj la trei vîrste diferite. Îi solicit afișe, programe, fotografii, tăieturi din presă.

— N-am păstrat, îmi răspunde. La ce bun să păstrez, cînd totu-i aici, și-mi arată capul și inima.

Observ, totuși, în cameră, cîteva fotografii, un bust purtînd semnătura Miliței Petrașcu, desene de Ion Anestin și Cik Damadian, care-o reprezintă mereu zîmbitoare, plină de viață. Fotografii alături de prieteni ai familiei — Camil Petrescu, Mircea Eliade, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu. Ma uimește, și îi uimește pe toți cei care-o cunosc, tonusul cu totul deosebit al actriței; îmi ghicește întrebarea și-mi răspunde:

— Sînt o optimistă, mă gîndesc numai la bine.

pentru mine rîsul e o vitamină.

Și iată, pătrunzînd cîteva ceasuri în tezaurul amintirilor unei „mari comediene", cum o caracterizează presa vremii, am înțeles mai bine lecția de optimism pe care o inoculează teatrul celor ce-i iubesc. „Teatrul îi face pe oameni mai buni, îmi mărturisea Marieta Rares, mai comunicativi, îi ajută să privească viitorul plini de speranță".

„Sînt un om modest"

Micul ecran ne-a restituit în această primăvară un moment antologic din istoria artei teatrale: înregistrarea scenei în care Richard al III-lea — George Vraca, interpret inega-

labil al marelui personaj shakespearean — o cere în căsătorie pe trufașa Lady Anne — partitură susținută cu prestanță și patetism reținut de actrița **Lia Șahighian,** în spectacolul montat în 1964 pe scena Teatrului „Nottara" de către regizorul Ion Șahighian. Întîmplarea a voit să ne întîlnim la o manifestare consacrată Centenarului Eminescu, organizată de Centrul de perfecționare a cadrelor medii sanitare, unde Lia Șahighian fusese invitată să susțină un microrecital alături de o fostă „ucenică" a sa întru rostirea versurilor, Sabina Măduța, de profesie asistentă medicală, laureată a Festivalului Național „Cîntarea României". Dialogul care s-a înfiripat cu acel prilej, și a continuat la locuința actriței, a întins punți spre trecut, spre marile roluri cărora le-a dat viață scenică, dar și spre prezentul care-i oferă satisfacții și ca interpretă și ca instructor artistic.

— Spectacolul cu „Richard al III-lea" a avut un succes nemaipomenit, se aplauda minute în șir. Deși mai jucasem cu Vraca și în „Vlaicu Vodă" — eu eram Doamna Clara —, nu putea să nu te fascineze jocul său. Păcat că despre marii actori din trecut au rămas atît de puține mărturii edificatoare asupra măiestriei lor.

— Cum ați devenit actriță?

— Firesc. Mama, Ecaterina Nițulescu, era actriță, am avut prilejul să jucăm împreună în „Înșir-te mărgărite" de V. Eftimiu. Mama era... Mama, iar eu, Sorina. Văzîndu-mă în acest rol, marea actriță Maria Filotti mi-a zis: *„Mi-ai plăcut mult, fetițo!"* Tata era regizor. De mici copii și eu și sora mea, Anca, eram în teatru, asistam la repetiții, la spectacole. Acasă la noi veneau mulți prieteni ai tatei — Bălțățeanu, Jenică Constantinescu, Al. Critico, Mircea Ștefănescu.

— Ce alte roluri s-au întipărit în memoria dv. afectivă?

— Mi-au fost toate dragi, mai ales pentru că mi-au dat prilejul să joc lîngă mari actori. Nu pot să uit spectacolul „Othello" de la Teatrul Național, unde i-am avut parteneri pe Emil Botta — Othello și Mihai Popescu — Iago. Am jucat mult teatru clasic și romantic — Racine, Schiller, Hugo, dar și Cehov, O' Neill. Fiecare rol îl cizelam îndelung, îi căutam nuanțele sufletești care să-i apropie de spectator. Chiar rolurile „mici" m-am preocupat să le evidențiez, să le îmbrac cu date noi. De exemplu, Actrița din „Hamlet", spectacolul lui Dinu Cernescu, avîndu-l protagonist pe Ștefan Iordache, mi-a dat satisfacția de a participa la un succes al teatrului nostru, aplaudat și la Paris, la Köln, la Sofia și la Lisabona. Am fost un om modest, în meseria noastră niciodată nu poți spune: nu mai am nimic de învățat.

Vă reamintim că Lia Șahighian a fost maestră a sportului la tir, recordmană națională și participantă la campionate internaționale. Precizia, finețea, voința, tenacitatea, calitățile necesare sportivului le-a transferat personajelor interpretate. În plus, le-a dăruit poezia pe care, iată, într-o zi de vară, a adus-o cu sine în fața cîtorva zeci de femei a căror profesie este alinarea durerilor. Farmecul sfînt al versului eminescian, restituit de glasul cald, vibrant al actriței, umplea aerul îmbălsămat de flori de tei cu un fluid de trăire, de comunicare, ce face posibil însuși miracolul Artei.

„N-aș putea trăi fără teatru!"

În repertoriul Teatrului (Foarte) Mic, de o bună bucată de vreme, se află spectacolul „Bătrîna și hotul" de Viorel Savin, după ce, mulți ani, artista emerită **Irina Răchițeanu-Șirianu** ne invita la monodrama „Stop pe autostradă" de Aldo Nicolaj. *„Întîlnirea cu Dinu Săraru, cu regizorul Silviu Purcărete și mai recent cu tînărul Cristian Hadjiculea a însemnat o nouă tinerețe pentru mine, descoperirea unor noi mijloace actoricești în atelierul de creație"*, ni se confesează actrița. Ne mai văzusem cu vreo trei veri în urmă, la Costinești, unde fusese invitată și unde susținuse un exemplar recital de poezie la „Gala tinerilor actori". Să nu uităm însă că de numele său se leagă multe din marile succese ale Teatrului Național „I.L. Caragiale", pe care l-a slujit cu credință din 1947 și pînă în 1980. A fost Anca din „Năpasta", alături de Toma Dimitriu-Dragomir și Emil Botta-Ion, a fost Domnișoara Nastasia, a fost Goneril, nerecunoscătoarea fiică a Regelui Lear (Gh. Storin), a fost Femeia-Comisar din „Tragedia optimistă" și doctorița Iulia, cea mai mare dintre „Surorile Boga" de H. Lovinescu, și Maria, luminosul personaj al trilogiei lui Al. Voitin „Oamenii învinși". A întruchipat roluri de femei înzestrate cu o mare forță morală, cărora le-a conferit patos, adevăr uman, credibilitate. Într-un top personal aș aseza totuși pe primul plan, poate și pentru că era un rol de contre-emploi, creația sa din „Orfeu în infern" de Tennessee Williams.

— Eu n-am vrut să joc — rolul era foarte departe de tot ce făcusem pînă atunci —, dar Mony (Ghelerter) a insistat, m-a ambiționat și a ieșit...

— Un succes de zile mari, deși este greu de ales între atîtea roluri strălucite.

— Au fost spectacole solide, făcute cu un respect desăvîrșit pentru public, care au ținut afișul ani de zile. Am avut șansa să lucrez cu mari regizori — Ion Sava, Sică Alexandrescu, Al. Finți, Marietta Sadova, Horea Popescu, după ce în anii debutului mă formasem în clasa și apoi în teatrul Mariei Filotti, lucrasem doi ani sub bagheta regizorală a marelui om de teatru V.I. Popa. Lui îi datorez și marea mea pasiune pentru poezia populară care a reverberat peste ani în recitalul „De dragoste, de viață, de moarte", de la Teatrul Mic.

— Prin prisma experienței dv. artistice, ați putea da o definiție a teatrului?

— Nu mă încumet. Știu doar atît că dacă mă în-

treabă cineva ce iubesc eu mai mult în viață, fără ce n-aș putea trăi, răspund negreșit — Teatrul! El este minunat pentru că ființa vie a actorului comunică direct un mesaj oamenilor din sală. Și teatru nu se poate face decît într-un respect desăvîrșit al actorului față de colegii săi, față de textul autorului, față de public.

Convorbiri realizate de **OCTAVIA TREISTAR**

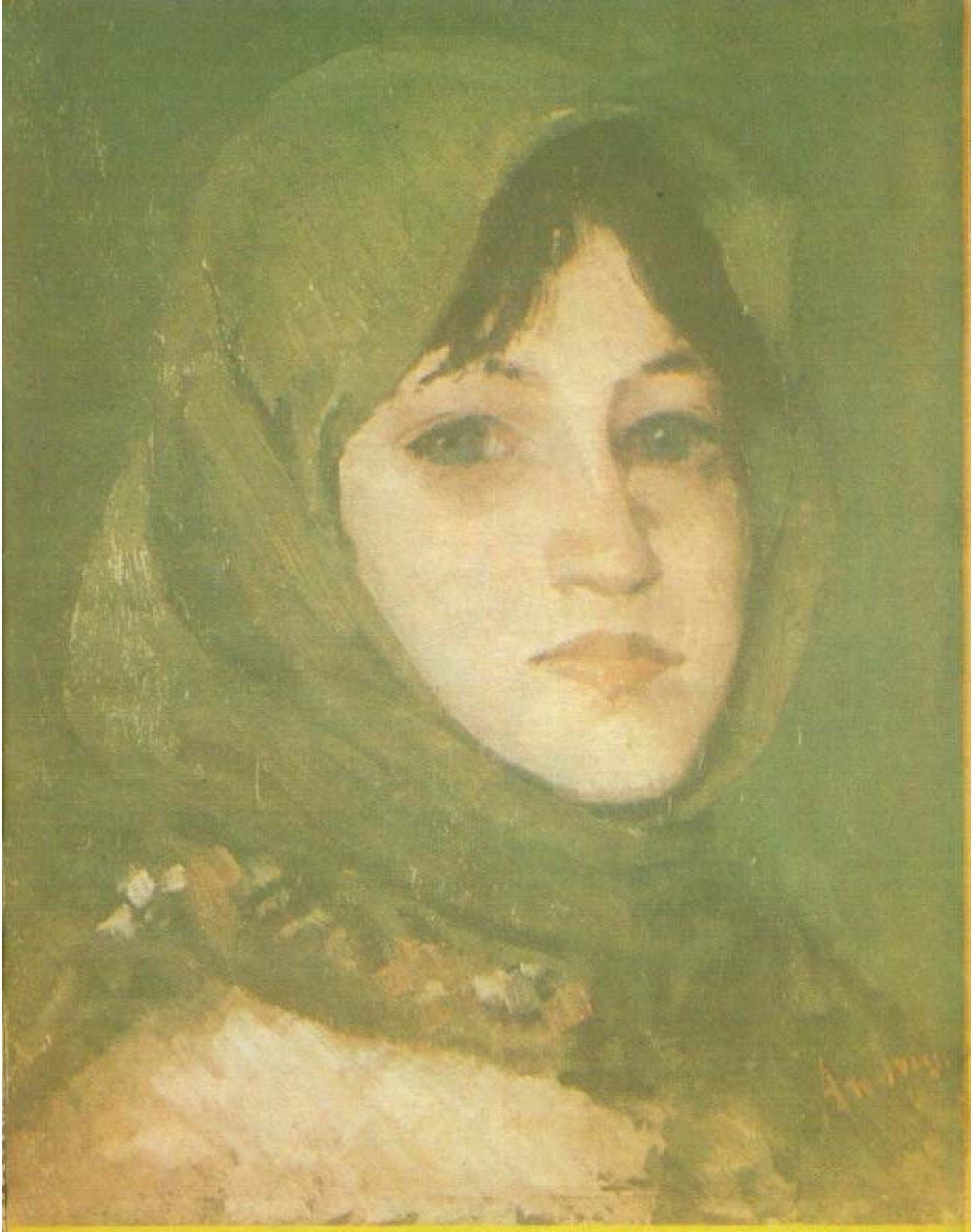

Ioan Andreescu — „BASMAUA VERDE"

PINACOTECA

COMORI ALE PICTURII ROMÂNEȘTI, AFLATE ÎN MUZEUL DE ARTĂ AL R.S.R.

PINACOTECA

Teodor Pallady — „FEMEIA ÎN ALBASTRU"
Corneliu Baba — „CAP DE FATĂ"

PINACOTECA

Nicolae Tonitza — „IRINA"

Nicolae Grigorescu — „FETIȚĂ"

UMOR

— Iubito, spune soțul cu voce somnoroasă, închide televizorul, aprinde veioza și adu-mi ceaiul.
— Nu se poate, sîntem la cinema.

•

— Draga mea, sînt un distrat. În loc să iau un robot care înlocuiește munca femeii în gospodărie, am cumpărat unul care înlocuiește munca bărbatului.
— Nu-i nimic. Pune-l să citească ziarul și hai să mă ajuți să speli parchetul.

•

— Ascultă-mă, Ionele, trebuie să fim atenți ce discutăm; băiatul a început să pună întrebări nepotrivite...
— Da? și ce anume a vrut să știe, de exemplu?
— M-a întrebat adineaori de ce te-am luat de bărbat.

•

— Draga mea, parcă a fost vorba că nu mai discutăm de toată istoria aceea. Mi-ai spus că ai iertat și ai uitat.
— Da, dar vezi că eu nu vreau să uiți că eu am iertat!

•

Încîntat de istețimea fiului său de 6 ani, tatăl îi spune consoartei:
— Uite-l ce deștept e! Inteligența asta o moștenește de la mine, cred că ești de acord?
— Sigur. Pe cea moștenită de la mine o păstrează pentru cînd va fi artist.

•

— Tare n-aș vrea să mergem la acești Popești.
— Crezi că mie îmi face plăcere? Dar gîndește-te cît s-ar bucura dacă nu ne-am duce...
— Ai dreptate, haidem, spuse soția.

•

— Draga mea, cu cine ai stat de vorbă aproape o oră la poartă?
— Cu Popeasca...
— Și de ce n-ai invitat-o înăuntru?
— Era grăbită...

FALS CONCURS DE SCENARII (DE FILM)

Cînd soția e plecată în delegație...

Genul filmului: pentru unii o comedie, pentru alții un coșmar sau poate chiar un S.F. (depinde cu ce ochi citești).

Personajele: un EL și o EA, care vasăzică un cuplu ce a depășit de mult luna de miere, ba și cei 5 ani de... sau 10 ani de...

Decorul: cu excepția cîtorva cadre din pregeneric și final, ce se petrec în vestibul, locul desfășurării acțiunii ar trebui să fie o bucătărie (se poate apela chiar la un „ciné-vérité", adică se poate filma într-o bucătărie reală, așa cum arată ea cînd „soția e plecată în delegație").

Fiind vorba de un monolog interior, dialogurile lipsesc; se aude numai vocea LUI, din off.

Un vestibul dintr-o locuință modernă. Transfocatorul se apropie de ușă și se fixează pe ea; se aude țăcănitul cheii pe dinafară, ușa se deschide. În cadrul ei apare El. Expresie senină, echilibrată, optimistă. Își pune pălăria, pardesiul, haina pe cuier și apoi întinde mîna spre... un șorț de bucătărie, care atîrnă alături. Își schimbă ținuta; în mod reflex, își leagă șorțul peste pantaloni, își suflecă mînecile, apoi, fluierînd, bine dispus în continuare, în drum spre bucătărie, trece prin sufragerie, aranjînd, cu pedanterie, un scaun care i se părea că nu e așezat cum trebuie, încearcă cu degetul dacă nu s-a depus praful pe bufet. După o privire panoramic gospodărească, se îndreaptă spre bucătărie. Aparatul ne dezvăluie o încăpere în care totul strălucește de curățenie și ordine, ca într-un laborator.

Vocea lui (repet, din off):

„Cine ar fi crezut? Nimeni nu zice că un bărbat se poate îndrăgosti ușor de... o bucătărie. Mai ales că și pentru mine, ca și pentru atîția alți bărbați, BUCĂTĂRIA era un cuvînt de genul feminin. De același gen ca și spălarea și călcarea rufelor, ștergerea prafului. Acum însă nu știu ce să zic, nu știu cum o să fie cînd o să se întoarcă..."

Își continuă „inspecția", cu grijă pentru cel mai mic detaliu. Se duce spre fereastră, apoi brusc se oprește, se încruntă. Se vede cum numără pe degete și expresia feței se schimbă evident, liniștea, seninul de pe chip dispar.

Vocea din off:

„Deja trebuie să se întoarcă? Cum să-i spun ca s-o fac să mă înțeleagă ce s-a petrecut cu mine în săptămîna cît a lipsit? Cum să-i povestesc ce-am simțit a doua, ba chiar și a treia zi după plecarea ei în delegație cînd..."

Flash-back:

„...am pătruns în bucătărie și am fost pus față în față cu un morman de vase murdare în chiuvetă, cu oale sleite sub mașina de gătit, cu sticle și borcane goale, de care mă împiedicam la tot pasul, într-un spațiu de neatins pentru mintea, ochii și mîinile mele de bărbat. Deschideam dulapurile suspendate, cu tot felul de cutii, a căror enigmă părea de neînțeles, mă uitam speriat la aragazul care în numai două zile se îmbolnăvise parcă de lepră, așa atîrnau resturile carbonizate pe grătarul arzătoarelor, la chiuveta dublă, al cărei rost nu-l descifram etc. etc. Am trăit atunci un moment de... *Derută* e un cuvînt prea cuminte pentru ce-am simțit. Priveam tot acel haos, paralizat la gîndul că EU trebuie să-l ordonez. Am dat să fug, să plec la... mama. Cu mîna pe clanța ușii, în minte mi s-au ivit însă chipul și vorbele ei care mă povățuia: *„Fiule, nu te speria, gîndește-te numai că există un loc pentru fiecare și că fiecare lucru trebuie pus la locul său"*.

Am intrat din nou în bucătăria dezordonată, cu starea aceea sufletească tipic masculină, care-mi șoptea perfid „nu e demn de tine să faci asemenea lucruri", urmată însă de glasul rațiunii: „Ce vină are Leni că a trebuit să plece în delegație, doar mi-am dorit întotdeauna o soție deșteaptă, școlită..."

Atunci însă s-a produs miracolul. Mai întîi mi-am dat seama că toate acele obiecte neanimate au totuși un „suflet" și că din ostile devin, dacă știi cum să le iei, puțin cîte puțin binevoitoare, aproape fraterne. Apa caldă,

PE TEMA: NOUL NOSTRU TIP DE SOȚ

dacă o potrivești, nu-ți mai oprește degetele, farfuriile nu-ți mai alunecă și reușesc să ajungă în suportul lor de scurs, oalele își regăsesc și ele drumul unele în altele. Deja începusem să descifrez „mecanismul". Mai mult, sentimentul de ridicol față de orgolioasa-mi condiție masculină începea să se neutralizeze. A doua zi, de fapt a patra zi, ca să fiu cinstit, gesturile au devenit mai sigure, mai ordonate, mai coerente. Fără să vreau îmi regăseam în ele ceva din gesturile mamei..."

Amintirile sînt brusc întrerupte de aceleași țăcăniturl ca la începput. Aparatul de filmat se muta din nou în vestibul, transfocatorul se apropie din nou de ușă, de yală, ușa se deschide și în cadrul ei apare EA. Soțul, în bucătărie, e atent la tot acest fundal sonor, prea bine cunoscut. Chipul soției exprimă nedumerirea că EL nu vine s-o întîmpine cu vesnicele reproșuri: „Ce-ai lipsit atîta?", în timp ce în bucătărie chipul soțului exprimă, incredibil: REGRETUL (că în curînd o să trebuiască să-i recedeze locul din bucătărie!).

NIKI GEORGESCU

Te merit eu, oare?

Un film despre condiția bărbatului, în condițiile condiționării ei de către condiția femeii. Acțiunea se petrece în zilele și nopțile noastre.

Personajele:

Ea: laborantă, studentă la seral, necăsătorită. Foarte frumoasă.

El: asistent la o catedră universitară, necăsătorit.

Restul: studenți, cadre didactice, muncitori, ingineri, tehnicieni — deci personaje pozitive și (numai ca întindere a rolurilor) secundare.

Datorită calităților — am putea să le numim ieșite din comun, dacă n-ar fi pe cale de generalizare —, ea se afirmă vertiginos la nivelul secției, unității, sectorului. Activitatea prodigioasă, cu rezultate am putea spune de excepție, dacă n-ar fi întîlnite într-o proporție mereu crescîndă, îi dă un sentiment de realizare plenară, atît de plenară încît eroina noastră constată, la un moment dat, că nu-i mai rămîne nici o clipă liberă pentru sufletul ei, întrucît ziua munceste, iar seara merge la facultate. Constatarea nu o sperie, dar o preocupă, întrucît timpul zboară ireversibil. De aici începe conflictul.

El, un bărbat cam șters și nu foarte hărăzit cu șarm masculin, se îndrăgostește de ea. Sentimentul este profund și complex, de unde și complexele profunde ale eroului: el, un ins relativ insignifiant, relativ urîțel, nici prea realizat (de-abia asistent, la 35 de ani!) și nici foarte afirmat pe plan obștesc, merită oare o asemenea mîndrețe de fată (ce-i drept, acum trecută și ea de 30 de ani), cu un viitor atît de promițător? Cu flerul infailibil de femeie, ea simte că el o iubește și așteaptă declarația; el, din timiditate și complexe, nu o face. Ea numără zilele îngrozită (inutil să precizăm că, între timp, el a cucerit-o prin modestia-i emoționantă); dacă trece semestrul și — cu el — examenul, cînd și cum se vor mai întîlni?

În fine, ziua examenului, trage biletul. Convinsă (și disperată) că totul s-a sfîrșit înainte de a începe, studenta se blochează, tăcerea căpătînd un aspect ostentativ, de frondă. El înțelege, în sfîrșit, cauza rateului și cade pradă celor mai cumplite mustrări de conștiință. Ea înțelege că el a înțeles, ceea ce îi adîncește suferința și-i întărește mutenia. Situația creată pune tăios problema: cum poate promova examenul o studentă care nici măcar nu deschide gura? Și dacă nu promovează, atunci cum rămîne cu promovarea ei? Iar dragostea, dragostea... ce este dragostea, oare: o frînă sau un imbold în viață?

Finalul rămîne la opțiunea regizorului. Autorul filmului are de ales între următoarele soluții: a) happy-end (la reexaminare, ea va promova cu 10); b) final de dramă (examinatorul o va trece cu 6, pe baza răspunsurilor din seminar) și c) final de tragedie (ei se vor explica și ea îi va cere mîna).

ION BUCHERU

— Să vedeți că iar începe să țipe ca îl deranjez!

— Draga, fii și tu mai sociabil!

— Anul viitor mergem la mare!

Aceste fetițe minunate...

O clipă, fetița rămîne suspendată, parcă, între cer și pămînt, zvîcnește, apoi, într-o arcuire măiastră, urmează o plutire de lebădă, apoi răsucirea aceea miraculoasă... Îi ții pumnii, o încurajezi, dorești din toată ființa să izbutească și, iată-o, triumfă; din sală, în delir, izbucnesc aplauzele. Ești mîndru de ea, de parcă ar fi copila ta. Și ești mîndru de ea fiindcă este românca.

De cîte ori n-am trăit, noi, momentele astea extraordinare în ultimii zece, doisprezece ani? Prima stea, care a orbit, cu strălucirea ei, inegalabilă și inegalată, întreaga lume, s-a numit și va rămîne pentru eternitatea sportului Nadia. Ea a fost nu numai produsul de excepție al școlii românești de gimnastică, ci a creat o nouă școală, la cursurile căreia s-a înscris întreaga gimnastică feminină a lumii. Nume mari au mai fost și s-au numit Teodora Ungureanu, Emilia Eberle, Simona Păuca, Ecaterina Szabo și altele, unele preluînd și ducînd mai departe tradiția măiestriei în confruntări din ce în ce mai grele, altele reușind să strălucească doar pentru cîte o clipă.

Acum, alte fetițe minunate ne cheamă spre sălile de concurs, ori ne țintuiesc în fața televizoarelor; ele reprezintă noua generație de aur a gimnasticii românești, a cărei stea, necontestată, rămîne Daniela Silivaș. Alături de ea se află o pleiadă strălucită în frunte cu Aurelia Dobre — campioană a lumii, în anul 1987 —, cu Gabriela Potorac, sau cu nou-venitele în preajma laurilor Cristina Bontaș, Gabriela Gheorghe, Maria Neculiță, Eugenia Popa. Valoarea gimnasticii mondiale feminine crește necontenit, apar, în prim plan, țări care nu de mult se aflau în umbră, precum Canada, de exemplu, întrecerile devin tot mai dure, posibilitatea de a triumfa mereu mai mică. Nimeni nu rămîne pe loc, iar inovația, pe planul măiestriei, al creșterii ritmului și dificultății exercițiilor ridică, proporțional, marja de risc, făcînd mai dese rateurile, dar fără un oarecare risc nimic nu mai e posibil. În acest context, devin cu atît mai valoroase performanțele, de uriaș răsunet, obținute de gratioasele noastre romăncuțe. Vă amintiți? Silivaș — campioană absolută a penultimelor campionate europene —, apoi izbînda Aureliei Dobre la mondiale și, în sfîrșit, victoria triumfală a Danielei Silivaș la Olimpiada de la Seul, unde a pierdut, la o diferență insignifiantă, titlul la indivi-

(Continuare în pag. 90)

O viață în azur...

Le cauți cu privirea, la scara avionului, sau la intrarea în el; sînt acolo, amabile, surîzătoare, frumoase, elegante. Au un „aer" al lor, inconfundabil, ceva din semeția unor gazele care se joacă, grațios, cu infinitul și, oricît ar părea de ciudat, știindu-le alături, ai un confortabil simțămînt de siguranță, devii, parcă, mai curajos. Fiindcă, paradoxal, nu-i așa? — deși accidentele feroviare se soldează, proporțional vorbind, cu mult mai multe victime — nu pui niciodată cu teamă piciorul pe scara trenului, dar pe a avionului, uneori, da.

Le admiri, poate că le și invidiezi puțin, dar... judecînd mai la obiect lucrurile, îți dai seama că, dincolo de toate, meseria lor este, la urma urmelor, grea și solicită niște calități, fizice și psihice, care nu sînt chiar la îndemîna oricui. De altfel, de la această realitate am și început discuția cu tovarășul **Tomiță Teodorescu**, secretarul comitetului de partid al Companiei TAROM, care zicea: „Nu oricine poate deveni însoțitor de bord, iar testele noastre, care stau la baza selectării celor care vin să urmeze cursurile de pregătire pentru această meserie, sînt deosebit de complexe și de severe. Ținuta reprezintă, cum s-ar zice, o condiție a primului pas, sînt alese, însă, fetele care dovedesc o fire echilibrată, robustă, curaj și reacții motorii în momente dificile, o sănătate, fizică și morală, perfectă. Și, evident, să le placă zborul. Și să-l suporte... Abia după aceea intră în discuție cunoștințele de limbi străine, de istorie și geografie, din alte discipline, talentul de a vorbi frumos, cald, convingător, de a povesti interesant. Și de a surîde... surîsul fiind, bineînțeles, foarte important. Fiindcă stewardesa, deși are drept principală atribuție asigurarea călătoriei pasagerilor în condiții de confort și securitate, trebuie să se dovedească, mereu, și o gazdă bună, afabilă, îndatoritoare, pricepută. După cum vedeți, nu este deloc ușor să cumulezi, într-o singură ființă, aceste și încă alte calități, pe care nu le-am enumerat". „Din cîte îmi dau seama, zic, stewardesa întrunește, în acest fel, și condițiile ideale de soție". Rîde: „Le întrunește, sigur că da, nu însă pentru orice fel de bărbat". „Nu înțeleg!". „Păi, haideți să facem o socoteală, cîți bărbați din lumea aceasta acceptă ca soția lor să se afle aproape o treime din viață... în aer? Ca să nu mai vorbim că, de fapt, ele sînt plecate de acasă cam jumătate din timp. Trebuie multă tărie, dragoste și înțelegere, pentru ca un astfel de cămin să reziste. Și familiile lor rezistă, ca ale tuturor oamenilor, au copii, marea majoritate a stewardeselor fiind căsătorite".

În timp ce stăm noi de vorbă năvălește în birou un ciopor de fete, care de care mai drăguțe și mai grăbite. Una tocmai a sosit de la Baia Mare, alta trebuie să plece la Bombay, pe alta o așteaptă o cursă „charter". „Zburăm" — zice Georgeta Dumbravă —, ne așteaptă azurul. Noi trăim o parte din viață în azur...". Știam că Rodica Vătaman-Subțirelu e poetă, iată, însă, că poezia face parte din ființa acestor tinere. Dar și Georgeta scrie, însă în proză, a și obținut un premiu întîi la Festivalul Național al Muncii și Creației „Cîntarea României" cu povestiri pentru copii. „Sîntem femeile fără anotimpuri" — rîde Georgeta, vrînd să sugereze că, acolo, la înălțime, unde timpul parcă se comprimă, vîrsta stă pe loc, la fel și tinerețea. Dar expresia conține și un adevăr concret: fetele zboară, în toate zonele globului, într-o parte e iarnă, în alta primăvară, în alta... Trec prin anotimpuri și doar acasă știu, precis, ce este aceea o toamnă aurie, ori o zăpadă geroasă, care te duce cu gîndul la anii copilăriei.

Rozalia Dobran, cu un ciuf blond și creț, are aproape 20 de ani în aviație. „N-am trăit niciodată cu angoasa pericolului — zice —, noi avem piloți foarte buni, vestiți în toată lumea". Poate de aceea s-a și căsătorit cu un pilot! „Ciudat e, zice Viorica Jipa, că avem o capacitate de dedublare formidabilă. Jos, pe sol, sîntem ca oricare femeie, ne temem și de ghivecele de la balcoanele blocurilor. În avion, însă, sîntem, parcă fără voia noastră, altele". „Acesta e un adevăr, acceptă Dana Bărbuță ideea, fiindcă în avion noi avem răspunderea asu-

(Continuare în pag. 90)

Aceste fetițe minunate...

(Urmare din pag. 88)

dual compus, dar a cîștigat, apoi, trei din cele patru medalii de aur la aparate, demonstrînd, în mod strălucit, că era, la ceasul acela, cea mai bună gimnastă sportivă a lumii. În momentul în care sînt trimise la tipar aceste rînduri, vor fi cunoscute și cîștigătoarele ultimelor Campionate europene de la Bruxelles. Va fi Daniela din nou steaua strălucitoare a continentului? Sau va fi rîndul alteia?

Ceea ce știm cu siguranță acum este că, la lotul național, coordonat de acest tehnician tenace, bun pedagog și de o rară modestie, care se cheamă Adrian Goreac, se lucrează cu daruire și profesionalism, pentru ca fetițele noastre minunate să atingă cotele de sus ale performanței, neprecupețindu-se nimic pentru atingerea acestui țel, fiecare mișcare, fiecare nou procedeu solicitînd o cantitate de muncă dură, pînă la sacrificiu. El este ajutat de un colectiv de tehnicieni redutabili și entuziaști, format din Tatiana Popa, Adrian Stan și Octavian Belu, la eforturile cărora se adaugă contribuția de mare finețe a coregrafei Mariana Dudaș.

Așadar, la lot se lucrează intens, repetîndu-se, cu obstinație, orice mișcare, spre a se ajunge, așa cum se exprimă Adrian Goreac, la acel „stereotip dinamic" în măsura s-o înalțe pe sportivă pe podiumul cel mai de sus al întrecerii, care să-i creeze, adică, șansa că, indiferent de tensiunea întrecerii și de dificultatea confruntărilor, ea „să-și facă, așa cum a învățat, exercițiul". Cîtă sudoare, cîtă muncă cere acest stereotip dinamic nu se știe niciodată. Depinde de talent, de efort, de voință și depinde enorm de firea sportivului. De încrederea în posibilitățile sale.

Stăm de vorbă, într-o cameră de hotel; mai tot timpul fetițele acestea lipsesc de acasă, locuind în hoteluri de pe întregul mapamond. Între timp nu-și neglijează nici învățătura, fiindcă ele — deși urcă treptele marii performanțe sportive — nu trebuie să rămînă în urmă nici cu pregătirea pentru muncă și viață. Silivaș nu mai este fetița expansivă de acum cîțiva ani, a crescut, are 19 ani. Privind-o, n-ai crede; are, încă, aspect de copilă cuminte și la locul ei. Lucrează enorm, fără îndemnuri, fără ragaz, constituind, și din acest punct de vedere, un model în lot, urmat cu admirație și prețuire cu totul deosebite de mezine, precum Camelia Mîndricel, Nicoleta Toma, Maria Neculiță sau Lăcrămioara Filip, care nu și-au „făcut" încă un nume, sau de altele, ca Gabriela Potorac, sau micuța Cristina Bontaș, celebre deja în lumea specialiștilor. „Gimnastica — zice Adrian Goreac — *este un fenomen cu o dinamică proprie. Școala exigențelor emise de Federația Internațională de Gimnastică solicită mereu elemente noi, cu grad de dificultate sporit, de valoare mare... și dacă te surprinde pe o generație mai slabă... Deocamdată avem în lot sportive de excepție și fetițe de mare perspectivă. Școala românească de gimnastică nu rămîne pe loc. Uitați-vă la Daniela, are o tărie interioară extraordinară, dublată de talent și muncă. Este, cum a fost numită de francezi, „sportiva metalica", cu o tenacitate și forță psihică de fier. Despre Aurelia s-a zis că reprezintă, în gimnastică, după Nadia, grația, frumusețea...*" Iată, însă, că „steaua grației" mondiale, Aurelia, intră pe ușă și-l roagă pe antrenorul Adrian Stan să-i mai curețe, cu lama, bătăturile din palmă. Of, cum arată palmele acestor fetițe, din pricina paralelelor! Adrian Stan, fire blîndă, apropiată, oficiază, cu gesturi de părinte grijuliu, o treabă în care, se pare, a devenit expert. E foarte drăguță și zveltă Aurelia, are în ea ceva care te îndeamnă s-o ocrotești, s-o iubești. „*Îi iubesc pe acești copii*, zice Adrian Goreac, *ei se supun unor eforturi cu totul complexe și deosebite, e atît de intensă munca, încît nu poți să nu-i iubești. Fetițele care rezistă, și urcă, ajung să strălucească. Exemplul la zi: Cristina Bontaș*".

Aurelia pleacă. Țin foarte mult antrenorii la ea: „*Din păcate* — aud —, *privim prea mult, uneori, la strălucirea medaliilor și uităm omul. După mondiale, Aurelia a suferit un traumatism la articulația genunchiului, suportînd trei operații. Medicii excludeau posibilitatea de a mai face gimnastică, noi am demonstrat contrariul. Dacă înainte cu trei săptămîni de Olimpiada ne întreba cineva: «Poate merge Aurelia la Seul?», răspunsul era: «Trebuie să meargă, dar ce va face acolo nu mai știm». A concurat cu șoșbe metalice la picior, numai cu o lună și jumătate de antrenamente. Și a ocupat locul 6 în lume, deși, practic, era o handicapată. Mie mi se pare extraordinar*". Care rămîne șansa actuală a Aureliei? „*Ca a oricăreia din echipă: poate ajunge din nou sus. Depinde, în primul rînd, de ea*".

Vine apoi vorba despre Potorac; fata a mai crescut, pubertatea își spune cuvîntul, este „sub nivelul de la Seul, dar poate reveni". Steaua care se afirmă acum, cu deosebit aplomb, se numește Cristina Bontaș. O fetiță neașteptat de matură, harnică și dotată. Poate că, dacă va ajunge să-și diminueze emoțiile, va străluci la fel ca Daniela, sau chiar ca Nadia. „*Toate*, zice Adrian Goreac, *pot triumfa în contextul valorilor mondiale. Numai că va fi mereu tot mai greu*".

Greu a fost întotdeauna. Noi avem însă deplină încredere în aceste fetițe minunate și în maeștrii care le pregătesc. Sîntem siguri că, din școala românească de gimnastică, vor țîșni pe firmamentul marii performanțe stele noi, care să ne umple inimile de mîndrie și să ne bucure, ca și pînă acum, sufletele cînd le vedem urcînd pe primele trepte ale podiumurilor. Excelsior!

O viață în azur

(Urmare din pag. 89)

pra celorlalți. Cînd apar momente mai dificile — traversarea, de către avion, a unor zone care produc oarecare zguduraturi — n-avem timp de noi, totul e ca pasagerii să nu se neliniștească". Viorica are soțul inginer și un băiețel în clasa a treia. În urmă cu zece zile se afla la Singapore, iar băiețelul făcuse... 40 de grade temperatură. Cum să-l ajute de la distanță asta? „Noroc că am un soț extraordinar". Într-adevăr, fetele astea au nevoie, ca de aer, de o familie puternică, unită și înțelegătoare. Ioana Economu trece ca o furtună: „Plec chiar acum, la un capăt al Asiei. Trecem noi peste continente, trece și vremea peste noi, dar rămînem aceleași". Este un tezaur de optimism și voie bună. Unde apare ea, apar veselia, bucuria de viață. „Drum bun, Ionică! Și zbor ușor!"

Elena Amariuței este comandant adjunct al detașamentului însoțitorilor de bord și secretara organizației de partid de aici. A absolvit două facultăți și are o experiență vastă. „Bărbatu-meu zice că sînt femeia cea mai stabilă de pe glob, șase săptămîni sînt acasă și numai... zece luni și jumătate sînt plecată". Exagerează, desigur, dar lipsa de acasă e o realitate, de care trebuie să se țină seama cînd fetele își întemeiază căminul. „Comportarea etico-profesională e un criteriu de bază al evaluării muncii noastre, zice. Fiindcă nu sîntem doar însoțitoare de bord, sîntem, peste hotare, reprezentante ale țării. Și trebuie să corespundem, cu demnitate și mîndrie, acestei calități".

Așa este, bineînțeles. Acest lucru îl știu stewardesele mai experimentate, îl învață cele care abia încep să zboare, ca Violeta Iovanescu, Geanina Teică, Ileana Bîzna sau Dana Manu.

„Zborul se află în noi", zice, cu o patimașă lucire în ochi, Elena Amariuței. Zborul... Poate că nimeni nu i-a subliniat trăirea acolo, în înălțimi, ca fiica moților din Apuseni, Rodica Vataman-Subțirelu, poeta companiei. Și nu pot să încheiu acest reportaj despre frumoasele temerare ale aerului decît cu minunatele ei versuri: „*Acum/ Aici/ Mă simt o farîmă de țară/ Purtînd în înălțimi dor de Carpați/ De apele cu cîntec românesc/ De codrii cei mareți/ Mi-e drag zborul păsărilor albe/ Și nostalgia dragostei de zbor/ Iubesc casa noastră, cu dor în fereastră/ Acum/ Aici/ Mă simt o farîmă de țară*".

Așa și sînt fetele noastre, oriunde s-ar afla ele, în zbor, pe aeroporturi sau pe străzile orașelor lumii. Românce frumoase și demne, care se simt ceea ce sînt și le dă forță și mîndrie, adică „o farîmă de țară".

Reportaje realizate de
VASILE TINCU

PENTRU VOI, COPII!

ȚUP

Cînd Radu m-a întrebat ce aș dori mai mult și mai mult să primesc în dar, de ziua mea, nu am stat prea mult pe gînduri.

— Un cățel, unul adevărat, care să scoată limba și să dea din coadă, care să meargă cu mine la grădiniță și cu care să alerg prin iarba înaltă din curte. Îmi doream cu atît mai mult un cățel, cu cît auzisem că aceste animale sînt foarte prietenoase, îndeosebi cu copiii.

Poate de aceea, cînd Radu a apărut în casă cu Țup în brațe, am crezut că-mi ies din piele de bucurie. I-am spus Țup, pentru că nu ședea o clipă locului, cît era de mic ne sărea în brațe. Țup era un pui de lup cu ochi foarte ageri și un nas care adulmeca și pufnea întruna.

Se simțea foarte bine printre noi, dar cînd a plecat Radu a început să scîncească. Eram jignit, pentru că nu-mi puteam imagina cu ce este Radu mai breaz decît mine. Știam că la vechiul lui stăpîn, lui Țup îi era rezervat un coteț în fundul curții. Ei bine, la mine o s-o ducă împărăteşte. Seara l-am luat în camera mea, am răsturnat dintr-un sertar jucăriile și l-am instalat, în locul lor, pe Țup. Nu știu ce educație i-a dat Radu (cred că foarte proastă) pentru că Țup a început întîi să se smiorcăie, pe urmă să schelălăie și să pufnească de nu puteam închide ochii. Dacă l-ar fi auzit cineva putea crede că îl chinui. M-am enervat și pînă la urmă i-am dat vreo cîteva. Cred că i-aș mai fi dat încă, dar începuse să mîrîie amenințător. Pînă la urmă a adormit și el, dar mereu se trezea și scîncea ca un prefăcut ce era.

Dimineața, frînt de oboseală, am ieșit tiptil și n-am vrut să știu de el pînă la prînz, cînd m-am dus din nou în recunoaștere. Am deschis încetișor ușa, dar el ședea probabil de mult la pîndă. A țîșnit din cameră, de acolo în curte și... pe-aci ți-e drumul. Cu chiu cu vai l-am adus înapoi și am încercat să-l iau cu binișorul. I-am propus prietenește să-mi dea lăbuța pentru împăcare. Mi-a întors spatele și continua să scîncească. M-am hotărît să-l supraveghez să văd pînă unde merge cu încăpățînarea. M-am așezat pe iarbă sub un pom, dar soarele m-a moleșit. Ațipeam, iar mă trezeam și de fiecare dată îl surprindeam pe Țup cercetîn-

du-mă. Dar imediat închidea ochii.

După un timp mi s-a făcut foame și sete și am intrat în casă. Mama a strîns resturile de mîncare și mi-a spus:

„Sînt pentru Țup. Nu știu ce i-ai dat să mănînce de dimineață, dar cred că nu e mofturos". Am luat vasul și atunci mi-am dat seama că mă gîndisem la orice, doar la hrana lui Țup nu. Pînă atunci nu avusesem în grijă nici un cățel adevărat. A mîncat, bineînțeles, tot, a băut apă și cînd mama s-a ivit în prag, s-a apropiat de ea și i-a lins mîinile. Mie mi-a aruncat o privire indiferentă și pe urmă s-a așezat cu botul pe labe. Eram foarte trist. Am fugit în camera mea și m-am trîntit pe pat. Eram și obosit, așa că am adormit, cred, destul de curînd. Poate am visat ceva urît, nu țin minte, dar știu că am plîns în somn. M-a trezit însă un zgomot ciudat: era Țup. Ricîia cearșaful și se chinuia să-mi întindă lăbuța.

O POVESTE DE DEMULT

— Din ce carte este povestea asta, mămico?

— Povestea asta? Nu știu, să-mi amintesc, fata mea! O știu de mult, tare de mult...

Poveștile copilăriei! Cei mai mici poate cred că vine o vreme cînd poveștile sau cărțile cu basme, odată înlocuite cu cele de școală, sînt date deoparte, uitate. Poate, într-adevăr, cînd în bibliotecă se adaugă unul după alta manualele școlare mai mutăm cărțile de povești în vreun alt raft. Dar de uitat nu le dăm uitării. Așa cum nu uităm unele întîmplări ale copilăriei.

...Eram în prima clasă de liceu, cînd bunica a căzut la pat, răpusă de boală. Nu era zi în care să nu-mi petrec cîtva timp cu ea, stînd de vorbă, ajutînd-o să mănînce sau să se îmbrace. Cînd mă vedea pe mine, cea mai mică dintre nepoate, în ochii ei triști, aproape indiferenți, aparea o luminiță vioaie și parcă întreaga ei ființă se întorcea la viață.

— Ce-ai făcut la școală, draga mea? Iar cînd îi arătam carnetul cu note bune mă mîngîia pe cap cu mîna ei plăpîndă.

Alteori, o interesa ce învăț, se minuna auzind cîte țări sînt pe lume, cum a putut dura un război o sută de ani și cîte altele. Dar mai ales îi plăcea să-i citesc din cărțile mele de lectură. Mă urmărea atentă, se încrunta sau zîmbea, după cum era povestea.

Nu știu nici azi cum s-a întîmplat, dar de o vreme îmi petreceam mai mult timp cu prietenele. Ba ne plimbam, comentînd întîmplările de la școală, un film, o carte. Azi așa, mîine așa, fără să observ, începusem să trec tot mai rar pe la bunica. Într-o zi mă rugă să-i citesc ceva. Am alergat și am luat o carte la întîmplare, apoi răsfoind-o m-am oprit la „Povestea unui galbăn" a lui Alecsandri, pe care am început să i-o citesc. Pe la mijlocul poveștii au răzbătut de afară vocile tot mai insistente ale fetițelor care mă chemau.

— Sînt fetele, bunico, plec puțin, și am închis degrabă cartea, aruncînd-o aproape pe măsuță.

— Pleci? Mă întrebă descumpănită bunica. Și cum se termină povestea? Ce se întîmplă cu Zamfira? O găsește flăcăul ei, scapă de robie?

— O să-ți spun altădată, bunicuțo. Mă așteaptă fetele.

— Bine, bine, sigur, du-te, fetița mamei, îmi răspunse bunica cu o voce stinsă și cu ochii plini încă de nedumerire sau poate și de tristețe.

Peste cîteva zile bunica s-a stins. Am plîns atunci și mult timp am simțit lipsa duioșiei ei.

...Făcînd ordine în fosta ei cameră, mama a găsit într-o zi cartea și mi-a înapoiat-o.

— E a ta, fetițo, mi se pare. Tare îi mai plăcea bunicii să-i citești. Am luat încremenită cartea. Un colț de pagină era îndoit. Și dintr-o dată mi-au răsunat în minte, ca un sfredel dureros, întrebările bunicii: „Și cum se termină povestea, ce se întîmplă cu Zamfira?..."

Păstrez și azi cartea de atunci, îngălbenită de vreme. Poate odată o să povestesc secretul ei copiilor, ca în cărțile copilăriei lor să nu rămînă nici o pagină îndoită!

Povestiri de
CONSTANȚA NICULESCU

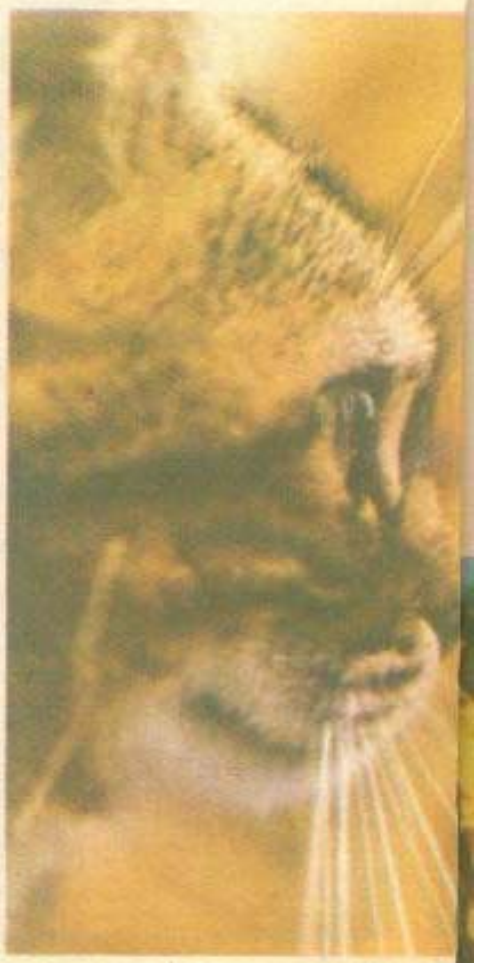

Miau, miau, miau — vreau
să vă spun
Că n-am luat micul dejun;
Țuști, îmi trece pe sub nas
Șoricelul cel mai gras.

Păsările se înțeleg între ele prin „limbaje" diferite, ca și oamenii. Cu ajutorul înregistrărilor s-a dovedit că aceleași păsări dintr-o anumită regiune se înțeleg între ele prin sunetele pe care le scot, dar rămîn indiferente la glasul aceleiași specii dintr-o altă regiune a globului, deși în aparență sunetele sînt asemănătoare.

Noi în schimb întins-am masa,
Oaspeți ne-onorează casa.
Poftă bună, tuturor,
Mari să creștem, mor, mor, mor!

Și de-o fi să mai rămînă
Vreo mîncare cu... smîntînă,
Frigiderul-i natural
Și-o păstrează ideal.

Maimuțele din Japonia sînt singurele care pot să viețuiască într-o regiune unde temperatura coboară în timpul iernii sub 0°C. Ele pot fi întîlnite în toate insulele japoneze, în afară de Hokkaido. Le place să trăiască în grup, o familie avînd între 30 și 150 de membri. Iarna sînt surprinse adesea stînd înghesuite una în alta pentru a le fi mai cald. În regiunea termală Shiga, un grup numeros, format din mai multe familii de maimuțe, a devenit faimos prin faptul că în timpul iernii se oploșește pe lîngă apele calde, unde se scaldă nestînjenite.

Îmi permiteți, doamna mea,
Încă-un dans și-o temenea,
Nici galop, nici trap, nici șa,
Valsu-i rege, hi-ha, ha!

— Ascultă, să știi că în cadă mai trebuie și puțină apă!

- Ce-ai spune dacă întorcîndu-te acasă de la școală ai întîlni un balaur cu două capete?
- Păi, ce să spun? „Bună ziua!", „Bună ziua!"...

Știați că...

...Un stejar cu trunchiul de 37 cm diametru are aproximativ 119 000 de frunze, în timp ce un pin cu trunchiul de 60—70 cm diametru poate avea 30—40 milioane de frunze-ace?

...Un stejar elimină prin „transpirație" în decursul unei veri călduroase aproximativ 10 tone de apă?

...Cea mai mare frunză o are un arbore ce trăiește în Brazilia, dimensiunile ei putînd atinge 3 m?

...În Africa ecuatorială cresc aproximativ 3 000 de specii de arbori, dintre care peste o mie au înălțimea de 30—60 m?

Rubrică realizată de
CRISTINA BĂLTEANU și AURORA INOAN

O PREMIERĂ FILATELICĂ

Lumea minunata a filmelor romanesti de desene animate s-a inscris si in preocuparile celor care transpun pe minusculul ecran al marcilor poştale imagini din cele mai diverse domenii de activitate.

Consemnam deci, cu satisfacţie, faptul ca Posta Romana a pus de curind (septembrie 1989) la dispoziţia tinerilor colecţionari o serie de marci poştale reprezentind secvenţe şi personaje indragite din filme romanesti de desene animate, emisiune considerata o premiera absoluta in filatelia noastra.

Realizate policrom, avind o ţinuta artistica, grafica şi tipografica demna de remarcat, cele 8 marci postale ale emisiunii au in imagine, in ordinea valorilor nominale, salamandra şi pinguinul — intr-o secvenţa din filmul „Pin-Pin" (0,50 lei) —, Maria şi „Incurca-Lume" din „Paţaniile Mariei" (1 leu) —, baieţelul si raţusca nazdravana din „Gore si Grigore" (1,50 lei) —, o scena din aventurile celor 4 personaje de pe insula Cocos din „Cine ride la urma" (2 lei) —, Gruia lui Novac din filmul „Novaceştii" (3 lei) —, Mihaela si caţeluşul ei din serialul cu acelaşi nume (3,50 lei) —, personajul principal din filmul „Harap Alb" (4 lei) — şi, pe ultima marca a seriei, celebrul „Omuleţ" din filmul „Homo-Sapiens" (5 lei).

Cei mai tineri dintre colecţionari, dar nu numai ei, au astfel prilejul sa aşeze in filele clasoarelor o emisiune mult asteptata si indragita, iar tematicienii îşi vor completa exponatele cu prima emisiune de marci postale „Desene animate din filme romanesti", ce este insoţita, desigur, de plicuri şi ştampila „prima zi".

SILVIA MANOLIU

Încercaţi să aflaţi, dragi copii, ce drum trebuie să aleagă vrăbiuţa pentru a ajunge la căsuţa ei.

VENIAMIN CHIŢU

(Răspuns: „C")

Întrebări...

— Mămico, de ce plouă? întrebă băieţelul de patru ani.

— Ca să crească cerealele, fructele şi legumele.

— Atunci de ce plouă şi pe trotuar?

•

Oana, în vîrstă de trei anişori, îşi întreabă tatăl:

— Tăticule, erai băieţel sau fetiţă cînd erai copil?

•

— Mămico, noi încuiem uşa de la intrare noaptea?

— Desigur?

— Atunci pe unde-mi intră visele?!

• •

Măriuca văzu o vacă bălţată şi întrebă:

— Şi laptele ei are pete?

•

— Bunico, vrei o felie de prăjitura? întrebă Iulia.

— Nu, mulţumesc, draguţă.

Iulia rămase tăcută cîteva clipe, apoi spuse:

— Acum întreabă-ma tu. Poate că vreau eu o felie.

...şi răspunsuri

— Puişor, nu ştii unde-i răzătoarea noastră? strigă mămica din bucătărie.

— Ba da, am aruncat-o la gunoi.

— De ce?!

— Fiindcă era plină de găuri.

•

Profesorul le vorbea elevilor despre corpurile cereşti:

— Cine-mi poate spune ce s-ar întîmpla dacă soarele s-ar stinge pe neaşteptate?

Bogdan ridică mîna.

— Mi-ar dispărea toţi pistruii...

•

— Cîţi ani ai, băieţel?

— Cum sa va spun dacă am mănuşile pe mîini? făcu băieţelul uimit.

•

— Ce ţi-a plăcut cel mai mult la poezia asta? îl întrebă profesoara pe Constantin.

— Că este scurtă...

•

— De ce te-mpiedici la fiecare pas? îl întrebă bunicul pe Viorel.

— Şiretul ăsta îşi vîră mereu capul sub pantof!

•

Matei, în vîrstă de trei ani, îşi văzu umbra pentru prima dată:

— Ce e asta?

— Umbra ta.

— Şi de ce arăt aşa de negru?

•

— Mămico, antrenorul nostru de înot ne-a zis să aducem cîte două fotografii. Aşa că i-am dus una de-a ta şi una de-a lui tăticu'.

•

— Dumitre, spune-ne tu cum funcţionează o locomotivă, îl îndemnă profesorul.

— Păi, cam aşa: tuut — tuut — tuut!

•

— Răzvan, ce ţi-ar place să primeşti de ziua ta: schiuri sau patine? întrebă bunica.

— Păi, aş vrea şi-o bicicletă.

Copiii noştri desenează

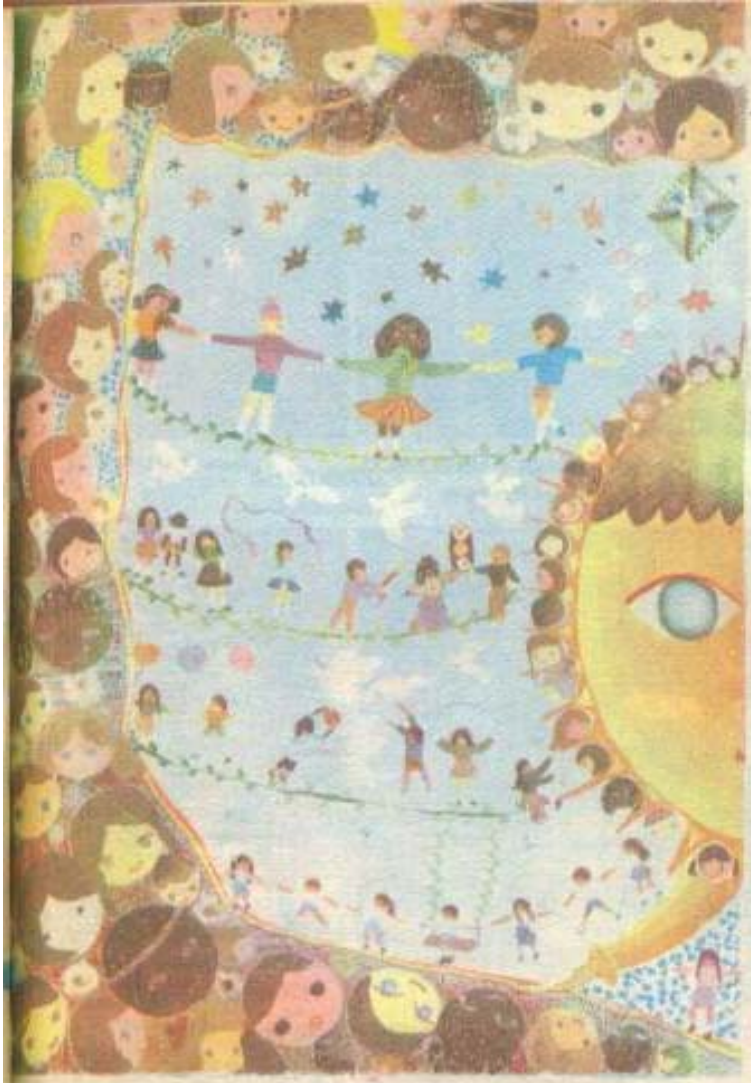

„PACE PENTRU TOŢI COPIII LUMII!" — **Ruxandra Niţulescu,** clasa a VI-a, Albeşti, judeţul Argeş.

„SATUL MEU" — **Dan-Sergiu Manole,** clasa a III-a, Giurcani, judeţul Vaslui.

„NE JUCĂM" — **Viorica Florea,** clasa a II-a, Giurcani, judeţul Vaslui.

„ROMÂNIE, PLAI DE AUR" — **Dana Licu,** clasa a IV-a, Casa pionierilor şi şoimilor patriei, Urziceni.

COPIII NOȘTRI • COPIII NOȘTRI • COPIII NOȘTRI •

Alin-Narcis MILER,
Reșița

Georgiana CARP,
București

Bogdan-Mihail ANGELESCU,
Bîlejoi-Prahova

Linda COMÎRZAN,
București

Irina-Alexandra LOSPA,
București

Alina-Mihaela, Roxana-Daniela și
Andreea-Cristina MITRAN, București

Nora-Veronica LUPU,
București

Oana CIUCULIN,
Medgidia

Ani-Cerasela POTOȘCĂ,
Dragalina-Călărași

Suzana-Elena SAVU,
București

Mădălina-Cecilia ACHIM,
Zimnicea

Ioana și Irina TUCĂ,
București

Andrei-Silviu RĂBĂCEL,
București

Ioan și Nicolae RĂUȚĂ,
Sascut-Tîrg-Bacău

Alin-Narcis MILER,
Reșița

Georgiana CARP,
București

Bogdan-Mihail ANGELESCU,
Blejoi-Prahova

Linda COMIRZAN,
București

Irina-Alexandra LOSPA,
București

Alina-Mihaela, Roxana-Daniela și
Andreea-Cristina MITRAN, București

Nora-Veronica LUPU
București

Oana CIUCULIN,
Medgidia

Ani-Cerasela POTOȘCĂ,
Dragalina-Călărași

Suzana-Elena SAVU,
București

Mădălina-Cecilia ACHI
Zimnicea

Ioana și Irina TUCĂ,
București

Andrei-Silviu RĂBĂCEL,
București

Ioan și Nicolae RĂUȚ
Sascut-Tîrg-Bacău

Cristian DORILESCU,
Comişani-Dîmboviţa

Monica-Raisa RADU şi
Iulian-Cristian CIOBESCU,
Moreni

Alexandra MILITARU,
Ploieşti

Alexandru ZAGRAI,
Bucureşt'

Mihai-Adrian CRUCERU,
Bucureşti

Tamara DEACONU
Sînnicolau Mare

Alexandra-Doina STOICA,
Dârmăneşti-Dîmboviţa

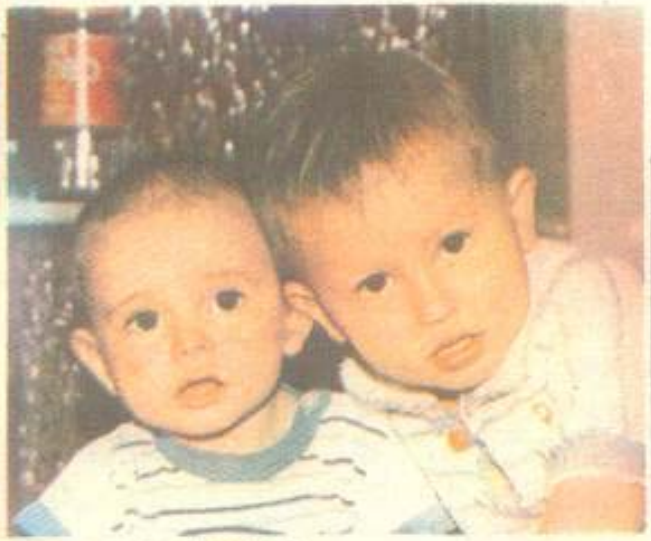

Mihai şi Radu VÎRTEJARU,
Bucureşti

Ana-Maria MUNTEANU,
Bucureşti

Cristian DORILESCU,
Comişani-Dîmboviţa

Monica-Raisa RADU şi
Iulian-Cristian CIOBESCU,
Moreni

Alexandra MILITARU,
Ploieşti

Alexandru ZAGRAI,
Bucureşti

Mihai-Adrian CRUCERU,
Bucureşti

Tamara DEACONU
Sînnicolau Mare

Alexandra-Doina STOICA,
Dărmăneşti-Dîmboviţa

Mihai şi Radu VÎRTEJARU,
Bucureşti

Ana-Maria MUNTEANU,
Bucureşti

COPIII NOȘTRI • COPIII NOȘTRI • COPIII NOȘTRI •

Laurențiu DUMITRU, București

Andrei-Florin VARTIC, București

Dragoș Alex. GÂVAN, București

Andreea ADAM, Colțău-Maramureș

Andrei CHIRIAC București

Andreea-Hoxana ROTUNZEANU, București

Anca VĂRARU, București

Carmen STAN, Pitești

Corina PĂTRUȚ, Hunedoara

Diana-Ofelia CONSTANTIN, Târgoviște

Ionuț BROTEA, București

Ionuț-Marc BULZAN, Borod-Bihor

Ionela-Raluca ENEA, Moinești

Raluca-Elena STAN, Galați

Radu PREDA, Zimbreasca-Teleorman

Ovidiu-Ciprian, Alexandra-Virginia și Gheorghe-Dorian RUS, Turda

Rubrică realizată de AUREL BĂBEANU

Laurențiu DUMITRU, București

Andrei-Florin VARTIC, București

Dragoș Alex. GÂVAN, București

Andreea ADAM, Coltău-Maramureș

Andrei CHIRIAC București

Andreea-Roxana ROTUNZEANU, București

Anca VĂRARU, București

Carmen STAN, Pitești

Corina PĂTRU Hunedoara

Diana-Ofelia CONSTANTIN, Târgoviște

Ionuț BROTEA, București

Ionuț-Marc BULZAN, Borod-Bihor

Ionela-Raluca ENEA, Moinești

Raluca-Elena STAN, Galați

Radu PREDA, Zimbreasca-Teleorman

Ovidiu-Ciprian, Alexandra-Virginia și Gheorghe-Dorian RUS, Turda

Rubrică realizată de AUREL BĂBEANU

Supliment „femeia și căminul“ ● Supliment „femeia și căminul“ ● Supliment „femeia și căminul“ ● Supliment „femeia și căminul“ ● Supliment „femeia și căminul“ ● Supliment „femeia și căminul“ ●

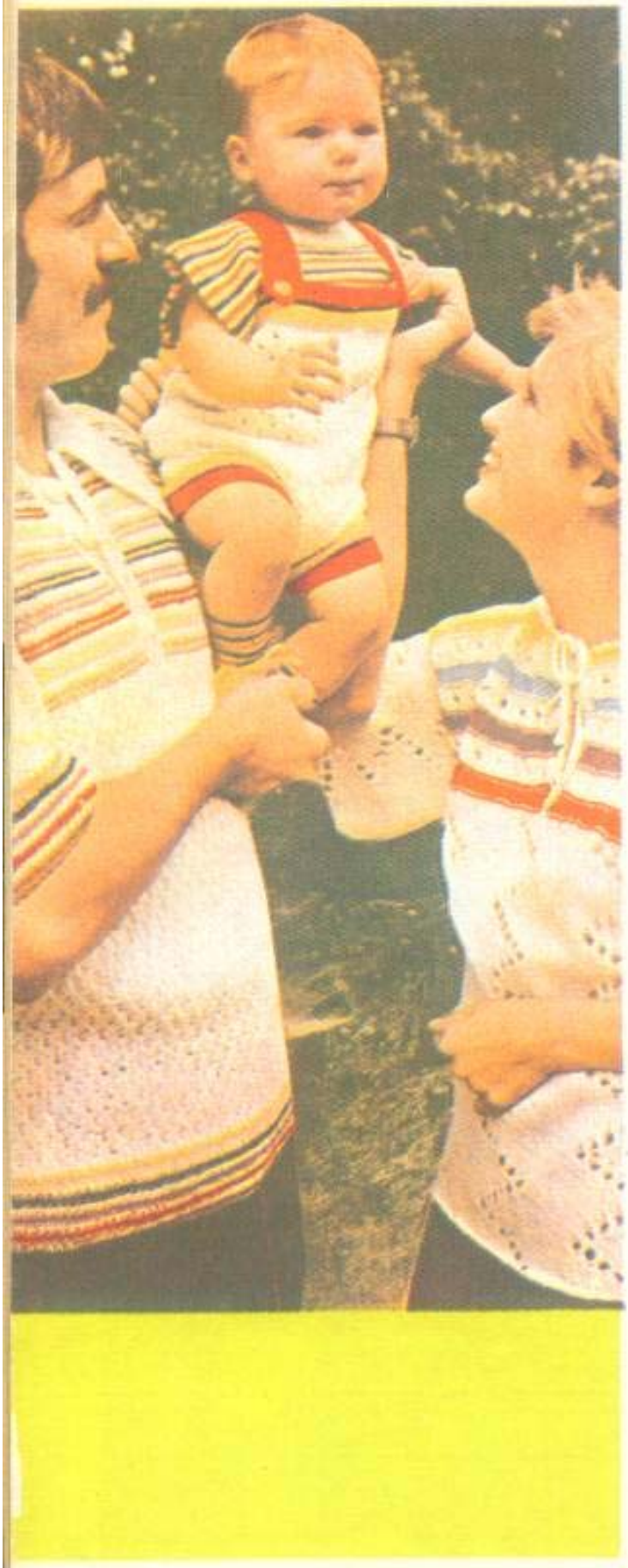

MEDICINA OMULUI SĂNĂTOS

Tratamente fără medicamente

Aerofagia: este acumularea de gaze în partea superioară a stomacului, care provoacă balonări, senzație de nod în gît, greutate la respirație, palpitații, dureri în dreptul inimii. Se vor servi mese la ore fixe, mai dese, dar reduse cantitativ. Alimentele se mestecă foarte bine, lichidele se beau cu paiul, după masă. Nu se fumează, nu se bea direct din sticlă; nu se mestecă gumă. Abdomenul nu trebuie strîns de cordoane. Bărbații înlocuiesc cureaua cu bretele. După masă (dacă este posibil) se stă pe pat, culcat ventral, 30 de minute. Nu se consumă brînzeturi fermentate, fasole albă, ridichi, băuturi gazoase, alcool, condimente. După mesele principale se bea o cană cu infuzie de mentă, tarhon, măghiran, flori de coada șoricelului, flori de mușețel.

Pentru suprimarea durerilor se pune o pungă sau o sticlă cu apă fierbinte în partea inferioară a abdomenului.

Arterită: această suferință a arterelor periferice, mai ales ale membrelor inferioare, diminuează irigația cu sînge a zonei respective. După mersul pe jos, bolnavul pare că șchioapătă puțin. Se abandonează fumatul. Se poartă încălțăminte lejeră, îmblănită, dublată cu material izolator, cu talpă groasă, elastică. În fiecare seară picioarele, spălate cu apă călduță, se masează cu un unguent special, cremă masaj. Nu se poartă jartiere. Se evită statul în picioare timp îndelungat, pe piciorul bolnav nu se pun comprese calde ori pernă electrică, acestea fiind permise abia la nivelul rădăcinii sale (stinghie).

Piciorul sănătos se ține în apă caldă la 37°C și la fiecare 1—2 minute se adaugă apă fierbinte pînă se ajunge la 40—41°C. Durata procedurii este de 15—30 de minute și face să se obțină pe cale reflexă o vasodilatație la piciorul bolnav. Stînd întins pe pat, bolnavul își va ridica picioarele în unghi de 45—50° și după 3 minute vor fi coborîte și lăsate să atîrne la marginea patului timp de 3—5 minute. Exercițiul se execută de 3 ori pe zi, timp de 8—12 minute, dar numai cu avizul medicului.

În fazele ușoare se recomandă tratament la: Borsec, Buziaș, Vatra Dornei, Covasna. În cazul arteriopatiilor diabetice, asociate cu reumatism, boli renale, se face cura la Herculane, Călimănești, Olănești, Pucioasa.

Astmul bronșic: se manifestă prin crize de sufocare, aerul din plămîni nu mai poate fi evacuat din cauza strîmtorării bronhiilor mici. Crizele survin pe neașteptate, sînt declanșate de alergeni, efort, traume psihice, ceață. Se abandonează fumatul. Se tratează bolile care agravează astmul: polipi, sinuzite, amigdalite. În criză, se deschid ferestrele, bolnavul, cu brațele încrucișate peste piept, stă pe scaun și-și pleacă mult capul în față. Pe ceafă și torace se aplică comprese calde. Se fac băi fierbinți la picioare și mîini cu apă și făină de muștar. Se masează energic punctul dintre sprîncene, cel din scobitura osului stern, se face masaj pe

spate. Copiilor li se masează spatele cu un prosop muiat în apă caldă cu oțet.

Bolnavului în criză de astm i se dă să inhaleze fum de țigări antiasmatice („Plafar"). Pentru prevenirea crizelor, seara nu se consumă alimente indigeste, în schimb se servește puțin hrean ras, muiat cu zeamă de lămîie sau oțet; se face baie fierbinte la mîini și la picioare, cu apă simplă sau cu făină de muștar, se face o baie de aburi la cap, cu apă sau cu decoct din flori de tei, semințe de mărar și coada șoricelului.

Între crize se beau 2—3 căni pe zi infuzie de trei-frați-pătați, de isop, de cimbru, de talpa gîștei, de podbal sau ceai antiasmatic („Plafar").

Decoct de usturoi: în 200 ml de apă se fierb 25 g de usturoi timp de 15 minute și se bea întreaga cantitate într-o zi.

Arterioscleroză: pe pereții interiori ai arterelor se depun substanțe grase și calciu, îngustînd lumenul acestor vase. Suferințele cauzate sînt: infarctul de miocard, tromboza cerebrală, paraliziile. Formarea ateroamelor este declanșată de colesterol, adus de alimente, dar care este și „fabricat" de ficat. Concentrația normală a colesterolului în sînge este de 1,50—2,40 g/litru între 20—40 de ani, la femei procentul fiind mai scăzut pînă la vîrsta menopauzei. Pentru prevenire se recomandă: viață echilibrată, alimentație științifică, evitarea stresurilor, a fumatului și alcoolului. Evitarea alimentelor ce conțin mult amidon: pîine albă, fasole albă, mazăre, linte, gălbenuș de ou, ficat, unt, frișcă, rinichi.

Se beau două căni pe zi de decoct de anghinare, infuzie de păducel, de vîsc sau macerat de păstăi de fasole verde sau uscată (100 g la 1 l de apă rece, macerate 10 ore, apoi fierte 15 minute).

La mîini și la picioare se fac băi alternante (calde și reci). Cu avizul medicului pe jumătatea inferioară a corpului se fac dușuri reci 1—2 minute. Se recomandă zilnic o oră de mers pe jos sau 30 de minute mers cu bicicleta. În formele ușoare, incipiente, se fac tratamente la: Buziaș, Borsec, Vatra Dornei, Tușnad, Covasna.

Cardiopatia ischemică dureroasă: resimțită ca o gheară, o greutate, cu dureri în regiunea inimii, cardiopatia poate să iradieze dureri în umărul și membrul superior sting, pînă la ultimele degete. Durerea survine după efort fizic, șocuri, mese copioase, contact brusc cu aerul rece și cedează la repaus sau la nitroglicerină. Dacă durerea nu cedează și se prelungește peste 30 de minute, se cheamă urgent medicul. Pînă la sosirea acestuia, bolnavul stă în repaus la orizontală, i se fac băi calde la mîini (40° timp de 15 secunde), care se repetă la 15 minute, pînă la încetarea crizei. Se face masaj energic în zona: suprarenalelor, rinichi, plex solar, plămîni, inimă. Bolnavului i se dă infuzie din ceaiul împotriva tulburărilor cardiace („Plafar").

Între crize se evită mersul pe jos pe distanțe lungi, trecerea bruscă de la cald la rece, emoțiile, stresurile. Se recomandă aceleași plante medicinale ca la arterioscleroză. Curele balneare se fac la: Tușnad, Vatra Dornei, Buziaș, uneori în sezon cald, în fazele de acalmie.

Cistita: cauzată de inflamația vezicii urinare, se manifestă prin dureri în partea inferioară a abdomenului, cu micțiuni frecvente și dureroase. Se recomandă evitarea umezelii, oboselii și frigului. În perioada dureroasă se stă în repaus la pat și se asigură permanent o riguroasă igienă corporală. Se recomandă tratamentul corect al constipației. Se suprimă alcoolul, condimentele, se consumă mere, suc de țelină, propolis. Se pun cataplasme cu praz fiert, se beau decoct de sfeclă roșie, infuzie din cozi de cireșe, mătase de porumb, sunătoare, soc, pătrunjel, mărar, păstăi de fasole, coada șoricelului. Pentru calmarea durerilor se fac băi de șezut cu decoct de flori de coadă șoricelului.

– Am mutat hota în sufragerie. N-am făcut bine?

Colică biliară: durerea apare brusc, este violentă și presupune angrenarea calculilor în căile biliare, care dau dureri în regiunea ficatului, cu iradieri în umărul drept și în spate, însoțite de grețuri și stări de vomă. Pentru prevenirea crizelor se evită eforturile fizice, mersul pe motocicletă, mesele copioase cu prea multe grăsimi, maioneza, ouăle. Pentru calmarea durerilor, bolnavul va sta la orizontală, avînd capul ceva mai jos. Pe locul dureros se pun pungi cu apă caldă, comprese calde, perna electrică. Dacă nu cedează se face baie în cadă cu apă fierbinte ori se proiectează jetul dușului pe locul dureros. Se bea ceai de mentă, de sunătoare, de levănțică sau din flori de coadă șoricelului. Dacă bolnavul prezintă febră, căldura este total contraindicată. Pe locul dureros i se aplică o pungă cu gheață. În zilele de criză, bolnavul va consuma numai limonadă, supe de legume, sucuri de fructe. Regimul se ține și după trecerea crizei încă 2—3 zile, după care se adaugă treptat piureuri, lapte degresat, brînză de vaci, carne slabă fiartă.

Colita: presupune o suferință a intestinului gros, care, inflamîndu-se, dă dureri abdominale, însoțite de stări diareice și constipație. Ca măsuri igienice se impune evitarea meselor copioase și a mîncatului rapid. Mesele, 5 pe zi, se vor servi la ore fixe, vor fi mai reduse cantitativ, alimentele se vor mesteca foarte bine, iar între mese se vor consuma băuturi nealcoolice, calde.

În colita de fermentație sînt interzise legumele și fructele crude ori uscate, pîinea integrală caldă, carnea de porc, de rață, vînatul, grăsimile prăjite, brînzeturile fermentate, supele grase, sosurile, dulcețurile, mierea.

În colita de putrefacție nu se consumă lactate, carne grasă, grăsimi, ciuperci, roșii, ridichi, alcool, ciocolată, vin alb. Se recomandă infuzii din flori de mușețel, de sunătoare, coada șoricelului sau ceaiul anticolitic („Plafar"). Timp de 2—3 luni, între mese, se bea zilnic cîte 1 pahar de suc de varză crudă, care se poate combina și cu suc de morcovi. Se fac pauze de 5—6 zile în fiecare lună.

Diareea: este cauzată de greșeli alimentare, boli infecțioase, colită, cancer de intestin etc. Se face un regim hidric în primele 24 de ore de la declanșare și se consumă: ceai de mentă ușor îndulcit, zeamă de orez (o lingură de orez fiartă în 1/2 l de apă în care se pun 2—3 g de sare). Se pot lua și 500—1 000 g de mere rase pe zi. În următoarele zile se consumă orez fiert, brînză de vaci proaspătă, morcovi sau sfeclă roșie foarte bine fierte, carne slabă rasol, suc de fructe. În continuare se dau legume soté, fructe coapte la cuptor, supe de carne degresate. Între plantele medicinale se enumeră: decoct neîndulcit din coajă de stejar, decoct de afine, infuzie din frunze de afine, de mentă, decoct din coajă de ceapă sau de urzici. Ca remedii se recomandă și cîte 2—3 linguriițe de polen luate dimineața pe stomacul gol, iar pentru ameliorarea durerilor, comprese calde cu apă simplă sau alcoolizată aplicate pe abdomen.

Edemele: sînt cauzate de creșterea lichidelor din țesuturi, mai ales cele din piele. Edemele pot fi generalizate sau localizate la: pleoape, gambe, glezne, labe. Însoțind boli de rinichi, de inimă, de ficat sau după traumatisme, ori declanșate de regimuri alimentare lipsite de proteine și vitamine, edemele se tratează sub mai multe forme. În primul rînd se previn ori se tratează corect bolile amintite. La indicația medicului, se reduce consumul de sare sau de lichide. Se bea zilnic 1 pahar de suc de varză crudă sau de hasmațuchi. O zi pe săptămînă, cu avizul medicului, se consumă supă de ceapă. Rezultate bune dau decoctul de rădăcină de leuștean (20 g la 1 l de apă, fierte 5 minute).

Se beau 3 cani pe zi vreme de 21 de zile. Rezultate bune dă și decoctul de rădăcină de urzici sau infuzia de hrean (rădăcină).

Edemele picioarelor se tratează cu băi căiduțe, după care se clătesc cu apă rece și se stă în repaus pe pat cu picioarele ridicate pe o pernă. Se pot face și băi cu infuzie rece de salvie (300 g la 4 l de apă) sau cu decoct de frunze de nuc (500 g la 4 l de apă), rozmarin (60 g frunze la 3 l de apă plus 20 g de sare). Se pot pune comprese pe edemele picioarelor cu decoct de iederă (100 g de frunze proaspete la 1 l de apă). De asemenea, se pot face împachetări reci cu flori de fin, zilnic timp de 15 minute, iar de 2 ori pe săptămînă picioarele se spală cu apă căldută și oțet de mere (1 pahar la 1 l de apă).

Între alte remedii naturiste împotriva edemelor se numără și masajul, care se face pe fața dorsală a piciorului, începîndu-se din dreptul degetului mare către gleznă și chiar mai sus. Masajul se reia pe rînd, la fel pentru fiecare deget. Între plantele medicinale se recomandă comprese cu infuzie de frunze de alun (20 g la 1 l de apă fierbinte infuzată). Edemele pleoapelor beneficiază de spălarea cu infuzie de frunze de coacăze sau cu decoct de flori de tei, infuzie de albăstrele, de isop, mușețel.

Hemoroizi: prezența lor se face resimțită la intervale de timp datorită a două complicații: hemoragia și tromboflebita. Profilactic și curativ se indică combaterea constipației, obezității și sedentarismului. Evitarea statului îndelungat în picioare, interzicerea mersului pe bicicletă, a călăritului, a consumului de băuturi alcoolice, precum și a fumatului. Se recomandă consumul de legume și fructe bogate în fibre vegetale, pîinea integrală, brînza de vaci, cu reducerea grăsimilor și a cărnii. Se evită condimentele, vînatul, brînzeturile fermentate, sosurile. Cînd durerile sînt insuportabile, se indică repaus la pat, comprese căldute locale cu infuzie de flori de coada șoricelului sau de mușețel. Se folosesc cataplasme din semințe de gutui zdrobite și macerate în apă rece, din frunze de soc bine spălate. Cu apă fiartă și răcită se fac băi de șezut. Pe regiunea perineului (între anus și scrot sau vagin) se pun comprese reci sau chiar geață. Cînd durerile sînt moderate, se fac sărituri repetate, în picioarele goale, pe pietre de rîu. Pentru oprirea hemoragiei cauzate de hemoroizi se bea infuzie din frunze de urzici și flori de mușețel (2—3 cani pe zi) sau o lingură la 15 minute de decoct din frunze de viță de vie.

Pentru ameliorarea durerilor se face trecerea dinților unui piepten pe fața dorsală a mîinilor, începînd de la degete către pliul pumnului. Se apasă cu coada unei linguri pe centrul limbii, cît se poate mai posterior.

Leucoreea: este acea scurgere vaginală (poală albă) care poate fi fiziologică (apare după pubertate). Cînd este în cantitate mare, de lungă durată, colorată galben, verzui sau roz, irită mucoasele și pătează lenjeria, este de natura patologică și se impune tratament.

Pînă la consultul medicului se impune evitarea relațiilor intime. După vindecare se va respecta o riguroasă igienă, cu lenjerie mereu curată. Nu se vor face eforturi fizice, nu se fumează, nu se consumă băuturi alcoolice.

Se vor face irigații căldute vaginale cu un decoct din flori de coada șoricelului, coajă de stejar, din flori de gălbenele, frunze de nuc, levănțică. Băile generale calde se combină cu infuzie de brad. Dimineața și seara se va lua cîte 1 pahar din infuzie de sunătoare sau suc de urzici timp de 10 zile.

Picioare grele: de senzația aceasta se plîng persoanele cu tulburări circulatorii, sedentarii, cei cu picior plat sau strîmb. Ca măsuri igienice se recomandă repausul la pat timp de cîteva minute sau șezînd cu picioarele mai ridicate, avîndu-se însă grijă ca genunchii să fie sprijiniți. Seara băi căldute la picioare cu apă caldă și puțină sare, apoi fricționarea gambelor cu alcool. Înainte de culcare, stînd pe pat, se va presa puternic timp de 3—4 minute cu labele pe perete. Exercițiul se repetă de 2—3 ori, timpul de presiune crescîndu-se. Băile cu decoct de pelin sau de mentă timp de 5—10 minute induc o stare de odihnă, relaxare și dispariție a durerilor. În același scop se folosesc comprese cu decoct de rizom de feriga fiert într-un litru de oțet timp de 15 minute. Tot pentru picioare dureroase se recomandă băi fierbinți cu decoct din coaja de salcie (60 g la 1 l de apa); după fierbere, lichidul se completează cu încă 2 l de apa.

Retenția de urină: este urmarea unei boli de rinichi sau a căilor urinare (calculi, tumori). Se recomandă consumul de salată de anghinare (care favorizează eliminarea ureei, acidului uric și a colesterolului în exces), precum și a consumului de ceapă în cantități mari, roșii, vinete, sparanghel, pătrunjel, capșuni, prune, pepeni, fasole verde. Foarte bun este decoctul de cozi de cireșe, coada calului, mătase de porumb. În partea inferioară a abdomenului, pe șale se pun cataplasme cu ceapă crudă sau fiartă, apoi se acoperă cu o flanelă groasă. Masajul dă bune rezultate.

Dr. SABIN IVAN

ÎNTREBĂRI

— Doctore dragă, ce trebuie să iau pentru guturaiul meu?
— Luați cîteva batiste și, dacă nu vă trece, veniți la mine!

— De ce nu-ți pui în livadă o sperietoare?
— Păi nu este nevoie. Sînt eu toată ziua prin preajmă.

— Doctore, cred că sînt otrăvit... Ce trebuie să fac?
— Să vă faceți testamentul!

— Doctore, stăpînul meu nu mă înțelege deloc...

Inima și sănătatea noastră

În accepția Organizației Mondiale a Sănătății, bolile cardiovasculare sînt considerate astăzi drept inamicul principal al omenirii moderne. În acest cadru se manifestă plenar două categorii de afecțiuni, și anume cele de natura congenitală și afecțiunile dobîndite, care au mai ales caracter degenerativ și, practic, sînt capătate la vîrsta adultă. Și, totuși, în bolile cardiovasculare nu cunoaștem vîrsta, pentru că acestea se întîlnesc de la copilul nou născut pînă la bătrînețe. Acest lucru creează obligația medicului terapeut, internist, cardiolog sau chirurg cardiovascular să cunoască paleta mare a afecțiunilor inimii și vaselor, pe care să le abordeze multilateral și cu succes.

Cu experiența pe care o am, îmi permit să insist asupra elementelor ce ar putea preveni aceste afecțiuni. Fiecare ne naștem cu o constelație genetică proprie, cu o formulă care are sau nu înclinație pentru anumite boli. Astfel, sînt familii în care este mai frecvent infarctul de miocard, care au mai mulți arțritici, boala varicoasă ori hipertensiune. Cunoscînd acestea, știința actuală ne permite să dirijăm comportamentul social al copiilor sau al adulților, după cum o afecțiune interesînd inima și vasele este posibilă în familia respectivă. Sigur, hipertensivii își vor adopta un regim igienodietetic de cruțare. Cei cu predispoziție spre afecțiuni varicoase își vor alege profesii care să nu le favorizeze apariția bolii. În afecțiunile degenerative și în apărarea împotriva infarctului de miocard, regimul alimentar constituie elementul important, ferind organismul de consumul de grăsimi saturate, de sare, aparîndu-i implicit de excesul de colesterol. Prin perfecțiunea sa funcțională, organismul își echilibrează metabolismul, tot sub control, și se apără pe cît poate de afecțiunile cardiovasculare.

Referitor la originea congenitală a acestor boli, sigur apariția lor este hazardată și foarte greu de stabilit, ca și etiologia și cauzalitatea lor. Se cunoaște totuși că virozele făcute de viitoarea mamă în primele 3 luni de sarcină, mai ales rubeola și rujeola, cauzează fătului malformații cu leziuni cardiovasculare sau de altă natură. Părinții suferinzi de lupus eritematos, părinții suferinzi ei de boli congenitale au șansa ca în procent de 2—3% să aibă copii purtători de astfel de afecțiuni. Consumul de alcool în afară, dar mai ales în timpul sarcinii, realizează, ca element toxic în organism, modificări copilului, vizibile ori nu, însă acesta, la rîndul lui, va aduce pe lume copii malformați. Nu este, desigur, o regulă generală, însă frecvența unor asemenea situații este categoric constatată. Utilizarea de alte toxice, fumatul, folosirea anticoncepționalelor compromit produsul de concepție, fapt care favorizează aducerea pe lume de copii cu defecțiuni ale cordului și vaselor sangvine. Și, totuși, dacă acest lucru se întîmplă și un copil cu malformații de cord se naște, nu trebuie să privim faptul respectiv drept o nenorocire. Avem posibilitatea să îi tratăm pe acești copii, să îi operăm, rezolvîndu-le chirurgical malformațiile prin procedee care și în clinicile noastre de specialitate se realizează la nivel mondial.

Au fost recuperați în procent de 96,2% bolnavii cardiovasculari ce au fost operați în numai cei 13 ani de funcționare a Clinicii de chirurgie cardiovasculară Fundeni-București.

Iată, deci, că știind mecanismele de producere a bolilor cardiovasculare, le putem preveni în parte, precum și rezolva corect, utilizînd tehnica *up to date* (la zi).

Prof. dr. docent IOAN POP D. POPA,
șeful Clinicii de chirurgie cardiovasculară Fundeni

Nutriția: prezent și viitor

— Stimate tovarășe prof. dr. docent **IULIAN MINCU,** *sînteți recunoscut în toată lumea pentru aportul dv. la dezvoltarea cercetărilor în probleme de alimentație științifică, diabet și boli metabolice. Sînteți membru în Comisia de Conducere a Societății Internaționale de Nutriție, făceți parte din conducerea Societății Europei de Est pentru probleme de diabet, făceți parte din grupul de experți europeni pentru probleme de nutriție, precum și din multe alte organisme internaționale, între care și aceea a Societății americane pentru diabet. Prin dv. școala de medicină românească - respectiv medicina alimentației științifice și a bolilor de nutriție - și-a căpătat un renume bine meritat. Ce noutăți sînt de mare actualitate în acest domeniu, ce perspective are această ramură a medicinii în viitor, cum ne vom apăra de bolile metabolice?*

— Ce se știe acum despre nutriție este atît de deosebit de ceea ce se știa acum 20 de ani încît ai impresia că este vorba despre o altă știință. Nutriția nu înseamnă numai alimentație, înseamnă aliment și interrelația dintre organism și aliment, adică impactul pe care îl are alimentul asupra organismului. Alimentul se găsește astfel la originea declanșării unor serii de boli. Dacă spuneam aceasta acum 20 de ani, nimeni nu ar fi crezut. Și totuși sînt patru grupe de factori în alimentație care pot să ducă la cancer. Astfel, un aport crescut de proteine și grăsimi duce la cancer; o insuficiență în diferiți factori alimentari, cum ar fi colina, colina-proteina, determină cancerul ficatului. Formarea unui anumit metabolism (metabolismul fiind constituirea unui produs ce apare în timpul în care organismul transformă alimentul pînă la energie), în anumite condiții, poate cauza cancer. De exemplu, triptofanul, care se găsește în multe alimente, sub influența unor hormoni sexuali feminini, duce la cancer. Prezența unor substanțe cu efect cancerigen care rezultă din poluare, substanțe chimice ca alcaloizii, compușii fenolici, unii aditivi folosiți în industria alimentară, micotoxinele, sînt cauzatoare de cancer. Pe urma alcoolul, cafeaua au acțiune de mutageneză cu același efect distructiv. O alimentație foarte bogată

în proteine și grăsimi, în interrelația cu hormoni feminini, deschide drumul aceluiași flagel. Există însă și alimente care luptă împotriva cancerului și pe care știința nutriției le promovează cu succes. Așa sînt alimentele bogate în vitaminele C și A, lipinoizii, antioxidanții fenolici, lactonele etc. care inhibă oxidazele, ce altfel duc la declanșarea cancerului.

Noile orientări determinate în interrelația complexă alimentație-starea de sănătate evidențiază însă faptul că alimentația omului modern nu mai corespunde noilor solicitări ale ambientalului. Omul modern este solicitat în mai mare măsură sub aspect intelectual, este supus la o gamă de stresori, trebuie să se adapteze la creșterea poluării mediului înconjurător.

Știința nutriției a adus suficiente argumente prin care omul poate preveni ateroscleroza. Astfel, noi putem stăpîni dezvoltarea unor grăsimi care atacă în mod special vasele, împiedicînd creșterea trigliceridelor și în mod special a colesterolului, care în procent mare duce la infarctul de miocard, la hemoragie cerebrală. În aceste condiții vorbim despre o alimentație care să mențină sănătatea organismului. Se propune folosirea în cantități mari de legume și fructe, se propun meniuri în care grăsimile să nu depășească 25—30 la sută din necesarul caloric global, proteinele să acopere 11 la sută din caloriile trebuitoare, iar restul de energie să fie adus de glucide, care să nu fie luate din dulciuri concentrate și din zaharuri industriale, ci din produse naturale. Mîncăm, once s-ar spune, prea multă pîine, consumăm alimentele prea sărate, prea condimentate. Alimentația științifică își propune acum, la sfîrșit de mileniu, să lămurească exact de ce minerale avem nevoie: magneziu, cobalt, crom, cupru, cadmiu și alte minerale deosebite. Alimentația sănătoasă este o combinație de elemente enumerate mai sus în procentele respective, este o combinație de microminerale, macroelemente, între elemente și vitamine etc.

În alimentația modernă trebuie avut în vedere că, pe parcursul evoluției sale, omul și-a creat un metabolism complex, deservit de un echipament enzimatic foarte divers. Timp de mii de ani, factorii perturbatori externi au fost de ordin climateric și geografic. În ultimul secol a intervenit însă un puternic factor perturbator al metabolismului: industrializarea alimentelor. Precizez faptul că acest fenomen are și părțile sale pozitive pentru consumul alimentar. Astfel, sînt distruse microorganismele, sînt inactivate enzimele responsabile de degradări calitative, sînt favorizate procesele de digestie, sînt asigurate alimente cu aromă, gust, structuri și culori care au efecte pozitive. Ceea ce se pune în discuție legat de industrializarea alimentației este rafinarea excesivă a unor produse, precum și folosirea pe scară largă a unor substanțe chimice de adaos pentru a face alimentele mai atractive, dar în același timp mai sărace în componenți nutritivi. Astfel, preferința pentru pîine albă face ca 50—80 la sută din conținutul inițial de vitamine și săruri minerale din cereale să fie eliminat, și tocmai cerealele au reprezentat principala sursă de vitamine B și E pentru om, precum și aportul lor de micro și macroelemente. Preferința pentru dulce a determinat o creștere a consumului de zahăr pînă la valori care cauzează dezechilibre. Se știe că excesul de zahăr provoacă o epuizare progresivă a organelor producătoare de hormoni, în mod deosebit a pancreasului. Rafinarea excesivă a produselor alimentare a eliminat celuloza, deschizînd astfel drumul afecțiunilor intestinale și dereglînd metabolismul bilă-săruri minerale. În general, aportul de vitamine, macro și microelemente este micșorat de rafinarea alimentelor, fapt ce duce și la ruperea raportului glucido-vitaminic, cu influențe directe asupra fiziologiei celulei și a organismului.

În prezent, pe plan mondial există o îngrijorare evidentă ce face corelația științifică între numărul mare de boli degenerative și dezechilibrele alimentare. În asemenea situații se discută tot mai mult de folosirea unor alimente de protecție, alimente care să apere organismul de îmbolnăviri, să ajute la reechilibrarea metabolismului, să crească imunitatea. În această idee, o largă utilizare în dietă au căpătat sucurile de fructe și de legume, acestea constituindu-se într-o veritabilă terapie naturală. Sucurile din legume și fructe proaspete, fără adaosuri de zahăr, potențează travaliul inimii, sînt salutare în bolile cardiovasculare, sucurile acționînd din acest punct de vedere mai eficient chiar decît alimentația fără sare. Tratamentul cu sucuri este larg utilizat în bolile de ficat, ale vezicii biliare, în bolile de rinichi. Cu aceeași insistență se așază în rîndul alimentelor protectoare și peștele, care conține proteine complete, lipide, vitamine și bioelemente minerale din cele mai prețioase.

Nutriționiștii se îndreaptă spre produsele din cereale germinate (grîu, orz, porumb, soia, mazăre, fasole, sorg). Germinarea reprezintă singurul proces de prelucrare a produselor agroalimentare prin care se creează o creștere importantă a valorii nutritive. Se constată că germenii de grîu și de porumb sînt adevărate polivitamine naturale, cu o rezervă excepțională de bioelemente superioare bobului integral.

Sînt doar cîteva din preocupările nutriționiștilor acum, la acest sfîrșit de mileniu, cînd cercetările din domeniu urmăresc să creeze „armonia" dintre aliment și organism, mai bine spus să atenueze impactul pe care alimentul modern îl are asupra organismului uman.

SMARANDA SBURLAN

Manifestări oculare în afecțiunile O.R.L.

Între bolile oculare și cele oto-rino-faringo-sinuzale sînt uneori unele cauze și manifestări asemănătoare, datorate raporturilor anatomice intime, inervării și vascularizației comune, precum și unor conexiuni cerebrale ce se stabilesc aici. Astfel, procesele inflamatorii din sfera O.R.L. pot determina la nivelul globilor oculari și anexelor lor boli acute sau cronice evolutive ori latente, ce își află rezolvarea numai prin colaborarea ambelor discipline medicale. Se știe precis că bolile faringelui, amigdalita cronică, sînt incriminate ca infecții de focar, cu determinări patologice oculare. Sinuzita poate cauza tromboflebita orbitară și a sinusului cavernos, tromboza venei centrale, a retinei — dînd keratita lagoftalmică sau atrofia optică, nevralgia trigemenului, paralizii oculo-motorii. Traumatismele de la nivelul sinusului maxilar se pot însoți de: echimoze subconjunctivale, diplopie (vedere dublă), enoftalmie (retragerea globului ocular în orbită) sau deviația acestuia. Traumatismele sinusului frontal se complică de obicei cu: hematom, paralizii oculo-motorii, anestezia corneei. Tumorile maligne ale sinusurilor edmoidale se pot complica cu sindrom orbitar.

În cadrul bolilor otice, complicațiile oculare sînt mai des de partea urechii care doare și mai de temut este tensiunea arterei centrale a retinei. Bolile urechii interne pot da mișcări involuntare continui ale ochilor, lagoftalmia (neînchiderea completă a ochiului), paralizii ale nervilor oculo-motorii.

Relații numeroase și complexe patologice sînt și între afecțiunile nasului și cele ale aparatului vizual; influența ochiului asupra nasului este minoră, pe cînd influența inversă este considerabilă. Astfel, majoritatea bolilor inflamatorii lacrimale sînt de origine nazală. Lăcrimarea prin iritație trigeminală are ca punct de plecare procese oculare de blefarită, conjunctivită, keratită, iar nazal produce coriza și toate iritațiile mucoasei. Iritațiile terminațiilor nervoase din fosele nazale au efect negativ asupra canalului și sacului lacrimal, pe care îl infectează. Complicațiile blefaro-conjunctivale sînt cauzate de un defect de permeabilitate nazo-lacrimală. De asemenea, traumatismele foselor nazale influențează conținutul orbitei oculare. Astfel, între alte afecțiuni oculare determinate de infecție nazală sînt: tulburări de vedere, fotofobia (nesuportarea luminii), blefarospasmul.

Rinita supurată, coriza, polipii lezează adesea nervul optic. De asemenea, sînt posibile strabism paralitic, oftalmoplegie parțială sau totală. Prin intermediul osului etmoid pot pătrunde în orbită tumorile benigne sau maligne ale foselor nazale, dînd exoftalmie, de aspect tumoral.

Îngrijirea urgentă la cel mai mic simptom a acestor atît de fine părți ale organismului nostru (nas — gît — urechi — ochi) va duce la vindecarea sau diminuarea manifestării unor îmbolnăviri posibile pe cale reflexa între afecțiunile oculare și cele de natură O.R.L.

Dr. AUREL ROSIN

Băile de plante medicinale

În cada cu apă la temperatura de 34—37° C se adaugă decoctul din planta respectivă (fierberea durează 15—20 de minute). Într-un alt mod, plantele se pun într-un săculeț de pînză care se leagă de robinetul căzii și peste care curge apa fierbinte. În funcție de boală, se folosesc una sau mai multe plante, iar băile se efectuează zilnic sau cu pauze de 1—2 zile.

Baia de castan (500 g de coajă zdrobită): în caz de urticarie, varice, alergii medicamentoase; **baia de cimbrișor** (500 g de plantă): în dureri de articulații și tulburări digestive; **baia din flori de coada șoricelului** (500 g de plantă): pentru răni care se vindecă foarte greu, ulcer varicos. Pe eczeme umede se pun comprese; **baia cu flori de fin** (1—1½ kg) pentru artroze, tendinite; **baia de mentă** (300—500 g de plantă): pentru impotența sau nevroză; **baia de muguri de pin** (600 g): pentru insomnii, boli ale aparatului respirator, nevroze; **baia de frunze de pin** (500 g): artroză, gută, nevroze; **baia de rozmarin** (500—600 g): tulburări circulatorii, hipertensiune arterială, paralizii; **baia de pipirig** (250 g): pentru boli ale aparatului urinar. Se fac băi de șezut; **baia de salvie** (500 g): pentru boli reumatice și oboseală; **baia de coajă de stejar** (1—3 kg): pentru eczeme, boli inflamatorii ale organelor genitale.

Băi cu esențe

De cimbru (15 picături): pentru edeme ale membrelor inferioare și nemoroizi; **de ienupăr** (10 picături): celulita, edeme ale membrelor inferioare; **de măghiran** (15 picături): celulită, edeme, oboseală, oligurie; **de mușețel** (10 picături): insomnie, spasmofilie, dureri de spate, crampe musculare; **de pin** (20 de picături): insomnie, spasmofilie, crampe, dureri musculare, dureri de spate; **de măghiran** (15 picături): circulație arterială deficitară, oboseală, aerofagie, constipație, ciclu redus cantitativ, impotență; **salvie** (15 picături): tulburări endocrine, oboseală, spasmofilie, ciclu neregulat, obezitate.

Și, totuși, acest nesecat izvor de „medicamente naturale" din flora spontană este amenințat de poluare. Din cele peste 800 000 de specii vegetale, cîte sînt pe Terra, spune terapeutul francez dr. J. Valent, 20 000 sînt pe cale de dispariție, ca urmare a poluării. Datoria noastră, a tuturor,

Presopunctura durerii

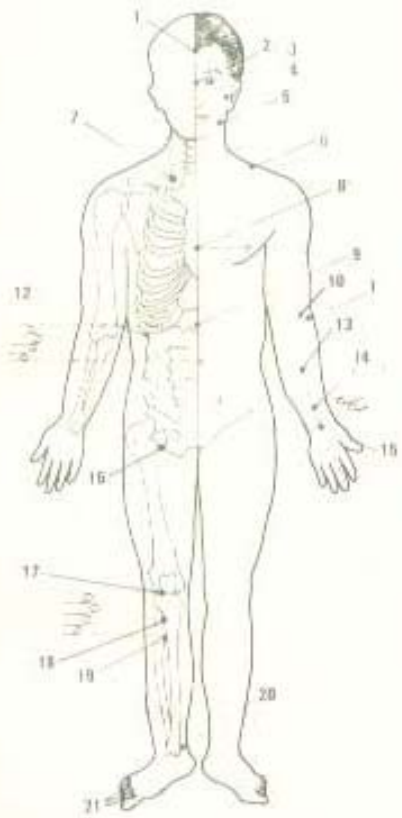

Printre indicațiile majore ale acupuncturii se află și durerea, suferința care nu scutește pe nimeni de-a lungul vieții. În lipsa unui acupunctor sau în cazuri urgente, se practică presopunctura, fie și sub forma de autotratament.

Cu vîrful unui deget sau cu capătul rotunjit al unui stilou, creion sînt stimulate punctele de acupunctură. Cu mișcări circulare foarte rapide și superficiale pentru durerile vii sau lente și profunde pentru cele ușoare, un punct se maseaza pînă la dispariția durerii (5—10 minute). Poziția bolnavului trebuie să fie cît mai comodă, așezat sau culcat. Trebuie spus că trei ședințe de presopunctura executate zilnic și foarte corect echivalează cu o ședință de acupunctura.

Ce dureri se alunga deci?

Punctul nr. 1: dureri de cap localizate la frunte și migrena cu fotofobie. **Punctul nr. 2:** migrena și sinuzita maxilara și frontala. **Punctul nr. 3** este situat la o grosime de deget deasupra pavilionului urechii. Indicații: dureri de cap survenite după intoxicații de orice fel, dureri de tîmple și dureri de ochi. **Punctul nr. 4,** aflat în fața urechii, în scobitura ce se formează la deschiderea gurii: migrena și dureri de dinți. **Punctul nr. 5,** situat în unghiul maxilarului inferior: dureri de cap și de dinți (cînd dinții dureroși sînt situați pe maxilarul inferior). **Punctul nr. 6,** aflat la mijlocul liniei ce unește marginea gîtului cu cea a umărului: dureri de spate și de brațe. **Punctul nr. 7,** în scobitura de deasupra claviculei, pe verticala ce trece prin mamelon: dureri în gît și torace, nevralgii intercostale. **Punctul nr. 8** este pe mijlocul liniei ce unește cele două mameloane: nevralgii intercostale și dureri toracice. **Punctul nr. 9,** situat la un lat de palmă deasupra ombilicului: dureri abdominale. **Punctul nr. 10,** la mijlocul pliului cotului: dureri de cot și crampa scriitorului. **Punctul nr. 11,** la extremitatea pliului cotului: dureri de cot, de gît, nevralgie facială. **Punctul nr. 12:** colica biliară și renală. **Punctul nr. 13:** dureri precordiale, dureri de cot, de antebrat, de palme. **Punctul nr. 14,** aflat la două grosimi de deget deasupra pliului pumnului: dureri precordiale, de cot, de pumni. **Punctul nr. 15:** dureri de brat, de cot. **Punctul nr. 16,** la mijlocul rădăcinii membrului inferior, pe linia ce trece prin simfiza pubiană: dureri de șold, de coapsă, lumbago.

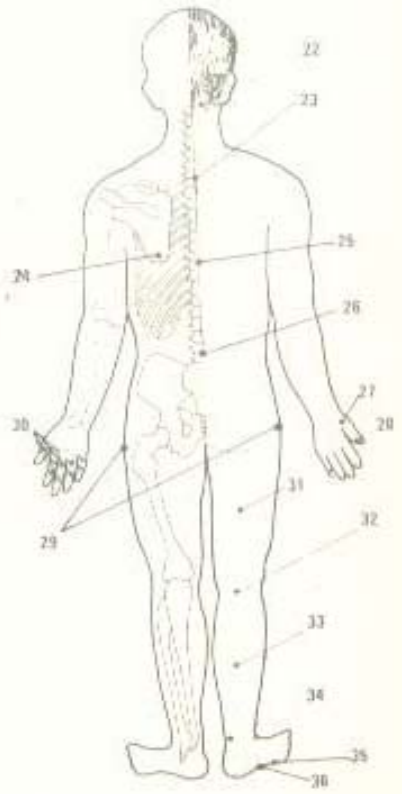

Punctul nr. 17: dureri și redoarea genunchiului. **Punctul nr. 18:** dureri musculare și ale membrelor inferioare. **Punctul nr. 19:** dureri abdominale, de cap, de genunchi și lumbago. **Punctul nr. 20,** situat în unghiul format de tendonul lui Ahile și osul calcaneu: colică renală, dureri de umeri, dureri lombare, dureri de calcîie. **Punctul nr. 21** este situat în mai multe

Băile de plante medicinale

este de a contribui la protejarea naturii, aceasta „imensa farmacie verde", cum o numea Paracelsus.

Alte băi la domiciliu

În magazinele „Hlafar", se găsește de cîțiva ani un amestec din plante medicinale cunoscut sub numele de BABY PLANT. Constituit special pentru a fi un excelent antiseptic, conținînd mușețel, isop și răchitan, BABY PLANT se folosește ca infuzie ce se pregătește din 1/4 din conținutul unei cutii ce se toarnă într-un litru de apă în clocot. Vasul se acoperă și după 30 de minute se strecoară prin tifon dublu și se toarnă în apă în care se va face baia sugarului.

De asemenea, specialiștii în utilizarea plantelor medicinale au pus la punct formula unui amestec din: rădăcină de tataneasă, arnica, știrigoi, menta și coaja de salcie, ce se recomanda (infuzie) în băi locale sau generale în caz de dureri reumatice.

Tot un produs destinat utilizării în băile medicinale la domiciliu este și cel recomandat drept un bun calmant în stările nervoase de natură neurovegetativă și psihică. Conținînd sulfină, tei, valeriană, amestecul de plante medicinale se face infuzie și se toarnă în apă în care se face baia.

locuri, între degete, la baza lor: dureri și redoarea degetelor, dureri ale labelor. **Punctul nr. 22,** aflat pe ceafă, pe orizontala care trece pe sub lobul urechilor, în scobiturile de sub proeminența osului occipital: dureri de cap, dureri de ceafă, torticolis. **Punctul nr. 23,** sub vertebra a 7-a cervicală: dureri cervicale și dorsale. **Punctul nr. 24,** la vîrful omoplatului: dureri de umeri. **Punctul nr. 25,** sub vertebra a 8-a dorsală: dureri de spate și cele cu contractura musculară. **Punctul nr. 26,** sub vertebra a 4-a lombară: lumbago, dureri de genunchi. **Punctul nr. 27:** orice fel de durere. **Punctul nr. 28** este situat la 2 mm distanță de unghia degetului mare, către degetul arătător: dureri de gît și degete, redoarea mîinilor. **Punctul nr. 29** se află pe fața externă a șoldului, în cel mai proeminent punct: dureri de șold și ale membrelor inferioare. **Punctul nr. 30,** sub articulațiile interfalangiene, la 1 mm distanță: dureri de degete. **Punctul nr. 31,** pe mijlocul feței posterioare a coapsei: dureri de coapse și nevralgie sciatică. **Punctul nr. 32,** la mijlocul pliului genunchiului: dureri dorso-lombare, ale membrelor inferioare, abdominale, de genunchi, de șold, nevralgie sciatică. **Punctul nr. 33:** nevralgie sciatică, dureri provocate de hemoroizi și fisuri anale, crampe musculare. **Punctul nr. 34** este situat în scobitura dintre maleola externă și tendonul lui Ahile: orice fel de durere și grăbirea eliminării placentei (metodă chinezească foarte veche). **Punctul nr. 35,** în scobitura de pe marginea externă a labei piciorului, în spatele unei proeminențe: dureri de cap puternice, dureri ale coloanei vertebrale (poate substitui și punctul nr. 34). **Punctul nr. 36** este situat pe marginea externă a labei piciorului, înaintea proeminenței osoase: dureri de cap foarte puternice, dureri de ceafă, de picior, redoarea gleznei și șoldului.

Dr. SABIN IVAN

Maternitatea, sensul firesc al împlinirii

Nașterea, sensul firesc al plăsmuirii vieții din viață, este poate cea mai sublimă și mai extraordinară întîlnire a omului cu natura însăși. Eveniment de milioane de ani repetabil, fără de început și fără de sfîrșit, nașterea înscrie sensul major al împlinirii firii, farmecul trecerii noastre prin lume. Cu fiecare naștere, femeia dăruiește familiei sale un copil, dăruiește omenirii un om!

Mă adresez cititoarelor și cititorilor Almanahului „Femeia", cu experiența mea de peste 30 de ani de muncă. Sînt ani cînd, în calitate de medic obstetrician ginecolog, am ținut pe palmele mele mii, zeci de mii de copii care s-au născut în maternitate. Strigătele lor, primul lor strigăt triumfal de intrare în lume eu le-am auzit și le-am închis în mine, făcîndu-mi cu ele bucurii și împliniri în muncă. Poate și pentru faptul că la Maternitatea „Filantropia" din Capitală funcționează și colectivul de cercetare în domeniul patologiei reproducerii umane mă îndreptățește să afirm că aducerea pe lume a unui copil este o realizare de suflet înălțătoare, cu nimic pe lume comparabilă. Pun aici problema că medic, dar și ca om care are copii, care are nepoți. Nașterea acestei de-a doua generații de urmași, a nepoților, este într-un fel convingerea continuității tale, a rostului tău de a fi. Nu este în intenția mea să deziluzionez pe cei care nu au reușit să aibă copii și care au și ei realizări superioare pe plan profesional, social și civic, dar știu că, nemărturisit, aceștia trăiesc într-un fel mărea lor neîmplinire de suflet și de destin. Sînt convingeri desprinse din mărturisirile cuplurilor cu diverse patologii de reproducere pe care le-am tratat. Sînt destăinuiri pe care le-am desprins din vorbele bărbaților, ale femeilor, ale familiilor care, după tratamente, au avut nu unul, ci doi, trei și chiar patru copii.

Din punct de vedere al vîrstei cuplurilor, sarcinile își au rolul lor fiziologic, al împlinirii. Cu fiecare naștere, mamele tinere devin mai echilibrate, mai mature. Sarcina, și numai ea, are acea putere de miracol care ține pe loc tinerețea în organismul femeii, desăvîrșindu-i frumusețea. Vorbind despre rolul benefic pe care îl are placenta, se remarcă folosirea trofinelor pe care aceasta le conține și care ajută în combaterea unor boli, la modelarea unor funcții fiziologice. Numai după naștere femeia atinge maturitatea frumuseții ei. Echilibrul creat de graviditate, convingerea că ea zămislește fructul dragostei o fac pe tînăra soție să treacă mai ușor peste unele neplăceri ale primului trimestru de sarcină. Psihicul femeii gravide se echilibrează, femeia devine mai sigură pe acțiunile ei. Înconjurată cu dragoste și afecțiune de soț, respectată și ocrotită de colegii de muncă, viitoarea mamă trăiește o stare complet nouă. În lunile de sarcină apar funcții hormonale noi, necesare viitorului copil, dar deosebit de folositoare și organismului matern. Mai mult, pentru ea, pentru mamă, unele afecțiuni se ameliorează, altele dispar fără urmă. Echilibrul psiho-afectiv instalat într-o familie cu copii este ca un balsam binefăcător. Bărbații devin mai maturi, mai preocupați de răspunderea lor de soți și tați. La vîrsta fertilității, femeia gravidă își scaldă organismul într-o baie de hormoni, în intimitățile proceselor sale vitale se produc fenomene fizico-chimice de o complexitate enormă. Nașterea fiecărui copil consolidează familia, care, realizînd noile obligații ce-i revin, este mereu mai unită afectiv. De dragul de a vedea familii tinere fericite, cu copii mari, pledez pentru păstrarea primelor sarcini, cînd organismul robust se acomodează ușor graviditații, trece cu ușurință evenimentul nașterii, se reface rapid. Mă mîhnește imprudența, nesocotința unor femei care, în mod criminal, își întrerup sarcina. Lăsîndu-se pentru tot restul vieții niște infirme somatic și psihic, acestea omoară partea cea mai tînără din organismul lor și se exclud pe ele de la acea extraordinară întîlnire a omului cu natura.

Conf. dr. ION LEMNETE, prorector al I.M.F. București, director al Spitalului clinic „Filantropia"

Naşterea fără dureri

Două săptămîni, am revenit aproape zilnic: dimineaţa devreme, la amiază, serile, în gărzi de noapte. Aveam acolo halatul meu alb şi pe deasupra încuviinţarea medicului primar **IOAN MOCANU,** şeful maternităţii. La început nu intram. Rămîneam undeva într-un loc ferit, să nu deranjez, şi de acolo priveam sala prin hublou: masa ginecologică, trusele cu instrumentare, medicamentele din dulapurile de cristal, cupola de lumini, totul, absolut totul, sterilizat, imaculat. Ferestrele mari ale sălii erau apărate de soare cu draperii uşoare de un albastru calm. Acelaşi albastru liniştitor ca şi în toate saloanele clinicii de altfel.

Şi eu le-am văzut, cum de nu, pe ele, intrînd în sala aceea, sprijinindu-se de braţul asistentei medicale. Mersul lor, uşor legănat, pîntecul mare, rotund, şi feţele acelea frumoase, încărcate de tinereţe, aveau parcă ochii măriţi de uimire pentru minunea pe care urmau să o desăvîrşească într-un gest sublim de neegalat: naşterea copilului lor. Apoi, în aceeaşi sală, veneau: doctorul Ioan Mocanu şi medicul primar anestezist **ALEXANDRU COROIAN.**

...În braţul întins, anestezicul este picurat mărunt, pînă cînd durerea este complet anulată. Atunci, doctorul Alexandru Coroian, are în mîinile lui viaţa tinerei mame şi a pruncului ei încă nenăscut. Caută cu grijă vena apoi, cu o extraordinară îndemînare, „cîntăreşte" (a cîta oară?) doza infinitezimală din anestezic şi ketamina preluată de freamătul sîngelui învinge. O destindere, ca o mîngîiere de strune nevăzute, se revarsă în structurile intime ale viitoarei mame şi actul naşterii începe. Conştiente, cooperante, unele vesele chiar, fără nici cea mai uşoară durere, femeile răspund îndrumărilor şefului de maternitate şi... în cîteva minute, întîiul strigăt al sosirii pe lume al unui om acoperă liniştea sălii de naştere.

Examenul de rigoare, oprirea perfuziei şi abia acum pe frunţile medicilor se rostogolesc picurii oboselii, ai încordării. Pe el, pe doctorul Alexandru Coroian, tînăra mamă nu-l vede, dar îl presimte acolo, lîngă aparatul spre care ea ţine braţul întins. Aşa se petrec lucrurile de cîţiva ani. În maternitatea Spitalului „Cantacuzino", din Bucureşti, la orice oră din zi sau din noapte, cu un timp de travaliu mult redus, orice tînără gravidă, cu sarcina ajunsă la soroc, poate să-şi nască pruncul fără zbateri, fără frică, fără dureri.

— În literatura de specialitate, spunea doctorul Ioan Mocanu, dorinţa femeilor de a naşte fără dureri este consemnată din timpuri străvechi. De la încercarea făcută unei regine engleze — o anestezie cu eter pentru a-i „lua" durerile naşterii — au trecut cîteva secole. Mai recent, se folosesc în acelaşi scop acupunctura, naşterea sub apă, psiho-profilaxia etc. Sînt formule greoaie şi fără suficiente garanţii că mama şi copilul nu vor avea consecinţe, oricît de neînsemnate.

La aproximativ o oră, după ce s-au întors în saloane, îmi este permis să vorbesc cu tinerele mame. Mai întîi cu cercetătoarea în cibernetică Rodica Nicolau.

— Aţi născut un băiat de 4 100 de grame şi, deşi nu dormeaţi, pentru că vă vedeam executînd întocmai îndrumările medicilor, aţi zîmbit tot timpul. De ce?

— Cum de ce? Îmi amintesc perfect. Sala de naştere s-a inundat deodată cu flori. Pereţii s-au dat mult în lături şi eu am început să alerg şi să mă învîrt în nişte roţi făcute numai şi numai din flori de margarete superb colorate. Apoi l-am auzit ţipînd pe el, pe Bogdănel, am întins mîinile să mi-l iau şi... eram încă pe masa din sala de naşteri.

În aceeaşi zi, tînăra Carmen Georgescu a născut o fetiţă, pe Andreea. Inginera Virginia Cibu a născut-o pe frumoasa Mădălina, cu ochii albaştri ca de peruzea. Pe ele şi pe toate cele care au născut prin metoda naşterii fără dureri, instituită aici în maternitate prin colaborarea celor doi medici, le-am vizitat pe rînd şi le-am iscodit cu aceeaşi şi aceeaşi întrebare: ce aţi simţit în minutele naşterii copiilor dumneavoastră? Fiecare mi-a descris cu lux de amănunte dantelăriile de lumini şi de culori în care „s-au aflat", totul convertit în parcuri cu multe flori, în unduiri de ape, de muzică.

Mă uluiesc spusele tinerelor şi cer lămuriri doctorului Alexandru Coroianu. „Ketamina — spune el — este un narco-analgezic, care, folosit în doze mici, în operaţiile de scurtă durată, suprimă durerea şi nu induce somnul, ceea ce face ca bolnavul să coopereze permanent cu medicul. Acesta este poate visul chirurgilor dintotdeauna. Originalitatea metodei noastre constă în precizarea dozelor care, repet, sînt infinitezimale. La stabilirea lor am lucrat ani de zile, metoda noastră este însă o premieră naţională şi s-a bucurat de mult interes în literatura de specialitate. Cît priveşte inundarea coloristică de care vorbesc cei ce suportă injectarea cu ketamină, acesta este tocmai efectul indus de cantitatea foarte mică de analgezic, care, odată anulată, nu lasă nici un fel de urmări. Revenind la naşterea fără dureri, folosirea ketaminei după începerea dilatării reduce timpul necesar travaliului, face ca trecerea copilului prin barierele bazinului să fie înlesnită şi nu are nici cel mai mic efect negativ asupra organismului mamei şi al noului născut.

...Pentru ca să anuleze durerea femeii care naşte, un medic a încercat, a experimentat, a calculat, a aşteptat, dar mai ales a sperat, ani şi ani de zile. Şi, cînd, în sfîrşit, a reuşit, munca, stăruinţa lui nu-l obosiseră, din contră, „abia atunci cînd succesul meu a fost confirmat, m-am simţit mai puternic şi mai tînăr ca oricînd".

Ascultîndu-l pe doctorul Alexandru Coroian mi-am revăzut o însemnare citită din André Maurois: „Mîine ca şi astăzi vor fi bolnavi şi vor fi necesari medici. Mîine ca şi astăzi, morala medicală trebuie respectată de toţi medicii şi pregătirea lor profesională face parte din viaţa lor morală. Şi mîine ca şi astăzi, viaţa medicilor va fi însă întotdeauna: eroică, dificilă, neliniştită, plină de răspunderi şi totuşi sublimă"...

Un medic, un om, a dedicat ani din viaţa lui unui crez: „păstrarea de raporturi umane cu omul bolnav". A reuşit. Învingînd, neliniştea lui eroică va rămîne peste ani, mereu şi mereu sublimă.

SMARANDA SBURLAN

Copilul în primul an de viață

Iată-i pe ei, tinerii soți, care nașcindu-li-se poate chiar astăzi primul copil, au devenit părinți. Sînt atît de tineri, pînă mai ieri au fost și ei copii, dar sînt atît de copleșiți de frumoasa răspundere ce și-au asumat, atît de încrezători, de parcă toată lumea este a lor!

Cu cîtă iubire și dragoste l-au așteptat, cum i-au mai cumpărat ei din vreme pătuț și hăinuțe, și jucării. Și acum, cînd iată-l aici, la ei acasă, întrebări nerostite vin sumedenie, mai ales în inima mamei. Cum să-l hrănească, să-l apere de îmbolnăviri, ce parametri să-i demonstreze că „soarele ei de aur" va crește mare și va fi sănătos din toate punctele de vedere? La plecarea din maternitate, în „carnetul de sănătate al mamei și copilului" s-au înscris date esențiale despre nou-născut: cîte mii de grame a cîntărit, cîți centimetri a măsurat, ce scor Apgar a primit, dacă a fost vaccinat etc. El, care nouă luni de zile a trăit aparat, ocrotit, hrănit și legănat în pîntecul mamei, trebuie să se acomodeze vieții extrauterine, să crească, să învețe totul pas cu pas.

Poate nu mama, dar tatăl constată imediat că fiul lui pare disproporționat: capul prea mare, picioarele cam slăbuțe, gîtul parcă-i lipsește, are chiar unele mici încrețituri pe față. Nu vă alarmați, și noi, părinții, ne-am născut la fel. În cîteva zile totul se ordonează, se normalizează. Numai ca primele 28 de zile după nașterea copilului sînt cele mai grele pentru nou-născut și pentru mamă. Oboseala și surmenajul din perioada de lehuzie pot avea urmări negative asupra amîndurora.

Este adevărat, așa cum se spune, că „pentru mamă primul copil este ultima păpușă, iar pentru bunici, nepoții sînt adevăratii copii". Ele, bunicile, trebuie însă să-și ofere ajutorul cu discreție și fără ostentație, prezența lor să fie agreabilă, niciodată obositoare. Pentru că încă de atunci, de cînd i-a auzit întîiul țipăt, sau, și mai sigur, cînd l-a pus întîia oară la sîn, în sufletul mamei s-a născut convingerea că acest omuleț este în primul rînd al ei și că numai ea și soțul ei trebuie să-i poarte de grijă, să-l ocrotească. Așadar, cu mult tact, cu calm, bunicile, ajutînd pe tînăra mamă, trebuie să se abțină să-și impună experiența și părerile proprii; din contră, să se străduie să învețe noile metode de îngrijire a sugarului.

Nou-născutul are nevoie de liniște, de confort și de aer

Instalat în încăperea cea mai însorită, ferită de curent, nou-născutul va locui aici singur sau cel mult cu mama. Pătuțul lui, pentru început un coșuleț special din răchită, nu va fi pus nici lîngă sobă, nici sub pervazul ferestrei și va fi dotat cu saltelușa umplută cu zegras sau cu foi de porumb (în nici un caz cu fulgi), acoperită cu o păturică, apoi cu cearșaf mereu curat. Îmbrăcat și înfășat în primele scutece, cu tifonul croit special, absorbant, așezat sub șezut și între picioruțe, nou-născutul nu va fi strîns prea tare cu fașă. În pătuț, copilul va fi așezat pe o parte sau pe burtică, niciodată în aceste zile pe spate. Poziția ventrală permisă după vîrsta de 3 săptămîni, previne și corectează eventuale vicii ale coloanei, șoldurilor și picioarelor, contribuie la întărirea mușchilor cefei, ai spatelui și previne ușoara turtire a capului, posibilă acum cînd oasele lui sînt atît de fragile! Este poziția în care sugarul doarme mai relaxat, colicele se calmează și nu există pericolul ca, vomînd, nou-născutul să se asfixieze. Dormind 18 ore din 24, el va fi acoperit cu o păturică îmbrăcată în husă. Cînd, după 2—3 luni, începe „să pedaleze", nimic nu este mai practic decît un sac de dormit (din molton, cu mîneci, închis cu fermoar lung).

Pentru copil, aerul și soarele au importanță vitală. În prima lună însă, nou-născutul are nevoie de condiții constante de mediu, cu temperatura camerei de 20—22°C. Vara, la vîrsta de 15 zile, iarna după 4—6 săptămîni, sugarul poate fi scos la aer. Operația se face progresiv ca timp, cu prudență, urmărindu-se reacțiile copilului. Dacă acesta plînge, devine palid sau se învinețește, va fi readus în casă. Vara se urmărește dacă nu cumva copilul se congestionează la față, dacă transpiră ori i se usucă buzele. Ședințele de călire la aer și soare se anulează pentru 2—3 zile, apoi se reiau cu grijă. În primele luni de viață, sugarul poate fi dus afară, iarna în jurul amiezii, vara dimineața și pe înserate, iar primăvara și toamna oricînd, dacă timpul este frumos. Ideal ar fi ca, după 5—6 luni, vara în special, sugarul să doarmă în cărucior la aer, să mănînce și chiar să fie schimbat de scutece. Oricum, la sfîrșit de septembrie, statul afară va fi de 3—5 ore maximum.

Camera copilului, va trebui să fie mereu aerisită, curată, fără prea multe decoruri, fără draperii groase vara, zugrăvită cu culori vesele, unde prezența mamei în primele luni, apoi a bunicii, va constitui pentru sugar lumea lui de început, în care va crește cu fiecare zi mai voinic, mai sănătos.

Igiena nou-născutului — pentru sănătatea lui

Mamele tinere trebuie să trateze cu grijă bontul ombilical, pînă la vindecare. Cîteva (1—2) comprese sterile, cres-

tate în prealabil pînă la jumătate, se așază în jurul bontului ombilical. Dacă acesta zemuiește, se curăță mai întîi cu o compresă muiată în alcool de 60 de grade, apoi cu ser fiziologic și se tamponează ușor cu o altă compresă uscată. Peste comprese sterile se trece fașa, astfel ca fiecare tură să înconjoare mijlocul copilului și să depășească fașa anterioară cu jumătate. Nu prea strînsă, dar nici prea lejeră, fașa se leagă într-o parte, apoi copilul se îmbracă și se înfășa.

De cîte ori este nevoie să fie schimbat, sugarul este spălat cu apă călduță și bine tamponat în regiunea anală și genitală. În strat foarte subțire se aplică un unguent pe bază de talc, oxid de zinc, apă și glicerină. Folosirea repetată a săpunului în aceeași zi fragilizează pielea copilului. Cînd apar eriteme simple (înroșiri), se folosește infuzie de mușețel. Dacă eritemul prezintă eroziuni sau foliculită, se anunță medicul. Nu se folosesc unguente la întîmplare. Baia parțială se face cu grijă, lenjeria se fierbe. Ameliorarea eritemului se face și lăsînd zona afectată descoperită, în contact cu aerul, de 3—4 ori pe zi cîte 10 minute.

După cicatrizarea plăgii ombilicale, se face baia zilnică de curățenie a sugarului, de regulă înaintea suptului, la ora 9—10 dimineața sau 18—19 seara. Aduceți la îndemînă: cadă, apă caldă și rece, săpunul, prosopul de baie, schimburi curate și calde. În cadă puneți apă rece, apoi fierbinte, și verificați să nu aibă mai mult de 37°C. Așezați cada într-o poziție comodă și stabilă. Dezbrăcați copilul și puneți-l în apă mai întîi cu piciorușele. Țineți-l cu mîna stîngă petrecută pe sub ceafă, prinzîndu-i umărul stîng, iar cu dreapta trecută pe sub șezut, prindeți-i piciorușele. Cu mănușa de baie, din prosop, umedă, se săpunește copilul astfel: capul dinspre frunte spre ceafă, cu grijă să nu-i intre săpun în ochi ori apă în urechi. În continuare, i se spală gîtul, subsuorile, mînuțele, toracele, abdomenul, piciorușele. Zonele săpunite se clătesc imediat. În continuare, copilul, tot susținut, este întors pe burtică și spălat pe spate. Regiunea genitală și fesiera se spală la urmă. În cîteva minute (5—7), baia sugarului trebuie să fie gata. Cînd copilul are 7—8 luni, aceasta poate dura și 15 minute. Scos din baie și susținut, sugarul este așezat pe prosopul mare, plușat, și tamponat cu blîndețe în zona plicilor inghinale, la subrațe, gît, după urechi, pe burtă și piept. Acoperit cu prosopul fiind, se moaie un tampon steril în infuzie de mușețel și începînd dinspre nas spre în afară se șterge fiecare ochi cu altă compresă. În continuare, cu tampoane fine, se curăță urechile, pavilioanele cu toate curburile, apoi nasul. Înainte de îmbrăcare, acolo unde vin în contact două suprafețe de piele (după urechi, plica cotului, a genunchilor, la gît), se face pudrarea cu talc simplu, pudră săproșan ori Nivea pentru copii. Regiunea anală și fesiera, a plicilor inghinale nu se pudrează, se ung în

strat foarte subțire cu ulei fiert și racit. Îmbracat, acoperit cu păturica, cu capul descoperit ori cu o singura scufița din pînza, copilul va fi așezat la supt, dupa care va dormi bine.

Daca în primele zile plînge cît este gol, înaintea baii, faceți-i baie parțiala. Unii copii se sperie, se cred abandonați cînd nu mai simt căldura hainelor. Alții plîng cînd vin în contact cu apa. Ei bine, puneți la început mai puțina apa în cada, apoi din ce în ce mai multă și după 5—6 luni faceți să „înoate" pe apă jucăriile lui preferate. După 2—3 asemenea băi, frica de apă a copilului dispare. Daca

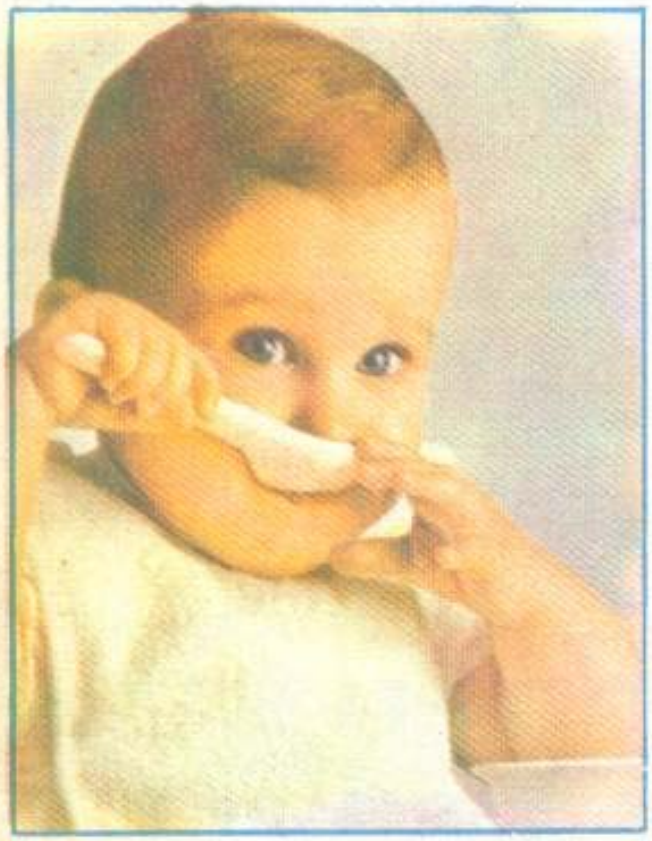

nou-născutul are pe pielea capului cruste (coji) ușor aspre, se vor unge dimineața cu cîteva picături de ulei sau vaselină salicilică 0,5—1% (cu rețeta de la medic). Nu uitați: capul micuțului se perie zilnic cu o perie moale.

Ideală — alimentația cu laptele mamei

Ideala pentru nou-născut și sugar este alimentația cu laptele mamei sale, acest produs natural pe care nu l-a egalat nici o industrie a lapturilor umanizate. Mamele trebuie să știe că, alaptînd, greutatea luată în lunile de sarcina și care s-a depus sub forma de grăsime „se topește". Alaptarea nu are nici o legatura cu forma și volumul sînilor, mamele care și-au alăptat copiii au făcut foarte rar cancer de sîn. Un hormon special, prolactina, asigura fluxul lactat și blochează în același timp ovulația (deși se cunosc cazuri cînd o noua sarcină s-a instalat chiar în lunile de alăptare). Punerea imediată la sîn a nou-născutului face să se reverse în organismul mamei ocitocina, un hormon care asigură expulzarea placentei și revenirea uterului la forma normală. În primele 72 de ore după naștere se secretă colostrul, acest atît de valoros „lapte" pentru copii. Steril, caldut, laptele de mamă dă copilului ei principii nutritive absolut necesare, îi asigură imunitatea, aparîndu-l, cel puțin în primele luni, de îmbolnăviri.

Hrănit exclusiv la sîn, copilul nu va suferi de infecții intestinale de origine alimentară. Alaptarea la sîn prelungește acea legatură afectivă între mamă și copil, pe care nimeni nu o va putea desface vreodată! Dorința și voința mamei de a alăpta, regularitatea supturilor, starea de calm, echilibru și liniștea sufletească ale mamei, întregite cu armonia vieții de familie, apărarea cu strictețe a igienei, iată principalii factori ce vor asigura alimentația naturală a sugarului. Supturile „solicitate" la interval de 3—4 ore sînt în total 6—7 în 24 de ore. Pauza de noapte crește treptat și în alimentația naturală; de la orele 23 la 6 dimineața copilul doarme.

În prima lună, sugarul ia în medie 200—300 ml de lapte pe zi. Cantitatea crește treptat, astfel ca la sfîrșitul primei luni de viață copilul suge 500—600 ml/zi. Dacă mama are lapte suficient și de calitate, ne-o va demonstra curba creșterii în greutate a sugarului. Cînd laptele de mamă este insuficient, numai medicul va stabili ce lapte i se va da suplimentar, în ce diluții și cînd. Se poate întîmpla ca nou-născutul să refuze dintr-odată sînul; atunci mama trebuie să verifice: este vorba de o obstrucție nazală cauzată de guturai, de o infecție a mucoasei bucale, de o lipsă de igiena a sînului? În caz de guturai, copilului i se picură cu o pipetă cîte 2 picături de ser fiziologic și secrețiile i se aspiră ușor cu o pară mică din cauciuc. În asemenea situații, curățirea cu comprese și vată mai rău irită mucoasa. Între greșelile aparținînd mamei se enumeră și: trezirea din somn a nou-născutului și forțarea cu orice preț să suga, bruscarea în timpul suptului, nervozitatea mamei sau alimentația ei nestiințifică. În minutele alăptării, vorbiți-i copilului, alintați-l, mîngîiați-l și chiar cîntați-i. Feriți-vă însă să vă parfumați, să vă ungeți mameloanele cu orice altceva decît să le spălați cu infuzie de mușețel. Înainte și după alăptare, copilul nu va fi deranjat cu nimic.

În caz de alimentație artificială

Folosirea laptelui de vaca impune de la bun început păstrarea unei igiene perfecte. Proaspăt, praf sau pasteurizat, laptele trebuie manevrat igienic și fiert 10 minute în clocote mici. În vreme ce fierbe, laptele se amestecă pentru a nu forma caimac. Fierberea distruge posibilii microbi patogeni și ai fermentației lactice. Păstrat în frigider, laptele poate fi folosit timp de 24 de ore de la fierbere. Laptele rămas în biberon nu se dă la următoarea masă a sugarului, ci se aruncă. Diluția — amestecul de lapte de vacă sau lapte praf cu apă de orez — se îndulcește cu 5 g de zahăr (o linguriță) la 100 ml de lichid și se fierb împreună. Sterilizarea se face o dată pe zi la toate cele 7—8 biberoane și tetine, care se manipulează foarte curat și se păstrează sub tifon. Cu mîinile bine spălate, se pregătesc biberoanele pentru masă. Imediat după supt, acestea se clătesc bine cu apă rece, apoi cu apă caldă și săpun, folosind o perie, după care se limpezesc. Tetinele se fierb separat 20 de minute, se lasă în vas acoperit și se iau la nevoie pe rînd.

După masă, ridicați ușor copilul în brațe și bateți-l încet pe spate pînă cînd elimină aerul înghițit. Sugarul căruia i se înlocuiesc treptat mesele la sîn cu biberonul nu trebuie să sesizeze diferența de flux de lapte. Dîndu-i copilului, aveți grijă ca biberonul să-l țineți ușor oblic în jos, astfel ca tetina să fie mereu plină, altfel va înghiți și aer.

Indiferent de modul de alăptare (natural, artificial sau mixt), pînă către luna a 4-a, sistemul digestiv al sugarului nu are capacitatea să digere și să asimileze o hrană diver-

sificată. Aşadar, dacă i se vor da mai din vreme alimente solide, sugarul le va elimina în scaun nedigerate. Rinichii lui sînt supuşi unui efort inutil, pe care nu sînt încă pregătiţi să-l suporte.

În jurul vîrstei de 4—5 luni, alimentaţia numai cu lapte nu mai acoperă nevoile nutritive ale sugarului. Este momentul trecerii la o alimentaţie diversificată, mai consistentă. Semnalul acestei treceri îl va da însuşi copilul, care va suge mai mult. Se începe cu o alimentaţie semiconsistentă: piure de morcovi şi cartofi sau pulpă de piersică ori măr, date pe răzătoare de sticlă. Acestea se fierb în foarte puţină apă, se pasează, se combină cu lapte sau cu apă de orez şi se dau sugarului. Regulile sînt aceleaşi: mama, avînd mîinile foarte curate, ustensilele folosite bine sterilizate. La masa de la orele 14, sugarului i se dă puţin lapte, apoi alimentul semilichid. Puneţi-i linguriţa cu preparatul respectiv în aşa fel încît cel mic să sugă. La început o linguriţă, apoi, cu siguranţa că tolerează „noutatea", cantitatea creşte treptat, pînă constituie o masă întreagă.

Setea i se va potoli cu suc de fructe, apă fiartă şi răcită.

În piureuri se adaugă din luna a 5-a 1—3 linguriţe carne de pasăre, fiartă şi tocată, ficat, carne de vită. De asemenea, se poate da 1/2 gălbenuş proaspăt, fiert tare şi pasat în piureu. Cînd sugarul refuză un aliment, nu se insistă, se continuă cu alimentul obişnuit şi se reia încercarea după 10—14 zile.

Treptat, alimentele consistente se introduc în alimentaţia copilului sub 1 an, iar laptele trebuie să fie dat zilnic în cantitate de 400—500 ml.

HERTA CÂPRARU

Sfaturi pentru tinerele mame

• Copilul se naşte cu reflexul suptului. Gestul este învăţat, se pare, chiar în viaţa intrauterină.

• Nu „smulgeţi" mamelonul sau tetina din gura sugarului. Păcăliţi-l astfel: aşezaţi uşor un deget în colţul buzelor lui şi el, dorind să prindă un alt mamelon, va da drumul sînului (tetinei).

• Atenţie cum daţi biberonul sugarului. Înclinaţi-l de asemenea manieră încît tetina să fie mereu plină cu lapte, altfel înghite şi aer.

• Cînd suge, copilul trebuie să respire liber. Presaţi uşor areola pentru a-i lăsa liberă respiraţia nazală.

• Cînd vi se pare că jetul de lapte este prea puternic, presaţi uşor areola înainte de a pune copilul la sîn, lăsînd laptele să picure pentru a regla curgerea.

• Dacă copilul sugînd dintr-un sîn, laptele din celălalt începe să picure, acoperiţi-l uşor cu palma şi presaţi pe areolă.

• Cînd aveţi crăpături pe mameloane şi vă dor, întrerupeţi pe o zi-două alăptarea, dar scoateţi cu regularitate laptele din sîni, puneţi-l în biberoane sterile şi daţi-l copilului. Jetul lactat se întreţine prin alăptarea cu regularitate a sugarului.

• Cercetătorii au remarcat că nou-născutului îi place să fie ţinut din cînd în cînd gol lipit de sînul dv., să-i simtă căldura, să vă audă bătăile inimii. Nu ezitaţi, acordaţi-i cîteva minute de drăgălăşenie.

• În primele zile, ridicaţi nou-născutul fără să vă temeţi. Este mult mai robust decît credeţi. Alunecaţi-vă uşor o mînă pe sub gîtul copilului pentru a-i susţine capul, iar cu cealaltă prindeţi-i partea de sus a şezutului, protejîndu-i rinichii. În acest mod îl aşezaţi sau îl luaţi din pătuţ.

• Culcaţi nou-născutul fie pe spate, fie pe burtă ori într-o parte. Vegheaţi cu grijă să nu se răstoarne şi mai ales să aibă liberă respiraţia.

• Instituiţi un ritual în vederea somnului de noapte. Faceţi-i baie, alăptaţi-l, aprindeţi o veioză de gardă, alintaţi-l şi cîntaţi-i încet. Treptat, micuţul va şti că a sosit momentul să doarmă.

• Dacă, trezindu-se, plînge, mergeţi la pătuţul lui, dar nu-l luaţi imediat în braţe. Schimbaţi-i dacă este cazul, aşezaţi-l într-o poziţie mai comodă, ori daţi-i un biberon cu cîteva linguriţe de ceai.

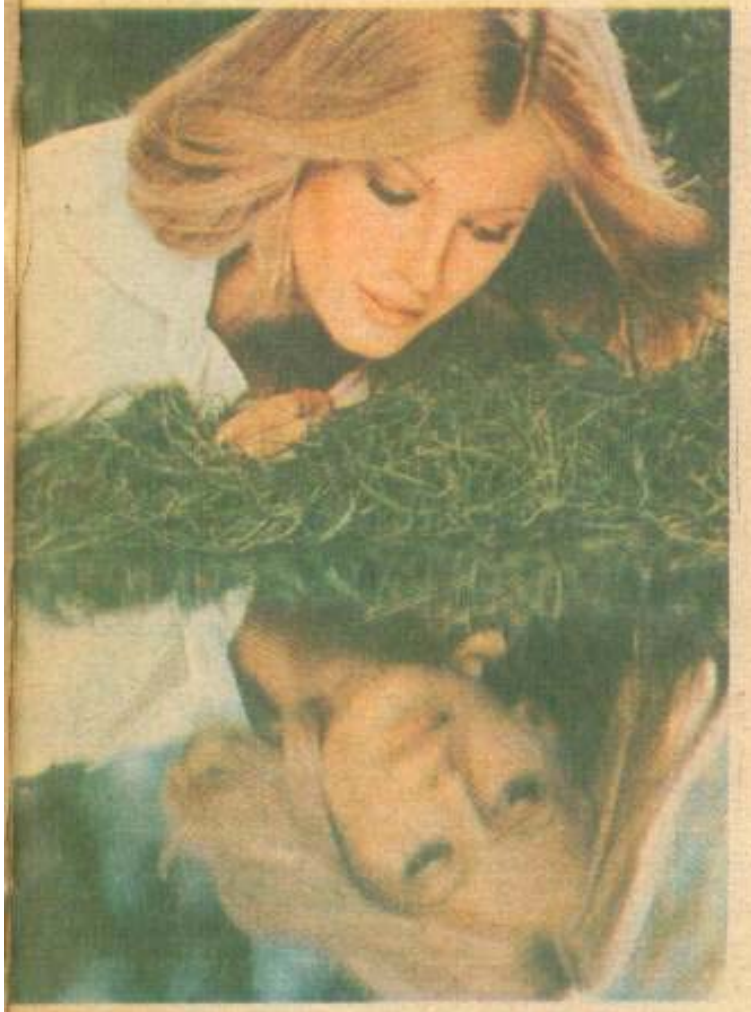

FRUMUSEȚEA DE FIECARE ZI

Niciciînd ca în anul acesta n-am primit atîtea scrisori de la cititoare, în care întrebările curg, pur și simplu, niciodată n-am simțit mai vie curiozitatea lor de a ști cum să procedeze pentru a arăta îngrijite și, de ce nu, pentru a fi frumoase, și nu numai la ocazii, ci în toate zilele. Am grupat întrebările dumneavoastră și... s-o luăm pe rînd.

Somnul — prima condiție pentru a arăta bine

Poate vă miră că începem acest capitol cu somnul, dar acesta este unul din factorii cei mai importanți pentru refacerea organismului, pentru înlăturarea oboselii fizice și nervoase, pentru prelungirea tinereții. Fiecare om are nevoie de un minim vital de somn, care nu este același pentru toți, dar noi, din experiență, știm de cîte ore avem nevoie pentru a ne odihni. Vă recomandăm însă să dormiți pe un pat tare, fără pernă, învelită cu o pătură sau plapumă de lînă. Cînd vă culcați, întindeți-vă într-o poziție odihnitoare, dezvățați-vă să dormiți cu picioarele strînse și spatele încovoiat. Este preferabil să dormiți pe partea dreaptă: digestia se efectuează de la 2 ore și jumătate pînă la 4 dacă sînteți culcată pe dreapta, în 5—8 ore pe stînga. Se adoarme greu dacă aveți picioarele reci. Faceți o baie caldă la picioare sau un masaj cu peria udă, care le încălzește. Cînd adormiți greu, încercați și această soluție: beți un pahar de apă în care ați dizolvat 2—3 bucăți de zahăr sau un pahar de lapte călduț în care ați dizolvat o lingură de miere, o bucățică de drojdie de bere și o pastilă de calciu.

O „frecție" cu dușul

Chiar dacă n-ați dormit foarte bine, puteți fi vioale și foarte bine dispusă dacă la trezire faceți zi de zi un „masaj" cu dușul de mînă. Jetul de apă să vă maseze timp de 5 minute fiecare parte a corpului. Pentru gît, bărbie și față, puterea jetului trebuie redusă, cu temperatura apei mai scăzută. În final, treceți o dată pe tot corpul, de sus în jos, apă rece. Apoi, fricționați-vă puternic cu un prosop aspru.

Părul, o podoabă care trebuie întreținută

Părul este incontestabil una din cele mai frumoase podoabe ale femeii. Sănătatea părului este însă o reflectare a sănătății întregului organism. Pentru a fi viguros, strălucitor, părul are nevoie de calciu, de iod, de fier, de sulf, de vitamina B. Cu alte cuvinte, pentru a avea un păr sănătos, alimentația dumneavoastră trebuie să conțină, printre altele, și pește, ridichi, varză crudă, spanac, ouă, brînză, iaurt, miere, fructe.

Părul dumneavoastră este lucios? Se lipește la trei zile după ce l-ați spălat? Atunci este gras. Termenul este oarecum impropriu, pentru că firele de păr, ele însele, nu sînt nici grase, nici uscate, ci „lubrifiate" bine sau rău de glandele sebacee de la baza fiecărui fir de păr, a căror funcționare bună sau rea determină starea firului de păr.

Părul seboreic este cel mai des întîlnit. În acest caz, se pierd cam o sută de fire de păr pe zi. O parte din ele cresc din nou. Dar firul care creşte este mai subţire şi mai puţin rezistent. Există, în pofida tuturor teoriilor, o unică şi practică problemă: să renunţaţi la îngrijiri sofisticate şi prin remedii simple să vă îngrijiţi părul, păstrîndu-l ca pe o podoabă! Pentru un păr sănătos, spălatul prea des nu este necesar, dar pentru un păr gras sau o piele foarte grasă, nu numai că este indicat, ci insistent recomandat. *Părul gras nu cade niciodată din cauza spălatului.* Fricţionînd la spălat pielea grasă, cad firele moarte dinainte, lăsînd impresia că spălarea face ca părul să cadă. Spălatul zilnic, devenit aproape o modă în unele ţări, se face în cazul în care avem la îndemînă un şampon foarte moale. Uneori, e suficient dacă trecem doar duşul cu apă călduţă peste un păr tuns scurt, dar care este lucios şi neplăcut la vedere. Pentru a da vitalitate unui păr *uscat* este bine ca înainte de a-l spăla să-i faceţi o baie de ulei, procedînd astfel: încălziţi uleiul la abur, punînd recipientul cu ulei într-un vas cu apă care fierbe. Faceţi cărări în păr şi înmuiaţi în ulei o bucată de vată sau o pensulă şi ungeţi pielea capului, apoi tot părul. Înmuiaţi în apă fierbinte un prosop pluşat, stoarceţi-l şi puneţi-l pe cap ca un turban. Repetaţi operaţia de mai multe ori, cam 40—50 de minute şi chiar un ceas. Căldura pe care o degajă prosopul face ca uleiul să pătrundă în piele. După o asemenea baie, vă puteţi spăla cu un şampon preparat chiar de dumneavoastră: amestecaţi un gălbenuş de ou, o jumătate lingură de ulei, o jumătate lingură de ulei de ricin, bateţi bine pînă se obţine un amestec omogen. Dacă părul dumneavoastră este gras, spălaţi-l mai întîi cu un şampon din comerţ, după care clătiţi-l şi aplicaţi apoi şamponul preparat. Ţineţi-l pe acesta din urmă pe păr cît mai mult, dacă se poate chiar 30 de minute.

Este obligatoriu să nu neglijaţi periatul părului şi în unele cazuri masarea pielii capului (de la ceafă spre vîrf). Dacă aveţi posibilitatea, periaţi părul în faţa unei ferestre deschise. Primăvara, dar nu numai în acest anotimp, ci şi în altele, masaţi pielea capului cu o loţiune tonică (pe care o găsiţi la „Piafar") care constă dintr-un litru de apă în care se pun doi pumni de urzici şi se fierbe pe foc pînă scade la jumătate. Loţiunea se foloseşte proaspătă.

Pentru sănătatea părului este bine ca o dată pe lună să se taie vîrful firelor de păr, pentru a-i impulsiona vitalitatea şi pentru a creşte egal. În unele cazuri, vă puteţi vopsi părul cu o serie de produse vegetale, cum sînt cele care conţin henné, plantă care ajută şi la regenerarea părului, dîndu-i şi o nuanţă de roşu. Reflexele roşii se mai pot obţine şi cu un decoct de foi de ceapă. Pentru blonde, decoctul de muşeţel este binevenit, cum pentru brune este cel din frunze de nuc. E bine să se ştie că părul cu cît se lasă în nuanţa lui naturală, cu atît chipul pare mai tînăr, mai feminin.

Aveţi un ten proaspăt?

Aceasta înseamnă un ten întins, fără riduri, fără cearcăne, fără „laba gîştii". Cearcănele, dacă nu sînt congenitale şi nu sînt din pricina oboselii, sînt un semn al unei defectuoase funcţionări a ficatului şi rinichilor. Aşadar, dincolo de aplicarea unor comprese cu infuzie de albăstrele, e bine să ţinem un regim de dezintoxicare cu: legume proaspete, sucuri, fructe, morcovi, gulii verzi cu frunze cu tot. După o cură de cruditäţi şi legume ce conţin vitamina A, rezultatul este spectaculos, cearcănele nu mai sînt întunecate şi ochii au o strălucire intensă şi clară. De cele mai multe ori, femeile trecute de o anumită vîrstă, temîndu-se de riduri, îşi iau o mină imobilă. Noi vă recomandăm nu să mişcaţi inutil faţa, ci mai ales să profitaţi de... ris. Deşi produce riduri la coada ochilor, rîsul este o binefacere pentru sănătatea noastră, „ridică" trăsăturile, iar ridurile de expresie oferă un farmec în plus oricărui chip.

În tratamentul cosmetic recomandăm, ca de fiecare dată, o cremă adecvată tipului de ten, cremă pe care ne-o cunoaştem fiecare de-acum, amintindu-vă ca totdeauna să apelaţi măcar o dată pe săptămînă la măşti.

Măştile din fructe se fac din toate combinaţiile de fructe cărnoase: cireşe, caise, căpşuni, fragi, pepene verde, pepene galben, piersici etc. În plus, iată şi altele:

Măşti pentru ten uscat: un gălbenuş de ou, un vîrf de cuţit de miere de albine, o linguriţă de brînză de vaci, amestecate, sau: o linguriţă de miere de albine amestecată repede cu o bucăţică de drojdie de bere, cît o nucă.

Pentru tenul gras şi acneic, atît de des întîlnit la tinere, se recomandă o igienă riguroasă, care constă atît în curăţarea tenului cu apă şi adesea cu săpun, cît şi a lenjeriei, şi în special a feţei de pernă. De asemenea, e bine să observaţi dacă grăsimea părului nu atinge prea des fruntea. Iată cîteva măşti pentru acest tip de ten: aplicaţi pe obraz o mască de tifon îmbibată cu iaurt; amestecaţi o linguriţă de zeamă de lămîie cu morcov ras, lăsaţi masca cel puţin 20 de minute, după care tamponaţi obrazul cu un decoct de cimbru. De asemenea, pentru acest tip de tenuri sînt potrivite măştile cu praf de sulf, de praz fiert sau măşti de fructe astringente.

Vă amintim, ca întotdeauna, că îngrijirile pentru ten sînt valabile şi pentru decolteu.

Mîinile vorbesc despre sănătatea noastră

Mîinile roşii sau umflate sînt semnul unor tulburări de circulaţie sau ale unor maladii endocrine. De aceea, tratamentul vi-l indică medicul. Iată şi un remediu mai la îndemînă: fierbeţi într-un litru de apă o linguriţă de sare. De îndată ce s-a răcit atît cît să fie suportată, ţineţi mîinile în această soluţie. Acest procedeu ameliorează o proastă circulaţie. Daţi apoi cu o cremă grasă şi, nu uitaţi, masaţi şi coatele cu aceeaşi cremă hrănitoare, pe care o ştergeţi apoi pentru a nu murdări hainele.

Unghiile, de multe ori friabile şi fragile, indică şi ele tulburări survenite cu multe luni în urmă. Tamponările de două ori pe zi cu tinctură de iod ajută la întărirea unghiilor.

Îngrijirea picioarelor

Spălaţi-vă picioarele cel puţin o dată pe zi, sub un duş sau jet de apă, frecaţi-le cu buretele şi ştergeţi-le cu multă grijă. Indicate sînt mai ales băile calde, alternate cu cele reci, care activează circulaţia şi destind. O frecţie cu o cremă tonică şi răcoritoare încheie normal toaleta picioarelor. Călcîiele frecaţi-le zilnic cu o piatră ponce şi ungeţi-le cu o cremă. Gleznele umflate se datoresc mai ales unei proaste circulaţii, care face să vi se congestioneze venele. Dormiţi seara cu picioarele puţin mai sus decît capul. Faceţi un uşor masaj. Dacă umflăturile nu cedează, adresaţi-vă medicului.

Vara, seară de seară, spălaţi-vă cu apă caldă în care aţi pus o lingură de sare. Iarna, pentru a vă apăra picioarele de frig, pudraţi-le uşor cu praf de muştar. E un remediu „băbesc", dar inegalabil.

Dacă sînteţi predispuse la varice, faceţi de trei ori pe săptămînă o baie în care adăugaţi bicarbonat şi puţin alaun. Dacă aveţi varice, evitaţi băile de soare şi aplicaţi zilnic pe picioare comprese reci cu decoct de coada calului şi beţi ceai de frunză de mesteacăn.

ANETA POPESCU

COAFURA '90

Anul 1990 marchează o ascendență deosebită a liniei geometrice a tunsorilor, creatorii întrecîndu-se în lansarea a nenumărate linii, cu forme și volume variate, sau stilizarea unor tunsori clasice și reactualizarea lor. Tunsorile realizate pe păr semilung, cu ceafa cu linie dreaptă, au o linie purtabilă în orice ocazie. Tunsorile în trepte succesive, cu creștetul tuns asimetric, perciunii scurți, bretonul realizat prin decuparea ingenioasă a părului sînt în prim plan în moda '90. Ondulețurile vaporoase aduc o notă de feminitate. Tunsorile foarte scurte, inspirate din linia masculină, au fost adoptate mai ales de tineret. Vîrfurile șuvițelor adeseori sînt mai deschise cu 2—3 tonuri decît restul părului. Părul lung este ornamentat cu funde fantezi, agrafe sofisticate sau este strîns în coadă, coc, rulou. Lung, semilung, scurt, foarte scurt, într-un amalgam de forme și culori; cu condiția ca părul să fie bine îngrijit, hrănit, revitalizat, printr-o spălare și periere corecte, prin folosirea de loțiuni, balsamuri și infuzii de plante, care să-i dea vigoare și sănătate.

MACHIAJUL '90

CLASICISM ŞI AVANGARDĂ

Naturaleţea, simplitatea — după ocazie, accentuate şi punctate prin culoare şi contur —, iată atributele machiajului anului 1990. Fără umbre pronunţate, mai ales în machiajul de zi, cu contraste coloristice în machiajul de seară. Totul completează gama vestimentară cu un plus de farmec şi feminitate. Trecerile de la o culoare la alta par neobservate, tonurile şi culorile creează un ansamblu elegant, de o mare fineţe. Fondul de ten revine în actualitate, alcătuind baza pudrei, care este nelipsită, în toate nuanţele ei, cu efect protector, corector, de uniformizare şi estompare. Machiajul ochilor, pentru zi, este cît mai aproape de forma naturală, linia de contur a pleoapei superioare fiind marcată moderat sau deloc, pe pleoapa inferioară conturul este gri, bleu, maro, roz, trasat cît mai aproape de gene. Pentru umbrele pleoapelor se folosesc în continuare 2—3 culori, dar rozul apare foarte puţin, lăsînd loc bejului, griului, galbenului, portocaliului pal, bleului şi verdelui. Se menţine tehnica aplicării fondului deschis în unghiul intern al ochiului (pentru luminozitate) şi a umbrei închise la unghiul exterior, dar aceasta nu mai urcă spre terminaţia sprîncenei, ci se pierde discret la jumătatea distanţei, într-o linie ascendentă, mult scurtată faţă de machiajul anului trecut. Pentru zi, machiajul ochiului are o formă care tinde mai mult spre rotund decît spre alungit, iar pentru seară, efectul de „ochi migdalat" este sugerat cu discreţie.

După-amiază şi seara se folosesc combinaţii contrastante — lila cu galben mat sau strălucitor, maro roşcat cu verde închis, ciclam cu gri, albastru cu verde. La modă sînt gamele de maro (bej, maro, roşcat, cărămiziu), gamele de albastru (bleu, turcoaz, albastru ultramarin), gamele de portocaliu. Sprîncenele îşi păstrează forma naturală, iar în cazul corectării lor prin pensat, acesta se face mai ales între sprîncene şi dedesubtul lor, niciodată deasupra, pentru a le putea peria în sens ascendent. În terminaţia sprîncenei se pot aplica cu pensula umbre de roz, portocaliu pal sau gri, în scopul evidenţierii acesteia şi a expresivităţii ochiului.

Buzele, ca şi ochii, sînt puncte forte ale fizionomiei şi pe ele se accentuează deosebit. Forma lor este uşor mărită prin aportul creionului dermatograf sau prin folosirea a două nuanţe de ruj (închis pentru contur, deschis pentru centru). Rozul pal apare puţin, avem mai mult nuanţe de lila deschis şi mai ales roşu aprins şi corai.

Anul 1990 anunţă machiaje diverse — unele cu obrajii puternic marcaţi, altele abia sugerează fondul de obraz. Pentru stilul vestimentar clasic, machiajul este sobru, cu nostalgii retro. Tonurile sînt calde — bej, bronz, maro, toate nuanţele de verde. Ochii sînt conturaţi cu tuş negru sau gri. Genele sînt evidenţiate prin rimel maro sau gri. Machiajul ţinutei sport nu are contur cu dermatograf, pleoapele sînt colorate în bleu sau roz, genele rimelate, iar buzele cît mai naturale, adesea protejate numai cu lac „Atractiv".

CARMEN PUFAN — GREGORIAN,
cosmeticiană la Casa de Modă „Venus"—Bucureşti

Gimnastică şi estetică

Puţine persoane ştiu că epiderma gîtului este de o fragilitate deosebită, că se ridează mai repede. Cîteva mişcări de gimnastică recomandate tocmai în scopul fortificării musculaturii gîtului sînt bine de ştiut şi de executat încă din adolescenţă.

Aşezaţi-vă pe scaun cu palmele sprijinite pe genunchi şi ridicaţi încet capul, uşor încordat. În acelaşi timp, apăsaţi-vă umerii pentru a pune în repaus trapezii care se contractă (*foto 1*).

Din aceeaşi poziţie, întoarceţi capul alternativ dreapta-stînga, aducîndu-vă bărbia cît mai mult deasupra umerilor (*foto 2*).

Stînd pe scaun, duceţi la fel capul către un umăr şi altul, dar ridicînd bărbia cît mai sus (*foto 3*).

Aşezaţi-vă pe spate, pe pat sau pe masă, cu mîinile pe lîngă corp. Lăsaţi mult capul pe spate, apoi aduceţi-l cu bărbia spre piept (*foto 4-5*).

Schimbaţi-vă poziţia şi faceţi aceeaşi mişcare, apleoîndu-vă încet capul în faţă, apoi ridicîndu-l mult spre spate (*foto 6-7*).

Sprijiniţi-vă pe braţe. Ridicaţi-vă bustul, păstrînd capul cu gîtul întins. Fixaţi-vă un punct pe perete, priviţi-l cîteva secunde şi reveniţi în poziţia de plecare (*foto 8-9*).

Aşezaţi-vă pe scaun şi, sprijinindu-vă bărbia de pumni, rămîneţi aşa cîteva secunde, pînă cînd simţiţi încordarea pe muşchii cefei (*foto 10*).

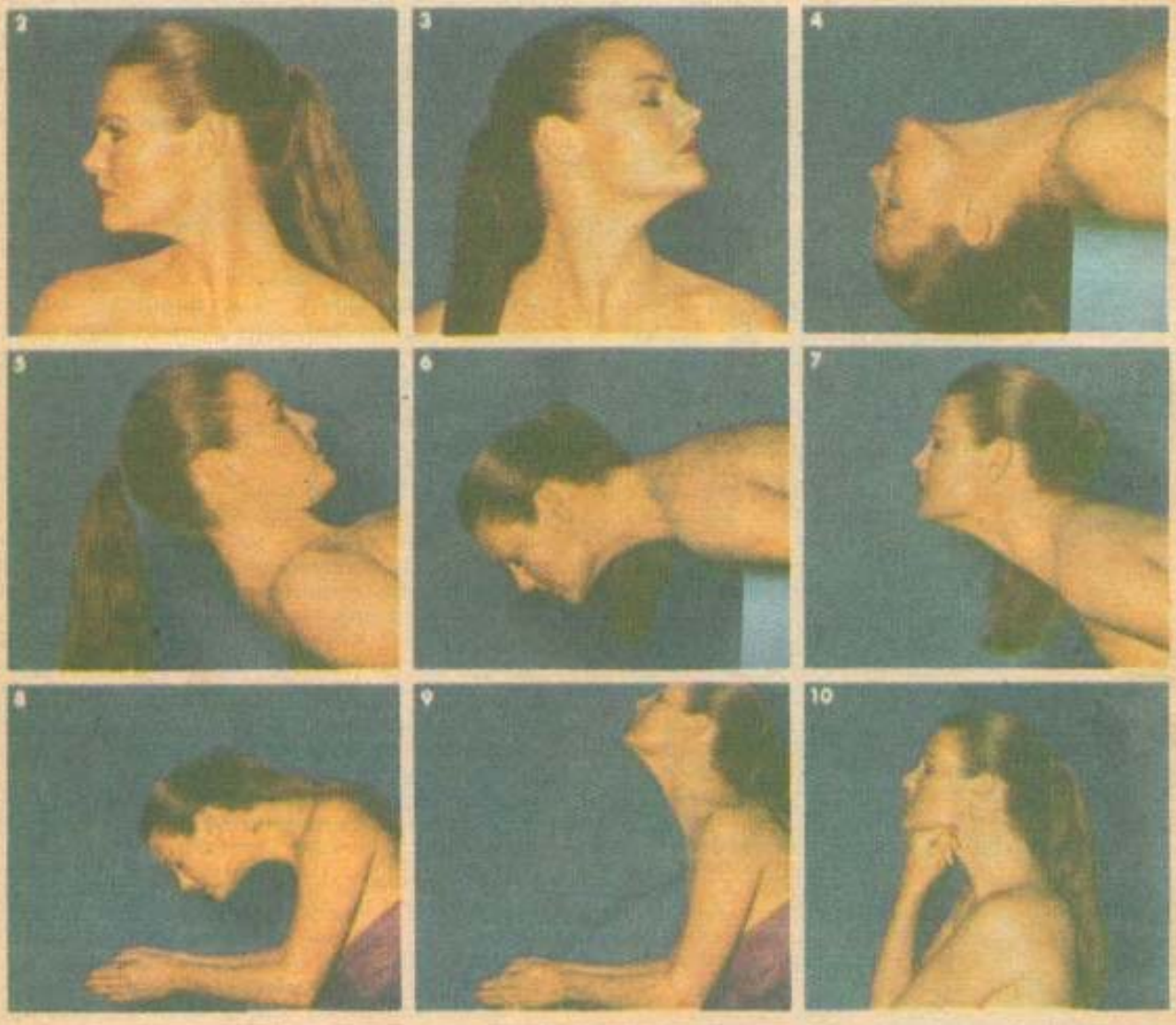

— Dragul meu, e adevărat că ochii mei sînt albaştri ca undele blînde ale mării?
— Sigur.
— Şi părul blond ca holda pîrguită?
— Da.
— Şi buzele roşii ca petalele trandafirului înrourat?
— Ium.
— O, dragul meu, ce cuvinte duioase ştii, tu, să-mi spui!

CRONICA MODEI

CÎND ATÎTEA TENDINȚE SE AFIRMĂ, CE PURTĂM ÎN 1990 ?

Dacă privești de departe. Alăturate sau înșiruite, fel și fel de idei, inventivitatea însăși în materie de vestimentație ne este fluturată în fața ochilor pentru a ne ademeni și mai ales pentru a alege. Ce? Căci se poartă de la stilul „băietană", lansat în jurul anilor '20, moda romantică a începutului de secol, precum și moda geometrică a anilor '60, dar și vestimentația „astronaut" a anilor din urmă. Se poartă scurt, acoperind rotula, ori pînă la mijlocul gambei, și chiar pînă la gleznă. Se poartă larg, cu umeri încă mari, bine marcați și mîneci bufante, după cum simultan există linia „pe corp", încît parcă lărgimea exagerată și pernițele care ne-au „servit" ani de-a rîndul n-ar mai fi existat. Și între ele, linii de croială drepte, cloș, în cloș bogat, pornind uneori din umăr, alteori din talie, sau mai de jos, din dreptul șoldului. Sînt ultramoderne gulerele adînci, altele rotunde, cu o tăietură în formă de V, pe piept sau în spate. Se poartă, da, se poartă taioare, în care se combină deopotrivă fusta lungă cu jacheta scurtă sau, dimpotrivă, jacheta lungă cu fusta mai scurtă.

Ansamblul două piese, care a făcut vogă acum 2—3 decenii, poate fi „tăiat" dintr-un singur material, dar și din două bine asortate, fusta de obicei uni, jacheta în carouri mărunte, conturate sau mari, obișnuitele carouri. Sînt în mare modă volanele, un rînd, două, ba trei, bogate, în partea de jos a fustei, dar și altele, în jurul gîtului sau al mînecilor.

Coexistă în moda acestui început de deceniu materialele înflorate, viu colorate, după cum altele sînt abia desenate, un desen naiv, de aceea și cu senzația de prospețime. Se poartă dungi, dungile cămășilor bărbătești, discrete, dar și cele late de două degete, în culori puternic contrastante. Există încă în moda anului culoarea negru, dar tot atît de mult alb, alb și bleumarin și mai ales roșu. Și, dacă e să continuăm înșiruirea, niciodată nu a existat în gama cromatică atîta lumină adusă de galbenul solar sau de oranj, verde, verdele ierbii proaspete, dar și un altul în care se amestecă verdele crud cu puțin albastru, apărînd nuanța aceea rafinată de verde stins, patinat.

Dar ne putem oare opri aici cînd există atîtea nuanțe de maro, începînd cu aceea de lut ars, ajungînd pînă la aceea care se pierde în negru? Și cum am putea ocoli violetul sau griul aspru al postavului țesut în războiul țărănesc, parcă, ajungînd pînă la cel care amintește de perla lucioasă? Și ar fi o scăpare de neiertat dacă am trece peste rozul palid sau aprins, atît de feminine în moda tuturor timpurilor.

Și ca un semn că toate regulile au căzut, așa cum se întîmplă întotdeauna într-o modă nouă, creatorii au presărat „aplicații", broderii, „peticuțe" din piele sau mătase, desene pe gulerele mantourilor elegante sau aruncate pe întreaga suprafață a unei jachete. Și să nu ne oprim încă: sînt moderni pantofii cu tocuri plate, cu toculețe de 2—3 cm, dar și de 8 cm. După cum cizmulițele înalte, pînă la genunchi, coexistă cu altele scurte,

MODA

abia acoperind glezna. Şi să mai amintim de ciorapi. Se poartă gri, maro, dar mai ales în culoarea pielii, care rămîn neîntrecuţi în eleganţă.

Şi cîte, cîte ar mai fi de spus despre florile compuse cu atîta artă şi aplicate pe guler, despre funde, despre pălării cu boruri mari şi mici, despre cordoane cu mult mai înguste.

Da, s-au adunat în moda anului acestuia ideile cele mai de seamă ale secolului! Şi în modă, ca şi în artă în general! Momentul, de ce n-am recunoaşte, e splendid de privit, dar derutant cînd trebuie să alegem. Şi atunci? Încercăm să demarcăm, fără a emite pretenţii de valabilitate ad litteram, mai cu seamă acum, o modă a vîrstelor şi, de ce nu, o alta a siluetelor care s-au cam împlinit.

Fetelor, moda vă avantajează!

Tinerele, cele privilegiate în ultimii 30 de ani, dar şi acum, ca şi în toate timpurile. Lor, tenului lor proaspăt, le vine ca turnat negrul balonzaidului, al jachetei, al rochiei de vară, ca şi al puloverului de iarnă. Şi bluzele largi şi lungi, semănînd leit cu o cămaşă bărbătească, precum şi cele avînd doar bretele înguste, lăsînd să strălucească frumuseţea unui gît de „Jebădă", dar şi rotunjimea umărului, a bustului... Pentru ele este fusta strîmtă, dar şi cea lungă, largă, care le vin atît de bine. Lor le sînt destinate volanele multe, la fuste şi la guler, fundele, florile mari, imprimeurile uriaşe, dungile late şi puternic colorate. Cît despre pantalonii sport, ei au intrat pentru multă vreme în garderoba lor, şi nu numai a lor, iar schimbările ce survin sînt mai ales din considerente comerciale. Ca şi jachetele ample, matlasate, din materiale uşoare, în care se alătură, de ce n-am recunoaşte, frumoasele culori ale penajului de papagal.

Şi totuşi, o tînără frumoasă poate îmbrăca o vestimentaţie potolită, simplă, fără a cădea în platitudine, lăsînd să treacă pe primul plan splendoarea vîrstei şi nu a amănuntelor de modă.

Şi, totuşi, vîrsta are un cuvînt de spus!

E firesc, anii trec, dar un lucru nu e admis: să abdicăm de la a fi mai puţin frumoase. Acum da,

trebuie să fim nu numai îngrijite, printr-o vestimentație aleasă cu atenție, ci elegante, o eleganță care nu „strigă", superlativul constituindu-i o eleganță rafinată. Ce refuzăm din moda anului 1990, cînd am trecut de un anume prag de vîrstă? În primul rînd negrul! Nu al fustei, căci în acest caz subțiază, ci în cazul bluzei, jachetei și chiar al mantoului. Alegeți culori care înviorează un ten ce și-a mai pierdut din prospețime, roșul, de pildă, pentru bluze și chiar pentru jachetă. Albastrul, de asemenea, albastrul electric, ocolind însă, cu aceeași grijă ca și negrul, galbenul, căci și acesta face să devină vizibil ceea ce am vrea să estompăm. În acest prag de viață, franțuzoaicele preferă mai ales culorile pastel, rozul, vernilul, inegalabila nuanță a piersicii, iar negrul categoric trebuie înlocuit cu bleumarin. Combinat cu alb, cu roșu, dar și cu gri.

Moda actuală a lansat un compleu de o neasemuită frumusețe pentru femeia de patruzeci de ani, înlăturînd monotonia unei fuste-taior, cam masculină ca aspect, acesta fiind compus din fustă, neagră de obicei, și taior pepit sau cu mici carouri sau „picior de cocoș". Noi optăm pentru o lungime moderată, cea de sub genunchi, dar și pentru o fustă dreaptă, mai lungă, încheiată cu nasturi pe șold, sau cloș, și o jachetă, scurtă, eventual cu basc, cu mineci croite chimono — un chimono potolit —, subțiază, lungește și mai ales înfrumusețează! Firește, jacheta lungă, și ea pepit, cu mici revere, subliniate de una din culori, alb sau negru, alături de o fustă, de astă dată „conică", este omoloagă celeilalte. Deci, la fel de frumoasă! Cît despre rochii, sînt moderne rochiile mantou bleumarin, închise în nasturi pînă și vara, firește din materiale subțiri. Dar rochia feminină, cea care a fascinat întotdeauna, rămîne cea care nu mai marchează talia — pentru că nu mai este subțire ca la douăzeci de ani —, ci tăiată mai jos, cu guler sau jaboU, care să acopere atît cît e nevoie gîtul, care, de ce să nu recunoaștem, îmbătrînește și el. În orice caz, un volan la fustă sau unul prea vizibil la guler ar fi poate frumos, dar ar face să se sublinieze că nu mai sîntem chiar tinere. Ca și carourile sau florile mari.

Un mantou elegant, drept sau evazat din umeri, într-o culoare neutră, se poate îmbrăca ani de zile fără să se demodeze. Dar la orice vîrstă, astăzi, hainele acelea ușoare, cărora le spunem înlocuitoare de palton, aduc siluetei o notă sportivă, tinerească. Cerceii mari, lanțurile, cataramele, florile să le lăsăm adolescentelor. O biiuterie dis-

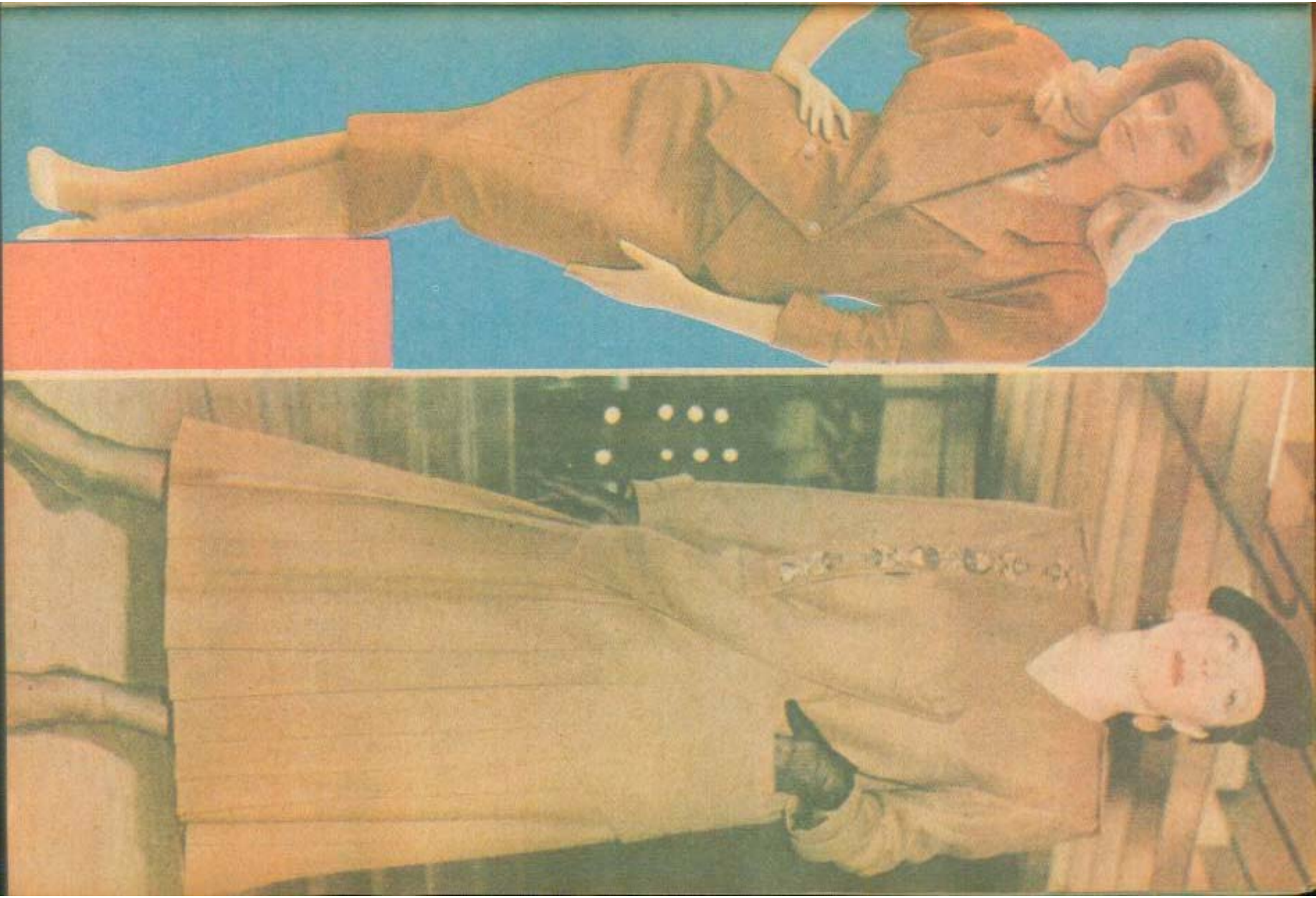

cretă, deci şi cercei minusculi, o batistă în buzunarul de la piept al rochiei sau al taiorului, o eşarfă înnodată sub un guler sînt ale vîrstei ajunse în plenitudinea vieţii. Şi ar mai fi de adăugat un sfat: dacă coloana dumneavoastră nu mai suportă tocurile înalte, nu perseveraţi în a le purta. Un toc înalt aduce eleganţă doar unei siluete suple, care poate păşi cu aceeaşi naturaleţe pe cele de 8 cm ca şi pe tocurile plate.

Dar silueta plină?

De orice vîrstă ai fi, să priveşti hainele purtate pe podium de manechine extrem de subţiri ca inaccesibile? Deloc! Atîta doar că e nevoie de înţelepciune şi cunoaştere. Înţelepciunea de a te accepta cu linia şi silueta pe care le ai şi de a şti cu precizie ce trebuie să pui în valoare, ce trebuie să subliniezi. Se spune că negrul subţiază, dar, după noi, culoarea aceasta subliniază şi face să devină mai vizibile contururile siluetei. Deci, apelaţi la nuanţe neutre, negrul păstrîndu-l, şi în acest caz, cel mult pentru fustă, materiale în dungi discrete, pe verticală, carouri mici, buline. Rochiile trebuie să aibă o linie dreaptă, fără a fi „pe corp", aşadar lejere, mîneci nici prea lungi şi nici prea largi. Modelul, ideea se concentrează în jurul gulerului. O fundă, un guler cu lizieră, un rever adînc, dublat de un material într-o culoare asortată pot constitui punctul de atracţie al unei rochii. Un taior lung sau o rochie-mantou sînt mult mai potrivite decît una dreaptă sau cu un volan în partea de jos. O cazacă cu o fustă sau bluze din mătase abil croite, cu umeri fără a exagera — căci umerii reechilibrează o siluetă —, purtate deasupra fustei sînt idei pentru o modă de după-amiază, pentru o ocazie, ca şi pentru vară. Căci, trebuie s-o repetăm, e mai bine să acoperim începutul braţului şi să lăsăm să se vadă mai mult linia antebraţului, dacă e încă suplu. Şi fiţi precaute cînd priviţi în vitrinele bijuteriilor cerceii, alegîndu-i pe cei liliputani. Şi cînd e vorba de pantofi, nu uitaţi că veţi părea cu adevărat greoaie cînd tocul subţire pare a se îndoi sub greutatea dumneavoastră. Doar un toc ortopedic atenuează această senzaţie.

Aşadar, se poartă „băietana" anilor '20, ca şi romantismul începutului de secol, feminitatea, ca şi moda geometrică, dar mai ales stilul clasic, o îmbinare atenuată a tuturor ideilor care ne plac. Şi, mai presus de toate, se poartă în 1990 ce-ţi stă bine, ce te face mai frumoasă, mai sigură pe tine. Moda '90 ne-o îngăduie din plin. Să profităm de ea şi să ne îmbrăcăm numai şi numai cu ceea ce ne aduce un dram de graţie, de feminitate, fără a abdica vreo clipă de la ceea ce secolul acesta a adus în vestimentaţia feminină, confortul!

ANETA POPESCU

Magazinele şi raioanele specializate ale comerţului de stat vă stau la dispoziţie, în tot cursul anului, cu o mare varietate de articole de confecţii şi tricotaje, adecvate pentru toate anotimpurile, pentru toate gusturile.

Magazinele şi raioanele specializate ale comerţului de stat vă stau la dispoziţie, în tot cursul anului, cu o mare varietate de articole de confecţii şi tricotaje, adecvate pentru toate anotimpurile, pentru toate gusturile.

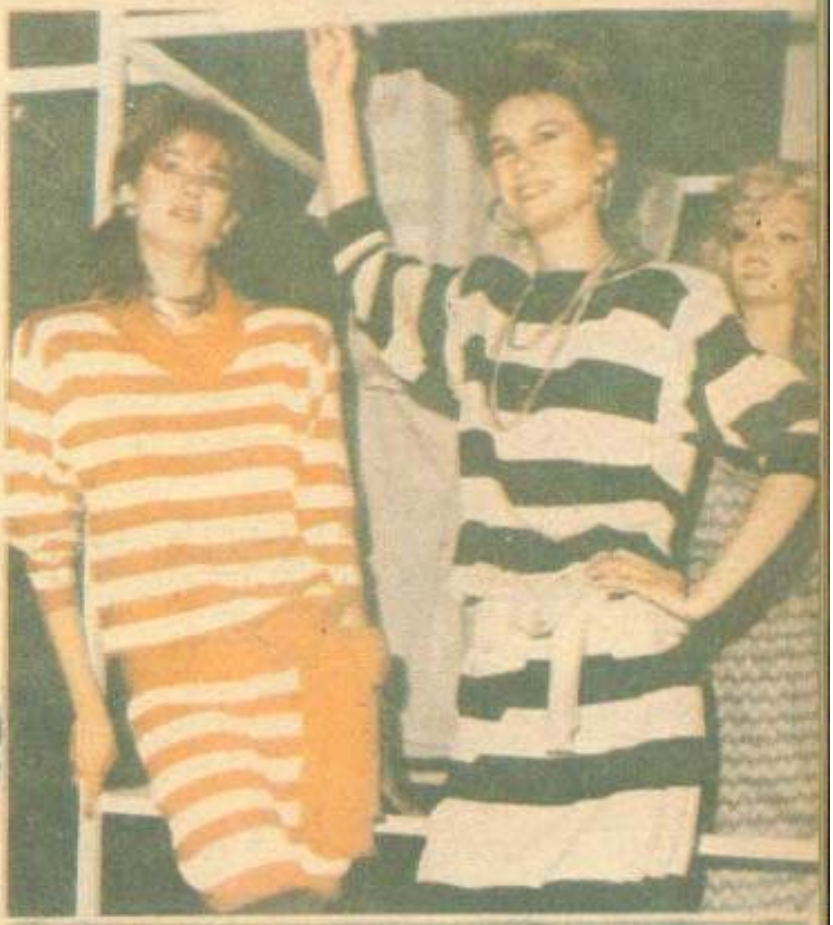

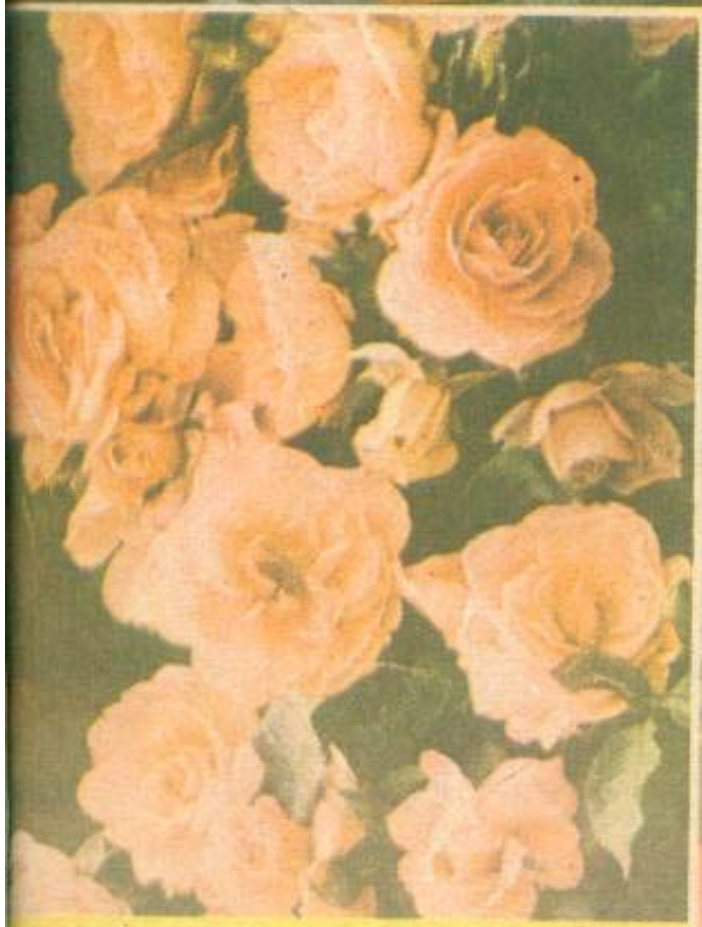

TRICOTAJE

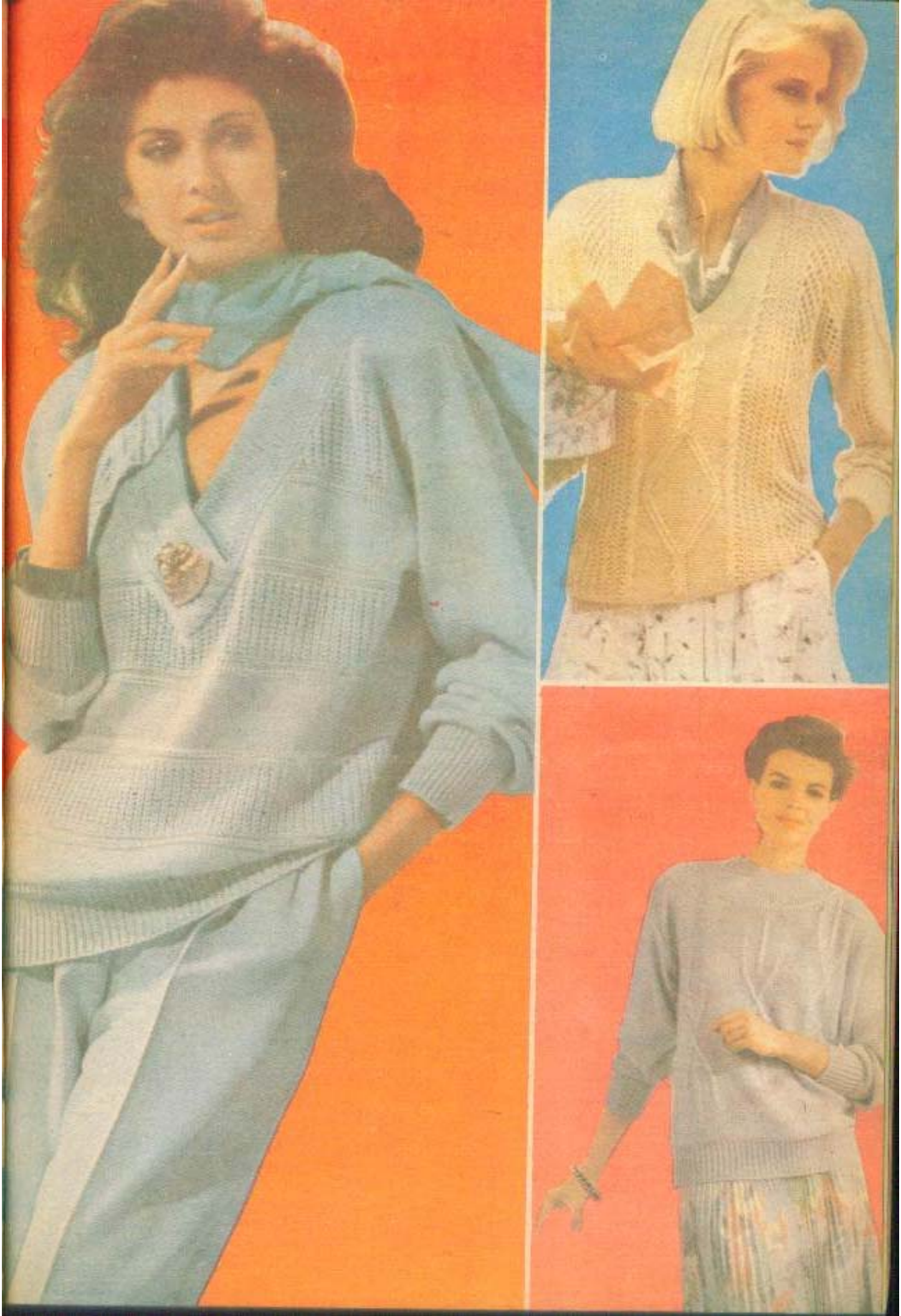

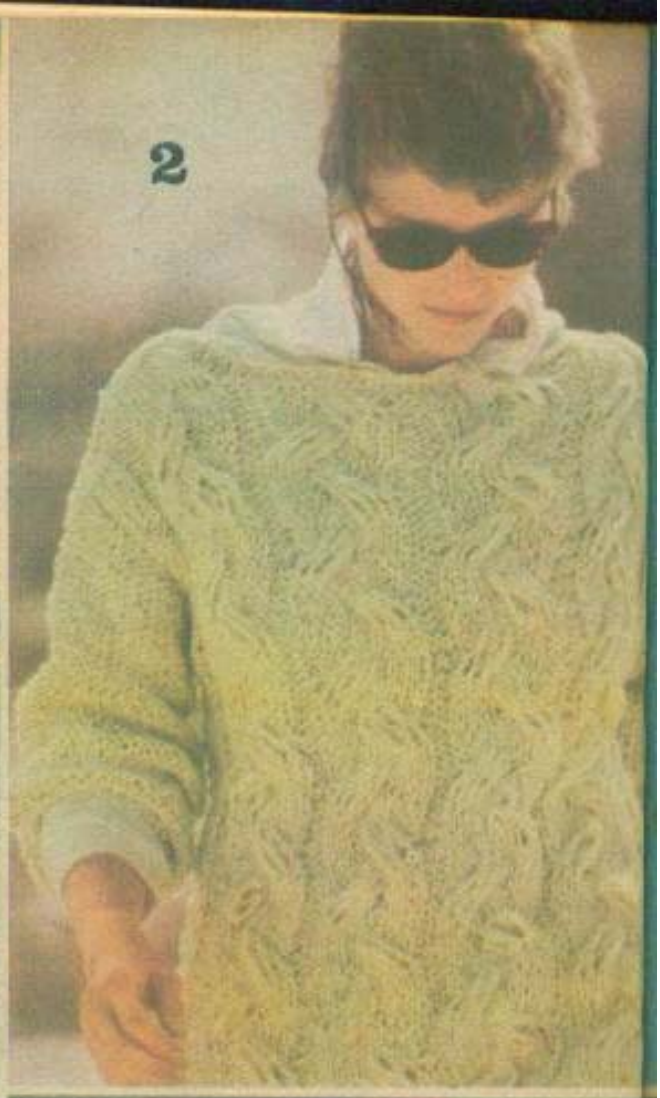
2

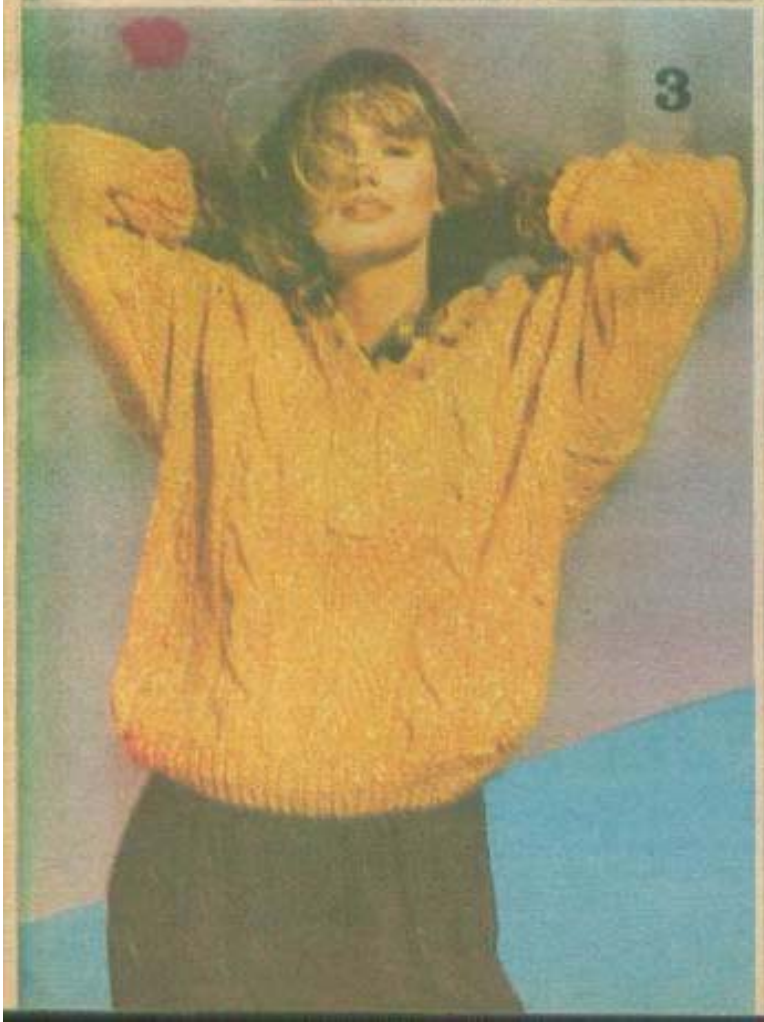
3

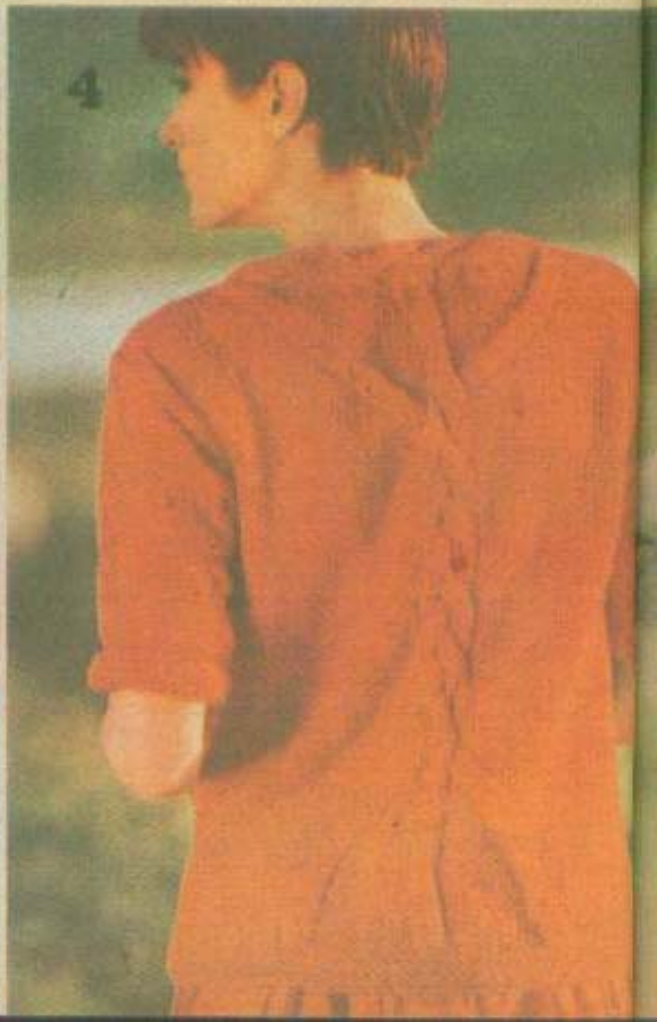
4

5

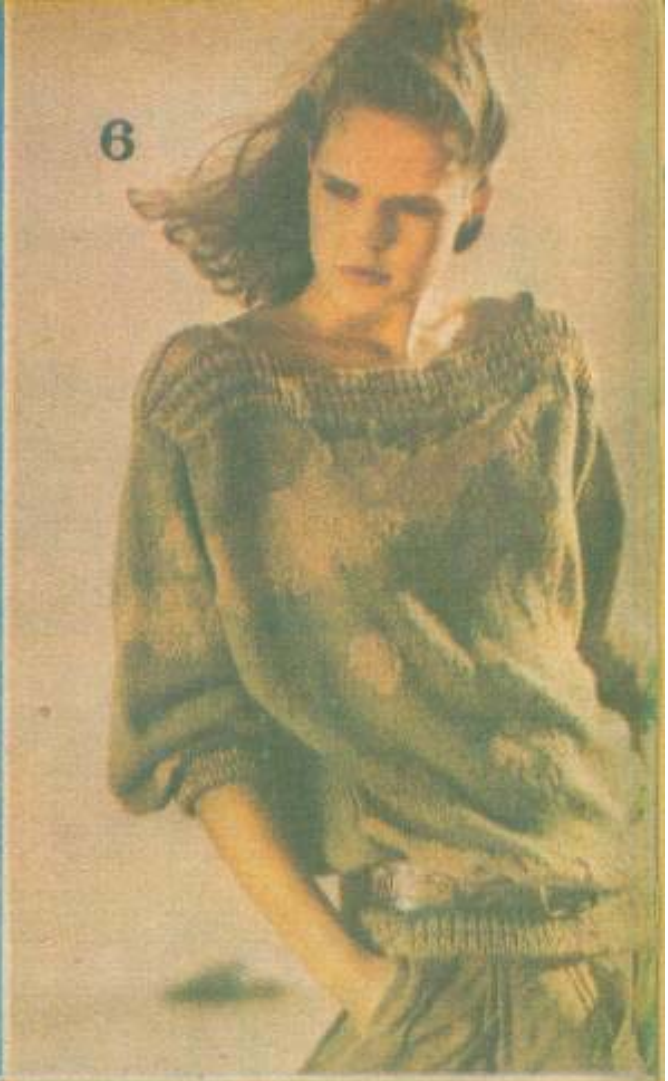
6

7

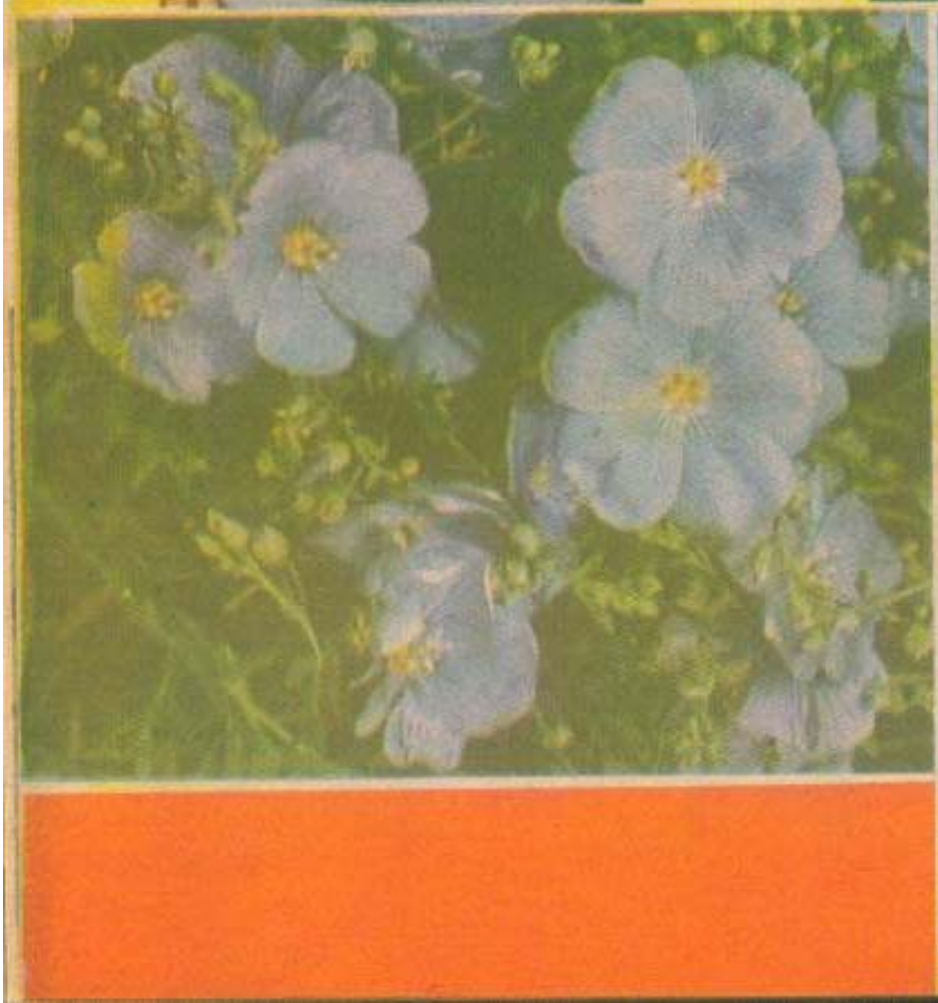

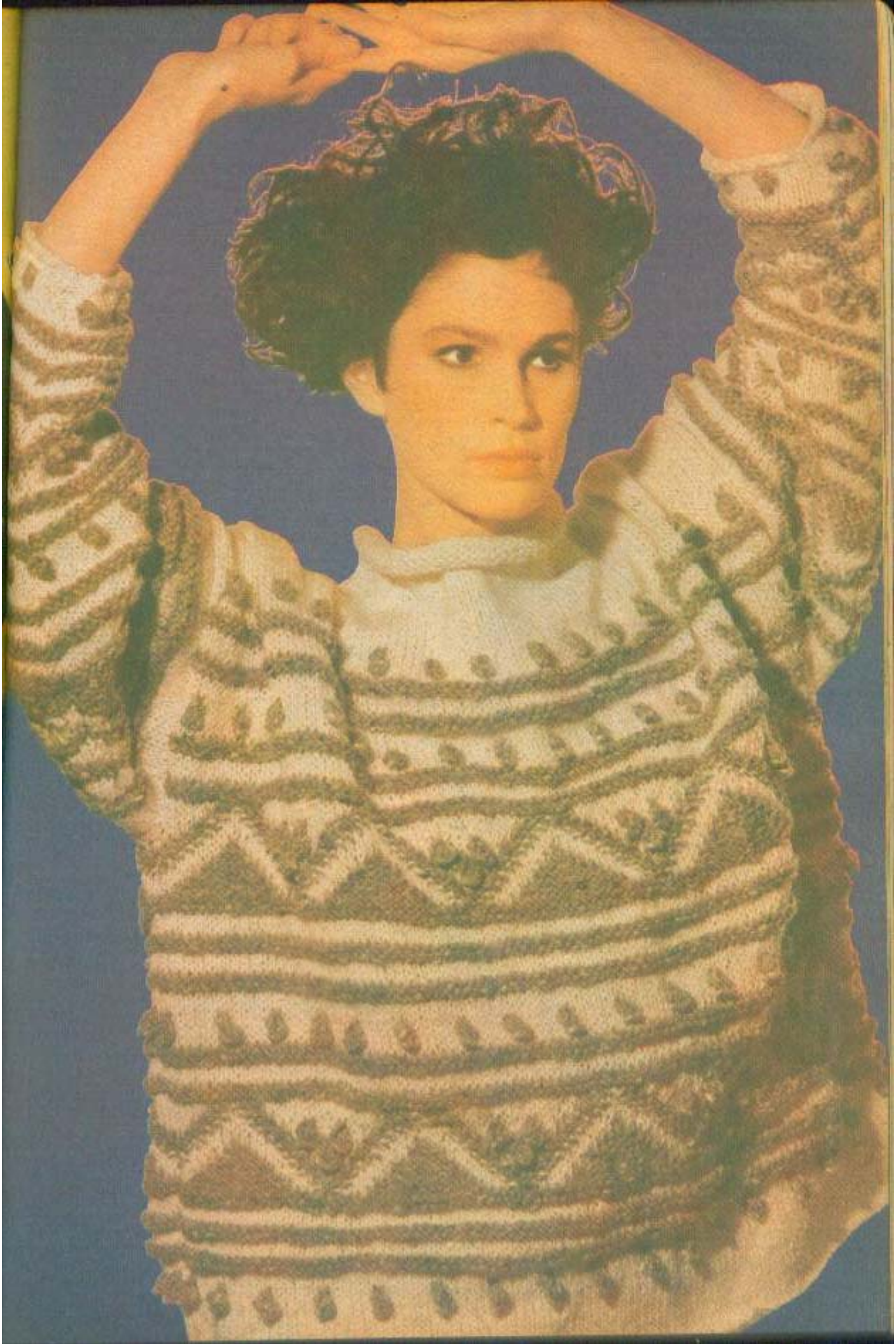

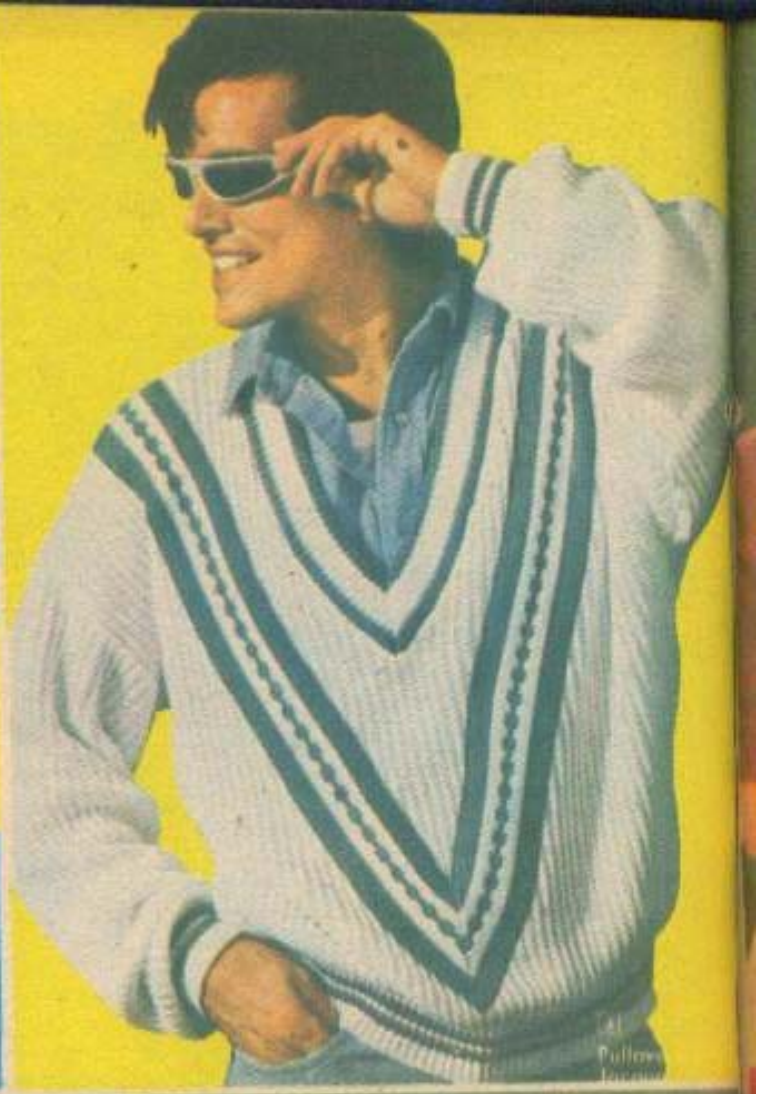

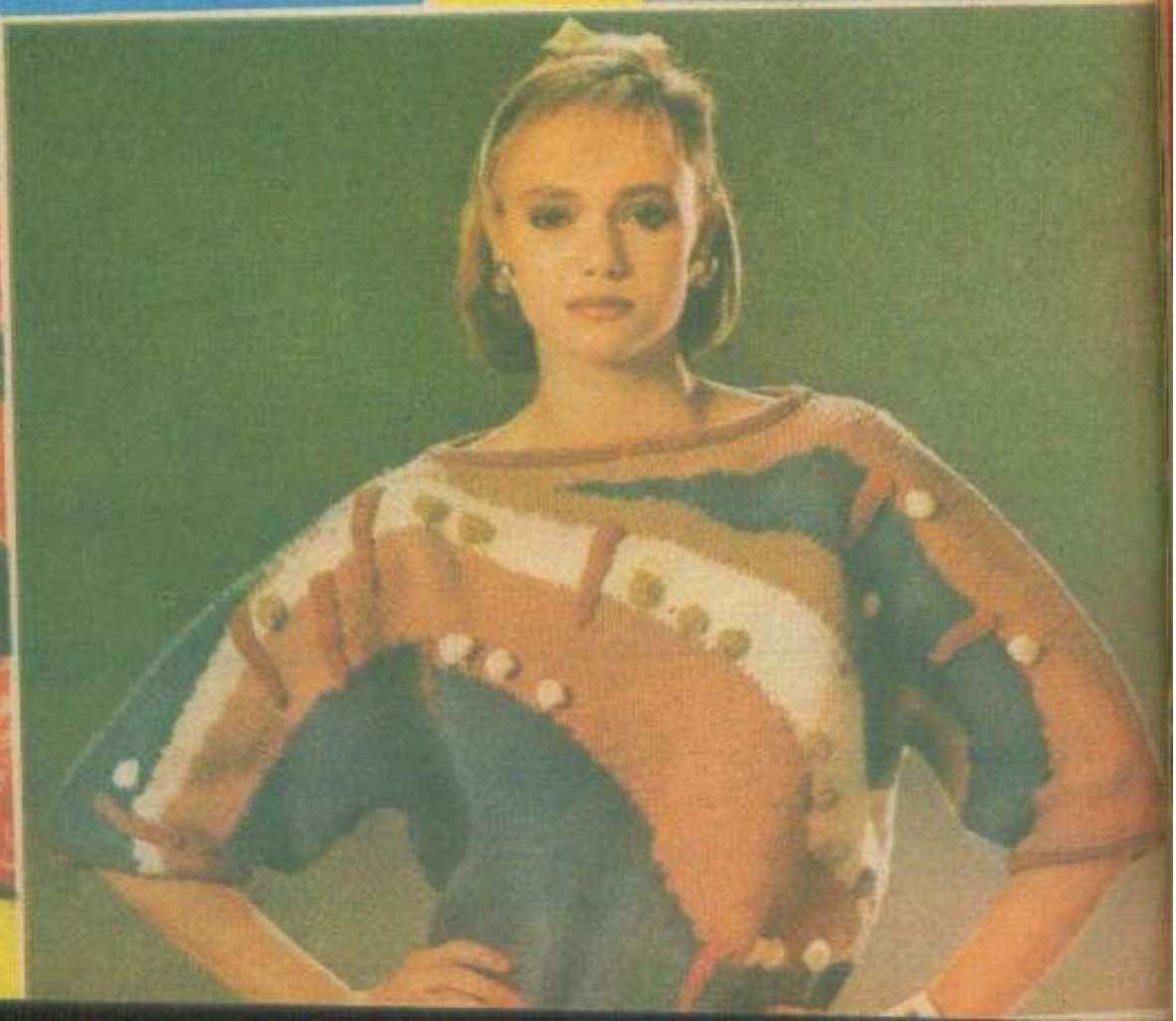

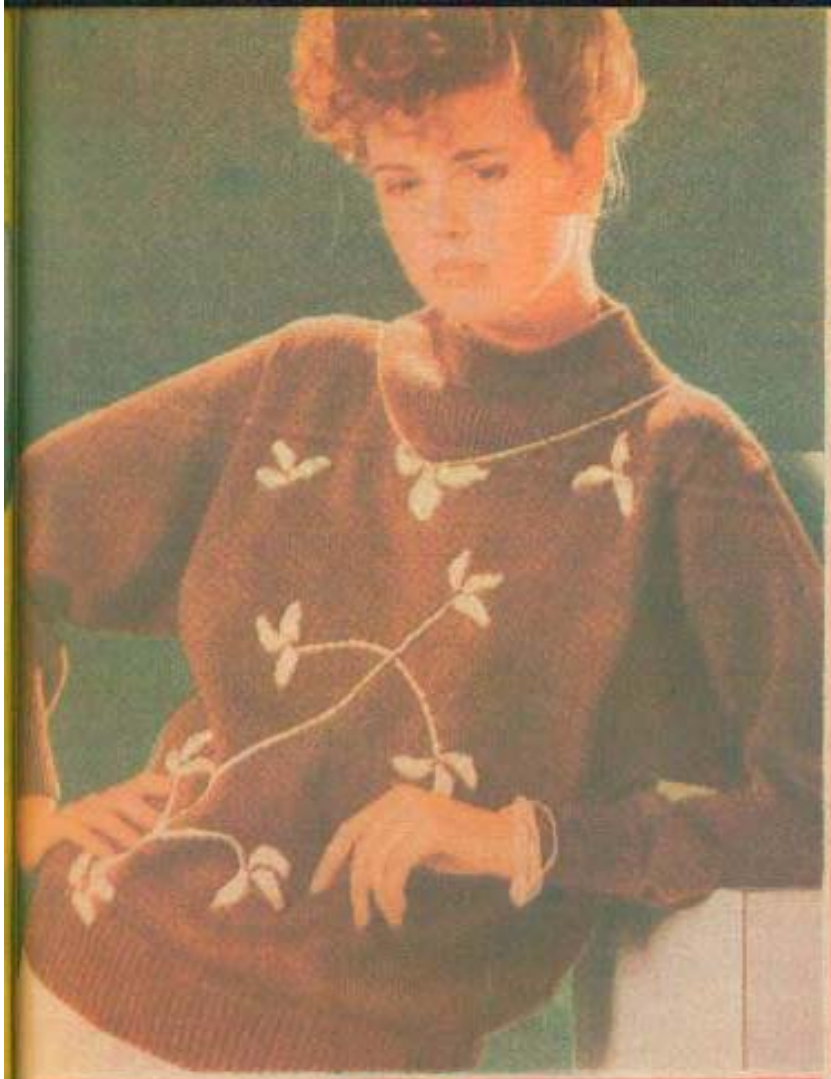

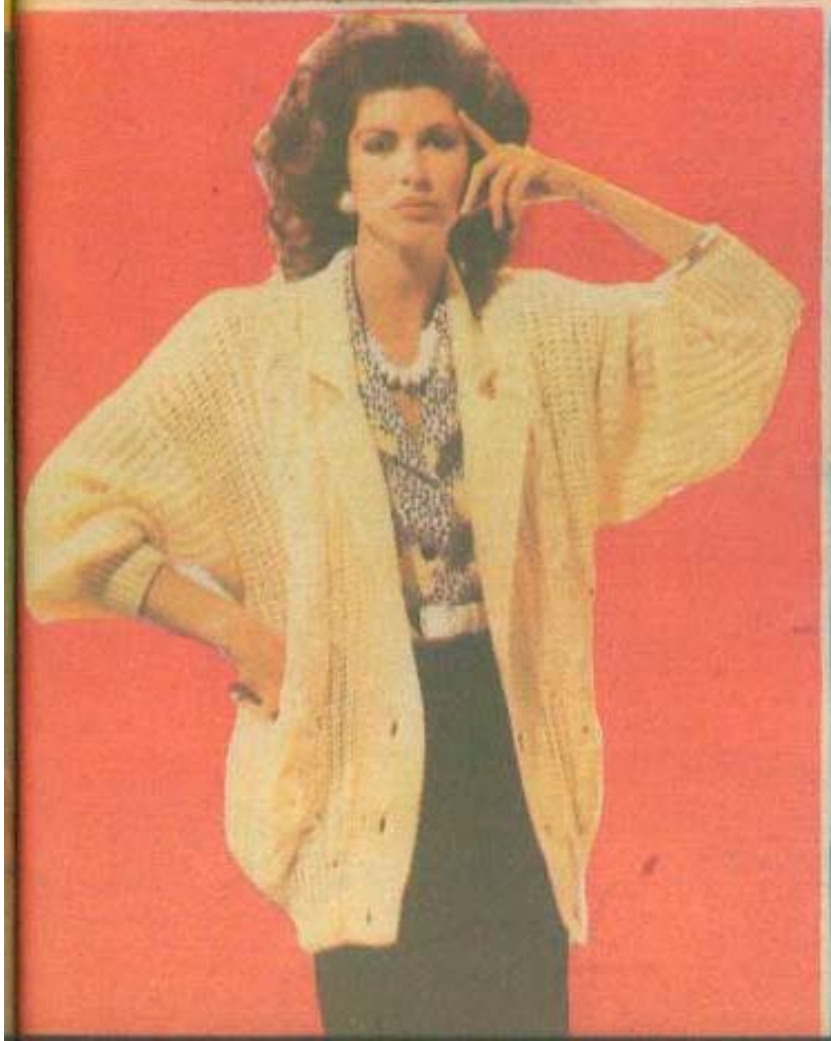

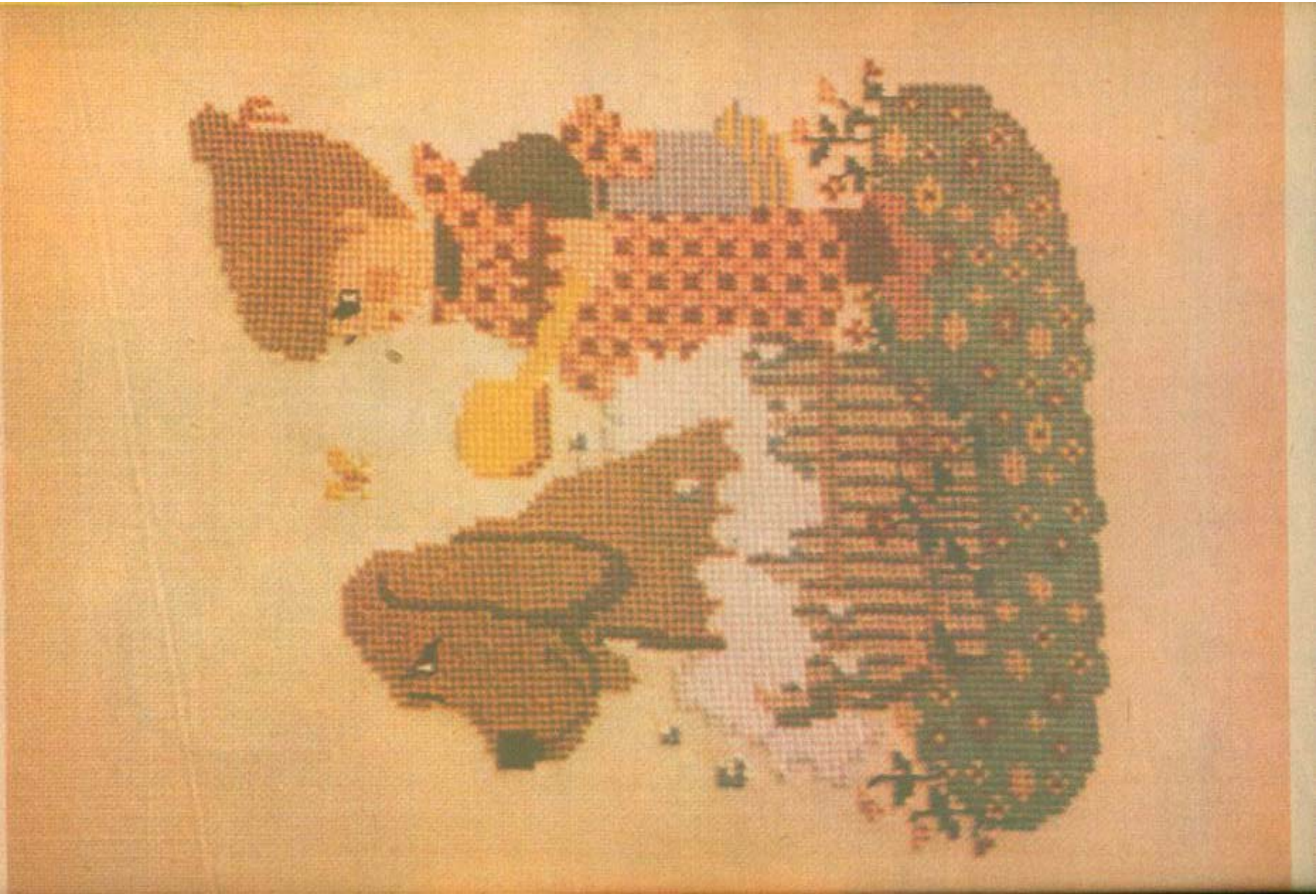

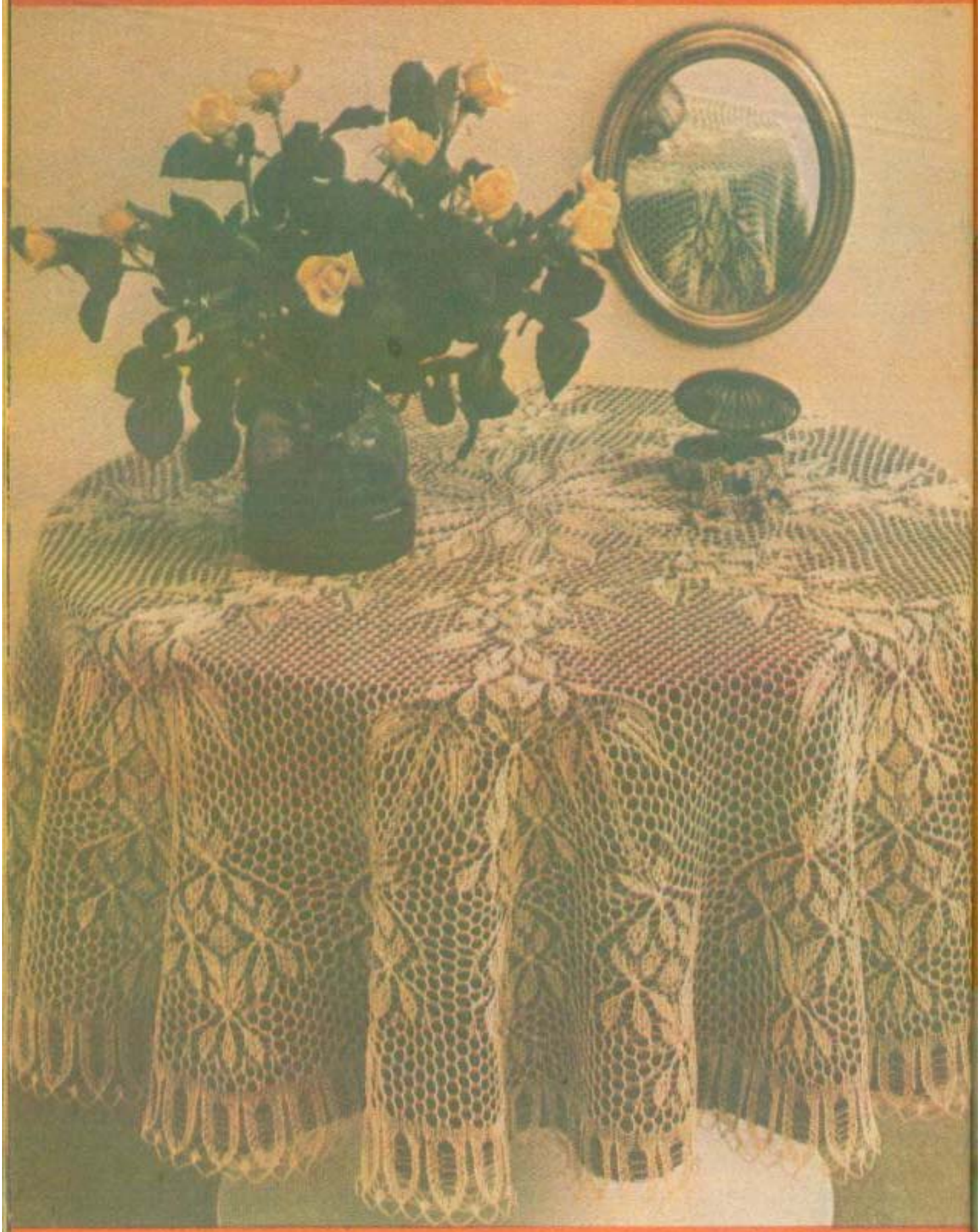

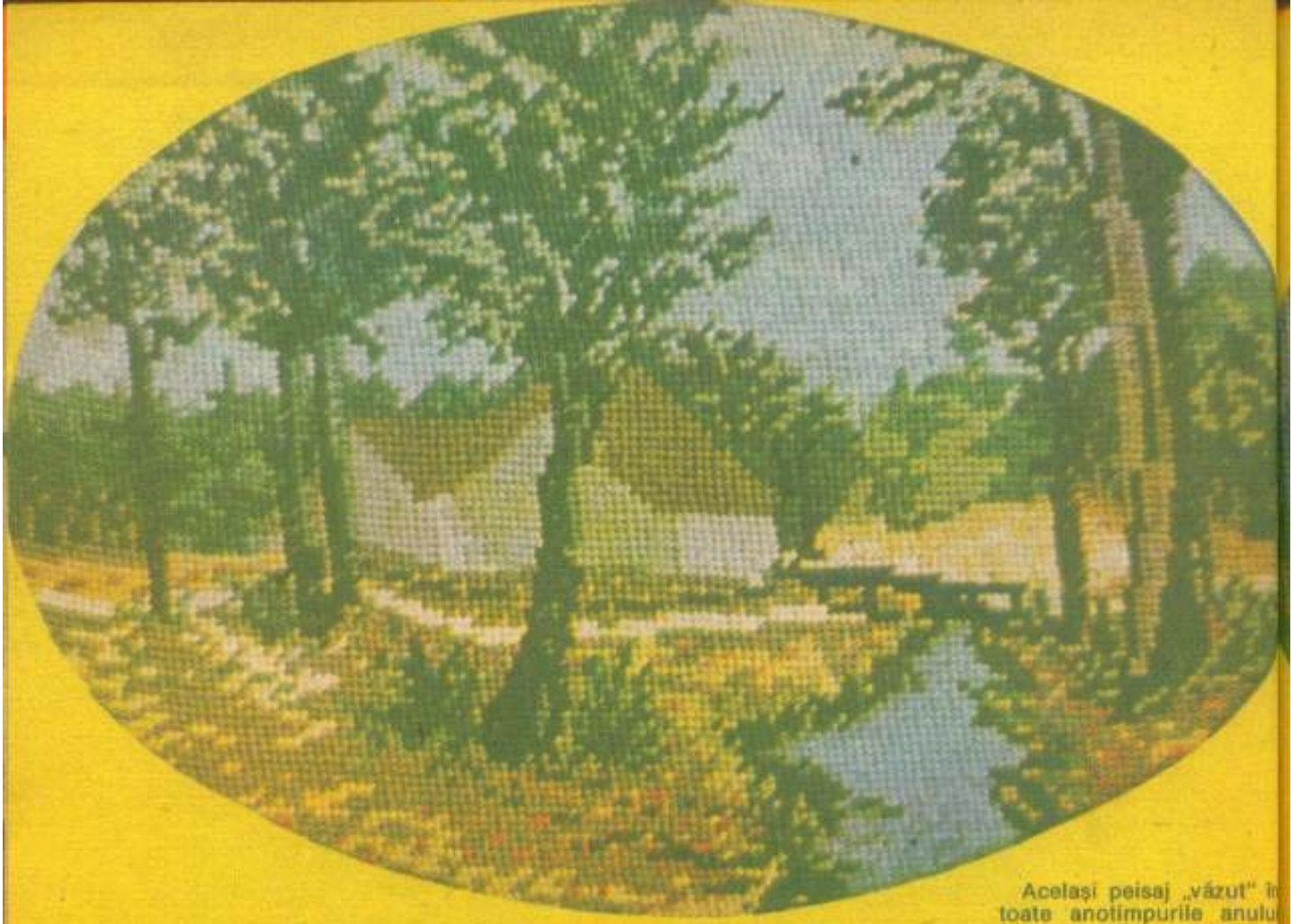

Același peisaj „văzut" în
toate anotimpurile anului
a fost realizat de arhitec-
tul Ioan Simionescu din
Iași. Cu talent, cu răbdare
el și-a ales firele, le-a vop-

bit pe unele în culori care apoi, cusute în aceste frumoase miniaturi în goblen, să aducă în expozițiile sale o lume de gingășie și de frumos.

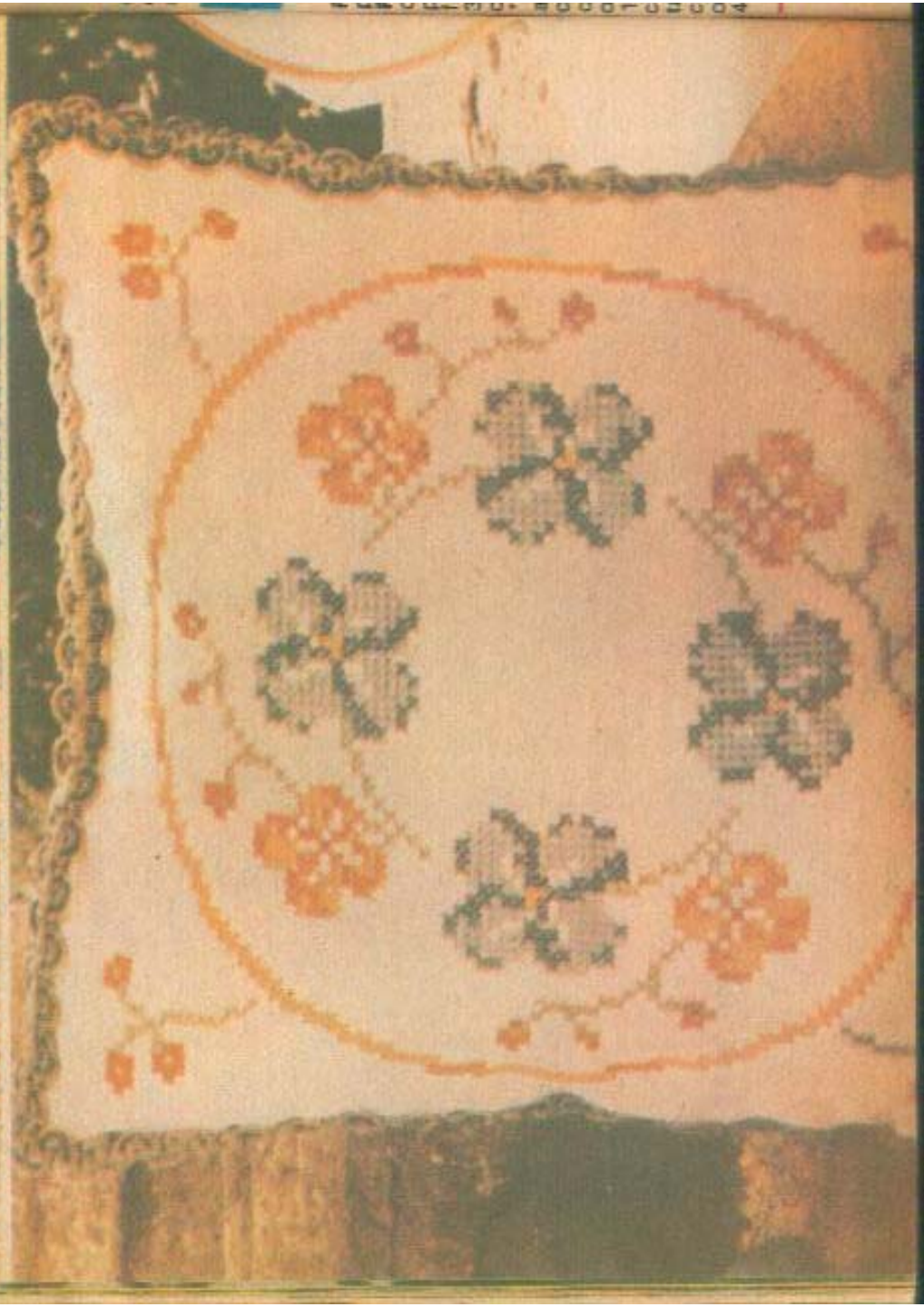

TRICOTURI '90

Revenind mereu şi mereu în modă, tricoturile lucrate de mînă sau pe maşină sînt de fiecare dată mai frumoase, realizate cu mai multă fantezie în ceea ce priveşte motivele decorative, dispunerea şi îmbinarea culorilor, alegerea firelor. Fire de lînă, fire de bumbac, fire sintetice, care pot avea în componenţă adaosuri de culori sau pot fi dublate cu fire metalizate şi din care se poate realiza o varietate de bluze, pulovere, rochii pentru toate vîrstele. Tricoturile de mînă au avantajul că oricînd firul poate fi recuperat şi refolosit în alt tricot şi cu alt model.

În modelele prezentate de noi am dat explicaţii celor ale căror motive decorative tricotate sînt ceva mai dificile. Restul dau idei de decorare, de dispunere a ornamenteior, de folosire a culorilor. Explicaţiile cuprinse între steluţe se repetă pe tot rîndul.

1

PULOVER PENTRU FETIŢE. R.1: 2 ochiuri pe faţă, *2 ochiuri pe dos, 2 ochiuri pasate (se trec pe dos, neiucrate), firul se trece în spate, se paseazâ din nou cele 2 ochiuri precedente pe andreaua stîngă şi fără a trage firul se lucrează pe faţă*, se repetă de la * la *, 2 ochiuri pe faţă. **R.2:** 2 ochiuri pe faţă, *2 ochiuri pe dos, 2 ochiuri pe faţă*, 2 ochiuri pe faţă. **R.3:** 2 ochiuri pe faţă, *2 ochiuri pasate, 2 ochiuri pe dos*, 2 ochiuri pe faţă. **R.4:** 2 ochiuri pe faţă, *2 ochiuri pe faţă, 2 ochiuri pe dos*, 2 ochiuri pe faţă. **R.5:** se reia de la rîndul 1.

2

ÎMPLETITURĂ ÎN RELIEF. R.1: *3 ochiuri pe dos, 12 ochiuri pe faţă*, se repetă de la * la *. **R.2:** ochiurile se lucrează aşa cum se prezintă: **R.3:** *3 ochiuri pe dos, 4 ochiuri alungite, se înfăşoară firul în jurul andrelei de 3 ori pentru fiecare ochi, 8 ochiuri pe faţă*. Se repetă de la * la *. **R.4:** ochiurile se lucrează aşa cum se prezintă, lăsînd să cadă de pe andrea grupurile de cîte 3 jeteuri, pentru lungirea ochiurilor. **R.5:** *3 ochiuri pe dos, 1 încrucişare la stînga (se lasă cele 4 ochiuri alungite în aşteptare prin faţa lucrului, se lucrează pe faţă următoarele 4 ochiuri şi apoi tot pe faţă şi cele 4 ochiuri alungite), 4 ochiuri pe faţă.* **R.6:** ca rîndul 2. **R.7:** *3 ochiuri pe dos, 12 ochiuri pe faţă*. **R.8:** se lucrează aşa cum se prezintă. **R.9:** 3 ochiuri pe dos, 8 ochiuri pe faţă, 4 ochiuri pe faţă alungite. **R.10:** ca rîndul 4. **R.11:** *3 ochiuri pe dos, 4 ochiuri pe faţă, 1 încrucişare la dreapta (se lasă în aşteptare 4 ochiuri, prin spatele lucrului, se lucrează pe faţă cele 4 ochiuri alungite şi apoi tot pe faţă şi cele 4 ochiuri lăsate în aşteptare)*. **R.12:** ca rîndul 2. **R.13:** se reia de la rîndul 1.

3

MODEL FANTEZI CU LÎNĂ GALBENĂ. *Model fantezi (pe 7 ochiuri):* **R.1:** 7 ochiuri pe faţă. **R.2 şi toate rîndurile pare:** 7 ochiuri pe dos. **R.3:** 3 ochiuri pe faţă, 1 încrucişare de 4 ochiuri la dreapta (2 ochiuri în aşteptare prin spatele lucrului, 2 ochiuri pe faţă şi apoi tot pe faţă cele 2 ochiuri în aşteptare). **R.5:** 1 ochi pe faţă, 1 încrucişare de 4 ochiuri la dreapta, 2 ochiuri pe faţă. **R.7:** 1 încrucişare la dreapta pe 3 ochiuri (1 ochi în aşteptare prin spatele lucrului, 2 ochiuri pe faţă, apoi tot pe faţă şi ochiul în aşteptare), 4 ochiuri pe faţă. **R.9:** 1 încrucişare la stînga pe 4 ochiuri (2 ochiuri în aşteptare prin faţa lucrului, 2 ochiuri pe faţă şi apoi tot pe faţă şi cele 2 ochiuri în aşteptare), 3 ochiuri pe faţă. **R.11:** 2 ochiuri pe faţă, 1 încrucişare la stînga pe 4 ochiuri, 1 ochi pe faţă. **R.13:** 4 ochiuri pe faţă, 1 încrucişare la stînga pe 3 ochiuri (2 ochiuri în aşteptare, prin faţa lucrului, 1 ochi pe faţă, apoi tot pe faţă cele 2 ochiuri în aşteptare). **R.15:** se reia de la rîndul 3.

4

ÎMPLETITURĂ PE SPATELE PULOVERULUI. Puloverul cu mînecă scurtă are bordura din jurul gîtului executată cu model împletitură: **R.1, 3, 5:** 6 ochiuri pe faţă. **R.2, 4, 6:** 6 ochiuri pe dos: **R.7:** primele 3 ochiuri în aşteptare prin faţa lucrului, următoarele 3 ochiuri pe faţă şi apoi şi cele 3 ochiuri lăsate în aşteptare, tot pe faţă. Împletitura de pe spate se execută pe 5 ochiuri cu jerseu pe faţă, 3 benzi de circa 1,5 cm. Se lasă liberi primii şi ultimii 15—20 cm din fiecare bandă, împletind restul. Se coase cu punct invizibil ca în fotografie şi modelul se poate repeta şi pe faţa puloverului.

5

RAMURI AJURATE. A) *Modelul ajur (pe 33 ochiuri) pentru faţă şi spate:* **R.1:** 14 ochiuri punct ieneş, 2 ochiuri împreună pe faţă, 1 jeteu, 1 ochi pe faţă, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 14 ochiuri punct ieneş. **R.2:** 14 ochiuri pe faţă, 5 ochiuri pe dos, 14 ochiuri pe faţă. **R.3:** 13 ochiuri punct ieneş, 2 ochiuri împreună pe faţă, 1 jeteu, 3 ochiuri pe faţă, 1 jeteu, 13 ochiuri punct ieneş. **R.4:** 13 ochiuri punct ieneş, 7

ochiuri pe dos, 13 ochiuri punct lenes. **R.5:** 12 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 12 ochiuri punct lenes. **R.6:** 12 ochiuri punct lenes, 9 ochiuri pe dos, 12 ochiuri punct lenes. **R.7:** 11 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 11 ochiuri punct lenes. **R.8:** 11 ochiuri punct lenes, 11 ochiuri pe dos, 11 ochiuri punct lenes. **R.9:** 10 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe față, 2 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 10 ochiuri punct lenes. **R.10:** 10 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 2 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 2 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 10 ochiuri punct lenes. **R.11:** 9 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe față, 3 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 9 ochiuri punct lenes. **R.12:** 9 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 3 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe față, 3 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 9 ochiuri punct lenes. **R.13:** 1 ochi pe față, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 5 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 4 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 4 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 5 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față. **R.14:** 2 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 6 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 4 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 4 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 6 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 2 ochiuri punct lenes. **R.15:** 2 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 3 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 4 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri pe față, 4 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 3 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri punct lenes. **R.16:** 3 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 3 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 4 ochiuri punct lenes, 7 ochiuri pe dos, 4 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 3 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 3 ochiuri punct lenes. **R.17:** 3 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 ochi punct lenes, 2 ochiuri împreună, 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 5 ochiuri punct lenes, 3 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri pe față, 5 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 ochi punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri punct lenes. **R.18:** 4 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe dos, 1 ochi punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 6 ochiuri punct lenes, 7 ochiuri pe dos, 6 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 1 ochi punct lenes, 1 ochi pe dos, 4 ochiuri punct lenes. **R.19:** 4 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus dublu (1 ochi nelucrat, următoarele 2 ochiuri se lucrează împreună pe față și se suprapune apoi ochiul pasat peste ochiul lucrat), 1 jeteu, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 7 ochiuri punct lenes, 3 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri pe față, 7 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 1 jeteu, 1 ochi suprapus dublu, 1 jeteu, 4 ochiuri punct lenes. **R.20:** 5 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 7 ochiuri punct lenes, 9 ochiuri pe dos, 7 ochiuri punct lenes, 4 ochiuri pe dos, 5 ochiuri punct lenes. **R.21:** 16 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus, 5 ochiuri pe față, 2 ochiuri împreună pe față, 16 ochiuri punct lenes. **R.22:** 16 ochiuri punct lenes, 7 ochiuri pe dos, 16 ochiuri punct lenes. **R.23:** 16 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus, 3 ochiuri pe față, 2 ochiuri împreună pe față, 16 ochiuri punct lenes. **R.24:** 16 ochiuri punct lenes, 5 ochiuri pe dos, 16 ochiuri punct lenes. **R.25:** 16 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus, 1 ochi pe față, 2 ochiuri împreună pe față, 16 ochiuri punct lenes. **R.26:** 16 ochiuri punct lenes, 3 ochiuri pe dos, 16 ochiuri punct lenes. **R.27:** 16 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus dublu, 16 ochiuri punct lenes. **R.28:** 33 ochiuri punct lenes.

B). *Model ajur pentru mînecă (pe 23 ochiuri):* **R.1:** 11 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 11 ochiuri punct lenes. **R.2 și celelalte rînduri pare:** ochiurile se lucrează așa cum se prezintă (jeteurile pe dos). **R.3:** 2 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 7 ochiuri punct lenes, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 7 ochiuri punct lenes, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 2 ochiuri punct lenes. **R.5:** 11 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 2 ochiuri pe față, 11 ochiuri punct lenes. **R.7:** 11 ochiuri punct lenes, 3 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi pe față, 1 jeteu, 3 ochiuri pe față, 11 ochiuri punct lenes. **R.9:** 11 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus, 5 ochiuri pe față, 2 ochiuri împreună pe față, 11 ochiuri punct lenes. **R.11:** 2 ochiuri punct lenes, 2 ochiuri împreună pe față, 1 jeteu, 7 ochiuri pe față, 1 ochi suprapus, 3 ochiuri pe față, 2 ochiuri împreună pe față, 7 ochiuri pe față, 1 jeteu, 1 ochi suprapus, 2 ochiuri punct lenes. **R.13:** 11 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus, 1 ochi pe față, 2 ochiuri împreună, 11 ochiuri punct lenes. **R.15:** 11 ochiuri punct lenes, 1 ochi suprapus dublu, 11 ochiuri punct lenes. **R.16:** toate ochiurile punct lenes. **R.17:** se reia de la rîndul 1.

6

NORI AURII. Puloverul se execută în nuanțe de verde și galben auriu. Inserțiile de galben se execută cu punct jacard (parțial cu jerseu pe față, parțial cu jerseu pe dos).

7

MODEL PERLAT. R.1: "1 ochi pe față, în ochiul următor se lucrează 5 ochiuri (1 ochi pe față, 1 ochi pe dos, 1 ochi pe față, 1 ochi pe dos, 1 ochi pe față)"; se repetă de la * la *. **R.2:** toate ochiurile pe dos (inclusiv cele 5 ochiuri înmulțite dintr-un ochi). **R.3:** se mută cu 1 ochi modelul primului rînd, adică: "în primul ochi se lucrează 5 ochiuri, 1 ochi pe față". Modelul se execută pe față și pe spate, pe mîneci, și se constituie într-un frumos motiv decorativ.

Rubrica „Tricotaje, broderii, goblenuri" este realizată de MONICA și IOANA UDRESCU

MINICURS DE CROITORIE

Măsuri şi tipare

Multe, foarte multe femei sînt dornice să-şi confecţioneze singure obiecte de îmbrăcăminte. Desenate după măsurile fiecăreia sau împrumutate, tiparele au unele mici secrete în utilizare. Amănunte privind folosirea tiparelor, şi mai ales corectarea unor defecte în linia confecţiei, iată ce ne propunem să vă dezvăluim, prin intermediul ing. **Mihaela Timotte-Cociş**, vicepreşedintă a renumitei Case de modă „Venus" din Bucureşti. Cînd vă construiţi tiparul, o altă persoană trebuie să vă ia corect măsurile, dv. fiind îmbrăcată numai în lenjeria intimă şi avînd talia marcată cu un cordon.

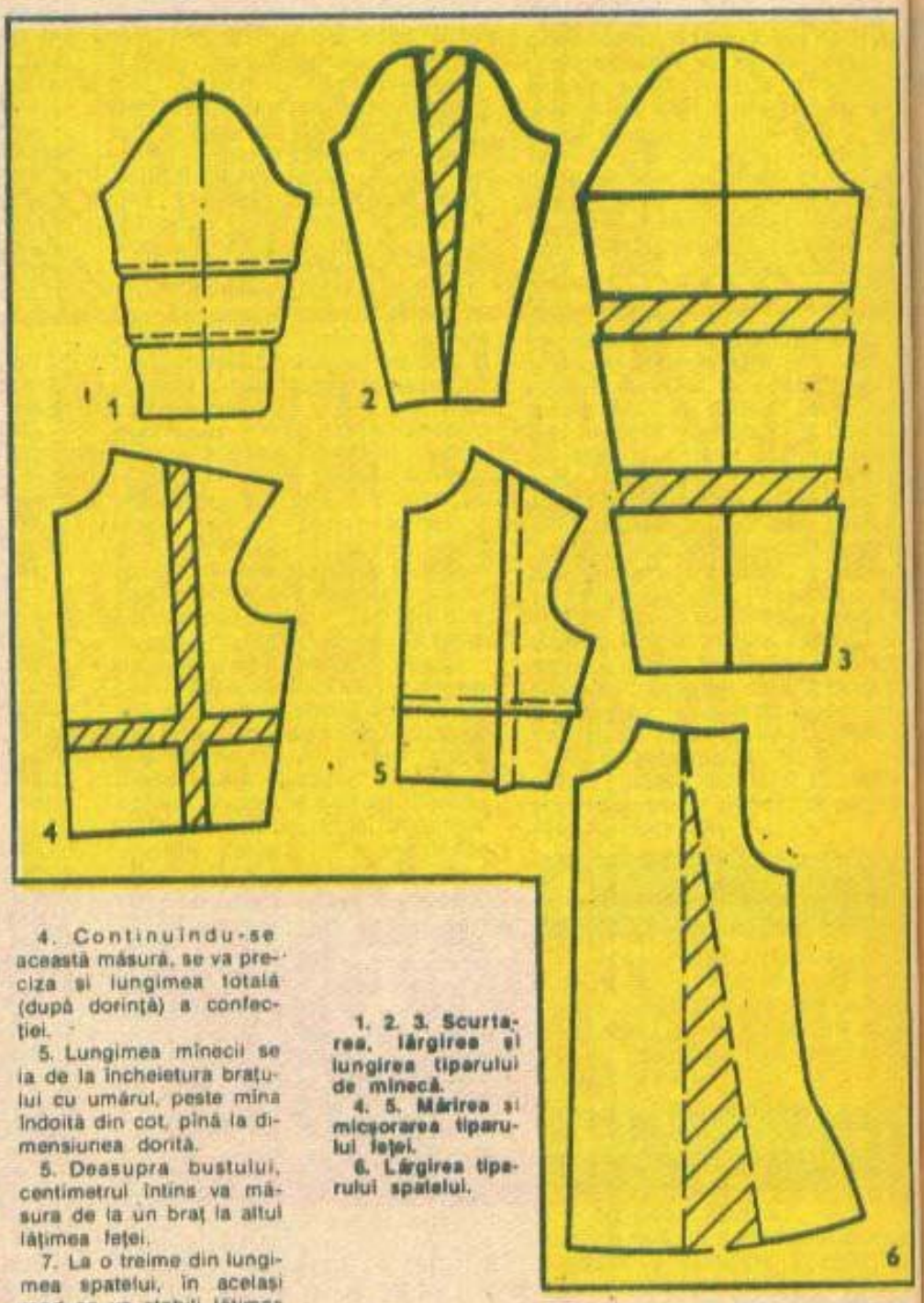

1. 2. 3. Scurtarea, lărgirea şi lungirea tiparului de mînecă.
4. 5. Mărirea şi micşorarea tiparului feţei.
6. Lărgirea tiparului spatelui.

LUAREA MĂSURILOR

1. Lungimea feţei se măsoară de la umăr, cu centimetrul normal întins, pe lîngă gît, pînă în talie.

2. Pornind din acelaşi punct, pînă în partea cea mai proeminentă a bustului se măsoară lungimea pensei de bust.

3. Potrivind centimetrul de la osul cefei (a 7-a vertebră cervicală) pînă la talie, sub cordon, se va măsura lungimea spatelui.

4. Continuîndu-se această măsură, se va preciza şi lungimea totală (după dorinţă) a confecţiei.

5. Lungimea mînecii se ia de la încheietura braţului cu umărul, peste mîna îndoită din cot, pînă la dimensiunea dorită.

6. Deasupra bustului, centimetrul întins va măsura de la un braţ la altul lăţimea feţei.

7. La o treime din lungimea spatelui, în acelaşi mod se va stabili lăţimea acestuia.

8. Pentru circumferinţa bustului, acesta se înconjoară peste sîni la partea cea mai proeminentă.

9. Suprapus cordonului martor se măsoară grosimea taliei.

10. Circumferinţa şoldului se calculează peste partea cea mai proeminentă. Lungimea şoldului este dată de distanţa dintre talie şi proeminenţa şoldului.

MODIFICAREA TIPARELOR

Pastrînd răscroiturile, liniile exterioare ale tiparelor, acestea se pot modifica prin decupare, astfel: tiparul bluzei (faţă sau spate) se îndoaie pe jumătatea lungimii, se taie, părţile îndepărtîndu-se pînă la dimensiunea dorită. La fel se procedează şi pentru lungirea tiparului (tăietura se face la treimea inferioară a acestuia). Tiparul fustei, a cărei grosime a taliei este aceeaşi, dar cea a şoldurilor se cere mai mare, ori după tiparul de fustă dreaptă se croieşte una evazată, se taie pe jumătate (faţă-spate), părţile laterale distanţîndu-se după do-

rință. La fel se procedează și pentru evazarea tiparului unei bluze, punctul fix de îndoire fiind la jumătatea liniei de umăr.

Pentru o talie mai mare, tiparul de fustă se taie pe jumătatea lungimii și se îndepărtează. Observați pe desenele alăturate că micșorarea tiparelor se face prin executarea pe aceeași linie a unor îndoituri. Pentru mărirea sau micșorarea tiparului de mînecă, procedeul este același: prin decupare sau prin îndoire. Cînd linia de răscroială a mînecii se dorește mai mare sau mai mică, se taie on se închide tiparul, cu condiția ca clinul respectiv să se formeze pornind de la un punct fix (jumătatea părții de jos a mînecii).

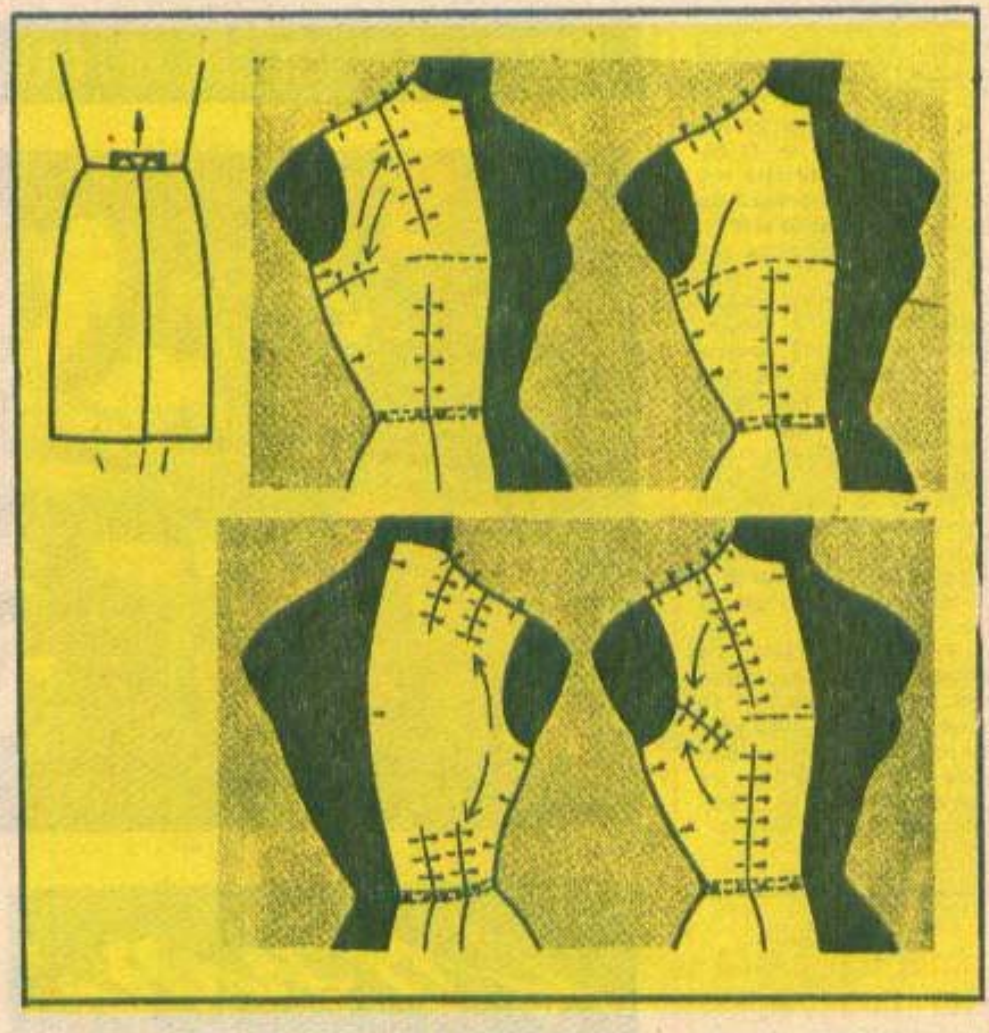

CORECTAREA DEFECTELOR

Operația se face la cele 2—3 probe necesare. Dacă fusta face pliuri în față, aceasta se va cobori sub talie în punctul respectiv. Cînd fusta trage în jos din mijlocul spatelui sau al feței, se ridică sub talie în punctul acesta pînă la dispariția defectului.

La fusta dreaptă clasică se verifică bine direcția verticală a cusăturilor laterale. Dacă se constată unele deformări (umflături), se micșorează pensa laterală de șold sau cusătura de închidere se prelungește ușor pierdut.

Dacă fusta are una sau mai multe cute duble acestea trebuie să rămînă neapărat perfect închise cînd corpul este în poziție dreaptă. În caz contrar, defectul se remediază prin ridicarea fundului de cută în talie.

La probă, cînd bluza este mică peste bust, se desfac cusăturile de la subraț și se mută cusătura. Lărgimea stabilită la bust se pierde pînă în talie, iar dacă confecția este larga și aici sau peste șold, corectarea defectului se continuă în același mod. Cînd în dreptul pensei de la subraț apar cute, defectul se remediază prin adîncirea pensei. Aceleași cute pe răscroitura brațului la spate dispar dacă se desface cusătura de umăr și se ridică puțin surplusul, împărțindu-se egal, de la răscroitura gîtului pînă la umăr, în ambele părți. Pentru a avea lărgimea necesară, bluza trebuie să formeze în spate o mică cută lîngă răscroitura brațului.

Cînd bluza este prea largă în dreptul lățimii spatelui, face cute orizontale și inestetice în această porțiune, corectarea se face prin ridicarea liniei de umăr a spatelui și a răscroiturii gîtului. Operația se execută întocmai pentru față (dacă defectul apare aici) și în acest caz se schimbă locul liniei de pensă de la subraț și umăr.

Trebuie observat că mînecile încheiate au răscroitura cu o parte mai adîncită. Aceasta se așază întotdeauna la fața confecției. Surplusul de la lărgimea mînecii față de cea a amanșurii se susține în crețuri mici pe umăr. Dacă mîneca odată însăilată în amanșură nu permite mișcarea comodă a brațului, se dă drumul din rezervele cusăturii respective. Dacă mîneca trage în sus, făcînd cute verticale, se ridică rotunjimea acesteia în dreptul umărului, scoțîndu-se astfel din rezerva mînecii. Cînd mîneca ține la subraț, se dă drumul la rezervele din această zonă. Mîneca nu trebuie să „tragă" spre față ori spre spate, pentru care se caută ca împărțirea cu o linie imaginară a capului de mînecă să cadă exact pe linia cusăturii de umăr.

CÎT METRAJ SE CUMPĂRĂ PENTRU O CONFECȚIE?

Metrajul necesar pentru o confecție depinde de înălțimea persoanei, de lățimea țesăturii și de modelul ales.

Pentru modelele croite

simplu, drept, se cumpără: pentru un furou, 2 m, lat de 0,80 m; pentru o bluză cu mîneci scurte, 1,50 m lat de 0,80 m, iar cu mîneci lungi 2,15 m. O cămaşă de noapte fără mîneci se confecţionează din 3 m material lat de 0,80 m, iar cu mîneci lungi din 3,60 m.

Pentru o rochie dreaptă sînt necesare 2 lungimi obişnuite plus 2 lungimi de mînecă din metrajul simplu lat şi o lungime de corp plus o lungime de mînecă din metrajul dublu lat.

Pentru o fustă dreaptă se cumpără 0,70—0,80 m (deci o lungime de fustă) din metraj dublu lat şi 2 metri din metrajul simplu lat.

Pentru confecţiile din ţesături fantezi, ecosezuri, imprimeuri speciale, se cumpără ceva mai mult metraj, pentru ca eventualele racorduri, împliniri ale ornamentelor să fie posibil de efectuat fără cusur!

CUM SE CALCĂ UN COSTUM

Haina: se calcă mai întîi mînecile, aşezate pe dispozitivul special, mînecar. Se calcă cu cîrpa umedă. Apoi tot cu cîrpă umedă se calcă feţele şi spatele, gulerul pe dos şi pe faţă. Nu presaţi fierul pe nasturi. Terminaţi cu reverele, care nu trebuie să fie îndoite. Acestea se aşază cu faţa pe masă şi se calcă pe dos pe cîrpă umedă. Operaţia se repetă pe faţă cu reverul desfăcut, nu îndoit.

Pantalonul: se întoarce pe dos şi se calcă mai întîi dublura buzunarelor şi a centurii. Se calcă cu cîrpă umedă apoi fenta din faţă, intrările în buzunare şi partea de sus a pantalonilor, purtînd fierul prin interiorul zonei acesteia. În continuare, se suprapun cusăturile lungi şi se calcă fiecare picior.

•REŢETE ŞI SECRETE CULINARE • REŢET

Sosuri

Sosurile, aceste preparate culinare servite împreună cu carne, legume, ciuperci, peşte, ouă, îmbunătăţesc valoarea nutritivă a acestora, dau aromă şi gust plăcut preparatelor, stimulează pofta de mîncare. Alimentaţia ştiinţifică exclude, însă, dintre aceste preparate rîntaşurile cu ceapă prăjită pînă la fumegare, care dăunează sănătăţii.

• **Sos alb (Bechamel).** Făina şi untul se înfierbîntă pe foc mic pînă cînd aceasta se aureşte puţin. Se stinge cu lapte dulce fierbinte şi se amestecă mereu pînă începe să clocotească. • În sosul alb, fierbinte, luat de pe foc, adăugaţi smîntînă combinată cu gălbenuşuri proaspete. Asezonaţi cu verdeaţă tocată şi daţi-i gust cu zeamă de lămîie. • Persoanele care ţin regim pot pune în sosul alb brînză de vaci şi-l vor servi cu legume fierte. • Folosit la preparate cu ouă, sosul alb se ornează cu cîteva ciuperci fierte în puţină apă.

• **Sos alb pentru fripturi.** Se pregăteşte amestecînd 60 g de făină, 2 ouă, diluat cu 400 ml de lapte dulce. Sosul se potriveşte de piper şi sare şi se fierbe pe baie de aburi, amestecînd continuu pînă cînd clocoteşte 10 minute şi se îngroaşă ca o smîntînă. Friptura, gata pregătită, tăiată felii, se pune într-o tavă unsă şi pe fiecare felie de friptură se pune cîte o lingură de sos alb. Tava se dă pentru 10 minute la cuptor cu foc potrivit.

• **Sos de ceapă.** Se toacă mărunt 200 g de ceapă şi se pune la fiert într-un vas acoperit în care s-au pus puţină apă şi 50 g de unt. Între timp, se usucă în tigaie, fără unt, 50 g de făină, se dezleagă cu 400 ml de lapte şi se toarnă peste ceapă. Se lasă să dea cîteva clocote, se adaugă zeamă de lămîie şi sare. Se foloseşte la preparatele din paste, cartofi şi orez.

• **Sos de hrean cu smîntînă.** Se pun în vas la foc mic 50 g de unt şi o lingură de făină. După 2 minute se stinge cu apă, supă de zarzavat, se pun 2 linguri de hrean ras şi se lasă să clocotească 20 de minute. Se ia vasul la o parte, se pun 200 g de smîntînă, o foaie de dafin, o linguriţă de zahăr, piper şi sare. Se mai fierbe conţinutul 5 minute. Hreanul se poate fierbe separat în cîteva linguri de supă şi puţin unt, după care se adaugă în sosul format.

• **Sos tomat.** Făina, uşor aurită într-o cratiţă, se diluează cu suc de roşii şi cu apă sau supă limpede. Pentru aromă se pun o ceapă mică crestată, o frunză de ţelină, sare. După 10 minute de clocot, sosul se mai diluează cu

apă sau cu suc de roşii. Se potriveşte de sare şi se pune o lingură de unt. Se serveşte cu rasol de carne, macaroane, piure de cartofi, orez.

• **Sos de vin.** Se auresc puţin 30 g de făină în 50 g de unt, se stinge cu 1/2 l de supă fierbinte. Se lasă 2—3 clocote, se ia vasul la o parte şi se adaugă 2 gălbenuşuri frecate cu 100 ml de smîntînă. Pentru aromă se pun mărar, pătrunjel sau tarhon. Vinul, fiert separat, se adaugă în sos şi se potriveşte de sare. Pe platou se pune peştele fiert întreg sau tăiat, înconjurat de legume fierte şi tăiate cu cuţitul rulat.

• **Sos de lămîie.** 25 g de făină se auresc în 50 g de unt timp de un minut, se ia de pe foc, se pune o linguriţă de ceapă rasă fin, se stinge cu 1/2 l de supă de carne sau apă. Se pune coaja (galbenă) a lămîii rasă şi se mai lasă cîteva minute pe foc. Se pune

sare, se acreşte cu zeamă de lămîie. Sosul fiert la foc mic se ia la o parte, se pun 100 ml de smîntînă, verdeţuri şi cîteva cuburi mici de unt. Se serveşte cu rasol şi peşte alb.

• **Sos tomat cu ciuperci.** 100 g de ceapă tocată se călesc în 60 ml de ulei pînă se aureşte, apoi se pun 200 g de ciuperci tăiate în felii subţiri şi se călesc la foc mic pînă ce zeama lăsată de ciuperci scade. Se adaugă 1—2 linguri de făină, o linguriţă pastă de roşii (bulion) şi se stinge cu atîta apă cît să se obţină un sos legat. Se pun piper, sare şi se mai lasă cîteva clocote. Se serveşte alături de pilaf sau piure de cartofi.

• **Sos de legume.** Se curăţă 100 g de morcovi, 100 g de ceapă, 50 g de ţelină, 100 g de pătrunjel şi păstîrnac (rădăcini), 100 g de cartofi. Legumele se taie felii şi se călesc cu 75 ml de ulei pînă ce se rumenesc puţin. Se adaugă 50 g de pastă de roşii sau 500 g de roşii, se acoperă cu 1 l de apă şi se lasă să fiarbă încet. Cînd legumele sînt gata, se pasează prin sită şi dacă sosul este prea legat se mai pune apă. Înainte de a fi luat de pe foc, se pun: piper, cimbru, o foaie de dafin şi sare după gust. Se serveşte cu preparate de carne şi peşte.

• **Sos de vişine.** Se încălzesc 50 g suc de vişine cu 50 g de unt, se stinge cu 100 g de smîntînă şi apă. După cîteva clocote se pun 500 g de vişine curăţate de sîmburi, o linguriţă de zahăr şi suc. Cînd vişinele sînt fierte, sosul se toarnă prin strecurătoare, se potriveşte cît să fie de legat. Se serveşte la budinci şi preparate din paste.

• **Sos tartar.** 250 g de maioneză se combină cu 150 ml de smîntînă şi se serveşte cu preparate din ciuperci, cartofi, dovlecei, fasole verde, varză de Bruxelles.

• **Sos de fructe.** Pentru budinci se pregăteşte un sos de fructe astfel: se bat spumă 4 albuşuri, ţinînd castronul respectiv pe un vas cu apă ce clocoteşte. Se adaugă 1/4 l suc de fructe (zmeură, cireşi, căpşuni), 150 ml de vin alb şi vanilie. Se consumă în aceeaşi zi ca atare sau drept garnitură la budinci din paste făinoase.

• **Sos suprem.** Se încălzesc 50 g de unt cu 50 g de făină, se sting cu 400 ml supă de pasăre şi se lasă să clocotească. Se ia vasul de o parte, şi cînd sosul este gata, se pun 100 g de frişcă sau smîntînă, combinată cu 2—3 gălbenuşuri. Se potriveşte de piper şi de sare. La masă, înainte de a se servi, în sos, se poate pune zeamă de lămîie. Se serveşte cu preparate din pasăre, peşte, conopidă, perişoare, morcovi. Înainte de a se servi, în acelaşi sos se poate pune caşcaval ras şi se aşază alături cu spaghete, orez sau anghinare.

Sucuri

de fructe şi legume în terapeutică

Pentru a profita de proprietăţile sale antiseptice, **usturoiul** trebuie amestecat cu alte sucuri de legume. Acesta activează secreţia gastrică şi motricitatea pereţilor stomacului, fluidifică sîngele şi face arterele mai suple, scade tensiunea, dar numai atunci cînd este prea ridicată, combate paraziţii intestinali, fortifică bronhiile. *Indicaţii terapeutice*: ateroscleroză, tuse convulsivă, stări pretuberculoase, hemogliasă (îngroşarea sîngelui), hipertensiune, tuse, paraziţi intestinali.

Sfecla roşie. Sucul său este foarte preţios, datorită bogăţiei în magneziu şi în zahăr natural, acţionînd favorabil asupra formării scheletului şi sîngelui. Prin fosforul ce-l conţine şi vitamina B, ea regenerează substanţele fibroase ale nervilor, în ace-

lași timp temperîndu-le excitația. Prezența unui element radioactiv, rubidiumul, și al vitaminei C, justifică prescrierea sa în nefrite, diabet, anemie și stări precanceroase și pretuberculoase.

Ceapa. Puțin suc de ceapă adăugat la sucul altei legume intensifică acțiunea sa antireumatismală. Nimic nu este mai bun ca sucul de ceapă pentru a dizolva și elimina acidul uric și a face să se resoarbă anumite edeme. Acest suc se mai recomandă în tulburările cardiace, prostatice și pancreatice. Este un antiseptic puternic și un regenerator al celulei nervoase; este bogat în vitaminele A, B și C, în fier, sulf, fosfor, siliciu, iod, calciu, potasiu, sodiu etc.

Prazul. Conține fier, magneziu, sulf, siliciu, sodiu, silitră, potasiu, calciu, un acid fosforic, vitaminele B și C. Împreună cu alte sucuri ajută la drenarea ficatului și rinichilor. *Indicații terapeutice:* ateroscleroză, calculi urinari, constipație, demineralizare, diuretic, hipertensiune, depresiuni nervoase, obezitate.

Pătrunjelul. Este un depurativ al sîngelui, un drenor al ficatului și rinichilor, un tonic al inimii și plămînilor. Conține un ulei esențial, „anhidrida sedanonică", care este aromatic și dezinfectant.

Tarhonul. Puțin suc de tarhon adăugat la alte sucuri favorizează asepsia căilor digestive și reglează fermentările putride.

Roșia. Un pahar de suc de roșii nu este numai o agreabilă băutură, ci și un aliment de clasă, un remediu sigur. Conține vitaminele A, B și C. Asigură echilibrul repartiției substanțelor nutritive. Sucul său contribuie la dizolvarea și evacuarea toxinelor care se întîlnesc în artritism (gută, reumatism), scade ureea, fluidifică sîngele, dă elasticitate venelor.

Ridichile. Trebuie știut că sucul de ridiche neagră este un drenor al ficatului, un stimulant al funcțiilor hepatice. Este, de asemenea, un antiscorbutic și antirahitic, conținînd în cantități mari vitamina C și iod. O esență sulfurată face din sucul de ridiche un antiseptic al sîngelui și bronhiilor. Pentru afecțiunile ficatului, se iau una sau două linguriță de suc de ridiche înaintea meselor principale.

Spanacul. Sucul de spanac verde, atît de bogat în fier, în clorofilă și în saponină (substanță favorizînd secreția sucului digestiv) este un aliment ales. Fiert, gătit, spanacul își pierde o mare parte din calitățile sale. Nu se recomandă suferinzilor de litiază renală.

Sparanghelul. Sucul de sparanghel drenează căile biliare. Este bogat în magneziu, fosfor, natriu și în vitaminele A și B. De asemenea, favorizează epurarea sîngelui și tonificarea nervilor.

Țelina. Sucul de țelină fortifică stomacul, este un drenor pentru rinichi, ficat și plămîni, tonic al nervilor, stimulant al glandelor endocrine (mai ales suprarenale). Este un remineralizant, grație sărurilor minerale ce le conține, și epurator al sîngelui.

Vînăta. Sucul de vînătă crudă este bun pentru rinichi, ficat și pancreas.

Varza. Datorită proprietăților sale nutritive și curative, sucul de varză se plasează imediat după cel de morcovi, care este în fruntea tuturor vegetalelor. De altfel, amîndouă se completează pentru a cicatriza mucoasa intestinală, pentru reconstituirea sîngelui și celulelor. Chiar persoanele suferinde de intestine și care nu pot tolera varza gătită vor găsi în sucul de varză crudă un element prețios de tratare. Fiertul distruge un factor protector al mucoaselor pe care îl conține varza, denumit vitamina U. Marea bogăție a verzei rezidă în clorofila sa. Conține, de asemenea, mult calciu, sulf, iod, arsenic, o esență sulfurată volatilă a magneziului, potasiu, vitaminele A, B, C. În caz de ascită (retenție de lichid în abdomen) favorizează emisiunile urinare. Împreună cu sucul de morcov și de nap favorizează recalcifierile.

Păpădia. Primăvara este bine să folosim sucul frunzelor de păpădie pentru a profita de clorofilă și de proprietățile sale de dizolvare a calculilor sau a colesterolului. Sucul de păpădie este un filtru renal și un stocător al buretelui hepatic.

Pătrunjelul. Foarte bun pentru circulația sîngelui. Se folosește în combinații cu alte sucuri.

Gutuia. Se cunosc proprietățile astringente ale sucului de gutuie, util în cazurile de diaree. Trebuie știut, de asemenea, că el conține vitaminele A și B; este un element de echilibrare nervoasă și un tonic al stomacului și intestinului.

Para. Este un fruct prețios pentru zahărul său, pectina, taninul, numeroasele săruri minerale: fosfor, sodiu, potasiu, magneziu, sulf, clor, fier, aramă, arsenic, iod. Energizant, sucul de pară curață sîngele, drenează rinichii, favorizează funcțiile glandulare interne, stimulează intestinul, normalizează tensiunea arterială.

Pepenele galben. Regenerator celular și element de întinerire grație vitaminei sale A. Ușor laxativ și diuretic, el descongestionează zona în caz de hemoroizi sau inflamarea căilor urinare.

Piersica. Contribuie la reconstituirea rezervelor energetice grație bogăției sale în hidrat de carbon. Conține multe vitamine — A, B, C — și elemente diverse: potasiu, fosfor, sodiu, calciu, magneziu, sulf, clor, fier, zinc. Ușor diuretic și laxativ, sucul de piersică favorizează și digestia.

Pruna. Bogat în zahăr și în hidrat de carbon, sucul de prune este un bun energizant și un regenerator al celulei nervoase. Ușor laxativ și diuretic, sucul va fi folosit în cazuri de constipație, gută, reumatism, ateroscleroză, cît și în cazuri de anemie și astenie.

Portocala. Protector al venelor, întreținîndu-le supleța, sucul de portocale este un energizant și un regenerator al celulei. Conține vitaminele B, C, P, calciu, fosfor, potasiu, magneziu, sodiu, zinc.

Strugurele. Sucul de struguri posedă calități diverse și interesante. Este în același timp energizant, reconstituant, tonic al stomacului și intestinului, stimulant al rinichilor, fortifiant al plămînilor. Toate acestea grație sărurilor minerale, oligoelementelor, fermenților, vitaminelor și altor substanțe utile: calciu, potasiu, magneziu, fosfor, fier, sodiu, siliciu, iod, arsenic, tanin, zahăr, pectină, vitaminele A, B, C etc. Este un aliment care se digeră și se asimilează bine. Sucul de strugure se folosește ca stimulant de fiecare dată cînd se face un efort fizic deosebit, ca deciorurant în caz de nefrită; de retenție azotată, de uremie; ca tonic al inimii; ca auxiliar al digestiei; ca regulator al funcțiilor intestinale și renale; ca drenor, în caz de artrită, reumatism, gută și tot ce este legat de o acumulare acidă diversă.

Zmeura. Ca și căpșuna, zmeura conține un acid salicilic natural, care-i conferă sucului său virtuți prețioase în tratarea reumatismului, gutei și tuturor intoxicațiilor. Zahărul zmeurii este ușor asimilabil.

Mărul. Valoarea sa alimentară este indiscutabilă, confirmată prin analize care au permis constatarea că mărul conține o mare cantitate de săruri minerale, oligoelemente, vitamine și alte substanțe utile. Eterurile dau mărului cunoscutul său parfum. Prezența și combinația în acest fruct a numeroase și prețioase elemente fac din sucul său un dezinfectant intestinal, un tonic al stomacului, un drenor și un stimulant al rinichilor.

În sucul proaspăt de măr găsim: calciu, potasiu, sodiu, brom, arsenic, siliciu, magneziu, clor, acizi fosforici, formici, acetaldehidă etc. Sucul de măr este bine de folosit în cazuri de colibaciloză, manifestări artritice, calculi urinari, deficiență pulmonară, iritații stomacale și avitaminoza *A*.

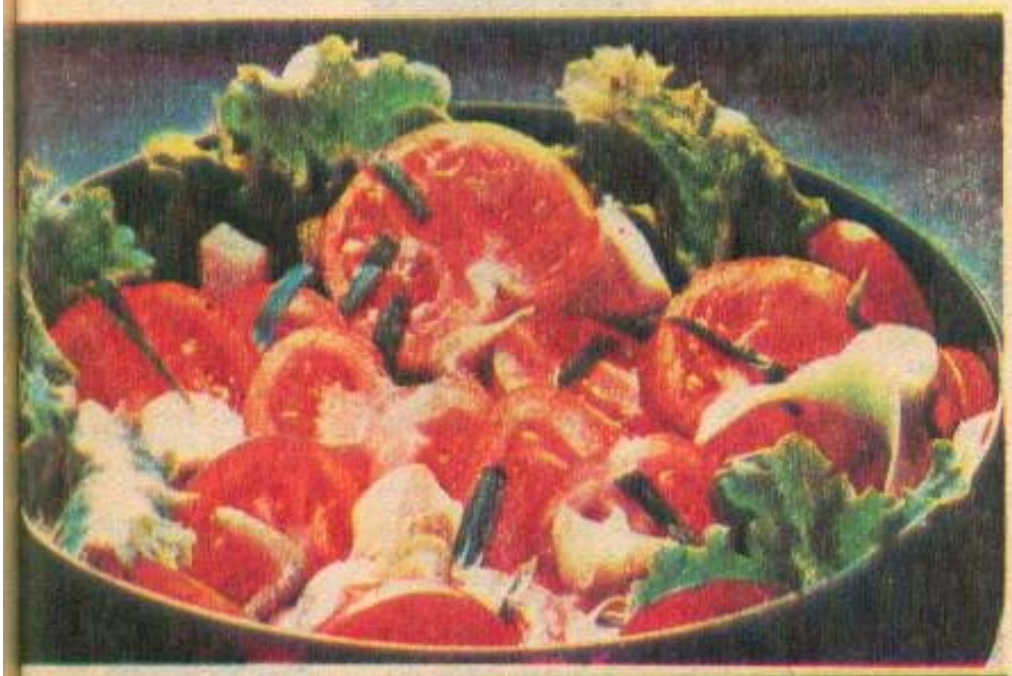

salate

• Sînt de două feluri: salate din legume fierte şi cele din crudităţi. Acestea se pregătesc numai cu 5—10 minute înainte de masa respectivă şi se asezonează în momentul în care sînt aduse la masă. Altfel uleiul le dă un aspect neplăcut, iar sarea extrage apa din legume şi le deteriorează calităţile nutritive. Salatele de crudităţi, ca şi salatele din legume fierte se pot asezona cu sosuri reci.

• Pentru a-şi păstra culoarea, legumele se fierb la foc iute, în apă clocotită şi puţin sărată, în vase descoperite. Aburul îngălbeneşte legumele verzi. Spanacul, mazărea, fasolea verde, conopida, dovleceii, varza de Bruxelles se scot din vasul de fierbere, se ţin sub jet de apă şi pînă la folosire se lasă la rece. 1/2 linguriţă de bicarbonat pus la 3 l apă de fierbere a legumelor va face ca acestea să-şi păstreze mai bine culoarea.

• Toate salatele pe bază de legume (fructe) crude se fac fie tăiate foarte mărunt, fie date pe răzătoare. Gata asezonate, salatele se aduc la masă în cupe sau castronaşe transparente.

• Decorarea se face aşezînd legumele pe culori contrastante şi presărîndu-le cu verdeţuri tocate.

• Combinate în principal cu maioneză, salatele pot fi servite şi cu aspic, constituindu-se de fapt în antreuri reci.

• **De legume:** morcovi, cartofi, fasole verde, sparanghel, mazăre se fierb şi se grupează separat pe platou. Asezonarea se face cu un amestec de ulei, oţet, sare şi piper. În mijloc se pune un buchet de conopidă fiartă, iar

salata se presară cu pătrunjel tocat.

• Pentru **salata italiană** aceleaşi legume pot fi asezonate cu maioneză. Decorarea se face cu fîşii de fileuri de peşte afumat, măsline, roşii şi felii de ouă fierte. Acelaşi decor se poate înlocui cu aspic, în cuburi mici, dispus în coroniţă.

• **Salată andaluză:** orez fiert în apă puţin sărată şi bine scurs, asezonat cu ulei, oţet, sare şi boia de ardei, combinat cu ceapă de arpagic şi pătrunjel, tocate şi condimentate cu puţin muştar. Decorarea pe salatieră se face cu felii de tomate şi de ardei verde.

• **Salată cu fructe:** pe un platou se aşază o coroniţă din miezuri fragede de salată verde care se asezonează cu smîntînă, ulei, muştar, suc de lămîie, sare şi puţină boia de ardei. În mijloc, pe un strat de salată tocată, se pun cireşe dulci, fără sîmburi.

• **Salată de pasăre:** piept de pasăre fiert, tăiat foarte fin, combinat cu măsline tăiate, ţelină dată pe răzătoare, ouă fierte, frunze de salată şi verdeţuri tocate. Asezonată cu maioneză, se pune în salatieră carnea, apoi o coroniţă de ţelină combinată cu maioneză. Acestea se înconjoară cu cuburi mici de carne, stropite cu zeamă de lămîie, ulei, piper şi cîteva măsline tăiate. Decorarea se face cu frunze de salată verde şi felii de ou.

• **Salată cu peşte:** se taie în rondele 300 g de cartofi fierţi şi 2 mere cu gust acrişor. Asezonarea se face cu maioneză, ceapă şi mărar tocat. Se decorează cu fileuri de peşte şi felii de ardei gras. La masă se stropeşte cu un amestec de oţet şi ulei.

• **Salată cu carne:** în cupe transparente se pune pînă la 1/4 din înălţime salata verde tocată, asezonată cu ulei, oţet şi sare. Peste aceasta se pun cîteva rondele de piept de pasăre fiert, asezonat la fel, şi puţin pătrunjel verde. Se acoperă cu o lingură de maioneză combinată cu o linguriţă de pastă de roşii. Decorarea se face cu cîteva felii de măsline, fîşii de ardei gras, roşii şi verzi, şi 2 felii de ou fiert tare.

• **Salată favorit:** într-un castron transparent se pun buchetele de conopidă fiartă în apă sărată şi bine scursă, se garnisesc cu felii de ridichi de lună şi creson tăiat mărunt. Asezonarea se face cu ulei, sare, sare de lămîie, piper şi ceapă de arpagic tăiată Julien.

• **Salată de ciuperci:** se curăţă şi se spală bine 700 g de ciuperci, apoi se pun la fiert în puţină apă clocotită cu sare şi cu o linguriţă de zeamă de lămîie. Cînd sînt gata, se taie în felii subţiri şi se asezonează cu ulei, zeamă de lămîie, sare, piper şi foarte puţin muştar.

• **Salată de conopidă**

peste bucheţelele de conopidă fiartă se pune maioneză şi se decorează cu felii de ouă şi frunze de pătrunjel.

• **Salată din varză de Bruxelles:** peste varza de Bruxelles fiartă şi pusă în salatieră adăugaţi ulei, zeamă de lămîie, sare şi piper, după gust.

• **Salată de ţelină, morcovi şi mere:** bine spălate, legumele şi fructele se dau prin răzătoarea cu găuri mari şi se combină cu 2—3 linguri de nuci mărunţite. Se asezonează cu maioneză şi se aromatizează cu frunze de busuioc.

• **Salată de dovlecei:** bine spălaţi şi curăţaţi, dovleceii se pun la fiert în apă clocotită, cu puţină sare. Cînd sînt gata, se taie în cuburi mici, se pun în salatieră şi se acoperă cu sosul făcut din: ulei, zeamă de lămîie, muştar, sare şi mărar tocat.

• **Salată de sfeclă roşie cu ciuperci:** sfecla bine spălată şi coaptă se taie în felii subţiri. Se adaugă ciupercile bine fierte şi tăiate, ceapă tocată mărunt şi călită în ulei, piper, sare, oţet. Pusă în salatieră, compoziţia se stropeşte cu zeama rămasă de la ciuperci şi puţin mujdei.

• **Salată de păpădie** (foarte bun drenor al căilor biliare): peste frunzele tinere de păpădie bine spălate şi puse în salatieră se pun ulei, sare, oţet sau zeamă de lămîie, după gust.

• **Salată de vinete:** pregătită obişnuit, salata de vinete se combină cu maioneză, ceapă rasă şi o lingură de smîntînă.

• **Salată de fructe de sezon:** mere, pere, struguri, pepene galben, compot de ananas, nuci sau alune prăjite puţin în tavă se curăţă şi se taie în felii, singure sau combinate, se stropesc cu vin, coniac sau rom, se presară cu zahăr, se omogenizează prin răsturnare, se pun în cupe, se ornează cu frişcă şi se ţin la frigider pînă la masă.

• **Salată de căpşuni:** spălate şi curăţate, căpşunile se stropesc cu rom, se pudrează cu zahăr şi se pun în cupe cu picior înalt. Se ornează cu frişcă şi se ţin apoi la rece.

UMOR

– Dragul meu, bucură-te: astăzi am spulberat încă un mit masculin. Mi-am dat seama că sînt superioară tuturor bărbaţilor care se pretind gospodari!

– Ce te face să crezi acest lucru? întreabă, ironic, soţul.

– Am reparat robinetul de la baie fără să consum şase sticle de bere, fără să înjur şi fără să alerg de trei ori la meşterul instalator, cu care să beau încă trei!

– *Vecine, ştii ceva, nu mai bate în tavan, e şi aşa destulă hărmălaie!*

Pentru reuşita dulceţurilor

Fructele trebuie să fie întregi, nelovite şi nepătate, coapte, dar nu trecute. Dulceaţa să se facă în cantităţi mici (2—5 kg), pentru ca evaporarea şi concentrarea să se facă mai repede, fructele conservîndu-şi aproape integral savoarea. Pentru reuşită se folosesc 60 g de zahăr pentru 40 g de fructe. Dacă dulceaţa se consumă mai repede (în aceeaşi lună), cantitatea de zahăr se reduce. Se ţine seama şi de fructe, care, depinzînd de soare, sînt fie prea bogate în zahăr, fie conţin prea multă apă. De asemenea, se ţine cont de: fierberea zahărului, de cantitatea de pectine a fructelor şi de aciditatea acestora.

Fierberea zahărului este partea cea mai delicată. Zahărul are şi rol antiseptic. Fierberea face posibilă evaporarea unei oarecare cantităţi de apă, asigurarea unui grad de concentraţie, precum şi fermentaţia fructelor şi cristalizarea zahărului. În vas se pune mai întîi apa, apoi zahărul (1 pahar mare de apă pentru 1 kg de zahăr). Se amestecă pînă cînd zahărul va fi dizolvat.

Rolul pectinelor: această substanţă, analoagă cu amidonul, există în fructe. Sub acţiunea căldurii şi a acizilor, acestea se prind într-o masă gelatinoasă. Astfel, jeleurile se formează sub acţiunea lor. Unele fructe, ca afinele, merele, murele, gutuile, sînt foarte bogate în pectine.

Rolul aciditaţii: fierberea creşte consistenţa (legarea) dulceţurilor prin concentrare, deşi prezenţa acizilor o reduce. Astfel, siropul de fructe nu se comportă la fel cu siropul simplu de zahăr. Aciditatea fructelor, sub acţiunea căldurii, transformă o parte din zahăr în glucoză. Siropul rămîne astfel fluid şi nu se îngroaşă chiar fiert mult timp. Cînd se tratează fructele acide, trebuie lăsate cît mai puţin timp la fiert. Este avantajos să fie fiert siropul şi să se pună fructele pentru puţin timp. Acest procedeu nu are inconveniente din punct de vedere al conservării pentru că acizii se opun dezvoltării mucegaiurilor. Cînd sînt

tăiate fructele slab acide există pericolul ca dulceaţa să cristalizeze. Cristalele se prind pe suprafaţa fructelor. Pentru a le evita, datorită alterării calităţii produsului, este suficient ca în timpul fierberii să se pună puţin acid în dulceaţă sub formă de suc de lămîie, suc de afine etc.

Fierberea trebuie să fie rapidă, la foc viu şi ordo-

nat, amestecînd din vreme în vreme cu o spumieră. Cu cît fructele sînt mai mici, cu atît focul trebuie să fie mai viu. Pentru fructele mari, fierberea este lentă; mai puțin atunci cînd sînt tăiate în bucăți mici. Pentru unele dulcețuri, luarea spumei este obligatorie. Această operație se face o dată la sfîrșitul fierberii.

Mai simplu, în dulceața care fierbe se adaugă unt cît o nucă, se amestecă foarte bine cu o spatulă și spuma va dispărea.

Turnarea dulcețurilor în borcane se face atunci cînd aceasta este fierbinte și în borcane încălzite. Borcanele se leagă apoi cu celofan dublu. Peste acesta nu mai este de bun gust să se lipească o etichetă din care să reiasă ce fel de dulceață este. Gospodina modernă lucrează pe bucăți de pînză albă tăiată, cu muline colorate, fructul respectiv și strînge cu un elastic.

Se picură pe o farfurioară rece o picătură de dulceață: dacă aceasta rămîne „bob", focul trebuie oprit. Se ia o picătură din sirop între index și degetul mare. Dacă la depărtarea degetelor se constată un mic fir de sirop întins fierberea se oprește.

● Dacă dulceața se cristalizează, înseamnă că nu are suficientă aciditate. Fierbeți-o din nou cîteva clocote, adăugîndu-i zeamă de lămîie sau puțin oțet.

● Dulceața care fermentează a fost insuficient fiartă. Fierbeți-o din nou cîteva clocote.

● Dulceața care rămîne prea lichidă are insuficiente pectine. Fierbeți-o cîteva clocote mari, adăugîndu-i 2—3 linguri de jeleu de afine sau de mere.

● Dacă a prins mucegai, înseamnă că borcanele nu au fost bine sterilizate înainte de a fi umplute sau sînt păstrate într-un loc prea umed. Curățați partea cu mucegai, fierbeți din nou în cîteva clocote dulceața, apoi puneți-o în borcane sterile. În același scop, după ce ați luat partea cu mucegai, turnați o lingură de alcool alb, flambați și acoperiți borcanul.

● **Dulceață de căpșuni:** calculați 1,5 kg de căpșuni pentru 1 kg de zahăr. Alegeți fructe coapte potrivit de mari, spălați-le, lăsați-le să se scurgă, apoi îndepărtați-le codițele. Legați siropul, cînd este gata, puneți fructele și lăsați-le să fiarbă 10 minute, pînă devin transiucide. Scoateți căpșunile cu o spumieră și puneți-le în castron, iar siropul lăsați-l să continue fierberea pînă cînd ajunge să fiarbă cu bule mici. Adăugați din nou fructele, mai lăsați vasul pe foc 5 minute, după care puneți dulceața în borcane.

Înghețată albă

500 ml de lapte, 150 g de zahăr, 50 g de amidon sau zeamă, 20 ml de rom, un plic de zahăr vanilat, 5-6 picături de esență de migdale, portocale sau fistic. Albușurile se bat spumă, se adaugă încet, încet zahărul și romul și cînd compoziția devine ca o zăpadă, se lasă la o parte. Amidonul sau zeamilul se dizolvă în jumătate din cantitatea de lapte rece, se amestecă bine să nu facă cocoloașe. Restul de lapte se pune la fiert și, după ce dă două-trei clocote, se toarnă zeamilul dizolvat, în șuvoi continuu, amestecînd mereu. După două-trei clocote, cratiţioara se ia de pe foc, compoziția fierbinte se toarnă peste albușul făcut spumă și se amestecă ușor, prin răsturnare, pînă cînd se omogenizează, adaugînd zahărul vanilat și arta după gust. Compoziția se toarnă în cupe de înghețată sau în pahare și se lasă să se răcească. După răcirea completă, cupele se introduc în congelator pentru 2—3 ore. Dacă intenționați să păstrați mai mult timp înghețata, înveliți cupele în nailon, pentru a nu căpăta miros de la celelalte alimente. Cînd le prezentați, pentru servire, turnați pe deasupra puțină ciocolată sau așezați cîteva vișine din dulceață.

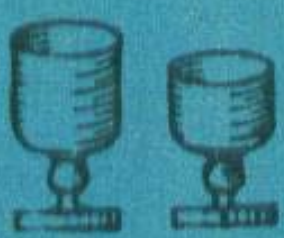

CASA NOASTRĂ

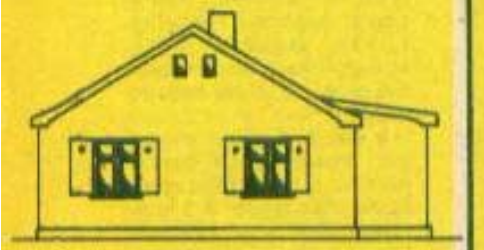

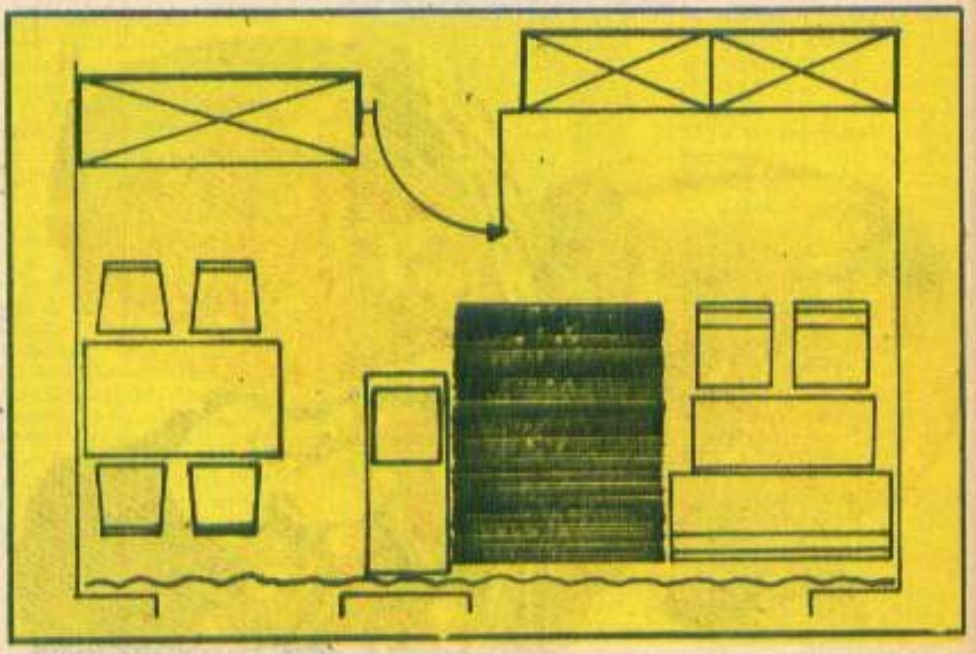

Camera de zi

În apartamente, încăperea cea mai mare este, de obicei, camera de zi. Aceasta are întrebuințări multifuncționale: sufragerie, cameră de lucru, spațiu pentru păstrarea și expunerea unor obiecte de artă și colecții, bibliotecă, loc unde funcționează aparate audiovizuale, dormitor de rezervă pentru oaspeți, încăperea unde sînt primiți musafirii etc. De aceea, locatarii se străduiesc, în mod firesc, s-o mobileze astfel încît să corespundă tuturor acestor cerințe și, în plus, să fie cît mai plăcut decorată. Cum însă este și o cameră unde se circulă des și se reunesc mai multe persoane, e necesar să rămînă suficient spațiu liber, nemobilat, mai ales în ceea ce privește dușumeaua. De aici se ivește necesitatea de a alege mobilă puțină la număr, dar polifuncțională: un dulap cu rafturi care să acopere în întregime (sau aproape) suprafața unui perete, o garnitură de canapea extensibilă și fotolii ce pot fi grupate (la nevoie) pentru a alcătui un pat, masă extensibilă etc. Regula generală care se impune a fi respectată, pentru a cîștiga spațiu de mișcare, este mobilarea camerei *pe înălțimea pereților*, folosind mai ales dulapuri (cu rafturi și sertare), capabile să cuprindă numeroase obiecte uzuale (servicii de masă, tacîmuri, bar, aparat de radio, televizor, magnetofon sau casetofon, picup, boxe cu difuzoare, colecții de discuri și benzi magnetice, cărți, bibelouri etc.). Grupate într-o asemenea mobilă polifuncțională, obiectele sînt întotdeauna la îndemînă și pot fi expuse cu gust.

Masa și scaunele de sufragerie e recomandabil să nu fie plasate în mijlocul încăperii, ci într-un colț sau pe una din laturi (lîngă un perete), lăsînd astfel spațiu suficient pentru a așeza neînghesuit o garnitură de fotolii cu canapea extensibilă și o măsuță joasă, unul sau două scaune tip taburet, un lampadar, o plantă decorativă etc.

Pe unul din ceilalți pereți poate fi plasată, la înălțime (cu ajutorul unor șuruburi groase înșurubate în dibluri de lemn), o etajeră lungă, cu unul sau două rafturi, pentru cărți sau bibelouri, în timp ce, sub ea, se așază (pe dușumea) altă mobilă. Rafturi înalte (de jos pînă-n tavan) pot fi puse și în spațiul de pe peretele spre care se deschid ușile (spațiu ce rămîne adesea nefolosit).

Prin compartimentarea funcțională a mobilei în încăpere — spre a-i sublinia polifuncționalitatea — se realizează senzația de spațiu mai vast. În acest scop, un rol important îl au mochetele și covoarele. De pildă, întreaga dușumea a încăperii este acoperită cu parchet lustruit, linoleum sau o mochetă monocoloră, iar deasupra se așază covoare cu suprafață mai mică (4—6 mp): unul sub masă și scaunele de sufragerie, iar altul sub garnitura de canapea, fotolii, măsuță, lampadar; ori sub o bibliotecă aflată în fața unui birou și scaunul respectiv. Figurile alăturate vă oferă cîteva sugestii atît pentru aranjarea mobilierului în ansamblul acestei încăperi, cît și pe unele „colțuri" (detalii).

Perdelele au un rol important în toate încăperile apartamentului, atît pentru dozarea intensității luminii naturale, cît și din punct de vedere estetic. Fereastra este cea care atrage în primul rînd atenția cuiva care intră într-o cameră, așadar, perdelele sînt ele-

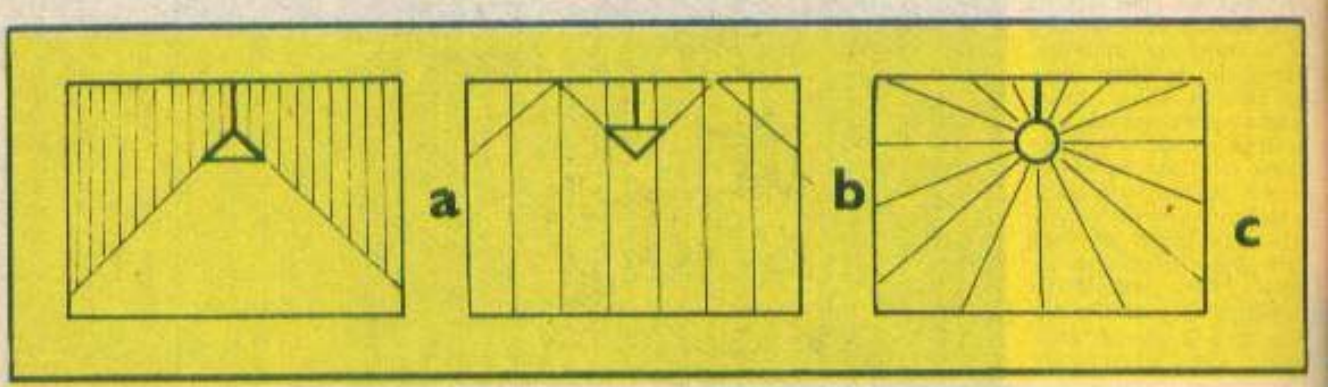

mente esențiale în decorația cu gust a încăperilor. Stabiliți, mai întîi, ce variantă alegeți: perdea subțire și draperii verticale pe laturi (eventual și cu o sufită orizontală deasupra — mai ales la camere prea înalte); numai perdea ori numai draperii. În camerele bine luminate de soare este bine să aveți atît perdele, cît și draperii. Pentru perdea preferați țesături din fire de material plastic (au aspect frumos, se mulează plăcut, se spală ușor și nu se calcă), albe sau colorate discret, asortate la nuanța zugrăvelii sau tapetului pereților sau a covoarelor, ori în ton cu tapițeria mobilei. Pentru a se aranja plăcut în falduri, folosiți o perdea de două ori și jumătate pînă la de trei ori mai lată decît lățimea ferestrei. Lungimea recomandabilă este de la galerie (situată cît mai aproape de tavan) pînă la dușumea, astfel încît perdeaua să arate, oarecum, ca o cortină. Draperiile se aleg, de obicei, dintr-o țesătură mai groasă (prin care să nu treacă razele de lumină), asortate la culoare cu perdeaua (dacă aceasta este colorată), fie monocolore, fie imprimate cu flori sau desene geometrice. Galeriile cele mai de bun gust sînt acelea clasice, din lemn furniruit în culoarea mobilei. Montați scripeți (dubli, dacă folosiți și draperii) pentru a nu trage perdelele cu mîna.

Iluminatul artificial este recomandabil să fie făcut, mai ales în apropiere de

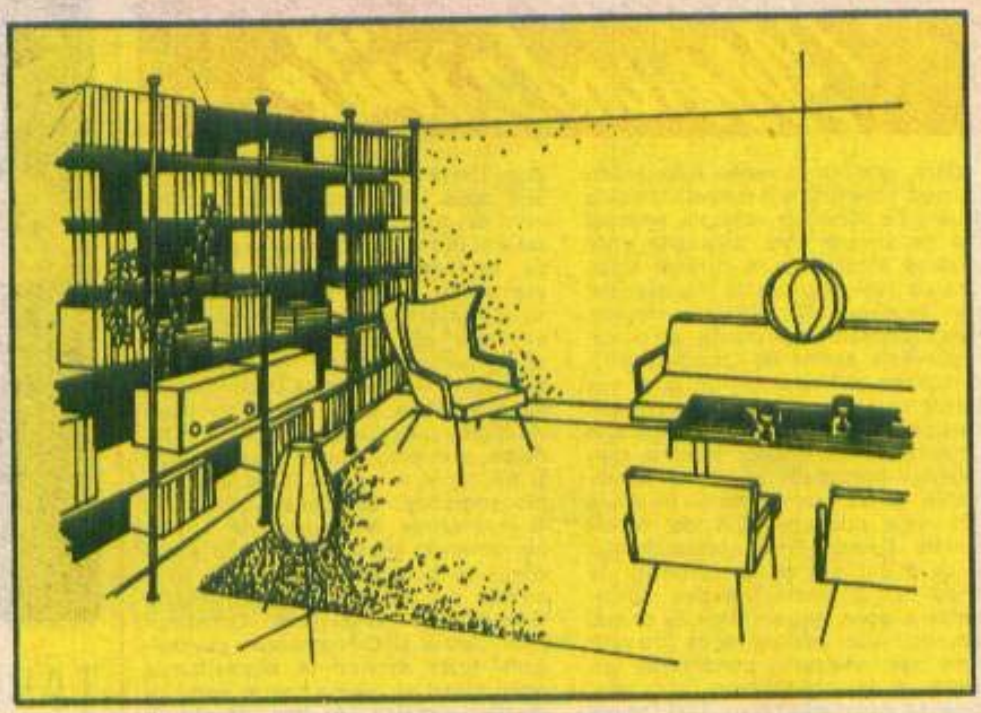

locurile unde este necesar, cu veioze, aplice, lampadare sau lămpi de tavan mobile, cu cablu lung, reglabil, unde unul sau două becuri de putere mică (25—40 W) dau suficientă lumină. În cazul folosirii lustrelor de tavan, observați (și țineți seama) din desenele alăturate cum este difuzată lumina: a) în cazul folosirii unor abajururi deschise, îndreptate în jos; b) cu abajururi întoarse spre tavan; c) în situația unor abajururi sferice din sticlă albă sau ușor colorată. Pentru a nu modifica instalația existentă în pereți, puteți înlocui lustra de tavan (demodată) cu una, două sau trei lămpi separate, semimobile (avînd fiecare cîte un singur bec), cu cabluri lungi ce au legăturile electrice la firele din plafon (cele pentru lustră) și dirijate (susținute cu cîrlige-șurub) pînă la locul unde aveți nevoie de lumină bună (masă, loc de citit). Firește, veți folosi tot întrerupătorul obișnuit al circuitului existent pentru lustră. În acest fel realizați un iluminat artificial eficient, modern, atractiv și obțineți totodată o însemnată economie de energie electrică.

Ideile și sugestiile prezentate trebuie luate ca o invitație la meditație, la spirit gospodăresc și estetic asupra felului în care ne organizăm viața în locuință. Căci, la urma urmei, n-am intenționat să-le propunem cititorilor o „formulă pentru locuința tip", ci doar îndemnul de a gîndi la realizarea unor spații de locuit care să-i reprezinte și să le servească în mod economic și util.

CLAUDIU VODĂ

Mirodeniile

Dacă prin condimente desemnăm, în mod obișnuit, substanțele picante de origine minerală, vegetală, animală sau de sinteză care, adăugate unor produse alimentare, le conferă acestora un gust și o aromă mai plăcută, prin termenul de mirodenii desemnăm produsele unor plante, de obicei exotice, de asemenea folosite pentru a imprima mîncărurilor un gust mai picant sau o aromă mai atrăgătoare. Medicina împarte grupul mare și eterogen al condimentelor în cinci mari categorii principale, și anume: condimente saline, reprezentate în speță prin sare; condimente acide, reprezentate la rîndul lor în special de oțet și de sucul de lămîie, respectiv de acidul citric; acele așa-zise condimente aliacee, reprezentate de ceapă, usturoi, hrean, precum și de alte produse asemănătoare; condimente picante, în categoria cărora intră produse de genul muștarului și al boiului de ardei și, în sfîrșit, categoria amplă a condimentelor așa-zise aromate, în care intră, printre altele, și mirodeniile. În această ultimă categorie intră cimbrul, mărarul, tarhonul, leușteanul, chimenul, dar în special ienibaharul, caperele, vanilia, dafinul, scorțișoara, cuișoarele, coriandrul, anasonul și încă multe altele. Doar piperul, tot produs exotic ca și cele enumerate mai sus, intră în categoria condimentelor picante și nu în aceea a aromatelor.

Dacă stăm și ne gîndim temeinic, ne dăm perfect de bine seama că istoria mirodeniilor este strîns legată și organic implicată în aceea a descoperirilor geografice. Mirodeniile au reprezentat cîndva nu numai o autentică monedă de schimb, o autentică valută, ci și un bun rîvnit, în mod ardent, de toți aceia care trăiau departe de locurile lor de obîrșie. Totul ținea nu numai de fiziologia specifică a acestor produse care, prin gustul lor plăcut, cu totul aparte, stimulau în mod considerabil apetitul pe calea excitării secrețiilor digestive, ci și de o anume psihologie, care le era proprie, ținînd de misterul și de ardoarea climatului tropical, al acelor locuri îndepărtate și exotice, de unde aceste produse erau aduse, după parcurgerea uneori a unor primejdioase și puțin cunoscute itinerare maritime sau oceanice.

Să facem, în continuare, un succint tur de orizont de ordin bio-fiziologico-geografic al celor mai uzuale condimente aromatice, cu care ne întîlnim de regulă la mesele festive din familie. **Piperul**, de exemplu, fruct al unei plante tîrîtoare, din familia piperaceelor, denumit Piper negrum, ce crește în India orientală, în Asia tropicală și cea maritimă etc., avînd tulpina lungă și subțire, ni se prezintă sub două feluri: piper negru, provenind din fructul neajuns încă la maturație și uscat după aceea, și piper alb, ce se obține din fructul aceleași plante, dar care a ajuns la maturație și apoi a fost decorticat. Proprietățile excitante ale piperului țin de două componente esențiale — piperina și piperadina — care intră în compoziția sa. În realitate, există mai multe feluri de piper, deosebindu-se între ele nu numai prin proprietățile organoleptice și excitante, ci și prin caracteristicile biogeografice. **Scorțișoara**, la rîndul ei, reprezintă din punct de vedere condimentar scoarța aromatică a trei specii de lauracee, crescînd în o serie de țări din Extremul Orient, precum Dinnamonum zeysnicum, Cinnamonum cassia și Cinnamonum ceylonicum, toate servind la aromatizarea unor deserturi; ultima specie furnizîndu-ne varietatea cea mai plăcută și, implicit, cea mai căutată de scorțișoară, cunoscută sub denumirea de Canela. Tot din familia lauraceelor este și arbustul denumit **Laurus nobilis**, originar din Asia Mică, ale cărui frunze se folosesc drept condiment aromatizant în prepararea a tot felul de mîncăruri, în timp ce uleiul eteric extras din semințele aceluiași arbust se folosește în industria farmaceutică. Tot în alimentație și în industria farmaceutică se folosește și **anasonul**, un produs aromatic extras dintr-o anume plantă anuală din familia umbeliferelor, de asemenea exotică. Un condiment aromat extrem de solicitat este **vanilia**, condiment reprezentînd fructele recoltate înaintea maturării și, în continuare, supuse unui proces special de fermentare. Aceste fructe provin de la o plantă erbacee, perenă, din marea familie a orhideelor, plantă originară din America tropicală, dar care crește și în alte țări tropicale. **Coriandrul**, respectiv fructul matur al plantei mediteraneene Coriandrum sativum, reprezintă un alt condiment aromatic mult folosit în prepararea cărnii și a muștarului, la fel ca și **ienibaharul**, fructul unui arbust ce crește în Mexic și India, care se folosește în aceleași scopuri. Ultimul își exercită marcatele sale efecte aromatice grație eugenolului pe care îl conține.

De altfel, merită a se ști că și țara noastră este posesoare a numeroase plante care pot fi folosite pentru aromatizarea și condimentarea mîncărurilor. În tradițiile milenare ale poporului nostru, aceste plante își au un loc bine definit. Spre a vă convinge de această realitate, citiți cartea, apărută în 1989, intitulată „Plante aromatice și condimentare utilizate în preparatele culinare".

ARCADIE PERCEK

TABLOURI DIN PLANTE USCATE

Frunzele pot fi folosite și ca... vopselele dintr-o trusă de desen-pictură. Cele uscate de proaspete (abia culese din arbori) vă dau culoarea verde, iar cele culese după ce au căzut singure spre toamnă vă oferă: galbenul, nuanțe variate de cafeniu, gri-bleu și chiar roșul. Pentru a vă completa „paleta", puteți culege și unele paie, fire de iarbă, frunze aciculare de conifere și cîteva soiuri de semințe, care vor da puțin relief viitoarelor dumneavoastră lucrări.

Alegînd elementele potrivite, din toate acestea puteți realiza tablouri încîntătoare. Folosiți frunzele fie întregi, fie tăiate cu foarfeca, după forma ce vă trebuie. Lucrările de acest gen vor fi, desigur, niște mozaicuri de frunze lipite pe un suport de carton sau hîrtie albă, neagră sau colorată. Cînd vreți să începeți un tablou, schițați mai întîi conturul imaginii pe care doriți s-o realizați pe o hîrtie separată (de aceeași mărime cu cea a fondului definitiv al lucrării). Deasupra acestei schițe așezați apoi frunze, ca și cum ați aplica niște culori cu pensula, ajustate astfel încît să acoperiți complet și cît mai frumos suprafața desenului. Acesta poate reprezenta: un clovn de circ sau silueta unui pește, un cocoș cu multe pene colorate în coadă, un cal ori o bufniță ce se odihnește pe o creangă. Cînd v-ați decis asupra așezării definitive a fiecărei frunze, pai (pentru picioare sau mustăți), semințe (pentru ochi)... ce compun imaginea dorită, mutați-le, pe rînd, și lipiți-le cu atenție (folosind cît mai puțin lipinol sau aracetin) de cartonul de bază al tabloului, punînd fiecare piesă exact la locul ei.

C.V.

PENTRU BALCONUL DV.

Balconul sau terasa, iată locul care poate deveni, cu răbdare și un pic de fantezie, o mică oază de verdeață, de culoare, de parfum. Mai mare sau mai mică, această suprafață se transformă într-o minigrădină menită să ne încînte ochii, să ne bucure sufletul.

Încercăm, în rîndurile de față, să vă dăm cîteva sugestii. Pentru plăcerea dumneavoastră, a copiilor și, de ce nu, și a oaspeților, vă sugerăm să cultivați cîteva tufe de căpșuni. Pregătiți un amestec de pămînt de flori, puțin nisip și pămînt de pădure. Puneți-l în 3 ghivece mai mari. Plantați în acest pămînt, primăvara timpuriu, cîte o tufă de căpșuni. Udați bine zilnic ghivecele, așezați-le în partea însorită a balconului. Pregătiți — așa cum se vede în fotografie — cîte o scăriță din stinghii subțiri de lemn. Pe această scăriță urcați, pe măsură ce cresc, crenguțele de căpșuni. În curînd vor înflori, iar apoi vor lega fructele. Aveți mereu grijă să fie în plin soare. Purpuriile căpșuni vă vor încînta.

Tot pe balcon, alături de flori, de parfumatele petunii, gingașele zorele, crăițe, se mai pot cultiva, pentru amuzament, ardei iuți. Amestecul de pămînt este același ca și pentru căpșuni. În unul sau două ghivece potrivit de mari puneți cît mai de timpuriu primăvara 3—4 semințe de ardei iuți din soiurile pitice. Cînd au răsărit și au crescut cît de cît, alegeți planta cea mai bine dezvoltată, restul îndepărtați-le. Udați pămîntul din 2 în 2 zile sau cînd observați că are nevoie. Nu sînt plante pretențioase. Le place lumina și decorează frumos. Bine îngrijită, ferită de vînt, fiecare plantă va da cîteva zeci de ardei iuți.

Care gospodină nu simte nevoia de a avea zilnic pentru decorarea și gustul unei supe sau ciorbe cîteva fire de pătrunjel sau leuștean? Nimic mai simplu. Pe balcon sau pe terasă, putem să le avem. Într-un ghiveci, semănați cîteva semințe de pătrunjel, în altul leuștean. Pe măsură ce cresc, tăiați, nu rupeți, fiindcă s-ar putea smulge tulpinile proaspăt crescute. Pătrunjelul, leușteanul și țelina cresc bine și în timpul iernii în casă, în ghivece puse fie într-o jardinieră, alături de alte plante de casă, sau pe pervazul ferestrei. Vă recomandăm să le cultivați în ghivece, nu în lădițe, deoarece ghiveciul îl așezați pe o farfurioară de ceramică sau plastic care strînge surplusul de apă de la udat. Și așezați-le în interiorul balconului și nu pe marginea exterioară, unde, lovite de vînt, pot să cadă

INA STRĂUȚ

ERGONOMIE CASNICĂ

În imaginile de mai sus vă prezentăm poziții incorecte (numerotate cu 1) și pe cele corecte (2 și 3) adoptate la diferitele activități gospodărești

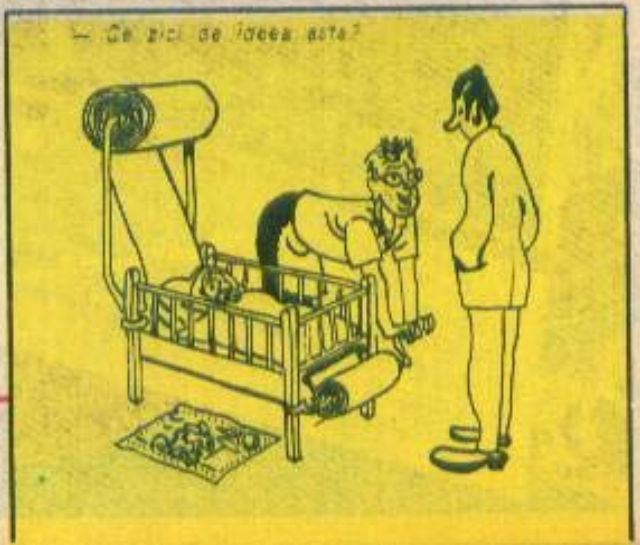

Suplimentul „Femeia și căminul" este realizat de SMARANDA SBURLAN

MAGAZINUL UNIVERSAL VICTORIA

MAGAZINUL UNIVERSAL VICTORIA

O imensă expoziție cu vînzare la toate nivelurile sale. Parter — articole electrocasnice, discuri, ceasuri, mercerie, parfumerie. Etajul I — țesături din lînă, mătase și bumbac, articole pentru sport-turism. Etajul II — articole pentru bărbați. Etajul III — articole pentru copii. Etajul IV — articole pentru garderoba femeilor. Etajul V — articole de menaj-sticlărie.

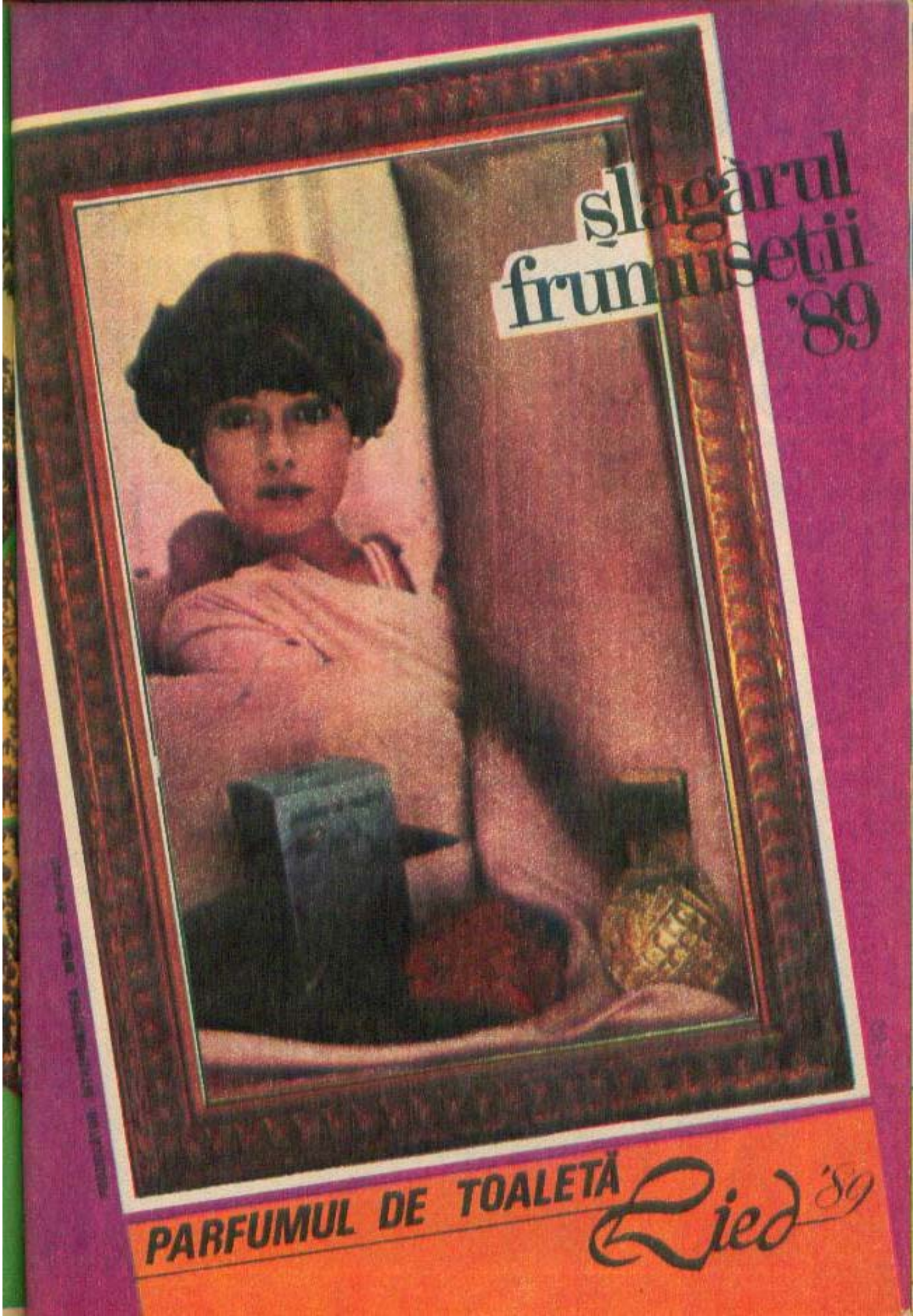
Şlagărul
frumuseţii
'89
PARFUMUL DE TOALETĂ
Lied '89

WOOLMARK

LÎNĂ PURĂ VÎRGINĂ

23 de întreprinderi specializate din cadrul MIU, licențiate de Secretariatul Internațional al Lînii, produc, în baza unor parametri superiori, articole din lînă pură virgină (lînă la prima prelucrare), care au un numitor comun: CALITATEA.

Oriunde întîlniți produse cu eticheta WOOLMARK, fiți siguri că reprezintă o investiție ce dă satisfacție deplină.

O GARANȚIE A CALITĂȚII

MOZAIC

arheologie • curiozităţi
film • umor • literatură

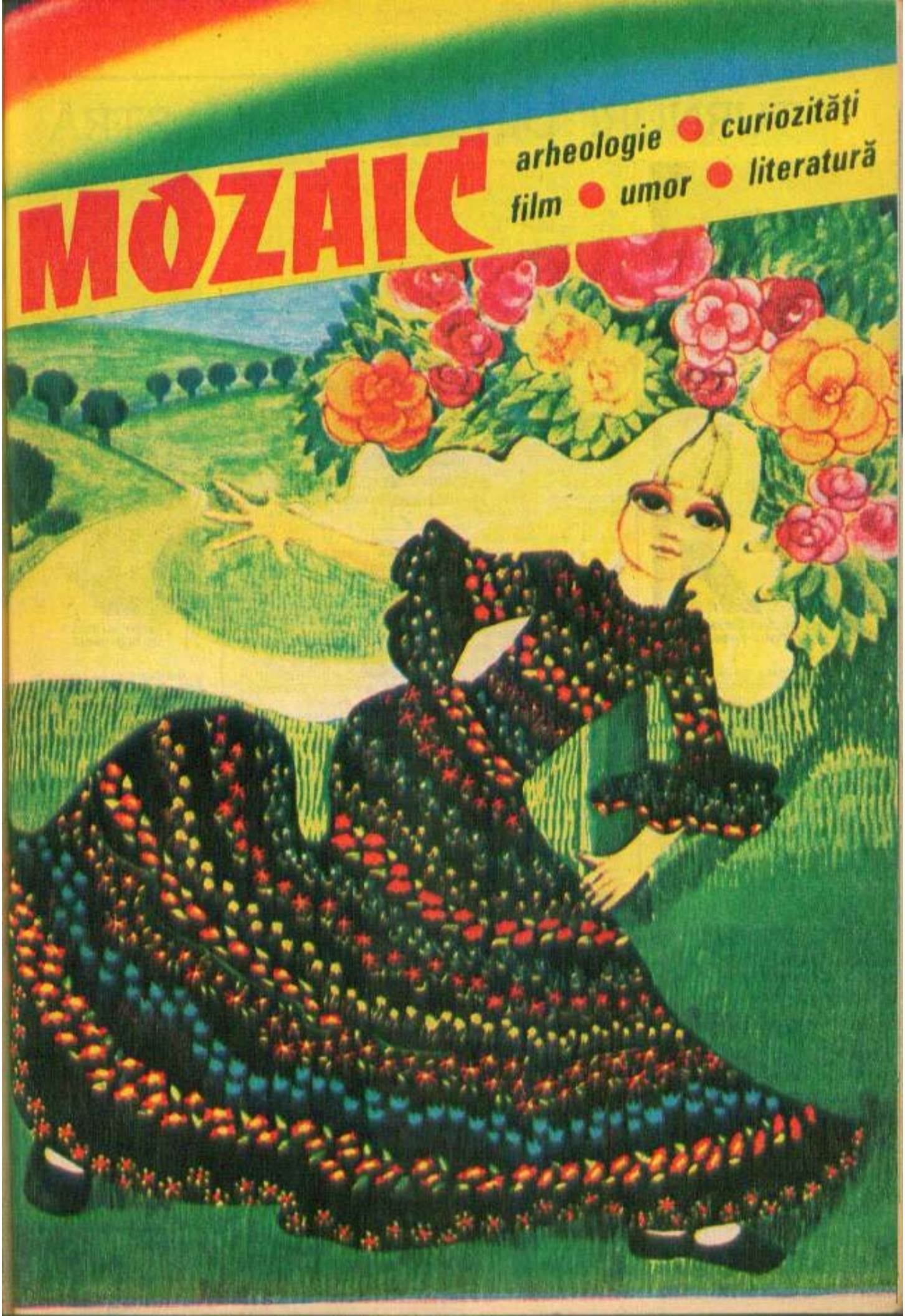

TURNURI DIN ŢARA NOASTRĂ

Turnul lui Ştefan din Piatra-Neamţ.

Talentul, priceperea şi hărnicia arhitecţilor şi ale meşterilor populari de la noi în îmbinarea pietrei cu cărămida pentru a realiza cetăţi, turnuri monumentale şi alte tipuri de clădiri înalte pot fi urmărite încă de la cetăţile dacice din Munţii Orăştiei. Astfel, la Costeşti, jud. Hunedoara, la sud de Orăştie (18 km), se află urmele unei vestite cetăţi dacice. Aceasta consta într-un „castel"-locuinţă întărit cu un val de pămînt, un zid de piatră şi un dublu rînd de palisade (din pari groşi de lemn). Pe platoul cetăţii se înălţau două impunătoare *turnuri-locuinţă*. Ele aveau baza din zid de piatră, iar etajul din cărămidă crudă, slab arsă. Etajul era folosit ca locuinţă, iar baza drept cămară pentru provizii.

Imaginea meşterului iscusit a devenit nemuritoare într-una din nestematele folclorului nostru poetic — **Meşterul Manole**: *„Meşter la zidit/ Şi la pănuit/ Şi la început/ Şi la isprăvit"*. Unor asemenea constructori le sînt datorate numeroase construcţii înalte, sub formă de turn cu caracter funcţional, răspîndite în multe părţi ale ţării noastre. Dintre ele amintim:

● *Turnul scărilor* din Sibiu, ridicat în secolul al XIII-lea, una din cele mai vechi construcţii ale oraşului. Tot aici mai sînt: *Turnul de poartă* (sec. XIV), unde se mai văd şi în prezent canalele pe care se lăsa şi se ridica grătarul porţii; *Turnul archebuzierilor* (sec. XV); *Turnul dulgherilor*, aflat încă în picioare pe latura sudică a fortificaţiilor; *Turnul olarilor* (sec. XVI); *Turnul de pulbere* şi *Turnul pietrarilor*, construit în 1638 pe o bază octogonală, mult mai mare decît cele dinainte.

● În cetatea Sebeşului, din oraşul Sebeş, jud. Alba, se găsesc: *Turnul octogonal*, *Turnul semicircular*, *Turnul cizmarilor* şi *Turnul croitorilor*, cunoscut mai ales sub numele de *Turnul studentului*, construite toate către sfîrşitul secolului al XIV-lea şi începutul celui de-al XV-lea.

● *Turnul cu ceas*, este cel mai monumental din turnurile medievale ale Sighişoarei. A fost ridicat în secolul al XVI-lea, ars în 1676, refăcut în 1677 şi reparat în 1775, 1804, 1894. Sub el se află intrarea principală în cetate. Este înalt de 64 m şi are patru turnuleţe secundare. Ultimul etaj are o galerie de lemn pentru strajă. În 1648 a fost construit în vîrful turnului un orologiu cu figurine care simbolizează zilele săptămînii. Din fortificaţiile cetăţii mai face parte *Turnul cositorarilor*, clădit o dată cu zidul cetăţii şi refăcut în repetate rînduri. Este înalt de 25 m. Mai trebuie menţionate apoi: *Turnul frînghierilor* (sec. XIV), *Turnul măcelarilor* (sec. XV), *Turnul cojocarilor* (sec. XIV), *Turnul croitorilor*, care străjuieşte cea de-a doua poartă a cetăţii (sec. XIV), *Turnul cizmarilor*, construit în 1650.

● *Turnul trompeţilor* din Mediaş, înalt de 74 m, care este azi puţin înclinat (amintind prin aceasta de celebrul turn din Pisa). Aici a fost reţinut Vlad Ţepeş în 1476, în urma unui conflict cu Matei Corvin.

● *Turnul Casei Sfatului* din Braşov, înalt de 58 m. În acest municipiu mai pot fi văzute *Turnul Porţii Ecaterina*, cel care indica limita vestică a oraşului, ridicat în secolul al XVI-lea; *Turnul negru* din secolul al XV-lea, situat pe o stîncă în dreptul Bastionului fierarilor. Este înalt de 9 m şi are forma unui patrulater cu ziduri a căror grosime are la bază 2 m; *Turnul alb*, terminat în 1494, are formă semicirculară, cu metereze şi guri pentru turnat smoală. Iniţial avea şi balcoane, destinate posturilor de observaţie.

● *Turnul* din municipiul Piatra Neamţ, ridicat de Ştefan cel Mare în 1499, este înalt de peste 20 m. Are parterul şi etajul de formă pătrată, cu latura de 5,8 m. De la înălţimea de 7 m capătă formă octogonală.

● *Turnul tezaurului* de la Putna, construit de Ştefan cel Mare în anul 1481. Pe faţada sa estică se păstrează pisania originală.

● *Turnul Roşu*, fortificaţie medievală masivă, situată în comuna cu acelaşi nume din jud. Sibiu, ridicată în anul 1453 de Iancu de Hunedoara.

● *Turnul Chindiei*, din complexul Curţii Domneşti de la Tîrgovişte, era o construcţie de apărare, în vîrful căreia ardea o flacără ce putea fi văzută în tot oraşul. A fost edificat în secolul al XV-lea, apoi reparat de Brîncoveanu în 1693—1695 şi de Gh. Bibescu în 1843. Măsoară peste 25 m înălţime şi are diametrul de 9 m. Este alcătuit dintr-o bază de piatră, din două niveluri, cu creneluri, fără ferestre peste care se ridică alte două etaje cilindrice, din cărămidă, cu ferestre şi balcoane sprijinite pe console de piatră. În interior se află o scară de stejar în spirală, întreruptă de trei platforme.

C. VODĂ

Turnul cu ceas din Sighişoara.

Turnul Chindiei din Tîrgovişte.

Frumuseți nepieritoare

UN BĂRBAT ȘI O FEMEIE

În drumul oricărui călător spre însoritul țărm al Mării Negre, cînd panglica lucioasă de asfalt îl apropie de Cernavodă, gîndurile îl poartă spre imaginea inegalabilului „Gînditor" și a perechii sale. Găsite la Cernavodă, micile statuete negre din lut ars, vechi de 6 000 de ani, aparținînd vestitei culturi neolitice de tipul Hamangia, sînt cunoscute astăzi în toată lumea cu numele de **Gînditorul și femeia sa.** Dovadă de netăgăduit a civilizației neîntrerupte de pe meleagurile dunărene, statuetele sînt o punte de gîndire aruncată peste milenii.

În Cultura de la Hamangia, plastica antropomorfă produce două capodopere ale neoliticului — „perechea de la Hamangia" —, un bărbat și o femeie șezînd, el stînd cu capul sprijinit în mîini, ea, cu un genunchi întins și celălalt îndoit, cuprins de mîini —, ambele statuete cu atitudini profund gînditoare. Neobișnuita putere de sugestie, stilizarea extrem de fină, figurile de o rară expresivitate fac ca aceste statuete să nu-și aibă pereche în toată arta neoliticului, ajungînd celebre pe tot globul, simbolizînd forța creatoare a gîndirii umane.

Un bărbat și o femeie...

Gînditorul și femeia sa — capodopere ale artei neolitice europene — fac astăzi mîndria Muzeului de istorie al R.S.R.

ZEIȚA CU VASUL ȚIȘNITOR

La 6 februarie 1935 sînt găsite la Mari 300 de tăblițe cu scriere cuneiformă, marcînd începutul descoperirii unei mari biblioteci — arhivele regale de la Mari — care însumează 25 000 de piese, unul din cele mai mari ansambluri din cîte se cunosc. Aici, la Mari, în campania arheologică începută în 1934, care a durat aproape 40 de ani, a fost descoperită „Zeița cu vasul țișnitor" într-un minunat palat — palatul lui Zimri Lim, descendent al celei de-a treia dinastii din Ur, care a fost și ultima perioadă de înflorire a orașului Mari, în Mesopotamia antichității.

Descoperită în ianuarie 1936, statueta are o înălțime de 1,50 m și poartă o cască-perucă, cu un singur rînd de coarne. Trăsăturile extrem de fine, sub sprîncenele ușor reliefate, surîsul abia schițat și gura conturată cu delicatețe — toate fac din figura ei una din cele mai seducătoare pe care le-a dat la iveală arheologia orientală: o nimfă albă, plină de grație. Părul i se revarsă în valuri pe umeri, o parte din ei fiind susținut de o panglică din care continuă două cozi ce se strîng apoi într-una singură, susținută de un inel, și care coboară pînă la pulpele picioarelor. Un colier de mărgele rotunde, în șase rînduri, îi decorează pieptul. Cîte trei brățări îi încercuiesc fiecare încheietură a mîinii. Noblețea trăsăturilor, sobra eleganță a atitudinii și a ținutei reliefează o admirabilă stăpînire de sine. Statuia este „vie", deoarece vasul comunică printr-un orificiu cu un rezervor, făcînd să țîșnească apa sub ochii uimiți ai vizitatorilor veniți din deșert. Pentru a sugera viața, sculptorul săpase șanțulețe orizontale și linii ondulate pe rochia zeiței, gravînd și mici peștișori. Apa care ieșea din vas șiroia prin aceste șanțulețe însuflețite, făcînd să nu lipsească nimic din miracolul pe care zeița îl rezerva adoratorilor ei.

Statueta reprezintă astăzi una din comorile Muzeului din Alep.

MARIA DOBRIȘAN

- Totul îmi place la tine, mărturisește tînărul soț soției. Fizicul, inteligența, farmecul... Dar ia spune-mi, ce prețuiești tu mai mult la mine?
- Faptul că ai gust!

Mireille Mathieu își destăinuie viața

De curînd, a apărut cartea lui Mireille Mathieu, **„Da, eu cred"** (editura Robert Laffont). Dincolo însă de imaginea devenită atît de cunoscută, cine e, de fapt, această interpretă care nu depășește 1,50 m, dar care are o voce mai mare decît ea? Această avignoneză, născută într-o familie foarte săracă, muncitoare la 14 ani, și care, pînă la urmă, a ajuns să frecventeze cele mai de seamă personaje ale lumii, care i-au adus cele mai mari elogii? Cine e această Mireille Mathieu căreia, într-o seară, într-un restaurant, Charlie Chaplin i-a transmis acest mesaj: *„I love you, Mireille"*? Aceea care a fost aleasă să celebreze centenarul Statuii Libertății din New York? Care a fost primită, felicitată, „recunoscută" de mari personalități și de redutabilul „Tout Paris", de către toate supervedetele și cei mai mari artiști? Cum a devenit această fetișcană, sensibilă și generoasă, superstar internațional, cea mai celebră dintre franțuzoaicele contemporane, cunoscută în cele patru colțuri ale lumii?

Cartea ei — stilizată de Jacqueline Cartier — ridică vălul secretului, dezvăluindu-ne toată viața ei, căci Mireille Mathieu, ajunsă acum în culmea gloriei, nu se sfiește să ascundă ceva. Mireille, cea mai mare dintre cei treisprezece copii ai familiei, se simte responsabilă de fericirea alor ei, căci sentimentul familial e foarte dezvoltat la acești Mathieu, iar pentru a o scoate dintr-o viață plină de lipsuri, Mireille s-a hotărît să se lanseze în domeniul cîntecului. La 21 noiembrie 1965 — ea n-are decît 19 ani —, descinde la Paris, spre a se prezenta la concursul de cîntec televizat al emisiunii „Jeu de la chance". Stîrnește un astfel de succes, în fața a 18 milioane de telespectatori, încît Johny Stark, impresarul celor mai mari vedete, începînd cu Yves Montand și terminînd cu Johnny Hallyday, se întoarce la Avignon cu tînăra cîntăreață și propune părinților ei să „se ocupe de ea". Plăcut surprins, tatăl obiectează totuși asupra salariului oferit de Stark, așa că acesta se vede obligat să-i explice: „Mireille nu-i înarmată pentru munca grea ce o așteaptă și asta reprezintă, în detrimentul rentabilității imediate, multe eforturi din partea ei, ca și din partea mea. Spre a vă informa mai bine, trebuie să vă mai spun că o să trebuiască să angajez un profesor de engleză, un profesor de canto, un șef de orchestră, un șef de presă și, ceva mai tîrziu, un profesor pentru mișcare, dans și dicție. Toate acestea implică investiții considerabile".

Micuța Mireille și-a dat repede seama că ea are totul de învățat de la viață. Să vorbești cum trebuie în loc să spui o prostie. Să nu rîzi prea tare. „Pépé Jo" — cum îi va spune ea mai tîrziu lui Stark — nu ezită să-i atragă atenția asupra celei mai mici greșeli, iar ea acceptă observațiile, o preocupă să se poarte și să vorbească așa cum trebuie, să merite gloria miraculoasă, dar fragilă, ce începe să se întrevadă. Dar dacă într-o zi ropotele de aplauze vor deveni mai rare? Dacă își va pierde vocea? Temeri de fiece clipă: „Va trebui să se înapoieze oare la uzină?" La început, Mireille a adoptat repertoriul Edithei Piaf, care se potrivea de minune ampioarei vocii ei. „De altfel, mărturisește ea, cred că Edith Piaf a marcat toată viața mea. Mi-amintesc foarte bine că, fiind încă o copilă, Piaf făcea parte din familia noastră. Nu pot explica impresia ce mi-a făcut-o cînd am auzit-o prima oară cîntînd la radio. Știam pe dinafară toate cîntecele lui Piaf. Grație patefonului, ca un mic papagal emoționat, reproduceam ce auzeam. Mi-aduc aminte de mama întrebîndu-l pe tata: «Tu crezi că Mireille înțelege ce cîntă?» — «Nu, bineînțeles că nu», răspundea el surîzînd. Cîntam repertoriul lui Piaf, devenind chiar un fel de atracție în cartierul Malpeignés, unde locuiam cu părinții mei. Bunica era în culmea fericirii. Piaf fusese marea ei pasiune. Din cînd în cînd, îmi dădea cîțiva bani, spunîndu-mi: «Ca să-ți mai poți cumpăra un disc de al Edithei»... Așa mi-am îmbogățit colecția cu «L'homme à la moto», care avea pe verso «Prizonierul», fără să știu încă, pe vremea aceea, că într-o zi le voi cînta chiar eu pe scenă!

Într-adevăr, eu am debutat, în fața publicului, împrumutîndu-i repertoriul. Mi-amintesc de *«La vie en rose»* și mai ales de *«L'hymne à l'amour»*, în 1968, la emisiunea «Le jeu de la chance», condusă de Roger Lanzac. Eram moartă de trac. Piaf a fost fetișul meu, dar tot ea mi-a dăruit și curajul de care aveam atîta nevoie: nu mă gîndeam decît la ea atunci cînd am intrat în scenă.

Chiar și mai tîrziu, tot cu cîntecele ei am înfruntat pentru prima oară publicul de la «Olympia». Foarte curînd, pentru o mare parte din public, eu am devenit *«La petite Piaf»*, un fel de reîncarnare, atît în ce privește talia, vocea, poate, dar, mai ales, cîntecele. Oamenii mă ascultau și, sub farmecul cîntecelor, erau cuprinși de nostalgie după aceea pe care o îndrăgiseră atît de mult, încît și azi, după atîția ani de la dispariția ei, mormîntul ei de la Père Lachaise este acoperit de flori încît nici nu i se poate citi numele de pe placa mare de marmură neagră. Nu, ori de cîte ori mă aflam pe scenă, nu mă simțeam deloc singură, ci susținută de această mare soră, puțin mitică, pe care personal n-am întîlnit-o niciodată".

Desigur, mulți nu i-au iertat „pretenția" de a fi o nouă Edith Piaf, reproșîndu-i că ea „nu va putea ajunge niciodată umbra minusculă și uriașă după care aleargă", cum a scris, în 1966, criticul ziarului „Le Monde". Publicul popular nu și-a pus însă niciodată această problemă; el a îndrăgit-o de cum a apărut pe scenă și a aplaudat-o. Primul ei disc s-a smuls ca pîinea caldă. „Totuși, într-o zi, spune ea mai departe, Johny Stark m-a sfătuit să mă îndepărtez de această fantomă, să nu mai fiu «micuța Piaf», ci să devin Mireille. Desigur, l-am ascultat, ceea ce n-a fost deloc ușor. Pînă la urmă, eu cred însă că tot Edith Piaf e aceea care m-a lansat, căreia îi datorez toată cariera mea".

Azi, triumful n-o mai miră. Inocența, spontaneitatea ei i-au fermecat pe americani, atunci cînd a apărut în celebrul show televizat din S.U.A. (80 de milioane de telespectatori). Ea se simte iubită și îi e deajuns. „Eu sînt o fată simplă", spune ea. Maurice Chevalier s-a împrietenit cu această *„mômе"*, care a cunoscut aceeași copilărie săracă ca și el, și a susținut-o pînă la moartea lui.

Nenumăratelor discuri înregistrate de ea le-au succedat gale, turnee, emisiuni TV. Cineastul François Reichenbach i-a consacrat un film la televiziune. Apoi, a urmat ocolul pămîntului: Moscova, Germania Federală, Brazilia, Japonia, Mexic, China, înregistrînd pretutindeni

succese din cele mai mari. Reputația ei a devenit atît de mare încît ea a servit de model pentru bustul Mariannei republicane.

Pateticul acestei cărți de 500 de pagini e că, chiar dacă ea nu ne explică fenomenul Mathieu prin nu știu ce căi întortocheate, ne obligă să constatăm că el există pur și simplu, așa cum există vremea frumoasă sau ploaia.

PAUL B. MARIAN

uriașii

La sfîrșitul anului 1932 au fost descoperite, în zona vestică a White Sands, New Mexico, S.U.A., 13 amprente de tălpi umane, imprimate în rocile de ghips, păreau să aibă o vîrstă de cîteva zeci de milioane de ani și măsurau fiecare aproximativ 56 cm lungime și 25 cm lățime. Urme la fel de mari au fost descoperite și în 1969, la cîțiva kilometri de limita estică a orașului Tulsa, Oklahoma, S.U.A.

Amprente de picior cu lungimea de 50 cm...

Cine le putea lăsa? Ființele respective ar fi trebuit să aibă cel puțin 3—4 m înălțime!

Uriașii apar în tradițiile tuturor popoarelor.

Indienii Cholula povestesc că „înainte de marea inundație care a avut loc la 4 008 ani după facerea lumii, țara lui Anahuac (identificată de unii autori cu Atlantida — *n.a.*) era locuită de giganți; toți care n-au pierit au fost transformați în pești". În Egipt, spun legendele, uriașii s-au războit cu oamenii. Deși mai slabi, dar mult mai numeroși, ultimii i-au pus pe fugă și, pentru a scăpa, giganții s-au transformat în animale.

Thailandezii pretind că oamenii străvechi aveau o talie uluitoare, iar miturile popoarelor nordice susțin că primele ființe după facerea lumii erau înalte precum munții, patria lor fiind Thule, loc unde s-au pogorît din cer. Cataclismul care a scufundat pămîntul dintre Europa și America ar fi dus însă la nimicirea lor totală.

În 1957, simultan în Anglia și Franța, vedea lumina tiparului un interesant volum, declarat autobiografic, scris de un anume Lobsang Rampa, ce conține informații inedite privind viața în mînăstirile tibetane. Printre altele, Lobsang Rampa dezvăluie unele fapte, autentice afirmă el, dar pe care foarte puțini oameni au prilejul să le cunoască.

„În centrul peșterii, situată undeva sub Lhasa, se află o construcție atît de neagră și lucitoare încît pare construită din abanos. Pereții sînt acoperiți cu simboluri și diagrame ciudate (...). Am pătruns în interiorul ei printr-o poartă înaltă și largă. Acolo am văzut trei sarcofage din piatră neagră, decorate cu gravuri și inscripții neobișnuite. Sarcofagele nu erau acoperite. Privind înăuntrul lor, mi se tăie respirația de uimire (...).

Trei corpuri goale, poleite cu aur, stăteau întinse în fața mea. Doi bărbați și o femeie. Stratul fin de aur reproducea cu fidelitate cele mai mici amănunte ale fizionomiei lor. Erau giganticI Femeia măsura peste trei metri, iar cel mai înalt dintre bărbați nu mai puțin de cinci metri. Aveau capete mari, cu creștetul ușor conic, mandibule înguste, gura mică și buzele subțiri. Nasul era lung și fin, ochii drepți și adînc înfundați în orbite. Păreau că dorm (...) Am examinat capacul unui sarcofag; pe suprafața sa era gravată o hartă cerească, dar constelațiile aveau un aspect și o dispunere foarte ciudată (...) total diferită de aspectul obișnuit al bolții cerești. Giganții, spunea Lama însoțitor, ar fi trăit pe cînd Tibetul era o cîmpie cu margini scăldate de apele mării".

Aserțiunile lui Lobsang Rampa, dar mai ales mărturia privind existența trupurilor unor giganți în stare perfectă de conservare, păstrate în Tibet din vremuri incredibil de îndepărtate, au determinat presa engleză să se intereseze mai îndeaproape de persoana autorului. Dar, în pofida insistenței reporterilor, serviciile de informații oficiale au rămas mute. Astfel, misterul născut în jurul lui Lobsang Rampa, ce se recomanda drept fiu al unui înalt demnitar din Lhasa, inițiat în străvechile cunoștințe tibetane, se adîncî cu atît mai mult cu cît *nimeni nu a contestat datele făcute publice de volumul său.*

Sînt sau nu sînt reale aceste informații?

Acum mai bine de 90 milioane de ani, India, desprinzîndu-se dintr-un uriaș continent, a început să se deplaseze spre nord-est cu o viteză de circa 15 cm/an. Întîlnirea cu ceea ce urma să devină actualul continent asiatic s-a produs în urmă cu circa 40 milioane de ani, linia de sutură, spun geofizicienii, fiind valea Tsang Po, unde o expediție științifică din 1961 a descoperit numeroase vestigii ale crustei oceanice ce separa Tibetul de India în era secundară. Viteza de înaintare a Indiei a scăzut la 5 cm/an (valoare ce se menține și azi). Dar, sub fantastica presiune exercitată de aceasta, Tibetul s-a ridicat treptat la altitudinea de 4 200—5 000 m, simultan cu formarea lanțului himalayan.

Deci, cel puțin din acest punct de vedere, Lobsang Rampa nu greșește: Tibetul a fost un ținut cu o climă blîndă, de mică altitudine, scăldat de apele unui ocean.

Este oare posibil ca în acea epocă Terra să fi fost populată și de ființe umanoide, dar avînd dimensiuni pe măsura faunei?

În Japonia, luptători de sumo, adevărați giganți, ce ating 200 kg și 2,40 m înălțime, erau aleși în trecut dintre membrii populației ainu. Ainu reprezintă un grup uman distinct, diferit de restul niponilor. Au pielea albă și tradițiile afirmă că ar fi venit din Caucaz, traversînd Siberia. Interesant de menționat că săpături arheologice efectuate în 1964 în Caucaz au dat la iveală într-o peșteră (Alguetca, lîngă Manglisi) cîteva schelete umane măsurînd 2,80—3 m.

În China, oseminte ale unui om înalt de 3 m par să aibă o vechime de 300 000 de ani.

Uneltele găsite în zona Agadirului (R.S.S. Kazahă — U.R.S.S.) datează de numai 30 000 de ani. Dar au dimensiuni incredibile. Cîteva depășesc 8 kg greutate și cum forma lor impune folosirea mîinii, gabaritul prezumtiv al palmei corespunde unui om înalt de... 4 m!

Recordul absolut este însă deținut de o cifră impresionantă: 5,18 m! Printre rămășițele scheletului găsit la Gargayan, în nordul Filipinelor, se aflau incisivi de 7,5 cm lungime și 5 cm lățime.

Conform legendelor, giganții au ieșit de pe scena evoluției în urma unei sau mai multor catastrofe globale, în final, ultimii supraviețuitori fiind eliminați chiar de oameni. Viitorul va răspunde, poate, dacă au existat populații de statură uriașă sau urmele descoperite nu sînt decît ale unor exemplare umane de excepție. Vom vedea.

SORIN ȘTEFĂNESCU

Despre modă,
DE PRIN SECOLE ADUNATE

O matroană romană şi frumuseţea chipului său

În epoca imperiului Roman, matroanele renunţaseră la simplitatea coafurii din timpul Republicii, constînd dintr-o cărare ce separa în faţă părul strîns într-un coc la spate. Ele nu se mai mulţumeau nici chiar cu cozi ridicate în suluri, pe frunte, aşa cum le vedem la Livia şi Octavia, la unele busturi ale lor rămase peste vreme. O dată cu Mesalina, apăruseră coafurile a căror complicaţie şi etajare sînt de-a dreptul exagerate. „Priveşte — scrie Statius —, priveşte gloria acestei frunţi sublime şi estradele părului ei". „Ce etaje suprapuse! Cîte contexturi în acest edificiu cu care îşi împovărează părul. Din faţă ai lua-o drept Andromaca. Din spate, s-a făcut mai mică văzînd cu ochii: este o altă femeie", exclamă Juvenal. După coafură urmează, firesc, machiajul, o adevărată pictură în alb pe frunte şi pe braţe, obţinut cu cretă şi ceruză, în roşu, cu ocru sau drojdie de vin, pe pomeţi şi pe buze, în negru, cu cenuşă sau pudră de antimoniu, pe gene şi conturul ochilor. Astfel încît Plinius exclamă: „Tu te compui, o Galla, dintr-o sută de cutiuţe, iar figura pe care ne-o arăţi nu doarme cu tine".

Atelierul de croitorie, aşa cum arăta spre sfîrşitul secolului XVI, şi o „croitorie pentru dame", din secolul XVIII.

Ovidiu are dreptate

„Fete frumoase ori nu, veniţi toate să luaţi îndrumare;
Celor mai multe din voi ea e de mare folos.
Cele cu chip drăgălaş de-a mea artă-au puţină nevoie (...)
Totuşi făpturi fără greş găseşti rar; să v-ascundeţi cusurul,
Cît în putinţă vă stă nu-l lăsaţi descoperit.
Dacă eşti scundă, stai jos: în picioare-ai părea aşezată (...)
De eşti slăbuţă, ţesături mai groase îmbracă pe tine,
Iar peste umeri tăi mantie largă s-arunci.
Pielea de-i albă, să-i dai prin unsori purpurie culoare;
Oacheşă, cu alifii de crocodil s-o albeşti.
Moale şi albă sanda un picior noduros să-ţi ascundă (...)
Umărul care-i lăsat cu-o perniţă uşoară înalţă-l.
Pieptul să-ţi prindă în tîşii, o rotunjime să-i dai.
Cine-are degete groase şi unghii scorţoroase şi aspre
Să se ferească-a mişca mîinile sale vorbind.
Nu grăi pe nemîncate, cînd ştii că ţi-e grea răsuflarea:
Stai mai departe de cei care ascultă ce spui.
Ai dinţii negri ori lungi în nerînduite şiraguri?
Dacă rîzi tare şi mult, ţie îţi taci neajuns.
Cine ar crede? Femeile-nvaţă şi arta de-a rîde:
Ele, prin zîmbetul lor, farmecul încă-şi măresc (...)
Nu vă deprindeţi cu rîsul prea des şi cu nestăpînire:
Să se audă uşor, limpede şi femeiesc!
E cîte una ce rîde cu hohot, strîmbîndu-şi şi gura;
Alta, cînd rîde, în plîns pare că a izbucnit.
Altele scot din gîtlej nişte sunete nesuferite:
Parcă-o asină-învîrtind rîşniţa ei ar zbiera!
Nu găseşti artă oriunde!-nvăţaţi să şi plîngeţi cu farmec.
Ori în ce chip aţi voi, la orişicare prilej.
Să pomenesc despre cele ce sar înadins cîte-un sunet,
Limba sucindu-şi cu greu, ca să vorbească peltic?
Lor li se pare că-atrag cînd rostesc cîte-o vorbă greşită:
Nu îşi îndreaptă-al lor grai, ci se silesc a-l stîlci.
Sînt lucruri mici, le puteţi folosi, cercetaţi-le bine".

Periculoasa fibulă

Herodot, vorbind despre un război dintre Atena şi Egina, care a avut loc anterior anului 485 î.e.n., povesteşte: „Întorcîndu-se la Atena, el (un sol) a anunţat dezastrul; la această veste, femeile ai căror soţi plecaseră la Egina l-au înconjurat din toate părţile pe acest nefericit şi l-au străpuns cu agrafele care le prindeau veşmintele, întrebîndu-l fiecare de soţul ei. El a pierit astfel; iar atenienii au socotit nelegiuirea femeilor ca pe un lucru mai groaznic chiar decît dezastrul. Neştiind cum să le pedepsească, ei le-au schimbat costumul, fiind silite să poarte tunica de in ca să nu mai aibă nevoie a se sluji de fibulă."

Elegantul guler spaniol

În 1611, sub domnia lui Filip al III-lea al Spaniei, un decret impusese o limită a folosirii obiectelor luxoase. Zadarnică interdicţie, căci la începutul domniei lui Filip al IV-lea este promulgat un altul împotriva celebrului guler plisat spaniol. Acesta era confecţionat din pînză albă, plisat şi scrobit, montat pe o armătură din sîrmă de fier şi carton şi pe care capul părea că se odihneşte ca pe o farfurie. Nu numai cumpărarea şi întreţinerea acestui accesoriu vestimentar costau foarte scump, dar, afirmă unul din memorialiştii contemporani, „tinerii inteligenţi sînt ocupaţi să caice şi să pliseze aceste fleacuri extravagante, în loc să facă o treabă utilă".

Coafură feminină la Teba (a XVIII-a dinastie egipteană).

Statuete de fildeș și gresie, dovedind că marii creatori de modă sînt bătrîni de cîteva mii de ani...

Moda ochelarilor în sec. XVII

Unul din elementele cele mai ciudate ale podoabei feminine o constituie ochelarii, la modă la începutul secolului al XVII-lea. Alvarez de Colmenar scrie: „Toată lumea poartă ochelari, fără deosebire de vîrstă, de sex, tineri și bătrîni, femei în vîrstă și fete tinere, savanți și ignoranți, preoți, mireni și călugări. Se folosesc mărimi diferite, după deosebirile de condiții: oamenii de primă categorie poartă ochelari mari și largi și îi leagă în spatele urechilor. Nimic nu este mai dizgrațios decît să vezi femei tinere, cu nasul împovărat de o pereche de ochelari, care le acoperă jumătate din obraji, fără să le servească vreodată la ceva, căci ele îi păstrează toată ziua, deși nu fac altceva decît să pălăvrăgească, iar unele dintre ele nu-și părăsesc ochelarii decît pentru a se duce la culcare".

Costumul de baie, în secolele III—IV e.n. (mozaic), și o reclamă pentru costumele de baie de la sfîrșitul secolului XIX...

SCRIITORI DESPRE MODĂ

• **DANTE:** „...Nu se poate vădi îndeajuns frumusețea unei femei cînd podoabele dichisului și ale îmbrăcămintei stîrnesc mai multă admirație decît ea însăși. Așadar, cine vrea să judece bine o femeie, s-o privească atunci cînd n-are cu ea decît frumusețea ei firească".

• **LA BRUYERE:** „Este tot atît de ridicol să fugi de modă ca și faptul că o adopți".

• **BAUDELAIRE:** „Moda trebuie să fie simptomul de gust al idealului, plutind în creierul omenesc deasupra a tot ceea ce e grosolan, pămîntean și murdar. Este o deformare sublimă a naturii sau, mai mult, o încercare permanentă și succesivă de reformare a naturii".

• **PROUST:** „Costumul femeii — aparat delicat și spiritualizat al unei civilizații".

• **ALBERTO MORAVIA:** „Care femeie, în fața tentațiilor modei, are tăria granitului sau marmurii... în afară de Venus din Milo? Poate că acesta este și secretul atracției ei permanente".

ANETA DUMITRIU

JOAN RIVERS

Voință și sinceritate

Ce a determinat-o pe adolescenta dolofană, lipsită de farmec și succes, să devină una dintre cele mai populare personalități ale televiziunii americane, o prezentatoare și comentatoare plină de vervă și umor a celor mai diferite aspecte ale vieții contemporane?

Răspunsul nu poate fi decît unul singur: o voință extraordinară de a învinge, de a supune date naturale potrivnice, de a transforma totul în optimism, energie, dăruire de sine.

Întrebată care este secretul frumuseții sale actuale, Joan Rivers nu a ezitat să răspundă: îmi supraveghez cu strictețe cantitatea și calitatea alimentelor pe care le mănînc. Număr caloriile și caut ca ele să nu depășească, zilnic, numărul de 1000. În meseria mea, felul cum arăt este cartea mea de vizită. Cel mai mic rabat în această direcție îmi poate aduce prejudicii serioase.

În plus, Joan are o activitate intensă pe scenă, în timpul emisiunilor de televiziune: se mișcă cu energie, gesticulează, dacă e nevoie nu se sfiește să alerge, să sară, să-și supună toate mișcările corpului îndeplinirii mesajului comunicării, convingerii spectatorilor.

Căci ea este o personalitate complexă, care-și pune inteligența, farmecul, frumusețea, temperamentul, cuvintele de duh în slujba comentării evenimentelor zilei, de la lupta pentru o siluetă zveltă dusă de actrița Elisabeth Taylor și pînă la relatarea ultimelor evenimente politice.

În același timp, acest star plin de splendoare, în culmea succesului, nu se sfiește să-și etaleze incertitudinile, angoasele și disperările. Cu luciditate, își observă cearcănele din unele dimineți, tracul dinaintea emisiunilor, frica de a nu mai fi în primele locuri ale topului categoriei profesionale căreia-i aparține.

Și atunci, ce o face să meargă înainte?

Curajul, voința și încrederea în public. Dăruirea totală în profesiune, dragostea de luptă și nețărmurita hotărîre de a merge înainte îi aduc stima și dragostea publicului.

CRISTINA ATANASIU

REPLICI

- **Albina:** „Nu-mi vine să cred că tatăl meu a fost un trîntor!".
- **Nicovala:** „Admit să fiu bătută, dar nu degeaba."
- **Guma:** „Mă consumă atît de mult greșelile altora!".

INDUSTRIA FALSURILOR ȘI MODA

Fiica bancherului american X nu folosește decît un anumit parfum, actorul de western Y nu poartă decît o anumită marcă de blue-jeans, Z, magnatul oțelului, nu circulă decît cu un anumit tip de elicopter... Presa occidentală abundă în reclame de acest gen, făcute produselor unor mari firme, devenite celebre, care, de cele mai multe ori, caută să-și mențină neștirbit prestigiul de producătoare ale anumitor mărfuri ce interesează, îndeosebi, industria de bunuri de consum.

Numai că, de cîțiva anișori buni, respectivii producători sînt tot mai iritați de potopul de mărfuri contrafăcute, uneori falsuri ieftine, care – spre stupoarea lor – deși poartă eticheta firmei, sînt de proveniență dubioasă și se vînd la prețuri mai mici, concurîndu-i direct, ceea ce adesea are urmări fatale.

Cei ce lansează pe piață, în cantități industriale, mărfuri contrafăcute nu pot fi depistați și pedepsiți decît extrem de rar, cu toate fondurile și eforturile care s-au irosit pentru aceasta. Primul care a fost cuprins de revoltă în urmă cu ani e cel mai mare fabricant de blue-jeans din Statele Unite – Levi's. În lume se găsesc zeci de mii de pantaloni care poartă semnătura lui, dar care totuși n-au ieșit din atelierele Levi's. A angajat nenumărați detectivi particulari pentru a-i pune pe urmele acestui comerț paralel și rentabil... pentru alții. De fiecare dată, la capătul anchetelor, nu se descoperea nimic: falsificatorii se dovedeau a fi mai abili.

Alte victime ale „contrafacerii": mari croitori și-fabricanți de parfumuri din Franța, inventatorul unei băuturi pe bază de Cola, un fabricant de pneuri britanic. Federația orologeriei elvețiene, cel mai mare producător mondial de desene animate și alții. Luați laolaltă, ei cheltuiesc anual milioane pentru a-și proteja „mărcile", dar pînă în prezent n-au reușit decît să confiște unele produse falsificate, pe care, de obicei, după cum relata ziarul „New York Times", vameșii le autorizează rapid

MISS. Vă mai amintiți de cea care a fost desemnată „Miss Olimpiada" la Seul, în 1988? Inițial, ea a fost doar unul din cei 10 000 de participanți din 161 de țări, care s-au prezentat în cele 237 de probe. În final, Florence Griffith Joyner, atleta americană, și-a adjudecat medaliile de aur la probele de 100 și 200 metri. Ea a întrunit și sufragiile unanime de frumusețe. Iată, de curînd, agențiile internaționale de presă au transmis că Florence Griffith, care s-a retras din activitatea competițională, se pregătește pentru o nouă performanță. A declarat că, în viitor, se va dedica muzicii pop. Ea a lansat deja un single sub numele de „Flojo". Va reuși să se impună? Vom vedea.

ALPINIȘTI PE PIRAMIDĂ. Neobișnuita structură construită din sticlă și beton, piramida arhitectului I.M. Pei, care domină curtea interioară a muzeului Luvru, a trecut printr-o ultimă fază înainte de a fi prezentată publicului. A fost necesară efectuarea unei „toalete". Opt alpiniști profesioniști, angajați de către administrația muzeului, au spălat-o în întregime. Ei au lucrat mai multe zile, fiind legați de brațul unei macarale. Efortul a fost mare. Dar a meritat banii și recompensa specială. La deschidere, „Piramida lui Pei" a strălucit așa cum s-a prevăzut în proiectele originale.

PIAN-TELEFON. Printre noile creații ale designerilor englezi se numără și acest pian-telefon, a cărui miniclaviatură nu este altceva decît registrul numeric al aparatului. Simplu, fiecare număr are melodia lui.

O STEA CARE... LUPTĂ. „Prima balerina assoluta" a fost cîndva, la începuturi, un titlu artistic pe care îl ofereau numai guvernele unor țări. Azi el încununează arta și talentul a numeroase stele ale baletului mondial. O asemenea strălucitoare artistă este și balerina Cynthia Gregory de la „American Ballet Theater". Prima balerină a scenei americane este recunoscută pentru tehnica desăvîrșită pe care o posedă, pentru profunzimea și grația stilului său interpretativ. Ea a dat viață unor roluri memorabile în „Lacul lebedelor", „Gisselle", „Frumoasa din pădurea adormită". În afară scenei, Cynthia este o militantă pentru umanitate. Împreună cu trupa proprie de balet, ea a dat spectacole pentru a strînge sume de bani donate în scopuri filantropice. De asemenea, ea a scris și o carte în care este împărtășită propria-i experiență de balerină, precum și principii de bază ale baletului clasic. Surprinzător, nici o artă nu cere atît de multă disciplină ca baletul, un atît de mare efort fizic, crede autoarea. Cu toate acestea, dansul Cynthiei Gregory este caracterizat de specialiști drept o manifestare totală a eleganței, grației, preciziei, forței și frumuseții.

pentru export cu scopul de a degaja depozitele, avînd în vedere că aceste mărfuri sînt stocate în cantități mari. Dar mai apare un aspect al acestei complicate situații: chiar unele firme nu ezită să-și contrafacă singure propriile produse - cea mai mare firmă din lume, din branșa respectivă, vindea vehicule sub o marcă prestigioasă cu un motor de serie fără renume. Cît privește victimele numeroaselor accidente ale elicopterului tip „Condor", ele nu vor ști niciodată că cel mai mare constructor din lume a dispus să se fabrice anumite piese sub standarde de rigoare - avînd un preț de cost redus - fără a se preocupa prea mult de calitatea lor, se dezvăluie în presa occidentală. Mai mulți delegați ai unor firme producătoare, reuniți la Geneva, au cerut sancțiuni exemplare împotriva falsificatorilor.

NICOLAE FILIP

Grupaj realizat de
MARIAN CONSTANTINESCU

SĂRBĂTOAREA DE PRIMĂVARĂ (CHUN JIE)

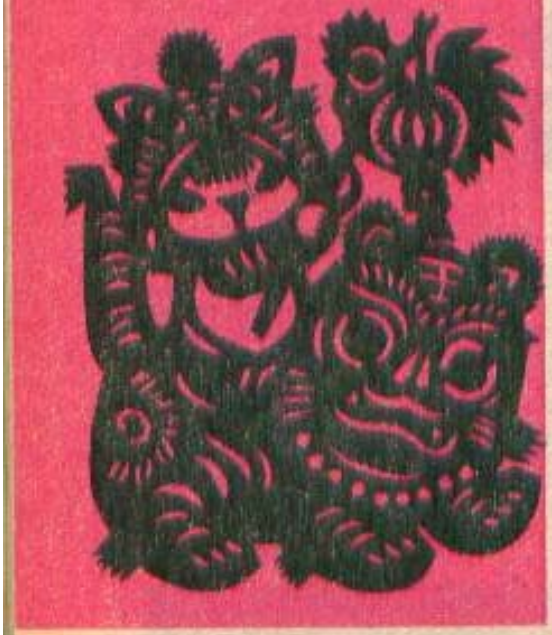

Prima zi a Anului Nou (CHU Y) (după calendarul agricol) este o mare sărbătoare a poporului chinez, adică sărbătoarea de primăvară. Sărbătoarea de primăvară a anului 1989 a fost în ziua de 6 februarie.

Dintotdeauna, această zi este precedată în toate gospodăriile de o curățenie generală, debarasarea de toate obiectele care s-au strîns într-un an și nu mai sînt necesare. Odată curate, împrospătate, casele se împodobesc cu diferite tablouri, desene, aplicate pe pereți, pe uși, pe ferestre, roșii sau policrome, specifice pentru această sărbătoare. Conținutul tablourilor este foarte variat: urări de recolte bogate pentru anul ce vine, belșug, prosperitate. Ceea ce confera atmosfera de sărbătoare este modalitatea de realizare a acestor decorațiuni festive. Pline de sensibilitate sînt versurile caligrafiate în hieroglife cu care sînt împodobite intrările în locuințe, pe ambele părți ale ușilor, astfel ca primul pas în noul an, spre casă sau în afara ei, să fie marcat de cele mai bune auspicii.

În seara de ajun a Anului Nou chinezesc, toți membrii familiei se adună în casa părintească și iau masa laolaltă. Apoi, tot împreună, pregătesc tradiționalii colțunași (Jiao Zi) (din cocă de făină de grîu și apă, umpluți cu carne, legume și altele, sub forma unor găluști, care apoi se fierb în apă). În seara aceea, de obicei, nimeni nu doarme, se stă pînă dis-de-dimineața zilei de An Nou. Acum, cînd televizorul a pătruns în tot mai multe locuințe, membrii familiei urmăresc programul festiv, alcătuit atractiv, sărbătorește. Se servesc fel și fel de alimente, bomboane, fructe, din care nu lipsesc alunele și semințele de dovleac, de pepene sau floarea-soarelui. Cînd sosește ora Zi (adică între orele 24—1,00), afară, dintr-odată se lansează toate focurile de artificii și pocnitori, care se întrec, formînd un tablou extraordinar de frumos și luminos.

Dis-de-dimineață, după o noapte plină de veselie și voie bună, familia se reunește și se ospătează cu tradiționalii colțunași. Toți oamenii, dar mai ales copiii, se îmbracă în haine noi, pantofi noi. Femeile și fetele își prind în păr fiori roșii. Copiii, tinerii adresează părinților, celor mai vîrstnici, urări de An Nou fericit, iar părinții îi răsplătesc cu sume simbolice de bani înveliți în hîrtii roșii. Deci, în aceste zile, copiii sînt cei mai bucuroși. Ei merg și la rude, vecini, să le adreseze urări de bine. Iar în următoarele zile, își vizitează prietenii, colegii.

Pe parcursul zilelor de sărbători, se desfășoară și multe alte manifestări cultural-artistice populare, ca sărbătoarea florilor; festivalul tradițional al jocurilor populare, folclorice; sărbătoarea lampioanelor, dansurile dragonilor cu lumînări, dansuri umoristice cu bărci pe uscat (Hanchuan) și altele. Această atmosferă sărbătorească durează o săptămînă și se încheie cu Yuanxiao, un alt obicei tradițional, cînd familia se reunește și se ospătează cu delicioase preparate pregătite din făină de orez și umplute cu diferite dulciuri.

Apoi, cei care au venit special din alte localități își încheie mica și plăcuta vacanță petrecută laolaltă cu cei dragi, lăsînd bucurie în inimile părinților, ale fraților din casa părintească, ducînd cu ei gîndurile și urările lor bune de sănătate, belșug și prosperitate.

MARINĂREȘTI

● În anul 1956, marinarul suedez Ake Vibing a lansat pe apă următorul mesaj închis într-o sticlă: „Dacă ești o fată drăguță, scrie-mi!". După doi ani, sticla a fost găsită pe o plajă din Sicilia de către un bătrîn pescar care a dat-o fiicei sale Paolina. Căsătoria lui Ake cu Paolina a fost celebrată în toamna anului 1958.

● Un alt original este și englezul Brian Cole, care a trimis peste 1 000 de sticle cu acest mesaj: „Vrei să fii soția mea?" și a primit 381 de răspunsuri afirmative. Destul de greu i-a fost, probabil, să se hotărască pe cine să aleagă...

● Robert Ventura, fost matelot pe vasul „Sultan", a găsit, în septembrie 1964, pe o plajă din insulele Hawaii, o sticlă cu următorul mesaj: „Oricine ai fi, orice ar fi, oriunde te-ai găsi, scrie-mi! Dawn Kope, San Diego" (California, S.U.A.). În urma corespondenței rapid efectuate s-a decis... căsătoria celor doi. Dar cînd Robert a debarcat la San Diego nu a putut s-o îmbrățișeze pe Dawn decît în brațele mamei sale, deoarece nu avea decît 1,5 ani! Mesajul fusese trimis de Kevin, fratele în vîrstă de 12 ani al lui Dawn...

E.D.

Fără cuvinte

PEISAJE

Școala Ikenobu

Școala Ko

IKEBANA

Aranjarea buchetului floral cît mai frumos cu putință este comună tuturor popoarelor. Dar, asistînd la o demonstrație de ikebana, înțelegi că specific japonezilor le este subordonarea acestui act unor norme estetice precise, cu implicații filozofice și semnificații clare, pe care autorul aranjamentului speră ca adresantul sau privitorul să le înțeleagă ca atare.

Ikebana, care înseamnă „a face o floare să trăiască", provine din cuvîntul ikeru, „a face ceva să trăiască", și presupune că tăiatul florilor pentru a le aranja într-un buchet floral nu le distruge, ci, dimpotrivă, le prelungește viața într-o formă nouă. Această formă trebuie să se identifice cu creatorul, astfel încît personalitatea lui să treacă asupra buchetului floral. În plus, scopul aranjării buchetului floral constă în a da din nou florilor și ramurilor tăiate și smulse astfel din locul lor și din ordinea pe care o ocupau în natură, un loc și o ordine pe care ar fi putut s-o aibă în natură, sau cît mai apropiată de aceasta, în mediul în care este expus aranjamentul.

Ikebana, indiferent de stil, este în esență o reprezentare simbolică a naturii nu numai prin flori, ci și fructe, ramuri cu muguri, frunze, ierburi etc., în funcție de anotimp. În același timp, simbolizează însăși prezența naturii în permanență alături de japonez, în locuința sa sau în tokonoma — care servea în vechime ca altar al strămoșilor, iar astăzi pentru realizarea, prin artă, a armoniei cu mediul natural — și la locul de muncă, în birouri, holurile întreprinderilor și instituțiilor, acolo unde-și petrece timpul liber, respectiv în camerele și holurile de hotel, în restaurante, în navele de pasageri etc.

Vasele în care se pun florile, materialul și modul în care sînt confecționate constituie, de asemenea, parte integrantă a aranjamentului floral. Sînt întîlnite cele mai diverse materiale (lemn, în special bambus, inclusiv sub formă de împletituri, metal, mai frecvent bronz și fier, ceramică, sticlă etc.), forme (înalt și subțire, plat, reprezentînd sau sugerînd diferite ființe sau obiecte, inclusiv aplice sau vase suspendate de plafon).

Întrucît în ikebana o mare importanță este acordată interpretărilor filozofice, asocierii florilor cu anumite evenimente din trecut, cu anumite sentimente și stări sufletești, cu alte sensuri greu de sesizat, alături de valoarea artistică a compoziției, ca atare, studierea și înțelegerea acestei arte sînt de natură să deschidă o poartă spre sufletul japonez. Nu este lipsit de interes să amintim în acest sens faptul că, la un moment dat, la începutul perioadei Edo (1603—1867), aranjamentul floral era numit Kado, Calea florii, avînd și sensul de disciplină spirituală.

PAUL DIACONU

CHINEZEȘTI LA BRĂILA

Natalia Deleanu a fost îndrăgostită încă din tinerețe de arta lucrului de mînă. Ca alte mii de femei, cu pricepere, dublată însă de un acut simț al îmbinării culorilor, a executat și creat în mai bine de trei decenii numeroase broderii, bluze, compleuri din pînză de in, seturi de masă pentru ocazii festive, pe țesături naturale, inclusiv pe mătase. Prin 1974, la Muzeul de Artă din București s-a deschis o expoziție de artă chineză. Atunci a avut prilejul să o viziteze și a rămas impresionată de cromatică, tehnica și filonul de inspirație ale artiștilor chinezi, maeștri în arta broderiei. A fost un moment extrem de important pentru decizia pe care o va lua atunci. A studiat reviste, pliante, albume de artă, cu ajutorul cărora a descifrat cîteva dintre tehnicile broderiei chinezești. După ce a comparat sute de reproduceri, nuanțele firelor de mătase, a făcut primele încercări. După mai bine de zece ani, după sute, mii de ore de stat și lucrat sub lupă broderie fină cu fir de mătase, după sute de mii de împunsături de ac (pentru o singură broderie de cîțiva centimetri lucrează circa o sută de ore fizice), a îndrăznit să arate celor apropiați rezultatul muncii sale. A fost invitată să expună. În 1987, la Salonul artelor, din incinta Tribunalului județean Brăila, instituție unde a lucrat pînă la pensionare, i-a uimit pe vizitatori, amatori sau specialiști. A urmat apoi o altă expoziție, găzduită de Casa colecțiilor de artă din orașul Brăila. În 1988 s-a încumetat să prezinte la București o expoziție inedită de broderii chinezești. Gazdă generoasă: Muzeul Literaturii Române. Numeroase lucrări au fost inspirate din romanul „Visul din pavilionul roșu" de Cao Xneguin Gao E, tradus și în limba română cu cîțiva ani în urmă. Altele amintesc de scene din vechea scriere „Întîmplări din viața cărturarilor". De remarcat că toate compozițiile — în care se întîlnesc numeroase motive: creanga de bambus, casele și pădurile — nu au un caracter reproductiv, ci original. Natalia Deleanu își face singură desenele, își vopsește singură firele, nuanțele preferate fiind cele de gri, roz, toate obținute după metode naturale de vopsire.

Cunoscători ai domeniului, români, dar și chinezi, au apreciat că aceste lucrări pot fi așezate cu succes alături de cele executate în celebrele ateliere din Shanghai.

MARIAN CONSTANTINESCU

Încununate cu premiul „Oscar"

RECORD ABSOLUT

O femeie deține recordul absolut între toate vedetele Hollywoodului — actori și actrițe —, Katharine Hepburn. Acela de a fi obținut de patru ori Premiul „Oscar" pentru cea mai bună interpretare, într-un rol principal, și de a fi candidat, la această categorie, de 14 ori! Avea 13 ani cînd e ieșit pentru prima dată la rampă, pe scena școlii, travestită în... fantomă. A perseverat pe drumul scenei și la 18 ani nu avea nici o îndoială că va fi actriță. Familia nu era de acord, dar Katharine era hotărîtă să dea bătălia de una singură. Au urmat roluri mici și eșecuri mari pe mai multe scene. Purta blugi într-o vreme cînd actrițele arborau genul „vamp", recita versuri în franceză, pe care colegii nu le înțelegeau, și se certa cu toată lumea. Singurul care s-a lăsat subjugat, de la început, de magnetismul original și de francheța acestei fete-băiat a fost publicul. George Cukor, marele descoperitor de actrițe, îl convinge pe producătorul Selznick să o accepte într-un rol principal (*Sentință de divorț*, 1932). Cu al doilea film, *Morning Glory*, în anul următor, tînăra debutantă obține, la 25 de ani, primul ei „Oscar". Următoarele i-au fost atribuite pentru rolurile din *Ghici cine vine la cină* (1967), *Leul în iarnă* (1969), *Pe lacul auriu* (1981). A rămas în spotul reflectoarelor de pe platou peste o jumătate de secol, sfidînd mode și compromisuri, oferind un exemplu de splendidă longevitate și dovedind că, uneori, star-sistemul se înclină în fața starului, acceptîndu-i, de-a lungul anilor, toate condițiile. În această necontenită bătălie pentru statutul actorului în Cetatea banului, armele ei au fost talentul și inteligența, onestitatea și munca necontenită, modestia profesională și, atît de rar la Hollywood, echilibrul sufletesc. Hollywoodul nu și-a putut pune amprenta pe personalitatea inconfundabilei Katharine Hepburn. Ea și-a pus pecetea pe Cetatea filmului.

O TÎNĂRĂ VETERANĂ

Despre laureata celei mai bune interpretări feminine într-un rol principal la ultima ediție a premiilor „Oscar" (1988), în *Acuzații* (o tînără victimă a unui viol își caută dreptatea prin tribunale), Jodie Foster, se poate spune că este o veterană a succesului, deși are numai 26 de ani. Asemenea altor celebrități ale ecranului, ca Lillian Gish sau Bette Davis, cariera ei a început datorită mamei sale, care și-a pus în cap să facă din copiii ei vedete. Avea nouă ani cînd, pe platoul unde mama ei o adusese pentru că nu avea cu cine să o lase acasă, în timp ce fratele ei mai mare dădea o probă de film, un regizor secund o remarcă și o invită să facă o încercare pentru puștoaica din *Luna de hîrtie*, într-o versiune serializată pentru televiziune. Urmează apariții în filme oarecare: *Micul indian, Tom Sawyer*. Martin Scorsese îi remarcă firescul și farmecul și o distribuie în două filme importante ale anilor '70: *Alice nu mai locuiește aici* (prietena băiețelului Alicei) și *Șoferul de taxi* (fetița obligată de duritatea existenței dintr-un mediu rău famat să practice o profesiune degradantă). Cu acest nou rol, Jodie Foster se va pomeni, la numai 13 ani, candidată la „Oscar"-ul pentru cea mai bună interpretare a unui rol secundar. De atunci încolo este solicitată de regizori doar pentru asemenea personaje șocante (în *Bugsy Malone*, *Hotel New Hampshire*, *Fetița care locuiește în vale* etc.). În urma unor astfel de roluri, Jodie Foster va deveni ținta a numeroase proteste publice, deși cu aceste roluri ea nu se deosebea prea mult de colegele de generație, ca de pildă Brooke Shields (*Pretty Baby* etc.). Dar ea nu s-a lăsat intimidată. A continuat să joace și a făcut cîteva roluri remarcabile, într-unul avîndu-l ca partener chiar pe Peter O'Toole. Ei îi aprecia în mod deosebit talentul și puterea de muncă. Anii au trecut, fetița a ajuns o profesionistă de o remarcabilă luciditate. La 22 de ani, declara: „La Hollywood, filmele au devenit extrem de dependente de tehnică și de afaceri. Actoria a rămas doar o mică parte din cinema. Adesea filmezi trei minute pe zi, în timp ce o armată de tehnicieni muncesc toată ziua. Lor li se datorează, azi, cea mai mare parte din reușita unui film. Ei știu mai bine decît cei cu bani și trabuc cum se face un film. De altfel, într-o zi îmi voi scrie singură scenariile".

În acest scop, tînăra vedetă a urmat și absolvit facultatea de literatură engleză a Universității Yale, una din cele mai prestigioase din S.U.A. Dar pînă

să-și scrie propriile scenarii, iată că „Oscarul"-ul o încununează ca vedetă și îi întărește poziția în ierarhia box office-ului.

A FI LA FEL ȘI A FI ALTFEL

• Meryl Streep și Sally Field ilustrează, fiecare în felul ei, două direcții în filmul contemporan de peste ocean și ambele s-au aflat pe locul întîi la box-office în 1983 și, respectiv, în 1984.

Tipul fizic — figură cu unghiuri abrupte, aerul absent și superior, un stil de interpretare necomunicativ, fac din Meryl Streep o contestatară a dogmelor hollywoodiene. Dar tocmai datele acestea de excepție au făcut să se remarce figura ei aparte, luminată de o nestinsă combustie interioară și au ajutat-o să treacă triumfătoare, în doar zece ani, de la un rol la altul, în filme cheie ale deceniului abia încheiat. Cetatea filmului se complace, din cînd în cînd, să accepte sfidarea unui anume „altfel" decît propria sa normă. În acest sens, Streep poate fi considerată o continuatoare pe drumul inițiat, cu ani în urmă, de Bette Davis.

După două roluri de plan doi în filme de prim rang (*Julia*, *Vînătorul de cerbi*), Meryl Streep obține pentru al treilea rol (secundar) „Oscar"-ul de interpretare — 1979 (mama din *Kramer contra Kramer*) (printre alte actrițe, ea intra atunci în competiție cu Mariel Hemingway și Candice Bergen). Chiar în același an, mai joacă în alte două filme în regia lui Woody Allen (*Manhattan*) și Jerry Schatzberg (*Seducția lui Joe Tynan*). Peste doi ani, în 1981, este din nou candidată la „Oscar"-ul de interpretare, de astădată pentru un rol principal: „*Iubita locotenentului francez*", în regia lui Karel Reisz. În 1982, cîștigă chiar statueta cu rolul mamei obligată să aleagă, într-un lagăr nazist, pe care dintre cei doi copii ai ei să-l trimită la gazare (*Alegerea Sofiei*, regia Alan J. Pakula). În următorii șase ani figurează de patru ori printre candidatele la „Oscar"-ul celei mai bune interpretări în rol principal: *Silkwood* — 1983, *Out of Africa* (Despărțirea de Africa) — 1985, *Ironweed* — 1987, *Un strigăt în beznă* (rol care i-a adus premiul de interpretare la Cannes în 1989).

• Sally Field a debutat la un an diferență, dar a venit, cum se spune, „pe firul apei". Ea reprezintă idealul clasei de mijloc a Americii: fata nesofisticată, care nu vrea să șocheze, dimpotrivă, urmărește să fie ca toată lumea. Cele două roluri principale care i-au adus și ei două statuete „Oscar" o prezintă ca atare.

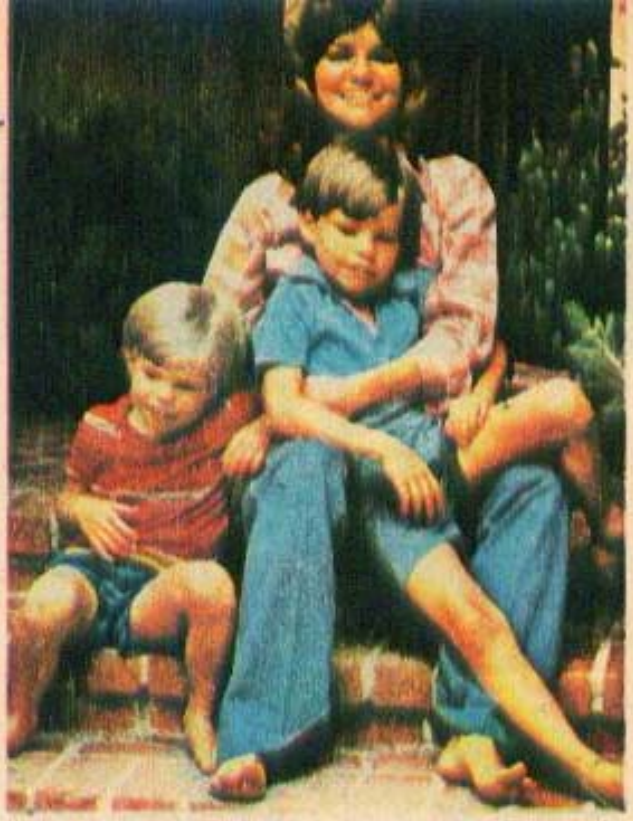

Publicul nostru a avut prilejul să o vadă în amîndouă. În *Norma Rae* (regia Martin Ritt) este o muncitoare care își crește, fără soț, copiii și trece de la starea de supunere față de patroni la cea de luptătoare conștientă pentru drepturile ce se cuvin femeii în societatea modernă. În *Locuri în inimă* (regia Robert Benton) este tot o mamă, văduvă în urma unui accident, hotărîtă să facă față depresiunii din anii '30, băncilor, profitorilor, șantajului de tot felul, pentru a rămîne stăpînă pe ogorul ei de bumbac și să-și crească, tot singură, cei doi copii. Ambele personaje descind parcă din acea Mama Joad din *Fructele mîniei*, romanul lui Steinbeck care a zguduit conștiința Americii.

ACTORUL NU ESTE LIPSIT DE RĂSPUNDERE

Jane Fonda se numără și ea printre răsfățatele „Oscar"-ului. Candidată pentru numeroase creații, de la *Și caii se împușcă, nu-i așa?* la *Julia*, *Sindromul*, *Pe lacul auriu*, ea a obținut mult visata statuetă pentru rolurile din *Klute* (1971, în regia lui Alan J. Pakula) și pentru *Întoarcerea acasă* (1979, în regia lui Hal Ashby). Sînt tipurile de roluri cu care publicul o identifică, partituri cu multiple implicații sociale și politice în contemporaneitate. Fiica marelui actor Henry Fonda nu a dorit, de la început, să urmeze cariera părintelui său, față de care resimțea o oarecare ostilitate în urma despărțirii

acestuia de mama ei. Avea 16 ani cînd Lee Strasberg creatorul faimosului studio de artă dramatică din

Rubrică realizată de
ADINA DARIAN

UMANISMUL CINEMATOGRAFULUI ANILOR '80

Nu intenționăm în aceste rînduri să ierarhizăm valori. Filmele cu care vom exemplifica ideea din titlu sînt cu totul inegale din punct de vedere estetic. Ceea ce atrage atenția este exclusiv *simptomatologia*: cineaștii contemporani resping, cu fermitate, resemnarea, își împing protagoniștii să intervină activ, uneori numai cu exasperare neputincioasă, alteori cu combativitate lucidă, împotriva forțelor obscure ale iraționalului.

E adevărat că, frecvent, eroii unor asemenea filme sînt învinși. Dar învinși sînt și acei care fug din calea răspunderii, așa cum face scriitorul Yazar, eroul filmului turc *Sezonul vînătorii* de Erden Kiral. Opera lui Kiral pune în discuție dilema creatorului modern, sfîșiat între datoria de a lua atitudine și tentația de a se pune, în mod las, la adăpost, de a-și regăsi liniștea olimpiană. În fața realității derutante, Yazar se refugiază în satul natal, crezînd că și-ar putea regăsi echilibrul între umbrele copilăriei. Abia aici înțelege, însă, că nu te poți desprinde din timpul care ți-a fost hărăzit. Și cea care-l ajută să înțeleagă lumea și să se înțeleagă este o femeie întîlnită aici, la țară...

Eroina *Sezonului vînătorii* îmi pare o apariție emblematică pentru atitudinea cineaștilor contemporani față de personajul feminin. El nu mai este, ca în trecut, un suport pentru fotogenia agreabilă a vedetelor, el nu mai este un pretext vag pentru dinamizarea intrigii, pentru motivarea geloziilor sfîșietoare sau a iubirilor facile, ci a devenit, în sfîrșit, caracter, structură umană complexă definită. Înzestrat, înainte de toate, cu forța de a urmări perseverent un țel profesional și un înalt ideal moral. Yasemine, eroina filmului cu același titlu al regizorului vest-german Hank Bohm, face din fragilia ei existență un adevărat obstacol în calea despotismului tradițional familiei orientale. Portretul tinerei emigrante care se răzvrătește împotriva prejudecăților împietrite prilejuiește, de altfel, o mare creație actriței turce Aișe Romey.

În filmul *Jurnalul televiziunii* al americanului James L. Brooks, o altă excelentă actriță, Holly Hunter, joacă rolul unui redactor-șef de emisiune care animă, prin forța personalității ei deosebite, pe vedetele improvizate ce evoluează, seară de seară, pe micul ecran. Sasanka, văduvă indiană care își crește copilul în îndîrjită luptă cu viața, găsește inepuizabile rezerve pentru a revigora energia unui intelectual eșuat în deruță — eroul filmului indian *Întoarcerea* de B. Danupta. Maria, tînăra șomeră care nu se dă bătută, luminează atmosfera mohorîtă a musicalului vest-german *Linia 1* (marele succes al regizorului Reinhard Hauff). Claudia, cea mai recentă eroină interpretată de temperamentala Barbara Streisand, care se ia la trîntă cu Justiția oarbă în filmul lui Martin Ritt *Trăznita*. Diana, antropoloaga din *Gorile în ceață* de Michael Apted, care se opune braconajului distrugător de specii și își sacrifică chiar viața, nu mai sînt personaje episodice, menite să dea doar culoare filmelor, ci femei puternice, personaje centrale, conștiente de menirea lor de a insufla forță, convingere, speranță.

Dar poate că cel mai convingător și mai desăvîrșit exemplu al acestui tip de femeie-catalizator l-am descoperit într-un film cunoscut de acum cinefililor români, *Tema*, pentru care Gleb Panfilov, autorul său, a fost distins cu „Ursul de aur" al Festivalului cinematografic internațional din Berlinul vestic. Aparent, filmul are ca personaj central un dramaturg celebru, Kim Esenin. De fapt, nu Kim (admirabil interpretat, în furia sa permanent reținută, de către Mihail Ulianov), ci un personaj care n-a intrat încă în scenă va conduce jocul — tînăra profesoară din tîrgul obscur, Sasa Nikolaeva. Întruchipată de subtila și inteligenta actriță Inna Ciurikova, apariția acesteia, cu tezaurul ei de experiență, de trăire, de sensibilitate, va constitui pentru răsfățatul dramaturg momentul de revelație și declicul unei înnoitoare crize de conștiință.

Importanța modalității de expresie în filmul lui Panfilov e simptomatică pentru evoluțiile recente ale celei de-a șaptea arte. În filmele mari, cu adevărat importante ale ultimilor ani, arsenalul de mijloace ale expresiei cinematografice nu ambiționează spre modernitate în sine, ci exprimă tendința de a investiga mereu mai plastic și mai profund portretul complex al omului lumii de azi. În acest sens se dovedește cinematograful o artă matură, o artă care mai are încă de comunicat adevăruri luminoase despre ceea ce îi mai e hărăzit umanității să trăiască.

T. CARANFIL

Actrița turcă Aișe Romey, interpreta Yaseminei, alături de partenerul ei german Uwe Bohm.

New York, Actors' Studio, o convinge să-i urmeze cursurile și să urce pe scenă. După trei ani, debutează în cinema în comedii anodine. Declarată de criticii newyorkezi „cea mai frumoasă și cea mai înzestrată dintre tinerele actrițe", Jane Fonda nu își precizează, în anii următori, adevărata personalitate de actriță. Prin căsătoria cu regizorul francez Roger Vadim și rolul din *Barbarella* (1968) pare să se profileze către genul femeii-seducătoare sau al femeii-obiect. Nici această ipostază nu convine temperamentului ei dramatic. O dată cu despărțirea de Vadim, actrița își caută un drum propriu, care coincide și cu manifestarea unui pronunțat simț civic. De atunci o găsim implicată în toate acțiunile sociale sau politice de anvergură — de la mișcarea de emancipare a femeilor americane la acțiunile în favoarea drepturilor civice pentru indienii americani. În deceniul opt, Jane Fonda se pronunță activ împotriva războiului din Vietnam. O dată cu asumarea unei atitudini publice față de problemele acute din țara sa, actrița începe să se îndrepte către un nou gen de roluri din actualitatea politică. Cota popularității ei ca militantă se suprapune peste cota succesului pe ecran, actrița atinge punctul maxim al creației sale. Alături de mari vedete, ca Robert Redford sau Paul Newman, ea afirmă că actorul este răspunzător de alegerea personajelor interpretate și de mesajul filmelor în care joacă.

FEL DE FEL

Poate n-o să vă vină să credeți! Și totuși. Cu ce se ocupă azi fosta actriță americană bucălata **SHIRLEY TEMPLE**, devenită respectabila doamnă Shirley T. What? Ajunsă la 60 de ani, azi ambasadoare a țării sale, fosta fetiță minune a anilor '30 a intentat un proces californianului Bradley Weidman. Motivul? Acesta a lansat pe piață o băutură răcoritoare pe care a numit-o „Shirley Tempie", fără permisiunea fostei artiste. Faptul a declanșat o furtună într-un pahar de citronadă, care s-a stins repede, datorită abilității cu care s-a apărat Bradley Weidman. El a arătat că numele pe care l-a dat băuturii este format din cuvinte întîlnite în vocabularul englez și nu o marcă înregistrată, așa că el nu a avut nevoie de acordul nimănui pentru a le folosi. Trebuie amintit, ca fapt divers, că la ora actuală există peste 160 de produse, de la păpuși pînă la felicitări, care poartă numele „Shirley Tempie" și care aparțin și aduc venituri substanțiale celei care le patronează. Privită prin această prismă, logica incidentului este mai ușor de pătruns acum...

YVES MONTAND: „Iubesc femeile pentru că sînt atît de diferite față de noi, bărbații. De mii de ani ele sînt atît de aproape de naștere, de moarte, de suferințele și bucuriile oamenilor. Femeia are singura putere pe care nici un bărbat n-o va putea avea vreodată — ea are puterea de a da viață. Cum poate ști un bărbat ce înseamnă să ai ceva sădit în trupul tău timp de nouă luni de zile?

... Cînd întîlnește pentru prima dată un bărbat, femeia știe precis cu ce fel de bărbat are de-a face. Noi nu sîntem așa. Prima noastră reacție este: «Ce păr frumos, ce siluetă frumoasă!». Îmi place femeia care nu trebuie să se prefacă, pentru că știe, în adîncul sufletului ei, că este femeie."

MARLENE DIETRICH: „Dacă n-aș fi fost actriță aș fi vrut să am un soț, o casă, copii. Să fiu gospodină a fost dintotdeauna idealul meu. Motto-ul meu preferat a fost mereu: Fă fericită lumea din jur și vei fi fericit!"

Unii spuneau atunci cînd **BRIGITTE BARDOT** s-a retras din lumea mirifică a ecranului, dedicîndu-se ecologiei, protecției unor specii de animale amenințate cu dispariția, că e vorba numai și numai de publicitate. Că n-a fost deloc așa o confirmă înființarea „Fundației Bardot", cruciada pornită împotriva exterminării focilor și mica grădină zoologică pe care și-a amenajat-o în proprietatea ei de la St. Tropez.

ISABELLE ADJANI: „Muzică și actorie sînt complementare, întrebați orice actor, orice muzician. Nefiind chiar muziciană, scriu texte pe o muzică ce-mi place. În ceea ce privește preferințele mele, trebuie să vă spun că am o ureche schimbătoare. De pildă, îmi plac multe din grupurile engleze, apoi, deși nu mă consider o inițiată, îmi face plăcere să ascult muzică simfonică, de operă. De muzica clasică m-am apropiat ajutată de artiști ai acestui gen, care m-au făcut părtașă la profunzimea ei, dîndu-mi explicațiile necesare cu multă bunăvoință. Nu-mi place să învăț ceva în mod abstract".

MARILYN MONROE:

Timp

O, Timp,
Fii bun,
Ajută această ființă ostenită
Să uite ce-i trist de-amintit,
Dezleagă-mi însingurarea,
Ușurează-mi cugetul,
În vreme ce-mi devorezi trupul.

FEMEIA
LA VOLAN

ATENȚIE ÎNCEPĂTORI!

Strigătul de spaimă al femeii aflate la volanul „Daciei" roșii, care cu cîteva clipe în urmă cobora vijelios pantele abrupte, șerpuind la ieșirea din Poiana Brașov, se amestecă ciudat cu răcnetul de surpriză al șoferului de pe autoizoterma care tocmai urca în prima curbă, acompaniate de scrîșnetul tablei sfîșiate, după care, cu un pocnet sec, se așternu tăcerea.

„Soția dumneavoastră e în afară de orice pericol", îi spuse medicul tînărului care, aflînd de accident, venise într-un suflet la spital. „Ne îngrijorează însă plaga de la cap. Se pare că, în urma șocului, a suferit o amnezie. Nu-și amintește nimic și nu recunoaște pe nimeni". Cînd soțul se apropie de patul accidentatei, aceasta îl privi ca pe un străin. „Cornelia, șopti îndurerat, cum s-a întîmplat, dacă aș fi știut nu te-aș fi lăsat să pleci în ruptul capului". Femeia continua să-l privească apatic, apoi deodată tresări. Îi recunoscuse. Înseamnă că nu e așa de grav, gîndi el, și-i puse alături buchetul cu flori de cîmp al căror parfum contrasta amețitor cu mirosul înțepător al antisepticelor. „A venit cineva de la miliție — i se adresă asistenta bărbatului —, vă așteaptă în camera de gardă"... Dialogul cu omul în uniformă albastră lămuri misterul accidentului. La intrarea în curbă, datorită vitezei excesive, mașina nu se mai înscrisese în viraj și intrase pe contrasens, nimerind sub autocamionul care tocmai urca. „Autoturismul e atît de avariat încît e o minune că soția dv. a rămas în viață. Spuneți-mi, vă rog, ați avut o discuție de dimineață, avea un motiv special să se grăbească atît de tare?". „Nu, spuse soțul, nu ne-am certat niciodată. Dimpotrivă, s-a trezit foarte bine dispusă. La plecare îi părea rău că nu a luat cu ea pe unul din copii. Dacă l-ar fi luat, acum necazul ar fi fost și mai mare. Sau poate, întîrzînd cîteva clipe, nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Eu conduc de 15 ani și cred că deslușesc adevărata cauză a accidentului. Știți și dv., era începătoare, dar avea aptitudini deosebite. Încă de la primii kilometri conducea cu atîta siguranță încît i-am lăsat liniștit mașina pe mînă. Cred că s-a supraestimat. Este o reacție tipică a începătorilor după parcurgerea primelor sute de kilometri". Ofițerul, care îl asculta tăcut, notîndu-și ceva într-un carnet, îl întrebă calm: „Știind toate acestea și avînd experiență, nu credeți că poate ar fi trebuit s-o faceți să anticipeze unele reacții posibile pentru a ști să și le domine?". „Ba da, ar fi fost bine"

PAUL ULIERU

MIC GHID AL AUTOMOBILISTEI AMATOARE

• La pornirea motorului, în scopul protejării bateriei de acumulatoare, întrerupeți orice consumator de curent, cît ar fi el de modest, apoi răsuciți cheia de contact. Dacă motorul nu pornește, acordați bateriei o pauză de circa 30 de secunde, pentru a se reface concentrația de acid.

• Apariția unei spume maro-deschis pe joja de ulei indică existența apei în ulei.

• Periodic trebuie controlată starea racordurilor de frînă, iar în cazul apariției unor crăpături, acestea vor fi înlocuite de urgență, deoarece există riscul producerii unui grav accident, prin perforarea lor, la solicitarea mai puternică a pedalei de frînare.

• Presiunea în pneuri se controlează și eventual se corectează „la rece", cînd mașina este în staționare sau a rulat doar cîțiva kilometri. Pneurile aceleiași punți se umflă exact la aceeași presiune.

• După aproximativ 150—200 km parcurși de la montarea unei curele noi de ventilator, se va proceda la reîntinderea acesteia, deoarece la început are tendința de alungire.

• Un fluierat ascuțit, continuu în zona motorului poate proveni de la defectarea generatorului de curent sau din cauza slăbirii curelei ventilatorului. Un șuierat grav, continuu, poate fi provocat de uzura rulmenților pompei de apă sau ai ventilatorului.

• Pentru a se evita înghețarea orificiilor pentru chei, la broaștele ușilor, la capotă și la rezervorul de benzină, se picură în interior, cu ajutorul unei pipete, glicerină sau chiar antigel.

• Nu depozitați niciodată cîrpe în compartimentul motorului, deoarece acestea pot ajunge pe locurile fierbinți, provocînd incendiu sau blochează învîrtirea ventilatorului, a fulilor alternatorului și pompei de apă.

• Distanțele de siguranță dintre autovehiculele care circulă unul în spatele celuilalt, pe drum uscat, asfaltat, se recomandă a fi următoarele: la 60 km/h — 15 m; la 80 km/h — 20 m; la 100 km/h — 25 m; la 120 km/h — 30 m.

• Este bine ca la reluarea conducerii auto după o perioadă de întrerupere, cum este cazul în sezonul de iarnă, să se recurgă la un timp de autoacomodare, circulînd cu viteză redusă, mărind progresiv timpul de conducere efectivă și evitînd circulația de noapte.

• Cînd se circulă noaptea, pe timp ploios, se recomandă ca la anumite intervale să se curețe farurile pentru sporirea vizibilității pe șosea. Totodată, se șterg și lămpile din spate și cele de la numărul de înmatriculare.

• Dacă sîntem surprinși pe drum de o ploaie torențială sau furtună însoțită de descărcări electrice, se impune să luăm unele măsuri: coborîrea antenei de radio, închiderea ferestrelor și înaintarea cu viteză redusă și cu faza de întîlnire aprinsă. La nevoie, se va opri în afara părții carosabile, evitînd apropierea unor obiecte înalte — turnuri, copaci, stînci.

• Atenție! Avînd portbagajul plin și încărcătură mare deasupra mașinii, ținuta de drum diferă de cea normală, iar consumul de benzină crește. În plus, la curbe apare și pericolul răsturnării.

ALIMENTAȚIA ÎN TIMPUL CONDUCERII AUTO

În unanimitate, dieteticienii susțin că alimentația joacă un rol însemnat în timpul conducerii auto, stabilind, totodată, și unele recomandări: • Niciodată să nu se plece la drum după mese copioase, care pot provoca o hiperglicemie sau tulburări digestive, iar organismul este în plin efort de digestie; după astfel de mese, să se aștepte pînă a se porni la drum circa trei sferturi de oră • O pauză prelungită între mese este, de asemenea, dăunătoare, deoarece uneori duce la hipoglicemie, cu perturbări ale sistemului nervos și diminuarea atenției celor de la volan • Alimentația se face numai în timpul opririlor autovehiculului și trebuie să fie moderată, compusă din alimente ușor digerabile, cu volum redus și valoare calorică mare • După 200—300 km parcurși sau 3—4 ore, să se facă mici pauze de 10—30 de minute, cînd se pot consuma cantități moderate de alimente și cafea, fără băuturi alcoolice, medicamente tranchilizante sau hipnotice.

— Ce zici de asta? Ne vin copii în vizită! Poate că zona noastră o fi căpătat între timp interes turistic...

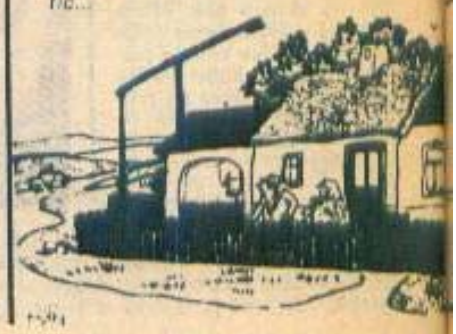

EXCESUL DE VITEZĂ ŞI ALŢI FACTORI AGRAVANŢI

Se ştie că excesul de viteză este nu numai costisitor — consum exagerat de benzină, uzura prematură a frînelor, a pneurilor şi a motorului —, dar constituie cauza multor accidente grave de circulaţie, mai ales cînd acesteia i se adaugă şi alţi factori agravanţi. Printre aceştia se numără *alcoolul*, care, împreună cu beţia vitezei, predispune la nesăbuinţă, agresivitate, tulburarea gîndirii şi diminuarea reflexelor. *Oboseala*, mai ales la drumuri lungi, în condiţii meteorologice neprielnice, reduce simţitor din capacitatea de percepere şi de a acţiona a omului de la volan. De asemenea, excesul de viteză *noaptea*, cînd vizibilitatea este redusă foarte mult, duce de cele mai multe ori la accident, pentru că oricînd pot apărea pe carosabil o căruţă, un biciclist, un pieton. *Timpul nefavorabil* — ploaie, ninsoare, vînt, ceaţă, polei — face ca vizibilitatea să fie scăzută, iar suprafaţa carosabilului devine alunecoasă, acestea cer obligatoriu o conducere preventivă, cu adaptarea permanentă a vitezei la condiţiile de drum. La orice maşină pot apărea pe neaşteptate diferite *defecţiuni tehnice* la sistemele de direcţie, de frînare sau de iluminare şi semnalizare, iar cînd acestea sînt asociate cu un stil agresiv de conducere, pot avea în mod sigur un deznodămînt nedorit. *Fumatul* în timpul conducerii, pe lîngă faptul că este dăunător sănătăţii, distrage atenţia, fumul micşorează vizibilitatea, iar luarea mîinii de pe volan pentru aprinderea ţigării sau stingerea ei creează clipe de nesiguranţă, premise pentru accident, mai ales dacă viteza cu care se circulă este excesivă. Neabordarea corectă a *virajelor*, în special cînd nu se reduce viteza autovehiculului, duce la „tăierea" curbelor şi trecerea peste axul şoselei, creînd pericolul ciocnirii cu partenerii de drum care circulă corect sau ieşirea în decor.

UMOR STRĂIN

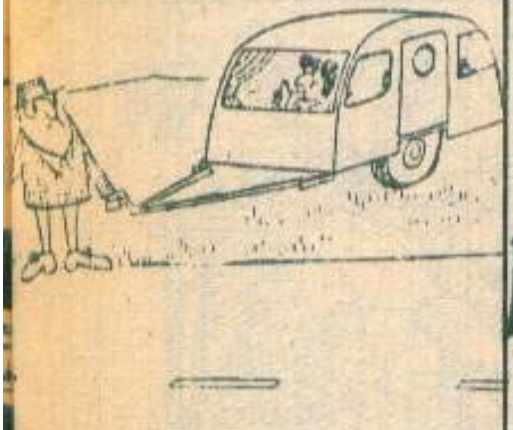

Fără cuvinte

– Dar nu mi-aţi spus, are şi baie!

CALEIDOSCOP AUTO

● Pe baza unui test, în care au fost chestionaţi 473 de bărbaţi şi 418 femei, un institut de cercetări psihologice a arătat că, potrivit datelor prelucrate de calculator, s-au desprins următoarele concluzii: 92% dintre bărbaţi conduc pînă se termină benzina, pe cînd doar 11% dintre femei riscă acest lucru; aflîndu-se în zone necunoscute, 94% dintre bărbaţi preferă să meargă greşit zeci de kilometri, decît să întrebe care este drumul cel bun, iar dintre femei, se situează în această postură numai 23%. În schimb, 79% dintre femei pleacă la drum fără să controleze starea maşinii, nivelul lichidului de răcire şi al uleiului, la acest capitol, bărbaţii fiind mult mai atenţi.

● Autostrada cea mai lungă din lume, ce leagă oraşele New York şi San Francisco, are 5 500 km. Aceasta trece prin 12 state, urcă munţi înalţi pînă la 3 000 m şi traversează peste 1 000 km de pustiu. Pe parcursul întregului traseu, temperaturile aerului se situează între minus 45 de grade şi plus 55 de grade Celsius.

● Cînd un şofer strănută la volan, în timp ce autoturismul are imprimată viteza de 70—80 km pe oră, el parcurge fără să vadă nimic în faţa circa 150 m!

● Denumirea de taxi folosită pentru autovehiculele din transportul ocazional provine de la numele lui Franz Taxis. Acesta, cu cîteva veacuri în urmă, a organizat un serviciu poştal cu diligenţa, între Viena şi Bruxelles, care putea transporta şi două persoane.

Rubrică realizată de
AUREL BĂBEANU

TESTE

CE TIP PSIHOLOGIC SÎNTEŢI; EXTROVERTIT, INTROVERTIT?

Intraţi în grupa extrovertiţilor dacă:

1. În una şi aceeaşi zi puteţi urmări două filme, un concert, o piesă de teatru, puteţi să citiţi ceva, ziare sau un roman, puteţi să vă stabiliţi cîteva întîlniri şi chiar să vă şi duceţi la 2—3 dintre acestea.
2. Numărul apropiaţilor dv., al cunoscuţilor, al prietenilor creşte de la zi la zi.
3. Nu aveţi bună dispoziţie dacă radioul sau televizorul nu funcţionează. Vă simţiţi abandonat şi singur dacă nu funcţionează telefonul.
4. Mai lesne vă amintiţi de figuri, de întîmplări, de biografii şi mai greu de formule şi cuvinte străine.
5. Vă place să mîncaţi, să beţi şi să vă veseliţi în anturaj. Fugiţi de singurătate. Faceţi parte dintre oamenii luminoşi, deschişi şi căutaţi la rîndul dv. compania acestora. Îi ocoliţi pe cei cu fire închisă.
6. Vă place să-i imitaţi pe ceilalţi, să spuneţi glume, anecdote, să povestiţi diverse întîmplări hazlii.
7. Vă place să ţineţi alocuţiuni, toasturi şi să vă duceţi în asemenea locuri care vă oferă posibilitatea să-i observaţi pe oameni.
8. Ştiţi întotdeauna unde, cînd şi cum să îndepliniţi o treabă anume.
9. Intraţi repede în contact cu oameni necunoscuţi şi la fel de lesne vă orientaţi într-o companie necunoscută, într-o situaţie inedită. Ieşiţi uşor din situaţii dificile.
10. Luaţi repede hotărîri, chiar şi riscante uneori. Păcatul în delegaţii vă amuză şi o faceţi cu bucurie.
11. În anume situaţii, apreciaţi lucid ce este mai bine şi acţionaţi în funcţie de împrejurări.
12. Întotdeauna aveţi multe planuri, întrebări, probleme şi idei, dar nu sînteţi în măsură să îndepliniţi decît o parte din acestea.
13. Nu-i prea înţelegeţi şi nu-i simpatizaţi defel pe oamenii care tremură întruna pentru sănătatea lor.
14. Vă interesează ce impresie faceţi celor din jur şi asta vă face plăcere şi vă amuză.

Faceţi parte din grupa introvertiţilor dacă:

1. Chiar şi cea mai neînsemnată întîmplare este suficientă ca să vă facă să luaţi o hotărîre importantă.
2. Vă place să vă cufundaţi în gînduri şi să vă lăsaţi copleşit de amintiri.
3. Un spectacol reuşit sau un concert vă ajunge de multe ori pentru mult timp.
4. Nu aveţi mulţi prieteni. Vă apropiaţi greu de necunoscuţi, în general, de oameni.
5. Vă amintiţi mai bine sensul unei întîmplări decît amănuntele.
6. Vă simţiţi mai bine cînd informaţiile, noutăţile şi întîmplările care vă privesc sînt modeste.
7. Nu agreaţi larma, tranzistorul care cîntă întruna, casetofonul şi anturajul gălăgios.
8. Vă place să aveţi puţine lucruri, dar să vi se potrivească şi să vă servească întru totul.
9. Vă place să vă fotografiaţi. Vă plac suvenirurile, podoabele.
10. Vă place să luaţi masa singur. Atunci vă simţiţi în largul dv. Vă feriţi să nimeriţi într-un anturaj necunoscut, cu mulţi oameni străini.
11. Vă simţiţi mai bine unde este lume multă, deoarece puteţi trece neobservat şi nu este obligatoriu să stabiliţi contacte ca într-o societate mai mică.
12. Vă adaptaţi greu unei situaţii noi, unui nou colectiv.
13. Sînteţi principial şi vă promovaţi cu perseverenţa principiile.
14. Sînteţi temător pentru sănătatea dv., vă gîndiţi neîncetat la asta, ceea ce vă înăbuşă comunicarea cu ceilalţi.
15. Vă adîncîţi în toate problemele ivite, munciţi din greu, vă zbateţi în toate acţiunile şi activităţile.
16. Uneori vi se spune că aţi reuşit să descîlciţi cu mare succes cîte o situaţie, dar n-o credeţi nici pe asta.

Descifrînd din test care anume sînt dominantele caracterului dv., puteţi lesne să vă încadraţi printre extrovertiţi sau printre cei interiorizaţi. Dacă se stabileşte că simptomele de „extra" şi „intra" sînt prezente în mod egal, asta înseamnă că dv. vă aflaţi la confluenţa celor două tipuri ca, de altfel, cei mai mulţi oameni.

Fiecare poate să-şi dea seama astfel dacă posedă mai multe caracteristici dintr-un tip sau altul şi dacă e sau nu mulţumit de propria-i persoană. Cunoaşterea de sine nu este un fapt gratuit, ea trebuie să ne orienteze atitudinile în sensul apropierii, înţelegerii şi colaborării cu semenii. Caracterul, temperamentul, personalitatea se pot modela prin autoeducaţie.

UMOR

– *De cîte ori ţi-am spus să nu mai trîntești ușa?*

Trotee.

AVEȚI SIMȚUL UMORULUI?

	DA	NU
1. Trebuie oare ca după o anumită vîrstă omul să renunțe la glume?	0	1
2. Găsiți că veselia gălăgioasă este, de fapt, un comportament nelalocul său?	0	1
3. Considerați că în viață sînt mai numeroase momentele serioase?	0	1
4. Vă plac anecdotele?	1	0
5. V-ați bate iarna cu bulgări de zăpadă, cu toate că sînteți un om în toată firea?	1	0
6. Considerați că oamenii își pierd din ce în ce mai mult simțul umorului?	1	0
7. Vă opriți să priviți scene amuzante pe stradă?	1	0
8. Este admisibil, după părerea dv., ca tinerii să-și permită glume cu vîrstnicii?	1	0
9. Rîdeți cu voce tare cînd citiți vreo povestire umoristică reușită?	1	0
10. Vă enervați dacă vă păcălește cineva de 1 aprilie?	0	1
11. Credeți că există mulți oameni posomoriți, îmbufnați?	1	0
12. Vă face plăcere cînd vi se născocesc porecle?	0	1
13. Suportați ca cineva să glumească pe seama dv.?	1	0
14. Vă permiteți să vă distrați bine și la petrecerile mai de ținută?	1	0
15. Citiți rubricile de umor din reviste?	1	0
16. Îi subapreciați pe cei care dau dovadă de „umor negru"?	0	1
17. După dv., este o dovadă de proastă creștere să glumești pe seama altuia?	0	1
18. Rîdeți în gura mare la teatru sau la cinematograf dacă aveți de ce?	1	0
19. Vă comportați în așa fel în viață încît să obțineți mari succese?	1	0
20. Vă supărați dacă cineva în mod frecvent vă uită numele?	0	1
21. Vă place să urmăriți spectacole amuzante de teatru, de revistă, varietăți?	1	0
22. Vă amuză clovnii?	1	0
23. Vă mai prefaceți uneori?	1	0
24. Vă este neplăcut cînd într-un loc public cineva debitează glume deplasate?	0	1

Dacă ați adunat mai puțin de 10 puncte, citiți din nou acest test și vedeți cam în ce direcții e necesar să vă corectați comportamentul. Nu uitați: dacă veți rîde mai des, veți avea și mai mulți prieteni.

Între 10 și 20 de puncte. La dv. totul depinde de împrejurări. Nu faceți parte dintre aceia care consideră umorul și glumele ca pe ceva firesc. Nu sînteți întotdeauna generos, deoarece așteptați mai ales de la ceilalți acest lucru.

Dacă ați adunat peste 20 de puncte, puteți fi convins că dețineți un puternic simț al umorului. Uneori sînteți chiar ironic, caustic. Fiți atent cu cei cărora nu le plac glumele de acest gen. Umorul este asemănător nitroglicerinei și tocmai de aceea e bine să fie utilizat cu atenție și cînd e cazul!

AVANTAJELE... CUNOAȘTERII DE SINE

1. *Vă este greu să vă treziți dimineața?* Puncte

   a. Da, cam întotdeauna 3
   b. Uneori. 2
   c. Rar. 1
   d. Extrem de rar. 0

2. *Cam pe la ce oră preferați să vă duceți la culcare?*
   a. După ora 1 noaptea 3
   b. Între ora 23,30 și 1 noaptea 2
   c. Între ora 22,00 și 23,30. 1
   d. Pînă la ora 22. 0

3. *Ce preferați să dejunați?*
   a. Alimente solide. 3
   b. Ceva abundent, dar fără multe calorii. 2
   c. Îmi e deajuns un ou fiert sau un sandviș. .. 1
   d. Îmi ajunge o ceașcă de cafea sau un ceai... 0

4. *Vă amintiți desigur micile certuri și supărări de la locul dv. de muncă sau de acasă. Cam pe la ce oră au ele loc cu precădere?*
   a. În prima parte a zilei. 1
   b. În a doua parte a zilei. 2

5. *La ce anume puteți renunța cu cea mai mare ușurință?*
   a. La ceaiul sau la cafeaua de dimineață 2
   b. La ceaiul de seară. 0

6. *Vă vine destul de ușor, în timpul concediului, să renunțați la obicelurile dv.?*
   a. Foarte ușor. 0
   b. Destul de ușor. 1
   c. Greu. 2
   d. Nu renunț la ele; încerc să le mențin. 3

7. *Dimineața vă așteaptă treburi importante. Cu cît timp anume înaintea orei obișnuite vă culcați în această situație?*
   a. Cu mai mult de 2 ore. 3
   b. Cu 1—2 ore. 2
   c. Cu mai puțin de 1 oră. 1
   d. Ca de obicei. 0

8. *Cît de exact puteți calcula, fără să cronometrați, trecerea unui minut? Rugați pe cineva să vă ajute să întreprindeți această verificare.*
   a. Mai puțin de un minut. 0
   b. Mai mult de un minut. 2

Și iată că a venit și rîndul rezultatului. Dacă în urma adunării ați întrunit între 0 și 7 puncte sînteți, cu siguranță, „diurn". O sumă între 8 și 13 puncte vorbește despre o imprecizie a timpului dv. — „aritmic" —, altminteri zis care, din timp în timp și alternativ, „mărturisește" apartenența sa cînd „diurnilor", cînd „nocturnilor". Cei care însumează între 14 și 20 de puncte sînt, limpede, „nocturni". Dar oricărui tip ați aparține, totul e în regulă! Fiecare dintre ele își are avantajele sale. Depinde numai de dv. să le știți folosi pentru a profita de momentele în care aveți cel mai bun randament în profesie și în celelalte activități pe care le aveți de îndeplinit.

Rubrică realizată de
AURORA INDAN

CEL MAI... CEA MAI...

• **Cea mai virstnică autoare** a fost *Alice Pollock* (1868—1971), care, la publicarea cărții de amintiri „Portrait of My Victorian Youth", în martie 1971, avea 102 ani și 8 luni. În schimb, **cea mai tînără scriitoare,** cunoscută pînă azi, se numește *Dorothy Straight* (născută la 25 mai 1958). Ea a debutat, la vîrsta de 4 ani, cu o carte dictată mamei sale: „How the world beggan" („Cum a început lumea").

• **Cel mai mare număr de cuvinte** așternute pe hîrtie de un autor depășește cifra de **100 milioane!** Scriitorul se numește *Frank Richards* și a trăit între 1875—1961. În perioada de vîrf a carierei sale, adică în jurul anului 1908, putea scrie circa 80 000 de cuvinte pe săptămînă. În schimb, **cel mai mare număr de titluri publicate** (904!!) — povestiri și romane — aparține scriitoarei sud-africane *Kathleen Lindsay* (1903 — 1973), care a publicat sub nu mai puțin de șaptezeci de pseudonime!... • **Cea mai mare asigurare** încheiată vreodată pentru un tablou este de 100 milioane de dolari. Pictura aparține lui *Leonardo da Vinci* (1452—1519) și este, după cum bănuiți, „La Gioconda". Asigurarea a fost încheiată pentru perioada 14 decembrie 1962 — 12 martie 1963, cu ocazia expoziției de la *Washington D.C. Center*.

• **Hotelul cel mai încăpător din lume,** care cuprinde 3 200 de camere, în afara saloanelor și a dependințelor, este „Rossia Hotel", din Moscova, deschis în 1967. Ar trebui 8 ani și jumătate pentru a locui, pe rînd, cîte o zi, în fiecare cameră! Clădirea a fost construită după planurile concepute de o cunoscută arhitectă sovietică.

• **Cel mai lung gard** din lume (ca să vezi că există și așa ceva!) împrejmuiește o fermă din *Queensland*, Australia, fermă de care nu auzise nimeni, niciodată, pînă în ziua cînd proprietarul ei (o femeie în vîrstă de 48 ani) a avut năstrușnica idee să-l măsoare, descoperind că are exact lungimea autostrăzii dintre New York și... Seattle!

• **Cel mai bine plătit „scriitor"** din lume este o femeie. Ea se numește *Deborah Schneider* și a scris (în 1958)... 25 de cuvinte, pentru a completa un formular de participare la un concurs-tombolă organizat de firma „Plymouth Cars". Dintre toți cei 1 400 000 de participanți, ea a fost cîștigătoarea premiului, care consta în acordarea unei rente viagere de 500 de dolari pe lună. Într-o durată de viață normală, de aproximativ 70 de ani, ea ar urma să încaseze o sumă de bani care — împărțită la cele 25 de cuvinte! — ar da circa 12 000 de dolari pentru fiecare cuvînt. Nici *James Clavell*, nici *San Antonio* n-au încasat vreodată o asemenea sumă pentru fiecare cuvînt scris și tipărit!...

MARIUS PETRESCU

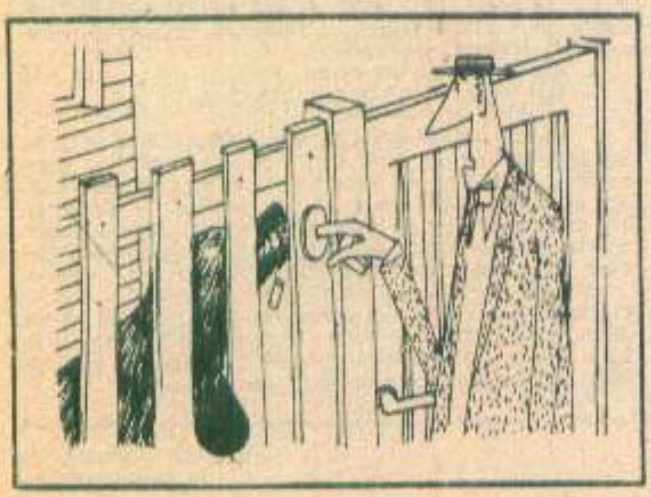

DACTILO-GAFE

● Fiind o mare amatoare de feline, avea casa plină de pitici.
● Cei doi îndrăgostiți ședeau la poartă cum venea scara.
● A fost atît de îndrăgostit de ea încît a luat-o în călătorie.
● Așezată în vîrful unui par, vioara croncănea întruna.
● De cînd lucrezi la „Arta Modei", văd că ești foarte elefant!
● Bagă vara în șură și smulge-o cît mai repede!
● Avînd aceleași mușturi, au băut vîrtos.
● Am impresia că suferi de mafia persecuției.
● Ce fel de marinat ești tu dacă nu știi să înoți?
● Cum venea seara se băga sub măturâ și adormea imediat.
● Am plecat pînă la debit să-mi iau gazela.
● Era bine dacă ar mai fi așteptat măgar două zile.
● Ce păcat că netotului meu nu-i place cartea!
● Profesorul: Toată lucrarea dumitale este căpiată.
● Ai carte, ai tarte.
● E bun să-l pui la ramă.
● Cine poate oale roade.
● La pomul lăudat să nu mergi cu sătul.
● Unde s-a dus mia ducă-se și supa.
● A închis grajdul după ce i-a furat capul.
● Cu un par găina nu se îngrașă.
● Banu-i ochiul dragului.
● Fiecare să-și cunoască lungul pasului.
● Pînă nu faci poc nu iese fum.
● Nici cal, nici mărar.
● Și ciobanul din faptele turmei lui mănîncă.
● Decît să vezi baiul din ochiul vecinului, mai bine să vezi cîrna din ochiul tău.
● Capul de dar nu se caută la dinți.

ION NEGREANU

ARMA... NEVINOVATĂ

Nu, nu vă speriați, stimate cititoare. Nu este vorba de o încercare de atentat, ci de un lucru mult mai domestic. După cum se știe, la început se purta o singură pereche de cercei. Acum moda este mai pretențioasă. Uneori se ajunge la prinderea a 5—6 cercei într-o singură ureche. Sînt necesare, deci, tot atîtea găuri. Iată un subiect foarte dezbătut, dar și un mijloc de publicitate. A apărut o nouă metodă de a se găuri urechile. Aparatele sînt de fapt niște pistoale de plastic, care, în loc de gloanțe, au ace sterilizate. Doar urechile au de suferit, căci în rest toți cîștigă: bijutierii, „pistolarii" și evident... farmecul feminin.

RECORDURI CONJUGALE

• Logodna cea mai lungă pare a fi a lui Octavian Guillen cu Adriana Martinez din Mexic, care s-au căsătorit la vîrsta de 82 de ani fiecare, după o logodnă care a durat 67 de ani.

• Un tînăr din localitatea engleză Sywell, pilot amator, a găsit o modalitate originală de a-şi cere în căsătorie iubita: în 1976, a ataşat la avion o bucată de pînză lungă de 10 m pe care a scris: „Crissie, vrei să te căsătoreşti cu mine?". Cererea sa a fost încununată de succes.

• Eleonore Burton din Marea Britanie are o profesie neobişnuită, mai ales în rîndul femeilor, este înghiţitoare de flăcări. În 1972 s-a măritat cu alesul inimii sale, George Bellcamp, pompier la teatrul de varietăţi unde ea îşi prezintă programul.

• Cea mai lungă căsnicie a durat 87 ani, între 1853—1940, şi a aparţinut unei perechi engleze, Temulji şi Ann Mariman. În anul 1940, Temulji a decedat primul, în vîrstă de 101 ani.

E.D.

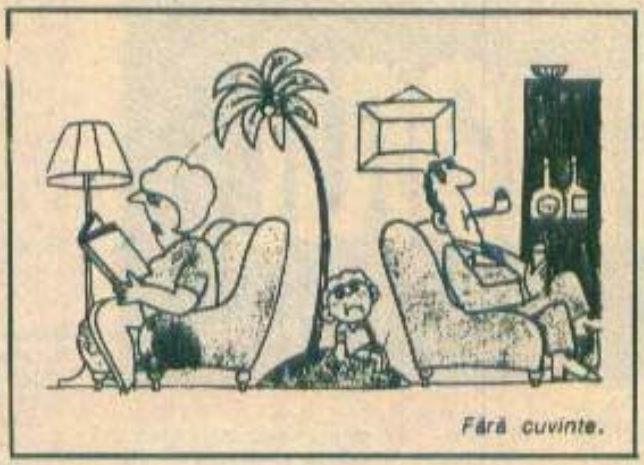

Fără cuvinte.

NATALITATEA ÎN RECORDURI

• Cea mai numeroasă familie este considerată cea întemeiată de căpitanul canadian Wilson Ketlle. La moartea sa, în 1936, Ketlle avea 11 copii, care îi dăruiseră 65 de nepoţi, care la rîndul lor îi dăruiseră 201 strănepoţi, care şi ei îi dăruiseră 305 stră-strănepoţi. Cu totul 582 de descendenţi în viaţă atunci.

• Cea mai prolifică femeie din lume a fost considerată Leontina Espinoza, care avea 57 de ani în 1982, de fel din oraşul chilian Puerto de San Antonio, şi care născuse pînă atunci 49 de copii. Femeia care a născut cei mai mulţi copii a fost însă soţia lui Feodor Vasiliev din satul Şuia, lîngă Moscova. În perioada 1730—1765, a avut 27 de naşteri, din care de 16 ori gemeni, de 7 ori tripleţi, de 4 ori cvadruplu, în total 69 de copii, dintre care 67 au supravieţuit.

• La noi în ţară, în secolul trecut, fiica serdarului Marin Butculescu, devenită în 1830 soţia lui Alexandru Isvoranu, a avut 24 de copii, spre invidia vecinei sale, Olimpia Lahovary, care n-a avut decît 18 copii.

• Cei mai mulţi copii la o singură naştere au fost aduşi pe lume în Brazilia la 22 aprilie 1946: 2 băieţi şi 8 fete. Cazuri de decapleţi s-au mai înregistrat, după unele surse, în Spania (anul 1924) şi în China (în 1936).

• Americana Creal Springs a născut în iulie 1986 doi gemeni, un băiat şi o fată; imediat după naşterea lor a rămas din nou gravidă. În cursul lunii februarie 1988 a mai născut patru gemeni, trei fete şi un băiat, deci în total şase copii în numai 19 luni!

• Recordul de „cel mai gras nou-născut" nu a fost doborît de la 3 iunie 1961 cînd, la Ceyhen (Turcia), Saădet Cor a născut un băiat de 12 kg.

EMILIAN DOBRESCU

– Cînd ai să-ncetezi de a-mi mai aduce-n casă toate animalele de pe stradă?

INDISCREŢII

— Dragul meu, te rog nu mai fi atît de amabil cu mine cînd sîntem la teatru... Fă-mi te rog plăcerea asta.

— Dacă ţii tu... dar pentru ce?

— Fiindcă altfel o să creadă lumea că nu sînt soţia ta!

*

— Spune-mi sincer, mă crezi prost?

— Nu, dar omul se mai înşeală.

*

Soţul încearcă să se disculpe:

— Să ştii că mie nu mi-a tulburat mintea încă nici o femeie.

— Dar atunci cine?

*

Soţul se trezeşte dimineaţa mahmur şi-i spune soţiei:

— Iartă-mă, iubito, că m-am întors pe două cărări aseară şi cu ochiul învineţit.

— Nu-ţi mai fă atîtea griji, dragă, îl liniştește ea. Aseară nu aveai încă ochiul vînăt.

*

Soţul ridică ochii de pe gazetă:

— Ce-ai spus, Sanda?

— Oh, dragul meu, asta a fost ieri...

*

Ea a venit de dragul lui la meci. El este furios căci au întîrziat, deoarece ea s-a hotărît greu cum să se îmbrace. De la un vecin află că scorul este 0:0. Ea, entuziasmată:

— Ai văzut, dragule, n-am pierdut nimic!

*

— Bărbate, după plecarea musafirilor ne-au dispărut trei linguriţe.

— Care?

— Cele pe care era scris „Hotel Bucegi".

*

— Îmi permiteţi să vă invit la dans?

— Mulţumesc, n-am chef să dansez.

— Atunci, îngăduiţi-mi să vă ţin de urît.

— Mai bine să dansăm.

...auzite de
MIHAI BURDUJA

COȘMARUL

de GHENADII KOSTOVEȚKII și OLEG POPOV

Doamne, ce somn am avut ieri noapte! Nici azi nu mi-am revenit.

Am visat că mă plimbam cu soția prin parc, domnea buna dispoziție. Sincer vorbind, astfel de plimbări erau foarte rare la noi, deoarece soția este ocupată cu tot felul de treburi casnice.

Deci ne plimbam cînd, deodată, parcă din pămînt, în fața noastră a apărut un flăcău cu niște umeri de halterofil. S-a oprit în fața noastră, punîndu-și mîinile în șoiduri și spunînd:

— Mi-a căzut cu tronc fata ta, vreau să mă plimb cu ea, să mai discutăm despre viață.

Se înțelege că m-am enervat, am început să dau din mîini. M-aș fi enervat încă mult timp, dar flăcăul mi-a pus o mînă pe umăr, dar în așa fel încît am intrat cîțiva centimetri în pămînt.

— Doresc să mă plimb cu regina ta și gata!

— Nu este nici o regină, este soția mea!

— Poți dovedi? Ai documente?

— Nu..., am zis eu. Este soția mea, să n-ajung...

— Verificăm imediat. Știi ziua de naștere a soției?

— Se înțelege, răspund, știu, pe cincisprezece aprilie.

— Sigur?

— Ei să fie, mi-am adus aminte: cincisprezece martie... sau mai. Țin minte sigur că-i vorba de primăvară, am zis, în timp ce prin minte mi-au trecut toate zilele de naștere știute de mine.

— Vezi că nu știi. Dar cînd v-ați căsătorit?

— Desigur, pe zece iunie, sau poate că pe unsprezece, ai noștri au jucat cu „Spartak", sau cu „Torpedo", a nu, pe zece am jucat cu „Torpedo", iar pe unsprezece cu „Kairat".

— Hm! Văd că habar n-ai, spuse flăcăul, vrînd să plece cu soția mea.

— Dar eu am un fiu, adică o fiică!

— Cum o cheamă?

— Galina, adică nu, Oxana, nu, Oxana — este a vărului meu, a mea-i Natalia...

Dar flăcăul a luat-o pe soția mea la brat și au plecat pe alee...

M-am trezit, acoperit cu sudoare rece și, așa cum eram, am alergat la bucătărie. Soția era deja acolo.

— Dă-mi buletinul!

— La ce-ți trebuie? întreabă soția luînd clorba de pe plită.

— Am nevoie!

Iau buletinul și mă uit. Ei, bine, soția mea era născută pe opt martie! Cum de-am putut uita așa o zi, că doar anul trecut pe opt martie a jucat „Real" cu „Santos". Am bălat și nu fată. Îl cheamă Spartak. S-a născut în ziua în care „Spartak" a jucat în semifinala Cupei UEFA. Cum de-am putut uita așa ceva?!

Traducere și adaptare de
KOLEA KURELIUK

PÎNĂ SĂ-ADORMI

de IVAN POPOV

— Alo! Dv. sînteți serviciul care dați cele mai bune sfaturi? Am nevoie de o părere competentă, de o vorbă bună!

— Da. Consultantul de serviciu. Vă ascult. Spuneți care este problema și fiți sigur că sfatul nostru va fi pornit din inimă și că vom păstra taina pe care ne-o împărtășiți.

— Tovarășe consultant, vreau să vă spun că eu nu am chiar problemele pe care le presupuneți, iar ceea ce vă voi spune nu este obligatoriu să rămînă secret.

— Eu doar v-am expus principiile noastre. Ce anume v-a făcut să vă îndreptați spre noi?

— Ceea ce m-a îndemnat să mă adresez dv. sînt anumite cuvinte ale nevestei-mi, pe care ea mi le-a zis aseară, înainte s-adormim.

— După dumneavoastră, din ce motive credeți că v-a zis ce v-a zis?

— Ei, cred că au pornit de la scrisoarea pe care i-a scris-o mătușii-sa Dafinka, pe la începutul anului.

— Înainte să fie pronunțate vorbele cu pricina, dv. ați vorbit cumva altceva cu soția? Poate că ați citit ziare, ați ascultat radioul?

— Am să vă spun exact cum a fost... Ne-am culcat, ea a stins veioza și mi-a spus exact acele cuvinte care m-au făcut să vă caut. Avem 23 de ani de căsnicie, din care se cuvine să scădem 2, pe care i-am petrecut lucrînd în străinătate, trimis de întreprindere. Pentru că eu acolo, ea aici, sînteți de acord, nu-i așa, că asta nu era căsnicie.

— De ce vorbiți așa? Nu se cuvine să avem fel de fel de bănuieli pe seama soțiilor. Puteați să vă zăriți doi ani chiar și la Polul Nord, iar căsnicia să rămînă căsnicie.

— Iertați-mi sinceritatea, dar întîi să vă duceți dv. la Pol pentru 2 ani, și-abia apoi să vedem ce e căsnicie și ce nu e.

— Eu m-am folosit doar de un exemplu.

— Și eu v-am răspuns în același stil.

— Bineee... Să reluăm. Cuvintele pe care vi le-a zis soția înainte de-a adormi vi le-a mai spus cumva și altădată?

— Mi le-a mai spus ea de cîteva ori, mai ales la sculare. Acuma, totuși, le-a zis la culcare și le-a și repetat.

— Cum v-a zis aceste cuvinte? Pe ce ton? Cu îngrijorare, cu durere sau în glumă?

— Le-a rostit ca pe-un aspru avertisment.

— Asta înseamnă că v-a prevenit că dacă nu veți schimba ceva în atitudinea dv., ea va lua hotărîrea corespunzătoare?

— Ei, ea de obicei abia dacă ia vreo hotărîre fără mine, dar uite că acum mă avertizează foarte hotărît.

— Știu că oamenilor nu le prea place să împărtășească asemenea taine. Le vine greu chiar să și le amintească, dar n-ați dori să-mi spuneți exact cuvintele ei?

— Ea mi-a zis așa... „Încetează să te mai lauzi, că oamenii sînt invidioși". Și de asta am hotărît să vă caut! Vine o vreme cînd nu mai știe

omul pentru ce și în fața cui să se laude. Dar dv. sînteți, nu-i așa, „telefonul încrederii", serviciul de sfaturi bune, la dv. se poate. Tovarășe consultant, anul acesta eu am cultivat dovlecei și o asemenea recoltă pot să vă spun că n-am avut niciodată. Chiar și numai din semințele lor aș putea să-mi plătesc o excursie în insulele Canare. Am vîndut dovleceii, am vîrît banii în buzunar, am cîntat pe stradă în gura mare, dar nevastă-mea nu mă lasă să mă bucur. Acum cresc pui de curcă și vă zic sincer că pui de curcă sînt tare greu de crescut. Dv. ați crescut vreodată curci?

— N-am avut posibilitatea.

— Curcile se cresc greu, tovarășe, dar cine nu-și dorește de Anul Nou un curcan pe masă? Curcan cu varză. Mă-ngrijesc de ei ca de struți și-am să-mi umplu buzunarele, dar numai vorbele nevesti-mi mă zgîndăre. Poate că ea exagerează... Ce sfat îmi dați?

— Tovarășe, vedeți, soția dv. are dreptate. Nimeni n-are chef să crească oi, dar fiecare ar mînca miel, nimeni n-are chef să îndoape curci, dar oricui i-ar plăcea să înfulece o jumătate. Și toți sînt invidioși din cauza banilor, și-n somn îi adună și-i numără, iar noi, cei de-aici, sîntem încîntați că vă împărțiți cu noi bucuria. Dacă cumva doriți să împărțiți cu noi și curcanul, să știți că vom fi din nou prezenți la întîlnire.

Traducere și adaptare de
AURORA INOAN

Lăsați-mă să mă nasc!

de NATALIA ASTAHOVA

Irina Petrovna suferea. Acest fapt era atît de neobișnuit pentru ea încît, în ciuda sincerității sentimentelor, părea de-a dreptul ridicolă, și ea știa asta. Tocmai de aceea, suferința era accentuată de iritare și orice contact cu Irina Petrovna devenea un chin pe care numai sora ei îl putea suporta.

Pe sora ei o chema Oliușka. În toți cei patruzeci de ani de viață, probabil că nimeni nu i se adresase într-alt fel.

— Hai, hai, sufletel, hai, Irocika acumpă, încetează, te rog!

Sora culegea răbdătoare lucrurile pe care Irina Petrovna, cuprinsă de furie, le tot arunca prin cameră. Dacă Irina Petrovna ar fi fost în locul celui care consolează, s-ar fi mulțumit doar cu un singur verb la modul imperativ. Dar rugămințile sorei o făceau să-și piardă și mai mult cumpătul.

— Sfîrșește cu lamentările! se răsti Irina Petrovna. Nu e nici o tragedie. Acum este pur și simplu prematur. Ar trebui să știi că mai am puțin și-mi termin dizertația!

— Bine, dar ce poți face acum... zise Oliușka, cu o voce pierită. Va trebui să nești copilul. Și, la o adică, de ce nu? Valka este băiat mare de-acum și vă înțelegeți foarte bine. Este așa de frumos să ai doi copii!

— Ascultă, n-am nevoie să-mi impui capul cu tot felul de prostii. Irina Petrovna se apucă să măsoare camera cu pași mari, ocolind grijulie toate lucrurile împrăștiate în jur. Am hotărît, nu mai vreau nici un copil.

Irina Petrovna nu intenționa să-i spună nimic soțului ei. Știa cum va reacționa la hotărîrea ei, dar, din moment ce părerea lui nu avea niciodată vreo greutate, de data aceasta nu găsea nici un motiv ca să-l mai amărască și pe el. Pînă se întorcea el din deplasare și așa nu mai rămînea ce să-i spună.

O oră mai tîrziu lucra liniștită la dizertație, neridicîndu-se de la birou decît aproape de miezul nopții. Apoi se spălă pe îndelete înainte de a merge la culcare, termină de citit un roman de succes și încercă să se dumirească de ce se făcuse atîta vîlvă în jurul lui.

Irina Petrovna adormi numaidecît, căzînd într-un somn adînc, fără vise. În toiul nopții se trezi însă, suna telefonul. La început vocea din receptor de-abia putea fi deslușită; se auzi o pocnitură, urmată de un foșnet, și Irina Petrovna, pe jumătate adormită, bolborosi indignată:

— Cine e? Alo!

— Scuzați-mă, vă rog, vocea deveni, în sfîrșit, clară, inteligibilă și chiar vag familiară. Sînteți Irina Petrovna Holodkova?

— Da, sînt. Irina Petrovna se ridică în capul oaselor, luă telefonul de pe noptieră și-l puse pe genunchi.

— Spuneți-mi, vă rog, în ce an sînteți acum?

— Foarte isteț! Receptorul se izbi cu putere în furcă, dar Irina Petrovna de-abia avu timp să pună telefonul la loc, că acesta și începu să țîrîie din nou.

— Vă rog frumos, nu închideți. Este foarte greu pentru mine să obțin această legătură, posibilă numai în cazuri excepționale. Spuneți-mi, este anul optzeci din secolul dv. acum?

În furia ei, Irina Petrovna lovi ușor telefonul cu genunchiul, dar nu puse jos receptorul, era din ce în ce mai sigură că auzise vocea aceea și în altă parte.

— Da, este anul optzeci acum, dacă lucrul ăsta este chiar atît de important pentru dumneata, iar ora nu este foarte potrivită — e doar două dimineața. Mai dorești ceva?

— Îmi cer scuze din nou. Să nu credeți cumva că ceea ce veți auzi acum este ceva ieșit din comun. Aici unde ne aflăm noi nu este anul optzeci, ci un timp mult mai îndepărtat. Înțelegeți că eu vorbesc din viitor?

— Ce-i așa de greu de înțeles în asta? Irina Petrovna rise batjocoritor; bănuia că e vorba de o farsă, dar ceva anume o făcea să se îndoiască totuși. Este ceva obișnuit! Spiritism. Telepatie sau ce altceva? Așadar, ce dorești? Irina Petrovna încă mai avea motive serioase să se teamă că cineva își rîde de ea și din cauza aceasta afișa o veselie nefirească.

— Vedeți dv., problema este că vreau să mă nasc.

Vîrfurile degetelor Irinei Petrovna începură să tremure.

— Și ce-i cu asta? Acum nu mai încerca să pară calmă.

— Cum adică „Și ce-i cu asta?" Rezolvarea problemei depinde numai de dv., iar dv., se pare, ați hotărît să mă ucideți.

— Sfîrșește, te rog. Ce fel de glumă mai e și asta? Dar nu reuși să-și transmită mînia, vocea i se frînse nesigură. Din moment ce-mi vorbești dintr-un așa-zis viitor, înseamnă că ești viu.

— Am să vă explic totul, în ordinea cuvenită. Este destul de simplu. Vedeți dv., eu sînt un geniu. Nu chicotiți cu atîta neîncredere. Mai curînd sau mai tîrziu tot voi veni pe lume. Dacă mă ucideți acum... nu respirați cu atîta indignare. Este exact lucrul pe care intenționați să-l faceți. Așa că, dacă-l faceți acum, voi apărea mai tîrziu, și nu ca odrasla dv. Dar ar fi mai bine pentru omenire dacă aș apărea acum.

— Uite ce e, dacă tot ai să te naști, de ce mă mai bați la cap pe mine? Ce am eu de-a face cu asta? Irina Petrovna își dădea seama acum că nu-și bate nimeni joc de ea, deși era indignată de acest amestec nerușinat în viața ei. Ce-i pasă ei de viitorul îndepărtat, cînd de dizertația ei avea să se aleagă praful în acest foarte real prezent?

Gîndurile ei păreau că sînt transmise prin receptor.

— În doi ani, dizertația dv. va fi dată uitării, pe cînd dacă mă lăsați să mă nasc, veți primi toate onorurile ce-i revin mamei unui geniu.

— Te tîrguiești cu mine? Irina Petrovna era furioasă pe destinul prognosticat monumentalei ei opere.

— Ce altceva pot face? Să apelez la sentimentele dv.? Dar i-ați convins de mult pe toți că nu aveți nici unul

Așa că încerc să vă demonstrez că este mai avantajos să dați naștere unui geniu decît să vă spetiți muncind la o dizertație oarecare.

— Cum de-ndrăznești?! Și, la urma urmelor, n-ai spus d-ta că tot ai să te naști? Ce altceva mai vrei?

— Problema e că eu sînt pregătit să mă nasc chiar anul acesta. Cine ar fi crezut că vă veți răzgîndi într-un mod atît de radical? Am început deja cercetările și acum mă aflu în ajunul marii descoperiri. Dacă mă ucideți, descoperirea va fi făcută fără mine, deoarece soluția plutește deja în aerul laboratorului meu. Va fi făcută de asistentul meu, numai că pentru asta îi vor fi necesari alți zece ani. Și atunci mama lui, și nu dv., va primi toate onorurile ca mamă a unei celebrități.

— Și cum rămîne cu d-ta?

— Voi apărea peste cîteva sute de ani și voi realiza ceva măreț, însă dv. nu veți avea nimic de-a face cu asta. Sau s-ar putea foarte bine să nu mai apar niciodată: natura face și ea greșeli.

Vocea suna trist. Irina Petrovna recunoscu accentele tînguitoare. Sigur, era exact vocea fiului ei, Valka. Așa o să vorbească el cînd va fi mare. Iar acesta... cîți ani are?

— Fiți fără grijă. Voi face descoperirea foarte curînd. Veți fi încă tînără.

— De ce folosești pronumele de politețe cînd mi te adresezi? Irina Petrovna acceptase deja faptul că avea, pe undeva, un fiu matur. Destul de ciudat, nu era deloc încurcată de faptul că părea să aibă aproape aceeași vîrstă ca și el. Și nici nu i se părea nefiresc să-i vorbească despre asemenea lucruri. A naibii să fiu dacă asistentul ăla al tău o să facă descoperirea!

— Vă mulțumesc, știam că vom ajunge la o înțelegere.

Vocea se dizolvă în fosnete și pocnituri și dispăru. Irina Petrovna încercă să adoarmă. Dimineața o sună pe Oliuška și-i spuse să nu-și mai facă griji.

Soțul ei sări în sus de bucurie. Era pur și simplu copleșit de altruismul Irinei Petrovna. Să renunți la o dizertație! Trebuie să recunoaștem că în ziua de azi nu orice femeie este capabilă de așa ceva.

Irina Petrovna își purtă geniul cu foarte multă grijă.

La începutul primăverii, dădu naștere unei fermecătoare fetițe. Toți hotărîră că fetița seamănă foarte mult cu Oliuška. Și așa o și numiră.

Traducere de PETRU IAMANDI

Susan Sheridan privi peste umăr spre casa care părea adormită în această după-amiază strălucitoare de vară. O veche, bătrînă casă, călduroasă și confortabilă, și, pentru prima dată, își dădu seama cît îi e de dragă. Patruzeci și șapte de ani, întreaga ei viață, în ea s-au petrecut. I se părea, de altfel, chiar absurd să se închipuie trăind într-o alta. O năpădi brusc spaima la gîndul că a îndrăznit să vrea, poate, vreodată s-o părăsească. *„Nu pot, îi trecu prin minte, și, oricum, nu la vîrsta mea. Dacă el m-ar fi întrebat acum zece ani..."* O roșeață îi inundă obrajii. Fața îi strălucea ca o piele lustruită, fruntea și obrajii îi erau subliniați de părul strîns simplu la ceafă. Rochia mov, ce supraviețuise miraculos atîtor ieșiri, îi atîrna largă pe lîngă trup, ascunzîndu-i silueta, în ciuda cordonului care ar fi trebuit să-i marcheze talia, dacă n-ar fi spînzurat, și el, atît de inutil. Rochia asta se opunea cu strășnicie bănuielii că Susan ar fi posesoarea unui trup adevărat. De fapt, Susan însemna un cap, două mîini mari și aspre de sodă, o pereche de șosete și o pereche de pantofi cu tocuri joase, cam scîlciați. Deodată, se opri la hotarul înverzit al grădinii, privi spre casă și, traversînd locul însorit, apucă repejor pe o potecă îngustă, făcută parcă nu de picior de om, ci de animal, ce șerpuia printre copaci. Își dădu seama că nu prea observase pînă acum acest colț de pădurice, tot trecînd și lustruind în lumea ei atît de mică, dintre dormitoare și bucătărie, și așa zi de zi. Și ce copaci mari crescuseră chiar aici, lîngă casă... Și ce plăcut era, departe de arșița după-amiezii... Ar arăta chiar drăguț dacă n-ar fi atît de zgrunțuroși și răsuciți. Astăzi, pentru prima oară, îi privi minute în șir, urmărind cum cîte o rază îi mîngîia și încălzea, colorînd intens trunchiurile, înălțîndu-și privirile spre ramurile ce se aruncau spre cer ca niște brațe. Trecu degetul peste petele gălbui de lumină ce catifelau coaja crăpată. Hoinărea așa de cîtva timp, atingînd, observînd și adulmecînd miresme pe care le simțea parcă pentru prima oară. Se smulse din starea asta și o porni grăbită mai departe. Se apropie de un buștean căzut la pămînt, se uită bine împrejur, să nu fie vreun șarpe, și se așeză. Chipul ei, de obicei palid, era acum împurpurat. Începu să-și roadă o unghie.

„Dacă mi-ar fi cerut-o cu zece ani în urmă", se gîndi iar, știind bine că dacă lucrul s-ar fi întîmplat, ea ar fi fost, întocmai ca și acum, la fel de înspăimîntată. Și nici n-ar putea să-i condamne pe Jim că nu s-au căsătorit atunci, acum zece ani — sau chiar douăzeci. Se învinovățea numai și numai pe ea. De altfel, întotdeauna a fost ceva care a oprit-o să-i spună mamei: *„Jim și cu mine vrem să ne căsătorim"*. Odată, chiar s-a gîndit că e prea tînără pentru așa ceva și mama o va pune la punct. Acum însă, aproape de necrezut, este prea bătrînă, și ar putea fi zeflemisită. Maică-sa, deși o femeie încîntătoare, i-a făcut viața imposibilă, tiranizînd-o, abia observînd cum trec anii, iată, cei patruzeci și șapte. În ciuda acestui lucru, Susan se întreba dacă a fost vreodată copil cu adevărat. *„Nici acum n-ar sta la discuție!"* se gîndi brusc Susan, înroșindu-se și mai tare și imaginîndu-și țipetele ascuțite cu care ar fi comentate intențiile de viitor ale fiicei. *„În casa asta n-a fost niciodată o fraieră mai mare ca mine"*, tresări Susan la îndrăzneala gîndului ce-i răsărise în minte. Nu. Ce mai, acum era prea tîrziu. Cum s-ar mai putea mărita la patruzeci și șapte de ani? Jim, care a așteptat-o răbdător douăzeci de ani, va trebui să plece, singur, la ferma pe care a cumpărat-o în New South Wales. Asta, dacă, așa cum pune ea problema, nu-i va pune capac lui Jim. Și nu-i va mai vedea niciodată... dacă Jim a putut s-o aștepte aproape două decenii, n-o va răpi tocmai acum ca s-o ducă, ehei, la capătul lumii, unde-și are ferma. De-ar fi putut s-o facă acum zece ani... De-ar fi învins-o pe maică-sa — doar dacă —, dar e de-acuma prea tîrziu. Susan oftă și se ridică de pe buștean. Plutea printre copaci o mare amărăciune în pașnica după-amiază. Soarele se risipea peste arbori și peste iarba moleșită de căldură.

Deodată, în liniștea înaltă, răsunară niște pași înfundați ce se apropiau. Rari, dar îndesați, se auzeau tot mai bine. Inima femeii se făcu cît un purice. Dintre copaci, apăru Jim, un bărbat solid, bronzat, hotărît, îmbrăcat corect. Un om minunat, Susan îl știa atît de bine. Și în atîta bunătate sălășluia o pasiune adevărată.

„Ei, bine?" o întrebă Jim. Se opri în fața ei, întinzînd mîna spre ea, ca și cum ar fi vrut s-o sprijine. Asta o făcu pe Susan să simtă, ca întotdeauna în preajma lui, ceva anume, cu atît mai prețios. Îl privea în tăcere. *„Vin din casă. Nimeni n-are habar pe unde umbli"*. O privi îmbufnat. *„Cum naiba nu știu ei niciodată ce-i cu tine?"*, spuse arătînd cu degetul mare spre casă. *„Cînd îți vorbesc ai impresia că*

le stă tot timpul ceva în gît. Cum naiba știu ei să te găsească numai atunci cînd au nevoie de tine?". Susan îl privea mută. Pentru cîteva clipe se instală o tăcere grea. *„Ei, întrebă el din nou, te-ai gîndit?"*. *„M-am gîndit, dar..."* Jim întoarse capul într-o parte și zise: *„Cred că am înțeles, m-ai făcut să sper douăzeci de ani, poate chiar mai mult, ca să-mi dau seama abia acum că de fapt îți iubești mama mai mult decît pe mine. Asta-i"*. *„Vai, Jim, nu-mi fă sufletul și mai greu. E adevărat, n-aș putea s-o părăsesc tocmai acum, îi sînt indispensabilă"*. *„Cum așa, nu-i are pe Maudie și pe Henry, și pe nepoată-sa. Nu mai are ochi pentru nimeni în afară de Annette. Mică și veninoasă obrăznicătură ce mai este și ea!"*

Gîndul la Annette o întunecă pe Susan. Era adevărat. Maică-sa nu se mai gîndea decît la ea. Era pur și simplu înnebunită după micuța Annette. Și fetița jubila la adăpostul acestei iubiri, aruncîndu-i Susanei priviri răutăcioase. Susan îl suporta mai degrabă obrăznicia decît acea privire crudă și rece. Și ea, o femeie de patruzeci și șapte de ani, nu putea ridica un deget în favoarea sa sau să-i facă vreo observație. Nu, asta era prea mult. Jim se întoarse din nou spre ea și o privi cu intensitate. Îi luă mîinile într-ale sale. *„Va trebui numai să-i spui mamei tale, și o să vezi că va fi bine, vom pleca"*.

Susan realiză înspăimîntată cît de monotonă îi fusese viața; și ce apăsătoare va fi și de acum înainte. Doar numai dacă ar îndrăzni... La gîndul ăsta o învălui o căldură care-i făcu sîngele să alerge cu putere în vine. În tîmple simți pulsația unor lovituri ca de ciocan. Și, în definitiv, de ce n-ar încerca? Măcar de astă dată. Pentru prima oară simți atracția unei aventuri, ca și cum ar apuca-o pe un drum nou, spre o altă existență. Veneau, însă, spre ea țipetele tiranice ale mamei și hohotele de rîs ce știau, fără cuvinte, să te facă să te simți ridicolă, ale lui Maudie... Îl vedea și pe Henry, ferecat în tăcerea lui mormîntală, ca o piatră funerară, și pe Annette, cu ochii ei negri strălucind superior la numai cei cîțiva ani ai săi. Jim o privea cu stăruință, transmițîndu-i ceva din siguranța lui.

„Ce-o să-i spun mamei?!", murmură ca pentru sine Susan.

„Păi, îi zici că o să te măriți, mîine!". *„Mîine?"* întrebă ea șovăitor. *„Exact, mîine"*, îi răspunse ferm Jim. Se lăsă o lungă tăcere. Și, deodată, în liniștea pădurii mîngîiate de după-amiaza aceea minunată, Susan Sheridan izbucni într-un rîs eliberator, ce se urcă vibrînd din creangă-n creangă spre înaltul senin.

„Vom merge mai departe. Sînt omul care atunci cînd hotărăște ceva... Du-te și spune-i acum mamei tale!", îi mai zise Jim. Își zîmbiră. Se îndreptară în tăcere spre gardul de care Jim își legase calul. Susan rămase în loc pînă ce tropotul nu se mai desluși și apoi, cu pași hotărîți, se îndreptă spre casă. După-amiaza se stingea încet, încet, cerul căpătase reflexe roșiatice. O zări pe mamă-sa încă grădinărind, scurmînd fără spor cu o săpăligă. În spatele ei, Annette, cu aceeași neîndemînare, uda stratul cu o minusculă stropitoare. Păreau așa, împreună, nespus de fericite. *„Mă voi întoarce-ncetișor spre bătrînul fluviu cu ape cenușii"*, recita cu nostalgie, săpînd încă puțin, bunica. Terminară amîndouă în același timp, și Annette o rugă pe bunică-sa să mai repete versurile înșirate. Susan trecu de poarta grădinii și se opri lîngă ele. Florile își stingeau culorile în lumina înserării. Mirosea a mentă zdrobită și a brazdă udată. Casa se profila pe fundal cu toate ferestrele neluminate încă. Numai din dreapta, dinspre bucătărie, se distingea o dîră de lumină și se auzea clinchet de argintărie pregătită pentru ceai.

„Vreau să mă mărit!", zise Susan. Stătea dreaptă în fața mamei sale, îngenuncheată încă lîngă o tufă. *„Începe să-mbătrînească"*, își spuse Susan. *„Ce ciudat, pînă acum nici n-am băgat de seamă"*. Rămăsese în aceeași poziție, așteptînd și privind în jos. Mama își scutură săpăliga de pămînt și se ridică încetișor de jos. Deodată, deveni cea pe care Susan o știa atît, oh, atît de bine. *„Ce-ai spus?"*, întrebă ea ca să cîștige timp. *„Mă mărit, repetă Susan, mîine"*. *„Aha, gîfîi* încă mama. *În sfîrșit, se încheie suita"*. Rămaseseră față în față, holbîndu-se una la alta. *„Dumnezeu să te binecuvînteze, copila mea!"*, mai spuse mama, amintindu-și parcă ceva din trecut. Fericită că a găsit formula exactă ce se cuvine rostită într-o astfel de ocazie. Imperativă, dar caldă, o strigă pe Annette: *„Hai în casă, puișor!"* și împreună, bunica și fetița, dădură colțul spre casă.

Ce ușor a fost!... ce fel de spaimă neomenească i-a furat douăzeci de ani de fericire? Susan, pierzîndu-și cumpătul, rămăsese împietrită în loc și, din pieptul ei, izbucni un urlet ce sfîșie grădina scufundată în întuneric.

Traducere și adaptare de
CRISTINA BĂLTEANU

Sapca neagră

de KATHERINE MANSFIELD

(O doamnă și soțul ei își iau micul dejun. El e foarte calm, citește jurnalul și mănîncă, dar ea, îmbrăcată într-un costum de călătorie, e grozav de agitată și se preface doar că mănîncă.)

Ea: Dacă o să ai nevoie de cămășile de flanelă, le găsești în ultimul raft din dreapta al șifonierului de lenjerie.

El *(preocupat de ședința Societății de export de carne):* Nu.

Ea: Nici n-ai auzit ce ți-am spus. Ți-am spus că dacă o să ai nevoie de cămășile de flanelă, sînt în ultimul raft din dreapta al șifonierului de lenjerie.

El *(afirmativ):* Am înțeles.

Ea: E nemaipomenit! Nici măcar în dimineața cînd plec nu poți lăsa ziarul din mînă barem cinci minute.

El *(cu blîndețe):* Draga mea soțioară, eu nu doresc deloc să pleci. De fapt, te-am rugat să rămîi. Chiar dacă mi-ar fi viața în joc, n-aș putea înțelege...

Ea: Știi prea bine că nu plec decît pentru că sînt obligată s-o fac. Am amînat și am tot amînat plecarea asta, iar dentistul mi-a spus ultima oară...

El: Bine! Bine! Să nu reluăm iar discuția. Am dezbătut-o pe toate fețele, nu-i așa?

Servitoarea: Trăsura vă așteaptă, doamnă. *(Ea oftează adînc).*

El: Nu-ți mai rămîne mult timp dacă vrei să prinzi trenul.

Ea: Știu. Plec. *(Cu un glas schimbat):* Dragă, să nu ne despărțim așa. Mă faci să mă simt atît de prost! De ce-ți place întotdeauna atît de mult să-mi strici plăcerea?

El: Eu nu cred că a te duce la dentist e o plăcere atît de mare.

Ea: Oh, știi prea bine că nu asta vreau să spun. Spui asta doar ca să mă superi. Știi că tu...

El *(rîzînd):* Ai să pierzi trenul. Te întorci joi seara, nu-i așa?

Ea *(cu glas încet și desperat):* Da, joi seara. Ei bine, la revedere! *(Se apropie de ei și îi ia capul în mîini).* Te supără ceva? Uită-te cel puțin la mine. Ți-e complet indiferent?

El: Dar, scumpa mea! Asta-i ca și cum te-ai duce la cinema.

Ea *(lăsînd să-i cadă mîinile):* Foarte bine. Rămîi cu bine. *(Aruncă o privire tragică de jur-împrejurul sufrageriei și pleacă).*

(Pe drumul spre gară)

Ea: Ce ciudată e viața!... Nu credeam deloc că o să mă simt așa. Toată splendoarea romantică pare să fi dispărut oarecum. Oh, aș da totul ca trăsura să se întoarcă și să revin

acasă. Ceea ce-i curios e că, dacă el m-ar fi făcut într-adevăr să cred că mă iubește, sînt convinsă că mi-ar fost mult mai ușor să-i părăsesc. Dar e absurd! Ce amețitor miroase fînul! O să fie tare cald azi. N-am să mai revăd niciodată cîmpiile astea. Niciodată! Niciodată! Dar, pe de altă parte, sînt fericită că s-a întîmplat așa: mă aflu definitiv, absolut pe drumul cel bun! El n-are deloc nevoie de o femeie. O femeie nu înseamnă nimic pentru el. Ăsta nu-i un bărbat care să iubească profund pe cineva afară de el. Eu am devenit persoana care își amintește să scoată butonii de la manșeta cămășilor lui înainte de a fi trimise la spălătorie, asta-i tot! Dar nu-i de-ajuns pentru mine. Sînt tînără, prea mîndră. Nu sînt o femeie să vegetez la țară și să cad în extaz în fața lăptucilor din grădina noastră de zarzavat... De cînd te-ai căsătorit cu mine, tu n-ai încercat altceva decît să faci din mine o femeie care să-ți dea ascultare și supunere în toate, să mă transformi în umbra ta, să te lași în nădejdea mea atît de complet încît n-ai decît să mă privești ca să știi ora exactă, ca și cum aș fi o pendulă. N-ai fost niciodată curios să mă cunoști, n-ai căutat niciodată să-mi explorezi sufletul. Nu, voiai doar să-mi însușesc ritmul tău de viață liniștită. Oh, cît de mult m-a jignit orbirea ta și cîtă ură mi-a stîrnit! Sînt mulțumită — recunoscătoare —, recunoscătoare că te-am părăsit! Nu sînt o gîsculiță, nu sînt pretențioasă, dar știu de ce sînt capabilă. Nu degeaba am tînjit tot timpul după bogăție, pasiune, libertate și mi-am dat seama că toate astea mi se cuveneau de drept. *(Se înfundă mai bine pe banchete de catifea a trăsurii și murmură)*: „Ești o regină. Să am eu bucuria de a-ți dărui un regat". *(Zîmbește, privindu-și mîinile)*. Aș vrea să nu-mi bată atît de tare inima. Îmi face rău; mă obosește și mă agită atît de mult. E ca și cum cineva grăbindu-se tare s-ar izbi de o ușă... Trăsura abia se tîrăște. Dacă o merge tot așa n-o să ajungem niciodată la gară. Grăbește-te! Grăbește-te! Dragostea mea, alerg spre tine cît e omenește posibil. Da, sufăr întocmai ca și tine! E groaznic, insuportabil, nu-i așa? Jumătatea asta de oră despărțiți unul de altul... Oh, dumnezeule, calul a început să meargă la pas. De ce nu-i biciuiește birjarul ăsta? Viața noastră minunată! să călătorim în lumea întreagă, dragostea mea... Grație iubirii noastre, toată lumea o să fie a noastră. Oh, ai răbdare! Vin cît pot mai repede!... *(Un bătrîn încearcă să treacă strada)*. Dă-te la o parte din drumul meu! Ar merita să fie strivit... Scumpul meu, atît de scump inimii mele, aproape că am ajuns. Ai doar puțină răbdare.

(La gară)

„Pune asta într-un compartiment de clasa întîia pentru fumători... Mai e încă destul timp. Zece minute bune pînă pleacă trenul. Nu-i de mirare că el nu-i încă aici. Nu trebuie să par că îl caut. Dar trebuie să recunosc că sînt decepționată. Nici prin cap nu mi-ar fi trecut că o să sosesc prima. Am crezut că o să fie aici, că a reținut locurile, a cumpărat ziare și flori. Ce curios! M-am gîndit că o să-mi aducă garoafe roz... știe cît de mult îmi plac garoafele. Dar cele roz nu-mi plac cel mai mult. Le prefer pe cele roșu-închis sau galben-deschis. O să întîrzie într-adevăr dacă nu vine acum. Controlorul a început să închidă ușile. Ce i s-o fi întîmplat oare? Ceva îngrozitor? Poate că în ultima clipă și-a tras un glonte... N-aș putea suporta gîndul că ți-ai pierdut viața... Dar n-ai s-o pierzi pe a mea. Ah, unde ești? Trebuie să mă urc în vagon... Cine-i oare? Nu-i el! Nu poate fi el! Și totuși! Dar ce drăcie poartă pe cap? O șapcă neagră. Dar e oribilă! E complet schimbat. De ce o fi purtînd șapca aia neagră? Nu l-aș fi recunoscut. Ce stupid pare venind spre mine zîmbind, cu șapca aia groaznică pe cap".

El: Draga mea, n-am să mi-o iert niciodată. Dar mi s-a întîmplat cel mai stupid, tragic-comic lucru. *(Se urcă amîndoi în vagon)*. Mi-am pierdut pălăria. Pur și simplu a dispărut. Am pus s-o caute aproape prin tot hotelul. Nici urmă de ea. Așa că, în cele din urmă, în disperare de cauză, a trebuit să împrumut șapca asta de la un pasager care trăsese la hotelul meu. *(Trenul pleacă)*. Nu ești supărată. *(Încearcă s-o îmbrățișeze)*.

Ea: Lasă-mă! Nici n-am ieșit bine din gară.

El *(cu înflăcărare)*: Doamne! Ce importanță are dacă ar fi să ne vadă toată lumea? *(Încearcă din nou s-o îmbrățișeze)*. Minunea mea! Bucuria vieții mele!

Ea: Te rog, lasă-mă! Am oroare să fiu îmbrățișată în trenuri.

El *(profund afectat)*: Foarte bine, foarte bine. Ești supărată serios. Nu-mi poți ierta întîrzierea. Dar dacă ai ști cît am suferit!

Ea: Cum poți crede că sînt atît de meschină? Nu sînt deloc supărată.

El: Atunci de ce nu mă lași să te îmbrățișez?

Ea *(rîzînd nestăpînit)*: Pari atît de schimbat... aproape un străin.

El *(se ridică repede de pe locul lui și se privește în oglindă, îngrijorat, dar cu aerul unui nătărău, se gîndește ea)*: Dar te simți bine, nu-i așa?

Ea: O, foarte bine, perfect. Oh! Oh! Oh! *(Începe să rîdă și să plîngă de furie)*.

(Au ajuns la destinație)

Ea *(în timp ce el caută un taxi)*: Trebuie să mă stăpînesc. E o obsesie. E nemaipomenit cum un lucru poate schimba atît de mult un om. Trebuie să-i spun. Desigur că nu o să-mi fie greu s-o fac. „Nu crezi că acum, că sîntem în oraș, ai face mai bine să-ți cumperi o pălărie?". Doar așa o să-și dea seama ce lucru groaznic a însemnat șapca aia pentru mine. Și ceea ce-i extraordinar, e că nu-și dă singur seama. Dacă s-a uitat în oglindă și nu socotește șapca aia ridicolă, cît de mult trebuie să se deosebească punctele noastre de vedere. Cît de profund de deosebite trebuie să fie! Dacă l-aș fi văzut pe stradă, cred că mi-ar fi fost absolut imposibil să iubesc un bărbat care poartă o șapcă așa ca asta. Nici nu l-aș fi putut cunoaște. Nu-i deloc genul meu. *(Privește jur-împrejur)*. Toată lumea rîde de șapca asta. Ei bine, nici nu mă mir. Îi face urechile mari, iar capul parcă n-ar avea deloc ceafă!

El: Taxiul ne așteaptă, draga mea. *(Urcă amîndoi în taxi)*.

El *(încearcă să-i ia mîna)*: Ce minune să fim împreună în mașina asta! Și ce simplu a fost totul!

El *(încearcă din nou să-i ia mîna, foarte înflăcărat)*: Am să reții o cameră, dragostea mea.

Ea: O, nu! Trebuie să iei două, bineînțeles.

El: Dar nu crezi că ar fi mai prudent să nu trezim bănuieli?

Ea: Trebuie să am camera mea personală. *(Sieși)*. O să poți agăța șapca la ușa ta. *(Începe să rîdă)*.

El: Ah, domnul fie lăudat! Regina mea e în sfîrșit mulțumită!

(La hotel)

Ea *(furioasă)*: Dar ți-am spus că vreau o cameră separată. Ce renghi mi-ai jucat! Ți-am spus că nu vreau să stăm împreună. Cum îndrăznești să mă tratezi astfel? *(Îl imită)* Admirabil! Admirabil! N-am să-ți iert asta niciodată.

El *(consternat)*: Oh, doamne, dar ce s-a întîmplat? Nu înțeleg nimic, nu mai pot pricepe nimic. De ce ai încetat deodată, în această zi unică, să mă iubești? Ce-am făcut? Spune-mi.

Ea *(prăbușindu-se pe sofa)*: Sînt foarte obosită. Dacă mă iubești cu adevărat, lasă-mă te rog singură. Nu doresc... nu doresc decît să fiu singură o clipă.

El *(tandru)*: Foarte bine. Am să încerc să înțeleg... Am să ies pentru o jumătate de oră și atunci, iubita mea, ai să te simți poate mai calmă. *(Privește în jurul lui descumpănit)*.

El: Iubito, stai pe șapca mea.

(Ea scoate un urlet și iese din cameră. El pleacă. Ea așteaptă o clipă și-și ia valiza).

(În taxi)

Ea: Da, la gara Waterloo. *(Se înfundă în pernele mașinii)*. Ah, am scăpat, am scăpat! O să sosesc tocmai la timp ca să prind trenul de după-amiază și să mă întorc acasă. Oh, parcă visez, am să fiu acasă înainte de masă. Am să-i spun că era prea cald în oraș sau că dentistul nu era la cabinet. Ce o să fie? Am dreptul la casa mea... Va fi minunat, promenada de la gară, mirosul plăcut al cîmpurilor îmi va izbi fața. La masă o să avem puiul rece pe care l-am păstrat de ieri, jeleu de portocale... Am fost nebună, dar acum mi-am recăpătat bunul simț. Oh, soțul meu! Abia aștept să-l văd!

Traducere de PAUL B. MARIAN

Un soț aproape perfect

de RONNIE KLASKIN

Scrisoarea unei cititoare către o revistă cu specific feminin:

„Dragă Millie,

N-aș fi crezut niciodată că am să-ți scriu într-o bună zi pentru a-ți cere sfatul. Ador să-ți citesc rubrica din revistă, dar nu mi-aș fi închipuit vreodată că voi deveni eu însămi una din corespondentele tale. Iată însă că de cîtva timp ceva mă neliniștește și nu văd cui m-aș putea adresa dacă nu revistei voastre, și în special ție. Pari atît de simpatică și dai sfaturi atît de înțelepte!

Trebuie să-ți mărturisesc că pînă acum am cunoscut o fericire aproape idilică. Gregory, soțul meu, este un om aproape perfect: este foarte seducător, nu fumează, nu bea, nu face curte altor femei. Are o excelentă situație — este avocat. Avem o casă frumoasă. În afara orașului, fac cu regularitate cure termale, frecventez saloanele de frumusețe, am o garderobă impresionantă. Ce aș putea cere mai mult? Am să ajung însă îndată la problema mea, dragă Millie. De curînd, Gregory și-a cumpărat o splendidă mașină nouă, albastră, căreia îi consacră o adevărată adorație. Tot timpul e în jurul ei, o studiază și o îngrijește neîncetat. N-are pic de praf pe ea și nici cea mai mică zgîrietură sau pată pe caroserie. Cînd soțul meu se află la volanul mașinii lui — „mîndria și bucuria sa", cum îi spune (trebuie să-ți spun că n-avem copii pînă în prezent) — îl apucă furiile împotriva celorlalți automobiliști. Devine de o violență neașteptată. Spune, de exemplu, că i-ar face praf, cu mașinile lor cu tot. Și n-ai spune că sînt doar vorbe în vînt! Singurul lucru care-l împiedică să-și ducă la îndeplinire amenințările este teama de a nu-și strica iubita lui mașină. Iar dacă vreodată cineva i-ar face cea mai mică zgîrietură prețiosului său automobil, nici nu-ți poți imagina care ar fi reacția bărbatului meu. Atitudinea asta a lui mă îngrijorează nespus de mult. Am tot așteptat, gîndindu-mă că pînă la urmă se va calma, dar, dimpotrivă, devine din zi în zi mai violent. Ce să fac, dragă Millie?"

Semnează: O cititoare californiană speriată."

„Dragă cititoare californiană speriată,

Înțeleg ceea ce simți. Înțeleg totodată și sentimentele soțului tău. Trebuie să știi că o mașină nouă are întotdeauna darul de a trezi cele mai rele instincte la proprietarul său.

Pe vremea cînd mașina mea era și ea nouă, îmi amintesc ce fericită eram. Cînd alți automobiliști mă depășeau neregulamentar sau îmi făceau diverse șicane, mă trezeam că rostesc unele cuvinte pe care nu le-aș putea reproduce aici.

Mașinile sînt prietene inseparabile, mai ales pentru bărbați. Aceștia nu suportă să le atingă altcineva. Comportarea lui Gregory — regret că ți-o spun — îmi pare cît se poate de firească, chiar dacă uneori ți se pare exagerată. Nu mai fi speriată. Mă îndoiesc că va ajunge să comită vreun act de violență."

„Dragă Millie,

Ei bine, iată! iată că s-a întîmplat ceea ce n-ai fi crezut că se va întîmpla. Nu puteai să prevezi așa ceva: nu-l cunoști pe bietul meu Gregory. Eu însă da.

Într-una din serile trecute, mergeam cu automobilul pe o șosea aproape pustie. Ne întorceam de la o petrecere, iar Gregory era foarte bine dispus, deoarece fusese anunțat că va fi promovat. Deodată niște tineri înghesuiți într-un vechi Ford ne-au depășit rîzînd și apoi ni s-au așezat brusc în față. Nebun de mînie, Gregory s-a lansat în urmărirea lor — fără să țină seama de limitările de viteză — și i-a expediat într-un șanț. «Pariez că sînt beți», a spus el. «Acum cel puțin nu vor mai putea provoca nici un accident». Din fericire, nici unul nu a fost rănit, trebuie însă întreprins ceva căci, cu siguranță, vor mai fi și alte incidente de acest fel.

O cititoare californiană tot mai speriată."

„Dragă cititoare californiană tot mai speriată,

Sînt dezolată că nu te-am sfătuit bine ultima oară. Nu mă gîndeam că este atît de grav. Ar trebui să-l convingi pe soțul tău Gregory să consulte un psihiatru sau un duhovnic. Trebuie să devină conștient de ceea ce face."

„Dragă Millie,

Noi nu avem duhovnic. Acum cîțiva ani, Gregory s-a bătut cu pastorul nostru și de atunci nu mai mergem la biserică.

Cînd i-am sugerat lui Gregory să se ducă la un psihiatru, mi-a tras o palmă, strigînd: «Proasto! Îți dai seama ce consecințe ar avea așa ceva pentru cariera mea?»

Gregory este foarte contrariat văzîndu-mi vînătaia pe care mi-a lăsat-o; în general face totul ca să nu lase urme. De exemplu, mă strînge de umăr pînă ce încep să țip de durere, sau îmi răsucește mîna... În orice caz, un lucru e sigur: nu se va duce să consulte un psihiatru.

O cititoare californiană lovită"

„Dragă cititoare californiană lovită,

M-am îngrozit după ce ți-am citit scrisoarea. Întrucît Gregory refuză să urmeze o psihoterapie, atunci trebuie singură să faci așa ceva."

„Dragă Millie,

Cum crezi că aș putea urma o asemenea terapie? Dacă Gregory ar afla, m-ar omorî. În plus, el ține toți banii la el.

Să știi însă că Gregory nu-i un soț crud. Mă bate doar atunci cînd o merit. Sînt uneori cam lenevă: cînd se întoarce acasă nu totdeauna cina e gata. Lui bineînțeles că-i e foame, deoarece a lucrat toată ziua pentru a-mi asigura un trai atît de bun. Așa că e dreptul lui să dea în mine.

Odată, aproape că mi-a rupt brațul, așa de tare mi l-a răsucit. Asta s-a întîmplat în ziua în care i-am spus că vreau să-mi continui studiile. N-a fost de acord, deoarece, după el, n-aș mai fi avut timp să am grijă de casă.

Și tatăl meu, în copilărie, mă pedepsea uneori ca să merg dreaptă. Pe Gregory l-am întîlnit după moartea tatălui meu, cînd eram în primul an la Universitate. Era deja avocat și mult mai în vîrstă decît mine. Mi-a făcut o curte foarte romantică, mă ducea în cele mai bune restaurante, îmi oferea superbi trandafiri roșii...

Cînd ne-am căsătorit, mi-am întrerupt studiile pentru a mă ocupa de menaj. Aș dori să fiu o soție perfectă pentru Gregory; la urma urmelor și el este un soț aproape perfect.

O cititoare californiană plină de bună-voință."

„Dragă cititoare californiană plină de bunăvoință,

Întrucît nu vrei să urmezi o psihoterapie, te sfătuiesc să faci apel de urgență la clubul feminin cel mai apropiat. Acolo poate ți se va indica un comitet de asistență pentru femeile lovite."

„Dragă Millie,

Urmîndu-ți sfatul, am luat legătura cu un club feminin. Există într-adevăr un grup de asistență pentru femeile maltratate; m-am dus acolo de două ori și cred că aceasta m-ar fi putut

ajuta dacă aş fi continuat, dar s-a produs o coincidenţă tragică. O ziaristă care făcea un reportaj despre femeile bătute a venit la club şi m-a recunoscut, deoarece scria o serie de articole despre Gregory — în cadrul numirii sale în postul de judecător — şi ne întîlnisem cu ocazia unei anchete pe care ea o consacrase vieţii conjugale exemplare a lui Gregory. Pe scurt, i-a telefonat într-o seară bărbatului meu pentru a-l întreba dacă lucrez benevol la clubul feminin. Gregory avusese o zi foarte grea. Tocmai terminasem cina şi eu începusem să string masa. Ştirea aceasta l-a înfuriat de-a binelea. A ridicat mîna ameninţătoare asupra mea şi de data asta am fost sigură că mă va omorî, aşa de mînios era.

La club mi se spusese că nu trebuie să rămîn pasivă în caz de criză. Am luat repede cheile maşinii de pe bufet şi am ieşit în fugă. M-am instalat la volan şi am încuiat portierele. Gregory s-a năpustit după mine strigînd şi ameninţîndu-mă. A încercat să deschidă uşile, apoi înţelegînd că sînt închise pe dinăuntru, s-a aşezat în faţa maşinii pentru a-mi bara drumul.

Aveai perfectă dreptate, dragă Millie, cînd mi-ai spus că faptul de a fi într-o maşină nouă declanşează violenţa la cel ce o conduce. Ar trebui să se pună un afiş în toate maşinile noi: «Conducerea acestui vehicul s-ar putea dovedi periculoasă pentru starea mintală a sănătăţii dv.».

Pînă în acest moment, cînd l-am văzut în faţa maşinii, nu înţelesesem niciodată ceea ce putea încerca Gregory la volanul noii şi frumoasei sale maşini. Ei, bine, şi aşa am ajuns să semnez acum,

O cititoare californiană în arest şi care îşi aşteaptă procesul."

Traducere şi adaptare de
LIA FILIP

Enigma listei funeste

de HENRIC GHEVORGHIAN

S-a întîmplat în ziua de şapte martie. Singur, acasă, citeam ziarul. A sunat telefonul.

— Alo!...

— Am făcut atîtea cumpărături că nu pot să le-aduc singură acasă, îmbracă-te şi vino-ncoace, te-aştept la intrarea în piaţă.

Era nevastă-mea. M-am îmbrăcat imediat şi am ieşit. Coboram de la etajul doi, cînd privirea mi-a căzut pe o hîrtie împăturită care zăcea pe o treaptă. Am ridicat-o, am deschis-o şi am citit... „Pentru soacră-mea, o căciulă din blană de vulpe, pentru mama — o maşină de tocat carne, pentru Zaruhi — o capcană de şoareci, pentru Sinara — gumă de mestecat, pentru Nairuhi — o umbrelă japoneză".

„Pentru Nairuhi — o umbrelă japoneză..." Cum adică — pentru Nairuhi? Am dedus, după numele scrise, că proprietarul listei e vecinul de alături, magazinerul Matevos. Zaruhi e nevastă-sa, Sinara — fiica lui, dar cine-i Nairuhi? Sîntem de trei ani vecini, ştiu că n-are nici o rubedenie cu numele de Nairuhi şi nici vreo vecină, cu excepţia soţiei mele... O mie şi [illegible] de bănuieli îmi umblă prin minte. Mai cu seamă că, de curînd, Matevos, cu un prilej oarecare, m-a invidiat că am o nevastă frumoasă ca Nairuhi. Mă rezemasem îngîndurat de balustrada scării, nici nu coboram, nici nu urcam. Aşa cum o cunosc eu pe nevastă-mea, e o virtuoasă... gîndul atrage după sine alt gînd şi mi-amintesc vorba unui mare poet satiric: „Pînă şi cea mai curată virtute este ca aurul, nu poate exista fără un amestec".

Am băgat lista în buzunar şi am coborît. Pînă la piaţă e drum de cinşpe minute, m-am decis să merg pe jos. Păseam prin strada aglomerată şi nu-mi ieşea din cap lista funestă.

— Încotro te grăbeşti, vecine? nu ştiu de unde-mi iese în cale Matevos.

Înfrînîndu-mi mînia care creştea în mine, i-am răspuns:

— La piaţă.

— Te-a aşteptat cam mult soţia ta, ai întîrziat — a zis Matevos şi a adăugat: s-a întîmplat să treacă un taxi, am condus-o acasă. Hai să intrăm la bufet, să bem o bere...

Nu mai puteam să suport, tremuram din tot trupul de furie:

— Ticăloşilor am ţipat. Ce treabă ai cu nevastă-mea, de ce-o urmăreşti?

— Vai, ce-ai păţit, Hambo? Speriat de înfăţişarea mea, Matevos s-a dat înapoi. Doar sîntem vecini, am ajutat-o s-ajungă acasă cu bine. Ce rău am făcut?

— Ţi-arăt eu ţie ce rău, măgarule! i-am apostrofat eu şi, văzînd că s-au adunat oameni în jurul nostru, m-am îndepărtat.

Cînd am intrat în casă, nevastă-mea aranja cumpărăturile făcute de 8 Martie. Privirea mi-a căzut pe umbrela japoneză pusă pe masă. Nu mai aveam nici o îndoială: „S-a întîlnit cu Matevos — m-am gîndit eu — şi şi-a primit cadoul..." Am preferat să rămîn, o vreme, indiferent. Nevastă-mea m-a dojenit pentru întîrziere, apoi învîrtind umbrela japoneză în mînă, a zis:

— Ai scăpat şi de grija asta. De-un an îţi tot spun, da' tu n-ai dat importanţă, ai văzut c-am găsit?!

— De unde-ai găsit? am încercat eu să par calm.

— Cine caută găseşte — a replicat ea.

— Caută, caută! mi-am aprins nervos o ţigară. Caută, poate găseşti şi-o blană de samur... Adică, de ce să mai cauţi? Matevos e alături, cînd doreşti...

— Ce tot spui acolo?! s-a posomorît Nairuhi. Ce Matevos, ce blană? Nu pricep nimic.

Am scos lista din buzunar şi i-am pus-o în faţă:

— Poftim, ca să pricepi: „Pentru Nairuhi — o umbrelă japoneză..." Mă rog, ţi-a făcut un cadou, te-a mai şi condus acasă cu taxiul...

— Să-ţi fie ruşine! a roşit toată Nairuhi. Şi de unde ţi-a căzut în mînă lista asta?

— Nu-i o listă, ci o dovadă a infidelităţii tale.

— Eşti un suspicios, eşti gelos şi mai şi calomniezi — s-a aprins Nairuhi. Am s-o sun chiar acum pe Silva, prietena mea, s-auzi cu urechile tale cine mi-a luat umbrela.

— Vulpea şi-aduce ca martoră coada — i-am retezat-o eu.

— În cazul ăsta, îi chem pe Matevos şi pe nevastă-sa, să dovedească ei că Nairuhi aia de pe listă sînt eu. Iar de nu, ai să dai socoteală pentru insultele tale — s-a înfuriat nevastă-mea şi a ieşit.

Ceva mai tîrziu, s-a deschis uşa şi, împreună cu Nairuhi, a intrat soţia lui Matevos, Zaruhi, care s-a apropiat de mine:

— Ce s-a-ntîmplat, dragă Hambardzum? Acum trebuie să sosească acasă şi Matevos. De ce eşti supărat?

Nevastă-mea i-a întins lista şi a întrebat-o:

— Ăsta-i scrisul lui Matevos?

Zaruhi şi-a aţintit privirea pe listă, a citit şi deodată a pălit:

— Mişelul, nemerniculi a explodat ea. Blestemată fie ziua în care l-am întîlnit! şi s-a întors spre mine: Nairuhi asta de pe listă n-are nici o legătură cu nevasta ta, dragă Hambardzum, asta-i nerușinata de drăguţa a bărbatului meu lipsit de minte. Uite, ei îi face cadou o umbrelă japoneză, iar mie — o capcană de şoareci. Las' că vii tu acasă, Matevos, băiete, te prind eu într-o capcană de n-ai s-o uiţi toată viaţa! Iertaţi-mă, am plecat, la revedere.

Zaruhi a luat lista şi a ieşit, iar Nairuhi, ca o mîţă care a văzut şoarecele, stătea în mijlocul camerei, gata de atac. Dar n-a mai avut timp. Uşa de la apartamentul lui Matevos s-a izbit cu pocnet de perete. Ţipetele şi ţînguielile Zaruhiei, ocările lui Matevos, zgomotul de vase sparte i-au scos din case pe toţi vecinii.

Traducere de SERGIU SELIAN

Trei oameni la plimbare

(fragment)

de JEROME K. JEROME

... Se povestește că un scoțian, îndrăgostit de o fată, dorea să se căsătorească cu ea. Dar era prudent ca toți scoțienii. Observase că în anturajul său prea multe căsnicii, din cele mai promițătoare, se încheiaseră cu mari deziluzii și aceasta doar pentru faptul că logodnicii își imaginaseră, fiecare în parte, că iau în căsătorie o făptură perfectă. De aceea, tînărul nostru îndrăgostit se jură că în ceea ce-i privește nu i se va întîmpla așa și celorlalți.

Și iată de ce cererea lui în căsătorie luă următoarea formă:

— Sînt un băiat sărman, Jennie; n-am nici avere și nici vreo moșie să ți le ofer.

— Dar tu ești totul, Davie!

— Ei! Aș dori să fi fost și eu altceva, draga mea. Nu sînt bun de nimic, sînt un biet prăpădit, Jennie.

— Nu-i adevărat. Sînt mulți băieți care nu se compară cu tine, Davie.

— Nu-i cunosc, draga mea, și nici nu mi-ar folosi la nimic să-i cunosc.

— E mult mai valoros un bărbat modest, dar sincer și fidel, Davie, decît altul care se învirtește în jurul fetelor și nu-ți aduce decît necazuri în căsnicie.

— Să nu ai prea mare încredere, Jennie; nu totdeauna cel mai bun cocoș din ogradă are cei mai mare succes printre găini. N-am încetat niciodată, nici eu, să alerg după fete. Crede-mă, nu sînt o bună partidă pentru tine.

— Ah! Tu ai o inimă bună, Davie, și sînt sigură că mă iubești.

— Te iubesc, Jennie, e adevărat, dar oare cît va dura? Sînt băiat bun atîta timp cît mi se face pe voie. De fapt, am un caracter infernal, mama mea poate să ți-o spună; și semăn cu tatăl meu, bietul de el; nu mă voi schimba în bine odată cu bătrînețea.

— Ei, ești prea sever cu tine însuți, Davie. Ești un băiat cinstit. Eu te cunosc mai bine decît tine și vei fi un soț foarte bun cu mine.

— S-ar putea să fie așa, Jennie! Totuși eu mă îndoiesc. E tare rău pentru soție și copii cînd tatăl nu poate rezista la băutură. Cînd simt mirosul băuturii și cînd duc sticla la gură, gîtlejul îmi devine ca un butoi fără fund: înghit, înghit și nu mă mai pot opri.

— Vei fi un soț bun și vei fi cumpătat, Davie.

— Dacă vrei să crezi că o să fie așa, e treaba ta.

— Și ai să mă ajuți și ai să muncești alături de mine...

— Nu văd de ce nu te-aș ajuta, Jennie; dar să nu vii să mă năucești cu vorba „muncă" căci nu sufăr să aud vorbindu-se de așa ceva.

— Oricum, Davie, sînt sigură că te vei strădui să faci totul cît mai bine și de altfel nimeni nu-i desăvîrșit, așa cum spune și preotul.

— Desăvîrșit! Mă tem, Jennie, că voi face atît de puține lucruri încît nu merită să mai vorbim despre așa ceva. Cu greu vei găsi om mai slab și mai păcătos ca mine.

— Mulți băieți ar face cele mai frumoase promisiuni unei biete fete ca apoi să-i zdrobească inima. Tu, Davie, îmi vorbești în schimb deschis și mă gîndesc că ar fi bine să ne căsătorim. O să vedem ce o să se întîmple mai tîrziu.

Aici se termină istoricoara noastră și nu știm care a fost rezultatul acestei căsătorii. Oricum ar fi fost, Jennie își pierduse dreptul de a se plînge, iar Davie de a încasa vreun repros.

Traducere de LIA FILIP

dialog

de STEPHEN LEACOCK

(...În care este arătat cum un prestidigitator amator poate fi definitiv vindecat de mania de a ghici ce carte de joc a fost trasă de cineva)

— Luați o carte!

— Nu, mulțumesc. Nu iau.

— Nu m-ați înțeles... Vreau să zic: luați una din ele, nu are importanță pe care, și apoi eu voi spune ce ați luat...

— Cui o să-i spuneți?

— Oi nu, nu! Vreau să spun că eu voi ști care este cartea trasă, mă înțelegeți?! Hai, luați o carte!

— Pe care o vreau?

— Da!

— Oricare ar fi culoarea?

— Da, da!

— Pică, treflă, caro, cupă?

— Da, luați, luați!...

— Ei, bine... stați puțin... Vreau să iau... asul de pică.

— Dumnezeule! Vreau să spun că trebuie să trageți o carte de joc!

— A, să o trag... Acum înțeleg! Faceți jocul... Iată!

— Ați luat una?

— Da, este trei de cupă.

— Oh — nu mi-o spuneți! Stricați totul! Să încercăm din nou. Luați o carte!

— Bine, am luat-o

— Puneți-o din nou în joc!.. Mulțumesc!

(Flip-flap, flip-flap-clic!)

Și... hop! (Triumfător): Aceasta este?

— Nu știu. Nu m-am uitat ce carte era.

— Cum vine asta? Trebuie să priviți bine la ea și să vă amintiți despre ce carte e vorba!..

— A!... Dumneavoastră voiți ca să privesc fața cărții de joc?

— Desigur!... Bine, hai, acum luați o carte!

— În regulă, am luat-o! Faceți jocul.

(Flip-flap, flip-flap...)

— Spuneți-mi, ați pus cartea în joc?

— Nu, bineînțeles. Am păstrat-o.

— Cerule!... Atenție! Luați o carte de joc! Numai una! Priviți-o! Priviți-o care carte este! Apoi puneți-o la loc! Ați înțeles?

— O, perfect! Numai că nu văd cum veți reuși să-mi spuneți care carte este. Va trebui să fiți grozav de îndemînatic.

(Flip-flap, flip-flap-clic!)

— Și... hop! Iată cartea dumneavoastră! Nu-i așa?

— Nu, nu este cartea mea!

(Era o pură minciună, dar cerul mă va ierta...)

— Nu e cartea dumneavoastră??! Așteptați, nu mișcați! Acum atenție la ce faceți! Acest joc îmi va reuși îndată, mă înțelegeți? L-am făcut în familia mea, în fața tuturor oamenilor care mi-au călcat pragul casei. Luați o carte!

(Flip-flap, flip-flap-bum!)

— Și... hop! Iată cartea dumneavoastră!

— Nu! Sînt profund consternat! Nu e cartea mea!... Dar nu voiți să mai încercați o dată? Vă rog să mai încercați! Poate sînteți un pic nervos... Fără îndoială că eu nu am înțeles prea bine... Nu vreți să mergeți să stați singur, liniștit, pe verandă, o jumătate de oră?... După aceea veți putea încerca din nou!... Oh!... trebuie să plecați! Ce păcat! Ar fi fost un joc atît de frumos! Bună seara!

Traducere și adaptare de CONSTANTIN AUREL DRAGODAN

DIN PRESA DE ACUM O SUTĂ DE ANI...

● Iată, citim, în *„Timpul"* din 13 ianuarie 1890 că „Juni, pe la orele zece, a avut loc o mare partidă de patinaj pe lacul Cişmegiu. Mai multe domnişoare şi dame au patinat cu graţie şi fără pocinoguri. Totul s-a terminat cu un cotilion pe gheaţă, în sunetul fanfarei" ● În schimb, *„Universul"*, din 1 februarie ne dă o veste senzaţională: „Revoluţie! La Mînăstirea Pasărea, din judeţul Ilfov, călugăriţele s-au revoltat în contra cîrmuirii. Zavergiţele au răsturnat pe starița lor şi au ales pe alta". ● Sau dăm peste o ştire în *„Românul"* (la rubrica *Ultima oră*): „Dl. N. Apostolescu, din Calea Dorobanţi nr. 76, ne roagă să rectificăm ştirea pe care am dat-o, ca şi toate gazetele din tîrg, de altfel, cum că soţia sa, Mariţa, s-ar fi omorît într-un puţ". ● Din *„Telegraful Român"* aflăm despre *procesul unei pisici:* „La judecătoria ocolului II, din capitală, s-a înfăţişat ieri, sîmbătă, procesul d-lui I.P., care a acţionat în judecată pe d-na Elena N. (din strada Romană) pentru momirea unei... pisici. Această doamnă, prin mijloace neiertate şi alte meşteşuguri, a izbutit a corupe credincioasa pisică a numitului domn, lăsîndu-i astfel casa în prada şoarecilor. Dl. I.P. a mărturisit întîmplarea lucrurilor, numai într-un punct însă nu se unea cu potrivnica sa: el declară că animalul nu era o pisică, ci un cotoi, ceea ce umplu de mare necaz pe doamnă. Din lipsă de procedură, procesul s-a amînat. Vom da la timp amănunte". ● La începutul lui iunie, *„Epoca"* dă o notă pe pagina a doua: „Sezonul s-a terminat. Viorile de la Capşa şi Imperial au amuţit. Saloanele sînt acoperite cu huse. Toată lumea („bună" — *n.n.!*) pleacă la băi! Numai la Şosea mai vezi ceva forfotă de birje, velocipede sau bărbaţi şi femei călare". ● *„Universul"*, din 22 iulie 1890, nota despre faimoasa *Miţa biciclista:* „O doamnă, Miţa Lăzărescu, cunoscută de toată lumea ca fiind singura persoană de sex slab ce îndrăzneşte să se preumble, încolo şi încoa, călare pe velociped sau bicicliu, a avut de furcă cu un comisar Pastia, din coloarea de galben, secţia I, care neputînd reuşi să o oprească, a dat ordin unui sergent de stradă să-i pună mîna în piept, pe la orele 10 şi juma, seara. Cu această ocaziune dumneaei se plînge că şi-a pierdut ceasornicul şi că a fost ţinută la secţie fără nici o categorie (!?); abia după care i s-a spus să plece. D-na Miţa protestează la ziarul nostru!" ● Sau pe data de 1 noiembrie, *„Universul"* dăruieşte o scurtă notă: *„O vacă arestată!* Ziarul din Galaţi de la care preluăm ştirea, scrie că duminică, la ocolul de cereale, un copil de 4 ani, fiul agricultoarei Gherghina Gologanu, a fost trîntit jos şi împuns cu coarnele, apoi luat în gură de o vacă a unei femei. Un om, sărind să scoată pe copil, care era în pericol, bestia s-a luat după dînsul. Vaca se află la comisie, în arest preventiv".

...S-a amuzat recitindu-le
MARIUS PETRESCU

FARMECUL ETERN AL FEMEII

Desene din expoziţia personală a graficianului
MIRCEA VALERIU DEAC

Almanah editat de redacţia revistei
femeia

Redactor coordonator
Cristina BALTEANU

Coperta (I, IV). Foto
S. TOMESCU

Prezentarea grafică
Radu GEORGESCU

Prezentarea tehnică
Emil PETROVICI

Corectura: Ion ADAM

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

90160

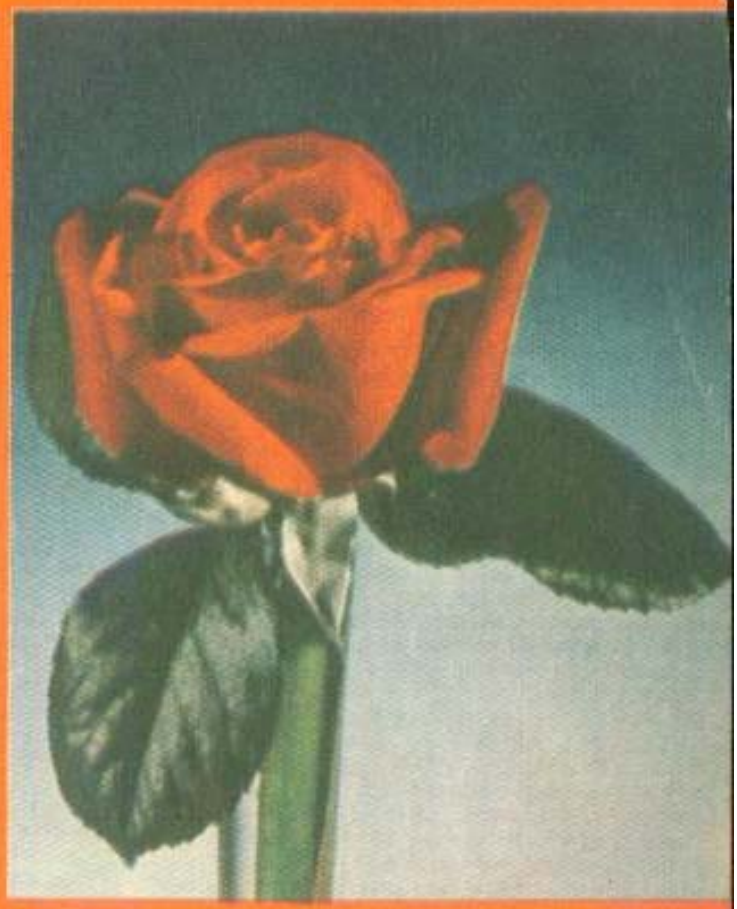

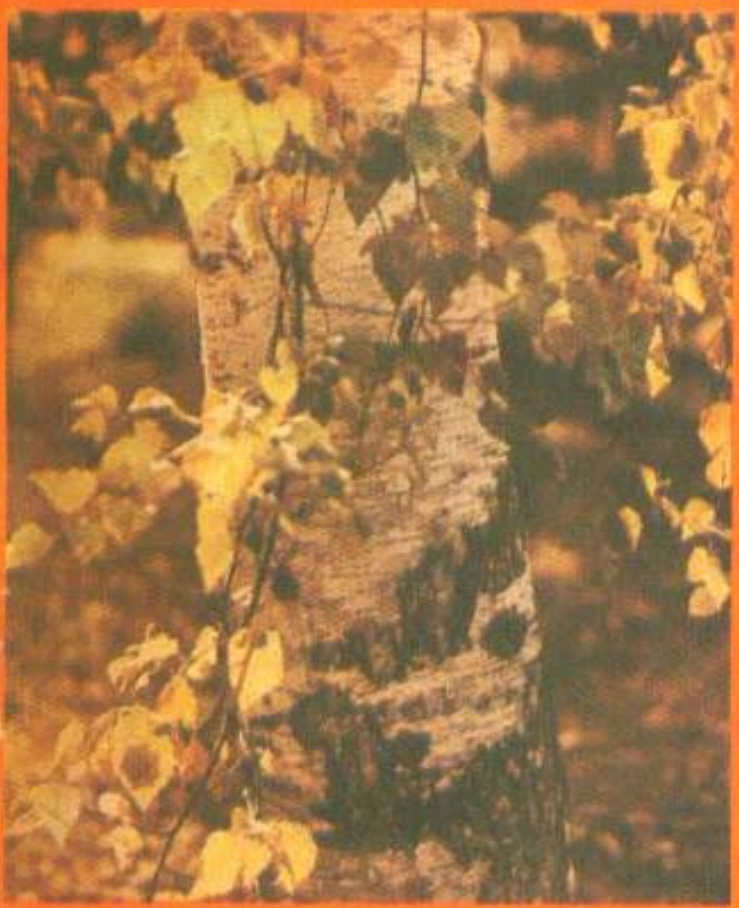

ÎN ORICE ANOTIMP CITIȚI REVISTA

femeia

REVISTA ÎNTREGII FAMILII!
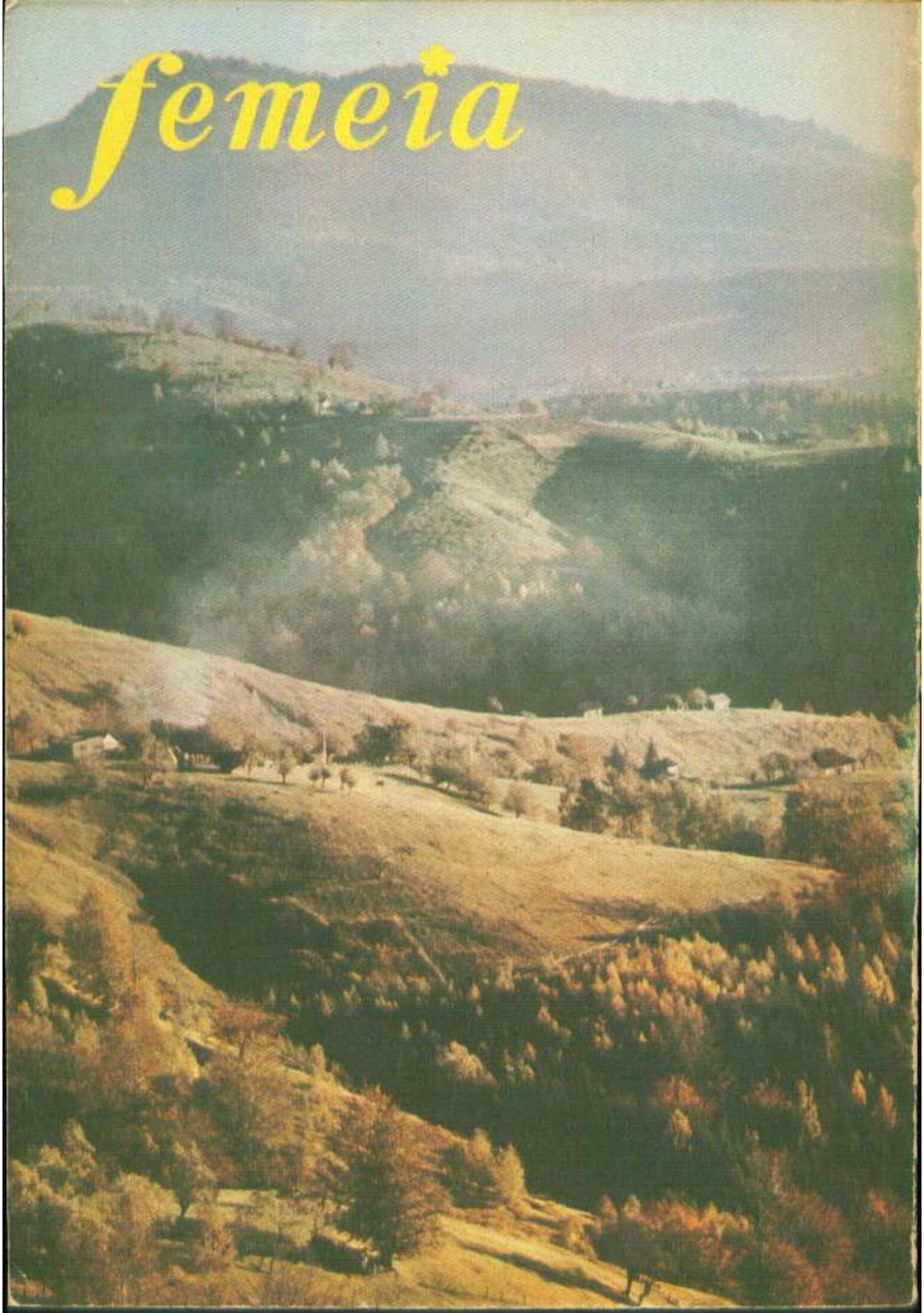
femeia